

ספר מדרש ריב"ש טוב

ליקוטי אורות, אוכל מתוך אוכל, קרב לנפש
מחיה את הנפש, תורת ומאמרים קדושים
הנאמרים בספרן של צדיקים יסודי עולם, משוש
כל דור ודור, נשמתם בגנוזי מרומים, נאמרים
ונשנים בשם איש רם בענקים וגדול בנביאים,

מרן אלהי קודש קדשים מורינו ורבינו הרב
ישראל בן אליעזר בעל שם טוב

יוצא מחדש
מחשיבה לאורה
חודש אדר תשס"ו

יוצא לאור לקראת
שבת אחים גם יחד
בשב"ק פר' זכור
במקום ק"ק ציונו
דמרן הבעש"ט הק'
בעיר מזיבוז' יצ"ו

כל הזכויות שמורות
הוצאת "מכון ים החכמה"
שע"י ישיבת "תורת חכם" ללימוד הנגלה והנסתר
ירושלים עיה"ק תובב"א

ת.ד. 5245 ירושלים
טל': 02-5021629 פקס': 02-5021469
דוא"ל: tc@neto.bezeqint.net E-Mail:

מדרש

ריב"ש טוב

מכון ים החכמה
שע"י ישיבת "תורת חכם"
ללימוד הנגלה והנסתר
ירושלים תוכב"א

דברי מו"ר שליט"א

הנה איתא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בשלח) על הפסוק ובני ישראל יוצאים ביד רמה (שמות י"ד) ותרגומו ובני ישראל נפקין **בריש** גלי. **בריש** ראשי תיבות ר' בי י'שראל ב'על ש'ם, גלי היינו כשתתגלה תורתו ויפוצו מעינותיו אז יפקון מן גלותא. ומקובל הוא מצדיקי אמת שכל דבר שמדפיסים מתלמידי הבעש"ט הק' מקרב הגאולה, וכ"ש וק"ו הוא כשזוכים להדפיס דברי מרן אור שבעת הימים הבעש"ט בעצמם, שכל דבריו מאירים נשמות ישראל, וכמו שידוע מכ"ק אדמו"ר (הראשון) מבעלזא צוק"ל שכל הרהור תשובה שיש לכל יהודי עד ביאת המשיח, הכל הוא מכח עבודת הקודש דמרן הבעש"ט.

וידוע מה שאמר אדמו"ר מקאצק צוק"ל, על הפסוק "וידעת היום והשיבות על לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת **אין עוד**" (דברים ד'), דאין עוד השגה בעולם חוץ מידיעה זו, ועל קוטב זה סובבים והולכים כל דברי מרן הבעש"ט הק', שכל עבודת היהודי היא אמונה, בסוד אמרם ז"ל (מכות כ"ד ע"א), בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה, דזאת גילה הבעש"ט, שכל התורה בפנימיותה וחיצוניותה מגלה ליהודי דרכי אמונה ואלוקות ויחוד הוי"ה ב"ה.

ובודאי הוא זכות עצום ונורא להביא דברי קודש אלו אל בני ישראל, ויעזור השי"ת שנזכה ללמוד בספר זה ולהתמיד בדבריו עד שיכנסו בלבנו להיות מעון להשכינה הק', כמו שאמר מרן ז"ל שיהודי צריך לחשוב כל הזמן בלבו מתי יזכה להיות מעון להשכינה.

מדרש

ריב"ש טוב

והשי"ת יעזור עוד שנזכה באמת לצאת מחשכת הגלות העמוקה שהיא שכחת אלוקות, וכמו שמביא אדמו"ר מוהרש"ב מחב"ד דהבעש"ט בא לעולם ומצא שכל העולם נמצא בעילוף, היינו ע"י שכחת אלוקות, וכשאדם נמצא בעילוף וקוראים בשמו, ע"י זה מתעורר לחיים, והיא עבודת הבעש"ט הק' שנקרא ישראל, לעורר כל יהודי מהשינה ולהודיעו שיש אלוקים מושל בארץ. ויהי רצון שע"י זה נזכה תיכף ומיד שיתקיים בנו מקרא שכתוב (ישעיה כ"ו) הקיצו ורננו שוכני עפר, בביאת גואל צדק ברחמים ולתחית המתים במהרה בימינו אמן.

והדשער לה צדיקים יבואו בו.
שעה הכולל
שליח בעיה

מדרש ריב"ש טוב

והוא ליקט נחמד ונפלא מכל תורתו ומאמרו
הקדושים מן קדוש קדשים אור ישראל ותפארתו

רבינו ישראל בעל שם טוב

ז"ע ועכ"א. מלוקט מכל ספרים הנמצאים. מתלמודו והלכותיו
תלמידיו מן קדוש בקדושים רבינו ישראל בן אליעזר
ובן שרה בעל שם טוב, ז"ע לכל טוב.

כל תורת ומאמרים, הדרכות ומסורים, סיפורים ומכתבים שנאמרו
בספרן של צדיקים, בשם רבינו הבעש"ט פאר דור דורים ונס
מהדברים היקרים אשר על פי הקדמותיו הקדושים המה מובנים.
יבואו נסדרים לחלקים, לענינים ולמאמרים, לאלפים רגילות
והדרכות יקרים מעולפת ספרים, כסדרים דימונים, ימצאו פה

פרושים נעימים, רמזים קדושים, דרושים נחמדים.
לא יבצור פה סוד ה' ליראיו צדיקים וישרים הלכה למעשה רב
פעלים, יתר הפרטים יתבארו בהשגות קודם כל החלקים והקונטרסים.

כל אלה לקטתם אחד אל אחד בעור צור ישועותי העונה ארתי
ביום ציתי בצר הרחבת לי

ה"ק יהודה מכונה לרב אברהם
מלך קק אוגוואר שחקיק עדעלין יציר.

נדפס ע"י השתדלות והתאמצות כבוד אחי הרבני
מ"ה מרדכי אברהם נ"י בבית דפוס בקיק קעטשעמערט יצ"ו
ונעשה ונמכר בע"ה ועשיק
לסדר יאה נחמי לפניכם את הברכה שנת תרפ"ז לס"ק.

MEDRESCH RIWESCH TOW

Gedruckt und zu haben:
Abraham Márton Buchdruckerel, Kecskemét Nagykörűl-utca 10.
Ungarn.

הסכמות גאוני וצדיקי ומנינו כפי סדר שבאו לירי.

ב"ה

ישמחו החסידים ויעלוו היראים כי אסף איש מהור, וליקט מלא הפנים, קמורת סמים, מסמים המרפאין ומהלכנים את לבות בני ישראל לאביהם שבשמים, ודלה דלה אותם ממעיין היוצאות מן קודש הקדשים מן רוח אפינו משיח ד', **רבינו ישראל בן אליעזר בעל שם טוב** ז"ע ועכ"ל, שכל דבריו הם כנחלי אש, לרהבעיר ולהכין את הלב, לבות בני לקבוע להם אמונה, ודרך ד' בתורה ויראה:

והנה נוף הספר אין צריך הסכמה, כי מאן חשוב וסמן להעיד על השמש בצהרים, כי שמו הטוב נודע בכל העולם, וכל הגאונים הצדיקים, זה כמה וכמה דורות הולכים לאורו, וכבר העד העיד בנו הגאון הקדוש בעל שו"ת דברי חיים וצלה"ה מסאנץ ז"ע כי **הבעש"ט** ז"ע ועכ"ל נחית עיר וקדיש מן שמיא לחקן את הדורות ע"י שו"ת דברי חיים חיש חלק אי"ח ס' ה' בסוף התשובה (אחנו המצאנו בשביל ישראל ד' כ"ח ס' א') וע"י בספרי הגאון הקדוש מקאמארנא בכמה מקומות, בסוף פרשת שלח ע"י"ש (א"ח בשביל ישראל דף י" ס' ד') ע"כ דברי **הבער שם טוב** ז"ע ועכ"ל אין צריך הסכמה, ולא נכון ולא יאות לאיש כמו אני להיות שר המסכים, ובפרט על דבריו הקדושים העומדים ברומן של עולם, רק להסצרות כבוד ידידי הרבני המופלג בתורה ויראה, ותיק וחסיד מאד נעלה וכו' בש"ת מרה **יודא המכונה ר"ב אברהם** נרו יאיר, מפה ק"ק עדעלין יצ"ו, באחי בזה לסתוח סתח למע"כ ידידי הנ"ל נ"י ולספר בשבתו, שבה המניע לכתבים, מה דוא עשה שטרה ויגע ללקט נפורות, את התורות ודימאמרים והשיחות של רבינו **בעל שם טוב** ז"ע ועכ"ל ולקט אורתם מהרבה ספרים הקדושים מספרי הלמידיו ורמלמידיו תלמידיו מה שנמצא בדבריהם הקדושים בשם רבן **הבעש"ט** ז"ע, ואף לא שינה בלשונם הקדוש והעתיק אות באות כדי שלא יפגום היו בדברים הקדושים היוצאים ממעיין של קודש הקדשים, וכמה פעמים הוצרך לחפש בחיפוש אחר חיפוש למלעות דבריו בעל הסאמר שהעתיק לדבריו מרן הקדוש בקיצור, והיו עניים במקום אחר, ועשירים במקום אחר, כדרכו של תורה:

ובוראי מי שיעיין בו בצדק ימצא כי צדקו דבריו שהעתיק, כי איש נאמן הוא על הלקט, ע"כ שורות הדין הוא שנוצר תאנה יאכל פריה ולא יבואו זרים להשיג נבולו **ואסור להדפיס** ספרו זה המכונה בשם **מדרש ריביש טוב** וכל חלקיו וסרטי המסתעפים סמנו במתכנתו ושלא במתכנתו בלתי רשותו של הרבני המו"ל נ"י וכל בני ישראל יביאו ברכה לרחוק ביתם לקנות את הספר הזה **מדרש ריביש טוב** בכסף מלא וזכות רבינו ישראל **בעל שם טוב** תגון לכל מי שיקנה הספר, וישתדל לסע"י להפיץ תורת מרן **הבעש"ט** ומלבד זה כי מצוה נחלה יעשה בה גברא יקירא, מרי' דעובדא כי דחוקא ל"י שעתא טובא, ועבדין ב"י מצוה כפולה וכל המחזיקים בידו יתברכו ממעין דברכות:

בע"ה מה עדעלין יצ"ו יום ה' מקץ ב' דחנוכה תרמ"ז לס"ק.

ה"י ישראל אברהם אלמך לאנדא
רב אביד דמה ק"ק עדעלין יצ"ו.

הסכמות גאוני וצדיקי זמנינו כפי סדר שבאו לידי.

ב"ה

הגני עיד מוכיז הרבני המופלא בתורה ויראה מהורה, היתיק מתנהג בחסידות וכו' מה"ר יודא המכונה ליב אברהם ג"י מק"ק עדעלעני יצ"ו ומצא כרי נאולתו בידו אשר יגע וליקט מספרים מיד גדולי צדיקים, וכללם יחד מה שנאמר משמי איש קדוש וגורא הנקרא בס"י כל בשמו הקדוש רבינו ישראל בעל שם טוב, גדולתו וקדושתו מן מסורסת: ובקשני הרבני דירנן על דברי הספר הקדוש הסכמה למען הניא לבית הדפוס ולחלקו בבני ישראל: ומי אני בעניי, סך ערך כמוני לכא בהסכמתו, מי אני להכין שיחות קדושי עליין: וכבר כרוב הגדע ביהודה בהסכמה שלו, ספרים אלו איצ להסכמה, משמים מוסכמים, על כן לא בארני רק בבקשתי להחזיק ידי עוסק במצוה זו, כמו שכרוב ידידי הנאון הצדיק אביד ק"ק עדעלעני ג"י:

ושכר המחזיקים בעץ החיים משכורתם שלמה כזה ובבא, כפול משמים על הצדקה ועל דברכה להביא ספר הקדוש בתוך בתיהם וירגברו ממעון דברכות לעולמי עולמים:

כיד הבערית אור ליום ועשיק נ' דהנכה תרס"ז לפ"ק.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער אביד דק"ק ה' מאד יצ"ו.

בע"ה

הן בא לפני מוכיז הרבני המופלא בתורה ויראה מהורה, מתנהג בחסידות מה"ר יודא מכונה ליב אברהם ג"י מק"ק עדעלעני יצ"ו ובידו קונטרס כתב יד לקושי אורות אוכל מתוך איכל, כל דברי מרן רבינו ישראל בעל שם טוב ז"ע, המפורסם בספרן של צדיקים חלמידיו ורלמידיו חלמידיו וכו' כולם לברכה, וברצון הרבני הגיל, אשר יגע ועמל לקבץ הענינים והדברים הקדושים לספרים רבים נכבדים וקדושים להעלותם על מונח הדפוס, ובשמו יכנהו מדרש ריב"ש טוב: והנה לספר בשבח המאמרים הקדושים הוא אך למותר, כי רבינו ישראל בעל שם טוב מלא תהלתו כל הארץ שדוה איש אלקי, ודבריו הקדושים מזהירים הלכות ליראה את ה' ולקיים מצותיו באהבה, ואשרי מי שירמז בו בכל יום, ומי שירבה ללמוד בו, יוסף חכמה ורעת:

והנה יען כי רוב הדברים דיו עד הגה מפורסם ומקושעים, דבר וחצי דבר, עניים במקום זה ועשירים במקום אחר, והמסדר חיבר כל ענין לאופניו.

ומה שה"י חסר במקום זה השלים במקום אחר, עדי יודין הקורא בו, גרל כן קנה הדברים בשינוי מעשה, וזכות הסה"ק מדרש ריב"ש טוב מישך שיין להמלקם המסדר מה"ר יודא הגיל ג"י וכל הדפוסים אסירים במתכונתו ושלא במתכונתו, ואף דבר מהדברים הקדושים לא ידפסו רק בשם מדרש ריב"ש טוב:

ואחתום בני טוב וכל טוב להמחזיקים והמסעיים ביד הרבני מוכיז ג"י העוסק במצוה להפיץ תורת הבעש"ט יע"א וזכות זה נזכה לנאולה שלימה בבאכ"ר.

מה ואימצען יצ"ו ר"ח אדר ראשון תרס"ז לפ"ק.

ישעי' ה"ק וילבערשטיין הרב דפקקח"י.

הסכמות גאוני וצדיקי זמנינו כפי סדר שבאו לידי.

ב"ה

בן בא לפני הרבני המוסלג בתורה ויראה מיה יודא המכונה ליב
אברהם מקיץ עד ע"ל יצ"ו נ"ו והראה לפני קונטרס יקר איך עבד
עבודה ישירה ותמימה לזכות ארץ הרבנים לפרסם תורת רבינו הקדוש אור
שבעת הימים מן הריב"ש מ"ב וי"ע ועכ"י אשר המה סנינים יקרים מאירים
כספיר ויהלום להלהיב לבות אחב"י לאהבה וליראה וזה וטהורה, אשר דברים
היקרים נגזרים וטמונים מסוורים בספרים הקדושים מרלמידיו ותלמידיו תלמידים
כולם קדושים, אך קשה למצוא אותן, ע"כ דבר טוב ועבודה קשה עשה
מוכ"ז הג"ל ודברים כאלה אי"א לעשות רק בעמל ויגיעה, מיעוט שינה ומיעוט
תענוג, ומצד הד"ן היושר נוצר תאנה יאכל ס"י כי מצוה רבה להחזיקו לכייע
לו שיוכל לבצע מעשהו ולהוציא לאור הקונטרס היקר הלה ולתת לו מעוה
קרימה, ומקובל בידי מן רבינו הקדוש משינאווא וצלילה וי"ע
וכן נדמם ממנו בהסכמה באיזה ספר, כי כל הנותן מ"ס לסייע דהרפסת
איזה ספר מקיים בזה מצוה וכתבתם לכם בזמן הזה, ע"כ אבקש
מכל אחד שיתעצמו ליתן מ"ק ולסייע דהמול הג"ל בכל האפשר, וממילא
טובן כי ח"ו לגרום לו היוק לעשות, כמחבתו לחזור ולהדפיס בלי רשורה,
כי זכות העבודה שייך לו לבדו, ואין לזרים אתו:

אקווה אשר זכות רבינו הקדוש ריב"ש מ"ב רעמוד לכל המשרדלים
והנוחנים שירברכו ממקור הברכות בישועות טובות כנפש הבא עה"ח
ד' בהקותי לי"א למבני תרפ"ז לסיק סד' נירבאטאר יצ"ו.

נפתלי מייטלבוים אבדק"י ניר באסור והגליל יצ"ו.

ב"ה

הן בא לפני מוכ"ז היה החסיד המוסלג בתורה ויראה כשית מיה יודא ליב
נ"י מקיץ עד ע"ל יצ"ו, והביא מגולה בידו מה שמדפיס ועולה ליקוטי בתר
ליקוטי מאמרים יקרים ממך הבעש"ט הקדוש וי"ע ועכ"י. ותלמידיו ותלמיד
תלמידיו וי"ע ועכ"י ובכן ראוי להחזיק טובה להרבני הג"ל ולקרבו ולסעדו
ולהחזיקו ולתומכו בתמיכה הנונה, כדי שיוכל להוציא מהשבתו לסועד ולנמור
מעשהו, למען יתענו כל הקוראים בו כי הדברים הקדושים חוצבי להבות אש
בוער בקרב כל איש ואיש אשר יהנה בו ומביאים לידי יראת שמים: זכות
המצוה בודאי ינן על כל המשרדלים והמסייעים לישועה בכל ענינים, ושפע
רב והצלחה גדולה: ולא באחי בזה אלא רק לבקש שח"י מלהשיג גבולו
ולהדפיס הספר הזה מבלי רשות של המול הזה נ"י.

הבעה"ח ליג בעומר לסדר והרבתי אתכם עזרת"י לסיק ראצפערפא יע"א.

כ"ד היק שלום אליעזר הלב"רשטאם
ברה"ג הק' מצאנו וצלילה.

ב"ה ב' לסדר במדבר עזרת"י לסיק.

כאשר מוכ"ז החסיד המוסלג בתורה וביראה מיה יהודא ליב
נ"י מיושב עד ע"ל יצ"ו בא לפני והראה לי מכתבים מרבני וגאוני
וצדיקי זמנינו אשר תמכו בידו כי טוב עשה בזה שעמל הרבה ללקט נפוזים
מאמרי קודש הקדשים מאור ישראל וקדושו הוא כ"ק ורה"צ היק הבעש"ט

הסכמות גאוני וצדיקי זמנינו כפי סדר שבאו לידי

זי"ע ועכ"י, וביקש ממני אשר נס אני אתן כתובתי בכדי שיוכל לבצע זממו המזבזבז מכל אל הסועל: אם כי דבריו הקדושים אינם נצרכים להסכמה, אך להעיד בזה אשר נאמנים עלי דברי הרבנים הגאונים וצדיקי זמנינו מדינת אוגונארן, ואבקש מכל אחד ואחד אשר יקחו ממנו הספר הקדוש הזה וליתן לו מעורת קדימה, כנהוג: וזכות כ"ה ההיצ' היק הבעש"ט זי"ע ועכ"י וצלליה יגן על העושה והמעשה באלף המגן שיושעו בכל משאלות רבכם לטובה ויתברכו בברכה המשולשת.

הכ"ד הכותב למען להגדיל תורה ולהאדירה ויבקש על הצדקה

ה"ק ישראל בההיצ' מוהר"ב זצלה"ה
(הוא כבוד קדושת הגאון הצדיק מויושניצע שליט"א.)

ויש עוד אתי מכתב עצם כ"ק מכבוד קדושת הגאון הצדיק המפורסם לשם ולתהלה, קדוש יאשרו לו מו"ה יואל מייטעלבוים שריט"א אבד"ה קראלע יצ"י: והוא מפליא ומשבח נודל תועלת שיהיו מקובצים יחד תורת ימאמרי מן ק"ק הבעש"ט, ומצוה גדולה לסייע שיתפשטו המאמרים הקדושים בעולם וכי אך מחמת ענוות קדשו לא רצה שיבואו דבריו דקי' בדפוס כשר המסכים על תורת רבינו הבעש"ט זי"ע ועכ"י: ולא נתן לי כתובתו רק למען לזרז את המהדרין, לסעדיני ולהחזיקני בכל מקום בואי:

לזכרון עולם

יום סמירת מו"ה הרב מוסל
ומוסלג בתורה וחסידות, האי
עניו דאי חסיד מרה שלמה
ליסוער מטאקאי, אור ליום ד'
ישלח י"א לח' כסליו תרפ"ו לס"ק.
שם אמו שרה לאה
תנצב"ה

יום סמירת אמי מו"ה צנועה
וחסידה ואת עלית על
כולנה, מרת שרה ליבא בת חייא
בילא כ"ג לחודש כסליו תרע"ג
לס"ק

תנצב"ה

תוכן ענינים

הקדמה	טו
ענין אל"ף	כה
ענין אבות	כה
ענין אברהם אבינו	ל
ענין אהבה	לא
ענין אהבת ישראל	לד
ענין אור הגנוז	לו
ענין אורח	מ
ענין אותיות	מד
ענין אחד	מט
ענין אכילה	נ
ענין אמות	נד
ענין אמונה	נה
ענין בגד	נה
ענין בחינת אין	נט
ענין בחירה	סו
ענין בטחון	סח
ענין ביטול תורה	עא
ענין בינה	עב
ענין בכיה	עד
ענין בכל צרתם לו צר	עה
ענין בלתי להשם לברו	עז

ענין בנים	עט
ענין בעל תשובה	פא
ענין בעלי תפילות	פג
ענין ברית	פה
ענין בריאות חגוף	פז
ענין בר מצוה	פח
ענין ברכת התורה	פח
ענין בת קול	צ
ענין גאווה	צה
ענין גדלות וקטנות	צט
ענין גלגול	ק
ענין גזר דין	קב
ענין גלות	קג
ענין גם זו לטובה	קו
ענין גנות	קז
ענין דבקות	קח
ענין דוד המלך ע"ה	קטו
ענין דיבור	קיו
ענין דיינים	קכג
ענין דעת	קכה
ענין דרך צדיקים	קלא
ענין הבחנה	קלד
ענין חורו	קלו
ענין חיי זחיר בגחלתן	קלח
ענין חטבע	קמ
ענין הכנעה והבדלה והמתקה	קמב
ענין המתקת הדינים	קמח

ענין הסתכלות	קנג
ענין חני תרי ברחי	קנה
ענין הסתרה	קנה
ענין הרחבה	קסב
ענין השגה	קסד
ענין השגחה פרטיות	קסז
ענין ח' צלך	קעא
ענין השתוות	קעג
ענין התבודדות	קעד
ענין התחברות	קעה
ענין התעוררות	קעז
ענין ואו	קעח
ענין ותרנות	קפא
ענין זהירות	קפב
ענין זה לעומת זה עשה אלוקים	קפג
ענין זיכוד	קפד
ענין זריזות	קפו

הקדמה

ישמחו החברים ויגילו התמימים **אהובים** דברים נחמדים יאמרו בראותם יחד מאמרים דברים רמים שאמרם רבינו ישראל בעל שם טוב, ברכה והצלחה בשביל ישראל, לקומים יקרים למודי רבינו ישראל בן אליעזר ושרה בעל שם טוב, זכותו יגן עלינו לכל טוב:

לצאת מנהג המחברים המתארים ענין ומחות הספר וכמוני היום האומרים דברים בשם אומרם יתארו בעל המאמרים הקדושים: ואני אנא אני בא לספר בשבח מרן קודש קדשים, עיר וקדיש משמיה קא נחית לתקן דורו רבינו אור ישראל ותפארתו **הבעש"ט**: אך פטור בל"כ אי אפשר ובכן אתחיל בע"ה:

קראתי בשם זה הספר **מדרש ריב"ש טוב**, חוץ מה שכבר ראו עיני הקורא בהשערים רמזים נכונים בר"ת גם מטעם שדברי קדושינו תפארת ראשינו מרן קדוש בקדושים רבינו **הבעש"ט** צריכים דרישה וחקירה, והם תפוחי זהב במשכיות כסף, כאשר רמזו ירמזו עליו הגאון הקדוש צי"ע רבינו בעל תולדות יעקב יוסף, ונכד מרן **הבעש"ט** בספרו דגל מחנה אפרים, ואחריו קרוב לדורינו הגאון צדיק וקדוש רבינו יצחק יהודה יחיאל זלה"ה מקאמארנע יצ"ו, פעמים אין מספר בספריהם הקדושים, "ודבריו הקדושים צריכים לפני ולפנים" "ולא זכיתי עדיין להלבישם" וכו' וכמוהו רבים:

ואני המלקט ראיתי את אלה גאונים וקדושים צדיקים יסודי עולם מה שהעמיקו והרחבו במאמר אחד, ודיבר הנראה כפשוטו מדברי מרן זלה"ה ואף לפעמים באיזה משל (כמו המשל שנאמר בשם מרן ק"ק **הבעש"ט** זי"ע ועכ"א קודם תקיעות שופר, כתבו ודרשו עליו קונטרסים גדולים, ואף אתנו תמצאם בכמה אופנים באריכות גדול) ובודאי קבלו איש מפי איש עד רבם מקדש הקודש, אשר המשל עצמו הוא ג"כ תורה ולא רק הנמשל*) ודורשים אותו כפי קבלתם אמתיות וצודקות: ולא אמנע

(* **מסח"ק מגיד דבריו ליעקב**: וענין המשל, הוא דבר שאינו מושג למקבל, צריך להבינו דרך משל, והיינו שהוא מרכיב אותו דבר חכמה, שרוצה להבינו

טוב מבעליו, מלחעתיק פה ענין נאה ונצרך מאד שיהי' בין עינינו בעת הלימוד, והוא מסה"ק סדר היום בפרק כוונת הלימוד ותמצאם פה בשולי היריעה*).

באותיות המשל ההוא, והנה דברי תורה אינם כשאר משלים ח"ו, כי תורת ה' תמימה, צריך להבין גם המשל והמליצה, והיינו במסירות התורה בעצמו לא היו יכולים לסבלה, ע"כ נתלכשה באותיות התורה שהם עתה, אבל באמת גם האותיות שהם עתה, והגשמיות היא תורה הקדושה, רק שבו מצומצמת גם בהירות העליון, מה שלא היו יכולים להשיגו בלתי לבוש, למשל השמש יש בו בהירות הרבה, שלא היו העולם יכולים לסבלה, וע"כ הוא בנרתק ולבוש, ולבוש הנ"ל מצמצם אור השמש, ומקבל מן אור השמש, ומבהיק את האור לעולם, וממנה מקבלת הירח, כנודע: והנה הלבוש הנ"ל דבוק תמיד אל האור, ע"כ הוא בטל לגביה, ואינו ניכר בפ"ע, וזהו כי שמש ומגן ה' אלהים, דאי' בזהר ה' אלהים שמא שלום, והיינו כי השמש ומגן תרין רעין דלא מתפרשין, והם תמיד שלום כנ"ל, והנה הצירוף שלום מתנא לעילא הוא משול, והוא הלבוש של התורה, הוא ג"כ כמו השמש והמגן הנ"ל, וע"כ כתיב בה להבין משל ומליצה, שגם המשל תורה הקדושה כנ"ל וכו' ומשלי התורה אינן כשאר משלים, שעיקר חיותו והיותו היא רק בשביל השכל ודבר חכמה שבו שזולתו לא היה יכול להבינו, אבל בשכבר השיג בעצמו, אזי האותיות של המשל אך למותר, וא"צ להם כלל, והנה המשל הוא לעצמו סכלות וחשך, אך בשביל דבר חכמה שבו דברו אותו, וזה ויתרון חכמה כו' פי' יתרון חכמה נראה מן הסכלות שהוא מדברי המשל הנ"ל כיתרון האור מן הדברים החשוכים וע"כ נקרא חכמה תנאה, לפי שהוא מתפשטת בדברים תחתונים וע"כ כתיב בשלמה ויחכם מכל האדם וכו' דהיינו שליקט אותן החכמות, שבדברים תחתונים, והעלה מזה עבודת הבורא ית' ובוה העלה אותן החכמות, שהיה בהן ודוק. לא כן משלי התורה שהן עצמיות תורה וחיות בהן. כנ"ל:

(* **מסה"ק סדר היום:** ויתחיל בלמודו בנחת, לאט מלה במלה, כדי שלא יטה מדרך הישר, ויוכל לכוון אל האמת, כי לא נמצא הטעות והשגיאה, כי אם בשביל שאינו מדקדק בדבריו, וקורא במרוצה, ואינו שוקע בעיונו, אלא מתרצה ברצי כסף המובן בתחילת העיון, ובוה אפשר לטעות, שאין הכוונה כך, אבל המעמיק, משיג כוונת הענין, ומגיע את התכלית ותמצית הענין: וה"ז דומה לסוחט אשכול של ענבים בראשי אצבעותיו, ויוצא מה שיוצא, ומשליך השאר, כי נמצא כל מה שמוציא הוא הטפל של האשכול, והמוהל של ענבים, אבל עיקרם ותמציתם נשאר עדיין בתוכה, ומי גרם לו זה, העצלות ומיעוט השתדלות לסחוט ככה בכל ידו, ואם אין כח בידו, היה לו לדרוך ברגלו, עד שיצא ממנו המבוקש, ואותו יין ודאי יהיה טוב ומתוק כדבש, ויוכל להתקיים כראוי, וישמה אלהים ואנשים, מה שאין כן בעצל שחושב להוציא יין והוציא המים בלבד, ומוציא שם רע על הענבים, שיינם אינו

ועוד טעם לשבח על קריאתי בשם **מדרש ריב"ש טוב**, ולא בשם תורת או מאמרי ריב"ש טוב וכו' כי מטעם הנ"ל לא אכל להתאפק מלהעתיק בכמה מקומות עם הענין הנאמר בשם מרן ק"ק **הבעש"ט**, גם דבר מהדברים הקדושים שהוסיפו נופך או ביארו דברי קדשו הצדיקים אשר מפיחם אנו חיים: והרי הם **דורשים תורת רבם**, ורבי רבן, רבן של כל הגולה רבינו ק"ק **הבעש"ט** זי"ע ועכ"ל: וזהו **מדרש ריב"ש טוב** דברי ביאורי רבנים שלימים וקדושים שליטתם מספרים רמים יודא בן טובים.

ופה מקום אתי לגלות, שלא העתקתי רק מספרים מוסכמים ומתקבלים בין הצדיקים ונהגתי בעצמי שלא לקרב ספר או ענין באשר הוא נאה ונכון עפ"י פשט ומגידות כנהוג, רק לפי מה הוא המחברו ומבטן מי יצאו הדברים*) ומי הוא האומר דברים בשם **הבעש"ט**: ולא סמכתי בזה

מתוק, ולא חזק, ומעשיו הם שגרמו, שלא ידע דרך סחיטת הענבים, כיצד נעשה ומפני זה לא הועילו מעשיו, כן דרך הלומד שיש הפרש רב ועצום, בין המעמיק לקורא על פי המים כי זה מוציא לאור מבוקשו, ומוציא לאור משפטו, להבין ולהורות חק ומשפט, ותעלומה יוציא אור, וטועם טעם הענין מדבש ונפת צופים, מה שאין כן בקורא כאגרת, כי הלך בחשך, ואומר לכל סכל הוא, והימים והשנים חולפים ובאים, ולא ימצא אתו, לא שכל ולא יושר להוציא דבר מאפילה לאורה, ולעמוד על עיקרו של דברים להשיג הכוונה האמיתית שלא יכשל בזה:

ומי שלומד בענין זה ניצלל במים אדירים, והעלה חרס בידו, ומוציא שם רע על המדת התורה הקדושה והעמוקה, כי נראה לו שאין ענין התורה כי אם אותו דרש שעושה בדעתו בתחילת עיונו, והוא הפשט הדומה למלבוש החיצון שנותן האדם על בגדיו החשובים, כדי שלא יתלכלכו, ולא יראו לכל, כי עיקר התורה סודותיה, ורמיזה הנסתרים, והעמוקים הם נעלמים מעיני הכל בתחילת העיון, עד שמי שיש לו שכל יטה שכמו לסכול המורה והמשא לעיין יום אחר יום, עד שיגלה הענין אשר הוא מבקש מהמקום ב"ה, בראותו טוב כוונתו לידע ולהבין מגלה לו את הפציו, הכל לפי מה שהוא אדם, ועל זה נאמר תפוחי זהב במשכיות כסף, כי התפוח הוא זהב מופז, חשוב בתחלות, אבל הוא מנוקד ומצויר במסכיות כסף, כדי לחפות עליו, ושלא יראה חשיבתו לכל, ואינו מתגלה לכל אלא חורין וסדיקין שיש מן הכסף אל הזהב, ומתגלה אליו כל אשר יחפש אחר העיון והעסק בה, ואחר עמל וטורה, כי צריך דביקות השכל וראות העינים היטב:

(*) **מסח"ק אגרא דכלה**: ועפ"י הדברים האלה תדע ממוצא דבר דרכי הצדיקים הקדושים שבכולם הזה, אשר בהתאסף סוד ישרים ועדה עליהם תמך

על עצמי וכל מקום בואי דרשתי וחקרתי אחרי ספרי הצדיקים, ומה שהי' בידי, חקרתי על מקורם, אם לא אדע בירור מהסכמות אם בר סמיכה הוא דין לנו:

הנה לא מלבי הכנסתי עצמי להמלאכה כבידה ונכבדה הזאת, ועתה אגלה אוזן הקורא, כי באמת לא ידעתי כמה כבידה וגדולה עבודתי שקבלתי עלי, כי הנה לאט לאט נכנסתי להעתיק דברי קדושינו מרן חי נפשינו רבינו **הבעש"ט** פעם ראשונה ספר הקדוש פורת יוסף וצפנת פענח, צוואות הריב"ש כתר שם טוב וכו' (וזה ג"כ טעם שלא ציינתי מראה מקומות, כי ספרים הנ"ל אינם עפ"י סדרות או מחולקים לפרקים, ושבתא כיון דעל על) ומעט מעט, זעיר זעיר נתרבו הלוקמים ועלו ליקוט גדול מספרים אשר אתי מספרי תלמידי ותלמידי תלמידי **הבעש"ט** *) ועלה עד לאלפיים

מלתם בדרכי תורה ועבודה, ומסמיכים דבריהם אקראי, אשר לפעמים המקרא אינו סובל הפירוש, רק הענין אמת, ולפעמים תראה להיפך, אשר תדע שהאיש הנחשב בעיני העולם לשלם, וממים אונם לשמוע דבריו, והוא באמת אינו בר הכי, להרים קול במקהלות, ואעפ"כ בהתאסף אליו אנשים חכמים ונבונים, יתמהו איש אל רעהו, מהיכן הרויח דברים העומדים ברומו של עולם, וגם נראה שהצדיקים מקפידים אם יאמר לפניהם ד"ת איש שאינו הגון בעיניהם, אפילו אם הענין הנאמר, הוא ענין מרצח ומיושב בפסוק, או במאמר, עכ"ז מקפידים עליו, והדבר הוא לפלא, כי ד"ת מחוייבים לקבל מכל אדם, אך כל הענין הזה הוא, כי כל שהוא במדרגות צדיק, דהיינו שהוא מרכבה למדת צדיק יסוד עולם, הוא מסוגל במכעו להשפיע תורה ועבודה לבני חבורתו, ולפעמים אפי' מי שאינו במדרגה גדולה כזו, ויש מבני חבורתו נשמות יותר גדולים ממנו, עכ"ז כיון שנשמתו מבחי' יסוד הצדיק, הם כפופים לקבל ממנו תורה, ודרכי עבודה, בין והתבונן, כי הדברים בנויים על קו האמת, ושקולים במאזני הצדק לא יסתפק בדבר רק המתעקש, ומי שלא טעם טעם מעין החיים, והנה האיש הצדיק המסוגל לזה אף שהוא עניו גדול, ואינו מדבר לפני מי שגדול ממנו, עכ"ז בהתאסף אליו אסיפת חברים מקשיבים לקולו, הוא כמוכרח בדבר, ומן השמים מסייעין לו, שירים קול יעקב תורה ודרכי העבודה, כי להיות כל החבורה מסכימים עמו לא יכול הצדיק להתאפק, כאשר תבין הענין בטבע השריי: (ויגש)

*) **ולא** אוכל אמנע מלתת תודה פה תחת השער, ראשית לכבוד הרב הגאון הצדיק מו"ה ישראל אברהם אלטר לאנדא אב"ד דק"ק עדעלין יצ"ו שליט"א כאב רחמן הוא לי וכל אוצר בית ספריו הקדושים עתיק דעתיק פתוחים היו לפני וכל הימים עמד בימיני לסמיכני בגשמי וברוחני: אחריו לה"ב חיים יעקב משה קרוים בן הח"ג הצדיק מק' וואגאש, שליט"א שעשה והשתדל ג"כ לקבץ כמה וכמה ספרים עתיקים חשובים הנצרכים לי:

מאמרים מסודרים עפ"י א"ב מא' על ת' בכל ענינים השייכים והשכיחים לתורה ועבודה (כאשר הוא מסודר בכאן מא' עד ו'):

ואחרי רואי כי גדלה מדת הספר, והמדפים אומר היו"ם קצר ולמען תספ"ר, הייתי מוכרח לחלקו לחלקים ולנתחו לגזרים שתהי' גזיר"ה שרוב הציבור יכולין לעמוד בו על המקח: המדפים והסוחר, גם הקונה והמוכר, זה וזה בוחר, זה קונה וזה מוכר:

אחת שאלתי מאתך קורא הנעים מה שנעתק פה בתחלת הקדמה בקצה היריעה בשם סה"ק סדר היום, יהי' נגד עיניך כל היום וכל מה שתלמד תוכל לקבל באופן הנאמר שם, ויהי לך לב רחב מני ים:

והנה אין עת שעת הכושר להמציא תירוצים על כל מה שיוכל לשואל לשאול על מלאכתי ועניני כל סדר מה נשתנה לחם עוני שעונים עליו דברים הרבה, אך המעיין בצדק ידונינו לכף זכות באמרו כל התחלות קשות ולא לה המהפשים בזכותי אגלה אוזן אשר כמעט כל העתקות והסידורים נעשו ברוך השם שהכל נהיה בדברו, מרוב עוני ועוני, טיטול וביטול, וכמה ניירות נכתבו על דרך גלותי, הבט בעמלי, ואל תפן לחטאתי, מי שאמר לעולמו די, יאמר לצרתינו די:

אך לא ימלט פה מלהעיר על איזה ענינים שנים שהן ארבע, דרך שאלה ותשובה, וזה יצא ראשונה: הנה ידוע אשר כבוד קדושת מרן אור שבעת הימים, רבינו **הבעש"ט** לא הניח אחריו ברכה חיבור מסודר

ופרק התודה לא יושלם עד אם כי אביע פה תודתי מקירות לבבי להבחורים הנחמדים כולם אהובים וברורים אשר טרחו עבורי כמעט שנה תמימה להעתיק תורת מרן קדושינו ותפארתינו רבינו הבעש"ט זלה"ה המפוזרים בהרבה ספרים, וכמה מהם נבלו ונמשטשו, ועמלו יגיעה רבה, ועבודת נאמנה ותמימה עשו לי בלי תשלום גמול, ישלם ה' גמולם ותהי משכורתם שלימה, תגן עליהם זכות רבינו הבעש"ט זי"ע ועכ"א זכות כל בעלי המאמרים הקדושים בכל אשר יפנו יצליחו, יגדלו ויעשו פרי, ה"ה ה"ב משכיל נכון סופר מהיר מו"מ בתו"י ה"ב כמו, בנימין בענדיד גוטמאנן מטיסאפאלגאר נ"י: שני אחים אהובים וידידים, מושלמים במעלות ובמידות, בעלי מדע ותבונה, חסידים ותמימים, אשרי שזה ילוד, ברוך שזה גדול ח"ב מו"ה יצחק מאיר נ"י, ואה ה"ב מו"ה הנניא יום טוב ליפא גרינפעלד נרם יאיר, ויזכו כולם, כל העוזרים והמסייעים לסידור מדרש ריב"ש טוב, ולהפיצו בתוך עם בני ישראל לברכה כפולה מהשמים תורה וגדולה פי שנים ומלא וגדוש מברכות שמים אכ"ר:

מתורתיו הקדושים רק תלמידיו הקדושים כתבים על לוח לבם*) ונשתלשו המאמרים הקדושים סדר ודרך עבודת השם**) מתלמידים לתלמידי

*) **מסח"ק מאור ושמשי:** ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ, ולהג הרבה יגיעת בשר, סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט וגו', ויש להבין הלא באמת אנו רואין שנכתבו ספרים הרבה לאין מספר, על הזהרת ומצות התורה, אמנם יראה, כי שלמה המלך ע"ה מזכיר מעלת הצדיקים האמיתים שהגם שלא חברו ספרים אשר נחקקו בספר, עם כל זאת יותר הרבו תועלת בדבריהם אשר הורו לתלמידיהם והעמידו תלמידים הרבה כאשר ראינו לצדיקי הדורות שלפנינו, אשר נתפשטו תלמידיהם ועשו פרי והצלחה, וכל אחד מתלמידיהם הוא ספר מלשון ספירות ובהירות, מפני אשר לבותם צחים ובהירים בעבודת השם, וזה מאמר הכתוב ויותר מהמה בני הזהר, לשון זהר הרקיע, שהוא לשון התנוצצות אור, וביארו שיותר ממה שיש תועלת בקצת ספרים, תראה להזהיר ולהוכיח לב הבאים לשמוע דברים ולרומם לבותם לעבודת השם: וזהו עשות ספרים הרבה אין קץ, פי' שכל אחד מתלמידי הצדיק ותלמידי תלמידיו היא ספר בפני עצמו כנזכר, מפני שלבם צח לעבודת השם, ומודיע שאין ראוי לחבר ספר אשר העסק והלימוד בו יגיעה רותועלת מעוטה, וזהו אמרו, ולהג הרבה, פי' שיצטרך להגת הרבה, זו היא יגיעת בשר, ואין ראוי לעשות, ואחר כן מורה לנו להכיר ולידע ההפרש אשר בין צדיקים האמיתים למחברי ספרים, ואין כוונתם רצויה בלתי לה' ואמר שכוונת הצדיקים הוא סוף דבר וגו' את האלהים ירא שכוונתם רק להורות דרכי ה' ויראתו, ואחר כך אומר כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט ועל כל הנעלם, פירוש הגם כי הצדיקים ג"כ יבואו למשפט טרם יבואו לג"ע העליון, על כל זאת אינו מכירין האמיתיות שבכוונתם שדבריהם שדבריהם אשר הורו ליראת השם נזכרים ונעשים ועומדים לעד, והרבה ספרים נתחברו אשר אבד זכרם מהם, ובזה יבחין גודל מעלת צדיקי האמת, וזהו אמרו עוד הפעם סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא וגו' פי' שהגם שהצדיקים גם הם הובאו בשמו עם כל זאת אנו יכולין לשמוע ולהבין, כי עיקר הכל הוא היראת ה' ומפני אשר אנו רואין שצדקת הצדיקים וזכותם עומדת לעד: (רמזי קהלת)

) **מסח"ק מאור ושמשי: (פ' אמור) בגמרא והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב, מה להלן ברתת ובזיע ובאימה וביראה, אף כאן באימה וביראה ברתת ובזיע, נמצא למידין מכאן שא"א לו לאדם שישגיג תכלית יראת ה', אלא אם נזהר בטבילת עזרא, ובזמנים הקודמים, שהיה דבר ה' יקר בימים ההם, ולא היו יודעים מיראת הרוממות כלל, זאת היה מחמת שהיו לומדין תורה, ולא נזהרו בטבילה זו והכת ש"ץ ימ"ש, שהיו אז בימים ההם, ומוזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף, והיה העולם שמם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעש"ט הקדוש ואדמו"ר הרב רבינו אלימלך

תלמידים ובמשך הזמן כל צדיק וראש כתב ורשם לו בתוך גנוזי מכתביו מה ששמע או ראה או ידע מתורת מקדש הקודש רבינו אור הגנוז אור צח מצוחצח מרן ק"ק הבעש"ט וכן מי שהדפיס ספר נתנם עטרת וכתב ודרש עפ"י הקדמתיו הקדושים, מי באר מים חיים, ואם ישאל השואל מי ירחיב עוז לגשת אל הקודש להוציא אור אבני בדולח, מאוצרות הטמונים לגלות מסתרים, האם חלק לו בחכמה וכו', ויסתעף מזה עוד כי הנה נודע ומוחש שבאם נעתק ענין מאיש לאיש עד כמה דורות, לא ימלט מכמה סיגנונים, ונשתנים הדברים לכמה פנים ואופנים ומי הוא הבוחן איזה מהם הנכון, שנית מי יהיה זה אשר יוכל להשיג יקר וערך אוצרות הנחמדים, בעז"ה בדורינו זה מי הוא זה שיוכל לחלץ אתו עמו לביתו מהסגולת מלאכים ההם, היינו לקבל הברכות היקרות, מוסרים הנשגבים שנאמרו לפני תלמידים חברי קדושה של מרן ק"ק רבינו הבעש"ט ויוכל ג"כ לשאול השואל מדוע הצדיק פלוני לא נהג בעצמו מה שמצאתי ראיתי פה דבר חדש:

על שני שאלות הראשונים נעתיק פה שני משלים, מספרי צדיקים, ראשונה מסה"ק לקומי יקרים מה"ר מ"מ מוויטעבסק:

משל למלך שאבד חותמו, והוא הפסד הרבה, כי מי שימצאנו יוכל לחתום ממבעת, וגם בזיון שהותם המלך מונח בעפר, והמלך נצטער שנאבד חותמו, ושרי מלוכה מצטערים שנאבד חותם המלך, ובני המלך

נבג"מ, והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו, שלא ירהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו, שחכמי הגמרא לא במלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות, צריכין להיות נזהר מאד במבילה זו, ועוד זאת אנו למידין מסמיכת הכתובים והודעתם לבניך ולבני בניך, וסמך ליה יום אשר עמדת וגו', שזאת ג"כ בלתי אפשר ללמוד לתלמידים ולהכנים בלבם יראת ה' אם אינו נזהר במבילה זו, הכלל העולה מזה, מי שהוא לומד פשטות התורה בלתי טהור אזי אינו יכול להשיג בשום אופן מה שהוא יראה, ומי שהוא לומד ספרי קבלה ואינו זהיר במבילה זו יכול לבוא חלילה לידי אפיקורסות, והוא מטמא נפשות ישראל הנגדרים אחריהם, אבל אם האדם מקדש ומטהר עצמו מקטנותו, וכל ימיו הוא לומד על טהרת הקודש, הוא משיג יראה הרוממות, והוא יכול לקרב את נשמות ישראל להבורא ב"ה, ולהכניסם בגופי התורה ומצות ויראת שמים ואור קדושתו מופיע על תלמידיו, ותלמידיו תלמידיו ההולכים בעקבותיו, עד סוף כל הדורות, ועינינו רואות אשר עדיין זורח בעולם אור קדושות שני המאורות הנ"ל זי"ע ועכ"א:

מצטערים שנאבד חותם אביהם והלכו לחפש, ומחת גודל זריזותם עברו עליו ולא מצאוהו, והלך בן כפר א' ומצא אותו, והבין כפר שמח כי מצא חותם המלך אע"פ שאינו יודע מה טיבו של החותם ומה חשיבותו ואעפ"כ יש לו שמחה והנמשל ארוכה מארץ מדה עכלה"ק: ע"כ אהובי הקרוא אף אם אני איני מבין מהות ותכלית חותם הנאבד אך ת"ל מצאתי כמה דברים יקרים נשתכחו כמו נאבדו, ועתה ישמחו בהם המבינים:

ועל כי הוא זה הבוחן ובודק גנזי נסתרות, לידע איזה מהן הגונות, דע לך, אחי, כי אם הבחנתי מאיזה ספר אעתיק, אך בהענינים לא הייתי מבחין ובורר, רק זה וזה בורר המקור קדוש ונבחר, ואופן והסוג הבוחר יבחר, ואשא משלי מסה"ק סידורו של שבת: כזה אומר:

מושל ששמעתי ממוֹלך אחד שכתב לבני מדינה שיבינו לו מקום כבוד, והנה בני המדינה, מחמת שלא הבינו כתבו ולשונו, היה להם כדברי ספר החתום: ויום ליום נותנין, וחוזרין ונותנין למי שנראה לדעתם מכיר ויודע קצת לפרש להם אגרת המלך, וכל אחד מפרש משמעות הצווי לפ"ד, זה אומר בכה וכו', והעם החרדים לדבר המלך ודתו לעשות, ומתאווים למלאות מצות המלך, עשו את כל הכבוד הזה, לצאת ידי כולם, וכראות המלך בן, שאל אותם למה חרדתם את כל החרדה הזאת, השיבו כדי לצאת ידי חובתם לפי דעת כל הפותרים: ובראותו שהכל נעשה לכבודו שמח לקראתם, וחשב להם כאלו קבלו וקיימו כל הכתוב בו: כן לפ"ד בנמשל, התורה חתומה נתנה והמגלה טיפה אחת לכבודו יתברך, ועם ב"י השומעים וחרדים למצוותו ומתאווים ועושים עפ"י כוונת המדבר לשמו יתברך ויתעלה, עושין באהבה ושמחין לקראתו, עליהם הוא אומר ואזהביו כצאת השמש בגבורתו, ובמוחים בשמו י"ת שיעלה לפניו לריח ניחוח, ולא יקצוף אלהים על קולו אשר השמיע לעם ה' לבוא לכבודו, וע"פ המשל הזה שאני לבי לבוא עד הלום להעלות דברי לזכרון ולחוק בספר אולי יזכנו השי"ת שיגולגל זכות ע"י תוך יחידי עם ב"י לדבק לבם באחד מהדברים אשר כתבתי (עכלה"ק בסוף ח"ב) ואמרתי אני יה"ר שגם אנחנו נוכל לעשות כדעת כל הפותרים תורת והנהגות אור שלהבת ישראל לבת אש הבעש"ט זלה"ה וכל העם הזה על מקומו יבוא בשלום יהי שמו הגדול מבורך מן העולם ועד העולם, אמן אמן אמן נצח סלה ועד:

ועל שאלתינו מי זה יוכל לקבל מוסר זה האמור לגדולים, וגם כל יקשה בעיני הרואה בעת אחד קדוש אין נוהג חומרא זה שמצא כתוב וכו'

ע"ז נמצא תשובה מבוררה במאמרינו בשם סה"ק רגל ישרה מהצדיק ר"ר צבי אלימלך מדינוב זללה"ה: וראוים הדברים לשמרם על לוח לבך: וזללה"ק בענין מחשבה:

כיון שאדם מוסר כל מחשבותיו להבורא ב"ה ית' וית' שהוא ית' ישלח לו במחשבתו מה שהוא צריך לעשות כמ"ש השלך על ה' יהבך, והוא רוצה וחושק ומתאוה לאיזה דבר חסידות מסתמא היא צריך לאותו דבר, והשי"ת שלח לו אותה המחשבה (משם סה"ק לקוטי יקרים): ע"כ אל תתמהו אחיי ורעיי בראותכם איזה מנהג חסידות הנהוג אצל אחד מהשלימים, והשלומים האחרים מקילין בזה החסידות, עת לכל חפץ כי החומרא הלז שייכת לשורש הנשמה של זה ולא לאחרים ואין להלעיג על שום מנהג וחומרא, רק להניח לכל אחד להתנהג בדרכו הטוב בעניו והתבוננו ידידי אשר כנפשי ולבבי, כי דברים האלו רבים חללים הפילו, אשר אינם יודעים דרך הישר הלזו, וכבר שמעתי מעישם נוראים בעניני חומרות כאלה, שרצו אנשים חכמים בעיניהם להכשיל איזה מאנשים שלימים בדבר חומריהם, ותהי להם לפוקה ולמכשול, והשי"ת הי' בעזר האנשים ההולכים לתומם ולהתנהג במנהג הטוב, הגם שהוא יכשר לפני כל אדם, להם ניתנה למורשה החומרא הלזו, ועפ"ז יתפרש הפסוק רבות מחשבות בלב איש, ועצת ה' הוא תקום, ר"ל האדם יש כמה וכמה מחשבות בעניני העבודה אבל מה שגמר במחשבתו להתנהג בדרך הישר הלזו, הוא עצת ה', והוא תקום והבן עכלה"ק:

וגם זאת אגלה אוזן הקורא, באשר הליקוט הזה הספר מדרש ריב"ש טוב, הכל הוא לשון הזהב מעותק מספר המצוין בד"ה כזה "מסה"ק וכו'" הכל הוא לשון בעל המאמר אות באות ואם בעל המאמר הקדוש סמך על הידועה או מה שנאמר כבר במק"א וקצר המאמר בתיבות וכו' או וגו' מרחתי בע"ה ולרוב יגעתי ומצאתי במק"א תשלום הענינים, ולא אוכל פה להאריך בתמונת ענינים שהעתיקים מלקטים שהקדימינו, ומה תמונתה בסיגנון ליקוטי, הגם שלא הוספתי מדלי' אפי' אות רק חפשי עדי מצאתי כי בעל המאמר הקדוש מרחיב הענין במק"א:

ולא תמצא יחוד וחידוש רק בכ"מ שידעתי שבעל המאמר הקדוש כיון בדבריו **שמעתי ממורי** על מרן ק"ק הבעש"ט כמו רבינו הגאון צדיק יסוד עולם המוכיח מפולנאה זי"ע בספריו הקדושים וכמו כן משוש דורינו הקדוש מקמארנע זללה"ה שאמר בהקדמו היקרה (במדבר) "סתם

שמעתי ממורי, הוא העתקה מדברי מרן הקדוש מלאך אלהים הריב"ש טוב, ע"כ שמתו במקומות הנצרכים [ ] תיבת הבעש"ט למען ירוץ הקורא בו: וכלל זה נקוט בידך שכל מה שנמצא בפנים הערה למאמרי הקדוש מרן הבעש"ט, הן הנה דברי בעל המאמר הנסמך בראש כל ענין ודברי עצמי לא תמצאם רק בתוך אה"מ:

[באן חסר התודה והברכה שנותן המלקט לעוזרים ולמסייעים ולמשפחתו]

ונביא פה דבר תורה מסה"ק אור לשמים (בחקותי) בשם רבו הצדיק וקדוש מוה"י מלובלין זללה"ה על הגמרא כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, והתמי' נשגבה, כי בגמ' מצינו ממש בכל דף שאומר התנא דבר בשם אומרו או בשם רבו, ומדוע עוד לא נושענו מהגלות, ותירוצי כי הבאות הגאולה הוא גאולה פרטיות, לאיש ישראל ממצוקתיו כאשר נאמר ותקם בעוד לילה שעוד בהגלות יושעו ישראל ויקומו בהרחבה והרוחה וע"ז אנו מתפללים, וזה בכלל גאולה עכלה"ק:

ויח"ר שכל הלומדים פה בספרינו זה ואומרים דברים בשם רבינו הבעש"ט וכל בעלי המאמרים הקדושים תעמוד לנו זכות אלה הקדושים אשר בגנ"מ מנוחתם ונזכה לגאולה כלליות ופרטיות בבא"ס:

נגמרו הכתבים מחלק ראשון **מדרש ריב"ש טוב** היום יום ד' לסדר כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל בטו"ב לחודש מנחם אב עזרת"י לפ"ק.

ה"ק יהודה מכונה ליב אברהם
מילידי ק"ק אונגוואר פהק"ק עדעלין יצ"ו

מדרש ריב"ש טוב

יבינו המבינים וידעו חלומדים בספרי צדיקים כי ראש וראשון מפיצי תורת מרן ריב"ש טוב זי"ע, היה הגאון קדוש אלקי מו"ה יעקב יוסף הכהן אבד"ק פולנאה ז"ל, ע"כ שמתו פתח דברינו ראשית מאמרו בתחלת ספרו הקדוש תולדות יעקב יוסף, ואף כי הענין קשה הבנה למי שאין לו הרגל בספרי תלמידי ותלמידי תלמידי מרן הבעש"ט, זכר כולם לברכה, אי"ה ובעזרתו עוד ימצא הקורא הנעים בבית מדרשינו זה כל אחד לפי מבוקשו, ערב טוב ומועיל במאמרים הקדושים הבאים לפנינו בע"ה וזה לשונו הקדוש:

אות א'

ענין אל"ף

יתבונן המשכיל וידע המבין לפרש פרשת בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והארץ תהו ובוהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו', לבאר זה נ"ל לפמ"ש בתיקונים אני ה' לא שנית, אבל לגבי חייביא אשתני הקב"ה ואסתתר בכמה לבושין ובכמה כסויין בכמה קליפין דאינון תהו ובוהו וחשך, וז"ש אסתירה פני מהם, אבל אינון דתליין מיניה ומשכינתיה לא אשתני לעולם וכו' יעו"ש, הרי שיש כמה לבושין וכסויין שהקב"ה מסתתר בהם, ושמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה שאם ידע האדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי יתפרדו כל פועלי און, וזה שאמר שאנכי הסתר אסתיר פני מהם ר"ל שיסתיר מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה זו וכו' ודפח"ה:

וכיוצא בזה שמעתי ממנו [מהבעש"ט] כי ר"ת א'מר א'ויב א'רדוף א'שיג א'חלק ר"ת הם ה' אלפי"ן ששם אלופו של עולם מסתתר וכו' ודפח"ה, ואחר שידע אדם כלל זה שהוא כלל גדול, שאין שום מסך מבדיל בינו ובין אלהיו בשעת תורה ותפלה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות, שהם לבושין וכסויין שהקב"ה מסתתר שם, מ"מ אחר שידע האדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה וכנ"ל:

ונודע כי אות א' הוא חכמה ומחשבה כמ"ש בפסוק עזרא ואאלפך חכמה, ובוה יובן בראשית ותרגום יונתן בחכמה וכו' שהוא אות א' בזה ברא אלהים את השמים, כי כל כ"ב אותיות הם לבושין זה לזה, כי א' נתלכשה תוך אות ב' כי ב' היא ב' אלפי"ן וכו' כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה וכו' וראשית הבריאה היה על ידי אות א' שהוא חכמה וברא הכל על ידי חכמ' כמ"ש כולם בחכמה עשית כי נתפשטו האותיות מלמעל' למטה ובזה ברא כל הנבראים על ידי כ"ב אותיות מן אל"ף עד ת"ז וכל הנברא על ידי אות שהוא קרוב להמאציל, הוא יותר עליון, עד כי הנברא מן אות תי"ו, שהוא אות אחרון בריה זו הוא שפל בריה מכל הנבראים, כי אם שיקרב אדם עצמו להש"י ויכלל מן אות תי"ו לאות שי"ן בסוד תשר"ק עד שיקורב אל אות א' ששם אלופו של עולם. וזש"ה מבטן שאול שועתי אליך וגו' הרי רוחניותו יתברך בתוך אות א' ונתעטף בו וברא אור מן אות א' והוא אור אצילות ואח"כ נתעטף עם אות א' בתוך ב' וברא עולם הבריאה כמ"ש בכנפי יונה יעו"ש ואח"כ חזר ונתעטף עם אות ב' בתוך אות ג' וברא עולמות למטה מעול' הבריאה, עד שנתעטף באות תי"ו וברא עולמות תחתונות, שנקרא מלכות שבמלכות וז"ש בראשית, בחמתא שהוא א' ברא אלהים א"ת השמים שהוא כ"ב אותיות מן א' עד תי"ו ובתוכו רוחניותו יתברך שנקרא שמים, שנתעטף ונתלכש הקב"ה בתוך כ"ב אותיות אלו וברא את הארץ, שהוא כל עניני חומר הארץ, שהוא ע"י ארבע מאות לבושים מן א' עד תי"ו, שהוא ארץ תחתית שאין למטה הימנו ואח"כ חזר הקב"ה ונסתתר בכמה כסויין ובכמה קליפין, דאינין תהו ובהו וחושך וגו' כמ"ש בתיקונים הנ"ל. ואחר שנתלכש בארבע מאות לבושין, שהוא אות ת' ובאלו הלבושין ברא הארץ, חזר ונסתתר בכמה קליפין וזה"ש והארץ היתה תהו ובהו וחושך וגו' כי צפה וראה שיהיו דורות רשעים וגנו אור הנ"ל ונסתתר מן חייביא בכמה קליפין וכו' אבל לגבי צדיקיא שנקראו אלהים כמו שמצינו במשה שנאמר ראה נתתיך אלהים לפרעה וכן יעקב ויקרא לו

אל אלהי ישראל וכיוצא בשאר צדיקים לא אסתתר מהם הקב"ה, לכך ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ר"ל מיד כשעלה במחשב' של אנשי הדעת שנקרא אלהים, שהקב"ה שנקרא אור, מסתתר שם, אז נתפרדו כל פועלי און ונתגלה אורו ית' וז"ש ויהי אור והבן:

(ב) משה"ק פורת יוסף: שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה איך בכל אות נכללו כל האותיות, כי שורש כל האותיות הוא אות א', והוא קרוב לאחדות הא"ם, ואח"כ נתפשטו, כי אות ב' הוא ב' אלפי"ן וכו' עד ת' הוא ד' מאות אלפי"ן, ואות ת' אחרון ורחוק מן המאציל, וע"י הצדיק מקרב כל האותיות לשרשן לאות א', ואז נמתק הדין בשרשו וכו', וכזה מבואר כוונת הש"ס, כתיב ויקח מאבני המקום, וכתיב ויקח האבן, אר"י מלמד שנתקבצו כל האבנים למקום א', וכו'. תאנא וכולן נבלעין באחד, וכתבו התוספות לפי פשוטו, שלקח אבן אחד מאבני המקום, ויל"ד מה בעי התוספת בזה, ולדברינו א"ש, וזהו כוונת התוספת, שלקח אבן אחד מאבני המקום, ר"ל שאין לך שום אות הנקרא אב"ן כנ"ל שלא נכללו בו כל האותיות, וכזה מבואר כוונת הש"ס כתיב ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח האבן, וצ"ל כפי' התוס', וזהו שאר"י מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום א', ר"ל לשרשן, והיינו ע"י שכל א' אמר עלי יניח צדיק ראשו, לדבק מחשבתו באות זה, כדי שע"י יחזור לשרשו, שהוא חשק כל האותיות, שיחזרו לשרשן, ע"י הצדיק, ותאנא כולן נבלעין באחד, ר"ל בשורש האחד האמיתי, שהעלן הצדיק האותיות, בשורש האחד לאות א' שהוא דבוק באחדות א"ם והבן:

(ג) משה"ק אוצר החיים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] עיקר עסק תורה ותפלה לדבק עצמו בפנימיות רוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות התורה והתפלה וסוד אלף אלופו של עולם טמיר וגניז עד אות תיו. ושורש אותיות התורה, הקרוב יותר על האפס, הוא אות אלף, ואח"כ יורד ומתרחק מן החיות, עד אות תיו, מלכות שבמלכות, אשר משם חיות של הרשעים, וחיות ואור אלהי שם מועט, ומשם מחשבות רעות וזרות של הצדיקים, כי מעשה רשעים עוברין במחשבת הצדיק כדי שיוכל להעלותן והצדיקים מעלין במחשבה עד מחשבה עליונה, ומעלה מתחום ארעא עד רום רקיעא את הניצוצין, ואת הטוב המעורב ברשעים, שאין להם תיקון, וזה לימוד לשמה, הזוכה לדברים הרבה, שיש כמה מדרגות בכל אות, והוא מזכה להעלותן, וזוכה עמהן, ומגלין לו רזי תורה, ויודע

עתידות, וכל מאורעותיו בתורה, מלבד שרואה עולמות של מעלה, על ידי שמעלה התי"ו אל ראש אלק:

(ד) **מסה"ק אוצר החיים:** משם מרן אלקי הבעש"ט זי"ע ומשם ס' הבהיר שהאל"ף דמות המוח מה אל"ף כשאתה פותח את פיך אתה זוכרה, כך המחשבה, כשאתה חושב, תחשוב לאין סוף ותכלית, ומהאל"ף יצאו כל האותיות וכו' אלף ראש אותיות, כי ב"ת הוא שני אלפי"ן, עד תי"ו ארבע מאות אלפי"ן, כמבואר בדברי מרן האר"י ומרן הבעש"ט: ואלף הוא הגרעין, שממנו נצמחין כל חמשה מוצאות הפה וכו':

(ה) **מסה"ק אוצר החיים:** בשם מרן אלקי הבעש"ט שבמלת חטא מובלע א' בתוכו בלתי הברה, שבאמת בשעת עבירה נשתכח אלופו של עולם, ולכן הוא בלתי הברה, אבל אעפ"כ מובלע אות א', להודיע ששם שורה ג"כ אלופו של עולם, כי מבלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו. אבל בחטא ע"ז נסתלק הא' מכל וכל, כי עבודה זרה נקרא מיתה ואין שם חיות כלל, כמו שבארנו במצות לא יהיה ולא תשתחוה כי בכל העבירות אסר לומר אי אפשרי בעבירה, אבל אפשרי ואפשרי חשקה בה, אבל מה אעשה שבוראי וקוני גזר עלי שלא לעשות ואני מקבל את גזירותיו בשמחה ובאהבה ובוה נתברר החיות והניצוץ השורה שם שהוא תענוג של עבירה, אבל ע"ז הם מלהזכיר ומלהרהר כי הוא באמת קיא צואה בלי מקום וחיות הקדושה אין שם כלל וכלל:

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** והנה שלשה אנשים נצבים עליו, פירש הסתכל בהלכות דיינים והבין שעיקר הדיינים הוא שיהיו ג' דוקא, כמאמר חז"ל וע"ד הסוד כי הדיינים הם בחי' חסד, והוא בחינת אברהם, יצחק ויעקב כידוע, והוא שכתב הזוה"ק מאן אינון

שלשה אנשים, אברהם, יצחק ויעקב, וכמו ששמעתי בפירוש מאא"ז [הבעש"ט] נ"ע זללה"ה, כי אברהם, יצחק ויעקב הם תלת דיינים, והסימן הוא כי אותיות שניות מן שמות האבות, הוא בצ"ע והוא רמז אל הדיינים שצריכים להיות שונאי בצע, וזה י"ל הפירוש והנה שלשה אנשים נצבים עליו, היינו בסמוך, כמו ועליו מטה מנשה, והיינו בסמוך עמו, הם ג' דיינים, הוא עם בחי' יצחק ויעקב:

(ב) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו' ופרש"י וארא אל האבות והנה דברי רש"י אלו אין להם שום ביאור, מה רוצה רש"י בזה, י"ל ברמז דברי רש"י אלו עפ"י מה שקבלתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, למ"ד היינו תלת יוד"ן שהם תלת מוחין והם בחי' אברהם, יצחק ויעקב וזה י"ל שרימז רש"י ז"ל, אל היינו שמתלבש אלופו של עולם בלמ"ד שהם מוחין האבות הם עצמם האבות וכו"ל והמ"י:

(ג) **מסה"ק היכל הברכה:** וידוע ממרן אור עינינו, רבינו הקדוש **ריב"ש טוב**, שיש אבות בקליפה וכן יש אבות ביסוד דנוקב' דקליפה, הרה עמל וילד שק"ר, ש"ן קר"ן רג"ל ויש אבות עברה וזעם וצרה, חג"ת אבות דקליפה והאבות שביסוד הם משלחת מלאכי רעים ומרוב האור של אבות עליוני' נסתמא עיניהם דקליפות ומתו ונתהרס כל בנין אבות דקליפה:

(ד) **מסה"ק כתר שם טוב:** איתא בתקונים כי ג' אבות תקנו חטא אדה"ר מה שחטא בע"ז וג"ע וש"ד, שהוא סוד פגם בג' קוין לפי מה ששמעתי ממורי הבעש"ט חטא עבודה זרה תיקן אברהם שהוא קו האמצעי, תיקון תפארת ישראל והושלך לכבשן האש, פסילי אלהיהם תשרפון באש. יצחק תיקן ש"ד קו שמאל, יעקב תיקן גילוי עריות שהוא קו ימין בסוד ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא וכו', ואל תתמה איך אברהם תיקן זו האמצעי, ולא קו החסד שהוא מדתו, כי זה סוד משאחז"ל יעקב פדה את אברהם מכבשן האש שהוא ע"ד הנ"ל, כי בו כלול הכל שנאמר איש תם יושב אוהלים כתרגומו גבר שלים:

(ה) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי י"ל בזה לפע"ד ע"ד ששמעתי בזה

מהרב הקדוש מו"ה יעקב יוסף הכהן כי אותיות א"ל מורה א' היינו אלופו של עולם, ול' יש לו ג' קוין ע"כ דברי קדשו, ויש בזה משל למעיין הנובע שאם הצינורות שהמים נמשכין דרך שם נקיים, אז המים יוצאים צלולים ואם ח"ו הצינורות אינם נקיים, אז המים יוצאים מטונפים, והנמשל מובן כי כ"א ממשיך בעבודתו ובתורתו שפע קודש ממעין דלעילא דרך צינורות נשמתו כ"א לפי בחינתו ועבודתו ואם צינורות נשמתו נקיים, שלא פגם בהם כלום ח"ו והמשיך בהם אלופו של עולם אז המים והשפע הנמשך דרך שם, זך וצלול ואם ח"ו פגם בצינורות נשמתו וגרם שאין אלופו של עולם מתגלה בתוכם, אז השפע היורד דרך שם הוא ח"ו אינו נקי והבן, וזהו פירוש הפסוק כאן וארא אל אברהם וכו' אצל כ"א אל היינו שכ"א המשיך א' זה אלופו של עולם בתוך הלמ"ד היינו ג' קוין שהם הצינורות נשמתו והם נקיים ולכך וארא אליהם, באותו בחינה ממש, היינו באל שדי ג"כ בבחי' אל והוא השפע קודש שהיה מתפשט עליהם ממעין נביעו דלעילא זך וצלול והבן, והמשל הזה הוא כלל כל התורה כולה, הן בדיני איסור והיתר, הן במשפטים, בדין תורה, כדאיתא בשם אא"ז [הבעש"ט] נ"ע זללה"ה שתלת אבהן הם תלת דיינין:

ענין אברהם אבינו

(א) **מסה"ק שפתי צדיקים:** נודע המשל בשם הרב האלהי **הבעש"ט** ז"ל, שפעם אחד בא הבן אצל אביו לעת זקנתו להתייעץ עמו באיזה אומנות יתדבק להחיות נפשו, והיתה תשובת אביו אליו, בני עצתי ישפר עליך, אל תדבק באומנות שאני מתעסק בה, כי טרחתי מרובה בה יומם ולילה ועזבני כוחי ואור עיני גם הם אין אתי והפיכו בעיסקא טוב מיניה, ואל תשיביני, מפני מה מתעסק אני באומנות הזו, כי כאשר אבדתי אבדתי, וכבר אני נבון באומנות הזו ואי אפשר לעת זקנתי לפרוש ממנה. הנה לאיש כזה מחשבתו ניכרת מתוך דבריו, שהוא שונא אומנותו והראיה שלאיש כלבבו ימנעוהו מלילך דרך זו, ולא כן הדבר במי שאומנתו חביבה עליו

ביותר, שמקדים לצוות בניו ובני ביתו אחריו טרם ישאלוהו, לא תכבד עליכם העבודה זו, קומו וזכו בה, כי יקרה הוא מפז ומפנינים ואדרכמונים, וזהו פירוש הפסוק, כי ידעתיו למען אשר יצוה, מקודם, את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' עב"ל הקדוש:

(ב) משה"ק תפארת מהר"ל: אמר הבעש"ט למרן אריה לייב משפאלי וצוקללה"ה: חכמו"ל אמרו אל יפטור אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, כתיב באברהם אבינו וילך למסעיו מנגב ועד בית אל ואיתא בזה"ק מסורה על זה הפסוק בזה"ל כתיב הכא למסעיו וכתיב התם אבן שלימה מסע נבנה וצריך להבין השייכות הזאת, אבל הענין הוא שהכתוב מרמו שאברהם אבינו הלך ממקום למקום והכנים גרים תחת כנפי השכינה ולא יכול לגייר את כל העולם כי מסתמא נכנסו דבריו ביותר רק בלבבות האלה שיש להם שייכות לשורש נשמתו, והזה"ק מביא את הפסוק אבן שלמה מסע נבנה, להבין שזאת הפעולה מה שהאבן נעקר ממקומו, נקראת בלשון מסע ובה יובן הפסוק וילך למסעיו פי' שאברהם אבינו כתת את רגליו וילך אל מסעיו, היינו לאותן הנשמות הנדחות, שיש להן שייכות לשורש נשמתו, אבל נעקרו משורשן ונפלו בעמקי הקליפות ונעשו כאבנים, הלך אליהם אברהם אבינו לתקנם להעלות ולהחזירן אל הקדושה, וזה שכתוב מנגב עד בית אל, ממה שהן עתה בבחי' נגב ונגב פירושו יבש כאבן, שאין להם שום לחלוהית דקדושה, יפיה בהם רוח חיים דקדושה ויעלה אותן ויחזירן עד בית אל:

כאשר אמר הבעש"ט את הדברים האלה, הושיט את ידו אל האברך ר' לייב משפאלא הנ"ל ונתן לו ברכת פרידה, ואמר לו בזה הלשון "אני מברך אותך כי בכל מקום אשר תציג כף רגליך אל הארץ, תחבר היטב הרגל עם הארץ":

(א) משה"ק כתר שם טוב: כתב הרב הקדוש הגאון המחבר מ' יעקב יוסף הכהן ז"ל, וז"ל הקשה מורי [הבעש"ט] ע"פ ואהבת

את ה', מה זה לו ית' לתועלת שנאהבנו, יתוש כמונו, אם יאהב למלך גדול ונורא מה זה נחשב לכלום, ושמעתי ממנו פירוש נפלא על קושיא זו, כי בריאת העולם היה ע"י דין, שהוא סוד הצמצום כנודע, לכך דיני ויסורי האדם הם גוף אל הנשמה וחיות הרוחניות, וכשאדם מקבל היסורין באהבה ובשמחה שהוא בחינת חיות והרוחניות, הוא מקרב ומקשר ומדבק הגוף אל הנשמה, שהוא החיות הרוחניות ונתבטל הדין וח"ו בהיפך דוחה הגוף שלו מן החיות, לכך אמר עצה היעוצה לאדם ואהבת את ה' אלהיך שהוא בחינת דין לקבלו בשמחה ולקשר אל הוי"ה, שהוא הנשמה ע"י ואהבת, והבן. ודפח"ח:

(ב) מסה"ק כתבי קודש: פירוש הבעש"ט ז"ל על פסוק מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי וגם אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי, שיש ב' מיני אהבות, יש אהבה בין איש לאשתו הנה הוא אהבה בהסתר, כי אין דרך ארץ לאיש שינשק את אשתו בשוק בפני כל, רק אהבה בהסתר בצנעה, ויש אהבה בין אח לאחותו, או בין אם לבן, הנה הוא אהבה בגלוי, שאפילו האח ינשק לאחותו בפני כל, אין חרפה, והטעם, כי התחלת האהבה שבין איש לאשתו, הוא בסוד, כמו כן כל אהבה בסתר, אבל התחלת האהבה שבין אח לאחותו, הוא בהתגלות כי האב יודע מזה האחדות שיש ביניהם והענין עם הקודם, האהבה עצמה היא האהבה שבין איש לאשתו, שאין נאה לזו האהבה להראות באמצע השוק בין הבריות, אבל מי שרגיל באהבה, והוא האהבה שבין אח ואחות, אין חרפה לו אפילו באמצע השוק, וכן הוא האהבה להשי"ת וזה פי' מי יתנך כאח לי פי' מדריגות אהבה שבין אח לאחותו, או אהבת יונק משדי אמי, ונפקותא, גם אם אמצאך בחוץ, אשקך, אתחבר עמך וגם לא יבוזו לי, שלא יהיה חרפה:

(ג) מסה"ק לקוטי יקרים: ריב"ש אמר, אדם שהוא קורא בתורה ורואה האורות של האותיות שבתורה, אע"פ שאין מבין הטעמים כראוי, כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות, אין הש"י מדקדק עמו, אף שאין אומרם כראוי, משל לתינוק שאביו אוהבו מאוד ומבקש דבר מאביו, אע"פ שהוא מגמגם ואין אומר כראוי, אביו נהנה מאוד, לכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה, הש"י אוהבו מאוד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי כמ"ש רז"ל ודגלו עלי אהבה, א"ת ודגלו אלא לגלוגו עלי אהבה:

(ד) **מסח"ק מאור עיניים:** בשעה שנתעורר בו המדה של האהבה שמתחיל לאהוב איזה תענוג גשמי, יחשוב הלא זאת המדה הוא משורש המדות של התורה, ומדות העליונות, אלא שנתצמצם בתוכו עם ביאת נשמתי לגופי, לסייעני בעבודתו ית"ש, למען אתנהג בהם כל הנהגות בעבודתו ית"ש כי בלתי המדות אי אפשר להתחיל שום עבודה אליו ית', כי עבודת השם הוא דווקא בדחילו ורחימו, שהן אהבה ויראה, וכחיום אשתמש בזאת המדה של הבורא ית' להכעיס ח"ו ולעבור רצונו, ואדרבה עכשיו שנתעוררה בו זאת האהבה, אפי' נתעוררה האהבה לעבירה ח"ו על כל פנים מאחר שנתעוררה בו, ונתפתחה זאת המדה, או נקל לו לאחוז בה ולהתחיל לאהוב הבורא ב"ה, ובודאי יחדל מלעבור על רצונו: מי שיש לו דעת יכול לכלכל דבריו במשפט לעשות כן בכל עת שיתעורר בו איזה מדה מהמדות המוטבעין בו, וכמאמר **הבעש"ט** נבג"מ ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וכו' שמה יפה ומה נעים הוא שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה, שעל ידי התעוררות זאת התענוג בטבעו, יקל לו לאהוב את הבורא ב"ה, כי בלאו הכי קשה לפתוח זאת המדה, להתחיל לאהבו ית', וע"י התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה יקל לו, והבן:

(ה) **מסח"ק מגיד דבריו ליעקב:** ובאמת אמר **הבעש"ט** ז"ל והכהנים הלויים, שכל שפע הבאה הוא בב' בחינות, דהיינו אהבה שמחמתה משפיע לעולם התחתון. ובחינות צמצום לעולם, הוא השפע בעצמו שירדה מעולם העליון לשרות בעולם התחתון, וכן בצמצום הראשון היה בחינת אהבה ובחינת צמצום הכל בפעם אחד בלתי פירוד כלל, שאהבה שאהב את ישראל הוא בעצמו הצמצום כנ"ל וד"ל, והנה עי"ז נתהוו כל העולמות, ואולי זה לא היה יכול להתגלות אלהותו יתברך, וד"ל. והנה במצרים נתגלה אלהותו יתברך, כמו בחידוש העולם כנודע, כמ"ש אני ולא מלאך כי הוכרח להיות ע"י עצמו יתברך, כי לפי שהיו מסובכים בטומאות ובכשפים גדולים שלא היה יכול להיות כ"א ע"י עצמו כביכול ולא היה כח בשום מלאך לעשות זה, ע"כ היה מופת גדול על חידוש העולם כי הוא המשדד מערכות כרצונו יתברך, וכיון שהיה צריך להתגלות אלהותו יתברך, היה צריך ג"כ להיות ע"י אהבה וצמצום כדי שיוכלו לסבול אותו כמו בחידוש העולם. והנה אע"פ ששם היה אהבה וצמצום הכל ברגע אחד וכנ"ל, אעפ"כ בעולם העשיה צריך לזה ב' כלים, כי מן

דרך העולמות שמה שבעולם העליון הוא אחדות פשוט, בעולם התחתון נראה כהתחלקות קצת, והוא מצד הכלים, אבל מצד החיות, מה שהוא בעולם העליון הוא ג"כ אחדות פשוט, כמו המחשבה שמחשבה בלב בלבד, ואח"כ כשרוצה לגלותה ע"י קול ודיבור יש לה כמה כלים נפרדים, ה' כנפי ריאה, והמבטאים, והקנה, ואח"כ מדיבור לעשיה נראה הפירוד עוד יותר, ובאמת האיש הנלבב אינו עושה פירוד גם בעולם התחתון כיון שרואה שכל קומתו וחיותו של עולם התחתון היא מהעליון, שאלולי עולם העליון היה עולם התחתון אפס מוחלט, א"כ הוא דבוק לעולם העליון, וכמו ששם הכל אחדות פשוט, ובזה מיוחד עולם תחתון לעליון ויכול לעלות ממדריגה למדריגה עד ראש כולם ששם הכל אחדות פשוט, וזה שנכתב בתורה סירוב מרע"ה לילך להוציא בני ממצרים, לא על מגן, אלא להשמיענו דבר הגון שהדין היה עמו, לפי שהוא היה בחינת אהבה לחוד, כמו"ש כי מן המים משיתיהו, דהיינו בחינות אהבה ותענוג, וז"ש כי כבד פה, לפי שדרך פה לצמצם הקול במבטא כדי לחתך הדיבור, והוא לא היה מבחינות הצמצום רק בחינת התענוג לבד, וכאן היה צריך להתגלות אלהותו ית' ע"י בחינת אהבה וצמצום, ע"כ אמר לו השי"ת הלא אהרן אחיך הלוי, דהיינו בחינת צמצום, והוא יהי לך לפה כנ"ל, ובאותו עת היה עדיין משה ראוי לכהונה ואהרן ללויה כמשאחכז"ל וזהו ופגשוהו בהר, הר הוא אהבה, כאברהם שקראו הר, האלהים בחינת דין, והיינו צמצום כשנפגשו אז היו שניהם כבר כאן, וזהו וישק לו, שהוא אתדבוקתא רוחא ברוחא, דהיינו שנעשו שניהם אחדות פשוט:

ענין אהבת ישראל

(א) **מסח"ק אוצר החיים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] איזהו חכם הלומד מכל אדם, כשרואה חסרון זולתו, יודע שיש בו שמץ מנהו, וזהו דרך הטוב לתלות החסרון בעצמו, ושהוא פחות שבנבראים, אבל אם לא ירגיש חסרון בעצמו, ישנא גם את הטוב שברשע, כי באמת גם הטוב מלא מוגים, ולכן אחי אשכילך שאם יארע

לצדיק שנאה על אדם מישראל, אף לרשע בלי שום צד אהבה וראיות טוב וזכות, ידע באמת שגם הוא עשה איזה צד רע שמין מנחו, ולכן נתערב נפשו טוב ורע, ומזה שנתערב אצלו הלבבות, שונא את אחיו, כי צדיק המבורר הטוב מן הרע, מדת צד הטוב אינו רואה רק טוב, על כל ישראל אף על הרשעים, מלבד לרשע שאין בו צד טוב כלל, וזהו מעוט' דמיעוט' ועל זה בקש דוד מכל פשעי הצילני, חרפת נבל וכו', כידוע ממרן אלקי הבעש"ט ומזה עצה היעוצה, הוכח תוכיח, הוכח את עצמך, שלא תהיה מעורב בעצמך, ואז בוודאי יהיה לך אהבה על כל ישראל, אף לרשע, ועל ידי אהבה ואחדות התוכחה הנכונה, יתקרבו הלבבות, שניהם כאחד, ולזה הרשע אף שרובו רע, ומיעוטא טוב, על ידי התקרבות שיתקרב אל הצדיק, ותקשר בטוב של הצדיק טוב בטוב, עד שגם הרשע הוא רובו טוב, ועל ידי זה הרע שבשניהם יצא אל הקליפות, אל אדם בליעל שאין בו צד טוב כלל, אבל אם הרשע מתנגד, ושונא לצדיק, באומרו שגם הוא צדיק, אז הצדיק יוכיחו, כפי כחו, ואז יקבל הצדיק הטוב, ויהיה כלו טוב, והמתנגד ישאר בכלו רע, אם לא יקבל תוכחתו, ובפרט אם יצער את הצדיק, וזהו לא תשנא את אחיך בלבבך, ע"י שיש בכ עירוב טוב ורע, אלא הוכח תוכיח, ואז ע"י תוכחה יתברר הדבר, או שיהיה התקשרות אהבה, וזה יהיה תיקון גדול לשניהם, אף שישאר השנאה, לא יהיה אלא בלב אחד:

(ב) **מסח"ק נצר חסד:** אל תפרוש מן הציבור, וכבר אמר רבינו אלימלך זכותו יגין עלינו בכל עת, אם יסתר איש במסתרים ואנ"י לא לא אראנו, ועל צרעת, מתרגמינן סגירו, וחסידות שגילה לנו מרן אלקי ריב"ש זצ"ל, אי אפשר לבאר כאן, כי יצטרך לספר בפ"ע כי אחר הפרישות והזדככת והתקשרות הנפש במקורו, ע"י שימוש צדיקים אמיתים לאמת אמת, וע"י יסורים מרורים, הדרך הנקל והמדרגה הגדולה שבקדושה, לבוא לבחי' אין, אין ממש, אהב ישראל, וכל אחד מישראל, מעשיו נאים לפניו, ומתוקים וממשיך עליהם רחמים ורצון, ומבטל כל הגזרות רעות מישראל, ודבורו עריבה, ומתיקה לכל ישראל, וכמו שראיתי לרבתי הקדושים, ובפרטות למורי הגדול, רבינו אברהם יהושע העשיל מאפטא, ולמורי הגדול הקדוש מוריני נפתלי מראפשיץ, שכל דבריהם היו גחלי אש ויחודים, והיו מתנהגים בענוה יתירה, באהבת ישראל, וכן ראיתי אצל מורי דודי הקדוש בדרך אחר, והכל הולך למקום אחד, וכן יש צדיקים

לדורינו, אמיתים וקדושים, ומלך עליון יציל נפשות ישראל מן הנגעים ומסוגרים ודי בזה:

ענין אור הגנוז

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** וירא אלקים את האור כי טוב, לגנוז, וגנוז לצדיקים, ובו משתמשים צדיקים בכל דור ודור, ע"ש, ושמעתי מאא"ז [הבעש"ט] נ"ע זללה"ה היכן נגנוז האור ההוא, ואמר שהש"י גנוז בתורה, ולכן משתמשים צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו ע"י התורה שיש בה אותו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות, וכמה שכתב אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה לדודי זקני המנוח ר' גרשון קוטיבור ז"ל לארץ הקדושה, איך שראה אותו בשבת לח"ל, ומה זה עשה בח"ל, והשיב לו דודי זקני, באגרת, שבאותו שבת עשה איזה גביר ברית מילה בח"ל, ושלא אחריו להיות מוהל אצלו: וכהנה וכהנה, אשר קצרה היריעה מהכיל, אשר הסתכל ממש מסוף העולם, ועד סופו, והכל היה ע"י אותו אור, שנגנוז בתורה, וי"ל שזה מרומז כאן בפסוק, כי הבעש"ט פי' א"ת האור בגימ' בתור"ה ונמצא מבואר ממש בפסוק וירא אלהים את האור כי טוב לגנוז, והיכן גנוז, בא"ת האור ממש, היינו בתורה, שהוא מספר את האור, והבן:

(ב) **מסח"ק שבחי הבעש"ט:** פ"א אמר הבעש"ט תמהני, כליל שבת בשעת התפלה, הפשתי את ר' גרשון, ולא מצאתי אותו בא"י ובשבת בבקר בשעת התפלה ראיתי אותו בא"י ואיני יודע מה אידון בזה, אם לא שהלך חוץ לתחום: ובכמה שנים בא ר' גרשון אליו, ושאל אותו על דבר זה, ונעלם מר' גרשון, ואח"כ נזכר כי נתנו לו מצות מילה בעכו, ושבת שם, ובעכו יש שני בתי כנסיות, א' בחוץ לארץ, וא' בארץ ישראל, והלכתי והתפללתי כליל שבת בבח"כ שבח"ל, ואח"כ כאב לי לב עד"ז מפני מה לא התפללתי בארץ ישראל, ולמחר הלכתי והתפללתי בבח"כ שבא"י:

(ג) **מסח"ק נוצר חסד:** מרן הריב"ש פירש ומינה לא תזוע, בפחד ומורא, בתמיה, היאך יהיה זה, למוד התורה בלתי יראה ופחד, הפוך בה והפוך בה כל התהפכות של עין הדעת טוב ורע יהיה בתורה, למנדע טוב ולמדנע ביש, ולמהדר גרמיה לטוב, הפוך בה מטוב לרע ועל ידי כח התורה אף שאתה ברע במחשבות לא טובות לנסיון, והפוך בה תהפך כל המחשבות אלו לאש להבת שלהבת חיות ודביקות אלהות, דכלא בה, שגם הרע נכתוב בתורה, אלופי עשו ומלכים דמיתו, והכל כדי שתוכל על ידי התורה להעלות נפשך מרע לטוב, ובה תחזי, עיין ספר יכין ובוועז מהגאון מאיר נתיבים, וזה לשונו הקדוש, שיחשוב קודם הלימוד מחשבה נכונה, שמכין את עצמו ללמוד לשמה, בלי שום כוונה זרה, וכאשר הזהירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובראשם ידידי הרב החסיד מופת הדור מוהר"ר ישראל בעל שם טוב, כוונה רצויה בלימוד לשמה לדבק את עצמו בקדושה וטהרה עם האותיות בכח ובפעל, ובדבור ובמחשבה לקשר חלק נפש רוח נשמה חיה יחידה בקדושת נר מצוה ותורה אור אותיות המהימנות, ומשפיעים שפע אורת וחיות אלהות אמיתות נצחיות, וכשזוכה להבין ולהתדבק בהאותיות הקדושים, יוכל להבין מתוך האותיות ממש אפילו עתידות, ולכן נקראת התורה מאירת עיניים, שמאירה עיני המתדבק בהם בקדושה ובטהרה, כמו האותיות של אורים ותומים, ומילדותי מיום שהכרתי בדביקות אהבה עם מורי ידידי הרב החסיד מוהר"ר ישראל בעל שם טוב תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, ידעתי נאמנה שזה היה הנהגותיו בקדושה ובטהרה, ברוב חסידות ופרישות וחכמתו, צדיק באמונתו יחיה, דמטמדין גליין ליה, כבוד יהו"ה הסתר דבר, עכד"ק של הגאון מוהר"ר מאוסטרא, ובאמת כשהיה שואלין למרן הריב"ש איזה דבר, היה פותח איזה ספר זוהר, וכיוצא, גמרא ולומד, ואח"כ משיב לשואל, ואמר שאור שברא הקב"ה היה אדם צופה מסוף עולם ועד סופו, והיכן גנזו לצדיקים בתורה, וכשאדם הצדיק לומד התורה לשמה, צופה מסוף עולם ועד סופו, וזהו ובה תחזי מסוף עולם ועד סופו, וסיב ובלה, גם כשנזדקן הזמן עת זקנה נתיישן העבודה וגם ובלה, שאתה אוכל בדעתך לגמרי מחמת קטנות ויסורים, אף עפ"כ בה ומינה לא תזוע, לא תירא, ולא תפחד, כמו אותן השומים שמתייראין לגשת אל הקודש פנימה, שלא יארע להם כאלישע אחר ובזמנינו ככת הארורה המפורסים, אל תירא ולא תפחד, שאין אי"ן עליו"ן לך והוא יהיה לך מדה טובה, והשגה זאת יהיה לך הימנה על ידי התורה תזכה לעלמא דחירות, שער החמשים, ואז אין שום פחד. ולכן הדבק נפשך בפשטות

התורה, ובנגלות להסיר האבק הרע, ולמוד רזין סתימין להחיות נפשך ותזכה לעלמא דחירות בלי שום פחד ויראה:

(ד) מסה"ק מאור עיניים: נודע שארז"ל אור שבששת ימי בראשית היה אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שראה שאין העולם כדאי לו, עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא. והענין הוא כי יש אור הגנוז בתורה, כי התורה נתלבשה בלבושין כמ"ש דוד המלך ע"ה ברכי נפשי את ה', כי אור הגנוז יקר מאוד להשיגו, וע"ז אמר דוד ברכי נפשי את ה', אך שאלה, גדלת מאוד להשיגך, כי אורייתא וקב"ה חד, ע"כ אמר הוד והדר לבשת בלבושין, באופן שכל אחד יוכל להשיגו מהתורה, כפי מה שהוא, כך רואה דרך הלבושין הבהירות, כי שמש ומגן האלהים, כמו שהשמש אי אפשר להסתכל בו, כי אם ע"י מגן, כך באלף אלפי אלפים הבדלות, אור עצמותו, אור הבהיר, אי אפשר לכל אדם להשיגו, כי ממש ע"י אור הבהיר יוכל להביט מסוף העולם עד סופו, וכמו שנודע זה ממעשים שראינו מבני אדם שזכו לכך כגון **הבעש"ט** נשמתו בגנזי מרומים, שסיפרו עליו, כשהיה צריך לדעת שום דבר פרט, אפילו מעניני בני אדם דבר גשמי, היה מסתכל בהתורה, ולמד בה בדחילו ורחימו, ומדבק את עצמו עד שהגיע לאור הגנוז בתוכה, והיה רואה בדבר, שצריך להיות, ממש כמ"ש בש"ס מסוף העולם ועד סופו, אך לא כל אדם זוכה למדריגה זו, על כן גזרה חכמתו ית' לגנוז האור ההוא בתורה, ולהלבישה בלבושין, בכדי שירגיל האדם את עצמו מעט, לראות האור דרך הלבושין, כפי מדריגתו ושורש נשמתו, וילך ממדריגה למדריגה, עד שבחמשך הזמן יוכל להגיע לאור הגנוז בה, לראות הבהירות בלי מסך מבדיל, ועוד טעם לזה, כי לולא זאת היה הרשע ג"כ מסתכל באור שרואין בו מסוף העולם ועד סופו, והיה פועל בו רשעתו, כמאמר רז"ל ראה שאין נאה לרשעים להשתמש בו וכו', ע"כ גנזו בהתורה, ששם לא ישיגו אותו כ"א הצדיקים הראוים לזה וכו', והש"י יזכנו לראות במאור תורתו כמ"ש המאור שבה מחזירו למוטב, רצה לומר המאור שבה, הגנוז בה, מחזירו למוטב למקום שנקרא טוב, שאין שם מסך מבדיל, רק אור הבהיר, אנס"ו:

(ה) מסה"ק נועם מגדים: משמ"י דרבינו אור ישראל וקדושו מוהר"י הבעש"ט ז"ל בענין זה שענינו רואות לפעמים שיש איזה חומרא ותמיה בתורתנו הקדושה הן בנגלות הן בנסתרות, עד שהחכם שבישראל צריך לשום לבו לחקור ליישב

הדבר, ולפעמים צריך זמן כמה שבועות לדבר. ואח"כ יראה שחכם אחד פשוט ישיג מעצמו דבר זה בלי חסרון כלל, רק בשלימות כמו החכם הגדול ע"י גודל הטורח והעיון: ואמר עפ"י משל, כלי זהב מרוצף באבנים טובות שהוא נחמד למראה עד לאחת, עומד במקום גבוה בראש פנה ובלתי אפשר להורידו מגודל הגובה, וכל אדם יחשק מאוד לראותו היטב ובלתי אפשר מחמת גובהו, ואין יד אדם משגת להורידו. ובא חכם אחד בגודל התחכמות פעולותיו והורידו והעמידו על השלחן, ואח"כ כל אדם הרשות ויכולת בידו ליקח הכלי אפילו בידו, ובשביל זה רחוק יהיה בינם ובין החכם, שהם יחזיקו הכלי, אחרי שהחכם הורידו, ולו עיקר השבח שהורידו, וכמו כן כל חידוש בתורה, הוא אור גנוז בשמי מרומים בתחת כיסא דמלכא קדישא. והחכם הראשון לגדול קדושתו ששט למעלה למעלה למקום האור והורידו למטה ואחרי כי הורידו למטה ואמרו, אזי נקל לכל האדם להשיגו אחרי שהאור הוא בעוה"ז: ע"כ דברי פה קדוש מוהר"י הבעש"ט ז"ל:

(ו) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** איתא אור שנברא בששת ימי בראשית ה' אדם יכול להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, וגנוז הקב"ה לצדיקים בכל דור ודור, ושמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, היכן גנוז הקב"ה, בתורה, שע"י התורה יכול להסתכל מסוף העולם ועד סופו, והנה איתא ליהודים היתה אורה, זו תורה, ומהיכן למדו רבותינו זה, מדכתיב אורה בה' והיה די לכתוב היה אור, אלא לרמוז אור ה' חומשי תורה והם ה' אורות, ועפ"כ הוא כולל חד, ע"כ אורה זו תורה, שיש בה ה' חומשי תורה, והוא חד, וזה י"ל הרמז בפסוק ונתת על חשן המשפט, שהוא על הלב, ומסתמא יש בו ג"כ בחינת לב, והוא רמז על התורה, שהוא לב, כי מתחיל בב', ומסיים בל', את האורים, היינו ה' אורים ר"ל, חמשה אורים של ה' חומשי תורה, זוכה ע"י התורה ואת התומים היינו כשמתמם עם הקב"ה שעה עומדת לו, והיינו שעולה לגדולה כנ"ל, כ"א לפי מדריגתו כדאיתא בזוה"ק ומשה עלה אל האלקים, כל עלמא כד סלקין, סלקין לרבו ולמלכו, ומשה כד סליק כתיב עלה אל האלקים, זה היו כל עליותיו, וכן כל אדם, ע"י התורה יכול לעלות לגדולה ולהשיג ה' אורות שבתוכה שנכללו בחד, ולהשתמש באור הגנוז, אור המוצנע מסוף עולם ועד סופו, וזהו והיה על לב אהרן, היינו שהכל הוא ע"י התורה שנקרא לב, כנזכר לעיל והבן:

(ז) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** ידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה שגאווה נקרא ע"ז, וכל הכופר בה נקרא יהודי, ומרע"ה היה עניו מאוד מכל האדם, שהי' בחי' מה והוא הוי"ה והתפשטותו, ולכן ניתנה התורה אליו, כי בדעת חדרים ימלאון וע"י נתמלא היו"ד בעשר אותיות, להאיר בעשר מאמרות, שורש של כל התורה רמ"ח מ"ע ושם"ה ל"ת בחי' מה, וזה זכה ע"י שהיה בחי' מה, וזהו וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז, ושמעתי בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה היכן גנוז, בתורה וע"ש במקומו:

וזהו שראיתי בחלומי פי' על מעשה הנזכר במדרש, ר' אליעזר ור' יהושע היו מהלכים בספינה, והיה אחד ער, ואחד ישן, ניעור ר' אליעזר, ונודעו רבי יהושע, אמר ליה מפני מה נודעו, אמר מאור גדול ראיתי בים, אמר שמא עיניו של לוייתן הוא, שנאמר עיניו כעפעפי שחר, ע"כ: והוא רמוז כי התורה, הוא ים החכמה, והספינה הוא מוח של האדם וכשהיו מהלכים השני גדולי ישראל בים החכמה, והיו עוסקין בה, היה אחד בבחי' ער, וא' בבחי' ישן, שלא נכנס כ"כ בבחינת החכמה באותו זמן, ונודעו, ושאל אותו מה זאת הפליאה, וא"ל זהו פליאתו נשגבה, שמאור גדול, היינו אותו המאור שמסתכלין בו מסוף העולם, ועד סופו, שגנוז הקב"ה ראה אותו בים התורה, כנ"ל, וזהו שהיה מתמה, מה ענין של גניזה זו, כיון שהכל יכולים להסתכל בה מסו"ע וע"ס, ע"י התורה, והשיב לו שמא מעינו של לוייתן הוא, ר"ל שאין זה אלא לצדיקים המלויים ומדבקין עצמם תמיד, בעת עוסקם בתורה להבורא ב"ה, והם לבדם יכולים להשתמש באותו מאור, ולא בלעדם, וזהו ליהודים היינו אותם שכופרים בע"ז, שהוא גאווה והם בבחי' מה, להם היתה אורה, זו תורה, היינו האור הגנוז בתוך התורה:

ענין אורה

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** קבלתי מאא"ז הבעש"ט נ"ע זללה"ה על הענין פתח באכסניא של תורה, שהאורה הבא, הוא

המביא תורה לבעה"ב, ולפי האורח, כך הוא ענין התורה נתגלה לבעה"ב, ע"כ דבריו הקדושים, והבן, וזשה"כ, והשענו תחת העץ, בה"א הידוע, היינו בהתורה, שהוא עץ חיים למחזיקים בה, כמ"ש האוה"ה שבשביל תורה באו המלאכים, ע"ש, והוא שאמר והשענו וכו', שהיה אומר להם תורה, והוא מה שאיתא בזוה"ק באילנא הוי בדיק אורחים, היינו ע"י התורה, שהוא האילן והעץ, היה יודע ענינם של האורחים, ומה מיבם, כי לפי האורח, כך הוא התגלות התורה לבעל הבית כנ"ל:

(ב) משה"ק מאור עיניים: והנה אמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, פי' כי אורח ברגליו לא יבוא, היינו ע"ד ויברך ה' אותך לרגלי הוא בשבילי, כי האורח אינו בא בשבילו, כי אם הוא שלוחא דרחמנא להעלות ניצוצות השייכים לנשמתו, והוא מוכרח להעלותם, כי א"א ע"י איש אחר, לכן מוכרח להיות שם להעלותם, וזהו אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ופי' האר"י ז"ל שיש גוף של אדם בליעל אשר נפלו כמה נשמות מחטא אד"ה ובכל דור ודור נופלים כמה וכמה נשמות אל עמקי הקליפות ומקבל האדם בליעל, וצריך כל אחד מישראל להעלות הנשמות מן האדם הבליעל, ולזה מוכרח אדם לילך אל מקום אשר הנצוצות המה שמה להעלותם, וזה שאמר הבעש"ט ז"ל מה' מצעדי גבר כננו ודרכו יחפץ, והוא כפל מצעדי ודרכו, ואז"ל כי מה' מצעדי גבר כננו, כי מה שמוליך השם את האדם לאיזו מקום ע"י מבוקש שיש לאדם לזה המקום, אבל ודרכו יחפץ, כי השם רוצה לתקן את האדם שם להעלות ניצוצות הקדושות שבמקום הזה, וזהו דרכו יחפץ, כי השם חפץ דרכו, ולא מבוקש שיש לאדם שם, וכשמעלה הניצוצות הקדושות, אז נעשה יחוד, בין שני שמות הוי"ה ואדנ"י נמצא הכנסת אורחים הוא יותר מקבלת פני השכינה, כי יש שם שני הדברים הכנסת אורחים וגם קבלת פני השכינה. שורש הדברים שצריכים אנחנו לקדש את מעשינו ולקיים בכל דרכיך דעתו, היינו ליחד את השם שיהיו כל מעשינו לשם שמים, ולא מעשיו הטובים בלבד צריך להרים ולהעלות, כי גם מעשיו הגשמיים, וכל צרכי בני אדם צריך האדם להתבונן, כי אפס בלתיך ואפס זולתך, כי כל דבר שישנו בעולם, הוא מחמת שכח ה' בדבר ההוא, ולולא כח ה' שבתוכו, היה הדבר לאפס ותוהו, נמצא הדבר המקיימו הוא העיקר, הוא ה' ב"ה המקיים את הדבר, ובתחלה בראו השם את הדבר הזה, וצריך האדם להמליך את ה' ב"ה על כל דבר ולקשר את הדבר ולהרים ולהעלות אל השם ב"ה, וזהו קחו מאתכם תרומה וגו', לא בלבד מעשים

הטובים, כי גם דברים גשמיים צריך להרים ולהעלות אל השם ב"ה, וזהו זהב וכסף ונחושת הם דברים גשמיים צריך ג"כ להרים ולהעלות אל השם. בילא"ו:

(ג) **מסח"ק אור המאיר:** שמעתי מהבעש"ט שביאר פ"ה מה' מצעדי גבר כננו ודרכו יחפץ, ואמר אל אותן האנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה הרחוקים נדוד, לא מחשבותיו יתברך מחשבותם, המה מדמים בנפשם שכל עצמם עם דרך נסיעתם לארץ מרחקים, בעבור הרבות זהב וכסף חלוף סחורתם, ולזה המה מתקנים רגליהם, ובאמת הוא יתברך לא כן ידמה, כ"א הוא יודע לתקן עניינו יותר ממנו ולפעמים יש לו לאדם ככר לחם בארץ מרחקים הנוגע אל בחינתו והוא צריך לאכול אותו ככר דייקא באותו מקום ובשעה הזאת ולשתות מלא לוגמיו מים במקום ההוא ולכוונת הנזכר, מצעדי גבר כוננו, להרחיק נדוד כמה מאות פרסאות בכדי להשלים את נפשו עם זה הככר לחם ושתות מים מעט או הרבה ולפעמים אפילו אליו לא יגיע, כי אם לאחד ממשרתיו העברים, אם יש לו שם פת לחם וקיתון מים ולהיות שאין ידו משגת לנהוג נסיעה למקום רחוק כזה, זאת הגורמת רצון לבעליו לנהוג דרך נסיעתו, דייקא למקום ההוא בעבור עבדו למלאות כריסו מלחם המזומן לו שם ושתות מימיו הנוגעים אליו, כי כן גזרה חכמתו יתברך הצריך להשלמת נפשו, לקבץ חלקיהן, המה אחת מדרכי אל, לזה רומז הכתוב מה' מצעדי גבר כוננו, שנוהג איזה נסיעה למקום רחוק, הכל הוא מאתו יתברך כאשר גזרה חכמתו להשלמת נפשו באחת מסיבותיו ית' הידועים לו יתברך, והוא האדם לא כן ידמה, ולבבו לא כן יחשוב, כי אם ודרכו דייקא יחפוץ לנהוג נסיעתם בסחורה וכדומה, ומאת ה' שכוח לוח לבו, והנה מאנשים כאלה אין לתמוה כל כך, כי לא כל המרבה בסחורה מחכים ולהבין ולהשכיל דרכי אל, ואפשר לרמוז מה שכתוב בשמואל ותשובתו הרמתה, כלומר יש ב' בחינת באותן המסבבים, כת המובחרים, תמימי דרך, ההולכים בתורת ה' באמת ובתמים בוודאי תועלתם גדולה ומבחרת ועושין תיקונים באמצעות דרכיהם ונהוג נסיעתם וגם הדרכים מבקשים תפקידם ומצפים את בואם אישים המשכילים, כי בכל מדרך כף רגלם עושין פעולות גדולות ממאכל ומשתה ושינה ופרטי דיבוריהם מקשרים הכל אל התורה והעבודה, לעשות בדביקות הבורא ב"ה ולזה רצונו ודרכו יחפץ, להעלות הכל אל הבורא ב"ה. וכשאתה רואה איש כזה, שאין כחו יפה לתקן את

הרבים כמדובר, כיון שאינו יכול לראות את שלו, איך יכול לראות לתקן באחרים, ועל כל זה נפשו הפצה לנהוג בנסיעות להיות מן המהדרים מעיר לעיר, תדע נאמנה שזה הוא בסוד הגלגל החוזר בעולם בכלל כל הענינים המרודים והאומללים, הנוסעים מכפר לכפר ומעיר לעיר והכל הוא בסוד הגלגל החוזר עליו להיות פרנסתו מיוחדת לו באופן כזה והכל אין אמצעות בדבר או נסיעתו הוא במעלה הרמה לתקן ולהעלות נ"ק במקום מוצאיו ומובאיו כנוכח או נוהג נסיעה בסוד הגלגל כעני ואביון שזה סיבות הבאת מזונותיו וזהו הכתוב אצל שמואל, ותשובתו שהיה סובב מעיר לעיר הרמתה היתה במעלה הרמה ודאי כי נאמן שמואל לנביא, וכחו יפה לתקן כל מקום בואו שם ביתו לתקן ולהעלות כאלו הוא בביתו ותשובתו הרמתה ודאי במעלה הרמה ונשואה וגם יש נסיעה שהוא בסוד הגלגל כיון שאין כחם יפה להעלות ולהגביה באמצעות דרכיהם כי אם כעני בפתח והוא בסוד גלגל החוזר בעולם: כלל הנשמע מכל הנ"ל אשר מאוד מאוד יתבונן וישכיל האדם לבלתי יאבד מעלתו המעולה כ"א הצנע לכת להיות כלוא בביתו ויושב בד בבד כאשר כבר היה לעולמים ותהיה זאת לו לנחמה מנוחת הגוף ומנוחת הנפש:

(ד) **מסח"ק כתר שם טוב: מהבעש"ט** זלה"ה ע"פ מהרי שלש סאים קמה סלת, ואמרז"ל הוא אמר קמה והיא אמרה סלת, מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים, והקושיא מפורסמת, ופי' **הבעש"ט** ע"פ משל, שארי צוה ואמר לגוריו, אריות קטנים בנים שלו, ואמר להם תדעו שאתם הגבורים אשר מעולם, וכל הבריות מחויבים התייראות מכם, פעם אחד התחילו האריות הקטנים לסבב העולם, בבטחונם על גבורתם שא"ל אביהם, ובאו לפלטין אחד חרב, וכו' היה כל מיני ציורים, וראו ציור אחד על הכותל, והנה שמשון הגבור עומד והורג את הארי, וישמעהו כשם הגדי, וכאשר ראו זה האריות הקטנים, ברחו בבהלה אל אביהם וא"ל הלא אדונינו, אבינו, אתה אמרת לנו, שאנחנו הגבורים, אשר מעולם כו' והרי ראה ראינו שם זה הציור, אשר נבהלנו מאד, כי ראינו אדם א' עומד והורג את הארי, וישמעהו כשם הגדי, והשיב להם אביהם, אדרבה מזה נודע גודל גבורתכם, שזה אירע פעם אחד בעולם, שאדם א' היה גבור מאוד, ועשה פלא חוץ מהטבע, להרוג פעם אחד בעולם, שאדם א' היה גבור מאד, ועשה פלא חוץ מהטבע, להרוג את הארי, ע"כ מציירים אותו לחידוש ולפלא, וז"ש כיון שכתבו בתורה צדקות

ונדיבות שרה, שהוא אמר קמה, והיא אמרה סולת, מכאן שאשה עיניה צרה באורחים:

ענין אותיות

(א) **מסח"ק כתר שם טוב:** בשם הבעש"ט זללה"ה מושל, פעם א' תעו סוחרים מן הדרך, ונחו שם לישן, עד שנזדמן להם איש א' להורות להם הדרך, ונזדמן א' שהולכים למקום גדודי חיה ולסטים, ויש שהולכין למקום ישר, והנמשל, כי אותיות התורה שבהם ברא העולם, באו בעה"ז כדמות סוחרים, ותעו מהדרך וישיגים, בא א' ולמד לשמה מוליך אותן לדרך הישר, לדבקן בשרשן, משא"כ כשאינו לומד לשמה מוליכין ללסטים: ודפה"ח.

(ב) **מסח"ק מדורו של שבת:** וידוע מדברי חז"ל ומזוה"ק, שמעת הבריאה, עד סוף עמודת העולמות כל חיותן וקיומן של כל העולמות, של מעלה ושל מטה, הכל ע"י אותיות התורה, שישראל מקיימין למטה, ועל כל אות ואות מהתורה הקדושה, עומדין אלפי אלפים עולמות, וחיותן וקיומן, בקיום ישראל את האות הלז בתורה, ע"ז יעמוד, וכמו שאמר הבעש"ט זי"ע ועל כל ישראל, על פסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים, כי הנה אומן העושה כלי, אז אחר גמר פעלתו, ועשיית הכלי על תכונתה, אין להאומן בה עוד שום עשיה, ושום מחשבה עליה, והכלי עומדת תמיד על מעמדה, בלתי ראות פני האומן, אבל בריאת העולמות אינו כן, כי אלו אותיות התורה, אשר בהם נברא כל דבר, כמו למשל השמים, הנה נברא במה שאמר יהי רקיע בתוך המים וגו', האותיות האלו הם הם חיותם וקיומם של השמים, ואלמלא נסתלקו השגחת האותיות האלו מן השמים, רגע כמימרא, היו כל השמים תיכף לאפס ואין, והיו כלא היו, וזה שאמר הכתוב, לעולם ה' דברך נצב בשמים, מה שאתה דברת בבריאת השמים, לעולם הוא נצב ועומד בשמים, להיות ע"י קיום השמים, ע"כ. דפה"ח:

(ג) **מסח"ק קדושת לוי:** יש לתמונת אותיות טעמים, כמדבר בספר התמונה, ובכתבי האריז"ל, גם בוצינא קדישא **הבעש"ט** גילה תמונת אותיות, וכן שמעתי מפי מורי בוצינא קדישא מו"ה דוב בעריש ז"ל הא דיש טעמים על תמונת אותיות, שהוא אורות עליונים:

(ד) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** בשם אא"ז [**הבעש"ט**] זללה"ה, בענין המחשבות זרות הבאים לאדם, כי מתאווה הניצוץ הקדוש שבתוך אותיות המ"ז לתיקון ולהעלות לשורשו ולתקנו, וכל המ"ז בעולמות העליונים, האותיות הם אורות צחות, אלא שירדו למעמקים, ונתלבשו בלבושים צואים, כמו שביאר אא"ז **הבעש"ט** זללה"ה והסיר את שמלת שביה מעליה וכו', שלא ליקח אותן בלבושין המוגעלין, רק יראה להסיר ולהפריד מהם הלבושים הצואים, ואז יאורו כשחר אורם, וזה י"ל שמרומז בפסוק שמעון, הוא אותיות שם עון, ולוי, היינו דבר הדבוק לה', הם אחים, היינו האותיות השם של העון הוא בחינה אחת ואחת עם דברים הדבקים בה', היינו קודם ירידת האותיות אלו שנצטרפו בעון המ"ז, הוו ממש ניצוצות קדושים, ואורות קדושות התלויים באותיות, כמו שאר כל אותיות התורה והתפלה, אלא שירדו למעמקים, וזהו, כלי חמס מכירותיהם, היינו ע"י מעשים רעים, גורם שנמסרו האותיות ח"ו לחיצונים, ונעשה צרוף של עון וחטא, לכן בסודם, היינו בתענוגים הגשמיים, אל תבוא נפשי, רק אחלקם ביעקב היינו איש המוני, שהוא בחי' יעקב צריך לשבר המ"ז בכל מה דאפשר, אחלקם הוא לשון חלק, היינו שיחלק ויפרד עצמו לגמרי מהם, ואפיצם, לשון נפוץ גלימא, בישראל, היינו אותם שהם בעלי תורה ועבודה, בחי' ישראל, הוא יתבונן בהם, איך להעלות הניצוצין קדושין שבתוכם, ממעמקים כמו איזה חכם הלומד מכל אדם, וזהו ואפיצם היינו שיראה לנפץ, ולשבר ולהסיר מעלי' האבק והפסולת ליפותה ולהעלות לשורשן, וחבן:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** ושמעתי ממורי [**הבעש"ט**] זללה"ה, כי א' הוא סוד אלופו של עולם טמיר וגנוז, ואות ב' הוא בי"ת אלפי"ן וכן ג' ג' אלפי"ן עד ת' ארבע מאות אלפי"ן, אם כן שורש אותיות שקרוב יותר על החיות אור אין סוף, הוא אות א', ואח"כ יורד והולך ומתלבש זה בזה, ונתרחק מן החיות, עד אות ת', שהוא מלכות שבמלכות, ששם מתלבש בתוך מחשבות רעות וזרות, וצדיקייא שלוחא דמטרוניתא אינון, לקשר, א"ע אל האותיות, ולהעלותן במחשבה, עד

מחשבה עליונה, ואז מעלה מתהום ארעא, עד רום רקיעא את נצוצי השכינה, שהיו בלבושים הנ"ל, וזוכה לדברים הרבה, שיש כמה מדריגות בכל אות, והוא מוכה להעלותן וזוכה עמהם. ובהקדמה זאת אמרנו, כל א"ת לרבות, להעלות מתי"ו עד א', ולרבות ניצוצי הקדושה, ע"כ ר"ש היה דורש כל אתי"ן שבתורה, עד שבא לאת ה' אלהיך תירא, פירש ולא רצה לגלות שיש מדריגות אלהות בכל הדברים, וצריך להעלות אברי השכינה בחי' אלהות ג"כ מא' עד ת', ולא היה לו אופן להלביש, מה זה לרבות, כי אין שייך רבוי באחדות הפשוט, ומחמת זה פירש, ולא גילה הסוד, עד שבא ר"ע והלביש הסוד, ואמר לרבות ת"ח, כי כשנתעלה אברי השכינה, בחינות אלהות ונתעלה למעלה, נתרבין הת"ח נשמות הצדיקים, שהם חלק אלוה והבן:

(ו) **מסח"ק היכל הברכה:** ובהרשת אבן למלאות, והענין אב"ן הם אותיות תורה ותפלה, למלא אותיות מאל"ף עד תי"ו בהארה ובדביקות אהבה וחשק ורצון, וזה הענין למלאות דכאן ודויקהל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] שאם אדם יודע שהקב"ה הוא בכל הסתרות וקטנות ומחשבות לא זכות שם הוא הקב"ה, ובכל תנועה אלופו של עולם גנוז ממש, מיד יתפרדו ממנו כל פועלי און, כי דע אחי ובני חביבי אל תבקש לך גדולות ליתפוס דוקא מדריגות גבוהות באהבה ויראה אמיתות לדבקה בו ממש באור החיים, כי יהיה לך מקטריגים הרבה, ואל תשגיח בני אחי אהבת נפשי בספרים שאינם מדברים אלא מענין מוחין דגדלות, כי ענינים כאלו הרבו בישראל לתפוס דרכים שונים, ששמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין אחר וקדם, כשהוא בסוד אחר, אח"כ כשחוזר ועולה למדריגה הנקרא קדם, מעלה גם אותן המדריגות הנקרא אחר, וזהו אחר וקדם צרתני, ואם ידע אדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה וז"ש ואנכי הסתיר אסתיר עד שלא ידעו, ויפלו מן אמונה, וישכחו שהקב"ה שם עומד ממש בהסתרה הזאת, להשגיח על לבו ומעשיו, אפילו בבחינות אויב ארדוף, [כע"ע אלף] ובכל הרדיפות שרודפים אותו ערב רב, ומחלישין דעתו, יש חמש אלפי"ן אמר אויב ארדוף אשיג אחלק ששם אלופו של עולם מסתתר בסוד שם סא"ל, ובזה יתחזק עצמו, כי ראשי ערב רב רודפין ומחלישין דעת של צדיק אמת, ולפעמים יכול חלילה ליפול ממדריגה, כמו שאירע פ"א למרן הקדוש הריב"ש עד שבא תלמיד אחד ואמר לו רבי ומורי וכו' כידוע, אבל אחר שידע אדם כל זה, שהוא כלל גדול, שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו, יהיה לו

התחזקות, שלא יחלושו לו דעתו ערב רב, ובפרט בשעת תורה ותפלה, הגם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות, שהם כסוין ולבושין, שהקב"ה מסתתר שם, מ"מ אחר שידע האדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה:

ובכנו שיש כ"ב אותיות בתורה ותפלה, כך יש בכל החוה שבעולם כ"ב אתוון, כי הכל נברא ע"י כ"ב אתוון, שצריכין להעלותן, על ידי ישראל עם הקודש, רק שהאותיות מלובשין בעניני חומר הגשמי בכמה כסוין, ובכמה לבושין, ובתוך האותיות שורה רוחניות הקב"ה, הרי שכבודו ממש מלא כל העולם וכל אשר בה ולית אתר פנוי מינה ממש, ואנשי הדעת יודעין מזה הסתרה אצלם, כי ממש מרגישין חיות אלהות ושמחה ואור שממשיכין עליהן, ואז נעשין בריה חדשה, וסובלין כל היסורין והרדיפות של ראשי אומות, כי על ידי שמטעים להם מעין עוה"ב, ובזה נתרחק דעתן, וסובלין הכל, ואפילו בעת שנלקח מהם גם זה, ואז הנסיון גדול, אעפ"כ ע"י אמונה וידיעה, שאלופו של עולם בתוך זה החלישות דעת וירידה, וצער וחסרון פרנסה, וכיוצא, מקבלין הכל באהבה אם לא מי שראוי לעונש, נוטלין ממנו הבטחון והאמונה, ואנכי הסתר אסתיר גם הסתרה רחמנא ליצלן, עד שלא ידע ששם אתו עמו עומד מלכו של עולם, ואז יכול לבא לידי יסורים ועבירות ר"ל וכן כל אהבת רעות ומחשבות רעות נסתלקן ממנו ונתהפכין לאור אלקי באמונה ובידיעה זאת, וכיון שתולה נפשו בהקב"ה, אזי קב"ה לא אסתתר, ולא אשתני, אלא בכל ענינים דבר קטן וגדול דביקין בו בהקב"ה ומוסיף להם מוחין והכנעה ואי"ן, ושמחה, שמחו צדיקים בה', ושמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר כיצד מרקדין לפני הכלה, ב"ש אומרים כלה כמות שהיא בדרך כלל, לידע שיש אלהי מצוי הממציא כל המציאות, ומשגיח בפרטי פרטיות על כל פרט, ולית אתר פנוי מיני' וב"ה אומרים שצריך לידע דרך פרט לייחד קבה"ו ביהודים, וזהו נאה וחסידה:

שאל לך אות מעם ה' אלהיך, כי בכל היכל דנין את האדם, ואזי דוחין אותו כשאינו ראוי ועיקר האדם לדבוק באותיות התורה ותפלה לקיים ולדבקה בו בעת תפלתך ולמודך וכל דיבור ודיבור ומוצא שפתיך תכווין לייחד שם קבה"ו, כי בכל אות ואות יש עולמות ונשמות ואלהותו יתברך, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה ומתייחדים

יחוד אמיתי באלהות, ותכליל נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מהם, ומתייחדים כל העולמות כולם כאחד, ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול לאין קץ, והעיקר הוא האמונה, שיאמין שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, וע"י זה מעלה ומנשא רגלי השכינה, וגם יאמין מיד כשיצא מפיו נוסח התפלה, מיד הוא נענה, ברוחניות הענין, וגם אם אינו נענה מיד בגשמיות, אל יצטער, שהוא למוכתו, ועל כן עיקר השאלה, שאל לך אות מעם ה', העמק שאלה בין בעת שאתה נופל בשאול במחשבות לא זכות, על ידי צער וקינטור וחלישות דעת, על דברי משטמה וכיוצא, ואז אתה נדחה, תשאל לך אות שלא ידחה אותך מן האותיות, הן בעת העמק השאלה, הסגולה הוא אותיות התורה והתפלה, כשיש דינין ורוצין לדחות אותו שאלה, אזי כשמדבק עצמו באותיות תורה, תפילה, תהלים, בדביקה וחשיקה, ומדבק עצמו אל פנימיות אור אין סוף שבתוך האותיות, אזי יתמתקו הדינין, או הגבה למעלה כמדריגת הצדיקים אמיתים שעולה עד התפשטות הגשמיות, ואינם בזה העולם, אעפ"כ העיקר הם האותיות, ולא יעזוב אותם כלל, וכל זה בסוד למלא"ת, למלא אותיות מן אל"ף ועד תי"ו, באור ושפע וחיות ודביקות בכל כחו:

(אח"מ) בעל מה"ק העמיק והרחיב בענין, והגם שאין מזכיר שם אומרו רק על איזה פרטים, היודע יעיד שכמעט כל שורה וכל תיבה מתורות מרן **החב"ע ש"ט**, והמעמיק ימצאם אל"א מפוזרים בשמיה קדישא נאמרים, ע"כ העתקתי כל הענין אף כי אולי יצא מעט מענינינו הנדברים בו, וזה י' לכלל בהבא לפנינו בע"ה לחבב דברי צדיקים, אפילו אם יוצאים מעט חוץ מענין אשר אנו בו. וד"ל)

(ז) מוסה"ק דבש השדה: שאל לך אות מאת ה' אלקיך, שמעתי בשם **הבעש"ט** שצריך כל אחד לבקש מאת ה' אלקיו שיזכה אותו עכ"פ שיוכל לומר עכ"פ אות אחת לפניו יתברך, בלי שום פני' אחרת, כל ימי חייו, וכן שמעתי מחסיד אחד, שמע מפה קדוש הרב מהר"ן אבד"ק ראפשיץ, שאמר ומי יתן שאזכה כל ימי חי, לומר עכ"פ תיבה אחת לפניו יתברך בלבד:

ענין אחד

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי הבעש"ט זל"ה פ' הש"ס ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד ה' לאשר לא עבדו, ופריך הש"ס היינו צדיק, היינו עובד, היינו רשע, היינו לא עובד, אלא אינו דומה לשונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, וי"ל כי בשביל שחסר פ"א יהיה נקרא רשע, ולא עובד, וביאר עפ"י משל, בא יבא ברנה נושא אלומותיו וכו', אם יסוד תורתו ועבודתו ליוהרא, גם שהוא עובד ה', אינו כלום, מאחר שחסר ממנו אח"ד, שיכוין לשמו יתברך סוד אחד האמיתי, ובוה יובן, גם שהוא עובד ה', מ"מ מיקרא לא עובד, והטעם שאינו דומה שונה מאה פעמים לשונה מאה פעמים ואחד, שחסר האח"ד. והבן. ודפח"ה: (ע"ע בכייה פ' הפסוק בא יבא ברנה)

(ב) **מסח"ק כתר שם טוב:** מהבעש"ט, בשם הראשונים, ראוי לידע סוד אחדותו ית"ש, כי בכ"מ אני תופס ואוחז בקצה וחלק מן האחדות, הרי אני תופס כולו, וה"נ מאחר שהתורה והמצות נאצלו מעצמותו ית' שהוא האחדות האמיתי, א"כ כשמקיים מצוה אחת על מכוונה, ובאהבה, שהוא הדביקות בו ותופס במצוה זו חלק האחדות, א"כ כולו בידו, כאלו קיים כל המצות, שהם כללות אחדותו: [וכן] כשנכפל עליו איזה שמחה, ידביק בשמחתו יתברך, שהוא שורש הכל:

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** בדברים אלו מרומז ג"כ זכות גדול על ישראל, ע"ד שאמר אא"ז [הבעש"ט] זל"ה, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, היינו שמכנים אח"ד, שהוא אלופו של עולם בתוך לימודו, והוא שמרומז ישנו עם אחד, היינו שישונים לפעמים הוא עם אח"ד, שלומדים תורה לשמה ומכנים אח"ד בלימודו, וברגע אחת ההוא, שעוסקים בתורה לשמה מתקנים כל העולמות, ומעוררים שפע וברכה על כל העולמות:

ענין אכילה

(א) **מסח"ק צפנת פענח:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ענין והחיות רצוא ושוב וגו', כי כל דבר חושק ומתלהב לחזור לשרשו לדבק שם, לכך הנשמה מתלהב תמיד לדבק בשרשו למעלה, ע"י חשק בתורה ובעבודת השם, אם מתלהב תמיד, היה בטל ממציותו, כמו קודם עולם התיקון, לכך תיקון הש"י שיעסוק לפעמים זמן מה בצרכי הגוף, אכילה ושתיה, ומעט להתעסק בצרכי פרנסתו, גם שיש לו מדת הסתפקות, וע"י ביטולו מעבודת השם בזמנים אלו, יניח הנשמה, וכח השכלי יתחזק לחזור ולעסוק בעבודת ה' אח"כ, וזהו וחיות רצוא ושוב, ודפח"ה:

(ב) **מסח"ק כתר שם טוב:** הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים בשלימות, יפנה מחשבתו מהרהורים, ואפילו כשהוא אוכל ושותה, ישים מחשבתו כדי שיהיה חזק לעבודתו יתברך. וצריך להגביר תענוג הרוחני על תאות הגשמי, ומוזה יהיה לו יותר כח מרוחניות המאכל, וזהו מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים פי' שיהיה לך אהבה בתענוגים:

(ג) **מסח"ק צוואות הריב"ש:** וכן כשאוכל, יחשוב, שהטעם והמתקות של דבר המאכל ההוא, בא מכח חיונו והמתיקות של מעלה, שהוא חיות:

(ד) **מסח"ק סדרו של שבת:** ידוע שכל מאכל, אשר יאכל לכל נפש אדם, הנה הכל נעשה להשגחה פרטיות, מאת הבורא עולם ב"ה, שיודמן זה המאכל דוקא לזה האדם, כי הוא השייך לשורש נשמתו, פי' שחיות הרוחניות שבאוכל הלז הוא משורש הנשמה של אדם הזה בדרך רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעמף, שכתב פירושו בשם האלהי הבעש"ט זללה"ה, כלומר שלאדם נדמה שהוא רעב ללחם זה וצמא למים, וע"כ מתאוה לאכול, והאמת הוא שנפשם בהם תתעמף, פי' שנפש האדם הזה מעומף ומשוקע באוכל הלז, וע"כ מתאוה לאוכלו, בכדי להשלים נפשו ע"י אכילה ושתיה זו:

(ח) **מסח"ק אוצר החיים:** ודע שהתורה ונשמות ישראל נתפשט מהם אותיות ונצוצין בכל החוה שבועולם, והוא הי"ש שבכל העולמות, וגם צריך לערב קב חומטין יראה, שלא ישתמש להנאתו חלילה, אלא כפי הכרחי ומקשר אנ"י עם אי"ן ומבטל כל הגזרות רעות, ומקיים העולם, וממורי [הבעש"ט] שמעתי ענין החיות רצוא ושוב, כי הנשמה והצורה אחר שחוצבה ממקום קדוש, ראוי שתתלהב תמיד אל מקום חוצבה, ופן תתבטל ממצואות, לכך סובבה בישו"ת וחומר, והם גם כן אותיות התורה נצוצי הנשמה, כמו אכילה ושתיה ומו"מ שלא תתלהב תמיד, ויתבטל ממצואות, וכן הוא בספירות קטנות וגדולות, וכשעושה הקטנות בקדושה, כפי הכרחי מברר הנצוצין, ומקיים העולם ויוציא מיש לאין, כי הצדיקים עושים מיש אין:

(ו) **מסח"ק היכל הברכה:** כי גם זה לך בן, ששה פסוקים, חמש מן תרין אתון, דין, נח את שם את חם, כי יד על כס יה, גם לי גם לך לא, זה כי אם רע לב, על כן לא בא אל, מבואר בדברי מרן **הריב"ש טוב**, כשהרע גורם טוב, נעשה כסא אל הטוב, וכשעולה, הטוב שבו עולה, והרע גמור נופל לנוקבא דת"ר, וזהו נח את שם את חם, דהיינו שתהיה נח רוח בעבודת הש"י, שתעבוד בתורה ובמצות, קדושה, וגם תעבוד הש"י עם ענייני יצר הרע, הנקרא חם, באכילה ובשתיה ובמשא ומתן וכיוצא ביחודים קדושים בקדושת ובטהרה, כי גם זה לך בן, כמו שהמצות ומעש"ט הם תולדותיהם של צדיקים, כך ענייני עוה"ז בקדושה, נחשבין לבנים, לתולדות, והראיה כי יד על כס יה, שלא ישלם הכסא עד שימח זכר של עמלק, ויהיה ביטול הקליפות, ויתברר טוב מן רע, ומבואר בדברי מרן הנ"ל כשהרע נעשה כסא אל הטוב, שעוסק בענייני עוה"ז ביחודים, או שיהיה לו כח לעבודת הבורא, הוא מעין ביטול הקליפות לעתיד, וזהו כי יד על כס יה, שהרע נעשה כסא אל הטוב, וגם זה לך בן, אבל יש רע גמור, זה כי אם רע לב, דהיינו שכל כוונתו להרע, שאמר גם לי גם לך לא יהיה, מזיק עלמא, על כן לא בא אל שלחן המלך, ונדחה ונופל דת"ר והרשעה כעשן תכלה:

(ז) **מסח"ק מדורו של שבת:** פי' הבעש"ט זצק"ל פי' הפסוק רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף. כי הרוחות והנשמות, שבתוך המאכל ההוא מתעוררים נגדו לעוררו, כאיש אשר יעור משנתו, להיות לבו מתאוה להדבר, שהחיות הלז נאחו בו, כדי לאכלו ולברך עליו, לתקנו על שלימות תיקונו, וזה רעבים גם צמאים, שלהם

נדמה שרעבים, גם צמאים הם למאכל ההוא, וע"כ מתאווים לו, אבל לא כן הוא, כי זה התאוה הוא רק עבור שנפשם בהם תתעטף, כלומר שנפש אדם הלז, מה ששייך אל שורש נפשו נעטף ונאסף בתוך המאכל ההוא, והוא המעוררו להתאוות לזה, ולתיקון נפשו: וזה כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה', כלומר הנה זה מה שמתנדב ומתאוה לבו לזה הדבר, והוא כדי למען ביאה בתרומת ה', שיתרומם עד למעלה, לבוא לפני המלך ה':

(ח) מוסה"ק דגל מחנה אפרים: יש בזה לענ"ד סוד ה' ליראיו, וכמדומה לי שהיא על דרך אמת, הוא הלחם, אשר נתן ה' לכם לאכלה וכו', וכיצד תאכלו, זה הדבר אשר צוה, פ' לקטו ממנו איש, ע"ד שאמר אא"ז [הבעש"ט] זלח"ה זי"ע, במלך שהניח לבניו אוצרות משונים זה מזה, וכיסה אותם במכסאות זהב, ובצורות בהיכלות, וכל אחד מבניו לפי שכלו, ישכיל ויבין וימצא, והוא ממש מתיר אסורים לאור גדול, ומאיש לאיש, ומאיש לאדם, לכן אפשר שזה נרגש בטעמים, כי הטעמים הם העליונים, וכל מה שהוא תחתון, צריך לעליון יותר, מספר נפשותיכם, נעשה נפשותם ספירו"ת, והוא לשון בהירות, והוא ע"ד שאמר אא"ז [הבעש"ט] זלח"ה זי"ע שצוה הרמב"ם לכתוב למדינה אחת, והוא מבואר בכתבי הכה"ג דק"ק פולנאה [להלן במאמר הבא] איש לאשר באהלו תקחו, כי כל אחד הוא מכוסה באוהל, שכן באדם, וכל אחד יש לו מעלה יתירה זה מזה, ואני כתבתי ג"כ, אולי יחנן ה' צבאות ויבוא אחד מבני ותלמידי יבין וישכיל כמשל הנ"ל (עיין במאמר י"ב הבא לפנינו בע"ה):

(ט) מוסה"ק צפנת פענח: שמעתי ממורי [הבעש"ט] זלח"ה דיש בכתבי שו"ת של הרמב"ם, ששלחו מדינה אחת להרמב"ם והתמו על שאלה זו כמספר ע' אלף, ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה, רק בש"ס רמזו ודרשו מהוכחות שלהם, א"כ גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא וכו', והרמב"ם לא רצה בעצמו להשיב, וצוה לתלמידו מהר"י אב"ן תב"ן לכתוב תשובתם, ותוך ענין תשובתם הוא זה: אבאר לכם, מאחר שנמשך לכם ספק זה, א"כ אין נשמתכם נמשך מבני אברהם ויצחק ויעקב, רק מאנשי סדום ועמורה וכו', כי יש נשמות הנמשכים משמים וארץ ושבעה כוכבי לכת וכיוצא וכו', ויש לשאול על עיקר הבריאה, הא כל מעשה בריאת עולם לצביון נבראו, כדרשת חז"ל בפסוק ויעש

אליהם וגו', וא"כ מה טעמא לא רצה ארץ להיות בחי' שמים, וצ"ל שלא נתן דעת לארץ שידע בחי' שמים, וזכיתו שיתאווה להיות בחי' שמים, והטעם כי גם בחי' ארץ צריך שיהי' בעולם, וכי"ב וכל הנבראים, וז"ש לצביונם נבראו, וגם בחי' אדם צריך שיהי' כת רשעים, וכת בינונים, וכת צדיקים, כי יתרון אור מהחושך, ר"ל שנמשך תועלת מהחשך ממעשה רשעים נודע מעלת הצדיקים, וכל אחד נבראו לצביונם ורצונם, וכ"ת אם תקשה לכם קושי' בחי' הבחירה עם הידיעה, מאחר שאתם כופרים בדרשות חז"ל, א"כ איך אתם משיגים ביאור קושיא זו, והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירות המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה ע"י שזורקות המרה טפה במאכל שבתוך מעיו, נברר הגם והעב ונעשה צואה ויוצא לחוץ, בירור ב' יוצא למי רגלים, בירור ג' נעשה זיעה, ד' נעשה שערות, וצפרנים, בירור ה' הדם נבלע וטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב, ואח"כ במוח, ומוזה נעשה השכל והדעת, ומדבריהם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל א"כ לא נוהרתם מאכילת איסור ודברים טמאים והשכל והדעת שלכם נעשה מהדמים של טריפות ואיסורם, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה, כי ממנו נעשה, וא"כ איך להכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד, אשר רוחב לבם היה רחבה מני ים וכו', ותדעו נאמנה מאחר שירדו לספק זה וכפירה זה, שהפורעניות קרוב לכם, וכך עלתה להם, שבא עליהם מלך אחד, והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם, ולא קבל אותם מאחר שכפרו, והאומות מאמינים ג"כ בסוד הגלגול ותחי' וכמ"ש הפילסוף וכו', ומעט מזער נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה ע"כ:

(י) **מסח"ק דרך חסידים:** בשם **הבעש"ט** ז"ל פי' הפסוק להיות לכם לאלהים, היינו ע"ד חציו לכם, דהיינו שיראו לעשות גם הדברי גשמיים בבחירות כל כך עד שע"ז יהיה לכם עלייה לה', וז"ש קודש קדשים תהי' לכם. (בשם סח"ק מבשר צדק):

(יא) **מסח"ק גנזי נסתרות:** ואמר **הבעש"ט** שאפילו הקערה עם המאכל עומדים על השלחן, אם אין השי"ת מצוה לאכול, אי אפשר לאכול:

(יב) **מסח"ק גנזי נסתרות:** **הבעש"ט** אמר לאנשיו, משל למלך שהיו לו בנים ואכלו תמיד על שולחנו, ואף ששולחן

המלך היו מעדנים וממתקים טובים מאד, מ"מ מרוב הרגל הבנים מהם, לא היה להם תענוג כלל מזה, וא"ל המלך איעצכם, קחו שקים ומלאו מן הפירורים הנותרים מסעודת המלך והצניעו, ולפעמים יהיה לכם מהפירורים תענוג יותר מכל הסעודות עכשיו, וכן היה פ"א שהיו במלחמה במצור גדול, והיו אצלם הפירורים חביב מאד, כך הנמשל, קחו דברים קטנים שאתם שומעים, כגון איזה משל או מעשה, ולא דוקא תורה, כי בדברים הקטנים לפעמים יהיה לכם לתועלת גדול, כנזכר לעיל:

ענין אמת

(א) **מסח"ק נתיב מצותיך:** למעלה מריחין בהבחנה גדולה, אם יש חלילה איזה פניה דקה מן הדקה, ולפעמים בדרך עבודה אף שהוא השגה גדולה ודבר קדוש, אעפ"כ בוחן לבות וכליות, לפניו גלוי הכל ואם לפעמים והרכה פעמים משבח את ישראל, והוא לשם מצוה לעשות נחת רוח לבוראו, אבל אינו בלב אמת, כמו שאירע פעם אחת בימי מרן הקדוש אור ישראל, שתלמידיו אחר חצות לילה ישבו, וסידרו שבחים על ישראל, ומרן [הבעש"ט] בביתו ראה ברוח הקודש, שזה אינו אלא לעשות נחת רוח ליוצר בראשית, אבל לא מלב, וגרמו למעלה קיטרוג ודין, תחת החסד רוח ליוצר בראשית, אבל לא מלב, וגרמו למעלה קיטרוג ודין, תחת החסד והנחת רוח, והלך מרן אצלם בעצמו בחרון אף, ואמר להם, אתם משבחים לישראל כמו אשה שמשבחה לפני בעלה את בניו שיש לו מאשה אחרת, שהוא לעשות נחת רוח לבעלה, אבל היא באמת שונאת אותם, שנאת מות, ישראל אומר [אמר כן על עצמו] שישראל עם הקודש, הם קודש, טובים, טובים מלאים חסדים, ותורה וכל מדות טובות, והאריך הקדוש בשבח ישראל, עד שגרם באמת נחת רוח, ותענוג למעלה, והמשיך חסדים טובים והשפעות על כל ישראל: זיע"א.

(ב) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] כשיש כמה ראשים, ראשי ערב רב בעיר או במדינה

המתנחלים בשקר, והתנשאות של שוא, ויש במדינה צדיק אחד המתנהג באמת, ובלב אמת, ובלב טהור ונשבר, כאשר עוסק בתורה לשמה ובתפלה, ומדבק א"ע אל האמת, אז יתפרדו כל פועלי און, ושקר לא יהיה להם כח כ"כ, להשפיל האמת, ולרומם השקר, ובלבד בלב אמת, כך שמעתי:

ענין אמונה

(א) **מסח"ק היכל הברכה:** וכן שמעתי ממורי [הבעש"ט] למתק דינין בשורשן, היינו על ידי שימצא בדין שורש חסד, כי באמת הכל אחדות אחד, אחד יחיד ומיוחד, אלא שעל ידי עונותינו, יש פירוד, ואז מרגישין היסורין ממדת הדין, ועל ידי אמונה, ששם ממש אור א"ס, ואחדות אלהותו יתברך, ואין שום דבר גדול וקטן במקרה, והכל מציאות השם יתברך בו, אפילו תנועה קטנה, אפילו דבור קטן, בכל אלו היסורים, אלופו של עולם, ועל ידי אמונה ניתקן עונו בתשובה, ונעשה היחוד, והדין והחסד הכל אחדות, מתייחדין באור א"ס, אלופו של עולם, ואז נמתק הדין באחדות החסד, כי בשורשן הכל אחדות, ולכן הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם באמת, בעת שהיו נשרפין באש, היו מרקדין ומזמרין עלינו לשבח, בקול נעים, כידוע מן הסליחות שחיברו הצדיקים בעת ההוא, כי נתקשר ונתייחד דין המלכות בבינה, ונשתנו הצרופים, על ידי אמונה גדולה בנסיון, כי אחר שידע אדם, ויהיה נקבע בלבו שאלופו של עולם בכל תנועה, גורם יחוד בקדושה, ויתפרדו כל פעולי און וכו', ואמרו משם מרן חיות נפשינו אלקי הריב"ש טוב אמר ראה, ראה שלחן זה הוא של עץ, ועל ידי אמונה גדולה, יוכל לחזור זהב בקעה בקעה מלאי דינרין, וכמו שעשה מרן [הבעש"ט] שעבר הניסמור נהר גדול, על חגורה שלו באמונה גדולה בלי שום שם:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין התפלה בח"ל, העיקר הוא האמונה, שיאמין שהש"י מלא כל הארץ כבודו וכו', ועי"ז מעלה ומנשא רגלי השכינה וכו', וגם יאמין,

מיד כשיצא מפיו נוסח התפלה, מה ששואל, מיד הוא נענה: וכ"ת הא לפעמים שלא מצא מבוקשו, הענין הוא שהוא בהעלם ממנו, למשל שנעשה בקשתו בכללות העולם, הגם שבפרטות הוא מבקש להסיר הצער, ובאמת הוא לטובתו, או למרק עון או כיוצא וכו', כ"א בכוונת שאלתו שמצפה שיהיה נענה, או מכנים גופניות בתוך שאלתו, שהיה ראוי שיהיה רק ברוחני, לתועלת השכינה, ולא לתועלת עה"ז, לכך הוי מסך מבדיל וכו', והאריך בזה, ודפח"ה, ובה יובן, וישא יעקב רגליו, שהוא רגלי השכינה ע"י האמונה ובטחון בלב, כמ"ש חזקו ויאמין לבבכם וכו', וז"ש שנשאו לבו משהובטח, והבן: וכן שמעתי ממורי [הבעש"ט] כי ע"י האמונה מעלה רגלי המלכות אשר רגליה יורדת מות, ומקשר' עם סמכי קשוט וז"א וכו' ודפח"ה, והנה במדרש אמרו משנתבשר יעקב בשורה טובה והובטח בשמירה, נשא לבו את רגליו כו', וכן פרש"י וכו':

(ג) **מסה"ק גנזי נסתרות:** בשם הבעש"ט זללה"ה צריך להאמין באמונה שלימה כשאדם מנענע באצבע קטנה, מנענע עולמות עליונות רוחניים:

(ד) **מסה"ק דגל מנחה אפרים:** ידוע נצח והוד הם תרין פלגי גופא, תרין שוקין, שהם סוד האמונה, תרין סמכי קשוט, כידוע בשם אא"ו [הבעש"ט] זללה"ה, וידוע שע"י הנם הגדול היה נתרבה האמונה, וזהו תשועת"ם, תשועה שלהם היתה לנצח, כי תרין פלגי לפעמים לחד נחשבו, והיינו שע"ז נתגדל ההאמנה שהוא סוד נו"ה והמש"י:

(ה) **מסה"ק היכל הברכה:** האמונה שלימה הוא בלי חקירות, כמו שעשה מרן הקדוש הריב"ש טוב בעת דוחק, שהוצרך לברוח מן הישמעאלים, עבר את הנעסטיר (דניעסטער) במקום שהוא נהר גדול ורחב, שהניח חגורה על הנעסטיר, ועבר את הנעסטיר לא בשום שם, אלא באמונה גדולה, וכן כיוצא בזה, ראוי עטרה זאת לכל מי שבשם ישראל מכונה, להאמין אמונה שלימה באלופו של עולם, שהוא ממש בכל תנועה, ולית אתר פנוי מניה, ממש עשה גדולת ורב נוראות, ובזה יהיה לו תמיד לב שמח, ויקבל הכל בשמחה ובאהבה, ויהיה אוהב ישראל, וכל המדות רעות יסורו ממנו, על ידי אמונה פשוטה בלב אמת ולב חזק ולב טהור:

(ו) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה, העיקר הוא ההאמנה, וע"ז היה מזהיר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, וזהו שורש לכל התורה, והעבודה, וזהו שאמר דהמע"ה כל מצותיך אמונה, שקר רדפוני עזרני, כי עיקר המצות היא האמונה, להאמין בה', ומי שהוא מאמין בה' יכול להתפלל בכל יום, כי הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, הוא בכל יום בריה חדשה, וכל העולמות הם ברואים חדשים, וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל, וגם ברא אותו ולהתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו, ועל פרנסתו, וכל טוב, ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית, התפלה והמצות נעשין אצלו כדבר ישן ורגיל, ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום, וזהו שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה על פסוק אל תשליכני לעת זקנה, פי' שיוזקין הדבר אצלו, כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל אברי האדם, מחמת שתש כחותיו ולחלוהו ומריצות הדמים, המחיה את האדם, כמו כן ברוחניות, שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול, ולא כן דבר חדש: וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, כי חדשים לבקרים רבה אמונתך, פי' כי שחדשים לבקרים, היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית, ועי"ז רבה אמונתך, נמצא עיקר כל התפלה והמצוה היא האמונה, וזהו אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, אבל עקרב פוסק, פי' כי נחש נקרא המחשבה זרה, ופי' אפי' מחשבה זרה מסבבת את האדם לא יפסיק מלהתפלל, כי אם הוא מאמין באמונה שלימה שיש בורא הכל, והוא מלך עולם, בודאי המחשבה זרה באה לתיקונה, כדי להעלותה לשורשה:

כמשל מי שעומד לפני המלך, ומדבר עמו, בודאי אין דרך ארץ מעבדי המלך ומשרתיו לקרא אותו מלפניו, ולהפסיקו בדברי שטות, כי בודאי העושה זאת, יתחייב ראשו למלך, אלא מי שעושה זאת, בודאי מסתמא היא מצות המלך, או כדי שיבין, שגם הקורא אותו ומפסיקו, צריך גם כן למלך, אך אינו יכול לגשת לפני המלך, בלבוש שק, לכן מבקש ממנו, הואיל ועת היא לדבר לפני המלך, שיוזכר אותו להסיר שקו מעליו, ולהלבישו בגדים טובים ונאים, שיוכל לבוא לפני המלך ג"כ, או סיבת הקורא אותו היה לבחינה אחרת, שזה רצון המלך, שרוצה לנסותו, כמשל בן המלך עם הזונה, המבואר בזה"ק, ודא ודא אחת היא, כי אותו הקוראו, עושה ג"כ מצות המלך, וזהו הוא המאמין באמונה שלימה, שיש מלך בעולם ומנהיגו, ומבלעדו

לא ירים איש את ידו ואת רגלו, והכל צריכין לירא מפניו, אבל מי שאינו מאמין זה באמונה שלימה, בודאי הקוראו מבדילו מן המלך, ומפסיקו מלדבר עמו וד"ל: כי אי אפשר עוד להאריך, כי לא יספיקו כל היריעות להסביר דבר אחד, רק לחכם יספיק הקיצור, ונבון יבין דבר לאשורו, וזהו אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, אבל עקרב פוסק, כי עקרב מבואר בתיקונים, מאי עקרב, עקר ביתא דשכינתא ח"ו היינו שנפל בחסרון אמונה, וממילא בטלה ממנו היראה כנ"ל בודאי פוסק, אבל נחש לא יפסיק, כי אדרב' הוא מעלה משם השכינה כביכול אשר רגליה יורדות מות, וע"י האמונה כנ"ל מעלה משם השכינה כביכול ב"ה וב"ש, ע"י התפלה שמתעורר לבנו בראותו עבד המלך, אשר לבש לבוש שק חלילה, ומכ"ש בני המלך, ואינם יכולים לבא לפני מלכיהם, ואביהם, וזה ידוע ע"י האור הבהיר אשר פתח אא"ז [הבעש"ט]:

אות ב'

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין קטנות וגדלות, שיש בספירות העליונות למעלה, כך הענין למטה בכל דבר, הן בבגדים וכו', וזה שלפעמים עושה מלאכת הבגד מקולקלין, להצר לאדם, והוא בסוד קטנות וכו' והתקנה שיעשה פדיון, או שיתן בגד הישן לעניים, או שיתן לפי ערך שומת הבגד לצדקה ודפח"ה. ואני אומר, שהיא ג"כ מנצוצי נשמתו, שירדו ברפ"ה נצוצין, להעלותן וכל מאכלי האדם, ומלבושיו או דירת הבית, ומשא ומתן שלו, הכל הוא להעלות הניצוצין של עצמו, ולפעמים מפסיד בסחורה, ועדיין לא תיקן ולפעמים ברוח שיש הנאה ותענוג, בזה מעלה הניצוצין, כנודע זה בכתבי האר"י זלה"ה יעו"ש. וזה סוד בכל דרכיך דעהו, לייחד ולהעלות הניצוצין של נשמתו, שהיא נצוצי השכינה, בסוד מ"נ וגורם זיוג עליון, בסוד וידע אדם את חוה, וז"ס ד"ע את אלהי אביך, ועבדהו

וחבן, ואם כן זהו ממש נגעי בגדים, מן פגמי עונותיו, ואחר הכבס, ושב בתשובה, וראה הכהן ומתרו: ונ"ל:

ענין בחינת אין

(א) **מסח"ק צוואות הריב"ש:** ישים עצמו כמי שאינו, כדאיתא בגמרא על פסוק והחכמה מאין תמצא, והכוונה שיחשוב כמו שאינו בעולם הזה, ומה תועלת, שיהיה חשוב בעיני בני אדם:

אם אין אני לי מי לי וכו', כי צריך בתפלה להיות כמו מופשט מהגשמיות, וז"ש אם אין אני לי, ר"ל בזמן שאני מופשט מהגשמיות, ואינני מרגיש במציאותי בעולם הזה, כלומר כשאני אבוא למדריגה, שלא אידע וארגיש כלל, אם אני לי בעוה"ז, או לאו, בוודאי אין לי שום פחד ממחשבות זרות, כי אזי איזה מחשבה זרה יקרב אלי, בהיותי מופשט מזה העולם, וזה מי לי, ר"ל איזה מחשבה זרה יבא לי, אבל כשאני לעצמי, ר"ל כשאני חושב עצמי לדבר יש ממציאות זה העולם, אז אדרבה אינני נחשב לכלום, וז"ש מה אני ר"ל מה אני חשוב, ומה עבודתי חשובה לפניו יתברך, כי אז יבלבלו אותי מחשבות זרות, והריני כמו שאינני בעולם הזה, כי עיקר בריאת האדם בעולם הזה היה לעבדה ולשמרה, והרי אין אני יכול לעבוד עבודתי מחמת מחשבות זרות המבלבלים אותי:

וגם אם אני כאן הכל כאן י"ל בדרך זה:

(ב) **מסח"ק היכל הברכה:** בחינת שער החמישים תכלית הידיעה, שלא נדע, ואז יבא לביטל המציאות, ולבחינת אין ממש, שזה לתולע הרוחש על הארץ וכריע את כל ישראל לכף זכות, וישתף נפשו עם כל ניצוץ ישראל, לשוב בתשובה שלימה, למקור אין בלב אמת ובלב שמה, מופשט בהתפשטות הגשמיות, והוא ממש בחינת משיח, אשר ישיג בתכלית יחידה וכתר, בחינות אין דאצילות, ודע בגלות המר הזה הוא המבחן הגדול, והנסיגות הרבות הכל לזכות

שער החמשים, חירות ואין, כתר עליון שלימו דחמשים שערי בינה, כידוע ושם תכלית ידיעות הבורא, ויתבטל הבחירה, בביטול הרע, ועיקר שלימות, לבא לבחינו' חירות, ואין, אמונה שלימה, אמונה פשוטה, בלתי חכמות והשכלות, כי ממש אור אין סוף אלופו של עולם, הוא בכל תנועה ותנועה קטנה, או גדולה, ואין שום דבר קטן וגדול שיבא לפני אדם, הן בראיה הן בשמיעה שיהיה במקרה חלילה, אלא הכל מושגח באור א"ס, בהשגחה פרטיות, ופרטי פרטיות, והכל בגזירת עירין פתגמין, הגוזר כל בחכמה ובתבונה ובדעת, ובוה יקבל כל המאורע לו לטוב ולמוטב באהבה עזה, כיון שממש אין סוף בכל תנועה ותנועה, והוא אתו עמו, וזהו רצון אין סוף, ובחינת אמונה פשוטה זאת בלב אמת ובלב טהור, הוא בחינות מלכו'ת ב"ת דו"ד משיח"ך במספר חמשים פעם הוי"ה שער החמשים, חירות, ולא גלו ישראל עד שכפרו במלכות בית דוד המורה על השגחה פרטיות של אור א"ס, על כל תנועה ותנועה, דבר קטן או גדול, כמבואר בתלדת על שם מרן האלקי רבינו הקדוש אור ישראל הריב"ש טוב, ודע שיש באמת לה נסיונות רבות, והעיקר אמונה פשוטה, בלתי חקירות שכל המגושם של בשר ודם, טפה סרוחה, אלא באמונה פשוטה וחזקה כברזל, באלהיו ידבק עצמו באור א"ס השופע עליו בכל רגע, להדורשין בלב נכנע הרבה, אין ממש, ובלב מלא אהבות ישראל, ולא יהיה מקטרג על שום בר ישראל, אפילו הגרוע והפחות יהיה חשוב בעיניו, יותר הרבה ממעלתו וממדרגתו, ולא יאמין לעצמו, כי בקל יכול להיות שיהיה נדחה מאת אור פניו לנוקבא דתהו"ר ר"ל, ולעתים ישפך שיחו לפני קונו, וירבה בדמעות, כפי יכולתו, בלב אמת שלא יהיה נדחה מאור פניו, הוא וכל ישראל עמו, ותמיד בעת תפלת לחש בעמדו לפני המלך ישתף עצמו עם כל ישראל, בלב אמת, ויהיה בעיניו כתולע רוחש על הארץ, בלב אמת ושמה, ואז יסתלקין ממנו כל מחשבות בטלות, ויהיה עייל ונפיק, ולא ידחה אותו, וזה הענין לב אין בטל לגמרי, קרוע לאלף קרעים, שהוא בחינו' משיח ממש, אשר אף בנין העתיד לא תבנה אלא על ידי אין, וביטול של כל אחד מישראל, הכנעה אמיתות מלא אהבות ישראל, ומקבל חירופין וגידופין, ובזיונות וחלישות דעת, והכל באהבה ואמונה שלימה פשוטה, שאלופו של עולם בכל תנועה ותנועה ממש, וכל זה הוא בבחינות מלכות בית דוד משיחך, ובנין שעתידי שאמר יעקב אין זה, כמבואר במדרש עשאוני אין, דהיינו שהבנין יהיה על ידי אין של כל ישראל, ובוה הוא מרירות גלות המר הזה, על ידי שכל אחד תופס

יש להיות רב ורבי רבן, ועשיר נכבד ומחלוקת וקנאה ושנאה ובאמונה שפלה של חקירות, ואין מאמין באמונה פשוטה ושלמה, דלית אתר פנוי מניה ממש בכל תנועה ותנועה, ויהיה נפשו דבוק בדביקות אהבה בקונו ובזה יעלה הדעת עד הראש, על ידי אמונה שלמה, אמונה פשוטה בלב שמה, ויקבל הכל באהבה ובשמחה, וזה שער החמשים אין, אמונה שלמה פשוטה ובקל יוכל לדחות קודם שבא לשם לשער החירות באמת, והוא על ידי חקירות אנושיות שלא על ידי הקדמות מקובלת ממרן האר"י, על ידי תלמידו הרח"ו דייקא יכול להיות חלילה נקצץ, וכופר בעיקר, כי הרבה נסיונות יעברו עליו עד שיבוא לתכלית אמונה, דבוק באלהיו באמונה פשוטה ובלב טהור, ואז לא ימות לא מהבלא ולא מחבטא בנפלו למטה ויתעל' מעלה מעלה אחרי נפילתו ונתחבט למטה יתעלה למעלה מעלה, באור וחיות אמיתי וכו', כי זה הענין לתקן בחינות אמונה, הוא יותר קשה מכל תיקון המדות שבעולם, וכל אחד נידון בזה, לפי שכלו והשגתו, גדלות אלהותו יבתוך, עד שאפילו משה רבינו לפי גדלו והשגתו, חטא בזה, דכתיב יען לא האמנתם בי, וכמעט שנדחה חלילה, ולענין מדריגתו, אין אנחנו החמורים משיגים מה זה, ומה היה פגמים, וחטא משה לא יושג לשום נברא בעולם, גם חטא דוד לא יושג וכו' והשם יזכינו להיות דבקים באמונה שלמה פשוטה בלב אמת טהור וקדוש:

(ג) **מסח"ק נצר חסד:** שבעה דברים בגולם וכו', מבואר בספר יצירה להראב"ה, שסוד גלם, ענין תחו היסודית חומר היולי כולל כל הצורת, והוא אי"ן ממש, וחלופיהם בגלם, קוצו של יוד, שם כל החלופים, להחליף בין הוי"ה להוי"ה, שהוא ההעדר, שבין הוי"ה להוי"ה, וכן נמצא משם מרן אלקי הריב"ש זצ"ל, שסוד גלם, הוא העדר שהוא עיקר הוי"ה, ומדריגה זאת למעלה מן חכמה, שהוא הוי"ה ולכן פתח התנאי בגלם, שהוא מדריגה היותר גדולה שגם הרע, הוא טוב גמור שם, ומשתמש בכל המדות, רק לצורך גבוה. ומרן אלקי הריב"ש זצ"ל, המשל משל למלך שהיה לו מנגן בכלי זמר, ובכל פעם הביא לו אורחים ושרים חדשים, כדי שיחזק בטוב יפה אף נעים, לנגן היטב, לסוף נטל המלך את עיניו, ונתחזק ממילא, ע"ש בדבריו וכן צדיק נתחדש אצלו עבודה בכל יום, ע"י כמה סיבות לטוב ולמיטב, וכשזוכה לבחינות אי"ן עליון אי"ן ממש, ניטל ממנו חיוו דהאי עלמא, ואז חלף וחלץ לו הרע, והכל נתהפך אצלו למושכל אלקי, אבל מי שהוא חכם וצדיק ועובד השם בדרך התורה, צריך להתנהג על פי דרך זה:

חכם אינו מדבר, שפסק ממנו בחינות מדבר, בפני מי שהוא גדול ממנו, ממנו דייקא שקיבל ממנו החכמה והמדע, ממנו נתגדל בחכמה, כשבא לפני השם יתברך, בא להתפשטות כל כך, עד שאינו יודע אם הוא מדבר או חי, או דומם, שאינו ידוע כלל, מה שהוא מדבר, מגודל דביקות אלהיו, ומחזיקנא טיבותא לרישא, כד ממו למודים כרע מגרמיה, אבל מדריגות אי"ן גלם, מדריגות משה, אף שעומד בפני מי שהוא גדול ממנו, לפני מלך מלכי המלכים, לא נשתנה דעתו, כמבואר ברמב"ם, החילק שבין משה רבינו, לשאר נביאים ע"ש, ואינו נכנס, מצינו אצל הקב"ה שאמר לאברהם, חבירו במידת חסד, אם אמצא בסדום חמשים צדיקים, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שאין שם אף צדיק אחד, ולמה לא סילקו תיכף, אין שם בסדום אפילו צדיק אחד, אפילו שיהיה צדיק נגד הרשעים שבעיר, ולכן דייק בתוך העיר, דהיינו אף שהם רשעים גמורים, אבל נגד רשעות סדום הם צדיקים, וגם זה לא נמצא, ואין שם לא ארבעים, ולא שלשים, ולא כלום, אלא שלא ניכנס לתוך עומק דבריו, אלא מה ששאל הישב, והמתין עד שסיים דבריו, כל דבור ודבור, ואח"כ השיבו, ונשאתי לכל המקום בעבורם, לא אשחית, ולא אעשה בעבור הארבעים, עד לא אשחית בעבור העשרה, ולא נכנס לתוך עומק דבריו להשיב לו תיכף, ולא נמצא שם עשרה, וכן כיוצא בזה, ולמד אדם מדה לטובה, שלא ישיב לחבירו, אלא מה ששואל, ולא יעמיק לסלקו תיכף מכל וכל, עד שלא יהיה לחבירו, מה לדבר:

וכל זה לענין דברים שבין אדם לחבירו, וכן לענין סדום, אבל משה רבינו חוטרא בגולמא רוחמיה מטי עד צית שמיא, כשאמר לו הקב"ה, ועתה הניחה לי, נכנס לעומק דבריו וביטול כל הגזרות רעות בזכות אברהם יצחק ויקב, כי ע"י בחינות אי"ן עליון נתבטלים כל הגזרות רעות עד סוף כל הדורות, כמו שאמר, ואם אין מחני נא, ומבואר בזוהר שמסר נפשו על דורו של משיח, שיהיה הגאולה בבחינות רחמים, ויזכו הכל לגאולה ולא יהיה בבחינת דין, עד שלא ישאר אלא שנים בעיר ואחד ממשפחה, הרי שביטול הגזירה על ידי אי"ן העליון, וניכנס לתוך עומק דברי השם יתברך, עד סוף כל הדורות, ואינו נבהל להשיב אחר מדת הדין, אלא מקבל באהבה כל היסורין, כאברהם שלא הרחרח אחר מדותיו, ולא השיב אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, כנודע, כי כל מה דעביד רחמנא למב עביד, וחלופיהם, להמתיק הדין בעבור עמו, ישראל באי"ן עליון נבהל להשיב, אי"ן,

הקב"ה גוזר וצדיק מבטל גוזרנא דליבטל, שואל מאת הקב"ה כענין, מלביש הדברים באיזה דבר, ובאיזה ענין, כגון אם צריכין לבנים מספר איזה ענין ישועת שעשה הקב"ה כענין זה, וממשיך ישועה ולפעמים מסתיר הדבר באיזה סיפור בעלמא, וכל זה שלא יבינו המקטריגים לקטרג, שואל ומבקש תפלתו, בענין שהוא צריך, ואינו מגלה הענין, מפני המקטריגים, ומשיב דבר כהלכה, בהלכות התורה, כי הפעולה והשפע שיורד על ידי חדושי התורה, אין עליהם קיטרוג, וזהו ומשיב לכל אדם, אף צרכים הפשוטים, כאלו היה הלכות ומלביש הכל בתורה, וכך קבלתי מאדמו"ר הגאון הקדוש נר ישראל מוהר"ר אברהם יהושיע העשיל מאפטא:

וכל זה לחכם, אבל מי שזוכה לאי"ן עליון, שואל מפורש, ומשיב מפורש, יהיה לך כל, או כך, וכן בכל ענינים, כמו שמצינו ברשב"י, ואומר על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון, מצאתי לאחד קדוש הרב המגיד בספרו, ראשון הוא הקדושה, ראש וראשון, הם שורש כל מדות טובות, בעבודת השם יתברך, ואחרון הם הם המדות רעות, שהם אחוריים דקדושה, עולמת התהו והקליפות ובכלל מלכותו בכל משלה, והכל הוא מכחו ומרצונו יתברך, אני אמית ואחיה, אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדי אין אלהים, וכמו כן כל הצרות והיסורין העוברין עלינו תמיד, הכל הוא יתברך שמו:

כמו שאמר מרן ריב"ש זצ"ל, אמר אויב חמשה אלפין, שגם שם גנוז אלופו של עולם, וכל אלו אחוריים העמיד הבורא יתברך, לנסות בהם את בני אדם, ולזכות אותם ולגדל שכרן שלא למעות אחר ההבל, והסתרות פנים הנראה לעינינו שגזרו בעולם הקליפות, והם"א שמרשיע ביותר מצליח, כי אין מלכות שמים נראית ונתגלה כלל, והרשעים הולכים בחשק ובשחוק לשחוק כל הלילה, ובבוקר אינו מניח תפילין, ואם מניח הם עליו למשא, כאלו היה מניח אבנים על ראשו ועל כל זה אם היה מדבק עצמו לצדיק, או עכ"פ מבלי לצערו, היה לו איזה תיקון, אלא אדרבא, עושה כל ליצנות ומצליח בטנופת עולם הזה מאד, ועל כל זה הצדיק וישראל עם הקודש מבררים כל זאת אל הקדושה, ואינם משגיחין כלל על אחוריים, ועל הקליפות, סרחון תאות עולם הזה, אף שהם ביניהם בלועים, הם מרגישין באור אין סוף מלכות שמים הנסתר שם, כי אין שום דבר קטן וגדול, שלא יהיה בו בחינות אלהותו יתברך, מחשבה קטנה ותנועה, הכל נרשם למעלה, ובוה שאינם עוזבין את דרך הישרה, עבור ידיעתם שהבורא

ב"ה לית אתר פנוי מניה ממש, וכזה ואומר על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון היינו שידע ויתבונן היטב בין המדות, בין המדות רעות וחרע ותאות עולם הזה, שחוק קארטין שהם רע, וקליפה, הבל וריק ובין המדות טובות ואור אין סוף, וחיות אלהות שמועם ומרגיש בכל ענינו על ידי אמונה גדולה, וכזה לא יטעה עצמו לילך אחר ההבל, כי ידע בידועה ברורה, כי המלך בעצמו כסות ולשון שינה לנסות את בני אדם, מי ומי האוהבים, ועד כמה מגיע אהבת כל אחד, וכשמרגיש באמונה גדולה שהמלך הוא בעצמו, יראה ורעד יבוא בו והוסר הכסות מחשבות רעות והסתרות הקליפה, ויראה בעיניו אור הגנוז, לית אתר פנוי מניה, מלא כל הארץ כבודו, ואומר על ראשון ראשון להעלות הקדושה, ועל אחרון, שהוא אחרון, ורע וסר מדרך הרע, מכניע הרע, ומסיר ממנו כל מחשבות רעות וזרות, וחלופיהם בגלם, בחינות צדיק שמישיג אי"ן ממש, ואין בו רע כלל, בשורש נפשו, אלא מתלהט ממש, אש להבתן שלהבת, מחזיר גם את האחרון וחרע אל הקדוש, והיצר הרע נעשה מלאך קדוש, והוא דבוק באלהיו, אהבה עזה בתענוגים, וכל שרואה ושומע, אף מעשה הרשעים, אף דברים גשמיים תאות עוה"ז, הכל מחזיר אל הקדושה, ואינו רואה שום רע, אלא אור אין סוף הגנוז בכל ההוה שבעולם, והראשון והאחרון אחד הם אצלו:

כמו שביאר מרן אלקי הריב"ש זצ"ל משל למלך שעשה לו מחיצות רבות סביבו, רוח רעש אש מתלקחת, כותלים ונהרות, דובים ואריות נחשים ועקרבים, וחומת ברזל מסביב, והמלך נורא, ואור פנוי מאיר בכל העולם, וכבודו מלא עולם, רק החומת מסתירים אור פנוי, וכרוזים יוצאים, כל מי שיבוא לראות המלך יהיה שני למלך, ויתן לו בתו לאשה, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה, רואה שהוא מאויים גדול ורחב, נסוג אחור, ויש מהם שגברו על יצרם הרע, והלכו חומה הראשונה, וכן כמה חומות, ובין חומה לחומה יש שרים רבים מפוזרים ממון ועושר הרבה, והוא כנוי למדריגות רבות, רוח הקודש, ושאר מדריגות, לפעול ישעות על ישראל ולפעמים שוטה זה, אחר שמצא ידו כל הון יקר, עומד במקומו בזה, ואינו הולך לפני המלך כי מחמת שכל חומה וחומה שהוא פנימי הוא מאויים ביותר, כדי להבהיל יותר, שלא יקרב מי שירצה אל המלך, אבל אוהב המלך באמת, מניח כל זה, כי לבו חומה לראות פני המלך, ומסכן נפשו בכמה צרות ויסורים, ונכנס לפנים מן כל החומות, ואינו לוקח שוחד מדריגות

ופעולת וישועת, כי כל זה כלא נחשב אצלו, אלא לבא באמת לפני המלך, וכשהוא בא לחומת ולנהרות וחיילות ודוכים נחשים ועקרבים, המבחילים אותו, תמה עצמו, מלך רחמן כמותך, תסתיר פניך כל כך, בהסתרות משונות כאלו, וצועק אלי אלי, למה עזבתני, ואני מאמין בך, והכל הוא כבודך ומוסר נפשו ועובר כל אלו החומת והנחשים והעקרבים, והוסר הלבוש ובא לפני המלך הרחמן, ויפול על פניו, בוכה ויאמר מה זה המלך הרחמן שהסתרת פניך ממני, כל אותן הזמנים, ועמדת נגדך כל כך מסכים המסתירים אותך, מבחילים כל רואה אותם, וכמעט אשר אבדת, ויאמר המלך ראה אוהבי לחוץ, אם יש שום דבר רע כלל, אם יש שום הסתרה, ויקם מעל רגליו, והביט לחוץ, וירא אין שם חומה, ולא מסך מבדיל רק ארץ מישור, גנות ופרדסים וכל מיני עונג, ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר, וכל מיני כלי זמר, והמלך יושב והארץ האירה מכבודו ואין שום דבר רע בעולם רק ממש מלא כל הארץ מכבודו וכל בחינות הרע והמסכים והנחשים הכל באחיזות עיניים, ואין שום מסך כלל, והמלך נתן בתו, וכתר על ראש אוהבו, ונתן מהודו עליו, צדיק גזור והקב"ה מקיים הדבור בעלמא כמו רבי שמעון בן יוחאי, וכל המשל מובן מעצמו, וזהו מי שזוכה לבחינות אי"ן כלו בטל ומבוטל לאור אין סוף, אשכח את דכא, נותן לו בתו שכינתו יתברך, אומר על אחרון שהוא ראשון שהרי אין רע כלל, וכל ההוה שבעולם אינו רואה רק טוב, והוא המלך בעצמו, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים, ואת אחרונים אני הוא, ולא אחר, ודי בזה:

ענין בחירה

(א) **מסח"ק אוצר החיים:** ואמר מרן הקדוש אור עינינו הריב"ש **טוב** על פסוק על מה שוא בראת וכו', שזה טענת היצר ס"מ, כשיורד נשמה גבוה לעולם הזה, טוען, הרי זה הצדיק ימלא כל העולם יראה ואהבה וחכמה ותורה, וישפיע מאורו ומזיו הדרו לכל אחד, עד שכל אחד יטעום לפי השגתו בעבודת הש"י, ומי פתי ישמע לו,

ויתבטל הבחירה, על זה בא התשובה כ"ל בני"אד"ם, כמבואר בר"מ תצא, וכד אית בעלמא רישא ערב רב, נחתין לאתגשמא בהון, וזהו התשובה, שהבחירה לא יתבטל, כמו שיש יצר טוב בגוף, שיאיר באורו על הדבקים בו, כן יהיה נגדו, דומה אליו, והבחירה יהיה חפשיות, וצדיקיהו אתכפיא קמיהו:

(ב) מוסח"ק תולדות יעקב יוסף: שמעתי ממורי [הבעש"ט] פי' פסוקי תהלים סי' ל"ו יתיצב על דרך לא טוב, רע לא ימאם וגו', ואגב ביאר עוד המשך הכתובים נאם פשע לרשע וגו', אין פחד אלהים לנגד עיניו, והטעם שסילק הש"י פחד ממנו, כי החליק אליו בעיניו שיהיה הכל חלק וישר בעיניו, כדי למצוא עונו לשנא ר"ל שישגי וימצא העון ויהיה מקום להש"י לשנא אותו רשע, וסילק הבחירה ממנו, דברי פיו אבן ומרמה ר"ל שאינו מועה לומר על רע טוב, רק במרמה וכו', חדל להשכיל להטיב, ר"ל גם כשעולה לפעמים במחשבתו להשכיל להטיב שיחקור וישכיל, אם הוא דרך טוב להטיב, מיד חדל ומונע פן ישוב וכו', און יחשוב על משכבו, כי האדם נקרא עולה ויורד, כי לפעמים מונע השי"ת מן האדם דרכי עבודת ה', כדי שיטריח יותר ויקבל שכר, ואז און יחשוב על משכבו וכו' דשמעתי ממנו מהבעש"ט טעם שכ' הרמב"ן כשרוצה הש"י לענוש הרשע נזדמן לו איזה חטא, כדי שיעניש וכו', והקשה מורי [הבעש"ט] א"כ אין בחירה וכו', ותירץ כי החיות רצוא ושוב וכו' ונקרא קטנות וגדלות, וכשהוא בקטנות עלול לעבירה, בסוד אין אדם עובר אא"כ וכו', וכמ"ש בע"ח בסופו, א"כ החטא והעונש בא כאחד, וז"ש און יחשוב על משכבו בקטנות, יתיצב על דרך לא טוב, כי מהפך מעשי הצדיקים, שהם אור לחשך, ומעשה הרשעים חשך לאור, כמ"ש במכילתא מסירת המן בפני אחשוורוש, שחשב פרעה לצדיק, מרישא לסיפא שניצל אברהם בזכות שמעאל וכו' עד עמלק הצדיק וישראל בהיפך, וז"ש רע לא ימאם, וככה עושין הרשעים בכל דור להפך, וז"ש יתיצב על דרך לא טוב וגו' ודפח"ה:

ענין בטחון

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, י"ל בזה בדרך רמז, מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח, על דרך שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה על פסוק ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו, וזהו תוכן דבריו, כי יש בוט"ח ומבטי"ח ומובט"ח, בוטח היינו אותו שהוא בוטח, מבטיח היינו אותו שהוא מבטיח ומובטח היינו אותו עילה, שעיי"ז הוא בוטח לבוא לאותו הדבר, והוא דרך משל השי"ת הוא מבטיח לאדם שיתן לו כל צרכיו, ודי מחסורו כשילך בדרכיו, והאדם הוא הבוטח בזה, ומובטח, היינו שהוא בוטח, שהשם יזמין לו בוודאי פרנסתו, אם צריך עילה לזה שיהיה סיבה מאת השם יתברך, שעל ידה יתפרנס, או מו"מ או שאר דבר, והאדם כזה עדיין לא הגיע להאמונה העקריות, כי העיקר להאמין בה', שהוא לבדו הוא, ואין בלתו שאינו צריך לשום עילה וסיבה שעיי"ז ימשך לו פרנסתו, כי הוא עילת כל העילת, וסיבת כל הסיבות, ואפי' שלא יעשה שום עילה ומו"מ, ושום הכנה לפרנסתו, השם יכול להזמין לו פרנסתו בחסדו הגדול, וזהו ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, היינו המובטח שלו יהי ג"כ ה', שרק הוא לבדו הוא, ואין שום דבר שיהי' עילה וסיבה לפרנסתו, או לשאר דבר שעל ידה יגמור הדבר, שהוא מבטיח לו, שאינו צריך לשום דבר, ושום הכנה שיהי' עילה וסיבה, והכל הוא רק ה' יתברך, ואפילו כשיש לו הדבר ע"י עילה, יאמין באמונה שלימה שהוא ממש ה' יתברך, שרצה לפרנס אותו בדרך זה, אבל לא שיהי' מוכרח הדבר ע"י סיבה והכנה, רק לבטוח בה', וזהו מהמדריגה גדולה, וזה י"ל שמרומז ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, היינו מן לשון הכנה, כמו וימן ה' וכו', והיינו שצריך להכין, שיהיה איזה עילה וסיבה להתפרנס על ידה, כי לא ידעו מה הוא, היינו שלא השיגו מדריגה זו, לידע ולהאמין כי מה הוא, היינו שאפילו העילה והסיבה ג"כ הוא בעצמו זה כביכול השי", עילת העילות וסיבת כל הסיבות, גם מ"ה, הוא הוי"ה במילוי אלפי"ן, והיינו שזה לא ידעו, שאלופו של עולם הוא בתוך העילה ההוא, כי אין בלתו ומבלעדו שום דבר, ומלוא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, והכל הוא ממנו, ובידו לפרנס האדם בלי שום עילה וסיבה כלל, כי

הכל הוא ממנו, אבל אלו ידעו זה שאלופו של עולם הוא מסתתר שם, אז היה נעשה מן עם א' שהוא יהודי אמיתי יהודי קוב"ה ושכינתה והבן. (ע"ע השגחה פרטיות):

(ב) משה"ק כתבי קודש: בשם [הבעש"ט] זללה"ה ברוך הגבר אשר יבטח בה, והיה ה' מבטחו, דאין לבטוח בה' על אכילה ודברים גשמיים, דדלמא לא יתן לו ה', אבל רשאי לבטוח בעבודתו, שבוודאי ישלח לו ה' איזה מצוה, ומוזה יש לו לבטוח בו, שבוודאי יתן לו כח לעשות המצוה ואין לבטוח שכחו יהיה ע"י אכילה, אלא סתם, הוא בוודאי יתן לו כח ואין מעצור לה' להושיע דווקא ע"י אכילה, וזה והיה ה' מבטחו ולא על האכילה:

(ג) משה"ק תולדות יעקב יוסף: שמעתי ממורי [הבעש"ט] כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון, ע"כ ראוי להתפלל לפניו י"ת, שיתחזק בבטחון בו וכו' ודפח"ת. וזהו והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, ר"ל, כשזכה אברהם למדריגת האמונה והבטחון בה', אז ויחשבה לו צדקה, כאלו זכה לזה מצד הצדקה, ולא שראוי לכך וכו', וזהו נ"ל פ' הפסוק על זאת יתפלל כל חסיד שהוא מדריגת אברהם איש החסד שנקרא אוהב, ראוי להתפלל לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, שלא יקח ממנו מדריגת האמונה ובטחון בו יתברך, כי אהבה נקרא שטף מים רבים כמ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וז"ש לעת מצוא, ליפרע ממנו העונש שהוא אשם, שטף מים רבים אליו לא יגיע ודאי ראוי להתפלל על זה, וק"ל. ובזה יובן, עת לעשות לה' כשבא העת לפרוע ממנו, הפרו תורתך, שהופר ונוטל ממנו תורתו ומדריגתו שהיא תורה לו הדרך, אשר ילך בה, ע"כ ראוי להתחזק במדת הבטחון, שהוא מצד אהבתו ית' וז"ש על כן אהבת"י מצותיך מזהב ומפז, וק"ל:

(ד) משה"ק דברי יחזקאל: עפ"י דברי קדשו של הבעש"ט הקדוש זי"ע שפעם אחד לא היה לו על צרכי שבת, ובעש"ק באשמורת הבוקר הלך ונגע על החלון אצל איש אחד, ואמר לו שצריך על צרכי שבת, ותיכף הלך לדרכו, ומחמת ההתעוררות שבא ללבו ע"י הבעש"ט זי"ע קם האיש תיכף ממטתו, והלך החוצה לראות מי זאת, וירץ אחריו והשיגו, ויאמר לו אם יצטרך על צרכי שבת, למה יברה, ולא ימתין, עד שיתן לו [והאיש הנ"ל לא ידע, אם הוא

הבעש"ט כי אז לא הכירו מעולם] והשיב לו **הבעש"ט** הקדוש זי"ע, שלעולם אם כל איש הנולד בעולם, נולד עמו פרנסתו, אך מחמת שהחטא גורם צריך לעמול על הפרנסה, כמאה"כ בזיעת אפיד תאכל לחם, אבל יש חילוק, שכל אחד לפי ערך הקילקול, כך צריך לעמול על הפרנסה, יש שפרנסתו בביתו, ויש מי שצריך לבקש ממרחק לחמו וכדומה, ואני כפי שגמרתי בדעתי, אינני צריך לעמל רב, רק לעשות איזה עשייה בלבד, וכאשר עשיתי מה שמוטל עלי לעשות, איזה סבה לפרנסתי, בוודאי יעזור לי השי"ת ואין לי שום נפקותא, אם אתה תתן לי, או לאו, עד כאן דבריו הקדושים:

(ה) מסה"ק אור המאיר: על דרך ששמעתי בשם **הבעש"ט** זללה"ה שביאר פ"ה ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, בטי"ת קמוצה, ואיתא מבטחו קרי בפת"ח, וביאר כי הנה יש שלשה בחינות מבטיח, בוטח, מבטח, ול' מבטיח מורה אותו המבטיח לזולתו, בוטח מורה על אותו שיש לו בטחון מהמבטיח, מבטח מורה על בחי' בעצמו שיש לו להבוטח מהמבטיח, והט למשל אונד, אם האדם רוצה להשיג פרנסה מאתו יתברך, אזי הקב"ה נקרא מבטיח, כי עיני כל אליו ישברו ליתן להם אכלם כעתם, ובעשותם באחת מהנה הסבות המעותד להבאת טרפם ומזונם, מבטיח שלא יחסר כל בם, והאדם נקרא בוטח, אשר לבו בוטח באלהים שיגיע למחוז חפצו באמצעות סבתו, ומהות הסבה נקרא מבטח, מול זה בא הרמז ברוך הגבר אשר יבטח בה', לשום בטחונו באלהים כ"כ בחזקה, עד והיה ה' מבטחו כלומר אפילו בחי' הסבה בעצמה אצלו ה', כי בהעדרו יתברך מהסבה, לא ידבק מאומה, וזהו והיה ה' מבטחו קרי, להורות האמור, וגדולה מעלתו מזולת עם התולים עיקר מזונתם בסבת עובדתיים והשתדלותם, ומעלתו המדובר אפילו הסבה בעצמה תולה כל עצמה על הקב"ה, והשיג שגם שם מלובש ה' ב"ה ומאת ה' היתה זאת. וכו':

ולזה תיקנו לנו לומר פרשת המן בכל יום, בכדי לחזק הבטחון, בשום על הלב, שכבר היה לעולמים שירד להם לחם משמים, וגם עתה אל יטריח נפשו רק ללחם, כי אין מעצור לה' להושיע, כ"א יתמיד בהשתדלות רב, בלימוד תורה ותפלה, ומעשה המצות, וכו', כמו אז גם עתה בחי' מן, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כ"א על כל מוצא פי' ה' יחיה האדם המעותד לחיות נפשו בהם, ואנו מצינו במאמרם ז"ל אותן הראנשים שנאמנה את אל רוחם, ולבם שלם בבטחון בהורדת המן, זכו, נפל המן, והגיע אליהם בלי שום טרחא, ובינונים בתוך

המחנה, לערך בטחונם באלהים, בהבדקות מזונם גרמו לעצמם קצת טרחה, להטריח נפשם בהבאת טרפם ולחם חוקם לביתם, וחסורי מהימנותא הרחק מהמחנה, להטריחם בטרחא יתירה, והכל כפי ערך בטחונם, וככה הגיע אליהם לחם חוקים, וכן ראוי לכל בר דעת הרוצה לגשת אל עבודת הבורא ב"ה, לברור לו חלק יפה, להחזיק בעצמו בטחונו באלהים, עד שידמה כנפשו בכל יום, בלתי אפשר למעום אפילו טעימה קטנה בלי עזר אלוה, כמוכן ומזומן לפניו בתוך ביתו וכו', ובחיות כן מובטח לו שבוודאי לא יחסרו לו מזונותיו כל הימים, כי מדרך הטוב להיטב לנבראיו. (ע"ע אכילה י"א בשם סח"ק גנזי נסתרות):

ענין ביטול תורה

(א) **מסה"ק שפתי צדיקים:** בשם הרב הצדיק הקדוש איש אלהי **הבעש"ט** ז"ל בג"מ, וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני, ודקדק הלא הביטול תורה לא נחשב לו לעונש אצל אדם זה, והעד שמבטלה גם מעושר הגם שבידו לקיימה, נמצא דעיקר העונש אצלו שיעני, והכי איבעיא להו למימר כל המבטל א"ה מעושר סופו להיות עני, וביאר שמוכרח המשנה לומר כן, כי האמת ודאי כן הוא, שעיקר העונש אצלו שיהא עני, ובא להורות שנפרעין ממנו מדה במדה על שפרק ממנו עול תורה בהיותו עשיר שהיה בידו לקיימה, שוב לא ישבקו אותו, ואין מספיקין בידו אח"כ כשיעני לקיים את התורה בכדי שיהא עני כל ימיו, כי אם ישבקו אותו, ויספיקו בידו אח"כ לקיים את התורה מעוני, א"כ יעשיר אח"כ כמו שאמרו ז"ל כל המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, עכ"ל הקדוש:

(ב) **מסה"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, כי תחילת דינו של אדם עבור ביטול תורה, שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכו', אפס שסובר שיוכל לפטור מהדין עבור טרדת הפרנסה ביום, ולילה שובת מטרחתו, אך דיום החורף מכריעו וכו' וליל הקיץ סותר וכו' וז"ש וכו', ודברי פי חכם חן:

(ג) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ביאר ש"ס סוף כתובות כל הדר בארץ ישראל, דומה כמי שיש לו אלוה וכו', והוקשה הדיוקים אהדדי, וגם יציבא בארעא וכו' וביאר זה עפ"י מה שביאר משנה מה בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי בלעם הרשע וכו', וה"נ כך מי שהוא מתלמידי א"א, ומתמיד בתורה ובעבודת ה' כל היום ונקרא דר בא"י, ופעם א' נזדמן לו ביטל תורה או תפילה שאז דר בח"ל דומה לו כמי שאין אלוה, ובהיפך וכו', ודפח"ח:

(ד) **מסח"ק צפנת פענח:** איתא בש"ס מנחות אר"ל פעמים שבטולה של תורה זה הוא יסודה, דכתיב אשר שכרת, מלמד שאמר ליה הקב"ה יישר כחך ששכרת וכו' והוא תמוה. איך אפשר שבטולה של תורה זה יסודה, ונראה דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה והחיות רצוא ושוב וכו' לפי שכל דבר מתלהב לשוב לשרשו, ולכך ע"י אכילה ושתייה ועסק משא ומתן מעט, שמבטל מלימוד ועבודת ה', אז נחה הנשמה מהתלהבותה, ונתחזקה [לשוב לדביקת יותר עליון] ובזה יובן אר"ל פעמים שביטולה של תורה זה יסודה בסוד והחיות רצוא ושוב, והבן, (ע"ע אכילה א'):

(ה) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, כי אדם השלם אם יזדמן לו איזה תורה ותפילה יש לו להבין שגם זה מידו יתברך והשגחתו, שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, ביותר זריזות, ואור והכנעה וביטול והתפשטות, בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני, שמאל דוחה, כדי וימין מקרבת:

ענין בינה

(א) **מסח"ק צפנת פענח:** שמעתי ממורי הבעש"ט זללה"ה, מעם שניתן מ"ט שערי בינה למושה, חוץ מן שער החמשים, ותירץ כי שער החמשים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכן למעלה למעלה, עד אין סוף, כי שנת החמשים דיוכל עולה לכאן ולכאן. ודפח"ה. וז"ש בספר יצירה נעוץ סופו בתחלתו וכו'. והבן:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: ואתם אחיי תבינו מה שאמר מרן האר"י ז"ל ששער החמישים הוא שער הכולל כל החמשים, וכן ביאר מרן אלקי הבעש"ט כשבאין לשער החמשים, מתחיל עוד מ"ט שערים, הכולל מה שתחתיו, ושער לעליון, וזהו וספרת ל"ך סודו שער החמשים, שיכווין להמשיך הארה משער החמשים, לכל מ"ט ימי שבתת השנים, שכל שבע שבתות שנים, שבע פעמים כלם יהיו מאירים כספירים משער החמשים, הנקרא ל"ך, ואח"כ כשתבוא לשנת יובל שער החמשים, אז יתחיל עוד מ"ט שערים, וזהו והיו לך שנת החמשים, יהיה לך עוד שבע שבתות שנים, תשע וארבעים שנה, שכל זיי"ן חסדים, וזיי"ן גבורות המתפשטין לתשע וארבעים, כולם יש להם שורש בדעת עליון, שער החמשים הכולל ארבעים ותשע של המתפשטין והם מאירין בשל מטה, ובשנת היובל כולם עולין אל שורש שבדעת, וזהו כוונת רש"י ופשוטו של מקרא, וקבלנו ממרן הבעש"ט, כשרש"י אומר ופשוטו של מקרא כוונתו, כשיהיה לך התפשטות הגשמיות ומפשיט עצמך מחומר הגם, אז תבין המקרא גם כן בדרך פנימי בהתפשטות גוף וחומר, ובכאן כוונת רש"י יעלו לך שער החמשים שהוא חשבון של כל שנות השמיטה, הכולל כל מה שתחתיו כשתבוא למדריגות יובל שער החמשי' אז יעלו לך למספר מ"ט ששער החמשי' כולל כל המ"ט כמו שבארנו, והבן היטב והוא ביאור אמיתי לכפל הלשון:

(ג) מסה"ק כתב אופיר: רוא דמשה אמר אתה החלות להראות, הארה הזאת מפלא עליון את עבדך, ואמר לשון התחלה שכן שם הארות שער החמשים, ואמר מרן הריב"ש טוב חמשים שערי בינה נבראו, וכולן נמסרו למשה, חוץ מאחד, לישנא דסתרי אהדדי, דבאמת כולן נמסרו, וכשבא לשער החמשים, רואה שמתחיל עוד חמשים, והוא עדיין בהתחלה, וזהו חוץ מאחד, והבינהו אחי:

(ד) מסה"ק כתב אופיר: ומהארות פורים ושמחה זוכין ישראל לחירות מן כל גזירות רעות, ולא ישלטו בהם שום צר ואויב, וכשעלו ישראל באמת לשער החמשים, על ידי ומתנו"ת לאביוני"ם, במספר חמשים שערי בינה, שהוא שער החמשים, כתר כולל כל השערים, אז כתיב וקבל היהודים לשון יחיד, כמו בהר סיני, ויחן ישראל בלב אחד, על שזכו להארות שער החמשים, וכן כאן, ומתנות לאביונים, חמשים שערי בינה, אז וקבל היהודים בלב אחד, כאיש אחד,

באחדות הפשוט, וזה את אשר החלו לעשות, כי בהארות יום חמישים, כתר השערים נעשה אי"ן ושפל בעיני עצמו, כי רואה שחוזר ומתחיל מ"ט, ועדיין לו טעם טעם עבודה מימיו, כידוע ממרן האר"י וממרן הבעש"ט ובאו ישראל למדריגות משה, שאמר אתה החלות להראות, כנודע, ואת אשר כתב מרדכי עליהם מצות, וכל התורה, כי מרדכי הוא משה, אף שאדם עולה למדריגות משה, מופשט מכל עוה"ז, צריך לקיים כל התורה בפשוטי הדברים וללמוד תורה יומם ולילה, וסוד וקב"ל היהודיים א"ת, מספר מ"ט שע"ר שעלו מדרגא לדרגא, משער לשער, עד בואם אל שער החמישים הנקרא אש"ר רא"ש כמבואר בזוהר ובכתבי מרן, וכשהגיע אל שער החמישים, אשר ראש החלו, ראו שאין אלא התחלה, וחוזרין להיות מ"ט שערים בכללות, וזהו החל"ו התחלו הוא מספר מ"ט, שחוזר חלילה, והבן:

ענין בכיה

(א) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** הבכיה היא רעה מאד שהאדם צריך לעבוד בשמחה, רק אם הבכיה הוא מחמת שמחה, אז טובה הוא מאד:

(ב) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ע"ד ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ נושא משך הזרע, עפ"י משל בני אדם זרעו תבואה, א' מעט, וא' הרבה, שזה שזרע הרבה היה אוכל ושותה, והולך בבית היין ומזמר, כי זרע הרבה תבואה, ואותו שזרע מעט הולך בכל יום ויום, ובכל שעה ושעה ומנכש את התבואה מקוצים ומברקנים, ושאר דברים המפסידים: ואותו השומה שזרע הרבה אין משגיח על תבואתו, מחמת גובה לבו, כי יש לו הרבה, בין כך ובין כך עלה תבואתו קמשונים וחרילים, וגדר אבנים נהרסה, ושסוהו כל עוברי דרך: ויש בזה רמז במשלי שאמר שהע"ה על שדה איש עצל וכו' ע"ש, כי קצרתיו: והמשל הנ"ל נוקב ויורד לעמקות, למי שיש לו לב להבין ולהשכיל, ועין לראות ולהשגיח בעינא טבא ופקיחא על עניניו ועל מעשיו, אם מעט ואם הרבה: וזהו רני עקרה לא ילדה, ע"ד נושא משך

מדרש בכל צרתם לו צר **ריב"ש טוב** עה

הזרע, כי רבים בני שוממה, מבני בעולה, פי' בלי תבואה, והלך ילך ובכה נושא משך התבואה, והמשי"ב:

(ג) **מסח"ק צפנת פענח**: שמעתי משל בשם מורי [הבעש"ט] וביאר פסוק הלך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבא ברנה נושא אלומותיו, כי יש ב' מיני עובדי אדמה וכו' א' היה משגיח לראות אם יש זרע וכו', ובזה יובן מי שהוא בבחינת הלך ילך ובכה ומצטער על הליכתו מעבודת השי"ת, אז סופו נושא משך הזרע, משא"כ מי שהוא סובר שהוא מקורב להשי"ת בבחי' בא יבא, ומכאן זה הוא ברנה ושמחה, לבסוף נושא אלומותיו בלי זרע, ודפח"ה:

(ד) **מסח"ק מאור עיניים**: איתא בש"ס דרבי ס"ל דיוהכ"פ מכפר בין לשבים בין לשאינם שבים, ולכאורה איך אפשר שרבי יהיה סובר שיהכ"פ מכפר אף לשאינם שבים, הלא אמרו רז"ל כל האומר הקב"ה וותרן וכו', אך נראה דוודאי בלא תשובה אינו כלום, אך הפירש הוא ע"פ מה שארז"ל בזוהר הקדוש, על עון הוצאת ז"ל אמרו כללו חובין תליין בתיבתא, לבר מהא, וזהו שאמר אף לשאינם שבים, ר"ל אף לאותן שאינם מקבלים אותם בתשובה כל השנה, דהיינו על עון הנ"ל, ביוהכ"פ מקבלים אותם: ושמעתי ממורי [הבעש"ט] על פסוק מלאתך ודעמך לא תאחר, בכור בניך תתן לי, דארז"ל בזוהר על עון [הידוע] שאין לו תשובה, הפי' הוא דהנה תשובה הוא מצות עשה מן התורה, ולכן צריך לעשותה בשמחה, ועל עון הנ"ל אינו יכול להיות בשמחה, רק בעבודת וצריך לבכות ולכן אינו יכול לבוא אל התשובה העליונה רק שהתשובה העליונה צריכה לצמצם א"ע אליו, וזהו מלאתך ר"ל כשתרצה למלאות ולהשלים את עצמך, ודמעך לא תאחר דהיינו הדמעות, ואז כל בכור בניך תתן לי:

ענין בכל צרתם לו צר

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים**: איתא בגמרא [ברכות] אמר רב הונא בר ברכיה משום ר' אלעזר הקפר כל המשתף שם

שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו, שנאמר והיה שדי בצריך, וכסף תועפות לך, עיי"ש ברש"י, ר' שמואל בר נחמינו אמר פרנסתו מעופפת לו כציפור שנאמר וכסף תועפות לך ע"כ, ויש להבין הטעם לזה שהוא מדה כנגד מדה, הואיל וסילק את עצמו לגמרי אפילו בעת שצר לו ומבין הוא ששורשה הוא בשכינה כביכול ובכל צרתם לי צר, כמו שאמר אא"ז **הבעש"ט** זללה"ה כי מי הוא המרגיש באדם הן תענוג, הן צער ח"ו והלא נשמתו, שהוא חיותו, כי בהעדר והסתלק ממנו נשמתו וחיותו, אינו מרגיש כלום, וחיותו הוא א' משורש חי לכל החיים והנבראים, שהוא הקב"ה כביכול, וכשמישים זה על לבו, ונותן דעתו לשורש שרשו, שהוא השכינה כביכול ב"ה, ומתפלל עליה אז ע"י נעשה יחוד גמור, וזהו צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, פי' שע"י חסרונו וצעריו יודע להתפלל על חסרון השכינה הקדושה, וזהו ששמעתי אומרים בשם הרב המגיד המנוח ז"ל מו"ה דוב בער אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, פי' מתוך הכבוד שבראש הוא השכינה וכן פי' ימלא ה' כל משאלותיך, רק שימלא השם ב"ה, והוא מלא בתיקונים ובזה"ק, על זאת יתפלל כל חסיד על זאת דייקא, והואיל וסילק א"ע מהמת צער השכינה כביכול, לזה כופלין לו פרנסתו, כמו שמצינו בכמה מקומות אצל שהע"ה הואיל אשר לא שאלת עושר וכבוד, ונפש אויביך בידך, רק חכמה ומדע לשפוט את ישראל, גם העושר והכבוד והחכמה ומדע נתון לך, וכמו זקינו דר' פרידא שנתנו לו שניהם, אריכות ימים ושנים, וגם כל בני דורו יזכו לעוה"ב ע"ש:

ולזה צריך בדיקה בחורין שיהיה באמת, כי אם ידוע זה, אזי יוכל להתגנב בלבבו שהיא עושה זאת לש"ש בכדי שהוא יענה, ולזה יש משל מה שאומרים העולם על שני אחים שהיה א' עשיר וא' עני ושאל לו העני מפני מה אתה עשיר, והשיב לו מפני שאני עושה מעשים לא טובים, והלך זה ועזב את ה', ועשה ג"כ כמוהו, ולא עלתה בידו ושאל לו שנית, הרי עשיתי כמעשיך ומפני מה לא עלתה בידי והשיב לו מפני שאתה אינך עושה זה רק בשביל העושר ולא בשביל המעשים רעים בעצמם וכו', ע"כ, והוא מצד ק"ו בדבר הידועה הנ"ל אצל היודע מחשבות ובוהן הלכבות אך לזה צריך סייעתא דשמיא ורחמנות מהקב"ה לקרב אותו כי זה נקרא שער לה' אשר צדיקים יבואו בו ויש כמה נטורי תרעא דא שלא יכנס שמה כ"א הראוי לבא אל המלך, גם לא בכל פעם ועת, רק בשפלות גדול ובהכנעה, ולב נשבר ונדכה כמו העני העומד בפתח ומבקש לעורר עליו רחמים וכמו שאמר

א"ז [הבעש"ט] זללה"ה על פסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, וביאר עפ"י משל למלך שהיה לו יום גינוסי' או איזה שמחה וטוב לבב, ויצוה להכריז, כל מי שיבקש מאת המלך ינתן לו מאת המלך, וכל אחד ביקש מה שבלבו הי' חפץ, וזה ביקש לעשות אותו שר או ממונה, וזה ביקש נקמה מאויביו, והכל נתן המלך לכ"א מבוקשתו, ואחד, היה חכם לא ביקש שום דבר כ"א שינחהו המלך לילך בהיכלו לדבר עם המלך בכל יום וזה נתעטף ונכלל בו כל הבקשות, וזהו תפלה לעני כי יעטוף, היינו בזה המבוקש נתעטפו כל התפילות וכל הבקשות, והיינו לפני ה' ישפוך שיחו, וכל הבקשות הם עטופים בדבר זה, והבן זה, בוודאי אם המלך הוא חכם היודע מחשבתו הזכה והברורה שדיבורו עמו הוא עיקרות אצלו, ונכבד אליו מכל הון יקר אשר שאלו ובקשו כל מבקשי המלך, בוודאי גם עושר וכבוד ינתן לו, גם אשר לא שאל וגם נפש אויביו, וכן הוא אצל המלך מלכו של עולם, כי בוודאי הכל ינתן לו, גם אשר לא שאל וגם החכמה והמדע, והכנסתו לשער המלך בכל עת הראוי לבא אל המלך ובא לפני המלך בכל עת, כי הגיע מחשבתו הרמה והזכה והבחינה לפני המלך, מה הוא לו, כי כל הון ביתו בוז יבוז ואוהב למלך נקרא כל ימיו, וזהו טרם נקרא אליך וכו' ופי' טרם יקראו ואני אענה, פי' כבר עיניתים ע"י שפתחתי להם השער להתפלל אשר בו יבא אל המלך, ודי בזה והבן, וזהו כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו ברוחניות ובגשמיות, וכן פרנסתו מעופפת לו כציפור, ממחרת לבא ורודפת אחריו:

ענין בלתי להשם לבדו

(א) משה"ק צוואות הריב"ש: קודם כל יזהר בכל תנועה ותנועה בעבודתו שיחא בלתי פניה ח"ו, ולזה צריך התחכמות גדול, עמוק עמוק, מי ימצאנה, א"כ אין ברירה, רק להיות דבר זה לזכרון תמיד, אל יסיה דעתו ממנו, אפילו רגע אחד, והוא דבר הפוסל בהיסח הדעת:

(ב) **מסה"ק זרע קודש:** וכן שמעתי שהבעש"ט ז"ל בשעת מותו היה רוחש בשפתיו, והמו אונם אליו, ושמעו שהתפלל שינצל מפניות: מכאן יש להבין עד היכן הדברים מגיעים, שצדיק כמותו, בשעת הסתלקות היה ג"כ ירא לנפשו מפניות ומחשבות חוץ:

(ג) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** בכל דרכיך דעהו: זהו כלל גדול, דעהו לשון חיבור [דע ה"ו] ה"ה בוא"ו, בכל מעשיו, אפילו בדברים גשמיים שעושה, צריך שתהיה עבודה לצורך גבוה לבד, ולא לכוונת דבר אחר, אפילו המעט מן המעט לא תהיה לכוונת עצמו, רק כולו לשם שמים:

(ד) **מסה"ק נתיב מצותיך:** אבל איש הישראלי יקשר חיותו, שהוא מכח אין סוף, באור עליון השופע עליו בכל רגע, וכל מעשיו וכל תנועה שלו יהיה לשם שמים, כמו שאמר מרן אלקי אור ישראל [הבעש"ט] זללה"ה, ואתהלכתה ברחבה, שאני יכול לילך בשווקים וברחובות, ולדבר עם כל אחד, והטעם כי פקודיך דרשתי, דהיינו שאני דורש מעולם יהודים וקישוטי השכינה, להעלות אברי השכינה, ואני מאמין באמונה שלימה שאין שום דבר קטן וקדול בלתי חיות ורצון אין סוף חיות אלהות, אלא שהוא בהסתרה, מחמת עונות ופשעים, וכשאדם עושה תשובה יאמין שיתגלה עליו אורו הגדול, מתיקות עריבות אור עליון, בלי טעות מקליפות נגה, וכיון שכל תנועה וחיות הוא מאור אין סוף, ידקדק על כל תנועה שיהיה לשם שמים, בלי פניה, ויקבל כל אדם בשמחה ובלב שמחה, ויעשה יהודים בכל דבר קטן וגדול, וטוב לו:

(ה) **מסה"ק מאור עיניים:** והנה אמר מורי הבעש"ט נבנ"מ תפלה לעני כי יעמוק ולפני ה' ישפוך שיחו עד"מ שהמלך ביום שמחתו הכריז, שכל מי שצריך דבר אל המלך, כל מה שחסר לו איזהו דבר, ינתן לו מגנזי המלך, והנה נקבצו ובאו כל איש ואיש, זה שואל מחסורו, וזה שואל מתנות אבנים טובות וכדומה, לכולם צוה ע"י שלוחיו להנתן מבית גנזי המלך, והנה איש אחד חכם ועני, ולא שאל שום דבר, רק שיניחו אותו לדבר בכל יום ויום עם המלך בעצמו, ועי"ז כל טוב לא יחסר לו, כי כלום חסר מבית המלך, אמנם אותן האנשים קבלו ע"י שליח, והשליח של מלך יש לו גבול על תפקידו, ולא יוכל להוסיף דבר, משא"כ המלך בעצמו, אין קצה לאוצרותיו והכל בידו, וכן האדם

העובד בבחינה זו, דהיינו שכל בקשתו וחפצו, רק שיניחו אותו לדבר עם המלך, אזי כל טוב אדוניו בידו, וזהו תפלה לעני, ר"ל התפלה שהוא ענייה, שאינו מבקש דבר, והיא עוטפות כל התפלות, ומפרש, הוא שמתפלל שלפני ה' ישפוך שיחו, שידבר עם המלך בעצמו, זה כל מגמתו, ונמצא זה דבוק בבעל הרצון ית"ש:

ענין בנים

(א) מסה"ק דגל מחנה אפרים: ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וכו', נשאלתי, הלא כתיב בענין יצ"מ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ואמרו חכמים גם לימות המשיח, וכאן תלה הסיפור רק בג' דורות, וי"ל הפירוש, ולמען תספר, לשון בהירות כספיר, והיינו ע"י יצ"מ יבוא אור ובהירות ע"י הדעת באזני בנך וכן בנך, היינו באבות, ובנים ובני בנים יולדו להם בסוד הדעת והזווג, וזהו ממש חידוש העולם וכו', וזהו ממש כל ימי חיך, כל ימי העולם, וגם לימות המשיח, כי זה קבלה מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, כי זה ממש בחינת ביאת משיח, נמצא דא ודא אחת היא, באזני בנך, וכו', וימי חיך וכו', והמשכיל יבין:

(ב) מסה"ק אור המאיר: שמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה שביאר ותהי לפנינה ילדים, ולחנה אין ילדים, כי פנינה רומז לסטרא אחרא, כדברי חכמינו ז"ל שטן ופנינה, וחנה רומז לשכינה, ומתרעם הכתוב על העדר הצדיקים, שאין צדיקים בארץ שיחיו ילדים לשכינה, להיות לה דיבורים במה להתפאר העוסקים בבנינה, וילדים של הסטרא אחר, היא פנינה, רבים המה, כי רבים המתפרצים את מעשיהם הטובים, ונעשים ילדים לס"א, לבנות קומת הס"א, הנעשים בחטאם דבני נשא, ולזה מתרעם הכתוב, ותהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים, כמבואר, ומאוד דוה לבם של צדיקים, בראותם כזה, ולכן היו אבותינו עקרים, שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן, ושלה להם עובדא כזה, להשיג חסרון עליון מהתחתון, ומשימים את רוחם,

ונפשם, מאין נמשך בחי' עקר, הלא הכל מהשכינה כ"י וכאשר בארתי פסוק ותחי שרה עקרה, אין לה ולד, ולכאורה קשה כפול לשון, בודאי כיון שעקרה, שאין להיות לה ולד, אמנם הכתוב רומז לדרכינו הנ"ל, להורות מאין נמשך סיבת שרה להיותה עקרה, גמר אומר אין ל"ה ולד, כלומר להשכינה, כנסת ישראל, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב, ולהתפאר בכשרון פעולותיו, ולכן היתה שרה אמנו עקרה, מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לה, ולתפלתה להתפלל עבור חסרון בנים, של השכינה, וזהו ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, כלומר יצחק אבינו העמיק שאלתו למעלה למעלה, להתפלל עבור השכינה, שהיא נוכח אשתו, כי עקרה היא דייקא, מוסב על השכינה, ולזה בא רש"י לפרש, נוכח אשתו, כי באמת לא השוו בעניני תפלתם, זה עומד בזויות זה ומתפלל, וזה עומדת בזויות זו ומתפללת, היינו לכיוון האמיתי, יצחק אבינו העמיק שאלתו להתפלל עבור השכינה, שהיא עקרה, לזה דוח לבו, וזה עומדת בזויות אחרת, מעניני העוה"ז ליתן לה הריון, ובאמת עיקר התפלה צריכה להיות עבור חסרון עליון, וכיון שנמתק למעלה, ממילא נמשך כל טוב, וזה רומז רש"י בדבריו הנעימים, ויעתר לו ה', לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק וכו' בודאי אינו דומה, כמבואר, היינו בפנימיות מחשבתם, אינו שו' תפלת צדיק, כוונתו ומחשבתו, לתקן למעלה ולצורכי הגשמיות אינו חושש כלל, והיא כוונתה על צרכי הגשמיות, לפיכך לו ולא לה: (ע"ם יצה"ר):

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** כמו ששמעתי בזה מן אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה דמי שמת, ואין לו בן, אינו יכול למיעל לפרגודא דלעילא, ואפי' מי שיש לו בן, רק שאינו נוהג עצמו כשורה, או שיש לו כמה חסרונות, הוא ג"כ חסרון לאביו, כהאי עובדא בזוהר, בבר ליואי ע"ש, אבל להיפוך, אם הבן הוא צדיק בשלימות המדות, ואינו נחסר לו כלום, הוי עליה לאביו, וזהו זרע אותיות עזר, וזהו אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה, היינו דאתי ג"כ מעילא לתתא השפעה ושמחה לבן:

ענין בעל תשובה

(א) משה"ק דברי חיים: ידוע מה שכתב הבעש"ט זללה"ה על הפסוק אל נקמות ה', אל נקמות הופיע, שאם הקב"ה רוצה בצדקותינו, אפילו אדם חוטא, מענישו בזה, שמראה לו רוב גדולתו, היינו, אם אדם זוכה לעשות תשובה, ויתמרמר נפשו על חטאו, ונפשו יצאה במה שחטא, והמרה בכבוד קדשו יתברך ויתעלה, ימצא חן בעיני הקב"ה, שמקבלו בתשובה, ומראה לו חבתו וגדלו וטובו, ובראות האדם מעט מגדולת הבורא ית"ש, אחזו חיל ורעדה יותר על חטאתו, אשר חטא להשם הגדול ב"ה, והקב"ה מנשאו עוד יותר להשפיע לו וכמה, להבין עוד קצת יותר מגדולת שמו יתברך, וכל פעם יש לו עיגום נפש, ופחד וצער יותר, אשר חטא לאל גדול, אשר לא נודע לו גדלו, ובכל פעם מרגיש יותר חטאו, והוא ממאס, וטורף נפשו על חטאו לאל גדול:

ולמשל נער קטן זרק אבן למלך, ולא ידע מהות המלך, מה עשה המלך, לקחו לחצרו להיות משכיל בלימוד נערי וסריסי המלך, ומאכילו מפת בנו, ויהי בהיות הנער מבין קצת גדולת המלך, וטובו אשר עליו, בא והתנפל לפני המלך, אדוני המלך, שא נא פשעי כי לא ידעתי מכבודך, ועתה אני מכיר מעט גדולתך וטובך, ידעתי גודל פשעי עד מה יגיעו, סלח נא לחטאתי, והמלך לא השיב לו, רק עשהו לאחד ממשמרתו, והמה יודעים קצת מגדולת המלך, ויהי בהוודעו יותר מגדולת המלך, והכיר בחטאו יותר, ויתמרמר מאוד לפני המלך, והמלך לא השיב לו, רק עשהו לשר באיזה מקום, ומאז הכיר יותר, ונתמרמר יותר על חטאו, ובא לפני המלך בבכי וזעקה על גודל חטאו, עד כי הגביהו המלך ונשאו בין השרים וישם כסאו מעל כולם, ואז הכביד עליו בעיניו פשעו יותר ויותר, עד כלות הנפש:

בן הנמשל, שהאדם בחטאו, אינו מבין את מי ניאץ, ולמי חטא, והשי"ת ברוב רחמיו מקבל שבים, וקרוב בעל תשובה יותר מצדיק גמור, ואם זוכה והוא לומד תורה, הקב"ה מודיע לו מרזי דאורייתא, ובכל פעם שיוודע לו יותר מגדולת הבורא ית"ש שאין לו שיעור, אזי מתמרמר בנפשו יותר עד כלות הנפש, וזה הוא העונש והצער על העבירה לזכות חומר, וזה אל נקמות השם, שנוקם במה שהופיע,

ועוזר לבעל תשובה, להודיע לו מגדולתו ית"ש. והבעל תשובה בכל פעם שנתוודע לו מיקרו של הקב"ה וגדולתו אין חקר, אזי מתמרמר הבעל תשובה ביותר. וזה אל נקמות הופיע, שהנקמה הוא בהופיע להבע"ת מגדולת הבורא ית"ש:

והנה כמו כן הקב"ה, שקרא ליעקב שם יעקב, שמרמז על קטנות כידוע במדרש, אח"כ קרא לו ישראל, שמרמז על לשון שררה, דחקשו המפרשים דלמה נקרא יעקב, אחר שנאמר לו לא יעקב יאמר עוד שמך, ומ"ש באברהם שהקורא אברהם עב"ע, דמסתמא אבינו יעקב כשנתגדל במעלה גדולה כזו, כי שרה עם אלקים, לא זכה דעתו עליו ח"ו, אדרבה נתקטן עוד בעיניו, כאשר זכה לגדולת קרבת הש"י, ב"ה וב"ש, כמ"ש במדרש אתם המעט שממעטים עצמיכם, ובודאי יעקב אבינו לפי ערך גדולתו שנתגדל בקראו שמו ישראל, נקטן בעיניו, כי ידוע שהגדול יש לו ענוה יתירה כמו שמרע"ה היה עניו מכל אדם, ונמצא נהי שיעקב נקרא ישראל, כי שרה ונתעלה במעלה, מאשר היה עד הנה, מ"מ לפי ידיעתו והשגתו שהשיג בגדולת הבורא נקטן בעיניו, והיה לעקב, ולפי מדריגתו עתה, הוא בבחינת יעקב, וכן בכל פעם ופעם, ולכן שייד לקראותו יעקב אחרי התגדלותו בשם ישראל:

(ב) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וטהרה ממקור דמיה, הנה מלת ממקור, נראה מיותר, ומשולל הבנה, ובעה"ט כתב ב' במסורה ממקור דמיה, ממקור ישראל וכו' ע"ש והנה חנני ה' בזה ברחמיו ובר"ה, ע"פ שקבלתי מחכמי ישראל, שהיו אצל אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, שגדולי הדור הם יכולים לטהר נשמות ישראל, המטונפות בכל ליכלוך טומאת זוהמת עבירות ר"ל, ובהם תלוי כל עיקרי התשובה, ועפ"ז אמרתי רמז בפסוק מקוה ישראל ה', שבכאן סידר ג' מיני טהרה, א' מקוה מטהר מכל טומאה, ב' ישראל, היינו מי שהוא במדריגה גדולה בבחי' ישראל, הוא יש לו ג"כ בחי' מקוה לטהר כנ"ל, כי ענין מקוה שמתהר פי' הרמב"ן ז"ל, כי לכאורה איך מועיל לטומאה רוחניות טבילה במקוה, בשלמא כתמי הבגד מכבסים במים להעביר הליכלוך, אבל טומאה רוחניות במה אתדכי, ותירץ הרמב"ן ז"ל, כיון שבא במימי החסד, ששורשו בחכמה ודעת, מיד אתדכי, וכן מי שהוא בבחי' ישראל, בחכמה ודעת שלו יכול לטהר מכל טומאה, וכן ה' ב"ה וב"ש, הוא המטהר הגמור, כי כל מקום שהקב"ה שורה שם, המקום ההוא מטהר, כמו בה"כ שמתהר, כמאמרם ז"ל מה ענין אהלים

לנחלים וכו', ואפ"ל רמז כל הפסוק מקוה ישראל ה', על הבע"ת, והנה כשמתהר עצמו, ושב בתשובה שלימה, אזי הולך ממדריגה למדריגה, בתחלה מקוה, היינו אותיות קומה, שנוקף קומתו, כי כמו אדה"ר כשחטא, נכפפה קומתו, וכששב בתשובה, ניתוסף קומתו, ונעשה קומה שלימה, ואח"כ ישראל, היינו שנעשה בחי' אדם, שעד עתה הי' בבחי' דם, כי ידוע הא' אינו נרגש במבטת חטא, רק אותיות ח"ט, והא' אינו נרגשת, מחמת שאלופו של עולם נעלם ממנו בשעת החטא, אבל כששב בתשובה, והתחבר עצמו לאלופו של עולם, נתחבר א' לדם, ונעשה אדם, ואח"כ זוכה ה', היינו שיהיה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה, מספר אדם במילוי שם מ"ה, וזה י"ל הרמז בפסוק ובמסורה, וטהרה ממקור דמיה, היינו שיש טהרה במקוה, שהוא מקור מים חיים, ויש טהרה ממקור ישראל, היינו מי שהוא בחי' ישראל, הוא בחי' מקור מים חיים, לטהר כל טומאה וגם עושה ממקור דמיה, היינו דם י"ה, מה שהיה בתחלה דם נעשה אדם, בצירוף מ"ה היינו אלופו ש"ע, ובצירוף א' לדם נעשה אדם, וכו' והמש"י:

ענין בעלי תפילות

(א) **מסה"ק פורת יוסף וצפנת פענח:** אר"י כל שנה שרש"ה בתחילתה, מתעשרת בסופה, שנ' מראשית השנה, מרשית כתיב, ועד אחרית, סופה שיש לה אחרית ופירש"י שישראל עושי' עצמם רשים בראש השנה וכו' וכ' התוספת בד"ה שרשה מתחלתה שמתוך שישראלים רשים, לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים, ויש להבין, מה חדשו התוס' יותר על רש"י, וגם מה שהביא רש"י בלשון יחיד, והתוס' בלשון רבים ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה משל על בעלי תפלות בימים נוראים, שלא יסמכו עליהם בני אדם, רק ישתדל כל א' להתפלל עבור עצמו: פעם אחד היו מלכים נלחמים יחד, ומלך אחד היה אדיר ותקיף, שהיה לו גבורי חיל, מלובשים בשריון וקשקשים וכו', וזה המלך שכנגדו הלך למצוא אנשים גבורים כאלו, ולא עלתה לו וכו', עד שאמר לחילו, שלא יסמכו על הגבורים

וכו', ודפח"ח: [בסוגנו אחר יש] שאמר מורי [הבעש"ט] זללה"ה נגד בעלי תפלות שהם ראשי אנשי המלחמה שראו שמלבוש שריון וכו', [והבטיחו עליו] ואם לאו ישתדל כ"א עבור עצמו שאין לסמוך עליהן וכו' ובוזה יובן ש"ס יומא עליכם אישים אקרא, אלו ת"ח ראשי הדור שדומין, ר"ל שעושים עצמן בפני העולם, כאלו הם דומים לנשים תשושי כח, כדי שלא יסמוך עליהם כנ"ל, ובוזה יובן רש"י ותוס' דמא"ח ומא"ח ולפי' כל שנה שרשה בתחלתה פי' רש"י שישראל, ר"ל ראשי הדור שנקר' ישראל עושים עצמן כנשים תשושי כח ורשים וכו', והתועלת היוצא מזה ביארו התוס' שעיי"ז ישראלים [לשון רבים] ר"ל המוני עם רשים באמת שאין להם על מי לסמוך ולבם נשבר, ומשתדל להתפלל כ"א ע"ע בתחנונים ידבר רש ועיי"ז מרחמים עליהם מן השמים:

(ב) מסה"ק אור המאיר: ושמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה היה אומר, עבירה גדולה ביד הציבור כשהש"ץ אינו מאריך בניגונים ורוצה לסיים איזה ענין מהתפלה, והם מאריכים בתפלתם, ומעכבים על ידו מלהשפיע, ואם ימתין עד כלותם, ויסיימו הצבור בתפלתם, בין כך ובין כך יחלוש המוחין אצלו, ולא יהיה לו אח"כ מוחין חזקים, להשפיע אל השכינה, וא"כ מה מאוד צריכין הצבור להזהר ולהשמר, שלא יגרמו ככה ח"ו, ויאבדו טובה הרבה, וכיון שכן ראה גם ראה, אשר מלאכה גדולה, ועובדא כבידה הוא בין שניהם הש"ץ עם הצבור, לדעת איך יתנהגו בעניני התפלה, וביד הש"ץ ביותר, ומלבד דברים הנאמרים באמת, יש עוד דברים בגו, שצריך הש"ץ לשום נגד פניו ולבו נכון עמו ליזהר בהם:

(ג) מסה"ק כתר שם טוב: במדרש משל פעם א' כעם מלך שבחיות על החיות, ויעצו מי ילך לפי המלך, אמר השועל אני אלך שיש לי ג' מאות משלים וכו', ובסוף אמר השועל ששכח הכל, וכל אחד יפיים המלך כפי כוחו, וכוונתו היתה שיכנעו למלך, ועל כן אמר תחילה שיוודע כדי שילכו, והוא הנכון שאמר הבעש"ט משל על בעלי תפלות בימים נוראים שלא יסמכו עליהם בני עולם, רק ישתדל כל א' להתפלל עבור עצמו, אמר משל זה פעם וכו', כנ"ל:

ענין ברית

(א) מסה"ק לקוטי אמרים: כל הבכור אשר יולד בבקרך הזכר תקדיש לה' אלהיך. [הבעש"ט] זללה"ה אמר שלא ידאג אדם על מקרה בלתי טהור, שראה קרי בשוגג, בלי מחשבה זרה והרהור, כי הוא ח"ו הי' חייב מיתה, ועי"ז כי יצא ממנו הרע, נפטר ממיתה, ובאם לאו הי' מת ח"ו, ואמר רמז לזה יקר בעיני ה' המותה לחסידיו, היינו שבאה לו, לא מחמת הרהור, הוא טוב, שבאם לאו, היה אפשר להיות מת ח"ו, א"כ אין לדאוג, אלא אם ראה ע"י מחשבה ח"ו, וכשבא לאדם מחשבה רעה חלילה, יראה לטהרה בהעלותה להתקשרות הבורא ית', וזהו כל הבכור אשר יולד, היינו מחשבה רעה, כי הקליפה קדמה לפניו וכו', לכן נקרא בכור שיוולד לך בבקרך, לשון ביקור מחשבה, הזכר ראה שתהיה בבחינת זכר, להיות את ה' המשפיע טוב בעולם, ע"י התקשרות הבורא ית', ולברר הטוב מן הרע ותקדיש לה' אלהיך ג' אדנ"י ע"ה הרי הוי"ה אדנ"י והב' שמות אלו הוא היחוד:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: כך מסר לן מרן אלקי הבעש"ט יק"ר, בעיני ה' הוא, כמו המותה לחסידיו, שלפעמים צדיק וחסיד רואה קרי, מבלי שום הרהור חלילה וחם, והוא לכוונה ממלך עליון שיתנקה מהזוהמא, ונצל על ידי זה ממיתה, יראה זרע, סימן לאורך ימים, אם הוא לאופן הנ"ל, וחפץ ה' בידו יצלה, שיכול אח"כ לעבוד השם במוחין בהירין וצלולין, שיצאה ממנו אותו הזוהמא, והסימן אם ראייתו על דרך הנ"ל מעמל נפשו יראה, אם רוא' קרי מחמת עמל ויגיעות הנפש לטהר אותה מחלאתה, אז הסימן, ושבע בדעתו שאין לו תאוה חיצונה חלילה, אלא שבע כמקודם, אבל אם ראה מצד רשעה ורע, אז מתגברין עליו אח"כ הירחורים רעים, ר"ל, כי משביעו רעב, ועוד סימן יצדיק צדיק, שהוא עבד לרבים שמקושר על הצדיק כמקודם, ומצדיקו, ואין מהרהר אחריו, אבל מי שטימא בריתו, תיכף יש לו הרהורים אחר הצדיק, וכל אחד לפי טומאתו, כך שולח ידו בשלומיו, ויש בזה אריכות לבאר בפסוקים בישעיהו נ"ג אכ"מ:

(ג) מסה"ק דגל מחנה אפרים: נקדים לבאר הגמרא על פסוק איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו', שלא ראתה זבוב על שלחנו,

וקרי על סדינו, עי"ש וצריך להבין זה, איך ניכר בזה ענין קדושה, איך השעירה בדברים אלו, שהוא איש קדוש, אך דראיתי בכתבי הרב החסיד מהוה"ר יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז [הבעש"ט] על פסוק כי יהיה באיש חטא חמשפט מות והומת, ותלית אותו על העץ, לא תלין נבלתו על העץ, כי קבור תקברנו ביום ההוא, והקשה הא חטא הוא שוגג, ואיך הוא משפט מות, שזה שייך למזיד, וביאר ז"ל כי בחטא של הוצאת זרע לבטלה אע"פ שהוא שוגג הוא משפט מות, כי בפעם ראשון מסלק הסטרא אחרא ממנו הנפש שלו, ובפעם ב' הרוח, ובפעם ג' הנשמה, שמסבכת אותו לקליפות, שלא יקבל מוסר הגורם למיתה ר"ל, וזש"ה כי יהיה באיש חטא, היינו שוגג כזה, שיחיה משפט מות, אף שהוא שוגג, והיינו טומאת קרי ר"ל, ותלית אותו על עץ, היינו אף אם תתלה אותו על עץ חיים, לומר לו תוכחת מוסר, לא יקבל שום מוסר, לכך לא תלין נבלתו על העץ, כי אם קבור תקברנו ביום ההוא, כשיזדמן שיחיה בבחינת יום, היינו טהור יומא, לזכך את נפשו, אז תקברנו להפריד הפסולת מעליו ודפח"ה: ויש להבין למה בחטא זה יהיה משפט מות דין מזיד ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין לא נראה זכוב על שלחנו, כי לפי זיכוך מחשבתו כך עומדים עולמות עליו, וכך עוברים עליו ענינים בראיה ובשמיעה, ועיין מזה במ"א, ושם כתבתי, ביאר משנה דע מה למעלה ממך, ע"כ מ"כ בכתבי הנ"ל, וביאר הפסוק כי יהיה וכו', שמעתי בעצמי מפי אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, ולפ"ז הענין ניכרת מחשבתו של אדם מהדברים שעוברים עליו:

וכבר כתבתי במ"א ענין קדושה נקרא חכמה, כמבואר בזוהר הקדוש, שחכמה נקרא קודש, וכבר כתבתי בשם אדוני אבי זקני [הבעש"ט] זללה"ה, כי החכמה נקרא קברות התאוה, כי כשאדם בא לחכמה, אז בטלין ממנו כל התאוות הגשמיות הזרות, רק לצורך קיום האדם בעוה"ז, ואמר זה בשם ספר ברית מנוחה, והיינו כי מי שיש בו חכמה, יש בו חסד שמתחסד עם קונו, ונמצא כל החומרות, וזהו טוב וחסד ירדפונו וכו', נמצא הדבוק בחכמה דבוק בטוב וחסד, וטוב היא אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב, והאור הוא ע"י שמן משחת קודש, שהיא החכמה כנ"ל, וטוב היא מספר י"ז כידוע וזכוב היא ג"כ גימ' י"ז, והיא בחי' הקליפות, הנגדיים לבחי' הטוב הנ"ל והוא בגימ' חטא ר"ל וא' מובלע בתוכו כמו ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה שלכך מובלע א' בתוכו, להודיע ששם גם כן שורה אלופו של עולם ב"ה מובלע ומכוסה, כי מבלעדו לא ירים איש את ידו לעשות קמן וגדול,

וכשיהי' מאת ה' אבאר אותו במ"א יותר, וזהו שמרמזו זכובי מות יבאיש שמן רקה, כי השמן היא החכמה והחיים והטוב, והחיפוך היא המות והרע, כמ"ש בתורה ותיבת יבאיש, היא כמו נבאש דדוד המע"ה, היינו מאוס ומובדל מעמו, ולכן במקום שהזכובים שם הנקראים זכובי מות, הם מפרידים השמן ובוודאי אין שם שמן, הנקרא חיים וטוב, וכן הוא לחיפך במקום שיש שם שמן, אזי מצוי שם טוב וחסד, ולא זכובי מות, ולכן כשראתה שונמית שלא נראה זכוב על שלחנו הטחור, מזה הבינה כי בוודאי הוא דבוק בטוב וחסד וחכמה, והיא שאמרה איש קדוש, היינו דבוק בחכמה שהוא קודש, והוא מבטל כל התאוות חומריות, וממילא לא נראה קרי על סדינו, כיון שהוא דבוק בחכמה וחיים, וזהו סור מרע ועשה טוב, פי' מכל המדות תראה להסיר מהם הרע, ועשה טוב, ועשה כמו ועשתה את צפרניה, היינו לשון גדלות שתגדל הטוב שבהם פי' שתהי' בכל המדות, להסיר מהם הרע, הדבוק בהם, ותקרב אותם לבחי' טוב לצמוח ולגדל מזה טוב שתהי' אתה בחי' טוב, שנקרא חסד כנ"ל, וזהו שאמרו בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, על ש"ם כל המעביר על מדותיו מוחלין לו על כל פשעיו, שנאמר נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון, למי שעובר על פשע, ע"כ, ואמר [הבעש"ט] ז"ל המעביר על מדותיו, פי' שעובר עליהם דרך עראי ומקרה כמו העברה בעלמא, ואינו משתדל להסיר מהם הרע, ולהגדיל בהם בחי' הטוב בהחלט, כנ"ל, רק בהעברה בעלמא, אז לעפמים מזכירין לו, מראין לו איזה חטא ר"ל, להזכירו, ולאפוקי כשמסיר לרע לחלוטין, ועושה מהם בחינות הטוב, אז ושמר ה' לך את הברית ממש, ואת החסד, מעשה כמו איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו'.

ענין בריאות הגוף

(א) מסה"ק אמרי צדיקים: בשם ר"י בעל שם טוב זללה"ה, כאשר גופו של אדם חולה גם הנשמה נחלשת, ואינו יכול להתפלל כראוי, אף על פי שהוא נקי מעבירות, לכן צריך האדם לשמור בריאת גופו מאוד:

ענין בר מצוה

(א) **מסח"ק אוצר החיים:** הוא סוד קטנות היצר, שקודם י"ג שנה, שהוא רובץ לפתח וכו', תחילות החסידות, שמתלהב כאש בוערת לעבודת יוצר בראשית ונותנין לו זה, כדי שידע טעם עבודה ויהיה נשאר בו רשימו, כשמסתלקין בחינות אלו, שידע אחר מה לחפש, ואמר מרן הבעש"ט על זה משל כשהולך אדם אצל חנוני לקנות איזה מטעמים, נותנין לו לטעום, וכשמבקש יותר אומרים לו שלם:

(ב) **מסח"ק כתב אופיר:** ע"י אור הראשון שמטעים הקב"ה מאורו לידע האידך מתוק וטוב תורה ומצות, ואז יוצר מלב אטום ללב שמח, ואחר כך וכו' עד שיעבוד עבודה תמה בקדושה וטהרה, ובתיקון המדות, ובשימוש צדיקים אמיתים, אז יזכה לטעום בכל יום אור חדש המאיר ומחיה את הנפשות באור תפילין וק"ש ותורה ותפלין ויהודים, ואמר אור עינינו רוח אפינו משיח ה' מרן הקדוש הריב"ש טוב משל על זה כשאדם בא לחנות בשם יש בה כמה מיני מעדנים מתחלה בעל החנות הפתוחה נותן לו מעט לטעום, שידע מה לקנות, ואחר כך כשטועם ורוא' שהוא מתוק וטוב ורוצה לטעום עוד, אומרין לו קנה לך בדמים כי בחנם אין נותנין כאן כלום, כן הוא למעלה למעלה וכו' ויש בזה רזי דרוזין וכו', והבן:

ענין ברכת התורה

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** והתורה שהוא עין חיים, וישראל הנקראים עין, ע"ד כי האדם עין השדה, הם אחד ושורש אחד, וע"י לימוד ועסק התורה לשמה יכול להחיות את נפשו ולתקן רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, לדבק עצמו בשורשם, ובשורש שורשם, שהוא התורה, והוי"ה ב"ה וכו', והכל הוא ע"י עוסקם בתורה לשמה,

ולבקש מן האותיות ממש, וכמו ששמעתי פירושו מן אא"ו [הבעש"ט]
 זללה"ה, פ' מן סוד אלוה שבהם שיעזור להם לדברי האותיות בכוונת
 אמת לשמה, ועי"ז נמתקין כל הדינים בשורשן, ונמתקין המים, כי אז
 טעם בתורה טעם מתוק וערב, והמים הם מתוקים מדבש וכו',
 שממתיקין כל הדינים, וכל העונות, ונעשה נביעו ממש, לו ולכל
 העולמות, כמו שאמר אליהו ז"ל, והאי נביעו איהו כנשמתא לגופא,
 דאיהו חיים לגופא ואזי וימתקו המים, והבן. וסמך לזה, והיה אם שמוע
 תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה וכו' לא אשים עליך, כי אני ה'
 רופאריך, ע"ד ולכל בשרו מרפא שקאי על התורה, רק שיהיה בה אני
 ה' כנ"ל, אז הוא רופאריך, ועפי"ז תבין מה שאמר אא"ו [הבעש"ט]
 זללה"ה על מחז"ל מפני מה הרבה ירושלים על שלא ברכו בתורה
 תחלה, ואמר הוא ז"ל, היינו שלא ברכו ברכת והערב נא שהוא ברכה
 ראשונה שמברכין על התורה בבוקר, והוא פלא, ועי" הנ"ל הוא מובן,
 כי צריך להתפלל עי"ז כמו שאמר הוא ז"ל, כי תורה הוא סוד אדם שלם,
 יש בה מים מתוקים ומים המרים, וצריך להתפלל לבקש זה מאת ה'
 שיטעים בתורתו המים מתוקים וערבים, וזהו ברכת והערב נא. והבן:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: דעת כל הראשונים שברכות התורה ג'
 ברכות, וכך הכריע האר"י, וכך הלכה פסוקה, ויש לי ראייה
 מן הרעש, שהרעיש על מה אבדה הארץ, שלא ברכו בתורה בתחלה,
 ועל איזה ברכה היה זה, ברכת אשר בחר כבר היה במקדש ראשון, כי
 הם ברכות כהן גדול, וברכות המלך על התורה, וכבר היו הצבור
 מברכין על התורה מימות משה, ומסתמא גם יחיד בירך, ובפרט לדעת
 הרמב"ן שהוא מן התורה, אפילו לדעת הרמב"ם עכ"פ מדרבנן הוא,
 ומסתמא בירכו על התורה, וברכות אשר קדשנו, הרי ברכות המצוה גם
 כן נוהג מימות משה, שהרי שמואל בירך על הזבח, ולמה על מצות
 לימוד תורה לא בירכו, כמו שבירכו על שאר מצות, אלא עיקר הרעש
 היה על ברכת הערב, שבירכו על התורה, ולא בירכו בתורה, ברכת
 הערב שיתפללו שיערב להם התורה, כמו שפירש הב"ח וכך ראיתי
 כתוב משם מרן אלקי הבעש"ט שעל ברכות הערב היה הרעש הזה,
 וממילא מוכח שהוא ברכה בפ"ע, ויאמר הערב בלא וא"ו, כי אין בו
 ספק, ומה שהעידו משם מרן וכו'.

ענין בת קול

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** הקשה מורי [הבעש"ט] מש"א חז"ל בכל יום ב"ק יוצאת מהר חורב ומכרזת וכו', ממ"נ אם אי אפשר שישמע שום אדם הכרוז הזה, א"כ למה יוצא ב"ק כלל, ואם אפשר שישמע, א"כ מ"ט לא נשמע, שאם יאמר אדם ששמע, ידונו אותו כנביא שקר, וביאר כי למעלה אין אומר ואין דברים, רק עולם המחשבה, א"כ מה שמגיע לאדם הרהורי התשובה, הוא מן הכרוז וכו' ודפח"ח: הרי כי אם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה והכרוז, אפשר לכל אדם שישמע, והיינו במחשבה, אמנם אם הוא בר דעת, להבין שזהו מהחשבה הוא קול הכרוז והב"ק ממנו ית' בעצמו, ע"י התפשטותו בעולמות, עד שמגיע למחשבת אדם זה, ויטה אוזן לשמוע ולעשות, אזי יוסף ה' דבר עמו, איך יתנהג בדרכי השם, כמ"ש טוב וישר ה' ע"כ יורה הטאים בדרך, וכמ"ש בסבא משפטים דף צ"ט אורייתא קרי בכל יומא ברחימו לגביהו וכו' ולא עבדת דא, אלא לאינן דידעון בה, משל לרחימתא וכו', ת"ח ארחא דאורייתא כך הוא, בקדמיתא ברמיוז, אח"כ קראת לי' דיקרב הכא, ואשתעי בהדי' בתר פרוכתא וכו', לבתר איתגליאת לגבי' ומלילת בהדי' כל רזין דילה וכו' יעיי"ש, והקב"ה נקרא תורה, וקרי בכל יומא ברחימו ברמיוז, ואח"כ כאמור וכו', והיינו לאינן דידעין בה, משא"כ לאחרים כשבאין לו היראה תשובה מהכרוז, נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש, וכמו ששמעתי מהרב המגיד, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, במסג ורסן וכו', כי יש ג' סוגים בסוס, א' היודע לילך מעצמו בדרך הישר, ב' ע"י מסג ורסן, ג' ע"י מסג אדרבה סר מדרך הישר וכו': ודפח"ח:

ובזה יובן ויקרא אל משה, ר"ל קול הקריאה והכרוז מן הקב"ה שהוא התורה, מגיע אל משה, שיש לו דעת וכמ"ש סבא הנ"ל, לא עבדת דא להכריז ולקרוא, כ"א לאינן דידעין בה קריאת ליה דיקרב הכא ואשתעי בהדי', אח"כ וידבר ה' אליו בתר פרוכתא וכו' גופי התורה עד אח"כ באוהל מועד מלילת בהדי' כל רזין וכו', וזהו לאמור בחשאי נשמת התורה ורזין דאורייתא, וכל זה מי שהוא בבחי' דעת הנקרא משה, אז

התורה בעצמו שהוא הקב"ה מדבר עמו מתחלה בקריאה ורמוז, ואח"כ בדיבר בתר פרוכת שהוא הנגלה:

(ב) משה"ק תולדות יעקב יוסף: [ענין הנ"ל] שביאר [הבעש"ט] ז"ל, כי למעלה הוא עולם המחשבות, ואין אומר ואין דברים, והכרוז הוא מחשבות והרהורי הלב לטוב, ולכך אין רשע, שאין לו הרהורים טובים בכל יום, מכח הכרוז הנ"ל, ובבוא הרהורים טובים, מפנה ומעבירין מלבו, ומפנה לכו למלה, ובוודאי מתחייב בנפשו, שניתן לו אוצר טוב, והוא בורח מהמלך, כמו שמעתי משל בשם מורי [הבעש"ט] למלך שהיה ממנה על אוצר ד' שרים, ונטלו האוצר וברחו, א' נתיישב בדעתו, וחזר מעצמו, ב' נתייעץ עם חכם אחד, ודיבר על לבו, מה ראה על ככה וחזר, הג' הגיע למקום שדנין בני אדם, על כיוצא בזה, וחזר מחמת מורא, ד', לא שב כלל, והמלך, לזה שחזר מעצמו, נתן לו יותר גדולה, מאחר שנתיישב בטוב שכלו לחזור, משא"כ להשני אמר אלו לא מצא חכם שיעצו כך, לא היה חוזר, והשלישי שחזר מחמת שראה שדנין לבני אדם, מינהו המלך להיות ממונה שם לראות זה הצער, ואמר מורי הבעש"ט זה על עצמו וכו' והבן: וענין סוגים הנ"ל שמעתי מהרב המגיד מו' מ"מ [כנ"ל במאמר הקודם]:

(ג) משה"ק פורת יוסף וצפנת פענח: שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר משנה עין רואה ואזן שומעת, כי מצד שהוא עין, ראוי שיסתכל ויראה מסוף העולם ועד סופו, וגם אזן ראוי שיהיה שומעת הכרוזין של בית דין שלמעלה, ובת קול היוצא וכו' ודפח"ח. אפס שעונותינו מבדילין וכו' וג' קליפות של ערלה מסבבין הראיה והשמיעה. וצריך שישבר הקליפות, ואז יוכל לשמוע ולראות, ומורי [הבעש"ט] זללה"ה יוכיח שראה מרחוק, ושמע הכרוזין כאשר נתברר לאמיתו, וא"כ אפשר ואפשר לשמוע ולראות כנ"ל. וכזה יובן הפ' קול קורא במדבר, פנו דרך ה' ישרו מסילה לאלקיננו וגו', וקשה מה שהקשה מורי [הבעש"ט] זללה"ה, ממ"נ אם א"א לשמוע הכרוז, א"כ הכרוז למח, ואם אפשר מ"ט אין שומע, וכו', ולי נראה להקשות למה הקול במדבר, מאין יושב, ואין מי ששומע, ולמה אינו קורא במקום ישוב בנ"א, שיהי' קול הקורא לתועלת המבואר בפסוק, נ"ל דקושיא חדא יתורין באידך, והפסוק עצמו מתרין, דלכך קורא במדבר, שהוא לפנות דרך ה', והוא ע"י שמתבודד במדבר לפרוש מעניני עוה"ז וז"ש פנו דרך ה' להסיר הקליפות שמפסיק דרך ה' ואז ישרו מסילה

לאלקינו, להסיר מסך ומבדיל, ויהיה מסילה לאלקינו לשמוע קול הקורא, מצורף לזה דמבואר בס' יחודים להר"י זללה"ה, כי בחודש אלול נפתחין י"ג מקורין דרחמין ומאירין באו"א קס"א ס"ג גימ' דרך בסוד נותן בים דר"ך וגו' כי בחודש אלול נפתח דרך זה ולכך הם ימי רצון וכו' ובזה יובן קול קורא במדבר היא הנשמה בעל חי מדב"ר הוא השומעת קול הכרוז, כתירץ מורי [הבעש"ט] זללה"ה, שם פנו דרך ה' כי הכל תלוי בתשובה, ולכך פנו דרך ה' עכ"פ בחודש אלול שנפתח דרך הנ"ל לשבים שם ידו"ד ברחמים, ראוי להשיב רבים מעון, כי המה ימי רצון:

(ד) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** שמעתי מן אא"ז הבעש"ט זללה"ה על הגמרא בכל יום בת קול יוצאת מחר חורב וכו', והקשה, ממ"נ, וכבר נדפס הוא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף, וביאר הוא ז"ל, כי הב"ק הוא הרהורי התשובה, הבאים לאדם בכל יום, ומי שיש לו דעת, תיכף כשבא לו הרהורי תשובה, אזי מבין הוא שזהו מן הכרוז, שמכריזין שובו בנים שובבים, ומיד מפשפש במעשיו, ושב בתשובה שלימה, אבל מי שאין בו דעת, אינו מרגיש כלל בהרהורי תשובה, שבא לו, ואינו פונה אליו כלל, וזה י"ל שרומז רש"י בפסוק ויקרא, היינו מה שקוראין ומכריזין בכל יום, שהוא הרהורי תשובה אל משה רק אליו מוגיע הקול, היינו מי שהוא בחי' משה, סוד הדעת, אבל כל שאר ישראל שאינם בבחי' דעת, לא ישמעו כלל את קול הכוז, כי אינו משים על לב כלל ההרהור תשובה הבא לו:

(ה) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ויקרא אל משה ואיתא בבעה"ט ר"ת אמו, בעטרה שעטרה לו אמו, והוא משולל הבנה, וי"ל ע"ד רמז עפ"י שאמר אא"ז הבעש"ט זללה"ה על ענין בת קול יוצאת מחר חורב וכו', וכיון שאין שומעין, למה יצאת בת קול, ביאור כי הם הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום, ומעוררים אותו לשוב ממעשיו, ובודאי מי שעומד ומצפה לזה מתי יגיע וישמע קול הקריאה, הנה בוודאי ישמע ויבין, שבא לעוררו בתשובה עכ"ד. והוא מבואר בכתבי הכה"ג דק"ק פולנאה ז"ל בביאור משלו קצת, והוא שרימז כאן ויקרא אל משה, היינו אל מי, שהוא בחי' דעת, אז נשמע אליו קול הקריאה מהב"ק לעוררו בתשובה והוא שמאיר עיני הבעה"ט, ר"ת אמו שהוא מרמז אל אמא עילאה, סוד התשובה כידוע, והוא בעטרה שעטרה לו אמו, היינו שמקפת אותו בחי' אמא עילאה שהוא סוד התשובה, לעוררו כנזכר לעיל והבן:

(ו) **מסח"ק ערבי נחל:** יש ב' בחי' באנשים כו', יש אשר נראה עליו התלהבות ורץ בחשק נמרץ לבה"כ להתפלל, ומלא רצון, ובעמדו להתפלל נתבטל מכל וכל התלכחות והרצון והחשק, ויש היפוך מזה, כי ילך להתפלל, ואין נראה בו התלהבות, ובעומדו להתפלל נתמלא יראה ואהבה ומתפלל כראוי כ"א לפ ערכו, ונמשך ענין זה, כי נודע שבכל יום ב"ק יוצאת ומכרזת, ומבואר מהב"ע ש"ט ז"ל כי מזה נתהווה הרהורי תשובה, והרצוניות הטובים שבא תמיד לאדם ממילא כמאמרם ז"ל רשעים מלאים חרטה, והיינו מהבת קול הזה אע"ג דאיהו לא חזי, מזליה חזי, וזהו שה' רצון יראיו יעשה, כי ה' עושה הרצון בהם, ע"י הבת הקול המתפוצץ תמיד, והנה רצוניות אלו המה רצון פשוט, ורק ממחשבה, ואיננו אפילו בעולם המחשבה עדיין, רק רצון פשוט, שהרי במחשבה טובה האדם מקבל שכר, וא"כ היה הפסד לאדם שלא יקבל שכר על אלו הרצוניות, עבור שאינם מעשי ידי האדם, כי בא מעצמו בהתעוררות הבת קול, אלא משום דבלא"ה אין בו קיבול שכר, כי הוא רצון פשוט, אינו עדיין בערך מחשבה, כי רצוניות אלו המה רק בכח, לא יצאו עדיין לפועל, אפילו במחשבה, וצריך האדם להוציא רצוניות אלו לפועל למחשבה ולמעשה להבליע באבריו, עד שיגיע לעולם המעשה, ובהבליעו הרצון ההוא באבריו, שוב אין נראה ונרגש על חיצונותו הרצון הוא, כי כבר נבלע הרצון ההוא בקרבו ונעשה ממנו מעשה, וכן כל רצון ורצון בעת בואו אליו צריך להבליעו באבריו, להוציאו לפועל, משא"כ מי שאינו מוציאו לפועל, אזי מתקבצים הרצוניות ההם, ונראים בחיצוניותו כהתלהבות ורצון, ולכן בפנימיותו אין קול, ואין עונה, בבואו לעשות המעשה, אין כל, כי לא הוציאו לפועל, ולכן דייק חז"ל הרשעים מלאים חרטה, הם הרהורי התשובה, והרצוניות המתקבצים עליו מלאים דייקא, כי לא יבליעו באיבריהם הרצון והטוב, באופן שיגיעו לבחי' מעשה בפועל משא"כ הצדיקים, אשר מבליעים הרצוניות ההם תמיד באיבריהם ונעשה מהם בחי' מעשה:

(ז) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** דשמעתי קו' א' ממורי [הב"ע ש"ט] בענין מה שאמרו בש"ס בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכו', וכן מה שנאמר אמר שומר וגו', שדרשו שהוא כרוז, וכנ"ל שאם אין שומע את הכרוז, למה מכריזין, ואם יש שומע קשה שהחוש מכחישו, כי מי

זה יאמר ששמע כרוזין מלמעלה, ואף אם ימצא א' שאמר ששמע מי הוא הפתי אשר יאמין לדבריו, וא"כ לאיזה תועלת הוא הכרוז ללא יועיל, ותירצו הוא עד"ז, הגם שאין זה לשונו, דא' בש"ס דחגיגה דף ה' ע"ב, ריב"ח הוי קאי קמי' קיסר אחוי לי' אפקורסא עמא דאהדרינהו מרי' לאפיה מניה, אחוי לי עוד ידו נטוי' וכו', מאן דלא ידע במחוג קמי' מלכא וכו' ויש להבין זה הענין למה דברו ברמז לא ע"י דיבור מפורש, וגם לאיזה תועלת מביא הש"ס זה ונ"ל דיוצא לן מזה רמז מוסר בענין הכרוזין שלמעלה, שאינו דיבור, כי אין אומר ואין דברים שם למעלה, כי הדיבור הוא גשמי, וראי' לזה, כי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע, ואין דרך ארץ לדבר המלך עם שריו ויועציו ועבדיו, כי אם ברמז, וכאשר שגם עתה במלכות ישמעאל הנהגתו כך, וזה שהודעינו הש"ס, שגם הכרוזין היוצאין ממלך מלכו של עולם הוא ברמז, וצריך לידע במחוג רמז הכרוז ע"י המחשבה, שבאין לאדם בכל יום הרהורי תשובה, שהוא מחמת הכרוז, או ע"י שאר דברים הנודעים למי שעיני שכל לו, שלא יהיה מכלל אלו הנאמר אל תהי כסוס כפרד אין הבין בפתג ורסן וכו' רק כשנתעורר בעולם איזה פחד ויראה, ידעו שמרמזין להם מלמעלה, שידבקו בשורש היראה, ונכ"ל וכשנתעורר איזה שמחה בעולם, ידבק בשמחת עבודת ה', וכיוצא בזה, ישמע חכם ויוסף לקח ודפח"ה: ובוה בארתי משנה דע מה למעלה ממך ר"ל שידע איזה מדה נתעורר למעלה, ויתפלל משם בסוד בזאת יבוא אהרן אל הקודש, ממך ר"ל איז' מדה נתעורר בכך, אם מדה יראה ופחד שהוא מדת גבורה, יתפלל וידבק בשורש הגבורה, למתק הדינין בשרשן, ואם נתעורר לך מדת אהבה וחסד ושמחה, ידע שמדה זו נתעורר למעלה בשכינה, וידבק בשורש השמחה, וכ"כ בזוהר תרומה, מטעם זה צריך הכהן שיהיה פניו נהירין, ולא בעצבות, (כמ"ש שם בדף קס"ה ע"א) עבדו את ה' בשמחה, ובוה מקיים בכל דרכיך דעהו, וההיפך ח"ו, מצאוהו צרות המלוכש בקליפות, שהוא חיצוני, כדי שיכנס בפנימי על דרך הנ"ל, עד לבסוף שיודע ברמז, שמרמזין לו מלמעלה, וכמו שנאמר בפ' ואתחנן, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה, באחרית הימים, ושבת עד ה' אלהיך, ושמעת בקולו, ר"ל שאז תשמע, להבין ברמז קול הכרוז, כי אל רחום ה', לכך לא ירפך, שתלך בדרך שובב, וע"כ עדיו תשובו:

אות ג'

ענין גאולה

(א) **מסח"ק צוואות הריב"ש:** כשאדם עובד תמיד את ה' ית' בכל רגע, אין לו פנאי להתגאות, ולאחוב את הגאולה, ושאר מדות רעות:

(ב) **מסח"ק צפנת פענח:** עפ"י משל ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה מלך א' ביקש רפואה שיחי' לעולם, ונתנו לו רפואה להרחיק הגאולה וכו', וכל מה שנהג ענוה ביותר, נכנס בלבו גאולה יותר שהוא מלך גדול ועניו ביותר, עד שבא רבו אצלו, ולמדו לנהוג מלכות מבחויץ, ובקרבו ישפיל דעתו, ע"י שהראה לו בית הכסא, שהוא מן האדם וכו' ודפח"ח. וכן שמעתי פירוש הפסוק ה' מלך גאות לבש, כי הגאולה מדה מגונה וכו', לכך אמר לצורך הנהגת המלוכה, צריך לבוש הגאולה וכו':

(ג) **מסח"ק צפנת פענח:** ביום ההוא יבוקש עון בית ישראל וגו' והקשה מורי [הבעש"ט] זלה"ה יבוקש, ויהדרו אחר עון וכו' דשאלו לתלמידים מן החכם, איך ינצלו מן החטא, והשיב אם ינצלו מן החטא אזי ילכדו בגסות רוח הקשה מן החטא וכו', וכן ביאר מורי [הבעש"ט] זלה"ה מופת מובהק, שהגאולה קשה מן החטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב השוכן אתם בתוך טמאתם משא"כ בגסי רוח דרשו בש"ס פ"ק דסוטה אין אני והוא יכולים לדור בעולם, שנאמר גבה עיניים ורחב לבב, אותו לא אוכל ודפח"ח:

(ד) **מסח"ק צפנת פענח:** משנה סוף ב"מ, שתי גנות זעג"ז וכו' אר"מ וכו' רואין מהיכן ירק זה חי, ויש להבין מאי טעמא פרט התנא בשנה ירק, יותר משאר מיני צמחים, ונ"ל כי יש ג' סוגי אנשים, צדיק, רשע, בינוני ממוצע בנתיים, בין צדיק לרשע, והנה תיבת ירק יש לו ג' צרופים, יר"ק, קר"י, יק"ר, הצדיק המוציא יק"ר מזולל כמאמר חז"ל, המלמד בן ע"ה תורה אפי' הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו, שנאמר אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, הרשע עליו נאמר כי תלכו עמי קר"י,

והבינוני נקרא יר"ק, דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה פי' הפסוק הנה החשך יכסה ארץ וגו', ועל פשעים תכסה אהבה, כי היסוד הוא עיקר ושורש הבנין, ואם היסוד רעוע כל הבנין נופל, כך האדם אם היסוד רעוע כמו האדם שיש לו גמות הרוח, אז כל מעשיו הטובים נבנו על יסוד רעוע. משא"כ ביסוד נכון גם על כל פשע תכסה אהבה, ודפח"ח: וז"ש מהיכן יר"ק זה חי ר"ל אם יניקתו מיסוד רעוע הנ"ל אם לאו:

(ה) **מסה"ק נועם מגדים:** או יאמר, עם דברי פה קדוש ממוהר"י הבעש"ט זצוקלה"ה באמרם ז"ל פ"ק דתענית ילך אצל חסיד שבדור וכו', ואם לחש ונענה, והגים דעתו עליו, מביא אף לעולם וכו' דהעולם מה הטאו, אך אם כלם היו מתפללים ונענים לא היה בא לידי גמות, הרי שידם במעל הגמות, עכ"ד פה קדוש בס' הרב הקדוש מפלנאע:

(ו) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** בגמרא מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, שלפעמים צריך האדם להראות עצמו שהוא כועס למירמא אימתא על אנשי ביתו, אבל בתוך בית"ו, שהוא בפנימות גופו ונשמתו לא הקפיד כלל: לפעמים צריך להראות גבהות לב"א, משום כבוד הבורא (בס"א משום כבוד הבריות וכבוד התורה) וכמו שאחז"ל (סוטה ד') ת"ח צריך, דהיינו מותר לו, שיהא בו אחד משמיני שבשמינית, רק לזה צריך לזהר מאוד שיחשוב באותה שעה בשפלות עצמו, ויאמר בלבו אני באמת שפל מאוד, ומה שאני מראה ועושה גבהות, הוא לכבוד הבורא יתברך, שבשביל עצמי אין אני צריך שום גבהות, שאני תולעת, ולא איש, ולמה לי הכבוד והגבהות, אפילו במחשבה קטנה של גבהות הוא חמור מאוד, וכל פנייה הוא מצד גבהות, וכל מחשבה הוא שיעור קומה שלימה ופוגם מאוד למעלה ודוחק רגלי השכינה בגבהותו כמו שאה"כ (משלי ט"ז) תועבת ה' כל גבה לב, וכשאומר דברי תורה לבני אדם, יקשור עצמו במחשבתו מתחלה בבורא יתברך, ונשמת חבירו ג"כ בבורא יתברך מקושרת, לפי שכל אדם אינו חי, רק משפעו הנשפע בכל הבריות, ויחשוב שאינו אומר אלו הדברים, רק לפני הבורא יתברך, לעשות לו נחת רוח, ואין אני מדבר זה לפני חבירי, שמה נפקא מיניה, אם ישבה אותי, או אם יגנה אותי כ"ז הוא מהבעש"ט זי"ע:

(ז) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] הא דאיתא בש"ס התפלל ונענה וכו', ואם מתגאה

מביא אף לעולם, וכו', והקשה מה חטאו העולם בזה, וביאר הענין, העולה מדבריו, כי ע"י שהעולם מחוסרי מהימנותא, שיש בעל יכולת בעולם, מי שאמר לשמן וידליק, הוא יכול לומר לחומץ וידליק, וזה מתפלל שידליק החומץ, ונענה, ונראה בעיני העולם דבר תמוה, ועי"ז מתגאה, א"כ הם הגורמים, ודפח"ח: ואני בארתי ירושלמי במס' תענית לבש שמואל חלוקן של ישראל וכו', והוא יבואר ע"י ש"ס ראוי היה שמואל הקטן שתשרה עליו שכינה, אלא שאין דורו ראוי לכך וכו', והקושיא מפורסמת, מה ענין דורו לזכותו של שמואל, ויבואר ע"י ששמעתי מהמנוח החסיד מהרי"ל פיסטנער, הושיעה ד' כי גמר חסיד, דיש לפרשו מרישא לסיפא, ומסיפא לרישא, שהוא ביארו, דלכך גמר חסיד לפי שפסו אמונים מבני אדם, שזה מישך לזה, מצד אחדות, ונאמר לו בחלום, שמא הפירוש הוא איפכא, לפי שגמר חסיד, לכך פסו אמונים מבני אדם, וכו' ודפח"ח:

(ח) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** בש"ס דתענית פ"ג, ת"ר לעולם יהיה אדם רך כקנה, ואל יהיה קשה כארו, מעשה שבא ר"א בר"ש מבית רבו וכו', והיתה דעתו גסה עליו, שלמד תורה הרבה, נזדמן לו אדם אחד, שהיה מכוער ביותר, וא"ל שלום עליך רבי, ולא החזיר לו, א"ל ריקה כמה מבוער אותו האיש, וכו' עד א"ל בשבילכם אני מוחל לו, ובלבד שלא יהי' רגיל לעשות כן, מיד נכנס ר"א בר"ש ודרש וכו' והק' מהרש"א דהל"ל שלא יעשה עוד כן, משא"כ מלשון שלא יהיה רגיל וכו' משמע, דלפעמים יעשה כן וכו' יעו"ש:

ולי נראה שהוא דבר פנימי, ועמוק בתורה, ועבודת הש"י, והוא דאי' בש"ס דתענית פ"ק א"ר אמי מ"ד אם ישוך הנחש בלא לחש וגו', אם השמים נעצרי' וכו' מה תקנתי' ילך אצל חסיד, שבדור ויתפלל וכו', ואם לחש ונענה, והגים דעתו מביא אף לעולם, שנ' מקנה אף על עולה וכו' והקשה מורי [הבעש"ט] אם הוא חטא, והגים דעתו, העולם מה חטאו, להביא אף על העולם: וביאר כי מהראוי, שמי שאמר לשמן וידליק, הוא יאמר לחומץ וידליק, כר"ח בן דוסא, ואם היו כל בני עולם נוהגין בחסידות, לא הי' פלא, על א' שאמר לחומץ וידליק, וכך הי' כי כולם עושין כך, משא"כ מחמת שבני עולם חולכין בשרירות לבם הרע, ואינו עולה להם זה, כי אם ליחיד בדורו, שאם נענה בתפלה הוא דבר נפלא בעיניהם, לכך מגים זה דעתו, א"כ הוא בסיבת דורו, ובני עולם, לכך מביא אף בעולם, ודפח"ח: העולה מזה, מחמת שהוא נוהג בתורה

וחסידות יותר, במה שאין העולם נוהג בו יש מקום לחגים דעתו, וזה גורם ח"ו להביא חרון אף בעולם כנ"ל:

ואפשר שזהו כוונת הש"ס דשבת, שבשעה שיצאו רשב"י ובנו מהמערה, וחזו אנשי דכרבי וזרעי, אמרו מניחין חיי עולם וכו', כ"מ שנתנו עיניהם, נשרף, יצא ב"ק וכו' עד חזו החזק סבו דנקט ב' מדאני אסא לכבוד שבת, א"ל למה ב' אמר חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור, א"ל לברי' חזי, כמה חביבין מצות על ישראל, יתיב דעתייהו ע"ב, ויש להבין לפי דנקט ב' מדאני אסא א' כנגד זכור, וא' כנגד שמור, אז נחו דעתם, משא"כ אלו נקטו רק א', ונ"ל דכתבתי במ"א ביאור ק' התוס' דביצה לוו עלי ואני פורע, והוא נגד הש"ס, עשה שבתוך חול וכו', ובארתי דיש ב' סוגים בעסק התורה ועבודת ה' ית', א' ע"פ הטב"ע גי' אלהים, הנקרא שמור, וא' שהוא למעלה מהטבע ונקרא זכור, ונגד זה יש ב' סוגי אנשים, א' המתנהג ע"פ הטבע, אם יש לו מענג שבת, ואם לאו עושה שבת חול וכו', ב' המתנהג למעלה מהטבע, גם שאין לו לענג שבת, הוא לווה מאחרים וכו', יעו"ש, וחז"ל אמרו שמור וזכור בדיבור א' נאמרו, ר"ל גם שבדברות אחרונות נאמ' שמור, ובראשונות נאמר זכור, מ"מ שניהם בדיבור א' נאמרו, וילח"ק דהל"ל זכור ושמור בדיבור א', נאמרו שהוא תחלה בתורה, אך שבאו ללמדינו, כי אדם השלם צריך שיקנה ב' מדריגות הנזכר לעיל, אלא שצריך שילך בהדרגה, כסדר בתחלה על פי הטבע, שמור תחלה, ואחר כך ילך לקנות מדריגה למעלה הימנו, שהוא נק' זכור למעלה מהטבע, שיוכל להיות מעורב עם הבריות, ולייחד יהודים בספורי דברים עמהם, ושאר עסקים, שיודע בכל דרכי"ך דעה"ז, לא בלבד בעסקו בתורה ותפלה, א"כ יוכל להיות שגם בני עולם, גם בעוסקים בחיי שעה אינם מניחין חיי עולם, להיות מחשבתם דבקה בו ית' כמוהו, ויוכל לדונם לכך זכות, על דרך זה ג"כ משא"כ כשהוא אינו במדרגה זאת, אינו יוכל לדון העולם לכף זכות, על מדרגה שהוא אינו בו, ובזה יובן כשראו דנקט ב' מדאני אסא, א' כנגד זכור, וא' כנגד שמור, להורות ב' מדריגות הנ"ל, ע"פ הטבע, ולמעלה מהטבע, דהיינו גם בעסק חיי שעה ועה"ז, אינן מניחין חיי העה"ב, כנ"ל אז נחו דעתם:

ובזה יובן כוונת הש"ס, לעולם יהא אדם רך כקנה, ולא קשה כארו, ולא בלבד במילי דעלמא כמ"ש הרי"ף, רק גם בעבודת הש"י, הוא כלל שיעלה למדריגת רך כקנה, להיות הולך ובא עם כל הרוחות, שיתן לב, שגם במדריגה של כל א' יכול להיות בו עבודת הש"י, לא בלבד בעוסקו

בתורה ותפלה, כי יוכל ליקח מהם מוסר לעצמו, לעבודת הש"י, ולא שישאר על מדרגת ארז, להיות קשה שאינו ערב עליו הנהגות חבריו, רק הנהגת עצמו, ולא זולתו, וז"ש ובלבד שלא ירגיל בזה, להיות מתמיד בלימודו תמיד, רק יתערב עם בני אדם ג"כ, ושם יהי' ג"כ יראת ה' על פניו, לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, גם שהוא נגדיות, ביטל תורה או תפלה, מ"מ יתן לב שיש שם ג"כ מוסר, ועבודת ה' איזה חכם הלומד מכל אדם, והבן: ושפיר משמע דלפעמים יעשה כך, ר"ל שיתמיד בלימודו כשרואה שמעורב עם חבריו ביותר, ופן ישכח את ה' והכל יהיה ע"פ שכל הקודש, וישמע חכם ויסף לקח:

ענין גדלות וקטנות

(א) **מסח"ק לקוטי יקריים:** להבין מהו קטנות, ומהו גדלות, ד"מ כשאדם יושב ולומד תורה שלא בהבנה, אז הוא בקטנות, שאין שכלו שלם, אבל כשהוא למד בהבנה ובהתלהבות, אז הוא במדרגת גדלות, שמקושר במדרגות העליונים, וכן בתפלה, ובכל מצוה שעושה האדם, יש קטנות וגדלות:

(ב) **מסח"ק עבודת ישראל:** ישראל קדושים הם, ואינם נופלים ממדרגתם ומחזקים, ומתמרמרים בנפשם על אשר נפלו ממדרגתם בקטנות המוחין, וחוזרין בתשובה, ומתחזקים והולכים יותר במרוצה, לעשיית רצון קונם, הוא ע"י מוחין דקטנות, משא"כ בגדלות המוחין הם הולכים לאט, ומשיגין יותר, וכמו שאני עצמי פעם אחד ראיתי **הריב"ש** ז"ל בחלום, ושאלתי אותו מפני מה בתחלת עבודתי, כאשר נכנסתי אל הצדיקים ללמוד ממעשיהם, והרגלתי א"ע לעבוד השי"ת, הרגשתי בצעמי שינוי לטובה, מיום אל יום בעסק התורה לשמה, ובכונת התפלה ושאר מעשים, ועתה אינני מרגיש כלל השינוי ונדמה לי כמו יום אתמול, כן היום, וכמו כן יום מחר, והשיב לי בדרך משל, כשהתינוק לומד א' ב', או סידור, או חומש מדי יום ביומו ניכר השינוי בו שלומד יותר ממה שלמד אתמול, למשל בשבוע העבר למד

פרשה א' חומש, ועתה לומד שני פרשיות, וכיוצא בו, משא"כ אם הולך ומתגדל ולומד בעצמו גפ"ת עם הפוסקים, והוא מפולפל גדול, אין ניכר בו שינוי ביום מיום, אמנם לפי ראות עיני השכל, בוודאי מה שהאדם נעתק בגדלותו יום מיומו במדריגה, הוא גדול אלק אלים מכל המדריגות שהתינוק נעתק בכל השנה, כי המה בקטנות עכ"ל ודפח"ה: והוא דבר חכמה נפלאה, ועפ"י הענין הנ"ל תבין כמה ענינים בספירת, בגדלות וקטנות:

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** שמעתי מן אא"ז הבעש"ט זללה"ה, שיש לפעמים שבא א' אצל הצדיק, כדי ללמוד ממעשיו, והצדיק הוא בבחינת קטנות, והוא מקבל ממנו כך ולא ידע לאזהורי ב', וכמו שאירע שבא אחד אל הרב המפורסם מוהר"ן זללה"ה וראה ששתה אז בטלית ותפילין "קאווע" ונסע לביתו, והתחיל לנהוג ג"כ כך, וזהו אזהרה, ולא יבואו לראות, היינו בשביל לראות את מעשיו, ולקבלם תיכף, כבלע את הקודש, שיש לפעמים שהוא בימי הקטנות, ונבלע אז הקדושה בו, ולכך ומתו היינו שנפלו ממדריגתן, לא יבואו לקבל זה, כ"א שיראה זמן הגדלות, ויקבל ממנו, והבן זה: כי קצרה דעת השומעים, ולא הבינו ויש בזה דברים טובים, ואי"ה כשיזכה ה' אותי, ואחיה ברי' עדיף, אפרש:

ענין גילגול

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** ע"ד ענין חז"ל שאמור איזה שוטה הלך בבית הקברות, שמעתי בשם הרב הבעש"ט זללה"ה שהוא על ענין כמה פעמים מגולגל הרשע והוא לן בכל בתי קברות וכו' ודפח"ה:

(ב) **מסח"ק דרך חסידים:** אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם, שמעתי בשם הרב המגיד דק' מעזריטש, ע"ד שאמר הבעש"ט ז"ל שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו ד"ת, כאלו אכלו מזבחי

מתים, פירוש כי חמת מתגלגל במאכל אדם, כדי שיאמרו עליו ד"ת, ועיי"ז מחיה אותו חמת שהיה בגלגול זה, אבל אם לא אמר ד"ת, אז זובח אותו חמת שנתגלגל במאכל זה, ומשליך אותו לדומם, וז"ש מזבח"י מתים, וז"ש ג"כ אוי לבנים, שגלו מעל שלחן, ולמי גלו, לזה אמר לאביהם, פירוש, אפשר שהיה אביו של זה אוכל, נתגלגל במאכל זה, וז"ש אביהם (באר מים על הגדת פסח):

ענין גזר דין

(א) **מסה"ק לקומי מהר"ן:** ונפרעין מן האדם מדעתו, כי שמעתי בשם **הבעש"ט**, כי קודם כל גזר דין שבעולם ח"ו מאספין כל עולם, אם מסכימין להדין ההוא, ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין ח"ו, שואלין אותו, אם מסכים, אזי נגמר הדין ח"ו, והענין כי בוודאי אם ישאל לו בפירוש על עצמו, בוודאי יכחיש, ויאמר שאין הדין כן, אך מטעין, ושואלין לו, על כיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין, וכענין שמצאנו בדוד המע"ה, בבוא אליו נתן הנביא וכו' וסיפר לו מעשה האורה, ענה ואמר הי' וכו', וזאת הכבשה וכו' אזי נפסק הדין, על דוד, כאשר יצא מפיו, וזהו נפרעין מן האדם מדעתו, כלומר ששואלין דעתו, ואעפ"כ הוא שלא מדעתו, כי אינו יודע שהדין הוא לעיו, הענין הוא עמוק מאוד: איך שואלין כל אדם, כי בכל דיבורים וסיפורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך להזהר בזה מאד, לבלי לגמור הדין, עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות, והדברים עתיקים: כי יש בזה סיפורי דברים ענינים גבוהים וזה חביבין עליך יסורין, א"ל לא הן וכו' הב לי ידך, יהב לי' ידא ואוקמי' כלומר, אם אין אתה חפץ, הב לי ידך על זה, שאין אתה רוצה בהם באמת, אזי יהיב לי' ידא ואוקמי':

(ב) **מסה"ק כתב אופיר:** ישנו עם אחד, אדונינו הקדוש רבינו חיים בן עטר [בעמחסה"ק אור החיים עה"ת] כתב, ששמע במתיבא דרקייע, שהפסוק הזה חציו אמר המן וחציו רוח הקודש, על

כן אענה גם אני העני חלקי בזה, המן אמר ישנו, מבואר במדרש אלהיהם ישן והשיבה רוח הקודש עם אחד, במצות יהוד ק"ש שאומרים אחד ממשיכין וכו', ולא ינום ולא ישן שומר ישראל, אמר המן מפזר ומפרד בין העמים, מחמת שהם תחת יד שרי העמים מפזר כפרידה שאינו מוליד שום מצוה, ואי אפשר להם להיות מעוררין בקדושה עליונה, ורוח הקודש השיב בכל מדינות מלכותך כך השיב המדת הרחמים לפני המן, מדת הדין, רבש"ע אל תשמע לזה, שאומר שהם כפרידה שאין מולידין מצות ומעשים טובים, על ידי שהם בין העמים תחת השרים, אלא בכל מדינות מלכותך, מלכות שמים השכינה הולכת בכל מקום, ומאיר להם באוירא דארץ ישראל, ומקבלת ברכות, ותפלת, ותורה ומצות, יהודים שלהם, ואחר כך קיטרג מדת הדין, ודתייהם שונות, הם משנים את הדת, ונכשלין בעון, והשיב מדת הרחמים, מכל עם, זה גורם להם, שנתערבו בין הגוים, וגם יש להם חלק מכל עם, וחלק הרע גורם להם לחטוא, ואת דתי המלך, שיצא מפי הקב"ה עליהם, דתות, ודינים קשים כי מכשף גדול היה, וידע שנגזרה גזירה מאת מלך מלכי המלכים לכלותם חלילה, והשיב רוח הקודש, מדת הרחמים, אינם עושים, כי קבלנו ממרן אלהי הריב"ש טוב שקיבל מרבו אחיה השילוני כשיוצא צרופים, ואותיות מאת הקב"ה, כל זמן שלא נתפשטו בבחינות עשיה יכולין להשתנות ולהתהפך לצרופים טובים, מצר"ה צה"ר, מרע"ש עש"ר, מדו"י יו"ד, כנודע לכל מביני מדע, וזהו אינם עושים, שלא נתפשטו עדיין לחותם דם של עשיה, אלא חותם טיט, וזהו אינם עושים, שעדיין לא נתפשט הגזירה בחותם דם של עשיה, ואח"כ קטרג, ולמלך אין שוה, כי באמת צוה לנו להדמות, ולהשוות אליו, בכל מיני מדות טובות, והלכת בדבריו, ואמר מדת הדין, למלך אין שוה, שאינם מדמים עצמם, להשוות למלך, בכל דרכיו ומדותיו הטובים והישרים, והשיב מדת הרחמים זהו להניחם באמת הם שוים, ודומים לרבים מלך מ"ה הקב"ה, אבל צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, כי השמים לא זכו בעיניו, על כן להניחם, אינם שוים, אלא הולכים מדרגא לדרגא במדריגות עליונות, ועדיין נדמה לפני הקב"ה, מגודל אהבה שיש אליהם, שעדיין לא זכו ונטהרו, ע"כ בכל עת נזדככין, ואין להם מנוחה, אלא ילכו מחיל אל חיל, עד יראה אל אלהים בציון, בצרור החיים, בגן עדן עליון, אכו"ר ושים חלקינו עמהם:

ענין גלות

(א) **מסח"ק תלדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] משל לסוחר אחר שהיה בים, והיה הים סוער והולך מאוד עד סכנת מיתה, אז הסוחר עמד בתפלה, שינצל בזכות אשתו הצנועה, והיה שם עכו"ם עובד ע"ז, ותמה על הסוחר שהתפלל עבור זכות אשתו, והשיבו שבאמת ראוי להפליג בשבחה, ואמר זה העכו"ם אני אלך ואפתנה, ואיזה אות אתה מבקש ממנה, והשיב שיש לה טבעת אחד חשוב על ידה ואם יביאנו אז ידע וכו' והסכימו על איזה קנס, שיתן כל אחד סחורתו לזה שכנגדו הינוצח, והלך אצלה לפתותה, ולא יכול להתקרב אצלה כלל וחזר ובא עליה כמה פעמים באומרו, שיש לה סוד מבעלה, ולא השגיחה עליו, עד ששכר את שפחה לגנוב ממנה הטבעת זה, בכמה תחבולות שעשה, ועלתה בידו, ובא עם טבעת זה הסימן לבעלה, ולקח הסחורה ממנו, ובא בספינה ריקנית אל ביתו, ובשמעה האשה מביאת בעלה, אז קשמה א"ע ויצאה לקראתו בדברי רציו ואהבה, שהיה ביניהם מאז, וקדם, וכל זה לא נכנס באזניו, והיתה תמה עליו, ולא ידעה על מה, ולמה זו מחיבתה ואהבתה, ובא עמה לביתה, ולבו כל עמה, וסיבב הדבר, עד ששלחה מעל פניו בספינה על הים, בלי מנהיג, רק הבעל כסות ולשון שינה, כאלו הוא מלח א' ממנהיגי ספינה לבדו, והלכה בספינה כמה ימים בלי מאכל ומשתה, והתחננה מזה המלח שיתן לה מעט אוכל, להשיב נפשה, ואמר אם תנשק אותי, אזי אתן לך, וכך עשתה בהכרח, ואח"כ תבעה לתשמיש וכו', ויהי היום באה לספינה לחוף היום, וזרקה הספינה, וקפצה ליבשה, ובקשה אוכל, ומצאה ב' אילנות, א' שהאוכל ממנו נעשה מצורע, וב' האוכל ממנו נתרפא מצרעתו, ולקחה זה בתרמילה, עד שבאה לבית המלך, בדמות איש, והוצרך שם לרפואה זו, והיא עשתה רפואה, ונתנו לה הון רב, וחזרה לביתה, ומצאה לבעלה, והתרעמה עליו, על מה שעשה לה, ושילחה מביתו בספינה עם מלח א' מכוער, והוצרכה לנשקו, ושאר דבר מכוער, עבור גודל צער אכילה וכו', והבעל שמח בלבו על גודל תרעימתה וצניעותה, וחקר הבעל וימצא הדבר, ששקר ענה בה העכו"ם, שגנב טבעתה, ונתברר הדבר, אז עשה בו שפטים וכו', והנמשל מובן, בכל עניני עוה"ז, מימות החורבן עד ביאת משיחנו

בבא"ם [כי מורי] **הבעש"ט** [עשה עליות נשמה, וראה איך מיכאל, אפטרופסא רב' דישראל, המליץ עבור ישראל, שכל חוב שלהם, הוא חבל זכות, כי כל שעושים פסלנות, ושאר דברי חוב, הכל כדי שיוכל לעשות שידוך עם ת"ה, או לעשות צדקה, וכיוצא בזה, הכל מוכרחים וכו'] ואשה צנוע, היא השכינה, בסוד אשת חיל עמרת בעלה, ונתקנא הס"ם, ואמר עכשיו שיש להם בהמ"ק וקרבתות, אבל אם תרצה לנסות תחריב הבית המקדש, ואני אפתנה כביכול, וכו' ע"י השפחה, גנב המבעת, הם סוד גורל ב' השעירים א' לה' וא' לעזאזל, וע"י החמא עלה בשמאל וכו' ונחרב הבית, ולמ"ש הרמב"ן וכו' ושלחה בספינה, וכביכול, הש"י שינה א"ע בתוך שם קדוש סא"ל וכו', וזה סוד הוידוי תרעומות השכינה אליו ית', איך שהוכרחה וכו', ואח"כ הוברר הדבר ששקר ענה בה, ואז זבח לה' בבצרה וכו' ודפח"ה, והמשל הזה נוקב ויורד והבן. ובזה יבן א"ר לוי משל למטרונא שהיו לה ג' שושבינין, א' ראה אותה בשלותה, זה משה ואמר איכה אשא לבדי מרחכם וגו' י"ל השכינה הנקרא כה, ותמה איכה אשא לבדי מרחכם, שהשכינה לבדה נושא' משאת בני ישראל לכפר עונותם ע"י קרבן שהיו מקריבין בכל יום, כמ"ש משה, אשר יסרתו אמו והבן, ישעיה ראה אותה בפחזותה, אמר איכה היתה לזונה, שנתנה לנסותה ונחשב לזונה, כמו במשל הנ"ל, וז"ש בל' תימה איכ"ה השכינה נחשבה לזונה כביכול, ובאמת עדיין הוא קרי' נאמנה, ובזה מבואר דהול"ל איך קרי' נאמנה היתה לזונה דמשמע וכו', ירמיה ראה אותה בנוולה, אחר ששלחה מעל פניו בספינה וכו' ואמר איכה ישבה בדד, ור"ל איכה השכינה, הנקרא כה, ישבה בדד מבעלה, העיר רבתי עם, היתה כאלמנה, ולא אלמנה, בסוד ואנכי אסתיר פני, כמו משל מלח הנ"ל, כי באמת הוא עמנו תמיד, בסוד הוא אסור בזיקים, וכו' וכל המשך הפסוקים יובן ממילא על גלות השכינה, והבן:

(ב) משה"ק נצר חסד: כי אין לך יסורים בעולם, כמו הגלות ממקום למקום, ובזה נעשה מרכבה אל השכינה, ע"י חסד לאברהם שימעט בכלי גולה, ובצרכיו בכל יכולתו, ויכניע לבבו בגולה, כי אין לך דבר מכניע לבבו, כמו מי שנוסע ממקום למקום, ויעשה לעצמו גירושין, ויתגרש מבית מנוחתו תמיד, כמו שהיה מתגרש רש"י ותלמידיו, וכמו שהי' מתגרשין צדיקי זמנינו, וכמו שעשה החסיד הקדוש רבינו משה מפשעווארסק, ואדמו"ר רבינו אברהם יהושע העשיל, ועל כולם מרן אלקי הריב"ש זצ"ל עם כל תלמידיו שנהגו

אחריו כמות' רבי' נחום ובנו הקדוש ומורי ורבי דודי רבינו צבי וביחוד בילדותי הוכיח אותי שאסע על הדרך, לקבל פני השכינה, ואמר אם היה לו כח, היה כל ימיו על הדרך, שברו אל יהו"ה אלהיו, וגם ליראה את השם הנכבד והנורא, בפחד וברעדה:

(ג) **מסח"ק נצר חסד:** וסימנך, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהוא תבוא אחריו, תלמידי חכמים יבואו לכאן, ובאמת צדיק גמור כיעקב שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, ואמר מרן הריב"ש שלא יצטרך לכתת רגליו ממקום למקום להעלות הנשמות וחלקי התורה שנפלה, אבל אתה אל תאמר שהיא תבא אחריו, כי אין אתה כיעקב, ואל תאמר כיון שאני גולה וסורה אשכח את לומדי, כי אינו יכול ללמוד כל כך בשקידה, כמו בביתי, על זה אמר שחבריו הם מלאכי מעלה, הנקראים חברים של ישראל כמבואר בזוהר, וכן נשמות הצדיקים יסייע לך, ויקיימוה בידך, שלא תשכח התורה, והאי שחבריו, כמו וחבריו, ואל בינתך, שיש לך עתה אל תשען עליה, שיתקיים בידך, כי עשה תעשה לה כנפים, לא שתהיה גולה למקום תורה, עיין חסד לאברהם נהר כ"ח ענין גירושי הצדיקים, אשר רוח דבריהם נתחדש בדרכים, וכל משאם ומתנם בדרכים, כי הצדיקים מארי דרוזין יש להם כח להיות נודדים מאתר לאתר, ומדוך לדוך, כדי להיות מרכבה למלכות, שהשכינה ממש היתה שוכנת עליהם, וענין זה לאו דוקא אל הצדיקים, שהם בחייהם, אמנם גם על נשמות הצדיקים, כי גם הנשמות גולין ממקום מנוחתם, ומשתתפים עם הצדיקים הגולים כמו רב המנונא, ורב ייבא סבא, ובניהו בן יהוידע, וינוקא כלם דרכם להתדבק עם החברים הצדיקים הגולים, וכיוצא בהם לרבבות, וזהו שחבריו יקיימוה בידך ודי בזה:

(ד) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** ש"ס פ"ב דשבת, ששאל מן הלל, מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות, א"ל מפני שאין להם חיות פקחות וכו', לבאר פסוק אחזה לנו שועלים, שועלים קטנים מחבלים כרמים וכו' דפירש"י בשח"ש וז"ל, מה שועל מביט לאחוריו, כך המצרים וכו', דשמעתי בשם גדול אחד הלצה, להבין שאלה ראשונה, מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות, שהם ת"ח ראשים שבבל סגלגלים שאינם יכולין לישב במקום אחד, ומסגלגלים מעיר לעיר, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, דאמרי אינשי ע"ם אמ"ת הולך בכל העולם, ור"ל שנדחה ממקום למקום וכו', והשיבו מפני שאין להם

חיות פקחות, דאיתא משל בס' בין סירא, שפעם אחד היה ארי' רעב, ופגע בצבי וכו', ואח"כ כבש וכו', עד שפגע בשועל, פקה שבחיות, ואמר שאין לו חוש הריח, וניצל, וז"ש, מפני שאין לחם חיות פקחות, ליקח מוסר ממנו, שלא להתערבב עמהם, לעשות כמעשיהם, להביט לאחריו, רק רוצה להתגבר, לעמוד בפרץ, ודפח"ח:

ענין גם זו לטובה

(א) מוסה"ק פורת יוסף: ביאר ש"ס, לעולם יהא אדם רגיל לומר, כל מה דעבדין מן שמיא, לטב עבדין, וכההוא מעשה דר' עקיבא וכו', ובש"ס דתענית דנחום אמר גם זו לטובה, ויש להבין שינוי לשון בין זה לזה וכו' דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ביאר ענין למתק דינין בשרשן, ע"י שימצא בשרש הדין איזה חסד, אז נמתק הדין בשרש חסד זה, ונעשה הכל חסד, ולכך נחום איש גם זו מצא החסד בשורש הדין, ונעשה מיד חסד, משא"כ בסתם בני אדם, שאינו יודע שורש, מ"מ יהיה רגיל לומר, כל דעבדין משמיא לטב עבדין מן הסתם, גם שאינו יודע:

(ב) מוסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] בצר הרחבת לי כי על ידי מצירין ומלעיגין מתקרב יותר בשלימות אל השם יתברך, ולכן לא יתגרה עמהם, ויסבול וישתוק בכח גדול, ובזה מסיר מעליו קליפות נגה, ויהיה כל מעשיו באהבה, ובאור וחיות להשם יתברך באמת, ובפרט כשמתבונן שזה הצער עצמו הוא לשכינה מן הקליפות, המקטריגין על בני ישראל, ומתפלל בעד השכינה אליו יתברך, ונעשה יחוד קבה"ו על ידו, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, ע"כ אמרי קדוש, ובאמת שמעתי ממורי דודי רבינו צבי זצ"ל שאמר לי, כשהייתי בן ארבעים, עדיין הייתי מתיירא, שמא עדיין אני בקליפות נגה, ונתכרכמו פני, ואמר לי, בני עד היום: וכבר מבואר, ועל ידי המצירין והמלעיגין והמדברין רע על נפשו ניצול מזה לגמרי, ובא למדריגה גדולה, בהשראות השכינה אכ"ר וזהו מסיים חנני, ושמע

תפלתני, בעד השכינה, בני איש, עד מה כבודי לכלמה, תבקשו כזב סלה, ובזה ודעו כי הפלא, בפלאי פלאות שאהיה חסיד לו, נקי מקליפות נגה, ומעתה בלב מהור ה' ישמע בקראי אליו תמיד, אכי"ר, ועיין בספר פורת, שפירוש ע"ז אע"א דלא דלקית ביה נהורא דנשמתא, יבטשון ביה, וידלק, וינענעון ביה ויסלק ביה נהורא, וינחיר, ובזה יובן היכן מנענעין לאיזה נשמה מנענעין שינחיר, בהודו לה' תחלה וסוף, שהוא מודה ומשבח, ומחדר ומצלי, בין בסופא דכל דרגין, בקטנות ובצער, על הכל מודה ומקבל באהבה, בין בהרחבה בתחלה אומר הודו, ובאנא הושיעה, שניצול מצרה ובא לו ישועה, ועל הכל מודה, לזה מנענעין, אבל נר רשעים ידעך, עיין שם דבר מתוק:

ענין גנות

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה מוסר פרטי הכולל הכל, אם ירצה אדם לגנות שום בריה, או אדם, יגנה א"ע, ואם ירצה לשבח שום אדם, ישבח יותר להש"י וכו' ודפח"ח: הגם כי דבריו מכוארים, מ"מ נ"ל לזכור פרט א' מלתא בטעמא דבארתי, שויתי ה' לנגדי תמיד, גם שהוא נגדיית ביטול תורה או תפלה או שרואה דבר מכוער בחבירו, יתן דעתו שהכל הוא מהש"י לתועלתו, שיראה לתקן ולהטיב מעשיו כמו ששמעתי מן מוהר"ן, שהוא כלל גדול שלא יבלבל אותו שום ביטל, כי האדם יראה את עצמו כאלו בשבילו נברא העולם, ואם הי' יחידי בעולם, היה סובר שהוא צדיק וחסיד ישר ונאמן, משא"כ עתה שרואה דבר מכוער בחבירו, בין בדעתו שיש בו שמץ מנהו, וכאשר שמעתי בשם הרב מוהרי"ל פיסטנר, כי גמר חסיד, כי פסו אמונים, ודפח"ח: א"כ כל גנות, שירצה לגנות חבירו יתלה בעצמו כאמרו, ובזה יקיים ואהבת לרעך כמוך, שהוא כלל התורה כולה, והחיפך בשבח שיתלה כל השבח, בו יתברך:

אות ד'

ענין דביקות

(א) **מסח"ק פדורו של שבת:** מי שזוכה שיראת ה' על פניו, לבלתי תחטאו, פי' אף שאין בידו חטא ועון, לעבור על רצונו ח"ו, רק כשנרחק ונשכח בלבו באיזה זמן ושעה, דביקות הבורא ויראתו ואהבתו אליו, להיות לבו בוער תמיד בלהבת אש, לידבק נפשו בחי עולמים ב"ה, זה ג"כ נחשב לו לחטא, וירא מאוד מזה, וחוזר ע"ז בתשובה שלימה, לפני בוראו על התרחקותו על שעה, ובדרך שאמר איש אלהים קדוש בוצינא דנהורא רבה ויקרא, אור הגנוז והנעלה **הבעש"ט** זצוק"ל זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, על פסוק אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון, פי' אשרי אדם הלז שהוא על דרגא כזו, שכאשר לא יחשוב בה' על רגע כמימרא, לו עון יחשוב לו, לחזור תיכף בתשובה עליו, ולעלות למקום תשובה עילאה, כימי קדם, ועליו אמר הכתוב אחור וקדם צרתני, שמיד כשהוא בבחי' אחור, וריחוק מהמקום על זמן קל, תיכף חוזר לבחי' קדם, מקום התשובה עילאה:

(ב) **מסח"ק היכל הברכה:** השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך, לבלתי שמור מצותיו וכו' ואמר מוריניו הק' הרב מו"ה יעקב יצחק מלובלין ע"פ שאמר מרן הקדוש **הריב"ש טוב** אשרי אדם, כשרגע לא יחשוב את שם הוי"ה ואהבתו וגדולתו, לו הוא עון גדול בעיניו, ובאמת בעת עיונו בתורה ועסקו בטרדת מצוה א"א זה כ"כ, לזה אמר השמר לך פן תשכח לבלתי צורך שמירות מצוה וחקים, וזה עון:

(ג) **מסח"ק דרך חסידים:** וענין הדביקות, פירושו הוא שלא יהיה שום מפסיק, אז אפשרות יכולת הצדיקים, כמשל **מהבעש"ט** ז"ל שבלתי אפשרותו החיבור מחתיכת כסף אחת אל אחת ע"י הדבק, כ"א כשגוררין מן עצמיות הכסף במקום הדביקה, ואז מתאחו יפה, אמר לדבק טוב, ונעשה לאחד, משא"כ כשיש איזה חלודה או שום מפסיק, בלתי אפשרות להתחבר, וזה אם תבקשנה ככסף, ע"ד זה, הוא הדביקות אליו יתברך, שצריך לגרור מעצמותו, שלא יהיה עליו שום חלודה, ומסך המבדיל, כ"א עצמותו, אז יכולת הדביקות, וכל זמן אחיזתו בשם דבר

אחר, אינו דבוק, כידוע שענין הדביקות בגשמיות הוא התענוג, ועוצם התענוג אינו מניח לשוטט מחשבתו בשום דבר, ומחשבתו פרודה ודבוקה באותו הדבר, וכן כל דבר תענוג, יש לך אדם שממונו חביב עליו, וכל מחשבתו שם, וכן בכל דבר ודבר:

כללא דמלתא, שעיקר שלימות התורה והמצוה הוא רק אם הם בדביקות וכל יכולת האפשר, בהשגת האדם מדביקותו בגשמיים, יש לך אדם, ויש לך אדם, הכל לפי מה שהוא, באותו הדביקות עצמו מחוייב בעבודת הבורא יתברך, וכו' ידבק, כי זה כל האדם, הם השכל המדות והדביקות, שהרי הגוף נקרא בשר האדם, לכן מחוייב היותו אדם בכל השגותיו הנ"ל, אל הבורא יתברך הנצחי, בכדי שיהי' לו השארת שם אדם, אחר פטירתו והתפשטו מן הגוף, להשתמש בכל השגותיו הנ"ל בנצחוננו, אז יתענג על ה', משא"כ אם לא ירגיל השגותיו הנ"ל, ותענוגו בעודו חי, כ"א מן הגשמיים כלים ונפסדים, א"כ אחרי התפשטו מן הגשם, והגוף יכלה ויפסד, מה ישאר אחריו ברכה, ואיך יתחיל תחלת שיעושעיו והשתמש כחותיו הנ"ל, אם לא ידע דרך ה' אלקים חיים נצחי, בעודו חי, וזהו ונכרתה הנפש, שיכלה עם הגוף אחרי שאין לו שום אחיזה ותפיסה ברוחניים ונצחיים, ולהיות האדם המצמד הרבה, ועוסק בתורה ומצות חבילות חבילות, בלא התלהבות ושם דביקות והצלחה שלא בא לידי נסיון שום דבר, ולהבין פחיתותו שאינו יכול לעמוד בנסיון, וכל כחותיו קשורים בגשמיים, ומוכן ומזומן לעבור עליו כל דבר רע, בהגיע לידו, ומלבד שהנסיונות לא הגיעו לידו, לכן לפעמים מזדמן לו מעשה רשע, כמאמר הכתוב ויש צדיקים שמגיע עליהם כמעשה הרשעים, בכדי שיתן לב להבין, שאינו שלם עם ה', ויתלהב לתשובה, להשיב את כל כחותיו ותענוגיו על ה':

כדברי הרב המגיד ז"ל, על פסוק עד מתי עצל תשכב, עד"מ כשאדם ישן שינת קבע, אחר כמה שעות, שדי לו בשינתו, ומתעורר, וקם בתוספות כחו ומוחו, משא"כ מי שהוא נים ולא נים, אפשר לו לשכב כך כמה וכמה שעות, ואין ממש בהם, אעפ"כ הוא עומד וקם מבולבל המוח, ואינו חזק, והסיבה לזה, שלא היה השינה קבע, וזהו עד מתי עצל תשכב בעצלות, נים ולא נים, וכן בעסק התורה והמצות, שהם בעצלות, בלי התלהבות, ודביקות וכו' מתי תקום משנתך, פירוש שעל כרחך אתה צריך לקום, וא"כ עד מתי עצל תשכב וכו':

כללא דמלתא שכל אדם צריך מצרף לחכמה, לצרף ולזכך כל השגותיו ומדותיו וכחותיו ותענוגיו על ה' ולהשתמש בהם בנצחי חי וקיים, לעולם בהם יעבודו, אפילו אחר פטירתו מן הגוף הכלה, ולא יסמך בזה שלא עבר עבירה מימיו, הרי מסתמא כל כחותיו קשורים בו יתברך, שאין ראייה לדבר, כי אולי לא בא לידי נסיון או מחמת שארי דברים המונעים אותו, כמו הבושה, או מה שיח' ומעתה מה בכך שלא עבר עבירה הכתובה בתורה, עם שורש העון עצמו אינו נמחק מלבו, הרי קשור הוא בו, כמאמרם כל הכועס כאלו עובד ע"ז, והגדלות שורש לעריות, וזהו הרהור עבירה קשים מעבירה, היותם החיות של העבירה ואחרי היות בעצמו שורש פורה ראש וכו', א"כ מה בכך, אם לא עבר את השורש בעצמו, הרי הוא הוא, אבל אם רצון האדם לדעת את אשר בלבו, ואם יש ה' אתו, ואם לא, יבחין בדעתו ויבין בשכלו, אם אפשר לו לדבק בו יתברך בלי שום הפסק ולהתענג על השם, באותו התענוג והדביקות שמשגי בגשמי היותו דבוק אליו, וזה ואהבת את ה' וכו' יש לך אדם שממונו חביב עליו וכן בכל מדה ומדה להתקשר אליו יתברך, באותו התקשרות שיש לו בגשמי, בזה מתעלים כל מדותיו אליו יתברך, ושורש העון בעצמו נמחק מלבו ומתעלים כל התקשרות בגשמיים ג"כ אליו יתברך. (בשם סה"ק פרי הארץ):

(ד) מסה"ק דרך חסידים: בשם **הבעש"ט** ז"ל שכל כך יהיה האדם בדביקות, עד שלא יהא צריך להתיישב שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו, אלא יראה תמיד את השי"ת בעיני השכל, ויהיה נראה לו לאדם כאלו אור א"ס מקיפו, וכאלו כולו הוא גנוז באור הא"ס ואור דשכינתא קדישא. (בשם סה"ק אזה"ג):

(ה) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וזהו אינו יכול להיות, כ"א שירגיל עצמו מנעוריו לגרוע ממנו תאות הגשמיות, תאות אכילה יתירה ושינה ותאות משגל, כ"א מה שהוא מן החכרה, ואז אפשר לו להיות הכ"ד ראשי אבריו קודש, וממילא יתקדש כל רמ"ח אבריו כנ"ל, כל עצמותי תאמרנה וכו', ויוכל לעבוד השם ב"ה בדביקות גדול כמו ששמעתי מן אדוני אבי זקני **[הבעש"ט]** זללה"ה, מצוה גוררת מצוה, מצוה לשון דביקות והתחברות, לשון בצוותא חדא, וזהו פי' מצוה דביקות להשי"ת פעם אחת, גוררת מצוה היינו יותר דביקות, ואז נמשך עליו שמן משחת קודש, וזהו אשרי איש, בעודו

איש, היינו מנעוריו לא הלך בעצת רשעים, וזהו ג"כ מפני שיבה תקום, היינו קודם השיבה, רק מנעוריו, תקום והדרת פני זקן, היינו שתוכל להדר ולהתפאר פני זקן, ולומר אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו, כנזכר במ"א, והנה אהרן היה כהן גדול, משוח בשמן משחת קודש, והיינו שקידש כ"ד כנ"ל, והיינו כשמן הטוב על הראש, היינו על ראשי אברים יורד על הזקן זקן אהרן, שיורד ע"פ מדותיו כנ"ל, שדיבק עצמו לחכמה, וידוע בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה שאמר בשם ספר ברית מנוחה, שחכמה נקראת קברות התאוה, והיינו כי מי שמדבק עצמו בחכמה, אזי ממילא בטילין ממנו כל התאות גשמיות, ולזה זכה לכ"ד מתנות כהונה, והבן:

(ו) **מסה"ק דרך חסידים:** בשם [הבעש"ט] ז"ל האדם כשרוצה שישרה עליו אלקותו יתברך, אזי עיקר הכל שידע ויבין שאין בו אלא האלהות, ואז יש הכנה שישרה עליו אלקותו יתברך, כשחושב א"ע לאין וכו', משל למי ששט בעמקי הים ללקוט פנינים ומרגליות, שאז צריך לזהר שלא יהיה נחנק ע"י המים כשיפסיק הנשימה כנודע, ועוד שיוזהר מאוד לחפש וללקט פנינים ומרגליות, כי אם ישב שם במל ולא ילקט, נמצא כל מרחתו הוא לריק, והנה יש ללמוד עבודת ה' מזה המשל, כי הקב"ה ברא את הים הזה שהם נ' שערי בינה שנבראו בעולם, כדי שבני ישראל שהם יורדי הים באניות של הגופים, ילקטו ממנו פנינים ומרגליות שהם אותיות התורה ומצות, ובירורים מדצח"מ בשעת אכילה וכו' והנה אם עומד אדם לעשות מצוה או לעסוק בתורה ותפלה ירמוז שכלו גנוז באור אלהות, כמ"ש יושב בסתר עליון דאור א"ס, עי"ז יזכה, בצל שדי יתלונן, וילקט מרגליות, שהם דיבורים דקדושה, ושאין הוא המדבר, כי אם החיות אלקות שבתוכו, הוא מדבר בו, וא"כ כשמדבר אותן האותיות, כגון ברוך אתה, וע"כ הכוונה ברוך הוא שם, אתה הוא שם, וכו' הגדול הגבור והנורא הם המדות, ראוי שתפול עליו יראה (מסה"ק אוה"ג):

(ז) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** הדביקות הוא, כשאומר תיבה אחת, הוא מאריך באותו תיבה הרבה, שמחמת הדביקות אינו רוצה להפריד עצמו מהתיבה, ולכן מאריך באותו תיבה:

(ח) **מסה"ק פורת יוסף:** המדבק את עצמו בחלק אחד מן האחדות, דבוק בכלו וה"ה החיפך:

(ט) מסה"ק צוואות הריב"ש: ידבק מחשבתו למעלה, ולא יאכל ולא ישתה יותר מדאי, ולא יסתכל כלל בעיני עוה"ז, רק ישתדל בכל עינים, לפרוד את עצמו מהגשמיות, כי הסתכלותו בעוה"ז מגשם עצמו, ואחו"ל ראייה מביאה לידי זכירה, ולידי תאוה, ועשייה וכתוב בעין הדעת נחמד למראה וטוב למאכל, שמחמת הראייה הוא נחמד: ויחשוב שהוא מבני עולם העליון, ולא יהיה חשבים בעיניו כל בני אדם הדרים בעוה"ז, כי כל העוה"ז כלו הוא כגרגר חרדל נגד העולם העליון, ויהיה שוה בעיניו, אם יאהבוהו ואם ישנאוהו, כי אהבתם ושנאתם אין כלום, וכן לא ישגיח כלל על תאות גופו המטונף, שהוא צרעת משכא דחויא, ואיתא בזוהר דעבד רעותא דמסכנא, ויחשוב שהוא עני, וידבר תמיד בדברים רכים ותחנונים, כמו עני, ויתבודד תמיד מחשבתו עם השכינה, שלא יחשוב, רק באהבתו אותה תמיד, שהוא תדביק בו: ויאמר תמיד במחשבתו, מתי אזכה, שישכון עמי אור השכינה ואם יבא לו הרהור תאוה עוה"ז ירחיק ממחשבתו, ויבזה התאוה, שתהיה שנואה לו, ומאוס אצלו, וירגז יצה"ט על היצה"ר ותאותו: ובזה יכניעם, ושלא יהיה לו עצבות כלל, כשלא יהיה [לו] תאות עוה"ז, אלא אדרבה ישמח מאוד במה שהוא זוכה, להכניע תאותו, לשם כבוד הבורא יתברך שמו, כמ"ש רז"ל ושמים בייסורים, ובזה כאשר לא ימשוך אחר תאותו, אפילו במחשבה, ויבזה אותה יכניע מאוד הקליפות כמ"ש בזוהר ובר לבב, דלא ממשיך לראותי' ולבא בתר ס"א:

כלל גדול השתוות פי' שיהיה שוה אצלו אם יחזיקוהו לחסרון ידיעה או יודע בכל התורה כולה, וזה הדבר גורם לדביקות (כס"א) והדבר הגורם לזה הוא הדביקות בהבורא וכו') בהבורא תדיר, שמחמת מרדת הדביקות, אין לו פנאי לחשוב בדברים אלו שטרוד תמיד לדבק עצמו למעלה בו יתברך, ובכל דבר שיעשה יחשוב שהוא עושה בזה נחת רוח לבוראו ית' ולא יחשוב במחשבתו, אפילו מעט לצורך הנאתו, כי הכל הבל וריק ולמה יעשה להנאתו, וגם אם עושה כמה דברים והכנות כדי שיהי' יכול לעבוד בדביקות, ויהיה לו תענוג בעבודה זו, יחשוב שאינו רוצה בזה התענוג, לצורך עצמו, רק שתענוג זה יעלה לשכינה, ואל יאמר בלבבו, שהוא גדול מחבירו, שהוא עובד בדביקות, שהרי הוא והשאר הנבראים נבראו לצורך עבודתו יתברך, והשי"ת לא נתן לחבירו שכל כמו שנתן לו שכל, ובמה הוא חשוב יותר מתולעת, שתולעת עובד להבורא יתברך בכל שכלו וכחו, והאדם הוא ג"כ רמה ותולעת, כמ"ש ואנכי תולעת, ולא

איש: ואם לא נתן לו השי"ת שכל זה, לא יכול לעבדו אותו, רק כמו התולעת, וא"כ אפי' [מתולעת] אינו חשוב במעלה, וכ"ש מבני אדם, ויחשוב שהוא והתולעת ושאר הנבראים ובריות קטנים, שהם כמו חבירים בעולם, שכולם נבראים מהשי"ת, ואין להם יכולת רק מה שחנן ונתן להם הבורא ית', ודבר זה יהיה תמיד במחשבתו:

(י) **מסח"ק דברי משה:** יש צדיק אשר גם זאת לא בא עליו, שלא שגג חלילה בשום עבירה כלל, רק שלא הי' נזהר בדביקתו ית', ולפעמים נפרד מהדביקות, מחמת איזה מחשבה שחישב או הרחרר דבר בהבלי עולם שאין בו צורך, או באיזה דבורים אשר דבר, בלתי דביקות לו ית', וגם דבר זה, הוא מהמונעים את הצדיק לבא לידי שלימות, ולעלות במעלת הקודש, וכאשר אומרים בשם הרב החסיד בוצינא קדישא **הבעש"ט** ז"ל פירוש הפסק אשרי אדם אשר לו יחשוב ה' לו עון, שר"ל שהאדם מחויב תמיד לזהר, שלא יסור מחשבתו מהשי"ת ב"ה בכל מעשיו ובכל דרכיו כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד וזהנה בעיני אדם הוא זה דבר קל, ואינם נזהרים בו, לזה אמר הכתוב אשר לא יחשוב ה' לו עון, ר"ל שמה שפנה מחשבתו מלחשוב תמיד בה', ולא קיים מצות שויתי ה' לנגדי, נחשב בעיניו לעון ויראה להתחרט עליו תיכף, ופי חן דבריו ז"ל:

(יא) **מסח"ק לקוטי יקרים:** ריב"ש אמר בענין עבודה זו, כשאני מדבק מחשבתי בבורא יתברך, אני מניח הפה לדבר, מה שירצה, כי אני מקשר הדברים בשורש העליון, בבורא יתברך, שכל דבר יש לו שורש למעלה בספירות, גם לפעמים כשבני אדם מדברים הרבה דברים בטלים, ואני יושב ביניהם, אני מדבק אותי בבורא יתברך כראוי, ואני מקשר את כל דבריהם דבוק יותר, כשמדבר ממה שהוא דבוק בעת הלימוד, צריך שלא לחשוב מחשבה אחרת, רק דביקות בבורא יתברך, ובעת הלימוד צריך לחשוב מחשבת הלימוד, ומכאן זה בא להיות דבוק כראוי, וצריך בכל פעם לעסוק בתורה, שהוא עין חיים כו', אבל כשמדבר רק דברים, ויסמוך על הדביקות, יזהר מאוד שלא יפול לפעמים מדביקות. גם בהדיבור יש בחינות קטנות וגדלות, פעמים דבוק בבורא יתברך בקטנות, ולפעמים בגדלות, יכול אדם שהוא דבוק בבורא כראוי, להשתדל בכל דבר שהוא רואה ונראה, שמסתכל על אותו דבר, והוא אינו מסתכל,

רק על הבורא יתברך, והעיקר שילך תמיד בשמחה, ובפרט בעת הדביקות, שבלא שמחה א"א להיות דבוק בבורא יתברך:

מעלה גדולה כשאדם מחשב ומהרהר תמיד בלבו שהוא אצל הבורא ית', והוא מקיף אותו מכל צדדיו, ויהיה דבוק כ"כ, שלא יהא צריך ליישב א"ע בכל פעם, שהוא אצלו ית' רק שיראה הבורא ית' בעין השכל, ושהוא ית' מקומו של עולם, והכונה שהרי הוא היה קודם שברא העולם, והעולם הוא עומד בבורא ית', וא"כ צריך שיהא דבוק כ"כ, שעיקר ראייתו, יהיה בבורא יתברך, ולא שתהא עיקר ראייתו בעולם, ואגב בבורא: לא כן, אלא עיקר ראייתו תהא בבורא יתברך, וזה האדם זוכה שיפרדו הקליפות מעליו, כי מחשיכים ומבדילים בינו יתב' ובין האדם, ומסתימים עיני שכל האדם, להסתכל בבורא יתברך, ויחשוב שהבורא ית' א"ס מקיף את כל העולמות, ושפעו ית' שופע מלמעלה מלמטה, ע"י צינורות בכל העולמות, ואנו הולכים תמיד בבורא ית', ואין אנו יכולים לעשות שום תנועה בלא שפעו וחיותו וגם שיחשוב תמיד שהוא אצלו ית' כנ"ל ואף שפעמים יהיה בלא דביקות כ"כ, ופעמים הוא בהתלהבות ודביקות, פעמים מתפלל בקטנות, ואח"כ ברגע, אם מאיר לו אור נשמתו, ועולה לעולם העליון, כמו אדם העולה בסולם כמ"ש שלח אורך ואמיתך, המה ינחוני, דהיינו אור העליון:

וצריך לילך ממדרגה למדרגה, כשירצה לעלות למעלה, בתחלה צריך שיהיה במחשבתו לעלות לרקיע הראשון, שהוא מהלך ת"ק שנה, וירחיק במחשבתו הרקיע על כל הרוחות, שלא יהא נראה במחשבתו קצר וקטן, רק ירחיק לכל הצדדים, וכיון שהוא עומד שם, צריך לחזור במחשבתו לעלות למעלה יותר, ואח"כ עוד יותר למעלה, אבל בפעם א' לא יוכל לעלות לכל הז' רקיעים, רק ממדרגה למדרגה צריך לעלות, אבל באמצע התפלה כשדבק עצמו מתחלה כראוי יכול לעלות לכל הז' רקיעים, בפעם א' ובעלוהו ממדרגה למדרגה, כשבא לרקיע הראשון, צריך לראות ב' דברים, א' שלא יפול למטה, וא' שיעלה עוד למעלה, וכיון שהוא ממש במחשבתו ברקיע הראשון, יכול לעלות עוד רקיע, עד שיעלה בעולם המלאכים, ואח"כ בעולם הכסא, ואח"כ ישאר בעולם האצילות, שם ידבק מחשבתו בבורא יתברך, וכשרוצה לעלות מתחלה, יראה כדמות אדם, וכדמות כלבים, שהם הקליפות, שיש בכל עולם העשיה, וצריך לחזק עצמו, ולא יתיירא, ולפעמים יכול לדבר למעלה בנשמתו לבד, בלי גופו, וזהו התפשטות הגשמיות שאינו

מדרש דוד המלך ע"ה ריב"ש טוב קטו

מרגיש במחשבתו כלל, הרגשת חגוף, וציור זה העולם, רק ציור העולמות העליונים, דהיינו המלאכים והשרפים, ואח"כ כשבא אל עולם האצילות, אינו מרגיש, רק דק מן הדק, דהיינו אצילותו יתברך, ושם ידע עתידות, ולפעמים בעולמות התחתונים ידע ג"כ עתידות, שם מכריזין כנ"ל, ולפעמים באמצע:

ענין דוד המלך ע"ה

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך, היינו בזה שיהי' ה', היינו הוי"ה יהיה אלקיך שישרה עליך הקב"ה, ותהיה כסא והמרכבה אליו יתברך, ובזה הוא ירחיב את גבולך, שתבא לבחינת הרחבה כנ"ל. עד שהוי"ה שורה אצלך, עד שנעשה אלקיך ממש, כמו השכן טוב, השרוי אצל האדם, והוא שאמר דהמע"ה ואתהלכה ברחבה כי פקודיך דרשתי פי' שהלכתי בבחינת רחבה, ולא בבחינת מיצר וגבול, היינו מפני שפקודי' לשון חסרון, כמו ולא נפקד ממנו איש פי' מקום שהיה חסר ממך כביכול, שהיה צמצום ולא נתגלה בו כבודו יתברך, שם דרשתיך באותן המדות והמקומות שהיו רחוקים ממך, שם דרשתיך, עד שמצאתי והראתי התגלות כבודך שם, ולית אתר פנוי מינך, כמו ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ושמעתי מאא"ז [הבעש"ט] וללה"ה שהראה דוד בחוש לעיני כל הקהל, שמכה"כ ולית אתר פנוי מיניה, ובמה הראה לכל, במה שאמר לך ה' הגדולה והגבורה, והוא לך ה' הממלכה, ואז ראו הכל אפי' המון עם, כי הקב"ה שורש של הדברים וחיותם, וזהו דרשתיך, לשון דרש, כמו מי שדורש איזה פסוק, שענינו אינו עולה יפה, ונראה חסר איזה תיבות, והוא ממלא אותו, ומראה בפירושו, שאינו חסר כלום כך אמר דוד, אפי' במקום שהיה נראה לפני המוני עם שאתה חסר משם, וזהו סוד הצמצום, שם הראתי גדולתך, והתגלות כבודך, ולכך זכיתי בעצמי ג"כ שיצאתי מן המיצר והצמצום, ואתהלכה ברחבה:

(ב) **מסה"ק היכל הברכה:** וכן יאמין נא דבריך אשר דברת לעבדך דוד אבי, דבריך יתיר יו"ד להורות על האמונה שאין שום

מציאות בלתי הש"י, וזהו יאמין נא באמונה, שגם בקטנות ומיעוט, וצער ויסורין, וחולה ופגעים רעים, אין שום מציאות בלתי הש"י, וזהו דבריך יתיר יו"ד, וזהו אשר דברת לעבדך דוד, והכופר בדוד, כופר בהשגחות הש"י, על כל דבר קטן וגדול, כמבואר בשם רבינו מרן אלהי הקדוש הריב"ש טוב ודע אחי הנעים, שזה תדע שבעת שמעלה היצר, הצר צורר הרשע איזה מחשבות על השגחות הש"י, או מענין מחשבות מעלה ומטה, תדע שיש עליך דינים קשים של מיתה ר"ל, או לך, או לאחד מבני ביתך, ואם תתגבר באמונה פשוטה ושלמה, אמונת אומן, יתמתקו כל הדינים:

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה, אלא להורות תשובה ליחידים, ולכאורה הלשון ראוי אינו מובן, כי מ"ש [חז"ל] ראוי היתה פרשת נחלות להכתב ע"י משה, שם שייך לשון ראוי, אך י"ל ע"ד ששמעתי בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ מי אשר חטא לי וכו' היינו שהקב"ה השיב לו שמהם נמשך לו ההרהור כי משה תלה הקלקול בעצמו, ומזה נמשך, שלפעמים בא הצדיק לאיזה עבירה קלה חלילה, אף שלא יאונה לצדיק כל און, אך כדי שיחזור בתשובה, ויעורר לכל העולם בתשובה, על עבירות המורות: אך שיש צדיק שחוזר מעצמו בתשובה אף שלא חטא כלל וכלל, ומעורר תשובה לכל העולם, וזהו זכיה גדולה אצלו, וזהו לא היה דוד ראוי, כי באמת דוד לא חטא כלל בבת שבע, כמ"ש חז"ל כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה, ואעפ"כ עשה דוד תשובה כדי להורות תשובה ליחידים, היינו ליחידי סגולה, היינו ת"ח, שילמדו הם ממנו, לעשות ג"כ תשובה אף בלא חטא כלל, ונמצא לפ"ז שייך שפיר לשון ראוי, כי זהו זכיה ומעלה גדולה והבן:

(ד) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, ע"פ ואתהלכה ברחבה, כי פקודיך דרשתי, היינו דהמע"ה התפאר א"ע שהיה יכול לילך בשוקים וברחובות, והטעם כי פקודיך דרשתי, היינו שלא היה דורש מעולם, כ"א יחודים זה היה כל מגמותיו תמיד שיוכל לייחד קוב"ה ושכינתיה:

ענין דיבור

(א) **מסח"ק ערבי נחל:** נפשי יצאה בדבריו כי הנה כתב [בשם] **הבעש"ט** זללה"ה, כי ענין רוח האדם בקרבו, וחיות שלו, הוא כח הדיבור אשר בקרבו, וכמשה"כ ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה, ומתרגמין לרוח ממללא, ולפ"ז כשהאדם מדבר דברים, אזי הדיבורים ההם, הן הן חיותו ויוצא חיות שלו באותן הדיבורים, רק שלחיות חיות האדם דבוק תמיד בשורשו, לכן הדיבורים ההמה עצמן ממשיכין עליו משרש חיות האדם, ועי"ז חי תמיד, אף שבכל דיבור יוצא חיותו מקרבו, רק כל דיבור עצמו, מביא לו חיות חדש עכ"ד, וזש"ה נפשי יצאה בדברו, נמשך אל הקודם, שאמר דודי חמק עבר, ע"י שלא תיקן העבירות, ואמר כי סבת המשכו כ"כ לעבירות נמשך, מחמת כי נפשי יצאה בדברו, באופן כי בקשתיהו ולא מצאתיהו, ירצה, כי כאשר האדם מדבר דיבורים טובים, הנה אף שנפשו יוצאת ממנו אין לו פסידא בדבר, כי אדרבה נמשך לו נפש וחיות חדש ממקום הקדוש ההוא, נמצא שאותו חיות עצמו שיוציא, הוא הבא לו ביתר שאת ויתר עוז, מה שא"כ בדברו דיבורים רעים, אז נפשו הטובה יוצאת, ורעה באה תחתיה, וזה הפסד גדול, וז"ש נפשי יצאה בדברו, ר"ל בכל דיבור יוצא הנפש באופן כי בקשתיהו, לאותו נפש היוצא ולא מצאתיהו, כי בא אחר וגרוע במקומו, וזה סבת המשכו לעבירות, ועי"ז קראתיו ולא ענני, והיינו שארז"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, שדברי התורה שמדבר מביאין אותו למעשה הטובה ההוא, כי כל שלומד בודאי סופו לקיים, כיון שהוציא עניני אותה המצוה בפיו, ובדיבורו נמשך עליו חיות מעולם המצוה ההיא, וממשיכו לעשות המצוה, וזה יהי' בהכרח כל עת, שאין לימודו שלא לשמה, וזה ג"כ אומרם כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב:

(ב) **מסח"ק אמרי צדיקים:** שאמר **ריבש"ט** ע"ה צוהר תעשה לתיבה שיהא מנחיר התיבה ואל אמה תכלנה מלמעלה פי' שנותן מזון להשכינה ממדרגת שלמעלה וכמשדבר בדחילא ורחימא במתיקות הפסוק לפנייהם אזי מכנים המתיקות בלבם והקב"ה שורה בדיבור, ומכנים ד' בלבם וח"ו להיפך מכנים הקליפה בלבם, ואעפ"כ

השומע ישמע לש"ש, ויקח הטוב ממנה כמו ר' מאיר תוכו אכל, קליפה זרק, לפיכך לא שלט בו גיהנם, וכן יעקב מלבן ועשיו שלקח ממנו הטוב, ונתהוה ממנו התורה, וזהו הפסוקים של תורה ואח"כ הי' אצלו עוד תורה, ורדף אחריו לתת לו ע"כ, ובענין זה שמעתי [בשם הבעש"ט זי"ע] פי' הפסוק שאמר יעקב ללבן, מה פשעי, ומה חטאתי כי דלקת אחרי, כן מכל דבריו של לבן, שמע יעקב דרכו, דרך האמת, ולזאת נתהוה תורה מדיבוריו, כפי לשון של תורה, שמורה דרך ה', ובעת פרידתו מלבן, כתיב ויקרא יעקב לרחל, וללאה השדה אל צאנו, פי' לדרגו שלו שהי' סבור שהוא שלם, ונשלם מהתורה, ששמע בדברים מלבן, אך בראות יעקב את לבן, ברדפו אחריו אמר ע"כ בודאי אין אני שלם, שרודף אחרי למלאות, שאלמד מדבריו עוד תורה להשלים את דרכי ע"כ אמר מה חטאי ומה פשעי ע"כ אצלי איזה פשע ואיזה חסרון, כי דלקת אחרי ולזה כתיב [בראשית ל"א] ויאמר לבן הבנים בני, והבנות בנותי, והצאן צאנני, פי' וכל אשר אתה רואה לי היא ע"ד ששמע מהרב הבנים יירשו, והבנות יזונו והם המחשבות ולכך אמר ליעקב הבנים בני, והבנות בנותי, פי' כל המחשבות והמעשים שלך, הכל בבחינת היצר הרע, והצאן צאנני פ' דרגין שלך הם מדריגות היצה"ר, וכל אשר אתה רואה, לי הוא באור ה' בתפלתך ובעבודתך, הכל לי הוא פי' הכל בבחי' היצה"ר, ע"כ שמעתי:

(ג) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** עוד שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ע"ד הלצה, אלוף תימן, אלוף מבצר, אלוף מגדיאל וגו', דהנה כל לשון הרע, הוא ע"י חיתוך ודיבור כ"ב אותיות התורה וכו', וכן כשמדבר דברים בטלים למעלה וכו', וז"ש אלוף תימן, ר"ל אלוף של עולם, שהוא בתוך אות אלק, ראש לכל האותיות, והוא תימן, יתמיה איך ידבר, אלוף מבצר ר"ל במבצר, איך ידבר ל"ה עם אות אלק, ראש אותיות, רק אלוף מגדיאל, שהוא מגיד דבר חכמה ל' הגדה, אז מעלה וכו': ודפח"ח:

(ד) **מסח"ק דרך חסידים:** כשיתחיל לדבר, ראוי שיתיירא מהדיבורים היוצאים מפיו, שהרי הוא עולם הדיבור, שבו נבראו כל העולמות, וכל חיות העולמות, הוא מהדיבור, כמ"ש בדבר ה' השמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם והיא הוא עולם היראה, מדת אדנ"י, דינא דמלכותא דינא, ובזוה"ק כל מלה דלא נפקא בדחילו ורחימו, מיד ויחר אפו ח"ו, ואפילו הדיבור עם חבירו בשוק, צריך להיות הדיבור בדחילו

ורחימו, מפני שהדיבור הוא ע"י אותיות, וכמ"ש **הבעש"ט** ז"ל ראוה מדברת עם אחד בשוק, שראוי להיות דיבורו עם האחד מיוחד באחדות העליון, כי ענפים מן העולמות העליונים נטע הקב"ה באדם, כי הדיבור של ישראל הוא מעולם הדיבור, ומחשבתו הוא ענף מן עולם המחשבה, וכביכול שכינה מצמצמה עצמה, ושורה בדיבור ובפיו כשהוא בקדושה, כמ"ש בספר יצירה קבען בפה וכן המחשבה, הוא מעולם המחשבה, והם אורות מצחצחות, וכן ראייה, שמיעה וכו' הם ענפים מעולמות העליונים, וכן כל המעשים והמלאכות שהוא עושה, וכל זה, ע"י שהאדם מקדש מוחו ומחשבתו בדיבורו, עי"ז נעשה משכן ומרכבה להשי"ת (מסכת ק אוח"ג):

(ה) **מסח"ק דרכי צדק**: צריך לרחם על השכינה שהדיבורים ממנה באים, והוא לוקח אותם לגשמית, והרב **הבעש"ט** ז"ל אמר שמה שהשכינה הוא בגלות הוא שכל הדיבור ממנה וכולם צריכין להיות לעבודת הבורא, ובעו"ה לוקחין אותן הדיבורים לגשמית ולדבר בטל ושקרים:

(ו) **מסח"ק אמרי צדיקים**: ראוי ליבוש בפני הדיבורים שמדבר, כי עולם הדיבור הוא עולם היראה, וכביכול השכינה מצמצמת את עצמה, ושורה בהדיבור, כדאיתא בספר יצירה, קבען בפה, ואומר ה' שפתי תפתח, פ' השכינה שמעת, שאם יסית אותו היצר הרע ח"ו, מנא לך הא, ישוב, הלא משה רבינו ע"ה אמר אני ה' אלהיכם ובודאי הקב"ה בעצמו אמר זה, והדיבור בעצמו מבקש זאת, כמו שאמר **הבעש"ט** שלח דיבורך ויעשה שילוחתך:

(ז) **מסח"ק צוואות הריב"ש**: צריך לרחם על השכינה, שמדבר דיבורים, ופורע אותה מהש"י בהטבעיות, כשמדבר שתפול עליו יראה, דהא עולם הדיבור הוא עולם היראה, אמנם כשמדבר באהבה, ויראה, תפול עליו יראה, וכשילך להלאה יבא להתלהבות גדול ע"כ:

(ח) **מסח"ק אורח לחיים**: והנה הרב הקדוש המגיד זלה"ה אמר בשם **הבעש"ט** זלה"ה שמ"ש בזוהר שדנין את האדם בכל היכל, דהיינו הדיבורים ואותיות התפלה הנקרא היכלות, שם דנין את האדם אם כדאי הוא לכנוס בתוך הדיבורים ואותיות התפלה, ואם אינו כדאי מגרשין

אותו, היינו ששולחין לו מחשבה רעה, ודוחין אותו ע"כ, ולפ"ז צריך האדם, כשבא אליו מחשבה רעה ר"ל, לפשפש במעשיו ולהתחרט על עונותיו, שיוכל לבא בדיבוריו לעולם המחשבה, וז"ש ופתח התיבה ר"ל פתיחת תיבת הדיבור, בצדה תשים, דאמרו רז"ל (במס' מנחות דף כ"ט) למה רגל ה' תלוי, אם חוזר בו ליעול בהך, וזהו בצדה, בצד ה' תשים, ר"ל בתשובה וחרטה על כל עונותיו:

(ט) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** יש לומר הרמז בפסוק כאן ע"פ מה שהאיר אא"ז [הבעש"ט] נ"ע תיב"ה מרומז על מלה שהוא נקרא תיבה, וכמ"ש צוהר תעשה לתיבה, ואמר הוא ז"ל שתראה להאיר התיבה, שתוצא מפין והאריך בזה וזש"ה כאן, אם תראה שלפעמים נתכסה האור, ואינו נראה וניכר כלל, ואינו יודע מה לעשות, לפתוח הכיסוי, שיתגלה האור, ע"ז אמר ופתח התיבה, היינו הפתח, לפתוח התיבה והמלה שלא תהיה סגורה ואטומה, בסוד נאלמתי דומיה ח"ו, בצדה תשים היינו, אם תחפשנה, תמצא פתח להתיבה בצדה דייקא, היינו באותו החשך עצמה בוודאי יש אור גדול, רק שהוא בהעלם כנ"ל:

(י) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** תחתיים שניים ושלישים תעשה וכו', כאן מרומז מה ששמעתי מן אא"ז [הבעש"ט] נ"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות ונשמות ואלוקות, וזהו שמרומז כאן אצל התיבה, ותיבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתיים, היינו עולמות, שהוא מדריגה התחתונה, שניים הוא לשון משנה, אותיות נשמה, והיינו נשמות ושלישים, היינו אלקות, ע"ש ושלישים על כולו, שהיא ע"י שהוא מושל, ומנהיג את הכל, וכל אלה תעשה, היינו התיבה והדיבור שתוציא מפין יהיה בכוונה זו, ובאמונה שלימה שיש בכל דיבור תחתיים שניים ושלישים, והם עולמות ונשמות ואלוקות כנ"ל והבן:

(יא) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] בלומד או מתפלל, ואינו מכוין פירוש, היא בחי' המלכות לבדה, משא"כ במבין, מקשר מלכות בבינה ודפח"ה וזש"ה, מי זאת עולה מן המדבר וק"ל. ולפי הנ"ל יש לומר כי יש בדיבור ב' בחינות, א' הדיבור, ב' פירוש הדיבור והוא המחשבה: בינה עולם המחשבה, והדיבור עצמו הוא במלכות, ושניהם מי זאת עולה מן המדבר וק"ל: ובזה יובן ויקחו לי תרומה ר"ל שיקחו להעלות תרומה מלכות אל הבינה, שנקרא לי, ע"ד

אם אין אני לי מי לי וכו', והיינו על ידי כל איש, אשר ידבנו לבו, שמכוין בלבו פי' המלות, והוא במחשבה שנקרא בינה, עי"ז עולה דיבור אל הבינה, והבן שהוא בב' הפנים הנ"ל וא"ש:

(יב) מסה"ק היכל הברכה: ויש צדיקים כשרואים דינים גדולים, אזי מגלה לאנשים הקרובים, ומיודעים להם, כל מה שאני מדבר, דברים חדים ברעש, תדעו שהוא לכוונה עמוקה, ואל יעשו דברים אלו שום רושם, ואל תהרהרו אחר האיש, שאני מכעס ומדבר עליו, וכן היה שגור בפי מורי דודי, בניי, מה שתראו ממני, שאני מדבר איזה דברים על איש, תדעו שאין בזה להרע חלילה, אלא לטובה, וגם זה לא היה מדבר ברבים, אלא בהצנע, לפני המקורבים, ראינו לזה דברים פליאים והמתקנות דינים, ופעם אחת הייתי בעיר אחת וראיתי וכו' ואמרתי לאנשים שלי וכו' ובהיות על הדרך, ולא היה על העגלה אלא האנשים שלנו, שידעו דרכי, ודברתי ברעש גדול דבורים על איזה צדיק, לערך חצי פרסה, ואח"כ בא איש אהב ואמר וכו', ונעלם תיכופ וכו', והבנתי שאין להשיב ויך לבי מאד, שעל חנם דברתי דבורים על צדיק, ובאמת היה כוונתי לטובה, ולא עלה בידי, ובכל יום השבת נתתי תודה לפני רבים, שיש בי מכאוב גדול על זה, ובליל מו"ש כתבתי על דף גמרא שלי, היום ביום שבת נפטר צדיק פלוני, וביום א' באה השמועה לעיר, שנחלה ביום ואו, ונסתלק ביום שבת, וראיתי אנשים מלחשים זה עם זה, ואמרתי מה לכם מלחשים, לכו ראו בגמרא פלונית, מה שנרשם שם, ומצאו הנ"ל, המה ראו כן תמחו, ואמרתי להם אחיי תראו ותודו לי, שלא דברתי חלילה להרע, אלא לטובה גדול היה כוונתי, וכל זה בין האנשים היודעים זה שהוא לטובה, ובצנעה, אבל היושב ברבים, ומדבר בין בלחש, ובין בקול, ומתכוון לגנות שום בר ישראל, הם ירדו שאול: ואמר מרן הקדוש **הריב"ש טוב** להרב מקאלמייע תדע שהקל שבקלים אני הרבה אוהב אותו, יותר ממה שאתה אוהב את בנך יחידך, אבל היאך יעיז פנים, יהיה מי שיהיה, לדבר על ת"ח, וצדיק, וקדוש, ולגנות אותו, והרי הוא כופר בעיקר, ועליו אמר דוד, כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו, דברו אתי לשון שקר, כי בודאי מי שכופר בעיקר, נקל לו לשון שקר, ודברי שנאה סבבני, וילחמוני חנם, תחת אהבתי שהראתי לו דברי אהבה, יש לו כח להשמיץ עלי, ואני שותק, והקב"ה מזמין לי תפלה, הפקד עליו רשע, ושמן יעמוד על ימינו, כל דיני גיהנם, ומיני פורעניות ישלטו עליו, ובהשפטו יצא רשע ולא יועיל לו שום זכות, כי מגדיל

עונות, עד לשמים, ותפלתו תהיה לחטאה יהיו ימיו מעטים, פקודתו יקח אחר, יהיו בניו יתומים ואשתו אלמנה, עיין בתולדת משם מרן הריב"ש טוב:

והוא דוגמא לס"מ, הרשע שמדבר לשון הרע על ישראל, ועתיד המדבר הזה להתגלגל בכלב, כמבואר בספרי המקובלים, ויבוא תחת השלחן, לאיש צדיק שדיבר עליו, ואמר מורי ורבי איש אלקים קדוש רבינו נפתלי מראפשיץ, לאיש אחד, מפני שהיה דרכו לדבר סרה על הצדיקים, ואמר לו הכלבים אומרי שירה, בואו נשתחוה וכו' והטעם שמי שמדבר על הצדיק, מתגלגל בכלב, ומה היה דבורו על הצדיק, שבעת התפלה הוא מאריך, ומרקד ומשתחוה, והוא בעל תאוה, וגאווה, וישן הרבה, וכדומה, מן השקרים, ולזה כשמתגלגל בכלב, אומר בואו נשתחוה, מודה למעשה הצדיקים:

(יג) מפה"ק נצר חסד: אותיות דברים של עניני עולם הזה, ששמעתי ממורי [הבעש"ט] מיוחד עצמו, ומדבק עם מלכות החיצון, כלי המלכות, אדני היה, שתחת אלהי ישראל, שהוא אדני הפנימי, הנקרא כנסת ישראל, אלהי ישראל, ומלכות החיצון יש בה עוד כ"ג צרופים, אדני העולין מספר כ"ב אותיות, והיא חיה כ"ג שתחת אלהי ישראל, והדביקות הזה על ידי ספורים גשמיים, והאדם יכול לייחד קבה"ו בכל מדריגותיו הן במעשה הן בדבור, ולפעמים מיוחד מחשבה, לך דומיה תהלה, כי גם בחינה ומדריגה הזאת יש בשכינה, וקיבל הכל בשמחה, אף כשמדבר בקטנות, ויש יהודים אף בספורים גשמיים, וכלב שיכוין לבו באמת, ועל ידי שמדבר עם ישראל, ומקשר עמו, מעלה את כל הנשמות, שנאמרו בקטנות, בלתי דחילו ורחימו [והתפילות] שמעתי מאבי זקני זי"ע, כי כל עליות של אדם, א"א להיות כי אם על ידי ראשי הדור וצדיקים, הן המדות של האדם, הן התפילות והתורה שלו, והן דבורים גשמיים שלו הכל הצדיק מעלה לאותן אנשים הדביקים בו באמת, באהבה רבה, ויש שני בחינות, יש תלמידים שהצדיקים מעלה אותן על ידי דביקות תורתו ותפלתו, בהתשפלות, ויש אנשים פשוטים שאינו יכול להעלותן, כי אם בשיחה שלו ע"ד ועלהו לא יבול, וכן הצדיק שומע דבורים וספורים, ומשים בו חיות, וכה ושכליות נפלאים לעבודה, ושומע מעמד השכינה והיאך לבקש רחמים, באותו שעה על צרכי השכינה, וכל ספורים ששומע עושה מהם קשומי השכינה, ויהודים נפלאים, מכ"ש מה שהוא מדבר ומספר בעצמו כמו

שאמר מרן אלקי [הבעש"ט] על סוד ראזה מדברת עם אחד, שבכל הדבורים יש יהודים וקשומי השכינה, ובפרטת דין העיר, צדיק יזהר להעלות כל האותיות וטענות ששומע מבעלי הדינים, אל שורש אור התורה, בשכל נפלא ולפעמים אף גוי בשוק אומר לו עתידות, ודברים נפלאים, שומע אני מלכות את דברי אדמו"ר, והבן היטב:

ענין דיינים

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ע"ד הידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, שתלת אבהן הם תלת דיינים, ונקראו משפטים, וזה יש לומר ואלה משפטים, היינו מדות האבות, אשר תשים לפניהם, היינו ע"ד לעולם יאמר אדם, מתי יגיע מעשי למעשי אבותי, וק"ל:

(ב) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה עיין בקו' אחרון א"ה, כל ב"ד משיראל יכול להעלות בשרשן לעשות מן שמאל ימין, ונעשה הכל אחדות אחד, מזה נ"ל כי יהיה ריב בשעריך, וקמת ועלית וגו', כי בוק הוא ריב, משא"כ כאשר קמת ועלית אל ג"ר [אולי צ"ל חו"ג] הכול אחדות אחד והבן:

(ג) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאור דברי התוס' בפ"א דשבת הדין דין אמת לאמתו, לאפוקי דין מרומה וכו', כי ב' מדות חסד וגבורה לזין זה לזה, ונכללין זה בזה, וכאשר מתחברין זה לזה נעשה ת"ת וכו' וע"י הדינים שהם סוד ג' רישין וכו' לכך צריך שיהיו שונאי בצ"ע, שהוא אותיות שניות מן האבות, אברהם יצחק יעקב וכאשר מברר ומיח"ד במחשבה, נעשה אמת לאמתו, והנה למטה יש ג"כ סוספיתא דדחבא, וכספא שהם חוטפין, וגוזלין זה מזה, וע"י הדין נתברר, כנ"ל, ודפח"ה. ולולי דמסתפינא הייתי אומר שזהו פי' הפסוק אלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, שאחר שנכללו זה בזה, נולד יעקב ת"ת, ולמטה סוספיתא עשו וכו' והש"י יכפר:

(ד) **מסח"ק אוצר החיים:** מצוה ס"ט שלא לקלל דין וכו' וידוע ממרן אלקי הבעש"ט שכל ב"ד שלשה דיינים, הם בסוד שלשה אבות הכורה באר התורה, וממשיכין השפעות למלכות, וב"ד התחתון ממשיכין השפעות לעולם התחתון, ולכן אסור לבזותם, ולקללם, שלא יגרום הסתלקות השפע הלילה ולא צריך לארכא כי מבואר לכל משכיל:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** וקבלנו ממרן אלקי הבעש"ט זי"ע ששני מדות של חסד גבורה לזין זה מזה, ונכללין זה בזה, ומתייחדין זה עם זה, וכאשר מתחברין זה לזה, נעשה ת"ת ונמשך הדעת הפנימי המיוחדין, והמשכות זאת נעשה על ידי הדיינים, שהם סוד שלשה רישין, לכך צריך שיהיו שונאי בצע, אותיות שניות מהאבות, ששרשן בקר, ערב, צהרים, שהוא התפשטות שלהם, עד למטה, והדיינים צריכין לעלות למקור הראשון עלאין, וכאשר מבררין ומייחדין במחשבה נעשה אמת לאמיתו:

(ו) **מסח"ק אוצר החיים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] כי שני מדות חסד וגבורה לזין זה מזה, ונכללין זה בזה, וכאשר מתחברין זה לזה, נעשה תפארת אות ש', אות אמת, וזה נעשה על ידי הדיינים, שהם סוד שלשה רישין דאות ש', ולכך צריך שיהיו שונאי בצ"ע, אותיות שניות דאבות, וכאשר מברר ומייחד המחשבה נעשה אמת לאמיתו, אות ש', אות אמת, וכמו שעל ידי דין אמת לאמיתו, נתייחדין במדות ונכללין ביעקב, שהוא אות אמת ש' כמבואר בזוהר ויחי, ש' תלת קשרין, תרין קשרין, חד מהאי וחד מהאי סטרא, וחד דכלול להון, וחד דכלול להון, ומתחברין בחד דכלול להון, שהוא יעקב ת"ת, על ידי דין אמת לאמיתו של דיינים, שהם בסוד תלת רישין עילאין, ונתברר האמת מן השקר, וההוא קשרא דבאמצעיתא אחיד להאי סטרא, ולהא סטרא, וזהו אות שי"ן דקשוט ומעלה השין דשקר, ומבואר שם בספר הכהן הגדול דמסיים משם מורי [הבעש"ט] והנה למטה יש ג"כ סוספיתא דדהבא, שהם חוטפין וגוזלין זה מן זה, ועל ידי הדיין נתברר, ע"כ אמרי קדוש מפז יקרים:

ענין דעת

(א) מוסח"ק דגל מחנה אפרים: אל תפנו אל האלילים, ודרשו חכמו"ל אל תפנו אל מדעתכם, יש להבין זה ע"פ שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, פי' וסרתם תיכף כשסר האדם מדביקות מחשבתו בהשי"ת, ועבדתם אלקים אחרים, אזי עובד אלקים אחרים יחשב חלילה, הגם שדבריו צריך לפני ולפנים, מ"מ לפי קט שכלי אבאר בקיצור כי האדם העובד ה' בכל דרכיו, ומקיים בכל דרכיו דעהו, שעושה הכל בדעת, כמו אכילה ושתייה ושינה, ודיבוריו עם העולם בכדי לקרבן, או בכדי להסיר ממנו העצבות, או בכדי פרנסתו להחיות את נפשו, בכדי שלא ימנענו מלעבוד ה', ואם הוא עושה זאת בדעת, אזי הכל נעשה עבודת הקודש, וכמו שאמרתי כבר שהם הנקראים חולין שנעשה על מטהרות הקודש והם הם דברי חז"ל על ועליהו לא יכול, אפילו שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד, כי כל דבריהם הוא תורה, והנהגה ישרה, חוץ לזה, שיכולין למצוא בכל דבריהם חכמות נשגבות, וכשעושה מעשיו חלילה שלא בדעת והשכל, אזי נמשל כבחמות ונדמה, אף דברים טובים שעושה, הם דברי שמות, ולאולת יחשב, וכמו שאמר הרב המגיד המנוח מו"ה דוב בער זללה"ה כל ערום יעשה בדעת, היינו אפילו עשיות גשמיות ואפילו ערמה שעושה, הכל הוא בדעת קונו, כמו אביגיל, וכסיל יפרוש, היינו אפילו דבר פרישות וקדושה, אולת יחשב, אע"פ שהוא דבר מצוה וחכמה, כמו שנים שאכלו פסחיהם וכו' ע"ש וכל האוילים נקרא רשעים, כמו שקרא החכם שלמה הע"ה בספר משלי כל רשעים בשם כסילים, ואוילים כי אין אדם וכו' ואיש החכם הוא ממש להפוך כנ"ל, ודי בזה, להעיר בחי' הדעת, האיך הוא מעלה כל הדברים לשורשם, ולחכמה יחשב, ושורש הדברים הוא ענין עמוק, כי הכל הוא לבוש השכינה כביכול, ונ"ק אשר ירדו מטה ובדעת היא מעלה אותם לשורשן, והוא שאמר הכתיב אל תפנו וכו', פי' על מדעתכם, היינו מדעת לא תפרושו עצמכם, מן האל, כי אם ח"ו תפרושו רגע אחד מדביקות המקום ב"ה, אזי יחשב לאלילים, כמו שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה על וסרתם ועבדתם אלקים אחרים כנ"ל, ויש בזה רמז להבין גלות השכינה כביכול ר"ל, וגאולתה גאולת

עולם תהיה ללויים, כי ע"י הדעת הוא הגאולה, ולויים הוא לשון חיבור והמש"י:

(ב) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: והנה אדם פרא יולד עם היצה"ר, שהוא זקן שהקדים טענתו קודם היצ"ט, שהוא ילד זקונים קטן, שבא אח"כ בשנת י"ג, וכשנתעורר אדם משינתו, שינת חמדת עולם עכור, ליכנס בקדושה, אז מצד החסד מדריגת אברהם, מסייעין שיצא ממצרים, מן מ"ט שערי טומאה, ויכנס בקדושה, וזה שאמר בעל הגדה, ואלו לא הוציא הקדוש ב"ה את אבותינו, שהוא תחלה אברהם, מצד החסד, ואז יש לו התלהבות אש הגדולה, ואח"כ אומרים לו שילך מעצמו מתורתו ועבודתו יתברך, שבדין יטול שכרו, ובחי' זו נקרא יצחק, שהוא דין, ואז יש לו חבלי לידה וצער בתורה ועבודה, עד שנשלם ונתחזק בדרך המיצוץ הנקרא יעקב, שהוא חבל נחלתו, ע"י חוט המשולש, ובזה יובן וארא אל אברהם יצחק ויעקב באל שדי, שהוא סוד ו"ק ואכתי שמי ה' לא נודעתי, שיתן הדעת, בכל דרכיך דעהו, שהוא דבר נפלא, כמו ששמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זללה"ה דברים דברים פרטיים בזה, איך יתן הדעת בכל דבר גשמי ג"כ, להעלותו ולקשרו ולחבר האהל להיות אחד, אנס"ו ודי בזה, וכדי להבינך, אזכיר אפס קצתו ששמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זללה"ה בלומד דבר עמוק ואין מבין, הוא מלכות, וכשנתן דעת להבין וירד לעומקה, אז קישר וחיבר מל' בבינה ודפח"ח: ישמע חכם ויוסיף לקח, שאם נזדמן לו שוגג, יתן דעתו שכבר עבר מזיד ולא תיקנו, ועכשיו בא לזה, שיתן דעתו לתקנו, וזה פירוש הפסוק למען ספות הרוח את הצמאה ות"א בדיל לאוספא חטאי שלותא על זדנותא והוא תמיה, איפכא הוה לי' למימר, ולדברינו א"ש וכיוצא בזה, וק"ל:

(ג) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: אי' ש"ס דע"ז דוד לא היה ראוי לאותו מעשה, אלא להורות תשובה וכן ישראל וכו' אך שמא ח"ו יש למעות, שיחטא במזיד כדי להתחבר עם אותן המדריגות להעלותן, כאשר פקרו חמינים בזה, לזה בא הכתוב ואל יבא בכ"ל ע"ת אל הקודש, ור"ל כי יש י"ד עתים לטובה, ויש י"ד עתים לרעה, כי זה לעומת זה עשה וכו' וז"ש וא"ל יב"א בכוונה, ובכ"ל ע"ת הכולל גם עתים הרעים לעבור עבירה במזיד ח"ו, כדי שבזה יתחבר אל אותן מדריגות שם להעלותן אל הקודש, כי הוא ח"ו כפירה גמורה, וכאשר שמעתי בשם מורי **[הבעש"ט]** טעם הגון, כי כשחטא בשוגג בלא דעת,

אז יש תקנה בעושה תשובה בכוונה, שנותן בו דעת להעלותו, מה שאין כן כשחוטא בדעת, במה יתקנה, וזה פי' הש"ס האומר אחטא ואשוב וכו' והבן: ודפח"ח. אבל כשנזדמן שוגג, ואח"כ כשעושה תשובה, יתחבר עם אותן מדריגות שבבחינות חטאו להעלותו, וז"ש בזאת יבא אחרן אל הקודש, כשנזדמן בלא כוונה, ונקרא זאת, בזה יבא אל הקודש, וכמ"ש בפר בן בקר לחטאת, שהיא על השוגג וכו' והשי"ת יכפר אנם"ו:

(ד) **מסח"ק היכל הברכה:** ושמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין גלות מצרים היה, שחסר מהם הדעת, שידע להכריע, שיש בורא עולם, המחדש בכל רגע מעשה בראשית, עד שבא משה, ועל ידי הנסים נתפרסם השגחות הבורא, וחיותו, המחיה באור א"ס, ולהרגיש בדביקות החיות הזה, אמנם בחינות דעת זה, הוא דעת דנוקבא, אך דעת דדוכרא, יתגלה בימות המשיח, עין החיים, והיינו שיהיו עיניך רואות את מוריד, ויראו כל האותיות תורה ותפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות, וזהו ודברתם אל הסלע לעיניהם, שיראו בעיניהם את אורת עליונים, היוצאים מאותיות, ודבור תורה ותפלה, ממך אל הסלע הרוחני, ומן הסלע יוצאין דבורים, ואותיות התורה, עולמות מצוחצחות אליך, וכל זה יהיו לעיניהם, כמו שיהיה תכלית הזה לימות המשיח:

(ה) **מסח"ק מאור עיניים:** דע את אלקי אביך ועבדהו, ד"ע א"ת, שיכנים הדעת באותיות שהם מא' ועד ת', ודעת הוא התחברות מלשון וידע האדם, ר"ל שתחבר האותיות אל הבורא ית', הנקרא אלהי אביך, ועבדהו, זהו נקרא עבודה שלימה, שמקרב קב"ה ושכינתיה, ונקאים האותיות היכל, ר"ל ה"י כ"ל, שבה' מוצאות הפה, שהוא הדיבור, נכלל הכל, דהיינו הבורא ית' הנקרא כל, שכולל הכל, שהקב"ה שורה בהאותיות כשמדבר בדעת, וזה נקרא אות גדול, שמדבר בגדלות הדעת, אבל בלא דעת נקא קטן וכן אמר מורי הבעש"ט נבנ"מ, שאל לך אות מעם ה' אלהיך, ר"ל שתחנן ותשאל מהקב"ה שיתן לך אות, דהיינו האותיות, מן אותן הדביקים עם ה' אלהיך, שתזכה לחבר אותם לשרשם:

(ו) **מסח"ק אוצר החיים:** קבלתי ממורי [הבעש"ט] כאשר האדם לומד בלי דעת, או אינו מבין הלכה על [לכאז' צ"ל בוריה] עבירה, אז הוא בחינות מלכות, וכאשר הוא לומד ומבין עם הדעת, אזי הוא

מקשר המלכות עם הבינה, וע"י הדעת, ששם שורה אלופו של עולם, מעלה המלכות לשורשה:

(ז) **מסה"ק מאור עיניים:** מרגליה בפומיה דהרב **בעש"ט** נשמתו בנ"מ, זכותו יעמוד לנו, על מ"ש וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, תיכף כשסרתם מאת ה', מיד ועבדתם אלהים אחרים, כי זה עיקר הדעת, לידע שכל כוחותיו וחיותו הוא הבורא ב"ה, שהוא תקיף ובעל היכולת, ובעל הכחות כולם, והוא ית' מנענע כל הכחות שלו, ותיכף כשסר מדעת זה, נעשה עובד אלהים אחרים, כחות אחרים זולת הבורא ב"ה: שאין לו דעת זה, שכל הכחות שלו הוא הבורא ב"ה, וזהו כל הדר בארץ ישראל וכו' ר"ל שהארציות שלו ג"כ ישראל כראוי לאיש הישראלי להיות הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שיש לו אלוה, משא"כ הדר בח"ל שהוא חוץ לגבול הקדושה, שאין לו הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שאין לו אלוה, ולכן במצרים שהיה הדעת בגלות, על כן הי' קטרוג אלו ואלו עובדי עבודה זרה, אבל לא ח"ו שעבדו ע"ז ממש:

(ח) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** כל חכם יעשה בדעת, פי' מי שהוא חכם יעשה, אפילו משא ומתן שלו בדעת, וכסיל אפילו כשהוא פרנס, או ראש אולת הוא, יודע צדיק נפש בהמתו, פי' אפילו הנפש הוא מחבר לעבודת הבורא, ומלת יודע הוא לשון התחברות:

(ט) **מסה"ק פורת יוסף:** אבן טובה היה לאברהם, כל חולה שרואה אותה מתרפא ר"ל כאשר האדם יודע נגעי לבבו, שהוא חולי הנפש, בסוד הקטנות אחר שיש לו דעת זה, אז ממתיק ע"י הדעת זה, כמו שביאר מורי **[הבעש"ט]** ואנכי הסתיר אסתיר, שאינו יודע שהוא חולי ברוחני, אז אין לו רפואה למכתו האנושה, ואח"כ תלו בגלגל חמה, כי הלבנה לא ידעה חסרונה, משא"כ השמש, ידעה מעלת עצמה, וחסרונה אז יש לה מרפא וכן האדם:

(י) **מסה"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** כל מה שתמצא ידך לעשות בכח עשה, להעלות אנשי עשיה אל המחשבה, שנקרא יו"ד, אותיות יד"ו, והיינו ע"י הדעת, שהוא בחינת יוסף שנאמר עדו"ת ביהוסף וגו':

(יא) **מסה"ק צפנת פענח:** שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** ענין תחה"מ ומשיה, הוא סוד הדעת וכו' ודפח"ח: דנודע כמו שיש

רמ"ח אברים ושם"ה גידים באדם פרטי, כך יש רמ"ח אברים ושם"ה גידים בכללות עיר או מדינה, או העולם, וזה נקרא ראש, וזה נקרא עיני העדה, וזה נקרא רגל, בסוד שש מאות אלף רגלי העם, וכמו שבאדם פרטי, הנשמה השורה בדעת הוא המחיה כל האיברים, כ"ז שהם בחיבור אחד שיהי' מעשה כל איבריו עפ"י הדעת, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאור פסוק כל אשר תמצא כידך לעשות בכחך עשה, שיעשה המעשה שעושה, בכל האיבריו עפ"י הדעת, ובזה יש התפשטות הדעת, בכל האיבריו, כך בכללות העולם יש צדיק כמו משה סוד הדעת ושאר אנשים שבדורו, כשהם בחיבור אחד עמו נקראו כולם דור דעה סוד תחיית המתים ומשיח:

(יב) מסה"ק צפנת פענח: אר"א גדולה דעת שנתנה בין שתי אותיות. ע"ד ששמעתי ממורי [הבעש"ט] כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ר"ל לקשר המעשה שהוא מלכות דעשיה, מצד שמאל, אל המחשבה, חכמה כ"ח מ"ה קו ימין, שהוא יחוד קבה"ו, ועי"ז מבטל גזירות רעות, לקשר מלכתו הנקרא אנ"י, אל המחשבה, הנקרא אי"ן וכו' ודפח"ח (כידוע ממרן הריב"ש טוב כשמעלין המלכות הנקראת אנ"י לאי"ן עליון מתבטלין כל הגזרות רעות) ומעתה לפי זה תבין מעלת וגדולת דעה, שנתנה בין ב' אותיות, ור"ל דכתבו חכמי התכונה, דאי אפשר לחבר ב' הפכיים, כ"א ע"י דבר ממוצע שיש בו כח ובחינה ב' הנ"ל וכו', א"כ מאחר שדעה מחבר ב' הפכיים, על כרחך יש בו כח שניהם, ושפיר גדולה מעלתו והבן:

מתקיה לה ר' אחא. אלא מעתה גדולה נקמה שנתן בין ב' אותיות, ר"ל איך שייך בנקמה ב' מדות נגדיות דין ורחמים שיאמר בין ב' מדות הנ"ל ומשני איך, במלתי' גדולה הוא, דשמעתי ממורי [הבעש"ט] דהקשה איך שייך בנקמה, שם הוי"ה שהוא רחמים, שנאמר אל נקמות ה' וביאר עפ"י משל שהיה איש אחד מפחותי הערך, ומרד במלך, ודיבר כנגדו, מה עשה המלך, עשה אותו אחד מהשרים הגדולים, ובכל יום שהיה רואה כבוד המלך מהשרים שלו, נצטער, איך מלאו לבו לדבר נגדו, בהיותו פחות, והמלך הבין זה וכו', וזה שכתב אל נקמות ה' הופיע, והבן. ודפח"ח. וזה שכתוב אל נקמות ה', אין במילתיה, במקום שצריכה נקמה בענין זה, ע"י שהופיע לו כבוד וגדולה, שיראה כבוד המלך, ויצטער, ויהיה זה נקמה בין ב' מדות חסד וגבורה, להורות ענין זה, והבן [ע"ע בעל תשובה]:

(יג) **מסח"ק אוצר החיים:** ואתה אחי תבין כמה גורם חטא של אונאה, שגורם הסתרת פנים, וגורם אריכות הגלות, והרשעים מצליחים והקדושה מסתרת בהסתרה, שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין גלות מצרים וכן גלות המר הזה, דעיניו כיונים, דעבדין אונאה, שהרשעים סוברים שעולם הפקר, ודרך רשעים צלחה, הכל מחסרון הדעת הוא, וגלות מצרים היה, שלא ידעו להכריע, שיש לעולם בורא אחד, מלא כל הארץ כבודו, המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, עד שבא משה בחינות הדעת, וע"י הניסים שעשה, נתפרסם בעולם שיש בורא והבורא משגיח בהשגחה פרטית, על כל פרט ופרט, ועל כל פסיעה ופסיעה ועל כל דבור ודבור, אמנם לא נתגלה אלא דעת דנוקבא, ולכן בגלות המר הזה היא בחינות נשים דעתן קלות, ונסתלק הדעת, עד שנתגברה המינות האומרים לא יראה יה, אך דעת דדכורא יתגלה לעתיד, בימות המשיח, והיה עינך רואה את מוריק, שיראו אותיות התורה והתפלה, שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות:

וזהו ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, שיתפרסם כבוד אלהותו, עד שכל אחד ירגיש ויראה שמלא כל הארץ כבודו, כי חושך הקליפות גורם הסתרה ואונאה עד לעתיד, שיתגלה כבוד מלכותו, וכל העולם יראה, שהכל ברצונו הפשוט, והכל היה נעשית ע"י השגחתו, בפרטי פרטיות, ובכל תנועה היה אלופו של עולם, כי כח הפועל בנפעל, ובריאות עולם כהדין קמצא, דלבושיה מניה וביה, ובכל מיני צער והסתרות שיש לאדם, יש שם ניצוץ קדוש, ממנו יתברך, אלא שהוא בתוך כמה לבושיין עד שאינו יודע שהקב"ה מסתתר שם, שאם היה יודע שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כי יתפרדו תיכף כל פעולי און, כי אם יתן לב שגם כאן הוא יתברך אתו עמו, הן הוסר ונתגלה הלבוש, ונתבטל הצער, כי באמת מלא כל הארץ כבודו, אלא שהנהגה הוא ע"י הסתרה, שמסתיר גם ההסתרה, עד שאינו יודע שהקב"ה הוא שם בהסתרה, כמעט ואנכי הסתיר אסתיר, שגם הסתרה אסתיר, וזהו הנהגות ע"י אונאה, עיניו כיונים, עד שהרשעים אומרים לא יראה יה, ולא יבין אלהי יעקב, ובאמת המשכיל יבין, שבכל הדברים אלופו של עולם שם הוא, כמעט אמר אויב חמשת אלפין, שאלופו של עולם הוא שם בהסתרה, וכל מאורעות והרפתקאי דעדו עליו, ידע שיש כדוגמא זאת בשכינה, הנקראת זאת, כל זה לקמתי ממרן [הבעש"ט] מספר הכהן הגדול:

ומעתה נבוא לאור באור החיים, בדברי מרן שער אונאה, בסוד דבר שבמדה ושבשקל, ושבמנין ובמשורה, אין שם אונאה, כי אם הטעה אותו, בחשבון המדה, אף כל שהוא חוזר, ואין בו דין אונאה כלל, והנה המשקל נמשך מסוד דעת עליון, הנמשך מהכרעות וכו' ועל ידי הדעת נשקל האור, אם הוא אור גדול וכבד, נמשך על הכף עד למטה, כפי ערך גדלותו וכבדיותו, כך ימשיך למטה, ואם הוא קטן או קל, אינו יורד עד למטה אלא כפי קטנותו וקלותו, וזהו המדידה, בסוד אור החכמה הנמשך ע"י הדעת דעת עליון: ודע שבחינה זאת הנמשך ע"י משקל, לא נתעבה בחינה זאת, ולא נתגשם, אף שיורד עד למטה, כטעם אור שברא הקב"ה, אדם מביט בה בכל העולמות עד עדי עד, אבל יש בבחינה זאת, כללות נפש רוח ונשמה חיה, ובחינות חיה שלה אינו מתעבה, ומי שזוכה לטעום אור הזה על ידי התורה, צופה ומביט מסוף עולם עד סופו, ורואה היכלות שלמעלה ושומע כרוזין שלמעלה, כמו מרן אלקי האר"י **והבעש"ט** כי בחינות אור משקל הוא, בחינות אלהות, שבכל העולמות, וידוע לכל משכיל, שכביכול אורו יתברך, מלא כל העולמות ולא ישתנה:

ענין דרך צדיקים

(א) מסה"ק נצר חסד: וביאר מרן הריב"ש זצ"ל על מאמר ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי, האוכלי בני אדם, כי באמת בכל תאות עולם יש ניצוצי בחינות בני אדם, קומה שלימה והצדיק מתקנם, ומי שהולך אחר תאות לבו, אוכל ומשחית את בני אדם, וריש לקיש נפל תחת תאות הזמן, שנתגבר עליו היצר והקליפות, בפתיין ומתיקי דלישנא, כנודע, שיתענג בעונג מר ורע, והצדיק הזה התגבר על הכל, והרג את כולם, כל כחת רעות, והקליפות, וכשרואה היצר, שאין בו תוחלת, שיתגבר להרשיע, ולפחות את הצדיק, אז אומר לו ראה כמה מעשיך נאים ביותר, כי כל העולם הולכין אחר תאות לבם, ואתה בלבד צדיק וקדוש וחסיד, ובוה מתגאה על כל, והגאווה הוא ממש עבודה זרה, וזהו חיותא ופלגא, כי אחר שממית אותו, צריך עוד פלגא חיותא, להנצל מגאווה, שילך בדרך הממוצא, צדיק אוכל לשבע

נפשו וכל מעשיו יהיה לשם שמים, כל אחד לפי השגתו, יש ביחודים ובאהבת ישראל, ויש בדרך אחר, וישלים עם יצרו, להפכו אל הטוב, וקליפות נגה חציו טוב, וחציו רע, וכשעושה שלום, נהפוך חציו של טוב אל הקדושה, וחציו של הרע נדחה:

וזהו הדרך הנכון, מתחלה כשמתגרין בו שלש קליפות הטמאות, צריך לפרוש עצמו מכל וכל, מתאות עוה"ז, בסגופים ותענית הרבה, עד שממית כח הרע, וזהו חיותא, וכשכבר המית כח הרע, יתנהג בדרך הממוצע, באהבת ישראל, ובהכנעה ויחזור חציו הטוב, של נגה אל הקודש על פי דרך התורה, וחציו ידחה, וזהו ופלגא כך עולה מדברי מרן אלקי הריב"ש זצ"ל:

וכן הוא באמת מנהג צדיקים אף בימים קדמונים, שהיה נוסעים מקודם אל רבם, ללמוד תורה, ושם המיתו עצמם על דברי תורה, בדוחק ועוני עד שהכניעו, והמיתו הקליפות הרע, ונזדכך חומרם ע"י סגופים מרים, סמים המרים, אבל עבודה זאת היא מבחינות שבירות הכלים, אדעתי' דנפשיה, וזהו חיותא, להמית יצרו לגמרי, ובאמת רשב"י אחר עבודה זאת, פסק על עצמו משפט רשעים בגיהנם, כמבואר בגמרא, והתנא דכאן [בפרקי אבות] לא מיירי מזה, כי בכאן מילי בחסידות מדבר, אחר שזכה להכניע הרע, וצריך לילך בדרך הממוצע, ולעבוד עבודה תמימה, לקשר עצמו עם כל ישראל באהבה, ולעסוק במורגש לשם שמים, שיבוא ממנה למושכל, ויהא דעתו מעורבת בין הבריות, עד שיבוא למדריגות עבודה, בהתפשטות המורגש בביטול גמור כאין, והוא הפחות שבכל הבריות ויהא דעתו מקושר באור עליון בהכנעה באין, ובשמחה ובלב טוב:

(ב) מסה"ק נצר חסד: אמר התנא, כשתראה אדם שהוא נעור כל הלילה, ומחלך בדרך יחיד, בלי התחברות עם שום אדם, וכל היום הוא סגור ומסוגר יחידי בהתבודדות ומפנה לבו לבטלה, כי בכל אלה יש כוונה פנימיות דקה מן הדקה לבטלה, ולא לשמא דקב"ה, אלא מאנשי שם, כי דרך טפשי עולם ושומים לשבח לאיש כזה, והוא להם לקדוש יחשב, שאין כמוהו, נעור כל הלילה, ויושב בתענית בדה, כמו מצורע מוסגר, וזהו דרך אפילה וחשך, ולא כך דרך החסידות, שלמדנו רבותינו הקדושים מרן אלקי הריב"ש זצ"ל כשזכה לבוא למדריגות עולם התיקון, אחר עבור עליו הרבה סגופים ופרישות, ילך בדרך הממוצע, באהבת ישראל, ובהכנע' אמת, אין ממש, וכל דיבוריו

יהי מתוקים ועריבים, לכל ישראל, ביחודים ודביקות אחבה בתענוגים, וצריך לזה כמה דרכים אמיתיים, והתנהגות לבוא לזה דרך אמת, דרך צדיקים אשר יודע השם יתברך:

(ג) מסה"ק היכל הברכה: דא רומי רבתא ואפיקורסית, ומדמה שהעולם הפקר, והכל מקרה ר"ל וכו', המכסה עיני השגתו בכל פרט ופרט, ובכל תנועה ותנועה, ובכל דבור ודבור, ובכל מחשבה ומחשבת, ואומר מי רואני, ודבורי הפקר לדבר כל לשון הרע, ולצנות ונבל פה, ואומר שיש לו דרך, ובאמת דרך רשעים אפילה, ובאמת אלמלא שיהיה יודע ורואה שכל דבור ודבור נברא ממנו מלאכים טובים או רעים, היה שוקד על התורה, ועל התפלה, להתפלל כל מלה ומלה באהבה ויראה, ולעשות כל המצות בנועם זיו השכינה, ולומר כל הברכות בהארה נפלאה, אשר אין תענוג ונועם ושמחה והדר, יותר מזה, וכל חללא דעלמא והרחבות, הם הבל וריק, כנגד תענוג הנחת תפילין פעם אחת, ואמירות תפילה ולימוד תורה, ובפרט בזה"ק, ובכתבי מרן, אשרי עין ראתה כל אלה, אעפ"כ לבבו נשבר, שברי נבל, נשברה לב, נשברה לאלף שברים זהו הדרך שהורנו מרן הקדוש אור צה אור מצוחצח אור מקדמונו של עולם רבינו ישראל בן שרה הריב"ש טוב ולעשות יחודים וקשורים בכל תנועה, ולעלמא דאתי, שיתגלו עיני פקחא טבא, ואז יראו כל העולם שבכל תנועה קטנה מצעדי גבר היו בהשגחות המשיגיה לית אתר פנוי מניה:

(ד) מסה"ק אוצר החיים: ותדעו שאין בחינות חיה, נקנה לאדם, אלא למי שאוכל כל ימיו על טהרות הקודש, ואף דברי חולין שלו מוקדשים לשמים, וכן באכילת ותענוגי שבת קודש, לשם שבת קודש, וכן באכילת כהנים קדשי מזבח, לשם קדושת הקודש, וכל יותר שאדם מקיים בכל דרכי דעה"ו, קדוש עצמך במותר לך, נקנה לו פנימיות חכמה, צורת אדם בקומה זקופה, כח מ"ה, עיקר אדם בסדר דרכי הילוך עולמות, דצח"מ שנגלה ודרך זה דרכו בו הקדושים אשר בארץ המה, אלקי הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידי תלמידיו וכו' הדרך הנורא, להפשיט עצמו מכל תענוגי עולם הזה, הנמאסין ומדות רעות דנחש, ולקשר הכל בבורא אמיתי לעבודתו, זוכה לבחינות חיה כל אחד לפי שרשו בעולם עליון, באבי"ע ולפי גודל קדושתו וטהרתו וחסידתו ופרישתו לדבק באלהיו, ולהחזיר הכל לקדושה:

אות ה'

ענין הבחנה

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** כי יפלא ממך דבר, ר"ל ממך הוא מופלא ומכוסה, בין דם טהור לדם טמא, ר"ל אם הוא מצוה, או עבירה, כי היצה"ר כסות ולשון שינה כנגדך, והיינו דאמרי בת"ח, אבל לאחרים שהם המוני עם הוא בגלוי ואינו מכוסה, וע"ד ששמעתי בשם מורי **[הבעש"ט]** קדשי קדשים שחיטתן בצפון אבל קדשים קלים שחיטתן בכ"מ וכו' וז"ש כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם, ר"ל בין דם טהור לדם טמא, שנולד לו ספק אם הוא היצ"ט, ובאמת מצוה לעשותו שהוא דם טהור, או שיצה"ר כסות ולשון שינה, והוא דם טמא וכיוצא באינך בין נגע לנגע, עוד אפשר לומר עפ"י מה שיש להק' כאן דהול"ל דבר משפט, מה דבר למשפט, וכן הקשה האלשיך, ונ"ל דכתב האלשיך ז"ל בפ' אשת כסילים הומיה, והוא במשלי, והובא ג"כ פי' כי תבא, כי בא שלמה בחכמתו להעביר תלונות מעמי הארץ האומרים מה נשתנה היצה"ר מיצ"ט, כי היצה"ר הומה בדבריו תמיד יומם ולילה לא ישבות, עד שעושין חפצו, ואלו הי' היצ"ט עושה כך, היו שומעין לו יותר, אך לא כן יעשה כ"א פעם אחת ידבר, ושוב לא ישנה, אך התשובה ידוע, כי היצה"ר לא בדעת ידבר לחטוא ולאבד נפשו, אבל היצ"ט דעת ידבר, לדבק נפשו בה' וטוב לו בזה ובא, ע"כ פיו פתחה בחכמה, פעם אחד והשומע ישמע, והחדל יחדל, יעו"ש, וז"ש בפסוק ולא יראה בך ערות דבר, ר"ל מצד היצה"ר הנקרא דבר, שהומה לדבר תמיד בהתמדה, והמוני עם קורין לאיש בליעל, בעל דבר, מטעם האמור, וז"ש נק' היצה"ר לאמר, ויצ"ט חרש, וכאן ג"כ יובן, כי יפלא ממך דבר למשפט בין היצה"ר הנקרא דבר, ובין יצ"ט הנק' משפט, כי יכלכל דבריו במשפט וכו', ועכשיו שהוא מופלא ומכוסה, שאינך יודע להפריד, והגרם הוא ממך דייקא, בסיבת חטאך שגרם בעונו לערב ח"ו טמא בטהור, ושפחה תירש גבירתה, בסוד שבת מחלליה מות יומת, ועצה היעוצה, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו, ור"ל כמו ששמעתי ממורי **[הבעש"ט]** בשם הרמב"ן כי כשרוצה לעשות איזה דבר, ומסופק בו אם לעשותו או יחדל, יראה לפרש תחלה מן הדבר ההוא כל צד הנאה,

שלא יהי' לו בדבר החוץ, ואז יעלה באמיתית הדבר אם לעשותו, אם לאו ודפח"ח: כי הוא כלל גדול בכל עניני עוה"ז, ועוה"ב להמשכיל: וכמו שכתבתי בפרטות האדם, כך הוא בכלל, כי מצינו בענין ת"ח שלומי אמוני ישראל, משרתי וכהני ה', אשר ה' בם בקודש, ויש שידין יהודאין, כמו דואג ואחיתופל שהיו מספר לה"ר, אשר עליהם נא' ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי, ותורתן משפה ולחוקן, וכמו בחורבן ירושלים שהיו נביאי אמת מוכיחין בשער לעשות טוב פן יחייבו לממ"ה, ונביאי השקר היו מקילין להם ובישרו שלום וצדיק, שלא יאונה להם כל און, ובודאי כח דהתירא עדיף הי' להם לשמוע, עד שגרמו בעו"ה לבית מחמדינו לחרוב, ונפלה עטרת ראשינו, כמ"ש נביאיך חזו לך שוא ומדוחים ולא גלו על עונך וגו' ועדיין נגע הבהרת במקומה עומדת, שהמבוכה הזאת בישראל, שהוא כי יפלא ממך דבר למשפט, שלא נודע איזה כשר מן הת"ח הנ"ל זה או זה, כדי שישמע לו או להשגיח עליו, וז"ש כי יפלא ממך דבר למשפט, כי סימן של יצה"ר יש בין כיתות ת"ח ג"כ, כי סימן דלא ידע כלום שבוחי, והוא הנקר' דבר מכת יצה"ר, ואלו שהם מסיטרא דיצ"ט נקרא משפט, כי יכלכל דבריו במשפט, שלא להשביח ולהתפאר וירבה בשתיקה ומכח זה לא נודע להמוני עם, אל מי מקדושים יפנה, הגם דזה עצמו סימן טוב להבחין אם הוא דבר או משפט כנ"ל, מ"מ סתם המוני עם אין מבחינים זה, ועצה היעוצה בא' מב' דברים, וא' מ"ש וקמת, ב' הוא עלית אל המקום וגו' והוא מ"ש שיקום ויעמוד ליפרד ולנער ממך כל הנאתך שאתה חומד ומתאוה לשמוע לזה שהוא לכבודך ולהנאתך וכיוצא בזה, ואחר שתסיר ממך כל צד הגאה, אז יש מקום להכריע, משא"כ בלא"ה:

והשני הוא רצונך לידע האמת, אל מי יפנה, לא יכריע ע"פ בני עירו דאמרי' האי צורבא מרבנן דמרחמין לי בני מתא, לאו משום דמעלו טפי אלה משום דלא מוכחא להו במילי דשמיא, וא"כ שמא כת אחד מת"ח מוכיחין על פניהם תמיד, ושונאין אותם, ואלו ת"ח מחנפין להם, אלא עצה יעוצה, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' שהוא שאר מקומות שחזין לעיר הזאת, ושיהי' המקום אשר בחר בו ה', שיש בה עובדי השי"ת, ובאת אל הכהנים שהם משרתי וכהני ה' והלויים אשר עובדים השם ג"כ, רק בענין אחר כמו שמצינו בענין זה כנודע, וע"פ אשר יורוך לא תסור, ואז תשכיל ותצליח, וק"ל:

(ב) מסה"ק פורת יוסף: והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי פי' **הבעש"ט** בשם הרמב"ן, שצוה לבנו אם יסתפק לך באיזה דבר, איך לעשותו, כשיש בו דרכים ולצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק אם הוא מצוה אם לאו, ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, והדבר שיש לאדם הנאה ממנו, יכוין למצוא ראייה להתיר האסור, ע"כ אז תראה קודם כל, לסלק בעסק דבר זה, הנאת עצמך, או כבודך, ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן אז השי"ת יודיעך האמת, ותלך לבטח, וז"ש והדבר אשר יקשה מכם, שאינכם ידועים איך לעשותו, או למנוע, הספק נולד מכם, שיש בו הנאתכם, וע"כ תסלקו מדבר זה הנאתכם, ותקריבון אלי, והכוונה שיהיה לשם שמים, בלי שום פניה והנאה, אז ושמעתי אתן לו הבנה, איך יתנהג וק"ל:

(ג) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זלה"ה בשם הרמב"ן, שצוה לבנו אם יסתפק לך באיזה דבר מצוה, איך לעשותו, כשיש בו דרכים לצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק, אם הוא מצוה או לאו, ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, אז תראה קודם לסלק כל הנאות, או כבוד שלך, מעסק דבר זה, והכל לשם שמים, ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן, ואז השי"ת יודיעך האמת ותלך לבטח, והוא כלל גדול בתורה, ובכל עניני הנהגות בעולם הזה, לעשות במתן הרבה ובמשקל, אם לדבר זה או לא, אם לעשות זה הדבר או לא, והכל לשם שמים וביחודי שמותיו יתברך:

ענין הודו

(א) מסה"ק מאור עיניים: והנה, מורי ורבי נשמתו בגזי מרומים אמר, דאיתא בזוהר הקדוש כי כל יום מימי השבוע קאים על מדה אחת, ויהי אור ביום א' הוא מדת אהבה וכו', עיין בזוהר בראשית, ואמר שצריך האדם לזכך מדותיו בכל יום, דהיינו ביום א' מדת אהבה ביום ב' מדת יראה, וכן כולם, יראה על מדותיו לתקנם כאמור בכל יום מדה א' ביותר, ואם לא די לו, יקום על המדה עד

שיבררנה, ואמר מורי שהוא נהג כך בתחלה, שהיה מפנה לבו מלמודו מכל עסקיו לעיין שעה או ב' שעות בכל יום במדה אחת עד שנתבררה אצלו צלולה גמורה, ובשבת בא תוספת קדושה, בכל אדם לפי מדריגתו, וכל אדם הרוצה לעבוד את ה' מרגיש בעצמו בכל ערב שבת, כשבא להתפלל מתעורר בו חשק יותר, וצריך לחגור ולחשוב במדה שלו כאמור: וזהו והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, כי הששת ימים הם הכנה לשבת, כי בלא ו' ימים אי אפשר להיות שבת, ומטעם זה ההולך במדבר מונה ו' ימים ועושה הז' שבת, ובלא המנין אינו עושה, וחבן. והיה משנה על אשר ילקטו וגו' משנה הוא לשון חזרה, שיחזור על מה שלקטו יום יום:

וזהו שיסד הבעש"ט זלה"ה נבנ"מ לומר בכל ערב שבת, מזמור ק"ז כי מחמת שצריך לזכך עצמו יותר ויותר בעת ההוא, ושם נזכרו ד' שצריכים להודות, והא' תעו במדבר, הוא לשון דיבור, שכשבא להתפלל הוא תועה בהדבור, ואינו יכול להביא מדותיו כולן בהדיבור, ולשים כל חיותו בהדיבור, שלא ישאר שום מדה לחוץ ולפעמים אינו יכול לעשות כן, מחמת שהיה מקושר כל ימי השבוע בעסקיו, וזהו תעו במדבר וגו', הוא לשון התעוררי, התקנה הוא ויצעקו כו', צעקה היא בלא דיבור, לה' שירחם עליו לעזרתו והבא ליטתה כו' ומחמת שבא למדת רחמנות, וכל עיקרו הוא לעבודתו יתברך, אזי נפרדין ממנו החשכות, כי אין קטרוג, מאחר שבא למדת רחמנות, ולמדת אין, כי לא לעצמו הוא מבקש, רק להש"י, כל אוכל תתעב נפשם, הוא לפעמים אינו טועם טעם ותענוג מעבודתו, כחולה שאוכל ואינו טועם טעם, אזי ג"כ התקנה ויצעקו גו', וכן יושבי חשך, שהוא בחשכות השכל, יורדי הים וגו' קאי על אותן שהם במדריגה, שהולכים בעולמות עליונים בתפלתם, ולפעמים באה ח"ו פניה, או שום ניצוץ גבהות, אזי יעלו שמים ירדו תהומות ח"ו, אזי ויצעקו וגו':

וזהו שאמר ר' אברהם ע"ה נבנ"מ, וכל קומה לפניך תשתחוה כי המדות נקרא קומה שלימה, וזהו וכל קומה, דהיינו כל המדות לפניך תשתחוה שיכניעם לעבודת הש"י לבד, ולא לשם צרכו לתאוות הבהמיות: ומורי היה מרגלא בפומיה לקרות זה חולין שנעשו על טהרת הקודש, כי בכל דבר הנראה חול, יעשה על הטהרות הקודש, כי בכל דבר יש תורה למשל באכילה כמה תורה ודרכים יש בה, וכמה דינים בנטיילת ידים, וכן במשא ומתן, ואמר מורי שחיות הדברים ההם הם

מהתורה ודינים ההם שיש בהם, ואורייתא וקב"ה חד, כי הכל יש לו אחיזה בהתורה, אפילו בריה קטנה:

(ב) מסה"ק דודאים בשדה: ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש: הנה נודע כי בימי החול כל כוונתו בתורה ותפלה ומצות להעלות ניצוצים, ובמנחה של ערב שבת עולים כל התפלות, וכל הניצוצים ועל זה תקנו לומר מזמור הודו כו' יאמרו גאולי ה', הם הניצוצים אשר גאלם מיד צר, כמ"ש בעל שם טוב ז"ל (עיין באריכות בפירוש הודו להבעש"ט ז"ל) והנה אם האדם מתפלל בכוונת הלב בימות החול, ואז כשעולין הניצוצות בערב שבת, בא לו הארה גדולה מקדושת שבת, מה שאין כן אם לא העלה ניצוצים בימות החול, אין לו הארה יתירה בשבת, וזהו שאמרו (בגמרא עבודה זרה דף ג' ע"א) מי שטרח בערב שבת כו' כי בערב שבת יכול לתקן כל ימי השבוע, יאכל בשבת, יש לו תענוג ותוספות הארה וקדושת בשבת, והבן, וזהו שכתב ששת ימים תעשה מלאכה להעלות ניצוצים והיא מלאכה כבדה ואח"כ וביום השביעי יהיה לכם קודש רצה לומר קדושת שבת והבן:

ענין הוי זהיר בגחלתן

(א) מסה"ק פורת יוסף: ביאר משנה דאבות פ"ב הוי זהיר בגחלתן וכו' עד בגחלי אש ושמעתי ממורי [הבעש"ט] כי קודם הלימוד אמרו מלתא דבדיחתא וכו' והנה כי יש קטנות וגדלות בעולם, שנה נפש, ועל ידי מלתא דבדיחתא עולה מן הקטנות, ומתדבק בגדלות, והנה בזמן הגדלות שבעולם, אז הוא דבוק בו יתברך כפשוטו, מה שאין כן בימי הקטנות שיש בעולם, אז צריך מלחמה גדולה שיוכל להתקרב אליו יתברך, וזהו עיקר השכר שיש לאדם שעושה על צד ההכרה, גם שלא יוכל לעשות הטוב בפועל, מכל מקום בלבי צפנתי אמרתך, בהוין יעשה ענינים גשמיים, וז"ש חז"ל תורה ומלאכה, שיגיעת שניהם משכחת עון, וכיוצא בזה, וכשבא איזה תלמיד להרב בימי הקטנות,

מדרש   הוי זהיר בגחלתן   ריב"ש טוב   קלט

ולומד ממנו דברים גשמיים הנקרא גחלת, בלי אור פנימי, וז"ש הוי זהיר בגחלתן וכו' כעקרב ר"ל ו' מדריגות הנקרא ע' הוא מקרב לשרשן, וזה אינו יודע מזה, וסובר וכו' ודפח"ח:

(ב) מסה"ק אמרי צדיקים: בשם הבעש"ט הוי זהיר בגחלתן שלא תכווה וכו' שכל דבריהם כגחלי אש (אבות פ"ב) והקשה ממ"נ אם גחלת סתם, פי' בוערות, ל"ל כגחלי אש, ואם סתם גחלת משמע עוממות קשה מ"ש הזהיר בגחלתן שלא תכווה, הלא סתם גחלת הם עוממות, ואמר הבעש"ט ז"ל כי הנח לפעמים צדיק גמור נופל ממדריגתו ועובד להשי"ת בקטנות, דהיינו שאינו מתפלל בכוונה גדולה, וגם הולך בטל לפעמים, והנה אדם אחר הרואה את הצדיק במדריגה כזו, שאין תפילתו ולימודו כ"כ בכוונה, וגם הולך בטל לפעמים, פן יהרהר אדם הרואה את הצדיק הנ"ל, שגם הוא יעשה כן, מה אם זה שהוא צדיק וחסיד עשה כך, מכ"ש הוא, לזה מזהיר התנא שלא ידמה את עצמו לת"ח וצדיק, כי הצדיק זה כשיתעורר משינתו ויתחיל ללמוד ויתפלל כמקודם, יעלה כל הדברים בטלים שדיבר, וכל המעשים שעשה עד הנה יעלה הכל למעלה כידוע מסוד העלאה ניצוצין אף מדברים בטלים, אבל אתה אדם הרואה, אדם פשוט שאינך יודע כלל מסוד עבודת הכורא יתברך, איך ימלאוך לבך לדמות א"ע אליו, וזה והזהיר בגחלתן ר"ל, אפילו בשעת שנפלו ממדרגתם, שהם כגחלת עוממת, דהיינו שמדבר דברים בטלים, הזהיר שלא תלמד מהם, לפי שכל דבריהם, אפילו דברים בטלים שלהם כגחלי אש כנ"ל:

(ג) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: בפסוק ויאמרו גש הלאה, ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט וגו' והספיקות רבו, א' לאיזה צורך נכתב מאמרם של אנשי סדום בתורה, ואיך הוא בכל אדם, ובכל זמן ועוד דלשון גש משמע קירוב והלאה משמע ריחוק, ועוד דחזר לכתוב ויאמרו האחד בא לגור וגו', ועוד כפל וישפוט שפוט: ונראה לפרש בב' פנים דידוע מ"ש בכתבים בק"ש שעל המיטה שם של מ"ב, שיש ב' מיני יראה, בסוד רצוא ושוב וכו' יעו"ש, והוא סוד עולם התיקון נגד עולם התוהו, שע"י קירוב גדול נתבטלו ממציאות, משא"כ כשיש קירוב מרחוק, כמו סוד עולם התיקון, והבן, זה היטב: וה"ה בגשמי, בעניני בני אדם, נגד חבירו, ראיתי בס' מובחר פנינים בשם חכם א'.. יותר מדאי, שלא יהי הקירוב גורם ריחוק, יעו"ש, ואפשר שזה כוונת המשנה, באבות, והוי מתחמם כנגד אורן של

חכמים, והזהר בגחלתן שלא תכוה, ר"ל שלא לחמם מרחוק, ולא להתקרב מאד, עד גחלת האש, שלא יגרם חיזק שיכווה, וכדומה ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה והבן, ובזה יובן גש הלאה, ר"ל, שיהי' הקירוב מרחוק שאז יתקיים בין בגשמי בין ברוחני, ומפרש כי מהגשמי נודע ברוחני, וז"ש ויאמרו האחד בא לגור, ור"ל כי נודע מהגשמי, כשבא האחד מיוחד איזה למדן בעיר לגור, ומיד בהתקרבו ישפוט שפוט כמו שפוט השופטים, שהוא ישפוט השופט שבעיר, לריב עמו שיתווכח, לכך גם ברוחני עצה היעוצה, שלא יתקרב מאד, כ"א מרחוק ה' נראה לי, והבן:

(ד) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, כי לפעמים הצדיק הוא כמו גחלת עוממות, ועוסק בעניני עולם הזה, ובלבו אש גדול, ומיוחד יחודים בעניני עולם הזה, ונקרא גחלת גימטריא אמת, ולפעמים מדבר איזה דברים עם המון עם ולפעמים בשאר ענינים לבוא להכנעה אמיתות לביטול איהו וחיותי חד בהון, והטפש יראה זה, וילמוד לילך כל היום בלא תורה ותפלה, ולעסוק בעניני הבל ובדברים בטלים, ומזה יבא לדבר לה"ר על ה', ועל משיחו ח"ו בן קץ הימין, ולזה מזהיר התנא, הוי זהיר בגחלתן, בעת שהוא גחלת, לא תלמוד ממנו דברים שאינם לפי פחיתות ערכך, שלא תכוה, ותפול ולא תעמוד, ע"כ הזהר שלא להפסיק מתורה ודבקות אף רגע:

ענין הטבע

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] פי' הש"ס הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם וכו' ת"ק ורבי ישמעאל ס"ל ואספת דגנך הנהג בהם מנהג ד"א, רשב"י ס"ל אדם חורש בשעת הרישה וקוצר בשעת קצירה תורה מה תהא עליה, אלא כשישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, ומסיק אח"ז הרבה עשו כרשב"י וכו', והענין כי יש ב' סוגי אנשים

א' הנהג עפ"י הטבע, וחורש בשעת חרישה וקוצר בשעת קצירה וכו' ב' הנהג למעלה מהטבע, לבטוח בה' שיומין לו במעט עסקיו די פרנסתו, ושיפנה לעסוק כל ימיו בעבודת השי"ת, אז מלאכתו נעשית ע"י אחרים, והיינו צדיק באמונתו יחיה, שדרש בש"ס דמכות בא חבקוק והעמידן על א' וכו', משא"כ מי שאינו במדריגות בטחון, ורוצה לעשות כמו רשב"י, והניח מדריגתו עפ"י הטבע, ומדריגות עליונות לא השיג, ונשאר קרח מכאן ומכאן: וז"ש הרבה עשו כרשב"י, גם שאינו בגדר זה, לכך לא עלתה וכו' ודפח"ה. ובהרחבת ביאור משלי: הגם ששמעתי ג"כ לפי שהרבה עשו כרשב"י, לכך לא עלתה וכו' ודפח"ה, ובזה יובן מאחז"ל נזיר הי' שמואל שנאמר ומורא וכו', אר"י, והלא אין מורא אלא של בו"ד וכו', ומשני דבאמת היה לו מורא מבו"ד, שנאמר איך אל"ך, ר"ל כי נודע הליכה הוא להתרחק ממנו ית' מדביקתו, וז"ש איך אלך להתרחק ממך, ושמע שאול והרגוני, כי הניח מדריגתו ומדריגות אחרים לא הגיע, ונשאר קרח מכאן ומכאן ואז אמר לו השי"ת תקח עגלת בקר בידך, להתנהג עפ"י הטבע ויהי לו אז מורא השכינה, עד שיחזור למדריגתו, מאחר שהכל הוא לעשות רצונו ית', ושליחתו בין בהתנהג עפ"י הטבע, או למעלה מהטבע והבן:

(ב) מסה"ק דגל מחנה אפרים: ידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, כי במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו, וכן הוא בדיבור, ובמעשה, באיזה מדריגה ובאיזה עולם שהוא שם, שם הוא קשור כולו, בזה העולם ובמעשה, היינו כשהוא קשור בטבעיות, ולא הגיע לאמונת אלהות, אז גורם בגופו ג"כ עבודת טבעיות, כיון שעוסקים בדברים טבעיים, הוא קשור כולו בטבע, וכמ"ש כבר כי יש ד' יסודות באדם, ומשם באים כל הרעות ותאוות, ודברים טבעיים, וכשהוא משבר כל הטבעיות והתאוות, זוכה שנעשה מלך על כל הד' יסודות שלו וכולם משמשים לו, כפי צרכו, ויש בזה דרוש ארוך, ואם ח"ו הולך בדרך הנגרע, ונמשך אחר תאוות גופניות ומטבעיים, אזי גורם מלך לשדה נעבד, ונעשה הוא עבד, שצריך להתעסק בעבודת גופו, למלא תאוותו, וכשהי"ת עוזר לו, ויוצא מן מדת טבעיות, ונכנס לבחינת אמונת אלוהות יתברך ויתעלה, שאין שום עוד מבלעדו, והכל חיים ממנו, שהוא מחיה את כולם, אז הוא יוצא ג"כ מן עבודת טבעיות, ונכנס לעבודת אלהות יתברך ויתעלה, והנה ידוע, במצרים היו ישראל דבוקים בדרך הטבע, ולכך היה עליהם בגופם ג"כ עבודת

קמב מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב

טבעיית, שיעבוד הגלות, וזה היה צורך כל המצוות, שהיה שידוד המערכות, למעלה מן הטבע, כדי להכניס בלבם אמונת אלוהות, שהוא כל יכול, ואין בלתו, כדאיתא בספרים, וממילא יצאו מן עבודת טבעיות, ונכנסו לעבודת אלוהות, כמ"ש בחוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלקים וכו' שיכנסו לעבודת אלוהות:

(ג) **מסה"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה בשם רבינו סעדי' גאון, כי עיקר בריאת האדם בעה"ז לשבר מדות רעות הטבעיות שלו, ובזה מעלה [מדריגה הנק' טבעו בעולם עליון, שנק' עולם, לשון העלם והסתר] וז"ש [לך לך מארצך] וממולדתך, דהיינו הטבע, שנולדות עמו, וראה לשבר אותה כנ"ל, ומבית אביך, כי אביך נק' חכמה אבא, ובית אביך הוא בינה, עולם המחשבה, והכוונה שיראה לתקן המחשבות הרעות, ע"ד שביאר מורי [הבעש"ט] זלה"ה וז"ש ומבית אביך, שידע לברר מה שנפלו המחשבות מן בית אביך, שיחזור להעלותן, ועי"ז תזכה אל הארץ העליונה אשר אראך:

ענין הכנעה והבדלה והמתקה

(א) **מסה"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה בענין תקוני תפלה צריכין הכנעה הבדלה המתקה, עיין תולדות בסופו, וביאור שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה, דכתבתי במ"א ששמעתי ממורי [הבעש"ט] איך בכל אות נכללו כל האותיות, כי שורש כל האותיות הוא אות א' והוא קרוב לאחדות אור א"ם, ואח"כ נתפשטו ונתלבשו זה בזה, עד שאות ב' הוא שני אלפין עד אות ת' הוא לבושים וכסוים שנתלבשו ונסתתר אור א"ם בארבע מאות לבושים וכסוין, ואות ת' הוא אחרון ורחוק מן המאציל בכמה כסוים ובכמה לבושים ובכמה הסתרות, עד שיונק משם עשו וארבע מאות איש, והצדיק שיודע שאלופו של עולם בכל תנועה ובכל אתר ולית אתר פנוי מיניה ממש, אזי הוסר הלבוש, ומעלה כל הנשמות עד רום המעלות אלופו של עולם, ובזה נתקבצו כל האבנים למקום

מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב קמג

אחד, אחדות אור א"ם, תנא וכולן נבלעין באחד, בשורש האחד האמיתי, שהעלן הצדיק לשורש אחד, אור א"ם ותבין:

וכל בריה מישראל המשתוקקין לטעום אור מתוק לעבודת השי"ת, ולא דברה תורה אלא בצדיקים, שמייגעין עצמן להשיג דביקות השי"ת, ולטעום מאור זיו שכינתו, והם טועמים הרבה טעמי מיתות וחלישות דעת, ועניות ונסיונות, וכשנמתקין הדינים עולה לאור אלקי אצילות, ובא לאור גדול, ודביקות אלחי מעין עוה"ב ומיתוק דין, כי סוד אלף סוד פל"א, ונתלבש באות בית, שהם בית אלפין, וכן באות גימל, שלשה התלבשות של אלפין, עד אות תיו, ארבע מאות כנ"ל, וכל מה שנתרחק האות, ונתרחק מן חיות ותענוג האור, ונתלבש בלבושין והסתרות של הקליפות, עד אות ת' רגל עקום, מלכות שבמלכות דעשיה, ששם כל המחשבות רעות וזרות ותאות ואהבות, וגם שם אל מסתתר, שיש שם איזה ניצוץ הקדוש, וכאשר יתן על לב גלות השכינה, שהוא ניצוץ שיש שם איזה ניצוץ הקדוש, וכאשר יתן על לב גלות השכינה, שהוא ניצוץ השכינה חלק אלקי המסתתר שם בכיעור הזה, של הקליפות, ויתחרד חרדה גדולה, ויאמין כי אין שום תנועה בלתי אלוהי של עולם, והוא שם אתו עמו, ואז יעמוד בנסיון:

ובפרט כשבא איזה מחשבה בטלה, בעת התפלה יראה ורעד יבוא בו, ויכניע עצמו בהכנעות עפר ואפר ממש, בהשתתפות נפש כל חי, תולע קטן, אין ממש בטל ומבוטל, אזי נתברר הנ"ק ונתחבר למעלה, אל החיות אמיתי, ואז על ידי הכנעה הגדולה בא הבדלה מלמעלה, שלא יפול מרוב הכנעה למטה, ובהכרח נעשה הבדלה בין טוב לרע, והרע נופל למטה, לנוקבא דתהו"ר, ואח"כ בא המתקה באור וחיות אלהות, וטועם מעין עוה"ב, ונמתקין הדינים בשורשן, וזהו סדר התפלה גם כן הכנעה בפסד"ז להשתתף עם כל חי הרוחש על הארץ בלב שמה, שאין והכל כמוותו זוכה לשורר ולשבח לפני מלך אל רם ונשא, ואח"כ בק"ש נעשה הבדלה וישת לו עדרים לבדו אפריש הולקיה מחולקא, דשאר עמין והוא עצמו מספר שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד ואח"כ בעת תפלה, בא ונעשה המתקה בדביקות נפלא, וזהו בכללות, ובפרטות בכל אות, והמשכילים יזהירו ויבינו:

(ב) מפסד"ק תולדות יעקב יוסף: עוד שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר סוד א"ב וכו' ואיך שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה ר"ל כי דיני ש"ך ופ"ר הרמז בתיבת אדני

דפתיחת תפלה י"ח כל הכוונת שיש שם צריך לכוין בכל תיבה ודיבור להמתיק הדינין כי אות א' הוא סוד פלא ונתלבש באות ב' שהוא בית אלפין וכן באות ג' ג' אלפין עד אות תיו ד' מאות אלפין וכל מה שנתרחק האות נתרחק מהחיות ונתלבש בקליפות עד מל' שבמל' ששם מחשבות רעות וכו' וכאשר יתן לב על גלות השכינה שהי' ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור הקליפות הזה יחרד חרדה גדולה ואז יתפרדו כפ"א ונעשה יחוד יראה עם נורא ונתברר הניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות בסוד והחיות רצוא ושוב והוא גאולה מהשבי' וזהו הכנעה כאלו הוא אינו מדבר רק השכינה והבדלה להפריד הקליפות וכו' והמתקה להעלותן להמתיקן בשרשן וכו' ודפח"ח ושמור כלל גדול זה והבן:

(ג) **מסח"ק אוצר החיים:** ושמעתי ממורי [הבעש"ט] סוד הכנעה הבדלה המתקה כי דיני ש"ך ופ"ר הרמוזין באדנ"י שפתי, צריך להעלותן והן באין מלובש במחשבות, וצריך הכנעה להיות כאין, ואז בדילין ממנו הקליפות, והרע נופל למטה, והטוב עולה ונתחדשין לו מוחין מתוקין בהתפשטות הגשמיות, וזהו הכנעה עד שנעשה אפר, ואז בדילין ממנו הטומאה והרע מהנ"ק, ואח"כ בא המיתוק בסוד מי חטאת, שעושה טהור גמור ומטהר טמאים, כי על ידי המתקה שנעשה כאין, מקרב את כל העולם לתשובה, ולכן מטמא טהורים שצריכין לירד ממדריגתן לקשור עצמו עם כל ההוה כדי להעלותן:

(ד) **מסח"ק פורת יוסף:** קבלתי ממורי זלח"ה [הבעש"ט] סוד הכנעה והבדלה והמתקה שצריך בכל עסק תורה ותפלה, בקיצור נמרץ, כי לא ניתן רשות להרחיב בזה, כי הוא מובן ממילא ודפח"ח: וז"ם ח"ש מ"ל שצריך לחשות עד שמל וכורת הקליפות, אז ימלל וידבר למתק הדינין בשרשן, שהוא סוד התפלה שביאר מורי [הבעש"ט] בשם רבו: ולכך נקראו מחצדי הקלא, כמבואר במקובלים, ולכך יזהר להפריד ממחשבתו מחשבות זרות, ועי"ז גורם להבדיל ולפרוש מהשכינה הקליפות, ולכך תיבת מל סובל ב' פירושים, א' דיבור, ב' כריתה והבדלה, וזה נמשך מזה כאמור, וז"ם ח"ש מ"ל שצריך להכרית הקליפה, ואח"כ מ"ל, דיבור בעסק התורה ותפלה, שהיא הבדלה והמתקה:

וזה ביאר ש"ם חולין דרש ר"י האמנם אלם צדק תדברון, מה יעשה האדם בעה"ז יעשה עצמו כאלם יכול אף בד"ת ת"ל צדק תדברון, יכול יגים דעתו, ת"ל משרים תשפטו בנ"א, ר"ל יעשה עצמו כאלם,

מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב קמה

מלא"ך ח"ש מ"ל חש עד שמל כנ"ל, יכול אף בד"ת בניהתא, אף בד"ת יעשה כן, דכתיב צדק תדברון ר"ל צדק, שהוא דין אחיות הקליפות וכו' ומצדה יכול יגוס דעתו, לכך גם בתורה יעשה עצמו אלם, עד שכורת ומל הקליפות שלא יהי' בד"ת ההוא שום גאווה ופניה חיצונית, ויותר צריך לזוהר בזה הדורש ומוכיח בשער בת רבים, ואז משרים תשפטו בנ"א, לומר תוכחה שנקרא משפט במישור, וזהו מאמר רז"ל אם הרב דומה למלאך וכו', ור"ל שיהיה מלאך, כי אותיות כאלם דומה למלאך, שיהי' ח"ש מ"ל שהוא חש עד שכורת ומל הקליפות וכו' אז תורה יבקשו מפיהו כי אז נכנס בלב השומע ופרה ורבה, כמו ששמעתי ממורי זל"ה מה דוד שלא למד מאחיתופל וכו', ובזה יובן לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, שיתרחק מן ג' בחינת הנ"ל הכנעה והבדלה והמתקה, שביאר מורי [הבעש"ט] זל"ה כי מצד ארציות וכו' נמשך גסות הרוח, וזה לך לך ויבא להכנעה, וממולדתך שהוא תרח עע"ז שורש הקליפות וכו' נויש כח האב בבן כמ"ש הראב"ד בספר יצירה כי כח הבנאי בבנין וכו' וצריך הבדלה להפריש ולהבדיל הקליפות שמצד האב המולידו, ובית אביך שהיה בחרן, כדרשת חז"ל עד אברהם היה חרון אף וכו', שהוא דין וגבורה ואברהם בחי' החסד ימתיק הדין בשרש החסד שיש בגבורה והדין, כמו שכתבתי בשם מורי [הבעש"ט] איך למתוק הדין בשרשו ואחר המתקה, אז תשיג בחי' הארץ אשר אראך והבן:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** ופעם אחת אמר מרן אלקי, אור מופלא אור שבעת הימים רבינו הקדוש ישראל בעש"ט משל למלך רב ונורא חכם גדול, ועשה באחיות עיניים מחיצות רבות סביב רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ובין כותל וכותל יש נהרות רבות תשעה, יאורין דמתתקפין ואולין ושטאן וסתרין בין כותל לכותל, וגם חיילות רבים מבוהלים, דובים ואריות נחשים ועקרבים, ובכל יאורא ויאורא אולא ושטאן חד תנינא, וכל עלמא מזדזעא, וארעא מתחלחלה בגין גסות רוחא דביה, אשר אמר לי יאורי, ת"ח לשית ימי בראשית לכל חד אית ליה פרצופיה, דההוא דרגא דמנהיג ליה ולא תשכח יום דלית ביה טוב, וכל יומא אית ליה גדר מלכר, דלא ייעול כל בר נש לההוא טוב כגון חשך דכסי לנהורא בכל יומא תשכח נטירו, ואינון נטירון אינון כגון קוצים לכרם ואית נטירון בין נחשים ועקרבים ושרפים, ונטרין ההוא טוב דלא ייעול תמן דלאו איהו ראוי למיעל, ואי לאו ההוא נטירא, כל חייבין חו עאלין לרזא דאורייתא ובגין דא מאן דאיהו חייביא, וייעול למינדע רזין דאורייתא ותורה

ותפלה, כמה נטורא תרעין מלאכי חבלה, נחשים עקרבם חיות ברא מבלבלין מחשבתיה, דלא ייעול לאתר דלאו דיליה ולא כל הרוצה ליטול את השם, יבוא ויטול:

והמלך נורא מאוד, ואור פני המלך מאיר בכל העולמות, עד תחתית התהום, מאור אור אין סוף, רק הכותלים והשומרים מסתירים אור פני מלך, ושולחין מחשבות רעות, קושיות והתרחקות מן המלך, ובאמת הכל הוא אחיזות עיניים, כי באמת כשידע אדם באמונה שלימה, באמת, שכל המלאכים וכל העולמות נבראו מעצמותיו יתברך, כהדין קמציה דלבושה מניה וביה, ואחר שידע אדם דאלופו של עולם הוא בכל תנועה, אז יתפרדו כל פ"א, והענין כי האדם מחויב להאמין ולידע ידיעה ברורה, כי מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מניה, וכל המחשבות והסתרות וכולים הבאין, ומכסין על השכל, יש גם בהם מציאותו יתברך, וכל מחשבה הוא קומה שלימה, וכל המחשבות והסתרות העולין, כולם באים שיתקן את עצמו ואותם, ואם אינו מאמין בזה, הוא מקצר באמונת מציאות השם יתברך, ונשאר בחשך: וכרוזים יוצאים מאן דקטול לחויה יחבון ליה בריתה דמלכא, דא צלותא:

ומי הוא פתי שלא ירצה להתחתן עצמו עם המלך, רק כשבא לחומה ראשונה, ורואה כמה ארכה וחזקה ושאר דברים המבהילים, כל אינון דמפתין לבני נשא בענוגין דהאי עלמא, לאתענגא בענוגין נאופין דהאי עלמא, ומשכי להו במחשבתין בישין, בתר ענוגין ונאופין דהאי עלמא, והאי אל נכר מפתו לבר נש דלעי באורייתא, או דקאים בבי מדרשא, לחשוב כמה הרהורין, ומחשבות רעות, ובכל מחשבות עובר על לאו דלא תתור, והאי אל נכר מפתו ליה, מאי את קאים בבי מדרשא, טב לב למיהך בתר חבורה, אינון דגאו על בני נשא, ומתענגו בענוגין דהאי עלמא: ויש שלבבו נסוג אחור, ויש שהולך כמה חומת זו לפנים מזה, ושם יש שרים רבים חיילות קדושות מלאכי מעלה, ושרפי חיות הקודש, מפזרין הון רב מדריגות קדושות ותענוגים קדושים, ורוח הקודש אל כל הבאים לפנים מן החומת, ולפעמים אחר רואו שיש לו הון יקר, אינו מטריח עצמו ליכנס יותר, אף שראה באמת שעבר כמה חומת ומסכים, ואין שום פגע רע, כי הם הכל הבל וריק, ואין בהם ממש, אבל אחר שכל חומה וחומה גבוה ואיומה מן הראשונה, כדי להבהיל יותר, זבח"י שלמי"ם עלי, הא אנא בשלוח לגבך, לאחזאה לך שלם, על כן יצאתי לקראתך, דידענא דאנת חסר טובה, דהא כען אנת רביא בחילך אי השתא לא תתענג גרמך, אימתי, כד אנת תהא סיב,

מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב קמו

ועל דא הטתו ברוב לקחה, ונסוג אחור, וגם כאן יש שרים רבים המפזרים הון עתיק השגות ותענוגים עליונים רוחניים מתוק מדבש, אבל מחמת שיש עוד חומת מבוהלים מאוד בפתוים דקים, ובחכמות זרות, וכמו שעושה השועל מראה עצמו שכבר מת, ובדבר קל יכולין לדחות לשאול תחתית:

אבל בן המלך שאינו רוצה שום דבר, אלא לעשות נחת רוח לאביו אשר בא לחומת ונהרות המבהלים ומסתירים פני המלך, מכניע עצמו מאוד, ובוכה וצעוק אבי אבי חוס וחמול עלי, שלא אדחה מאור פניך משני עולמות הלילה, מלך רחמן כמותך תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, ועל ידי גודל הכנעה שמכניע את עצמו כאין, בלתי ליהו"ה לבדו, ומשתף עמו עם כל הנבראים, שהרי כולם לא נבראו אלא לעשות רצון אביו, ואין בו שום התנשאות על שום דבר, אלא שיעשה רצון אביו, כמו התולעת הניגרר על הארץ, אז על ידי הכנעה זאת, אם הוא בלב אמת לאמיתו, תיכף יש הבדלה, ובדילין ממנו כל המסכים וחומת, כי על ידי הכנעה אמיתית שמפזר כל הונו ומדריגות שלו לחיילות הסובבים חיילות קדושות, והוא נשאר עני ואביון ומשתף עצמו עם כל בעלי חי, אז בדילין כל המסכים ואביו מסיר כל המסכים שנעשו באחיזות עניים, ועל ידי הבדלה הזה בא להמתקה אמיתית עד שנפשו נכללות באור אין סוף שבתוך ההיכלות, ואותיות, וכשמסיר המסכים, וירא כי אין שם חומה ולא מסך והמלך יושב על הכסא ומלא כל הארץ כבודו ב"ה וב"ש חי וקיים לעד עכד"ק בתוספות ביאור משלנו:

ובזה נתבאר לך סוד הכנעה הבדלה המתקה שביאר מרן אלקי **[הבעש"ט]** אשר יש בכל תיבה, כי לתקן בחינות עולמת צריך הכנעה גדולה, שישתתף עמו עם כל נמצא שבעולם, עד שלא יבקש בעצמו שום מעלה יתירה, ועל ידי הכנעה גדולה אמיתית, מתקן בחינות עולמת שבכל אות ותיבה, והוא אמירות הלימוד והתפלה, בהבנות פירוש המלות ותפלה כזאת עולה ע"י סנדלפון הקושר כתרים, וכשמסיר המסך המבדיל בבחינות הבדלה שבדילין ממנו מחשבות זרות, מחשבות במילות אשר בכל אות ואות שאומר, דנין אותו למעלה, אם אינו ראוי שולחין לו מחשבה זרה, ונדחה, וכמשכניע עצמו אז בדילין ממנו כל מחשבות זרות ובא למדריגה לומר האותיות באהבה ויראה ודביקות והארה נפלא, ובזה כולל עצמו עם בחינות נשמות שיש בכל תיבה, שכלל הנשמות באו מסוד הדעת, חסדים וגבורות, אהבה

ויראה, עד שזוכה לסוד המתקה שמדבק עצמו באור אלהות אור אין סוף שבתוך האותיות:

ענין המתקת הדינים

(א) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] כשרואה שיש עליו איזה דינים, אזי ילמד בבקר בדביקה וחשיקה שידבק עצמו אל פנימיות אור א"ס שבתוך האותיות, כי בכל דבור ודבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד, כי בכל אות ואות יש עולמות, נשמות, אלהות, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה, ואח"כ מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבות ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות, ותיכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה של עולמות נשמות אלהות, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה גדולה ותענוג גדול לאין שיעור, בהבינך שמחת חתן וכלה בקטנות והכל בגשמיות, ומכ"ש במעלה העליונה כזאת, ואז נמתקין כל הדינים:

ונודע לבעלי בינה לעשות יחוד גם בשמיעות סיפורי דברים של חבירו, ובספורי ענינים עם חבירו, כי גם שם יש עולמות נשמות אלהות, ותקשר נפשך באלהות שבכל הדברים: משא"כ קול באשה בלתי חיות הם ערוה, ולפעמים כשמתגבר העצבות ויפקח באיזה עסק ובדבורים, והוא ג"כ יחוד קבה"ו, ולפעמים שומע מקול גוי בשוק מה שצריך לו לתיקון נפשו לעשותו, אפילו מהכאות פרסות רגלי סוסים ומכ"ש רגלי אדם יבין אדם עתידות, וכן כשרואה דבר מכוער, או שומע, על הכל ישים דעתו ולבו לשוב בתשובה, ולתקן את אשר עוות: כללו של דבר, אין לך ענין קטן או גדול, בלתי השגחת המשגיה, וכן לפעמים יש לו ביטול תורה ותפלה, ומצטער על זה, יבין וידע שהכל מן השמים לתועלתו, שיתעורר יותר באהבה, ובלב בנשבר כי שויתי ה' לנגדי, אף דבר המנגד אותי, ודבר רע ויסורין הכל הוא מציאות השי"ת, ורצונו מאיר שם, והוא נקבע אצלי בלתי שכחה אלא תמיד בתמידות:

(ב) מוסח"ק שארית ישראל: יש טעם לשבח למנהגן של ישראל (כי מנהג של ישראל תורה הוא) בהמנהג שבוכין קודם החופה, בבכיה והתעוררות, עד התיצבם תחת החופה, ותיכף אחר החופה שוברים הכוס, ונעשה רינה דיצה וחדוה, והענין הוא דכתיב הלוך ילך ובכה, נושא משך הזרע, בא יבא ברינה נושא אלומותיו, דהנה יניקת הקליפות נמשך מחטא אדה"ר. ובק"ל שנה קודם הולידו בדמותו ובצלמו, הוליד רוחין וכו', ולכן קודם החופה מתעורר ענין העלאת הניצוצות מעמקי הקליפות שנפלו מרע הנמשך מחטא הנ"ל, ולכן אז הוא בחינת הלוך ילך ובכה, נושא משך הזרע, כי ע"י המרירות והבכיה מוצאים הניצוצות מהקליפה, והוא דוקא בעת שמכסין הכלה, שהיא בסוד עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, והדברים עתיקין: ולכן מפזרים אז האפין [כן הוא המנהג בקצת מדינות] שהוא דבר מר, להורות על ענין המרירות ובכיה הנפל, וגם שהוא לשון דילוג בל"א, לרמוז על ענין העלאת הניצוצין כנ"ל, ולאחר החופה שוברים כוס, שהוא בסוד הפח נשבר, שהוא שבירת הקליפות, ואז הוא בחינת יבא ברינה נושא אלומותיו, הינו שנתעלו הניצוצין לקדושה ויחוד, והוא בחינת נושא עון וד"ל, ואגב מבואר מה שמערבין האפין עם משקה מי דבש ומחזק אותו, ונעשה חמר מדינה, שמורה על המתקת הדינין שדבש הוא בגמטריא ש"ו שהוא ש"ו משופר וזהו ש"ו פ"ר וד"ל, ולכן מעת הבעש"ט ז"ל המנהג שיהיה מי דבש חמר מדינה, להורות על המתקת הדינין:

(ג) מוסח"ק דגל מוחנה אפרים: בראותם יחד תכלת מרדכי, כי ידוע תכלת הוא בחינות דין, ומרדכי גימרי' רב חסד, וזהו ששמחה בראותם יחד תכלת מרדכי, היינו שנתאחדו ונמתקו הדינים עם רב חסד, תשועתם היתה לנצח, כי ימי הפורים האלה לא יעברו לעולם, ונזכרים ונעשים ממש בכל דור ודור, כמבואר בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה:

(ד) מוסח"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] סוד המתקת דינים בשורשן, היינו שימצא בדין וביסורים אלו, שורש חסד, כי הגבורות בשורשן הם תכלית הטוב והחסד, כי הם קו המדה והמצר והגבול הטוב לתת לכל בריה השפעות חיות, כפי אשר יכול שאת, שלא יתרבה ויגרום שבירה, וכן שלא יחטא ויאבד חלקו בעוה"ב וכדומה, הוא כולו טוב וחסד ועל ידי שימצא האדם בדין זה שורש החסד, ויקבל באהבה, אז נעשה באמת הכל חסד, ונמתק הדין

בשורש חסד זה שמצא, כי על ידי זה נתעורר שרשי הגבורות, שהם כולם חסדים, זכרים משפיעים כל טוב:

ובדין קל וחומר נמתקין הדינים בשורשן, כי הדינים בשורשן הכל טוב וחסד, ובהתפשטות נעשין מצרים להצר ר"ל, בצער ויסורים, וכשדנין קל וחומר, סתם דין שבש"ס, אזי נושאים הדינים המתפשטים קל וחומר, מה אם השורש שלי הוא כך, טוב וחסד, מכ"ש אני, שאין אני של אלק אלפי אלפים מן אור הבהיר של השורש, מכ"ש שאהיה טוב, וזה עצמו התרגש של החסד, אזי נעשה באמת חסד ורחמים, והקשה הרמב"ן איך ע"י תפלה נשתנה הגו"ד, מרעה לטובה, וכי יש ח"ו שינוי רצון, וביותר המתפלל בעד חבירו, ותירץ מורי **[הבעש"ט]** זללה"ה, בשם רבו אחיה השילוני שעיקר התפילה למתק דין בשרשו, לקשר המלכות דינא דמלכותא בבינה, ועל ידי מסירות נפש, ושם הוא אדם אחר, ועליו לא נגזרה גזירה, ומורי **[הבעש"ט]** זללה"ה ביארו יותר, כי הגזר דין הוא אותיות, ומפי הקב"ה אינו יוצא רק צירופים טובים רצ"ה יו"ד עש"ר ת"ם עי"ן, וכשמתפשטין לערך המקבל נעשה הכל צירופים לא טובים צר"ה רע"ש או ער"ש דו"י מ"ת ענ"י, וכיוצא והצדיק מעלה בתפלתו, ובדמעות עיניו נתעלין ונמתקין הדינים בשורשן, ונעשה אדם אחר, ומקבל הצרופים, כמו שהם בשורשן רצ"ה עי"ן טובה וכיוצא, הבן הדברים:

(ה) משה"ק דגל מחנה אפרים: מבואר במ"א על פסוק ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכו', היינו ע"י הכהנים העובדים ה' נעשה הוי"ה מכל ריב וכל נגע והם מהפכים מריב לרבי והוא חו"ב עם הנביעו כמבואר בשם אא"ז **[הבעש"ט]** זללה"ה ומנגע לענג, וזהו כי יפלא ממך דבר וכו' בין דם לדם וכו' וע"י שממשיכין את הוי"ה ב"ה נמתקין הדינים בשורשם, ומהפכים מנגע לעונג ומריב לרבי ומדם לאדם, וזהו ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך וכו' לך דייקא, כי באמת לשונאי ה' הוא קללה ממש, דין ודם ונגע וריב, וזהו שבארתי בפ' שמיני אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו, היינו הבושת יורק על שונאי ה' ללובשם, וזהו ויאהב קללה וכו' ולא חפץ בברכה, ולנו נהפך לנזר, והבן כי הוא ממש מספר ג' אלקים ע"ה, ולכן לנו נהפך "החרן" לנזר ועטרה, והם ילכשו בושת וכלימה "וחרן" אף ה', וידוע שיש שני מיני דיבורים, דיבור א' תורה ותפלה, ודיבור א' לפרנסה, ולקרב את העולם, וזהו ממש שאמר

אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה כי זהו גדלות וקטנות להרים את העולם כולו והבן, והוא שרימוז התורה במהרת המצורע בשני ציפרים הם דיבורים טהורים וחיים א' לשון משוך, וזהו ושחט כמו חץ שחוט, על מים חיים אל כלי, והוא הדיבור הגדלות, והשני הוא הדיבור המושלך על פני השדה, והוא מחובר ומוטבל בדם הצפור השחומה, כי צריך לקשרם יחד השני דיבורים סוד גדלות וכו' בכדי למהר את הנגעים להפכם לעונג לאהבי ה', ולריב ולנגע לשונאי עובדי השם והבן:

(ו) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה והיה מרגלא בפומיה תמיד ע"פ חמת מלך וכו' ואיש חכם יכפרנה [משלי ט"ז י"ד] ואמר פי' הפסוק הנ"ל ושורש הדברים כי מפי הקב"ה יוצא אותיות להנהיג העולם וכשבא לעולמות האותיות מצטרפים לפי המקבלים הן לטב ולהיפך ח"ו, וכשיש צדיק שהוא חכם בעולם, ויודע האותיות שיצא מפי הקב"ה, אעפ"י שהם מצטרפים חלילה שלא לטובה, יוכל להפך הצירופים ע"י חכמתו ותפלתו, כמו מן מת תם ומן נגע ענג, הכל לפי האותיות של הגז"ד, וסיפר אא"ז **הבעש"ט** זללה"ה שכן עשה בזסל"ב שראה שיצאו צירופים לא טובים ועשה מהם צירופים אחרים ונשאר רשימתן פחד, והבן זה כי כלל גדול, וזהו ואויביו אלביש בושת ועליו יציץ נורו, ע"ש מה שכתבתי במ"א כמה פעמים, שיוכל אדם החכם העובד ה' להפוך מצירופים לא טובים לצירופים טובים, ולהשליך הצירופים לא טובים, על שונאי ה', וזהו פי' הפסוק אמרות ה' אמרות טהורות, כי מפי עליון לא תצא הרעות וכו', ואעפ"י שלפי המקבלים הם מצטרפים בצירופים לא טובים, מכל מקום החכם יכול להפוך הדבר, וזהו כסף צרוף, היינו האותיות כוספים ומתאזים לצירופים טובים, כאשר יצאו מעולמות החיים והטובים, כי כל דבר מתאזה לשורשו והבן:

(ז) **מסה"ק כתר שם טוב:** בשם הבעש"ט מה שבא בכתבי האריז"ל למתק הדינים בשרשן, פי' כי הגז"ד הוא אותיות ויכול השליח לעשות צירוף אחר, כמש"נ לנח צהר תעשה לתבה, שיהפך מדה"ד למה"ר מן צר"ה צה"ר, וכי תבואו מלחמה אל הצר וכו' והרעותם בחוצרות, שהוא תואר שמחה הפך תואר לשופר, שהוא חרדה, וע"י שקיבל בשמחה נהפך מצרה רצה ולקשר דין המלכות בבינה, או למצוה בדין שורש חסד בתוך הדין, אז נמתק הדין בשורש חסד זה, ונעשה באמת חסד:

(ח) **מסח"ק פורת יוסף:** [הבעש"ט] פי' הפסוק נצור לשונך מרע וגו' סור מרע ועשה טוב, כי שם ישעיה הנביא חצי זעם וחצי נחמה, משא"כ ירמיה, והיה נענש ירמיה הנביא בבור שהושלך, וכיוצא, על שלא התפלל על ישראל, כשנאמר לו הנבואה לרעה על ישראל, מה שאין כן ישעיה, שמו מורה ישועה וכו', והאדם יכול להפוך חלום או נבואה מרעה למיובה, כמו שרואה בחלום מת יכול להפוך לעשות תם וכו', ובענין המחשבות הוא כמו החלומות שהולכין אחר הפה וכו' אם הוא מאמין וכו' וע"כ יכול להתפלל להמתיק בשרשן, כי נצח והוד שם הוא הגור דין וכו' ואין יכול להמתיק: נאמר בע"פ ואין לכותבו, וגם אפשר שהמחשבה או החלום הוא בסוף. ובזה יובן סור מרע יעשה טוב. פי' שיעשה מרע טוב ודפח"ח:

(ט) **מסח"ק פורת יוסף:** וכן שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ענין להמתיק דינין בשרשן, שאם מוצא בתוך הדין חסד, נעשה חסד באמת ודפח"ח:

(י) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** קבלתי מאא"ז [הבעש"ט] נ"ע זללה"ה שם הוי"ה ב"ה הוא שורש כל החסדים, ושם אלקים שורש כל הדינים ר"ל, ובה י"ל שרימזה התורה בסיפורים הקודים אצל ויריבו על הבאר, כתיב ויאמר לנו המים, פי' שזה מריבת הקליפות, ויצה"ר לבטלו מעבודתו ית', ויתעורר ח"ו אלקים, שהוא גימ' לנו, ושורש כל הדינים ויכלל ח"ו חסדים בדין ע"י התגברות הדינים, וזה לנו המים, היינו החסדים שהם בחינת מים יהי לנו, היינו שיהיה נעשה ח"ו אלקים גימ' לנו, שהוא שורש כל הדינים, וראה יצחק בהשתדלותו לבטלם, וכשחפר עוד באר אחרת ולא רבו עליה והפעיל פעולתו הזכה אז בשלימות ויאמר כי עתה הרחיב, שנעשה הרחבה ה' לנו פי' שנמתקו כל הדינים שהם שורש לנו גימ' אלקים, ונכללו בחסדים ורחמים, שורש שם הוי"ה ב"ה. והבן:

(יא) **מסח"ק מאור עיניים:** ולפ"ז צריך להבין למה אינו יכול הצדיק לעשות לעצמו כך, דהיינו כשיש לו יסורים להעלות הדינים אל הכינה, הגם שארו"ל אין חבוש מתיר א"ע מבית האסורים, מ"מ צריך להבין למה הוא כך, אך הטעם הוא, כי אינו יכול לעשות זה רק בדעת, ואיך יעשה כשנוטלים ממנו הדעת והמוחין שלו, לכך אינו יכול לעזור לעצמו כלום, ומטעם זה הוא

מצוה גדולה שאחרים יתפללו בעדו ויעלו הדינים. ולהבין איך נתקנים הדינים בשרשם, גם מהו לשון מסטרחא דינים נפקין, כי הנה יש חמשים שערי בינה, והמ"ט שערים הם נקראים סטרחא, ושם הוא מקום מוצא הדינים וכו', אבל בשער הנ' שהוא נקרא אי"ן שם הוא רחמים גמורים ואין שם דין כלל, ולכן כשמעלים הדינים אל שער האי"ן נתקנים, כמאמר הבעש"ט נבג"מ כי בדבר שאין לו שטח אינו שייך שבירה וזשארז"ל ר' חלש, על לגבי ר"ח כו' אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידי ואוקמיה, ולהבין מה ענין הב לי ידך דוקא אך דארז"ל ע"פ והיה לך לאות על ידך דרשו רז"ל יד כהה שהוא השמאל, וידוע שהחסדים נקראו ימין וגבורות נקראים שמאל, וזהו שאמר ליה הב לי ידך, דהיינו הגבורות כנ"ל, ואני אעלה אותם, שאני הוא בדעת השלום, והדעת כלול מהו"ג כנודע, ולכן בהדעת יכול אני להמתיק בהחסדים את הגבורות, אבל אתה בעצמך לא תוכל לעשות כן, כי ניטל ממך הדעת ואתה תקוע בדינים וגבורות ר"ל:

ענין הסתכלות

(א) **מסה"ק צוואת הריב"ש:** וגם לא יסתכל בפני בני אדם, אפילו כשמדבר עמהם, אם מחשבותיהם אינם דבוקה תמיד בבורא יתרוך, כי יהיה לו פגם בנפשו מחמת ההסתכלות, ובבני אדם כשרים שמחשבותיהם דבוקה בבורא יתברך, יסתכל דייקא שמכח זה יקנה קדושה נוספת בנפשו:

(ב) **מסה"ק אמרי צדיקים:** בשם הבעש"ט זי"ע וצפונך תמלא בטנם, שיש למנוע מלהסתכל בדברים המגושמים הטובים, ומכש"כ מלהסתכל בנשים יפים, שהוא מסתכל בעבור חמדתו, ונמצא בזה הראיה עובד א"ע, וזהו כעובד ע"ז ומזה התרחור בא לו חס ושלום עבירה בלילה, ונותן כח בקליפה, ונתעברו ממנו, זהו וצפונך, מה שאתה צופה בעבורך, דהיינו על אשה ביפיה, שאינך מסתכל אלא

בעבורך, ובזה הראיה נותן כח בהם, ועוד אם יעשה זה קודם שיולד בן, יהיה זה הבן שרשו בכחם, ע"ד מ"ש האר"י ז"ל כבד את אביך, לרבות את אחיך הגדול, והטעם שאח הגדול, הוא כמו ענף הגדול שבאילן, וענף עצמו יוציא עוד ענף אחר, נמצא הענף יש לו יניקה, מן הענף הראשון, כן אח הקטן, יש לו יניקה מאח הגדול, לפי זה אם נותן כח מעיקרא בקליפות, ואח"כ נולד לו בן, אזי בזה הבן הוי כמו הענפים הנ"ל, שעיקר הכח הוא בהם, והבן הוא כמו יתרון, וזהו והניחו יתרם לעולליהם:

אלא כך יש להתנהג בהסתכלות, אם הסתכל בפתע פתאום על אשה יפה, יחשוב במחשבתו, מנין לה זה היופי, הלא אם היתה מתה, לא היה לה עוד זה הפנים, אם כן מנין לה זה, ע"כ זה בא מכח אלהי המתפשט בה, הוא נותן לה כח היופי, והאדמימות, נמצא שורש יופיה הוא כח אלהי, ולמה לי למשוך אחר החלק, טוב לי להתדבק בשרשא ועקרא דכל עלמין, ששם כל היפויים, וכן כל מה שמסתכל בשאר גשמיים כגון בכלי, יחשוב מנין בא לכלי זה הנוי והצורה, ע"כ חומר הוא הפסולת והנוי והצורה הוא הרוחני והחיוני מזה הכלי, והוא ג"כ חלק אלהי ממעל, וכן כשאוכל, יחשוב, שהטעם והמתיקות של דבר המאכל ההוא, הוא בא מכח חיוני, והמתיקות של מעלה שהוא חיותו, ובדומם יש גם כן חיות שאנו רואים שיש לדומם ההוא קיום ועמידה נמצא שיש בכ"מ חיות אלהי ממעל ואם מסתכל כך נמצא מסתכל במחשבה, ואין הסתכלות שלו, אלא הסתכלות בעבור א"ם ב"ה, וזה טוב לבטל ההרהור אם יחשוב כך כל היום:

וזה הוא כלל גדול דמה שחושבין ביום זה במחשבה, סליק אל רעיונים בשינה וחלום, בזה יזכה לראות בחלום החיוני של הגשמי הוא גופא, שביום אינו רואה אלא הגשמי, ובמחשבתו חושב שהרוחני מלוכש בגשמיים, אבל בחלום רואה הרוחני ערום מבלי לבוש, והטעם כי החלום הוא מל' עתים, חלום הוא לשון חזק, והענין כי ביום החיוני שבאדם הוא חלש שהוא מקושר בגוף, לכך אינו רואה החיוני של הדברים הגשמיים, אבל בלילה החיוני שבאדם מתפשט בתוך הגוף, אז החיוני הוא חזק, לכן יכול לראות החיוני גופא, מזה יכול האדם לבא למדריגות הנבואה, ולכן כתיב בכל הנביאים בחלום אדבר בו, אבל מרע"ה היה רואה בהקיץ חיונו של הגשמי, וזה שאמר דוד אני בצדק אחזה פניך גופא בלילה, כי אחזה מלשון חזיון לילה, ומה טעם כי אשבעה בהקיץ תמונתיך, תמונה הוא רמוז על הצורה כלומר כשאני

מסתכל בדבר גשמי אין אני מסתכל על גשמיותו לבד, אלא אני מסתכל שהתמונה דהיינו הצורה והחינוי שלך הוא, והוא מלבש בגשמי החוץ, וזה החכם עיניו בראשו, ר"ל על הראש של הדבר, דהיינו על רוחנית והחיות, וזהו ראש דברך אמת, וזהו והמתנשא לכל ראש (ד"ה א' כ"ט) ועיין הזוהר רישא דכל רישין:

(ג) **מסח"ק אור המאיר:** המשל ששמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה וגם מצאתי ראיתי בספרים זה המשל, מלך אחד היה לו ארמון מפואר, ובו כמה היכלות זה לפנים מזה, וכמה מיני שומרים העומדים במשמר המלך, לבלתי תת לכת יוצא ובא, כ"א ברשות המלך, והנה בעם הניגשים ורוצים לבא אל חדר המלך פנימה, יש כמה גוונים, וכמה בני אדם, כת אחד מפחותי הערך, תיכף מתפחדים משומרי המלך, ובורחים מלפניהם, ולא באלה חפץ ה', וכת ב' אינם מתיראים ומתפחדים ממשמר החיצונים, כי נותנים עצות לנפשם לשחד אותם בכסף מלא, ע"ד מאמרם יהיב פרומה לצדקה והדר מצלי, ואזי יכול לבוא לפנים מהשומרים, אמנם יש עוד סיבה אחת המעכב אותם מלראות את פני המלך בחדר לפנים מן החדר, כי בבואם לשם, בראותם גנוי המלך וכל דבריו המופלאים ונוראים ורמים הגנוזים לשם, שלא ראה כזה מעולם ומתענג את עצמו מדברים הנפלאים, עד שנשאר שקוע לשם, ואבד טובה הרבה, שאינו רואה את המלך בעצמו ובכבודו, את פניו המאירה:

אמנם כת המוכחרת שאינם מרגישים מטובת הנאת עצמם, כי אם לראות כבוד מלך בעצמו, ובבואם לחדר מלך פנימי, אפילו בראותם כל מחמד עיניהם, מדברים נפלאים אשר לא ראו מעולם, על כל זה אינו ספונה וחשובה למאומה, נגד תענוג הגדול, תענוג כל התענוגים, ורצונו וחפצו לראות כבוד המלך בעצמו, וכלום חסר מבית המלך, ובו נכללות פרטיות כל התענוגים, ומי שעיני שכל לו, יבואר הנמשל מעצמו מול זה, יש לרמוז בדברי דוד המלך עליו השלום, ובאלוהי, כלומר, בשביל אלוה שאני משתוקק בכל מגמתי ומאמצי כח לראות המלך בעצמו, לכן אדלג שור, כל הסתכלות אינם חשובים וספונים לפני לכולם נגד עצם התענוג בראותו כבוד מלכותו יתברך, והכלל את זה ישים המשכיל אל לבו בהקרה לו לפעמים איזה הסתכלות באמצע התפלה, אין זה כי אם דרך נסיון, היעמוד בקיום מחשבתו המהורה, בהתלהבות ודביקות הבורא ב"ה, או ינטה חס ושלום להתענג את עצמו מאיזה פי' הנופל לו, או איזה הסתכלות אחר, כעין נבואה וממילא יפרד

מקדושת מחשבתו המהורה כאשר מאז, ובוזה יכול האדם לראות פחיתת ערכו, ע"כ מי שרוצה לגשת אל עבודת הקודש באמת ובתמים, ישים את לבו ורוחו ונפשו בתורה ובתפלה לבנות בתים רק לצורך גבוה, וכמבואר, והאל ברוב חסדו יורינו דרך עבודתו באמת, אמן:

ענין הני תרי בדחי

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה פי' הש"ס הני תרי בדחי שהם בני עוה"ב, שהיו מתייחדין כל ענייני בני אדם, שהיו רואין בהם והם ייחדו במל' מעשה הזה וקשרו אותם למעלה בשרשה, ומי שהוא עצב שלא יכלו לקשרו למעלה שמחו אותו בדברים עד שייחדו וקשרו כל המדריגות שהם במל' בשרשן וכו' והבן. ועפ"י שאלה נאמר לו והשי"ת יכפר:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין מלתא דבדיחותא קודם הלימוד כי החיות רצוא ושוב, והאדם הוא בסוד קטנות וגדלות, ועל ידי השמחה ומלתא דבדיחותא, יוצא מקטנות לגדלות, ללמד ולדבק בו ית' וכו' ודפח"ה: וכן שמעתי בשמו והני תרי בדחי שהי' מפקחים צער האדם ע"י מלתא דבדיחותא, ואז יוכלו לקרבו ולהעלותו וכו' וכעין זה שמעתי, את יצחק והעלהו לעולה, כי ע"י הצחוק לש"ש מעלה כל ימי הצחוק של בחרות ג"כ למעלה, וכן ויקח את שני נעריו עמו, ר"ל להעלות שנים של נערות ג"כ עמו. ודפח"ה:

ענין הסתרה

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** שמעתי משל מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, למלך שעשה מחיצות רבים באחיות ענים, זו

לפנים מזו, וגם סיבוב מן כותל לכותל נהרות, וגם חיילות רבים מבוהלים, וגם דוכים ואריות ושאר חיות מבוהלים, בכדי שיראו מגשת אליו ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, והמלך הוא נורא ומלכותו בכל משלה, ואור פני המלך מאיר בכל העולמות, וכבודו מלא את הארץ, רק הכתלים והסוככים הם המסתירים את פני המלך, והוא באחיזת עיניים, וכרוזים יוצאים כל מי שיבא אל המלך יתן לו המלך עושר וכבוד, ויהיה שר אצלו עומד בהיכלו, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה ראשונה ורואה כמה ארכה וגבהה, ושאר דברים המבהלים לבבות בני אדם נסוג לבבו אחור, ויש מהם שהולך כמה חומות זו לפנים מזו, ושם יש שרים נכבדים ממונים מאת המלך מפזרים ממון רב לבא לפנים מן החומות, ולפעמים אחרי רואו שיש לו כל הון יקר, וכביר מצא ידו, ואצרות ממון, נסוג אחור, אעפ"י שראה כבר, שהלך כמה חומות ונהרות, ואין שם פגע רע ואין מים ואין חומה, מ"מ אחר אשר כל חומה וחומה גבהה ורחבה מראשונה ואיומה כדי להבהיל יותר שלא יקרב מי שירצה אל המלך:

אבל לבן המלך אשר מעיו המו אל אביו, וגם רחמי אב על בן לקרב אותו לאור פניו, אשר באור פני מלך חיים נצחיים תמיד, ומאור פני המלך, מי שזוכה לראותו את זיו פניו מבחינים ומאירים בכל העולם, וממנו יגורו כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כמו מפני המלך בעצמו, ורשות בידו להמית ולהחיות, לאסור מלכיהם בזיקים, ולפתוח ולהוציא אסורים חפשי, בכח אור פני המלך, ובוודאי בן המלך כח האב בבנו, בחכמה, וכשבא לחומות ולהנהרות וחיילות ודוכים, וכל המבהילים ומסתירים את פני מלך, תמה עצמו למאד, מה זה מלך רחמן כמותך, כרחם אב על בנים, תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, אנה אני בא, וצועק אלי אלי למה עזבתני, ובכח לבבו הנוער והנשבר לבוא אל אביו, מוסר עצמו, ודוחק עצמו בכחו לדלג על החומות ונהרות, ומפזר כל הונו לחיילות הסוככים שמה ובראות אביו געגועיו ומסירת נפשו, ושועתו עלה באזני אביו המלך, והסיר האחיזת ענים הללו, וירא כי אין שם חומה, ולא שום מסך מבדיל, רק ארץ מישור וגנות ופרדסים, והיכלי עונג ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר, וכל מיני מזמרים עומדין, והמלך יושב על כסא מלכותו, והארץ האירה מכבודו וירא ויפול על פניו:

ויאמר אהה אדוני המלך, אבי ומלכי, מה זאת, ומה זה אשר הסתרת פניך ממני, הסתרת פניך הייתי נבהל, מחילותך ומחומותיך

ושאר דברים המבהילים אותי, וכמעטי אשר אבדתי, ויאמר המלך קום בני חביבי, ויושט לו שרביט הזהב אשר בידו, ויחזקהו וילבישהו הודו ואורו, ולבושו וכתרו נתן בראשו, ואמר לו לא למענך ועליך עשיתי את כל זאת, רק למען נסותך, ולדעת את אשר בלבבך, יראתך ואהבתך אלי, ועתה בני אהובי עבור בכל העולם, והנה מהודי נתתי עליך, ואורי על פניך מאירים, ולבושי תלביש, וכתר יתן בראשך, למען דעת כל הארץ כי בני אתה, ולהסתרות ופחדים הכל אשר ראית, המה שלא יקרבו אלי שונאים, אשר אינם רוצים במובתיך, והמגדילים עליך, ואינם רוצים במלכותך, והמה רוצים לירש את מלכותך, כי יודעים הם, כל זמן שאתה חי, מלכותם לא יכון בידם, לכן אם יבואו לפני, ילשינו עליך, במעשים הנעורים אשר הלכת עמם, ואחרי עצתם בבית המשתה, וכמעט היית בכל רע, לולא שמעת עד כה לעצתם הרעה, להדיחך ממני, והם ישלטו במלכותי, ועתה בני אל תירא ואל תחת, כי אורך אורי, ומלכותי אשר בכל משלה, לך היא, ולך ישתחוו כולם, אחרי שובך אלי, ואחרי ראותי געגועך אלו, והם לא יבואו לפני, לראות את אור פני, כי לא יכולו מפני גודל המחיצות, והסבובים והפחדים המבהילים, וכטוב בעיניך תעשה עמם, כל גוי אשר לא יעבדוך, וצרת עד רדתה:

והנמשל מובן, וזהו קומו אורי, כי בא אורך פי' לשון הסתלקות האור, כמו כי בא השמש, כדי שעליך יזרח כבוד ה', כי הנה החשך והמסכים המבדילים יפלו על הבאים ללחום עמך, אבל מי שיודע שכל הדברים המסתירים את פני המלך, אין זה הסתרה, כי מלא כל הארץ כבודו, וצועק בלב נשבר אל אביו, זה הקב"ה אחר אשר הוא יודע, כי מלך רחמן הוא, ובחסדו ברא את כל העולם, ורוצה שיכירו את אלהותו, ויודע שנשמתו נחצבה ממש ממנו, כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים, וכלום אדם נופח וכו' א"כ למה הוא מסתיר א"ע, ומשבר את לבבו הרם, ומתוודה על הטאיו, וצועק ובוכה, ועי' נשברו החומות של שקרים המבדילים בינו לבין אלהינו, והנה אור פני המלך עלינו ויסר עלינו עון וילבוש אותו מחלצות, וישים את צניף הטחור על ראשינו, שהם מוחין עילאין של חיים נצחיים, ומהודו ואורו נמשך עלינו, זהו אור התורה הקודשה, כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים, וכח והיכולת בידינו לעשות ולמלוך ולהמית ולהחיות כמ"ש בש"ס שצדיקים דומים להקב"ה, הקב"ה מחיה מתים וכו', מה הוא רופא חולים, וזהו אשרי העם יודעי תרוע"ה לשון שביר"ה, ה', פירוש שמבינים שכל המסכים המבדילים

הם מאת ה', והם ממש רק אחיזת עיניים, באור פניך יהלכון, ובאור פני המלך חיים, והמסכים המבדילים, הם נזרקים על האויבים, כמו ופני המן חפו, אשר ראיתי כתוב בספר, במגילות ספר, בכדי שלא להסתכל בפני המלך, לכן כסה המלך את פני המן, כי באור פני המלך חיים, והוא בוודאי לא יחפוץ המלך להחיותו, כי אם במיתתו, אחר אשר תבא המלך עלבון המלכה, כמ"ש הגם לכבוש את המלכה וכו', ויש בזה עוד דברים עמוקים, ואי"ה כשיהיה רצון מאת ה', אבאר:

(ב) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] שאם ידע האדם בידיעה ואמונה שלימה, שבכל הסתרות ומחשבות זרות, הקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כי בידיעה שאדם יודע ומאמין בכל תנועה והירהור, דבר גדול, ודבר קטן, שם הוא אלופו של עולם, חיות אלהות, מיד יתפרדו כל פעלי און, והרע נופל למטה, ונתגלה האור וחיות אלהות, וכן אפילו רשע גמור המתלהט לדבר עבירה, הרי גם בחטא גנוז אלופו של עולם, חוץ מחטאת ע"ז, דכתיב חט"ת הסר אלף, ואם הוא מתיישב בדעתו האיך אכעיס את בוראי בפניו ובהיות שהוא מחיה אותי והוא אתי עמי ממש ואיך אעשה הרעה הגדולה וכן בענין תאות המותר, צריך להיות בקדושה ובענוה ובהיות אלהות, ואם היה בניקול היה מתבטל הרע, וחלף הלך לו, והיה נתהפך לאיש אחר, ולאש קדוש ודביקות אהבת הבורא יתברך, אהבה בתענוגים אמתיים, ובקל לו להשיג מדריגות רוח הקודש, רוח ה' הניחהו, אבל לפעמים ואנכי הסתר אסתיר, שאסתיר גם את הסתרה, עד שאינו מרגיש שום חיות, ואינו יודע, ונשכח ממנו שהקב"ה שם אתו, וזה הוא לו, כי פנה אל אלהים אחרים בהסתלקות אמונה ובטחון ואז חל עונש, אבל כל זמן שאדם דבוק באמונה שלימה בבוראו, לא יארע לו שום רע, אלא אהבה וחיבה:

ושמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין אמר אויב א'רדוף א'שיג א'חלק חמשה אלפין ששם בצר, ואויב מסתתר שם אלופו של עולם, וכן בכל הצער והרדיפות שיש לצדיק מן ראשי ערב רב, הכל גנוז שם אלופו של עולם, אף רודף הידועה, יש בו שם סא"ל, ואחר שידע האדם, שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו, בכל רגע ובכל שעה, אפילו כשיושב בשוק ומדבר עם נכרים, הכל יתבונן שיש שם מציאות אלהות, ולא ישקר ולא יעשה רמיה בשווקים וברחובות,

אבקשה את שאהבה נפשי בשמירת המהשבה, להיות קדוש ובפרט בעת תורה ותפלה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות, שהם לבושין וכסוין שגרמת בעוניך, שהקב"ה מסתתר אצלך, בכמה כסוין ולבושין כאלו, אבל אחר שתדע ששם הקב"ה אלופו של עולם, ותשבר לבך בהכנעה ובאין לפניו, אזי יסתלקו כל הסתרות, ותאיר עליך אור א"ם אלהותו יתברך:

(ג) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה א"מר א"יב א'רדוף א'שיג א'חלק, שיש ה' אלפין, כי אלופו של עולם נסתתר בו, כדי שיקרב יותר לעבודתו יתברך וק"ל:

(ד) **מסח"ק אמרי צדיקים:** שמעתי משל נפלא על עונש הצדיקים בעוה"ז, והם כאלו הקב"ה מרחיק מהם ח"ו, ד"מ אדם שיש לו בן קטן, ורוצה להרגילו לילך, מעמידו על רגליו על הארץ, ונתרחק ממנו מעט מעט, וקוראהו שילך הקטן אצלו שיעור מועט, וכאשר בא התינוק אצל אביו, אזי מתרחק אביו עוד ממנו, והולך התינוק עוד אצלו, ועושה האב כזה כמה וכמה פעמים, עד שמרגילו ובא לגדר ההליכה הגונה, ונבין מזה המשל, כי כל מה שמתרחק האב מהתינוק תמיד, הוא כדי שילך התינוק עוד לחלן, משא"כ אם לא היה אב מרחיק מהתינוק כשבא אצלו, בפעם הא', היה התינוק נשאר עומד במקומו, ולא היה הולך לחלן עוד, והנמשל מובן מאליו, שהקב"ה רצונו תמיד שהצדיק יעלה ממדרגה למדרגה ע"י מעשיו, לכן הקב"ה מתרחק תמיד ממנו, ומענישו תמיד, ועפ"י מפשפש במעשיו ומתחזק בעבודתו, ועולה תמיד במדרגה עליונה ור"י **הבעש"ט** נתן סימן לזה, והוא ינהגנו עלמות:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] משל קודם תקיעות שופר: מלך אחד עשה כמה מחיצות, וחומת ברזל סביבו, זה לפנים מזה, וגם חיילות רבות, דוכים ואריות, בכדי שייראו מגשת אליו, וכל מה שעוברין חומה אחת, מפזרין הרבה הון רב, מדרגות גדולות עצומות, השגת רוח הקודש והשגת רזי תורה, והכסיל סובר שדי לו בזה, ולמה לו למסור נפשו, לעבור עוד חומות עצומות, אשר על כל חומה מנזים הרבה יותר מן הראשונה, ויש חוזר בשני, ויש שעמד בשלישי, אבל בן המלך, ברא דמלכא קדישא, מעיו המו על אביו, ובן המלך כשרואה כמה חומות ומחיצות ונהרות,

ודובים וחיות רעות מסבכים המלך, אמר מה זה, מלך רחמן, תסתיר עצמך בהסתרות כאלה, וצועק ובוכה אל"י אל"י למה עזבתני, וכל ההון יקר משליך לארץ, כי כל הונו ורכושו לראות פני המלך, וכשבא לפני אביו, אמר מה זה אבי, שהסתרת בכמה מחיצות של ברזל, מחשבות רעות ופניות, שכל אחד מחיצה של ברזל, מדוע דרך רשעים צלחה, כל עוד שמרשיע יותר מצליח יותר, ואביוני עמך דוים וסחופים יורדים, ובאמת מי שיש בו דעת יודע ורואה יהיה הצדיק, צדיק וישר הוא, הכל בהשגחה לטוב, ומאיר בהארה נפלאה לא יכיליהו הרעיון, מתוק מדבש לדורשי יחודך, בהרחבת הדעת, וכל היסורין שעוברין עליו טובים הם, בהירים הם, כי לית אתר פנוי מיניה, ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, ואין שם מחיצה, אלא הכל גנות ופרדסים, משוררים עומדים ומזמרים לפני המלך, וכשבא למדריגות אין, אפר, נשרפין כל מחיצות ברזל, ומה שהיה מטמא ומרחק טהורים מטהר טמאים, כעין תיקון עתיד, רישא דעשו, ראש פתנים אכזר, כמום עמדי, והבן, והכל מתוקן לסעודה, והאלילים כליל יחלוף, וכל טוב וטהור, וגר זאב עם כבש, והבן סודות אלו שגליתי לך, ממרן אלקי ריב"ש זצ"ל:

(ו) **מסח"ק כתם אופיר:** ויהי אמן את הדסה, היא אסתר בת דודו, ועיין שער הירח, שאבות עולם הניחו הרושם שלהם בבאר שחפרוהו, בסוד נקודת ציון, ושם אות ש', אות אבות נקראין הדס, והמלכות מצד קבלת רושם האבות, ביסוד נקראת הדסה, וכל נפש מישראל לוקח חלק מרושם זה שכרוה נדיבי העם והאבות, ויש לכל אחד מישראל סימני האבות גומלי חסדים מאברהם, ביישנים מיצחק, רחמנים מיעקב, ונקודה זאת נעלמת ונסתתרת, ובכל ההוה אין שום מציאותו, אלא שהוא מסתתר ומשתני לגבי חייבא, כמו שאמר מרן הריב"ש טוב שאם ידע אדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כשידע אדם שאלופו של עולם ממש בכל תנועה יתפרדו כפ"א, ואמר ואנכי הסתר אסתיר, שיסתור מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה, אעפ"כ ואנכי כתיב, עיין תולדות:

והאיש הנלבב נאמן המאמין, שאין שום מציאות קטן וגדול, בלתי השי"ת, נאמר ויהי אמן, מיוחד בכל דבר יחוד של יאהדונה"י אמ"ן את הדסה, על ידי אותו נקודה דינה מסתלקת, ולא נפגמת, ועל ידו מיוחד קבה"ו, אפילו בהסתרה, ומפרש אותה נקודה רושם האבות,

הדסה היא אסתר שמסתתרת ונתעלמת בכל המדריגות, וזהו שמתמה בפסוק הלא על כי אין אלהי בקרבי, והיתה התשובה ואנכי הסתר אסתיר שאין שום מציאות אפילו בהסתרה של הסתרה גם כן אנכי, והיא אסתר בת דוד, ידוע מסוד דוד משם מרן הריב"ש טוב ובעת של הסתרה נתקשרת ונתעלמת באור א"ס, ומשם משפעת לעמו ישראל המאמינים בהש"י באמת, ועיין בסוף, ספר פורת באגרת של מרן [בענין ביאת משיח] בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויפוצו מעינותיך החוצה, מה שלמדתי אותך, ויוכלו גם הם לעשות יחודים וקישוטי השכינה, וזהו ויהי אמן שהיה מיחד יחודים בכל מקום שמסתתר שם איזה ניצוץ, והנערה אע"פ שהיא מסתתרת בגלות בכמה הסתרות, היא יפת תואר בחכמות, ורזי התורה, חכמת אדם תאיר פניו, וטובת מראה ברוח הקודש, ששורה על הקדושים אף בגלות כמו הגאונים והראב"ד ורמב"ן ומרן האר"י ומרן הר"י הבעש"ט וכיוצא לאלפים שהשיגו רוח הקודש טובת מראה בהסתרות הגלות:

(ז) **מסח"ק כתם אופיר:** מגילה נקראת בלילה וביום, שאין דבר קטן וגדול, הן בחשכות הגלות והלילה והסתרה, והן בבקר אור שיהיה בלתי אורו והשגחתו ומציאותו יתברך, בכל תנועה הן לטב או למוטב, הכל מאורו ומהשגחתו, אלופו של עולם ממש בכל תנועה, ומלך עליון כסות ולשון שינה לכבוש את המלכה כידוע ממרן הריב"ש טוב סוד וידוי אשמנו, אשרי עין ראתה כל אלה עיין בתולדות. [אתנו תמצאנו בענין גלות במאמר א' עיי"ש משל נאה]:

ענין הרחבה

(א) **מסח"ק היכל הברכה:** למען ייטב להם ולבניהם ולעולם: ואלו היו ישראל כולם נוטים אל אור השכל, ולא אל הגשמיות היה הקב"ה משפיע לכל אחד רב עושר, ונכסים ומקנה רב, ורב תבואות, וכסף וזהב, והם היו מייחדים בכל תנועה יחודים גדולים, ובזה היה עילוי רב לאותן הניצוצות, והיה קירוב הגאולה של ימות

המשיח, כמו שאמר משיח למרן הקדוש הריב"ש טוב כשיתפשט חכמתך בעולם שלמדתיך, וידעו גם הם לייחד בכל תנועה כמותך, ועכ"פ לידע שאלופו של עולם ממש בכל תנועה, אזי יהיה קירוב הגאולה, ויבוא משיח במהרה, אבל מחמת התגברות החומר הגשם שיהיה נוטה אחר הרע, ורם לבבך, בהכרח טוב יותר לידון בדוחק וביסורים, שלא יאבד עולמו חלילה, ועל ידי כן אריכות הגלות, עד ירחם ה' מהרה, ויקבץ נדחננו, כמאמר מרן האר"י הבעש"ט, יחבק לב בעלה, ביחוד הוי"ה אלהי"ם, וביסודא דילה, כשמעלין מדרגה התחתונה, יותר חשוב לפני השי"ת מן כל, כי בזה נתבער רוח אלהים אחרים, ורוח הטומאה, ונעשה חיבו"ק, יחוד הוי"ה אלהי"ם, ובזה היה צריך להשפיע לישראל עושר ונכסים וכסף וזהב, אבל יש חשש וכו' על כן דעביד נייחא לשכינתא, יהא כתיש כתישין, כזיתים דורך אותם ביסורין, ודוחק למחוי נייחא לשכינתא ברוחיהון דצדיקייא, שיהיו כולם צדיקים, זהו כוונת אמרי קודש מרן [הבעש"ט] שמקצר שם הרבה:

ולפעמים יש יוד נחה, ויוד מתנועע, ונחה מורה על עוה"ב המנוחה, ומתנועע מורה על עליות מ"נ בהרגש גדול, ובשמחה, שיוצא מחושך לאור, ולפעמים מורין שניהם על עולם הזה, כי עולמך תראה בחיך, שיהיה לך כל טוב והרחבות הדעת, בעולם הזה, אבל לא תתפעל מזה, אלא עולמך תראה בחיך בהארה נפלאה, בחיות אלהות, באור המצות והתורה ודבקות, עד שיהיו פניך מאירין כשמש ופניך בוערת כלפידים, וזהו ייטב בחירק דכאן, וכיוצא בו, דקאי שניהם בעולם הזה, חירק, וזהו אם תיטיב שאת, שתתקן תרין יודין לטוב, שיהיו עין הדעת כולו טוב, שאת, ולאברם היטיב, שהעלה הניצוצין, ונדלק בו אור עוה"ב, בחייו, וכל לישנא דייטב בצירי, דכוותיה, יוד ראשונה דצירי עוה"ב, אורות רוחניים, והשני העלאות מ"נ דעולם הזה: היטב בצירי בחד יו"ד, דקאי על עוה"ב, לעתיד לבוא, איטיב עמך בתרי יודין, קאי על עוה"ז, שיהיו לו בעוה"ז שני עולמים, צדיקי דאכלו בהאי עלמא תרין עלמין, עולמך תראה בחיך: וייטבו דבריהם לכרות ערלתם, להיות להם חלק בעוה"ז, ובעולם הבא, במיטב הארץ ביוד דקאי על עוה"ז, כי פתח כתיב: וייטב אלהים למילדת, כינה מלכות תרין עלמין: ייטיב ה' עמנו עוה"ב, ועוה"ב בעוה"ז, ועוה"ז וזהו תלתא יודין, והטבנו לך חסר יוד, כי לא קאי זה הבטחה אלא על דושנה של יריחו, שניתן להם לשעה, להטיבך באחריתך לא קאי אלא על עוה"ב, באחריתך לכך

חד יוד בצירי, וכן והטיבך, והרבך קאי על עתיד, כמבואר בפרשה, ועל כל זה עמוד אחי והתבונן, ותנו כבוד להשי"ת ולהתורה:

ענין השנה

(א) **מסח"ק פורת יוסף:** כלל גדול שצריך לדבק עצמו, לקשר מחשבתו ונשמתו אל שורש התורה והמצוה, דהיינו פנימיות התורה והמצוה, אשר הוא עושה, דאל"כ הוא עושה ח"ו קיצוץ ופירוד בנטיעות, וכאשר קבלתי ממורי [הבעש"ט], וכן מצאתי בחסד לאברהם (נהר י"ד) וז"ל כי הנשמה הוא מעצם הבינה, והתורה הוא מה שנשפע מהבינה ולמטה בת"ת וכו' וכאשר מקשר ומייחד נשמתו במקורה במקום התורה, ישיג משם דברים סתומים ונעלמים וכו' ובזה מבואר כוונת לימוד לשמה והבן:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** ושמעתי ממורי [הבעש"ט] בענין כל הנוטל מל' לבד וכו', כי כל הדברים הנכרים נק' מל', ושאינו מושג הוא למעלה מן מל' וצריך להבין שיש למעלה ממנה וכו':

(ג) **מסח"ק מאור עיניים:** ויצא יעקב מבאר שבע, מבחינת סתימת התורה להביאה לידי התגלות, על ידי הבירורין שהלך לבחינת חר"ן, שהוא מקום קליפות שהיה התורה מכוסה ומלוכשת בהן, וכל זה לעשות הכנה לדורות הבאים, שיכלו להשיג השגות התורה בהתגלות, מה שהיה בהתכסות וכמ"ש בשם הבעש"ט זללה"ה נבג"מ, שמה שרדף לבן אחר יעקב, הוא כי עדיין נשאר אצלו התלבשות התורה ההוא, שהם אלו הפסוקים שנכתבו בתורה, איך שרדף לבן אחר יעקב, ואיך שנתווכחו זה עם זה, עד סוף הפרשה כל הענין, שזאת התורה שבאלו הפרשה נשארו עדיין בהתלבשות אצל לבן, מה שלא בירר עדיין יעקב, וסיבב הקב"ה כך שירדוף אחריו, להביא אליו את התורה שעדיין לא נשלמה להתברר, ששם בהשיגו את יעקב על ידי דיבורו עמו, אלו הדיבורים שנכתבו, שם בירר יעקב גם זה עד שלא

נשאר אצלו כלום, וכל מה שעשה אצלו לבן בכל העניינים הכתובים במקרא, היה הכל תורה, ועסק העבודה לשמים, לגלות התורה מבחינת חר"ן, שהוא עומק הקליפות ועומדת להביאה לידי התגלות הקדושה, לכוללה לתורה עליונה, ועל כן נאמר בהגיעו סמוך, ויגל את האבן מעל פי הבאר, שהוא סוד אבן נגף, שהיה מכסה על הבאר מים חיים, שרשי התורה שהיו מלוכשים שם, והוא גילהו שהביאו להתגלות על ידי שסילק הקליפות, שהוא בחינת אבן, כמשה"כ הסירו את לב האבן מבשרכם וגו', שאז התחיל לגלות התורה שהיתה משורשת שם:

ולזה הכונה שלח מלאכים לפניו, שהם אלו המלאכים שנבראו על ידי עסקו בתורה ובמצות שם, ושלה לו לאמר עם לבן גרתי פירש"י בגי' תרי"ג מצות שמרתי, רמזו על האמור, ששם שמר והמתין כל העשרים שנה, בכדי להשלים סוד התגלות התורה, עם תרי"ג מצותיה, וזהו ואחר עד עתה, פי שהתורה נקראת עתה, כמשה"כ ועתה כתבו לכם וגו', שהתגלות התורה נקראת עתה, ור"ל האיחור שאיחרתי פעמי מלבוא, היה עד עת"ה, שיהי' שם התגלות התורה, וזהו שהיה נטמן לשון סתומה והתכסות, שהתורה שהוא בחינת יעקב היה טמון ומכוסה בבית עבר, מקודם הליכתו לחרן להוציאה להתגלות:

(ד) משה"ק מאור עיניים: בשם הבעש"ט זללה"ה נבג"מ על פסוק וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר, שהוא כמ"ש שכל א' מן האבות עשה התגלות התורה מיסוד עפר ומדריגות תחתונות ע"י תיקון מדתו של כל אחד ואחד, למצוא שם בחינת באר מים חיים, שלא יכסה מכסה יסוד העפר על המים, ואחר הסתלקות אברהם נסתמו התגלות ההם, ע"י יסוד העפר, ששב לכסות על בחינת המים, והסתימה היתה על ידי פלשתים, שהם הקליפות שחזרו וגברו, ויצחק שב וחפרן כמ"ש וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו וגו', כי זה הוא ג"כ התגלות התורה, שבמעשים דאברהם ויצחק, ששם גניזת התורה גם היום מה שתקנו ועשו התורה ההוא שלפרטות, וכל זה היה לדורות הבאים לתקנם, שאלולי האבות לא היה אפשר להשיג שום השגה, ולהתקרב להשי"ת, ונמצא כי גם עכשיו כל מה שאנחנו עושים בקירוב העבודה להשי"ת, הכל הוא עם האבות הקדושים, וזהו ואברהם עודנו עומד לפני ה' פי' בהווה תמיד, הוא כך שהוא עומד לימין צדיקים, לעזרנו על ידי התיקונים, שתיקן וגלה לנו לחפור בבחינת עפר, בארות מים חיים:

(ה) **מסח"ק פורת יוסף:** רש"י על פסוק ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו פי' רש"י במקום וכו' איני יודע מה מלמדינו, והוא תמוה, שאם א"י למה כתבה כלל, ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, כל מה שאדם משיג בענין אלהות, הוא בחינת מל', אבל למעלה מזה אי אפשר להשיג וכו' ודפח"ה, והנה נודע הוי"ה בהכאה עולה גימטריא מקום, שהוא ז"א, אשר הוא יסוד דיבור מל' ומזה יובן ויעל מעליו אלהים, כי כאשר נסתלק מעליו בחינת אלהים, למעלה במקום אשר דיבר אתו, אז אינו יודע מה, שהוא ז"א, וזה מלמדינו, והבן והשי"ת יכפר.

(ו) **מסח"ק נועם מגדים:** יזל מים וכו' ע"פ אמרי קדוש מוהר"י בעש"ט זללה"ה כי הרב המלמד דעת לאדם, אם הוא צדיק, אזי כשלומד עם התלמוד רק הנגלה, מחמת שבמצפוני לכו יש סוד הדבר, והדיבור נכנס באזן התלמיד, לאחר זמן ישיג התלמיד גם הנסתר, וזהו שני דברים בלבד ע"כ ד"ק (וראה במאמרים הבאים לפנינו בע"ה), ואמר מוהרד"ב ז"ל שזהו בסוד הזריעה, שצומח הגרעין המונח בארץ, לאחר זמן ויגדיל ויעשה פרי תבואתה, כן הדבר הזה אצל התלמיד, שמונח הדיבור אצלו ואחר זה יצמח עכ"ל. ולמדריגה זו צריך התלמיד להיות בו מדת ענוה, שיהיה בו טבע הצומח כעפר, וזהו ובציר לשון ענוה וזעירות, ישיג את זרע, בחינת הזרע כנ"ל. וזהו יזל מים, נגלות התורה יכולה מים סתם, כי יש לדקדק אומרו מים ואח"כ מים רבים, אך מים סתם יכולה הנגלות, והנסתרות מים רבים, ע"ד דבר גדול, מעשה מרכבה כו', וזהו יזל מים סתם מדליו מצדיקים, שהם גבוהים במדריגה כשיזל מים סתם עכ"ז וזרעו, יש בו סוד הזריעה במים רבים לענין עסק הנסתרות, שאינו לומד עמו אז, עכ"ז ישיגם אח"כ בסוד הזריעה, נ"ל מתוק מאוד, והבן. וזהו אין אדם עומד על דעת רבו, ר"ל על דעת מחשבתו הפנימיות אלא לאחר כו' והיינו לאחר זמן בסוד הזריעה. והבן:

(ז) **מסח"ק פורת יוסף:** ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה דרש באכסניא של תורה וכו' דאיתא במס' אבות הלומד מחבירו פרק אחד, או הלכה אחת או אות אחת וכו' שמצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו' ק"ו הלומד מחבירו פרק א' וכו' על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד, וק' מה קאמר ב' דברים בלבד, ועוד ק' היה לנו לומר דיו לבא מן הדין להיות כנידון,

ופי' דכשאדם לומד מרב הגון התורה הוא פרה ורבה אצלו כנודע וכו' וכשלומד מרשע, אזי אינו פרה ורבה, אלא נשאר כפשוטו, כמו שלמד ממנו, ולזה אמר, מה דוד שלמד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, דהיה רשע, ולא פרה ורבה, רק נשאר ב' דברים לבד, כמו שלמד ממנו ואפ"ה קראו רבו, הלומד מחבירו, דהיינו שניהם צדיקים, דאז התורה פרה ורבה, עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד, ובוזה מתורץ שפתחו באכסניא של תורה, שהיו כולם צדיקים וכו'.

עוד שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] קצת בענין אחר, כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביא רבינו סעדיה גאון וכו' יעו"ש, וכמו שנכלל כל התורה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת וכו', וכל זה אם נשמת הרב שלומד ממנו שרשו מן עולם האחדות, משא"כ אם נשמתו מעולם הפירוד, גם התלמיד הלומד ממנו מקבל ממנו גם כן דברים נפרדים, וזהו שאמר שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו' ודפח"ה:

(ח) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** ובחרושת אבן למלאות, הוא עפ"י שאמר אא"ז [הבעש"ט] זי"ע זללה"ה לתרץ קושיא עצומה במשנה דמסכת אבות הלומד מחבירו פרק אחד וכו', [כן נזכר לעיל בשם סח"ק פורת יוסף] ואמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה כי מי שלומד מן הצדיק אפילו דבר א' ואות א' יכול האות הזוה לפרות ולרבות אצלו, והדבר הזה צריך ביאור רב, להבין את זה, מפני מה הוא כך, והוא שאמר הכתוב כאן ובחרושת אבן למלאות, הינו כי בצלאל הוא צדיק גדול, אפילו מי שלומד אות א' הנקרא אבן כנ"ל, בשם ספר יצירה כשלומד ממנו, אז הוא למלאות היינו יכול להתמלאות ממנו בכל חכמה, כי האות ההוא הוא פרה ורבה אצלו כנ"ל, והוא צריך ביאור, ואין כאן מקומו, ואיה"ש כשיעזור ברחמיו לפרש אותו אזי אבאר אותו בעזרתו לפי קט שכלי:

ענין השגחה פרטיות

(א) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר ש"ס לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובדוד וכו' וביאר ש"ס אין בין

עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד וכו' דאמר בש"ס מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו' ה"ד יסורין כגון שמושיט ידו לארנקי וכו' והקשה הא אין יסורין בלא עון וכי ס"ד שזה נחשב לכפרת עון, וביאר כי צדיק באמונתו יחיה, כי המאמין בהשגחה פרטיות של השי"ת, ויודע שכל מאורעות של אדם ממנו יתברך, הן דבר קטן הן דבר גדול, הכל הוא בדין אדניי דינא דמלכות שמיא, ויודע לטוב ולמוטב הוא מאתו ית' וכל היסורים קטנים וגדולים הוא בהשגחת השי"ת, והוא לסיבת הטאו ומיד נתחרט ומלא חרדה ופחד ה' ועושה תשובה, מיד מוחלין לו, אף ביסורים קטנים, כי מאחר שמאמין שהכל מאתו יתברך, ומתחרט ובודק עצמו על מה ולמה הגיע לזה, לכך גם המושיט די לו ביסורים קלים, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו, ומדבק מחשבתו בו יתברך, לכך גם המושיט ידו וכו' אחר שהוא מאמין שזה לסיבת הטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון, ובחינה זו נקראת דוד, כי אין סוף שנקרא אין, בחינת ד' ומוזה נמשך שהו' אל ד' ב' שהיא תכלית השפלות, הכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', [עיין להלן משם אוצר החיים] וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', רק אומר כחי ועוצם ידי עשה לי, זה נקרא כופר בהשי"ת, ובבחי' דוד הנ"ל, כי כופר בדין מלכות ב"ד, רק מלכות הוא מכוסה, ומשועבד אל הקליפה, המכסה ומסתיר עניני השגחתו ית' בפרטי פרטיות וכו', ובזה יובן לא גלו ישראל, עד שכפרו בהקב"ה ובמלכות בית דוד וכו', וזהו שבין עוה"ז לימות המשיח, שיעבוד מלכיות בלבד, והבן ודפח"ה:

(ב) מוסה"ק אוצר החיים: [עיין לעיל התחלת הענין בשם סה"ק פורת יוסף עד ממנו יתברך וכו'] הכל בהשגחה פרטיות ממנו יתברך, ובזה ישמח אדם ויגל, אגילה ואשמחה בחסדך אשר ראית את עניי בהשגחה פרטיות, ידעת בצרות נפשי, ובזה יתפרדו כל פועלי און, ולא הסגרתני ביד אויב, וכל שאינו מאמין והוא עור שאינו רואה, נקרא כופר בדין מלכות אדני, כי מלכות אות תיו, הוא מכוסה ומשועבד אל הקליפה, המכסה ומסתיר עניני ההשגחה מהרשעים עד שאינם מרגישים בהרגש קטן, כי גם באות תיו יש ת' מדריגות עד שאות תיו שבתיו הוא נקרא עור, שהוא ניצוץ השכינה המתכסה ומסתתר בתוך הקליפות בעמקי הקליפות, עד שהרשעים שיש להם חיות משם, והם רשעין גמורים אינם רואים שום אור והשגחה, אדרבה מלך עליון יתברך שמו גורם שמזדמנים להם דברים שיכפרו בהשגחה העליונה, כיון שעשו מעשים רעים

ותועבה, עד שירדו לבחינה זאת, ונמסרו לשלש קליפות הרעות, ונסתמו עיניהם, כי שם האור וחיות אלהי הוא מעטין מן המעט, עד שיש בכחם לכפור, ויאמרו לא יראה י"ה, וכיון שבאו לכפירה זאת, נזדמן להם שלא ישיבו לעולם, ע"י קליפות רעות המפתין אותן, וזה לא גלו ישראל, עד שכפרו בהקב"ה ובדוד, היינו בדינא דמלכותא ובהשגחה פרטיות, ולא היו נרגשין אף במכות גדולות עד שגלו ומסרו ע"י כפירה זאת הנהגת המלכות, אות תיו בתוך הקליפות, ובזה נתכסה ונסתתר מאד השגחה פרטיות, כמעט ואנכי הסתר אסתיר:

כי כמו שהוא שבפרט, הוא בכלל, כי כמו שהרשע המוסיף ברשעו בכל יום, ואין משגיח על פרטי מאורעותיו, ששולח לו הקב"ה יסורין להשיבו, וכל בחינות יסורין, הוא ע"י מלכות הנתלבשת בנגה, סוד עור וחוזר לטוב אל הקדושה, לראות אור הבהיר וכשהרשע אינו משגיח על זה, וכופר ואומר מקרה הוא, אזי משלים את הרע שלו, בחינת נגה שיהיה כולו רע, ואז בחינות הנהגות זאת מלכות דמלכות, אות תיו שהוא מסתתרת בנגה, ויש בחירה לטובה, או לחוזר נגה עם ניצוץ השכינה דלשם, שהוא בהסתרה בעורין, אל אור בהיר סוד החשמ"ל, או להיפך להכשילו להשלים את הרע שיחזור נגה עם ניצוץ זה, למקום שלש קליפות, ויהיה נגה בעצמו רע גמור, ובכללות הוא גלות השכינה, ובפרטיות הוא גלות נפש הרשע למקום הקליפות, עד שיסתתר ממנו הנהגת כבוד מלכותו יתברך, ויכחש בהקב"ה ובדוד ודרך רשעים צלחה, עד שהוא כופר בכל, ואין לו חלק באלהי ישראל ר"ל, ואם לפעמים ע"י נסיון, יארע גם לצדיק ירידה והסתרה כזה, אזי צדיק באמונתו יחיה, יהוה אלהינו יהוה אחד, ולא חליפות ליה היא ובנהא באל אחר הם מלהזכיר, וזה צדקת ישראל העומדין באמונתן בהסתרה כזה גלות השכינה, וזהו אין בין עוה"ז לימות המשיח, שאז יתגלה כבוד מלכותו לעיני כל חי, אלא שיעבוד מלכיות, שהמלכות לא יהיה משועבד אל הנהגת הקליפות והרעים, שהנהגה שלהם הוא באור מועט ובהסתרה גדולה, והרשע הנופל שם כופר בעיקר ר"ל, וצדיק באמונתו יחיה כמאמר הקדוש רבינו יחיאל מיכל מזלאטשוב סתרו יושר שהיושר, הוא בהסתרה גדולה, ואף הסתרה הוא יושר, ועיקר הוא שאח"כ יושר בא, אבל עצתו, לאחוז צדיק דרכו באמונה, ואז יתגלה לו הארת המשגיח, שיראה השגחה על כל תנועה ותנועה, לרשעים הסתתר קבה"ו ואשתני, אבל לגבי צדיקא לא אשתני, ולא

אסתתר, כי יודעין שגם בהסתרה מלא כל הארץ כבודו, ובזה יתפרדו כפ"א:

(ג) **מסה"ק אוצר החיים:** ידוע אחי מדרכי השם הנכבד והנורא, שנותן ומשפיע ליראיו בכל עת התעוררות לתשובה ולעבודה, ושולח עצות טובות האידך להנצל מכל רע, שובו והשיבו מכל פשעיכם, ולא יהיה למכשול עון, ומצינו לפעמים הנהגה בהסתרת פנים, וכתוב ונתתי מכשול לפניו, ומתרגמינן דמסרינן ביד יצריהן בישא: והאידך תצא זאת מלפניו יתברך שמו שאנו רואין שמראה לרשעים כמה ענינים כדי שישתלם ברע, עד שהוא כופר בהשגחה, ויזדמן לרשע גמור כמה דרכים מוצלחים בעת עברו עבירה ביד רמה, כדי שיוסיף רשעה על רשעתו, ויכפור בעיקר ר"ל, ויאמר לא יראה יה, ויזדמן לו הרבה עבירות אסורים חמורים, ויהיה דרכיו מוצלחים מאד בעת עסקו בעבירות, כמו שראיתי רשע כופר אחד, התחלל א"ע שפעם אחד חרש ביום הכפורים את שדהו, וכל השדות שבעולם נלקו בשנה הזאת חוץ משדה זאת, ובזה כפר בעיקר הרשע הזה, וכיוצא בזה יש מעשיות לאלפים ורבבות, כמו שביאר הרמב"ם ז"ל על המשנה עת לעשות ליהוה, עיין שם, ומפני מה תצא זאת מפני השם יתברך:

אומר לך אחי הנעים כי ישרים דרכי יהוה, צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, כי כשאדם עובד את השי"ת בתורה ותפלה ויחודים, השגחות השם עליו מאד, כפי מה שביאר מרן אלקי קודש קדשים **הבעש"ט** זי"ע על אמרם עד היכן תכלית יסורים וכו', ודקדק מה הוא לשון תכלית, ואמר שכל היסורים הם בהשגחת המשגיח, מאור אין סוף אלהי ישראל, אשר מנקודה ראשונה עד סוף עשיה מתפשט אור אחדות אלהותו יתברך, להנהיג העולמות, וכולם מתקיימים בהופעת אורו יתברך, ואנת הוא דאנהיג להון, ולית מאן דאנהיג לך, לא לעילא ולא לתתא, כי יש פנימי ואמצעי ואחור וכו', ומנהיג לכל חלקי הבריאה, יצירה, עשיה, בכל עת ורגע, ומשגיח עליהם לכל בריה ובריה, על כל מספר צעדיו ומחשבותיו ומעשיו אף תנועה אחד לא נעלם וכולם יחקו בספר, והן הן שלשה ספרים כי מעשה דיבור כוונה של צדיקים עולין ונכללין ונתייחדין באלהות ממש, בבחינות הארות הבריאה ושם עולין נשמות הצדיקים להתענג בזיו זוהר עליון, בספרן של צדיקים אשר הספר של צדיקים שהוא נשמה שלו, מעשה דיבור כוונה שלו, נכתב ונחתם לחיים, נתקשרין באור אלהות המחיה את הכל, וכל אלו בחינות

צדיק, בינוני, רשע נשקלין במשקל אל דעות, לפי ערך הטוב והרע שיש בכל אחד, ומלך עליון מתפשט הארתו והנהגתו על כל בחינות הטוב והארות הבריאה מאיר על כל בחינות טוב של צדיק, שרובו טוב, והארות היצירה מאיר על כל בחינות טוב של בינונים שחציין טוב וחציין רע, והארות העשיה מאיר על כל בחינות טוב של רשעים, שרובן רע, להשיבן למוטב ולטוב, אבל על רע של כל אחד אין שום אור מתפשט, כי מה דרכו של חיים בין המתים וכו'.

ותשביל אחי מאד בדברי מרן אלקי האר"י זי"ע שאור עשר ספירות דבריהם נגלין שם, ומאירין מאד בחינות שלש ראשונות, ולכן הצדיקים הקדושים בנשמות גבוהות ורמות, אשר אור אלהי שופע עליהם בכל יום ושעה ורגע ומגודל זיכוך חומרם ומגודל דביקותן באור אלהי אין סוף, אשר בכל רגע ורגע מרגישין בכל איבריהם בחינות אלוהות המתפשט עליו, ואז אף אם יארע להם לפעמים איזה חטא קל, מצד מיעוט הרע שבהם, אז אור אלהי המנהיג ומאיר בכל רגע על בחינות טוב, שולח עליו יסורים כטעם יהוה אלהיך מייסרך, לטהר הטוב מכל סיג, והצדיקים מרוב זיכוך שלהם מרגישין תיכף באמונה שלימה, אף אם יארע להם דבר קל, כגון הושיט ידו לכים ליטול שנים וכו' או נהפך לו חלוקו, וכל זה מהשגחת המשגיח אור אלהי יחיד ומיוחד, ותיכף שב בתשובה ומתחרט ומודה ועוזב ירוחם, וניתקן הטוב, וזהו תכלית של היסורים, שיחזרו למוטב, וכיון שיש לו הרגשה גם מזה, וחוזר למוטב די ביסורים כאלו, וזהו תכלית שלהם, והיצירה נתמעטת התגלות הזה, ואינו מרגיש כ"כ, עד שבעשיה נתמעט האור, שהרשעים שאינם גמורים, אינם מרגישים אלא ביסורים גדולים ר"ל ומה שיש לפעמים לצדיק גמור יסורים גדולים, על ידי עון הדור או מגלגול העבר, זהו מפלאי תמים דעות ואין לנו עסק בהם, ואנחנו על עיקר הנהגה מדברים:

ענין ה' צלך

(א) **מסה"ק באר משה:** איתא בשם הבעש"ט זצ"ל על פסוק ה' צלך, דהיינו שהי"ה ב"ה הוא בחינת הצל אצל האדם, שכמו

שהצל עושה כל מה שהאדם עושה, כשהאדם מניף בידו כמו כן הצל לעומתו מניף ג"כ יד, כמו כן הוא בהתנהגות האדם בדרכי השי"ת, כפי מה שהאדם מתנהג עם הכורא יתברך, כמו כן מתנהג השי"ת אתו, וכביכול האדם עושה הצל במעשיו, בהוי"ה ב"ה להתעורר במרום התנהגות ההוי"ה ב"ה אתו, כפי מעשיו שעושה למטה, אם לטוב, אם להיפך:

(ב) מסה"ק קדושת לוי: וכמו ששמעתי מהבעש"ט על פסוק ה' צלך, כמו שבעל חי עומד אצל הצל, הנה כפי תנועותיו, כן מתנועע הצל, כן כביכול ב"ה וב"ש כפי מעשים של אדם התחתון, כמו כן עשה עמו מלעילא כביכול, דהיינו אם יתנהג האדם עם חבריו במדת החסד כן מתנהג עמו השי" כביכול, לכן מה מאוד הי' ראוי להתנהג במדת החסד תמיד, כדי שימשך עליו ג"כ מדת החסד, ואז ייטיב לו: ונראה ג"כ שזו רמזו רז"ל באמרם על פסוק ואתם הדבקים, הדבק במדותיו, מה הוא רחום, אף אתה רחום, מה הוא חנון כו' דהיינו באם שיתנהג אדם במדת החסד ושפעת חסד תרד עליו מלמעלה:

(ג) מסה"ק אוצר החיים: הוזהרנו, השמרו לכם פן תשכחו את ברית ד' אלהיכם, אשר כרת עמכם, דהיינו התקשרות ברית אלהים, הוא עם ישראל עם הקודש, שעל ידם ירד השפע לכל העולמות, וצדיק עליון איתער להשפיע על ידי צדיק התחתון, וכן בכל המצות האבות הן הן המרכבה, וכל תנועה טובה שעושה למטה, מעורר כך במדת עליונות, אם לחסד אם לדין ד' צלך כידוע ממרן אלקי בעש"ט, ואדם נעשה בדמות דיוקן של יוצר בראשית, אם מקיים פתוח תפתח, נפתח מקור עליון להשפיע למטה, ועל זה נכרת ברית, ואם אתם תשכחו את ברית אלהיכם ועשיתם לכם פסל תמונת כל, שעל ידו ירד השפע, תדעו שבזה הפרו את הברית, וזה שמסיים אשר צוך ד' אלהיך, אותך צוה שתהיה תמונת כל שעל ידך תרד השפע, ותהיה מרכבה בכל תנועה ותנועה אליו יתברך, ותקדש עצמך שתהיה תמונה שלך קדוש למרכבה, לתמונת כל, מלשון כל מילחא מלשון מדה והבן מאוד:

(ד) מסה"ק לקוטי יקרים: מה דאיתא בתיקונים, יש מנהון דתליין ברישא דמלכא, מנהון בידין וכו', הכוונה שיש המצות

התלויין ביד, וכן מצות התלוין בראש, כגון התפילין, ויראה ואהבה, וכשאדם עושה אותם מעורר למעלה בראש המלכות, וביד המלכות, וכן כולם, כי באתערותא דלתתא, אתערותא דלעילא:

ענין השתוות

(א) **מסח"ק צוואת הריב"ש:** שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז)
שויתי, לשון השתוות בכל דבר המאורע, והכל שוה אצלי, בין בענין שמשבחים בני אדם אותו, או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים וכן בכל האכילות, בין שאוכל מעדנים, בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיניו, כיון שהוסר היצה"ר ממנו מכל וכל, וכל דבר שיארע, יאמר הלא זה מאתו יתברך, ואם בעיניו הגון וכו', וכל כוונתו לשם שמים, אבל מצד עצמו אין חילוק, וזה מדריגה גדולה מאד, וכן האדם צריך לעבוד השי"ת בכל כחו, הוא צריך גבוה מפני שהשי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים, והכוונה, כי לפעמים אדם הולך ומדבר עם בני אדם, ואז אינו יכול ללמוד, וצריך להיות דבוק בהשיפת, וליחד יחודים, וכן כשהאדם הולך בדרך, ואינו יכול להתפלל וללמוד כדרכו, וצריך לעבוד אותו באופנים אחרים, ואל יצער את עצמו בזה, כי השי"ת רוצה שיעבדוהו בכל האופנים, פעמים באופן זה ופעמים באופן זה, לכך הזדמן לפניו לילך לדרך, או לדבר עם בני אדם, בכדי לעבוד אותו באופן הזה, כלל גדול גול על ה' מעשיך ויכוננו מחשבותיך (משלי ט"ז) שכל דבר שיזדמן, יחשוב שהוא מאתו יתברך, ויראה שיבקש מהשי"ת, שיזמין לו תמיד מה שהשי"ת יושדע שהוא למובתו, ולא מה שנראה לבני אדם עפ"י שכלו, כי אפשר מה שבעיניו טוב, הוא רע לו, רק ישליך הכל, כל עניניו ודרכיו עליו ית"ש [עייין לעיל דביקות]:

(ב) **מסח"ק דרך חסידים:** בשם הבעש"ט ז"ל על פסוק כמים הפנים לפנים, כן לב האדם אל האדם, היינו כשאדם עומד אצל מים, נראה הצל שלו גדול על המים, וכשאדם מקטין את עצמו, כן

הצל נעשה קטן, וכל מה שאדם מרכין אצל המים, נעשה צל קטן עוד יותר, עד כשהאדם משים הפנים שלו על המים, אזי בא גם הפנים של הצל נגד פניו של האדם כן לב האדם אל האדם, כשהאדם חושב בעצמו שהוא גדול, אזי חברו ג"כ גדול, וכשאדם מקטין עצמו לפני חברו, אזי חברו עושה ג"כ כן, ואז נעשה בהם השיווי, ונעשה בהם שיהיו שווים, וזה שנאמר אצל משה פנים אל פנים, כאשר ידבר איש אל רעהו, ר"ל לפי הקטנות של איש נגד חברו, כן חברו הוא ג"כ קטן, ונעשים שווים, פנים אל פנים כנ"ל, וכן משה שהיה מקטין א"ע נגד חבורא ית' כן כביכול הקטין א"ע חבורא יתברך נגד משה ודיבר עמו פנים אל פנים וכו' וזהו שמאר דוד שויתי ה' לנגדי תמיד, היינו שאני נותן ה' לנגדי, ואני מבין, איך שהשי"ת מקטין א"ע כביכול ומטיב עמי, א"כ לפי ערך זה, אני ראוי להקטין עצמו, ובזה הגעתי להשתוות וכו' (משם סה"ק אור החכמה):

ענין התבודדות

(א) מסה"ק צוואת הריב"ש: כשרוצה להיות בהתבודדות, צריך להיות עמו עוד חבר אחד, אבל אדם אחד לבד הוא בסכנה, אלא יהיו שנים בחדר א', וכל אחד יתבודד בעצמו עם חבורא יתברך: לפעמים כשהוא דבוק יכול להתבודד עצמו, אפילו בבית שיש בני אדם:

(ב) מסה"ק הנהגות ישרות: בשם הפעש"ט ולפעמים שוכב במטה ונראה לבני אדם שהוא ישן, והוא באותה שעה מתבודד עצמו בבורא יתברך, זה מדריגה גדולה, שיראה תמיד חבורא יתברך בעין שכלו, כמו שמסתכל על אדם אחד, ויחשוב שהבורא יתברך ג"כ מסתכל עליו כמו אדם אחר שמסתכל עליו, כי עי"ז יהיה תמיד במחשבה זכה וברורה:

(ג) מסה"ק צוואת הריב"ש: מ"מ יזכה לדביקות מחמת התבודדות מבני אדם ומחמת שכותב רזי תורה, ומחמת יהודים כידוע

מהאר"י ז"ל, וכשיעשה יהודים יחשוב באותה שעה בגדולתו ית', כפי כחו, וגם שיהיה זהיר בחצות, ולחבר יום ולילה:

ענין התחברות

(א) **מסח"ק צפנת פענח:** אמרו חז"ל הדבק בתלמידי חכמים, איך אפשר זה כי האמונה ודביקות ענין אחד, וזה שייך בב' סוגים שווים, משא"כ וכו', נ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה, ענין גזירה שוה, אם שוה רק בבחינה אחת, יליף זה מזה וכו' ודפח"ח וה"נ אם שווין המוני עם, רק בבחינה אחת להת"ח, אז יכול להתחבר עמו להדבק בו:

(ב) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** בגמרא אם השמים נעצרים, ילך אצל חסיד שבדור ויתפלל, ואם לחש ונענה, והגים דעתו, מביא אף לעולם, והקשה מורי [הבעש"ט] זלה"ה, אם הוא חטא והגים דעתו, העולם מה חטאו להביא אף לעולם, וביאר כי מן הראוי שמי שאמר לשמן וידליק, ויאמר לחומץ וידליק כר"ח בן דוסא וחביריו, ואם היו כל העולם נוהגין בחסידות וצדיקות, לא היה פלא על אחד שיאמר לחומץ וידליק, וכך היה, כי כולם יכולים לומר כך, באמונה שלימה, משא"כ שבני עולם הולכים בשרירות לבם הרע, ואינם יודעים מן אמונה שלימה, אז אינו עולה להם זה כי אם ליחיד בדורו, שאם נענה בתפלה או אומר שום דבר רוח"ק, הוא נפלא בעיניהם, ואם היו באמת קשורים אל הצדיק באהבה עזה, אף אם יתכנסו כל באי עולם אל הצדיק אמת, והוא יעשה להם פעולות נפלאות, לא יגים דעתו חלילה, כי היו בורחין כל הסיטריין בישין מפני יהוד צדיק עם דורו, אבל כשבאין ערב רב, קשה עורף, ומתכנסין להצדיק להתפלל עליהם, ולא בהתקשרות ויהוד אמת, בלב אחד, ואזי מגים דעתו, והוא בסיבת בני דורו, לכך מביא עליהם אף, אבל באסיפות אצל הצדיק באהבה ובביטול ובהכנעה, נשפע כל טוב לעולם שמעתי:

(ג) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** לפי שאמר כל העדה לרגום אותם באבנים, לכך אמר הש"י עד אנה ינאצוני העם הזה, כי עד עכשיו גם שנאצו אותי כמה פעמים אין מקום לעונש לחול עליהם, משא"כ עתה, עד אנה לא יאמינו ב"י דייקא, כי האמונה הוא בדביות, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה ודפח"ח, ועד עכשיו האמינו במשה, ועל ידי זה האמינו בי משא"כ עתה, שנפרדו ממשה ולא יאמינו בו, ע"כ עד אנה ינאצונו, שלא ניתן ארכה לעונשם: ושתים עד אנה אלו, גרם להם ד' עד אנה של שיעבוד מלכיות, דכתבתי במ"א כי סיבת גלות מצרים על ידי הסתלקות הדעת, וסבות הגאולה בהתפשטות הדעת בעולם וכו' יעו"ש, וכעת נ"ל ליתן טעם, למה הסתלקות הדעת גורם גלות, והתפשטות הדעת גורם גאולה, ונ"ל כי הדעת גורם חיבור, שנאמר וידע אדם את חוה, לכך בהסתלק הדעת, אז אין חיבור בין אנשי העולם לאנשי הדעת, שהם הת"ח לכך גורם גלות, ובהתפשטות הדעת בעולם, נתחברו המון עם אנשי הדעת, וגורם גאולה והבן: א"כ שפיר נמשך מן ב' עד אנה הנ"ל ד' עד אנה של שיעבוד מלכות, וז"ש עד אנה תשכחני נצח בגלות הארוך, וזה נמשך מן עד אנה תסתיר פניך ממני, כי הפך לבו לשנוא עמו הת"ח שנקרא פנים, ע"י הסתרה, שנא' ואנכי הסתר אסתיר פני מכס, וזהו הגלות האריך עבור שנאת חנם ששונאים להת"ח העעובדים השם, ועד אנה אשית עצות בנפשי, כי לפעמים אשית עצות בנפשי, להסיר הספיקות ממני שעל הת"ח, ולפעמים חוזר וניעור אשית עצות להיפך, ועי"ז עד אנה ירום אויבי עלי, שזה הגלות האחרון, שהוא בעבור שנאת חנם הנ"ל, נמשך יותר ארוך מכל הגליות, עד שיושלח אליהו הנביא לעשות שלום בעולם, שנאמר הנני שולח לכם את אליהו וגו', להשיב לב אבות על בנים, ולב בנים על אבותם:

ענין התעוררות

(א) **מסח"ק דברי משה:** הנה שמעתי בשם מורי הרב המפורסם בוצינא קדישא הבעש"ט ז"ל בפסוק ויאמר משה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך וכו' ויאמר ה' אל משה מי

אשר הטא לי אמתנו מספרי, והקשה ז"ל, וכי זו היא מדת ענותנותו של משרע"ה, כי בשלמא בשאר בני אדם היטיב מובן מהות ענוה, ר"ל שמוחלט בדעתו שהוא מקטני הערך מכל אדם, אך משרע"ה אתו המדע שורש נשמת כ"א מישראל, ערך כאו"א, וגודל ערכת נשמתו שהוא כולל כל נשמת ישראל, וכמו שאמרו ז"ל אשה א' ילדת במצרים ס' רבוא בכרם א', איזה זה משרע"ה, ואיך הי' יכול להחזיק במדת ענוה, אך הנה אמרו ז"ל שכל ישראל ערבים זה לזה, ור"ל שהמה מעורבים זב"ז, כי כולם המה שורש א' לכולם, ואמר ז"ל כי לפי"ז כאשר בא על העולם איזה התעוררת לטוב מן היצר טוב, מצד הקדושה, אותו התעוררות הוא בכל או"א מבני ישראל, והוא פועל בכ"א לפי ערכו, הצדיק הוא מתעורר הרבה בעבודת השם יתברך בקדושה גדולה, ובחשקות גדול, ומי שאינו צדיק כל כך, הוא מתעורר ג"כ אך בהתעוררות קטנה, גם אפי' רשע גמור מ"מ הוא מתעורר באיזה היראה תשובה הגם שהוא רק לפי שעה, מ"מ מתעורר קצת, ויכול להיות שע"י התעוררות בזה, יחזור בתשובה שלימה, וכן להיפוך, כאשר בא איזה התעוררות מיד היצה"ר, ג"כ בא לכל או"א, והרשע נכשל בו הרבה, ועושה איזה מעשה בפועל, אך הצדיק ג"כ נכשל באיזה היראה לפי שעה והנה כאשר אנו רואים שמרשעים יצא רשע בפועל שנכשלים באיזה עבירה, אז יש להסתפק מי חייב בדבר, כי יש לומר שהצדיק הוא החייב, כי הלא גם אליו בא איזה היראה כנ"ל והנה אם היה תיכף מתחזק א"ע לבטל הכח הזה, אשר ממנו בא ההרהור הזה, אז הי' מתבטל הכח, ולא בא הרשע לידי מכשול בפועל, אך י"ל שהרשע הוא החייב, כי לפי שהוא עשה בפועל הרשע הזאת, תיכף כאשר בא אליו ההרהור, שוב אין בכחו של הצדיק לבטלו, וזהו מהותו של ענותנותו של משרע"ה, שכל מה שראה איזה דבר לא טוב בישראל, היה תולה בעצמו שחשב בלבו מסתמא אני הגורם, כנ"ל, וזהו ג"כ מה שאמר מחני נא, ר"ל אני הוא החייב בדבר, ולא הם כנ"ל, וע"ז השיב לו ית' מי אשר הטא לי וכו' ר"ל לפני גלוי מי הוא החייב, ע"כ דברי חן פי קדשו ז"ל:

(ב) ממה"ק פורת יוסף: בטור א"ח ס' א' יתגבר, שיהא הוא מעורר השחר, ולא השחר מעורר אותו, כמ"ש דהע"ה עורה הנבל וכנור, אעירה השחר, אני מעיר השחר, ואין השחר מעיר אותי וכו', והקשה הט"ז הסיפא למה לי, ותירץ שיש ב' מיני התעוררות שתחלה מתעורר מלמטה ואח"כ בא לו התעוררות העליון לסייעו, ועוד

אמר שאין צריך וכו', אבל אנו וכו' (עיי"ש) ולי יראה לתרץ דהוצרך הסיפא לענין זה דיש ב' מיני התעוררות בענין אחר, כי ב' מיני התעוררות שכ' הט"ז הוא ענין אחד, שמתעורר הוא תחלה בתשובה וכיוצא בדרך טוב, ואח"כ מסייעין אותו מלמעלה כדין הבא לטהר מסייעין אותו, התעוררת ב' שאינו נותן לב מעצמו לשוב בתשובה, או לעשות טוב, כי אם ע"י שמעוררין אותו מלמעלה תחלה, אז מתעורר למטה לעשות תשובה והנפקותא בין ב' התעוררת אלו שמעתי ממורי **הבעש"ט** זלה"ה בסוד האשה מזרעת תחלה יולדת זכר שהוא רחמים וכו' והכי נמי כך אם התעוררת מלמטה תחלה שהוא מ"ן ואח"כ בא מלמעלה מ"ד הוי זכר רחמים, ובהיפך הוי דינא ושפיר צריך הסיפא על ב' התעוררת הנ"ל שהוא מבחי' הנזכר ברישא ולא מבחי' הנזכר בסיפא, וז"ש ואין השחר מעיר אותי תחלה, כאמור, והבן:

אות ו'

ענין ואו

(א) **מסח"ק היכל הברכה**: הגדל חסר ואו, דבריו של גדול מלך בסוד מלכות שמים לתקן החסרון בשכינה, כמבואר בשם מרן הריב"ש טוב כל מה שיש חסרון למטה, יכוון לתקן זה מקודם החסרון שיש דוגמתה בשכינה, וממילא נמשך התיקון למטה ודבריו של גדל חסר ואו, מלכות שמים, יביאו אל משה שיתקן, ודבר הקטן הוית דאביי ורבא, תיקון העם, ישפטו הם:

(ב) **מסח"ק היכל הברכה**: [דברים י"ב ב'] ירשים חסר ואו ומלא יוד, משם מרן **האר"י הבעש"ט** ששאל אותו מין אחד אתה שכיח בפיך שאין שום מציאות דבר, דבר גדול ודבר קטן בלתי הש"י, ובכל תנועה אלופו של עולם, א"כ למה אתה כופר בע"ז, הרי אתה כופר בחלק, וכל חלק הוא כולו, והשיב לתלמידים, אף שבאמת איתא בירושלמי אם ישאל לך אדם איה אלהיך, תאמר לו בכרך גדול

של רומי, אעפ"כ אות ואו הנ"ל מפריש, בסוד חד פריסו דאיתפרם, בין הקדושה ובין הרע גמור, שהוא קיא צואה, וזה עזר עזר אלהי להושיע משפטי נפשי, ובחרת בחיים, להבדיל בין טוב לרע, וזהו כי כל אלהי העמים אלילים, וקשה קושיות המין, והתירון וה' שמים עשה, רקיע אות וא"ו חד פריסו, דאיתפרם, אבל בעת ביטול הרע אין צריך לאות ואו, ונסתלק, מכאן דמיירי על עתיד, וברמז מיירי הפסוק, בעת שהרגו אנשי כנה"ג את יצרא דע"ז וביטלו את הרע לגמרי, נאמר ירשים אתם את אלהיהם, חסר ואו, כי מעתה אין צריכין לפעולות הוא, ולא יזכה אדם באות ואו זאת, כתנת אור, אלא על ידי כפיית היצר הרע, וכיון דבטלוהו לגמרי, אין שם לא זכות ולא חובה, ולא ירשו בירושה את הוא, כיון שאין שם רע כלל, אבל יזכה אדם בשמירות בריתו מניאוף, באות יוד ברית קודש, וינצל מכעס ומשפיכות דמים, ומלשון הרע ואז יברר יוד עקב ויכניע עשר כתרין, ומעלה הטוב, ויזכה באות יוד בצרור החיים, ובמלכות בעולם הזה אכ"ר:

ועל פי הקדמה הזאת ביאר מורי דודי רבינו צבי הקדוש כי סטרא דחלמא עין הדעת טוב ורע קליפות נגה מימינא חי, ומשמאלא מיתה, מימינא מלאכים, ומשמאלא שדים, וזהו כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום, חלם חסר ואו, דכאן מיירי מאיש שנפל לרע גמור, שאין שם ואו, אבל בעצמו דקאי על נגה בהכרח יש בו ואו, נהירו דקיק המבדיל בין טוב לרע, וזהו חלם חסר חלום מלא, והוא קם בקרבך על ידי שאתה הולך בטעות וברמאות, בהבל עולם הזה, כך קם עליך ראש רישא דדהבא, ובכאן חלם חסר מיירי שזה הראש, הוא רע גמור, כמו שאירע לכת ארורה רעים וחטאים על ידי הראש שלהם הארור והטמא, שהטעה אלפים ורבבות משיראל, וטימא אותם טומאת חמורה לעבור על כל התורה, כת ש"צ הארור והטמא, וזה בא לו על ידי כעס וגאווה ושקר, ורמאות והשתררות הרע, נפל לבאר שחת, שאין תקומה ותיקון לעולם עולמים, ונתן אליך אות או מופת, כי עיקר התקשרות אל הראש והצדיק שיתוסף לו אהבה ויראה ודביקות ויראה, וזהו ונתן אליך אות או מופת, תיכף יתן לך אותות ומופתים, ובא האות והמופת, אז תדע שזה הוא, לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים, כמו שהיה לכת הארורה, שיצא מן הדת ר"ל, כי צדיק גמור אינו נותן אותות אלא ממשיך לבם של ישראל אל אהבה ויראה ותפלה ולמוד תורה לשמה באמת:

וממילא לצורך אהבת ישראל, יפעול הש"י על ידו עניינים נפלאים ונוראים, כדי שיתקדש שם שמים על ידו, כמו שאמר המגיד למרן הקדוש הרבני בית יוסף וכמו שעשה מרן הקדוש הריב"ש טוב וכן אחריו כל הצדיקים, וע"כ דיבר מרע גמור חלם חסר שאין בו שמץ טוב כמו שהיה הארור והטמא ש"צ ימ"ש ואח"כ להזהיר גם את הטובים, כי לפעמים יבא להם מדריגות מצד הטוב שבנגה, וגם זה אינו כלום, כי יש כמה טעות בזה:

כמו שהעתיקתי בספרי נתיב מצותיך, המעשה שהיה כבר שית סרי שנין, והיה במדינה שלא הכיר, ולמד עם אחד שמו ר"ש יוסף, ואמר לו הרי אין אני מכיר בכאן שום אדם אמור לי שמות אנשים, עם שם אמם, ואני אומר לך צורתו ומעשיו ועסקיו ומלאכתו, אם הוא ילד קטן מוטל בעריסה, או גדול הלומד בבית רבו, או איש בשנים, והיה שואל לו לערך שני שעות, והוא השיב לו על כל אחד, זה תינוק קטן, וזה איש גדול, וכך צורתו ומעשיו, אם הוא איש בור או חכם, כל צורת פניו ומחלכו ומעשיו, ואמר כמה עתידות ודברים נפלאים, ואח"כ אמר בלבו אפשר זה מבחינות נגה, ופירש עצמו מכל וכל, וישב בבדידות, ולמד תורה במרירות הרבה בדוחק, ועוני, ויסורין עד שפתאם האיר עליו השי"ת אור מופלא וטעם מאורו יתברך, באמיתות ואמר יש כזה, בוודאי צריכין לשמש הצדיקים הקדושים והתאבק בעפר רגליהם, כמה שנים בהארה נפלאה, מתוך דוחק ועוני, ואמר טעמתי אלה פעם טעם מיתה, וסבלתי חרופין וגדופין ובזיונות וחלישות דעת, ונפתחו לי כמה הארות נפלאות, והשגות גדולות באור התורה, מתוקים מדבש אעפ"כ מתיירא אני בכל עת, אפשר עדיין יש בי מעט נגה, ולבי נשבר בקרבי הרבה:

וכן אמר מורי הקדוש רבינו אברהם יהושע העשיל מאפטא עשבי השדה היו אומרים לו עתידות, וכמה מדריגות והפללתי הרבה לפני קוני שיסתלק ממני, כי אפשר וכו', וכן אמר מורי דודי כשהייתי בן ארבעים שנה, הייתי מתיירא שמא עדיין אני מקליפות נגה ונתכרכמו פני מאוד, ואמר לי בני עד היום בכל שעה אני מתיירא, והאריך בזה, וזהו לא תשמע אל דברי הנביא ההוא, או אל חולם החלום מלא, ואו דין לחוד דקאי על צד הטוב שבנגה, דכך חולם מלא ואו, נהירו דקדושה ומצד זה, מדבר ועושה נפלאות, ואל תשמע לו כי מנסה ה' אלהיכם לדעת אתכם, אם הוא דעת אמיתי, או מעץ

הדעת, וזה סימן הישכם אוהבים, אם אתם מאוהבי הש"י ימשוך לך נפשך, לצדיק אמת שהוא מבחינות השמל הטוב, ומאיר בלבך הארה נפלאה, ודביקות הש"י ואהבת התורה לשמה:

וכן לאיש פשוט מאיר עליו שיעשה מצות ומעש"ט, ויעמוד אחר חצות לומר תהלים, ובקשות, וללמוד כפי יכולתו, כמו שמרגישין בלב אמת כשנוסעין לצדיק אמת, כמו שהיה לי עם מורי דודי שפ"א בהכרח בקשתי ממנו, שיקח ממני האור, כי האיר עלי יותר מכחי, והרבה פעמים כשנתגבר הקטנות הייתי בא לפניו לבקש ממנו, ותיכף נמתקין הדינין, והחזרתי למדריגתי, וכל זה לאוהבי השם ויראיו, מדבקין עצמן לצדיק אמת המאיר עליהם מאורו הגדול, ואם אתה מעורב טוב ורע בשקר, תתמשך לשד יהודי העושה לך נפלאות בכל עת, ומדבר מצד ואו, טוב שבנגה, דברי עתידות ונפלאות, וכל זה קבלתי אמרי צדיק ממורי ורבי דודי מוהר"צ, שביאר פסוקים אלו, ובתוספת נופך משלי, להמתיק ולהסביר הענין, ואמר לי מורי דודי, כי יש הרבה נסיונות העוברת על האדם, אם יעמוד באהבות רבו, צדיק אמת, כי העיקר הוא אהבה והתקשרות, נפש בנפש באהבות רבו, ובזה תנוח רוח רבו עליו, כמו שנחה רוח אליהו על אלישע, ובזה מתגבר הבע"ד לעשות פירוד בינו ובין רבו צדיק אמת, וראה בני מה שכתב בספר חזיונות למרן הרח"ו, אמר לי מורי ז"ל שיעבור עלי הרבה נסיונות אם אעמוד באהבת מורי או לא, ראה בני שמרן האר"י מלאך ה' צבאות ממש, ולא קם כמותו בנביאים, כמו שהעיד הרח"ו בעצמו, עבר עליו נסיונות לעשות פירוד בינו ובין רבו, מכ"ש היום שבע"ד מתגרה מאד, ומתקשה שלא יתקשר עצמו באהבת צדיק אמת, רבו, ודי בזה, כל זה אמרי צדק מורי דודי זצ"ל:

ענין ותרנות

(א) **מסח"ק אורח לחיים:** והנה שמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה שאמר המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך

לבריות, [לכא' צ"ל לא] אמר הנותן אל יתן יותר מן החומש, כי לשון לבזבז, היא לשון ביזה וגזל, כלומר שהוא קמצן בטבעו, וגזל נפשו וטבעו, ומחסר ממונו בשביל מצות השי"ת, אל יתן יותר מן החומש, אבל מי שהוא ותרן בטבעו, יכול ליתן יותר מחומש, לפי מדת טובו וחסדו, ע"ד דבריו ודפח"ח ולפי דברינו יובן הטעם, כי כשהוא מבזבז וגזל נפשו ומחסר ממונו בשביל מצות השי"ת ולא באהבה וחסד, אין משתלמת שכרו בעולם הזה, לא יתן יותר מחומש שהוא מצוה, כמו שדרשו חז"ל עשר תעשר מעשר בתרא כמעשר קמא, כי למה יתן יותר שאין בו מצוה, ואין מוגיע לו תשלום שכר בעום הזה, בשביל שאינו עושה מאהבה, וא"כ שמא יצטרך לבריות, אבל כשהוא ותרן בטבעו ונותן באהבה וחסד, ותיכף מעורר חסד ה' עליו שמשפיע שפע ברכה וחיים עד בלי די, בוודאי לא יעני ובוודאי יתעשר, ואפשר שזהו פי' עשר תעשר ודרשו רז"ל בשביל שתתעשר, והלשון משמע לכאורה שהוא כמו מצוה שיתן מעשר בשביל שיתעשר, אלא כוונתם להסיר רוע לבב בנתינת הצדקה והמעשר, בשביל זה מותר להיות כוונתו להעשיר, כדי להסיר רוע לב למי שהוא קמצן בטבעו, יהיה נותן כדי להעשיר, וכשמאמין זה באמונה שלימה, יוכל ליתן בשמחה, אבל מ"מ עיקר כוונתו יהיה לקיים מצות השי"ת:

אות ז'

ענין זהירות

(א) **מסח"ק נוצר חסד:** והוי זהיר במצוה וכו' שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות: והוי, הויה וקיום, זהיר, מאיר באור צה, אור אין סוף, שאין אתה יודע וכו' כמו שביאר מרן אלקי ריב"ש שדיבר אחד קטן, עם זהירות ודביקות, כל חללה דעלמא אינו יכול לקבל שכרה, ועיקר הוא הבהירות וזהירות:

מדרש   זה לעומת זה עשה אלקים   **ריב"ש טוב**   קפג

ענין זה לעומת זה עשה אלקים

(א) מסה"ק אוצר החיים: ביאר דברי זה"ק, כי אין נשמה יוצאת מן הקליפות אחר חטא של אדה"ר אל א"כ נותנין לס"א כנגדו איש כמותו, כמו בלעם שהי' נגד משה, כי עדיין נשאר מנצוצי משה בתוך בלעם, ודורשי רשומות אמרו לעזאזל ר"ת את זה לעומת זה עשה אלקים, כי אין שום נשמת צדיק יורד לעולם, אלא אם יהיה לו איש המתנגד נגדו, ומושך אליו הרע של הצדיק, והטוב של המנגדו נמשוך לצדיק, וכל זה ידוע מחכמת מרן אלקי **הבעש"ט** מובא בספרי הכהן הגדול, חסיד שבכחונה תולדות יעקב יוסף, ופורת, וצפנת, ע"ש בדבריו בענינים אלו הנצרכים הרבה לתורה ולתעודה:

(ב) מסה"ק היכל הברכה: ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים וכו', וקודם שנבוא לבאר חטא הגדול של עגל, אבאר לך כי כל תשוקת ערב רב עד היום, נתנה ראש, ששורשם מראש כידוע, ולכן כל הפצם לעלות בראש וראשון, והם מקליפות נגה כמבואר בדברי מרן, ועושיין לעצמן ראש ולענה, שהוא שד יהודי מקליפת נגה, ואמר הצדיק הקדוש ר' משה ליב מסאסוב עזאזל ר"ת ז"ה לעומת ז"ה עש"ה אלה"י ממש בדומה שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמות שיש רבנים, ורבי, ושוחט, וחזן, ואיש צדיק מסיטרא דנגה, קליפה קשה נגד כל אלה שיש בסיטרא דקדושה, והם צרעת ממארת, וצדיקייא מתכפייא קמיהו, כי דרכם צלחה ובקעה, עיין בספר דמ"א משם מרן **הריב"ש טוב** שיש מפורסמים שמפרסם אותם הס"מ הרשע ע"ש, וכל ראשם של ערב רב כתיב בהו קום, בשעתא חדא יש לו קימא פתאום, אבל ראש דקדושה ישראל בזמנא דקב"ה יקים להון, ויפיק לון מן גלותא כדין יפתח להון פתחא דנהורא דקיק זעיר ולבתר פתחא אחרינה, דאיהו רב מנא, וכל מה דעביד קב"ה לישראל ולצדיקייא דבהון, הכא כולתו לאו בזמנא חדא למאן דאתי ליה אסוותא לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר זעיר, אבל לעשו לאו הכי אלא בזמנא חדא נחיר ליה וכך הם ערב רב, וזה קום של ערב רב בשעתא חדא ונעשה אותך ראש וכל אלה ענינים אחי וחביבי לא נגלו אלא לבוחן לבות וכליות:

ואתה בני, חלילה לא תהרהר אחר שום צדיק וראש הדור, ולא אחר רב ות"ח, יהיה מי שיהי' כי כולם יהיו בעיניך צדיקים קדושים, ומה נפקא מינה ממה שכתבתי זה, אלא למיבעי רחמי, הן כל צדיק בדורו, והן המון ישראל, כמו שהזהיר אותנו רבינו הקדוש מוהר"י מלובלין להשפיל א"ע, ולעשות תשובה קודם כל תורה ותפלה, כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר הצות קודם למודו אמר רבש"ע אפשר אני מן אותן שכתב בהן, מה לך לספר חוקי, והתמרמר מאד, והארין בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים, וכן אמר אין גרוע בעולם כמותי, אפילו יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו ואם יאמר לי הקב"ה בעצמו, שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל יוכל לדחות לשאל תחתיה, וכן מורי ורבי הקדוש מוהר"צ אמר, שמפחד בכל רגע אפשר הוא מקליפות נגה, ועל זה יהיה לבבו נשבר לאלף שברים, וכן נ"מ להמון ישראל, שיבקשו רחמים מבעל הרחמים, שיעזור לבבם להתקשר לצדיק אמת מן הקדושה, ולא יהיה להם התקשרות עם ראשי ערב רב, מראין עצמן צדיק וחסיד פרוש וקדוש יושב ומתענה בטלית ותפילין, לומד כל היום, מראה עצמו שאינו יודע כל מטוב עולם, ואינו נהנה מעוה"ז בשום דבר, והשם יציל אותנו מכל אלה, נגעי בני אדם, והם ראשי הדור, ובאמת כל כך הוא בהעלם מן השמים, כדי שיהיה בחירה חפשית, עד שאין להם היכר בשום דבר, אלא ניכר ונגלה לבוחן לבות וכליות, ולא לשום נמצא בעולם, וחלילה להרהר שום היראה, ומכ"ש איזה דבור, נגד ראשי ישראל חלילה חלילה, כי כולם בעינינו צדיקים, קדושי עליונים ראשי הדור ת"ח השם יגביה מזלם עד לרום, ואין שום נ"מ מדברינו אלא למבעי רחמי על כל דנא, מן קדם אלהא דשמיא, בבכיה ותחנונים:

(א) מסה"ק הנהגות ישראל: בשם הבעש"ט פעמים אפילו שאינו רוצה להרים קול בתפלה, מחמת שהוא מבין גדולת הבורא יתברך, ומדבק עצמו בו יתברך, לפעמים יוצא ממנו קול גדול שלא בכוונה, פעמים שהוא בענין שעובד בכוונה גדולה והוא מזוכך מאד,

וכשיתחיל לזכך עצמו עוד בסיגופים, יראה שיש בו עוד פסולת, כמו על היין שסחטו מהאשכול, שנראה שהוא ברור מאד בלי שום שמרים ופסולת וכו', (הנמשל תמצאנו לקמן בשם סה"ק שפתי צדיקים):

(ב) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וכל מה שאדם עושה, הן טוב, הן ביש חלילה, הכל הוא באותיות, כפי ענין הדבר שעושה, וכשעשה רע ח"ו אזי הוא פוגם באותיות שנצטרפו אל הרע ההוא, ומוריד ח"ו האותיות הקדושים לשפלות ולעמקי הקליפות, וכשיש צדיקים בעולם, אזי ע"י מה שמדברים האותיות הן בתורה ותפלה בדחילו ורחימו או בדברי גשמיים או בסיפורי מעשיות, כידוע מאא"ז הבעש"ט זללה"ה שיש אנשים שצריך להעלותן בסיפורים, ולא כל אדם זוכה לזה, כי לא הרוצה ליטול את השם יטול, ובזה הוא מעלה האותיות מן העכירות והשפלות לאור גדול, ומזכך אותם, וזהו כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, זוכה פי' שמזכך ומצחצח לדברים הרבה, היינו לדבורים הרבה והבן זה: וזה י"ל הרמז בדברי חז"ל יודע היה בצלאל לצרף האותיות, לצרף היינו לזכך, כמו מצרף לכסף, שהוא להסיר הסיגים והפסולת שבו, כדי שיהיה לכסף זך ונקי וטהור, כן היה בצלאל יודע איך לצרף ולזכך האותיות הקדושים, מכל סיג ועירבוב שבהם, ולהעלותן לשורשו להיות זך ונקי וטהור וחמש"י. (ע"ע אותיות):

(ג) מסה"ק אוצר החיים: אף שבכללות עדיין לא נמתק פרצוף העובר לצאת מקטנות הנחש, אעפ"כ בפרטות יכול האדם הצדיק להמתיק לבוש משכא דחויא, פרצוף הקטנות להאיר אותה עד שיחזור נפש ממש באור אלקי, בהארה נפלאה באחדות אחד, עד שגופו יאיר כנשמה, כמו שידענו מהרבה קדושים אורות עליונים, ממרן אלקי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו וכיוצא בהם, כי בפרטות יכול אדם הצדיק לזכך נפשו כמו בימי המשיח, וכמו אחר התחיה, כל עוד שלא נתקן הכללות, צריך הצדיק להגביר להמתיק הדינים, ולהמשיך רחמים ורצון, ולירד להשגיח על הכלל, ועל הפרט, להחיות נפש כל חי, ואף שבפרטות כבר כלה הדינים מכל וכל, ונתקנו להמשיך שפע ושובע ורצון על כל מדריגות, ולהמתיק הדינים מכל ישראל, אף הקטנים, להמשיך כל טוב, אף על מדריגות התחתונות, ממקור הרחמים אכ"ר:

(ד) מסה"ק שפתי צדיקים: וכמשל הנאמר בשם הרב הצדיק איש אלהים הבעש"ט נבג"מ משל ליין, מתחלה כשסוחטו

מהאשכול הוא עב ומעורב בהרבה שמרים, עד שא"א לסננו במשמרת דקה, רק בכפיפה מצריות, אח"כ נעשה יותר דק, ויכול לסננו על משמרת היותר דקה, ועכ"ז כשממלא ממנו כוס מתקבץ ונופל שמריו למטה, ואחר הסינון עוד כשעמד קצת בהצלוחית, עוד ימצא שמרים מתאסף למטה, אך לא כ"כ כבראשונה, וכן אפילו אחר סינון כמה פעמים, בכל פעם לא ימלט ממוקצת שמרים נופלים למטה, רק בכל פעם הם דקים ביותר, וכן עד"ז הצדיק בכל פעם ימצא בעצמו איזה פניה, רק שהוא דק מהדק, ובוה פירוש הרב הצדיק מהו' ישראל מ"מ דקאזניץ ז"ל וילך אברהם כאשר דיבר אליו ה' היינו הצדיק, וילך אתו לומ, בכל פעם הוא היצה"ר:

ענין זריזות

(א) **מסה"ק דברי משה:** שמעתי מפי קדשו של מורי החסיד האלהי הרב **הבעש"ט** ז"ל שהזהיר על הזריזות והמהירות בעסק התפלה לאנשים כערכו, בכדי שינצל מן מחשבות זרות, ואמר בשם גיסו הרב החסיק מ' גרשון קיטבר ז"ל שאמר משל יפה על האנשים שאינם שוהים א"ע בזה, שאינם מרגישים כלל בתפלתם, אם הי' במחשבה זרה אם לאו, ואמר משל כי הי' דרך א' מסוכן מאד, והיא שהי' צריך לילך דרך יער שהי' שם מחבואות של גזלנים ושודדים שהיו מצפים לאיזה עובר ושב, ואז קמו ממחבואיהם וגזלו וחמסו וטרפו ועשו בו פצעים וחבורות וכל מי שהיה מוכרח לילך דרך היער, היה מהלך במרוצה גדולה מאד, שלא יהיה להחורשים פנאי, לילך ולבא אליו ממחבואותם שיושבים בו, פעם א' נסעו שני אנשים בחבורה אחת והי' אחד מהם שתוי שיכור מאד, והשני לא כן היה רק כדרך כל הארץ, והנה בנסעם דרך היער הזה, אז זה שהיה שלם בשכלו, נסע במהירות גדול, עד שעבר בשלום את היער הזה, בלי פגע, וחברו השני השיכור הלך לאט לאט פסיעה אחר פסיעה, והרוצחים היו מורפים אותו, והכו בו ועשו לו חבורות ופצעים, והוא לא הרגיש בדבר כלל מחמת שכרותו הגדול: ואח"ז פגעו זה בזה, ועמד הראשון והתמי' עצמו על זה השני

ושאל אותו איך ניצלת, שלא המיתו אותך בהכאות גדולות שעשו לך, והשני השיכור חי' מתמי' א"ע על תמיהתו של זה, ואמר שאינו יודע שום דבר שעשו לו, כי לדעתו הלך בשלום בלי פגע, עד שהראשון הראה לו במראה את הפצעים וחבורות שבכל אבריו, וגם כתמים מן הדם שהיו שותת על בגדיו, מן הפצעים והחבורות, והוא נשאר בתמיהתו, ואינו זוכר כלל, והנמשל מובן מעצמו שלא נאריך בדבר:

(ב) משה"ק צוואות הריב"ש: יאחזו במידות זריזות מאוד יקום בזריזות משינתו, כי נתקדש ונעשה אדם אחר, והוא ראוי להוליד, ונעשה כמדת הקב"ה שהוליד עולמות, וכן כל דבר שעושה יעשה בזריזות, כי בכל דבר יכול לעבוד את ה', וכשמניח הטלית יראה את התכלית פי' שתפול עליו יראה, וכל מה שרואה יזכיר בהקב"ה אם באהבה, יזכיר באהבת ה', ואם יראה יזכיר ביראת ה', כידוע בכמה מקומות, ואפילו כשהולך לבית הכסא, יחשוב הלא אני מפריד רע משוב, וזה יהודים, והטוב ישאר לעבודתו יתברך, וכשהולך לישן יחשוב הלא המוחין שלי ילכו להקב"ה ויתחזקו לעבודתו יתברך, קודם השינה ישכב באימה וביראה וירגז וירעד מאימת הבורא יתברך ולא יבוא לידי חטא כמ"ש רגזו ואל תחטאו:

הקב"ה גוזר וצדיק מבטל גוזרנא דליבטל, שואל מאת הקב"ה כענין, מלביש הדברים באיזה דבר, ובאיזה ענין, כגון אם צריכין לבנים מספר איזה ענין ישועת שעשה הקב"ה כענין זה, וממשיך ישועה ולפעמים מסתיר הדבר באיזה סיפור בעלמא, וכל זה שלא יבינו המקטריגים לקטרג, שואל ומבקש תפלתו, בענין שהוא צריך, ואינו מגלה הענין, מפני המקטריגים, ומשיב דבר כהלכה, בהלכות התורה, כי הפעולה והשפע שיורד על ידי חדושי התורה, אין עליהם קיטרוג, וזהו ומשיב לכל אדם, אף צרכים הפשוטים, כאלו היה הלכות ומלביש הכל בתורה, וכך קבלתי מאדמו"ר הגאון הקדוש נר ישראל מוהר"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא:

וכל זה לחכם, אבל מי שזוכה לאי"ן עליון, שואל מפורש, ומשיב מפורש, יהיה לך כל, או כך, וכן בכל ענינים, כמו שמצינו ברשב"י, ואומר על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון, מצאתי לאחד קדוש הרב המגיד בספרו, ראשון הוא הקדושה, ראש וראשון, הם שורש כל מדות טובות, בעבודת השם יתברך, ואחרון הם הם המדות רעות, שהם אחוריים דקדושה, עולמת התהו והקליפות ובכלל מלכותו בכל משלה, והכל הוא מכחו ומרצונו יתברך, אני אמית ואחיה, אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדי אין אלהים, וכמו כן כל הצרות והיסורין העוברין עלינו תמיד, הכל הוא יתברך שמו:

כמו שאמר מרן ריב"ש זצ"ל, אמר אויב חמשה אלפין, שגם שם גנוז אלופו של עולם, וכל אלו אחוריים העמיד הבורא יתברך, לנסות בהם את בני אדם, ולזכות אותם ולגדל שכון שלא למעות אחר ההבל, והסתרות פנים הנראה לעינינו שגזרו בעולם הקליפות, והם"א שמרשיע ביותר מצליח, כי אין מלכות שמים נראית ונתגלה כלל, והרשעים הולכים בחשק ובשחוק לשחוק כל הלילה, ובבוקר אינו מניח תפילין, ואם מניח הם עליו למשא, כאלו היה מניח אבנים על ראשו ועל כל זה אם היה מדבק עצמו לצדיק, או עכ"פ מבלי לצער, היה לו איזה תיקון, אלא אדרבא, עושה כל ליצנות ומצליח בטנופת עולם הזה מאד, ועל כל זה הצדיק וישראל עם הקודש מבררים כל זאת אל הקדושה, ואינם משגיחין כלל על אחוריים, ועל הקליפות, סרחון תאות עולם הזה, אף שהם ביניהם בלועים, הם מרגישין באור אין סוף מלכות שמים הנסתר שם, כי אין שום דבר קטן וגדול, שלא יהיה בו בחינות אלהותו יתברך, מחשבה קטנה ותנועה, הכל נרשם למעלה, ובוה שאינם עוזבין את דרך הישרה, עבור ידיעתם שהבורא

ב"ה לית אתר פנוי מניה ממש, וכזה ואומר על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון היינו שידע ויתבונן היטב בין המדות, בין המדות רעות וחרע ותאות עולם הזה, שחוק קארטין שהם רע, וקליפה, הבל וריק ובין המדות טובות ואור אין סוף, וחיות אלהות שמועם ומרגיש בכל ענינו על ידי אמונה גדולה, וכזה לא יטעה עצמו לילך אחר ההבל, כי ידע בידועה ברורה, כי המלך בעצמו כסות ולשון שינה לנסות את בני אדם, מי ומי האוהבים, ועד כמה מגיע אהבת כל אחד, וכשמרגיש באמונה גדולה שהמלך הוא בעצמו, יראה ורעד יבוא בו והוסר הכסות מחשבות רעות והסתרות הקליפה, ויראה בעיניו אור הגנוז, לית אתר פנוי מניה, מלא כל הארץ כבודו, ואומר על ראשון ראשון להעלות הקדושה, ועל אחרון, שהוא אחרון, ורע וסר מדרך הרע, מכניע הרע, ומסיר ממנו כל מחשבות רעות וזרות, וחלופיהם בגלם, בחינות צדיק שמשיג אי"ן ממש, ואין בו רע כלל, בשורש נפשו, אלא מתלהט ממש, איש להבתן שלהבת, מחזיר גם את האחרון וחרע אל הקדוש, והיצר הרע נעשה מלאך קדוש, והוא דבוק באלהיו, אהבה עזה בתענוגים, וכל שרואה ושומע, אף מעשה הרשעים, אף דברים גשמיים תאות עוה"ז, הכל מחזיר אל הקדושה, ואינו רואה שום רע, אלא אור אין סוף הגנוז בכל ההוה שבעולם, והראשון והאחרון אחד הם אצלו:

כמו שביאר מרן אלקי הריב"ש זצ"ל משל למלך שעשה לו מחיצות רבות סביבו, רוח רעש איש מתלקחת, כותלים ונהרות, דובים ואריות נחשים ועקרבים, וחומת ברזל מסביב, והמלך נורא, ואור פנוי מאיר בכל העולם, וכבודו מלא עולם, רק החומת מסתירים אור פנוי, וכרוזים יוצאים, כל מי שיבוא לראות המלך יהיה שני למלך, ויתן לו בתו לאשה, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה, רואה שהוא מאויים גדול ורחב, נסוג אחור, ויש מהם שגברו על יצרם הרע, והלכו חומה הראשונה, וכן כמה חומות, ובין חומה לחומה יש שרים רבים מפוזרים ממון ועושר הרבה, והוא כנוי למדריגות רבות, רוח הקודש, ושאר מדריגות, לפעול ישעות על ישראל ולפעמים שוטה זה, אחר שמצא ידו כל הון יקר, עומד במקומו בזה, ואינו הולך לפני המלך כי מחמת שכל חומה וחומה שהוא פנימי הוא מאויים ביותר, כדי להבהיל יותר, שלא יקרב מי שירצה אל המלך, אבל אוהב המלך באמת, מניח כל זה, כי לבו חומה לראות פני המלך, ומסכן נפשו בכמה צרות ויסורים, ונכנס לפנים מן כל החומות, ואינו לוקח שוחד מדריגות

ופעולת וישועת, כי כל זה כלא נחשב אצלו, אלא לבא באמת לפני המלך, וכשהוא בא לחומת ולנהרות וחיילות ודוכים נחשים ועקרבם, המבחילים אותו, תמה עצמו, מלך רחמן כמותך, תסתיר פניך כל כך, בהסתרות משונות כאלו, וצועק אלי אלי, למה עזבתני, ואני מאמין בך, והכל הוא כבודך ומוסר נפשו ועובר כל אלו החומת והנחשים והעקרבם, והוסר הלבוש ובא לפני המלך הרחמן, ויפול על פניו, בוכה ויאמר מה זה המלך הרחמן שהסתרת פניך ממני, כל אותן הזמנים, ועמדת נגדך כל כך מסכים המסתירם אותך, מבחילים כל רואה אותם, וכמעט אשר אבדתי, ויאמר המלך ראה אוהבי לחוץ, אם יש שום דבר רע כלל, אם יש שום הסתרה, ויקם מעל רגליו, והביט לחוץ, וירא אין שם חומה, ולא מסך מבדיל רק ארץ מישור, גנות ופרדסים וכל מיני עונג, ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר, וכל מיני כלי זמר, והמלך יושב והארץ האירה מכבודו ואין שום דבר רע בעולם רק ממש מלא כל הארץ מכבודו וכל בחינות הרע והמסכים והנחשים הכל באחיזות עיניים, ואין שום מסך כלל, והמלך נתן בתו, וכתר על ראש אוהבו, ונתן מהודו עליו, צדיק גזור והקב"ה מקיים הדבור בעלמא כמו רבי שמעון בן יוחאי, וכל המשל מובן מעצמו, וזהו מי שזוכה לבחינות אי"ן כלו בטל ומבוטל לאור אין סוף, אשכון את דכא, נותן לו בתו שכינתו יתברך, אומר על אחרון שהוא ראשון שהרי אין רע כלל, וכל ההוה שבעולם אינו רואה רק טוב, והוא המלך בעצמו, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים, ואת אחרונים אני הוא, ולא אחר, ודי בזה:

ענין בחירה

(א) **מסח"ק אוצר החיים:** ואמר מרן הקדוש אור עינינו הריב"ש **טוב** על פסוק על מה שוא בראת וכו', שזה טענת היצר ס"מ, כשיורד נשמה גבוה לעולם הזה, טוען, הרי זה הצדיק ימלא כל העולם יראה ואהבה וחכמה ותורה, וישפיע מאורו ומזיו הדרו לכל אחד, עד שכל אחד יטעום לפי השגתו בעבודת הש"י, ומי פתי ישמע לו,

ויתבטל הבחירה, על זה בא התשובה כ"ל בני אדם, כמבואר בר"מ תצא, וכד אית בעלמא רישא ערב רב, נחתין לאתגשמא בהון, וזהו התשובה, שהבחירה לא יתבטל, כמו שיש יצר טוב בגוף, שיאיר באורו על הדברים בו, כן יהיה נגדו, דומה אליו, והבחירה יהיה חפשיות, וצדיקיהו אתכפיא קמיהו:

(ב) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: שמעתי ממורי [הבעש"ט] פי' פסוקי תהלים סי' ל"ו יתיצב על דרך לא טוב, רע לא ימאם וגו', ואגב ביאר עוד המשך הכתובים נאם פשע לרשע וגו', אין פחד אלהים לנגד עיניו, וחטעים שסילק הש"י פחד ממנו, כי החליק אליו בעיניו שיהיה הכל חלק וישר בעיניו, כדי למצוא עונו לשנוא ר"ל שישגיג וימצא העון ויהיה מקום להש"י לשנוא אותו רשע, וסילק הבחירה ממנו, דברי פיו אבן ומרמה ר"ל שאינו מועה לומר על רע טוב, רק במרמה וכו', חדל להשכיל להטיב, ר"ל גם כשעולה לפעמים במחשבתו להשכיל להטיב שיחקור וישכיל, אם הוא דרך טוב להטיב, מיד חדל ומונע פן ישוב וכו', און יחשוב על משכבו, כי האדם נקרא עולה ויורד, כי לפעמים מונע הש"י מן האדם דרכי עבודת ה', כדי שיטריח יותר ויקבל שכר, ואז און יחשוב על משכבו וכו' דשמעתי ממנו **מהבעש"ט** טעים שכ' הרמב"ן כשרוצה הש"י לענוש הרשע נזדמן לו איזה חטא, כדי שיעניש וכו', והקשה מורי [הבעש"ט] א"כ אין בחירה וכו', ותירץ כי החיות רצוא ושוב וכו' ונקרא קטנות וגדלות, וכשהוא בקטנות עלול לעבירה, בסוד אין אדם עובר אא"כ וכו', וכמ"ש בע"ח בסופו, א"כ החטא והעונש בא כאחד, וז"ש און יחשוב על משכבו בקטנות, יתיצב על דרך לא טוב, כי מהפך מעשי הצדיקים, שהם אור לחשך, ומעשה הרשעים חשך לאור, כמ"ש במכילתא מסירת המן בפני אחשוורוש, שחשב פרעה לצדיק, מרישא לסיפא שניצל אברהם בזכות ישמעאל וכו' עד עמלק הצדיק וישראל בהיפך, וז"ש רע לא ימאם, וככה עושין הרשעים בכל דור להפך, וז"ש יתיצב על דרך לא טוב וגו' ודפח"ה:

ענין בטחון

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, י"ל בזה בדרך רמז, מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח, על דרך שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה על פסוק ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו, וזהו תוכן דבריו, כי יש בוט"ח ומבט"ח ומובט"ח, בוטח היינו אותו שהוא בוטח, מבטיח היינו אותו שהוא מבטיח ומובטח היינו אותו עילה, שע"ז הוא בוטח לבוא לאותו הדבר, והוא דרך משל השי"ת הוא מבטיח לאדם שיתן לו כל צרכיו, ודי מחסורו כשילך בדרכיו, והאדם הוא הבוטח בזה, ומובטח, היינו שהוא בוטח, שהשם יזמין לו בוודאי פרנסתו, אם צריך עילה לזה שיהיה סיבה מאת השם יתברך, שעל ידה יתפרנס, או מו"מ או שאר דבר, והאדם כזה עדיין לא הגיע להאמונה העקריות, כי העיקר להאמין בה', שהוא לבדו הוא, ואין בלתו שאינו צריך לשום עילה וסיבה שע"ז ימשך לו פרנסתו, כי הוא עילת כל העילת, וסיבת כל הסיבות, ואפי' שלא יעשה שום עילה ומו"מ, ושום הכנה לפרנסתו, השם יכול להזמין לו פרנסתו בחסדו הגדול, וזהו ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, היינו המובטח שלו יהי ג"כ ה', שרק הוא לבדו הוא, ואין שום דבר שיהי' עילה וסיבה לפרנסתו, או לשאר דבר שעל ידה יגמור הדבר, שהוא מבטיח לו, שאינו צריך לשום דבר, ושום הכנה שיהי' עילה וסיבה, והכל הוא רק ה' יתברך, ואפילו כשיש לו הדבר ע"י עילה, יאמין באמונה שלימה שהוא ממש ה' יתברך, שרצה לפרנס אותו בדרך זה, אבל לא שיהי' מוכרח הדבר ע"י סיבה והכנה, רק לבטוח בה', וזהו מהמדריגה גדולה, וזה י"ל שמרומז ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, היינו מן לשון הכנה, כמו וימן ה' וכו', והיינו שצריך להכין, שיהיה איזה עילה וסיבה להתפרנס על ידה, כי לא ידעו מה הוא, היינו שלא השיגו מדריגה זו, לידע ולהאמין כי מה הוא, היינו שאפילו העילה והסיבה ג"כ הוא בעצמו זה כביכול השי", עילת העילות וסיבת כל הסיבות, גם מ"ה, הוא הוי"ה במילוי אלפי"ן, והיינו שזה לא ידעו, שאלופו של עולם הוא בתוך העילה ההוא, כי אין בלתו ומבלעדו שום דבר, ומלוא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, והכל הוא ממנו, ובידו לפרנס האדם בלי שום עילה וסיבה כלל, כי

הכל הוא ממנו, אבל אלו ידעו זה שאלופו של עולם הוא מסתתר שם, אז היה נעשה מן עם א' שהוא יהוד אמיתי יהוד קוב"ה ושכינתה והבן. (ע"ע השגחה פרטיות):

(ב) מסה"ק כתבי קודש: בשם [הבעש"ט] זללה"ה ברוך הגבר אשר יבטח בה, והיה ה' מבטחו, דאין לבטוח בה' על אכילה ודברים גשמיים, דדלמא לא יתן לו ה', אבל רשאי לבטוח בעבודתו, שבוודאי ישלח לו ה' איזה מצוה, ומוזה יש לו לבטוח בו, שבוודאי יתן לו כח לעשות המצוה ואין לבטוח שכחו יהיה ע"י אכילה, אלא סתם, הוא בוודאי יתן לו כח ואין מעצור לה' להושיע דווקא ע"י אכילה, וזה והיה ה' מבטחו ולא על האכילה:

(ג) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: שמעתי ממורי [הבעש"ט] כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון, ע"כ ראוי להתפלל לפניו י"ת, שיתחזק בבטחון בו וכו' ודפח"ת. וזהו והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, ר"ל, כשזכה אברהם למדריגת האמונה והבטחון בה', אז ויחשבה לו צדקה, כאלו זכה לזה מצד הצדקה, ולא שראוי לכך וכו', וזהו נ"ל פ' הפסוק על זאת יתפלל כל חסיד שהוא מדריגת אברהם איש החסד שנקרא אוהב, ראוי להתפלל לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו, שלא יקח ממנו מדריגת האמונה ובטחון בו יתברך, כי אהבה נקרא שטף מים רבים כמ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וז"ש לעת מצוא, ליפרע ממנו העונש שהוא אשם, שטף מים רבים אליו לא יגיע ודאי ראוי להתפלל על זה, וק"ל. ובזה יובן, עת לעשות לה' כשבא העת לפרוע ממנו, הפרו תורתך, שהופר ונוטל ממנו תורתו ומדריגתו שהיא תורה לו הדרך, אשר ילך בה, ע"כ ראוי להתחזק במדת הבטחון, שהוא מצד אהבתו ית' וז"ש על כן אהבת"י מצותיך מזהב ומפז, וק"ל:

(ד) מסה"ק דברי יחזקאל: עפ"י דברי קדשו של הבעש"ט הקדוש זי"ע שפעם אחד לא היה לו על צרכי שבת, ובעש"ק באשמורת הבוקר הלך ונגע על החלון אצל איש אחד, ואמר לו שצריך על צרכי שבת, ותיכף הלך לדרכו, ומחמת ההתעוררות שבא ללבו ע"י הבעש"ט זי"ע קם האיש תיכף ממטתו, והלך החוצה לראות מי זאת, וירץ אחריו והשיגו, ויאמר לו אם יצטרך על צרכי שבת, למה יברה, ולא ימתין, עד שיתן לו [והאיש הנ"ל לא ידע, אם הוא

הבעש"ט כי אז לא הכירו מעולם] והשיב לו **הבעש"ט** הקדוש זי"ע, שלעולם אם כל איש הנולד בעולם, נולד עמו פרנסתו, אך מחמת שהחטא גורם צריך לעמול על הפרנסה, כמאה"כ בזיעת אפיד תאכל לחם, אבל יש חילוק, שכל אחד לפי ערך הקילקול, כך צריך לעמול על הפרנסה, יש שפרנסתו בביתו, ויש מי שצריך לבקש ממרחק לחמו וכדומה, ואני כפי שגמרתי בדעתי, אינני צריך לעמל רב, רק לעשות איזה עשייה בלבד, וכאשר עשיתי מה שמוטל עלי לעשות, איזה סבה לפרנסתי, בוודאי יעזור לי השי"ת ואין לי שום נפקותא, אם אתה תתן לי, או לאו, עד כאן דבריו הקדושים:

(ה) **מסה"ק אור המאיר:** על דרך ששמעתי בשם **הבעש"ט** זללה"ה שביאר פ"ה ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, בטי"ת קמוצה, ואיתא מבטחו קרי בפת"ח, וביאר כי הנה יש שלשה בחינות מבטיה, בוטה, מבטח, ול' מבטיה מורה אותו המבטיה לזולתו, בוטה מורה על אותו שיש לו בטחון מהמבטיה, מבטח מורה על בחי' בעצמו שיש לו להבוטה מהמבטיה, והט למשל אונק, אם האדם רוצה להשיג פרנסה מאתו יתברך, אזי הקב"ה נקרא מבטיה, כי עיני כל אליו ישברו ליתן להם אכלם כעתם, ובעשותם באחת מהנה הסבות המעותד להבאת טרפם ומזונם, מבטיה שלא יחסר כל בם, והאדם נקרא בוטה, אשר לבו בוטה באלהים שיגיע למחוז חפצו באמצעות סבתו, ומהות הסבה נקרא מבטח, מול זה בא הרמז ברוך הגבר אשר יבטח בה', לשום בטחונו באלהים כ"כ בחזקה, עד והיה ה' מבטחו כלומר אפילו בחי' הסבה בעצמה אצלו ה', כי בחעדו יתברך מהסבה, לא ידבק מאומה, וזהו והיה ה' מבטחו קרי, להורות האמור, וגדולה מעלתו מזולת עם התולים עיקר מזונתם בסבת עובדתיים והשתדלותם, ומעלתו המדובר אפילו הסבה בעצמה תולה כל עצמה על הקב"ה, והשיג שגם שם מלובש ה' ב"ה ומאת ה' היתה זאת. וכו':

ולזה תיקנו לנו לומר פרשת המן בכל יום, בכדי לחזק הבטחון, בשום על הלב, שכבר היה לעולמים שירד להם לחם משמים, וגם עתה אל יטריח נפשו רק ללחם, כי אין מעצור לה' להושיע, כ"א יתמיד בהשתדלות רב, בלימוד תורה ותפלה, ומעשה המצות, וכו', כמו אז גם עתה בחי' מן, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כ"א על כל מוצא פי' ה' יחיה האדם המעותד לחיות נפשו בהם, ואנו מצינו במאמרם ז"ל אותן הראנשים שנאמנה את אל רוחם, ולבם שלם בבטחון בהורדת המן, זכו, נפל המן, והגיע אליהם בלי שום טרחא, ובינונים בתוך

המחנה, לערך בטחונם באלהים, בהבדקות מזונם גרמו לעצמם קצת טרחה, להטריח נפשם בהבאת טרפם ולחם חוקם לביתם, וחסורי מהימנותא הרחק מהמחנה, להטריחם בטרחא יתירה, והכל כפי ערך בטחונם, וככה הגיע אליהם לחם חוקים, וכן ראוי לכל בר דעת הרוצה לגשת אל עבודת הבורא ב"ה, לברור לו חלק יפה, להחזיק בעצמו בטחונו באלהים, עד שידמה כנפשו בכל יום, בלתי אפשר למעום אפילו טעימה קטנה בלי עזר אלוה, כמוכן ומזומן לפניו בתוך ביתו וכו', ובחיות כן מובטח לו שבוודאי לא יחסרו לו מזונותיו כל הימים, כי מדרך הטוב להיטב לנבראיו. (ע"ע אכילה י"א בשם סח"ק גנזי נסתרות):

ענין ביטול תורה

(א) **מסח"ק שפתי צדיקים:** בשם הרב הצדיק הקדוש איש אלהי **הבעש"ט** ז"ל בג"מ, וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני, ודקדק הלא הביטול תורה לא נחשב לו לעונש אצל אדם זה, והעד שמבטלה גם מעושר הגם שבידו לקיימה, נמצא דעיקר העונש אצלו שיעני, והכי איבעיא להו למימר כל המבטל א"ה מעושר סופו להיות עני, וביאר שמוכרח המשנה לומר כן, כי האמת ודאי כן הוא, שעיקר העונש אצלו שיהא עני, ובא להורות שנפרעין ממנו מדה במדה על שפרק ממנו עול תורה בחיותו עשיר שהיה בידו לקיימה, שוב לא ישבקו אותו, ואין מספיקין בידו אח"כ כשיעני לקיים את התורה בכדי שיהא עני כל ימיו, כי אם ישבקו אותו, ויספיקו בידו אח"כ לקיים את התורה מעוני, א"כ יעשיר אח"כ כמו שאמרו ז"ל כל המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, עכ"ל הקדוש:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת, כי תחילת דינו של אדם עבור ביטול תורה, שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכו', אפס שסובר שיוכל לפטור מהדין עבור טרדת הפרנסה ביום, ולילה שובת מטרחתו, אך דיום החורף מכריעו וכו' וליל הקיץ סותר וכו' וז"ש וכו', ודברי פי חכם חז:

(ג) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ביאר ש"ס סוף כתובות כל הדר בארץ ישראל, דומה כמי שיש לו אלוה וכו', והוקשה הדיוקים אהדדי, וגם יציבא בארעא וכו' וביאר זה עפ"י מה שביאר משנה מה בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי בלעם הרשע וכו', וה"נ כך מי שהוא מתלמידי א"א, ומתמיד בתורה ובעבודת ה' כל היום ונקרא דר בא"י, ופעם א' נזדמן לו ביטל תורה או תפילה שאז דר בח"ל דומה לו כמי שאין אלוה, ובהיפך וכו', ודפח"ח:

(ד) **מסח"ק צפנת פענח:** איתא בש"ס מנחות אר"ל פעמים שבטולה של תורה זה הוא יסודה, דכתיב אשר שברת, מלמד שאמר ליה הקב"ה יישר כחך ששברת וכו' והוא תמוה. איך אפשר שבטולה של תורה זה יסודה, ונראה דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה והחיות רצוא ושוב וכו' לפי שכל דבר מתלהב לשוב לשרשו, ולכך ע"י אכילה ושתייה ועסק משא ומתן מעט, שמבטל מלימוד ועבודת ה', אז נחה הנשמה מהתלהבותה, ונתחזקה [לשוב לדביקת יותר עליון] וכוזה יובן אר"ל פעמים שביטולה של תורה זה יסודה בסוד והחיות רצוא ושוב, והבן, (ע"ע אכילה א'):

(ה) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, כי אדם השלם אם יזדמן לו איזה ביטל תורה ותפילה יש לו להבין שגם זה מידו יתברך והשגחתו, שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, ביותר זריזות, ואור והכנעה וביטול והתפשטות, בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני, שמאל דוחה, כדי וימין מקרבת:

ענין בינה

(א) **מסח"ק צפנת פענח:** שמעתי ממורי הבעש"ט זללה"ה, טעם שניתן מ"ט שערי בינה למשה, חוץ מן שער החמשים, ותיירץ כי שער החמשים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכן למעלה למעלה, עד אין סוף, כי שנת החמשים דיוכל עולה לכאן ולכאן. ודפח"ה. וז"ש בספר יצירה נעוץ סופו בתחלתו וכו'. והבן:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: ואתם אחיי תבינו מה שאמר מרן האר"י ז"ל ששער החמישים הוא שער הכולל כל החמשים, וכן ביאר מרן אלקי הבעש"ט כשבאין לשער החמשים, מתחיל עוד מ"ט שערים, הכולל מה שתחתיו, ושער לעליון, וזהו וספרת ל"ך סודו שער החמשים, שיכווין להמשיך הארה משער החמשים, לכל מ"ט ימי שבתת השנים, שכל שבע שבתות שנים, שבע פעמים כלם יהיו מאירים כספירים משער החמשים, הנקרא ל"ך, ואח"כ כשתבוא לשנת יובל שער החמשים, אז יתחיל עוד מ"ט שערים, וזהו והיו לך שנת החמשים, יהיה לך עוד שבע שבתות שנים, תשע וארבעים שנה, שכל זיי"ן חסדים, וזיי"ן גבורות המתפשטין לתשע וארבעים, כולם יש להם שורש בדעת עליון, שער החמשים הכולל ארבעים ותשע של המתפשטין והם מאירין בשל מטה, ובשנת היובל כולם עולין אל שורש שבדעת, וזהו כוונת רש"י ופשוטו של מקרא, וקבלנו ממרן הבעש"ט, כשרש"י אומר ופשוטו של מקרא כוונתו, כשיהיה לך התפשטות הגשמיות ומפשיט עצמך מחומר הגם, אז תבין המקרא גם כן בדרך פנימי בהתפשטות גוף וחומר, ובכאן כוונת רש"י יעלו לך שער החמשים שהוא חשבון של כל שנות השמיטה, הכולל כל מה שתחתיו כשתבוא למדריגות יובל שער החמשי' אז יעלו לך למספר מ"ט ששער החמשי' כולל כל המ"ט כמו שבארנו, והבן היטב והוא ביאור אמיתי לכפל הלשון:

(ג) מסה"ק כתם אופיר: רוא דמשה אמר אתה החלות להראות, הארה הזאת מפלא עליון את עבדך, ואמר לשון התחלה שכן שם הארות שער החמשים, ואמר מרן הריב"ש טוב חמשים שערי בינה נבראו, וכולן נמסרו למשה, חוץ מאחד, לישנא דסתרי אהדדי, דבאמת כולן נמסרו, וכשבא לשער החמשים, רואה שמתחיל עוד חמשים, והוא עדיין בהתחלה, וזהו חוץ מאחד, והבינהו אחי:

(ד) מסה"ק כתם אופיר: ומהארות פורים ושמחה זוכין ישראל לחירות מן כל גזירות רעות, ולא ישלטו בהם שום צר ואויב, וכשעלו ישראל באמת לשער החמשים, על ידי ומתנו"ת לאביוני"ם, במספר חמשים שערי בינה, שהוא שער החמשים, כתר כולל כל השערים, אז כתיב וקבל היהודים לשון יחיד, כמו בהר סיני, ויחן ישראל בלב אחד, על שזכו להארות שער החמשים, וכן כאן, ומתנות לאביונים, חמשים שערי בינה, אז וקבל היהודים בלב אחד, כאיש אחד,

באחדות הפשוט, וזה את אשר החלו לעשות, כי בהארות יום חמישים, כתר השערים נעשה אי"ן ושפל בעיני עצמו, כי רואה שחוזר ומתחיל מ"ט, ועדיין לו טעם טעם עבודה מימיו, כידוע ממרן האר"י וממרן הבעש"ט ובאו ישראל למדריגות משה, שאמר אתה החלות להראות, כנודע, ואת אשר כתב מרדכי עליהם מצות, וכל התורה, כי מרדכי הוא משה, אף שאדם עולה למדריגות משה, מופשט מכל עוה"ז, צריך לקיים כל התורה בפשוטי הדברים וללמוד תורה יומם ולילה, וסוד וקב"ל היהודים א"ת, מספר מ"ט שע"ר שעלו מדרגא לדרגא, משער לשער, עד בואם אל שער החמישים הנקרא אש"ר רא"ש כמבואר בזוהר ובכתבי מרן, וכשהגיע אל שער החמישים, אשר ראש החלו, ראו שאין אלא התחלה, וחוזרין להיות מ"ט שערים בכללות, וזהו החל"ו התחלו הוא מספר מ"ט, שחוזר חלילה, והבן:

ענין בכיה

(א) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** הבכיה היא רעה מאד שהאדם צריך לעבוד בשמחה, רק אם הבכיה הוא מחמת שמחה, אז טובה הוא מאד:

(ב) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ע"ד ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ נושא משך הזרע, עפ"י משל בני אדם זרעו תבואה, א' מעט, וא' הרבה, שזה שזרע הרבה היה אוכל ושותה, והולך בבית היין ומזמר, כי זרע הרבה תבואה, ואותו שזרע מעט הולך בכל יום ויום, ובכל שעה ושעה ומנכש את התבואה מקוצים ומברקנים, ושאר דברים המפסידים: ואותו השומע שזרע הרבה אין משגיח על תבואתו, מחמת גובה לבו, כי יש לו הרבה, בין כך ובין כך עלה תבואתו קמשונים וחרילים, וגדר אבנים נהרסה, ושסוהו כל עוברי דרך: ויש בזה רמז במשלי שאמר שהע"ה על שדה איש עצל וכו' ע"ש, כי קצרתי: והמשל הנ"ל נוקב ויורד לעמקות, למי שיש לו לב להבין ולהשכיל, ועין לראות ולהשגיח בעינא טבא ופקיחא על עניניו ועל מעשיו, אם מעט ואם הרבה: וזהו רני עקרה לא ילדה, ע"ד נושא משך

הזרע, כי רבים בני שוממה, מבני בעולה, פי' בלי תבואה, והלך ילך ובכה נושא משך התבואה, והמשי"ב:

(ג) **מסח"ק צפנת פענח:** שמעתי משל בשם מורי [הבעש"ט] וביאר פסוק הלך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבא ברנה נושא אלומותיו, כי יש ב' מיני עובדי אדמה וכו' א' היה משגיח לראות אם יש זרע וכו', ובזה יובן מי שהוא בבחינת הלך ילך ובכה ומצטער על הליכתו מעבודת השי"ת, אז סופו נושא משך הזרע, משא"כ מי שהוא סובר שהוא מקורב להשי"ת בבחי' בא יבא, ומכאן זה הוא ברנה ושמחה, לבסוף נושא אלומותיו בלי זרע, ודפח"ה:

(ד) **מסח"ק מאור עיניים:** איתא בש"ס דרבי ס"ל דיוהכ"פ מכפר בין לשבים בין לשאינם שבים, ולכאורה איך אפשר שרבי יהיה סובר שיהכ"פ מכפר אף לשאינם שבים, הלא אמרו רז"ל כל האומר הקב"ה וותרן וכו', אך נראה דוודאי בלא תשובה אינו כלום, אך הפירש הוא ע"פ מה שארז"ל בזוהר הקדוש, על עון הוצאת ז"ל אמרו כלחו חובין תליין בתיבתא, לבר מהא, וזהו שאמר אף לשאינם שבים, ר"ל אף לאותן שאינם מקבלים אותם בתשובה כל השנה, דהיינו על עון הנ"ל, ביוהכ"פ מקבלים אותם: ושמעתי ממורי [הבעש"ט] על פסוק מלאתך ודעמך לא תאחר, בכור בניך תתן לי, דארז"ל בזוהר על עון [הידוע] שאין לו תשובה, הפי' הוא דהנה תשובה הוא מצות עשה מן התורה, ולכן צריך לעשותה בשמחה, ועל עון הנ"ל אינו יכול להיות בשמחה, רק בעבודת וצריך לבכות ולכן אינו יכול לבוא אל התשובה העליונה רק שהתשובה העליונה צריכה לצמצם א"ע אליו, וזהו מלאתך ר"ל כשתרצה למלאות ולהשלים את עצמך, ודמעך לא תאחר דהיינו הדמעות, ואז כל בכור בניך תתן לי:

ענין בכל צרתם לו צר

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** איתא בגמרא [ברכות] אמר רב הונא בר ברכיה משום ר' אלעזר הקפר כל המשתף שם

שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו, שנאמר והיה שדי בצריך, וכסף תועפות לך, עיי"ש ברש"י, ר' שמואל בר נחמינו אמר פרנסתו מעופפת לו כציפור שנאמר וכסף תועפות לך ע"כ, ויש להבין הטעם לזה שהוא מדה כנגד מדה, הואיל וסילק את עצמו לגמרי אפילו בעת שצר לו ומבין הוא ששורשה הוא בשכינה כביכול ובכל צרתם לי צר, כמו שאמר אא"ז **הבעש"ט** זללה"ה כי מי הוא המרגיש באדם הן תענוג, הן צער ח"ו והלא נשמתו, שהוא חיותו, כי בהעדר והסתלק ממנו נשמתו וחיותו, אינו מרגיש כלום, וחיותו הוא א' משורש חי לכל החיים והנבראים, שהוא הקב"ה כביכול, וכשמשים זה על לבו, ונותן דעתו לשורש שרשו, שהוא השכינה כביכול ב"ה, ומתפלל עליה אז ע"י נעשה יחוד גמור, וזהו צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, פי' שע"י חסרונו וצעריו יודע להתפלל על חסרון השכינה הקדושה, וזהו ששמעתי אומרים בשם הרב המגיד המנוח ז"ל מו"ה דוב בער אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, פי' מתוך הכבוד שבראש הוא השכינה וכן פי' ימלא ה' כל משאלותיך, רק שימלא השם ב"ה, והוא מלא בתיקונים ובזה"ק, על זאת יתפלל כל חסיד על זאת דייקא, והואיל וסילק א"ע מהמת צער השכינה כביכול, לזה כופלין לו פרנסתו, כמו שמצינו בכמה מקומות אצל שהע"ה הואיל אשר לא שאלת עושר וכבוד, ונפש אויביך בידך, רק חכמה ומדע לשפוט את ישראל, גם העושר והכבוד והחכמה ומדע נתון לך, וכמו זקינו דר' פרידא שנתנו לו שניהם, אריכות ימים ושנים, וגם כל בני דורו יזכו לעוה"ב ע"ש:

ולזה צריך בדיקה בחורין שיהיה באמת, כי אם ידוע זה, אזי יוכל להתגנב בלבבו שהיא עושה זאת לש"ש בכדי שהוא יענה, ולזה יש משל מה שאומרים העולם על שני אחים שהיה א' עשיר וא' עני ושאל לו העני מפני מה אתה עשיר, והשיב לו מפני שאני עושה מעשים לא טובים, והלך זה ועזב את ה', ועשה ג"כ כמוהו, ולא עלתה בידו ושאל לו שנית, הרי עשיתי כמעשיך ומפני מה לא עלתה בידי והשיב לו מפני שאתה אינך עושה זה רק בשביל העושר ולא בשביל המעשים רעים בעצמם וכו', ע"כ, והוא מצד ק"ו בדבר הידועה הנ"ל אצל היודע מחשבות ובוהן הלכבות אך לזה צריך סייעתא דשמיא ורחמנות מהקב"ה לקרב אותו כי זה נקרא שער לה' אשר צדיקים יבואו בו ויש כמה נטורי תרעא דא שלא יכנס שמה כ"א הראוי לבא אל המלך, גם לא בכל פעם ועת, רק בשפלות גדול ובהכנעה, ולב נשבר ונדכה כמו העני העומד בפתח ומבקש לעורר עליו רחמים וכמו שאמר

א"ז [הבעש"ט] זללה"ה על פסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, וביאר עפ"י משל למלך שהיה לו יום גינוסי' או איזה שמחה וטוב לבב, ויצוה להכריז, כל מי שיבקש מאת המלך ינתן לו מאת המלך, וכל אחד ביקש מה שבלבו ה' חפץ, וזה ביקש לעשות אותו שר או ממונה, וזה ביקש נקמה מאויביו, והכל נתן המלך לכ"א מבוקשתו, ואחד, היה חכם לא ביקש שום דבר כ"א שינחהו המלך לילך בהיכלו לדבר עם המלך בכל יום וזה נתעטף ונכלל בו כל הבקשות, וזהו תפלה לעני כי יעטוף, היינו בזה המבוקש נתעטפו כל התפילות וכל הבקשות, והיינו לפני ה' ישפוך שיחו, וכל הבקשות הם עטופים בדבר זה, והבן זה, בוודאי אם המלך הוא חכם היודע מחשבתו הזכה והברורה שדיבורו עמו הוא עיקרות אצלו, ונכבד אליו מכל הון יקר אשר שאלו ובקשו כל מבקשי המלך, בוודאי גם עושר וכבוד ינתן לו, גם אשר לא שאל וגם נפש אויביו, וכן הוא אצל המלך מלכו של עולם, כי בוודאי הכל ינתן לו, גם אשר לא שאל וגם החכמה והמדע, והכנסתו לשער המלך בכל עת הראוי לבא אל המלך ובא לפני המלך בכל עת, כי הגיע מחשבתו הרמה והזכה והבחינה לפני המלך, מה הוא לו, כי כל הון ביתו בוז יבוז ואוהב למלך נקרא כל ימיו, וזהו טרם נקרא אליך וכו' ופי' טרם יקראו ואני אענה, פי' כבר עיניתים ע"י שפתחתי להם השער להתפלל אשר בו יבא אל המלך, ודי בזה והבן, וזהו כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו ברוחניות ובגשמיות, וכן פרנסתו מעופפת לו כציפור, ממהרת לבא ורודפת אחריו:

ענין בלתי להשם לבדו

(א) מוסח"ק צוואות הריב"ש: קודם כל יזהר בכל תנועה ותנועה בעבודתו שיחא בלתי פניה ח"ו, ולזה צריך התחכמות גדול, עמוק עמוק, מי ימצאנה, א"כ אין ברירה, רק להיות דבר זה לזכרון תמיד, אל יסיה דעתו ממנו, אפילו רגע אחד, והוא דבר הפוסל בהיסח הדעת:

(ב) **מסה"ק זרע קודש:** וכן שמעתי שהבעש"ט ז"ל בשעת מותו היה רוחש בשפתיו, והמו אונם אליו, ושמעו שהתפלל שינצל מפניות: מכאן יש להבין עד היכן הדברים מגיעים, שצדיק כמותו, בשעת הסתלקות היה ג"כ ירא לנפשו מפניות ומחשבות חוץ:

(ג) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** בכל דרכיך דעהו: זהו כלל גדול, דעהו לשון חיבור [דע ה"ו] ה"ה בוא"ו, בכל מעשיו, אפילו בדברים גשמיים שעושה, צריך שתהיה עבודה לצורך גבוה לבד, ולא לכוונת דבר אחר, אפילו המעט מן המעט לא תהיה לכוונת עצמו, רק כולו לשם שמים:

(ד) **מסה"ק נתיב מצותיך:** אבל איש הישראלי יקשר חיותו, שהוא מכח אין סוף, באור עליון השופע עליו בכל רגע, וכל מעשיו וכל תנועה שלו יהיה לשם שמים, כמו שאמר מרן אלקי אור ישראל [הבעש"ט] זללה"ה, ואתהלכתה ברחבה, שאני יכול לילך בשווקים וברחובות, ולדבר עם כל אחד, והטעם כי פקודיך דרשתי, דהיינו שאני דורש מעולם יהודים וקישוטי השכינה, להעלות אברי השכינה, ואני מאמין באמונה שלימה שאין שום דבר קטן וקדול בלתי חיות ורצון אין סוף חיות אלהות, אלא שהוא בהסתרה, מחמת עונות ופשעים, וכשאדם עושה תשובה יאמין שיתגלה עליו אורו הגדול, מתיקות עריבות אור עליון, בלי טעות מקליפות נגה, וכיון שכל תנועה וחיות הוא מאור אין סוף, ידקדק על כל תנועה שיהיה לשם שמים, בלי פניה, ויקבל כל אדם בשמחה ובלב שמח, ויעשה יהודים בכל דבר קטן וגדול, וטוב לו:

(ה) **מסה"ק מאור עיניים:** והנה אמר מורי הבעש"ט נבנ"מ תפלה לעני כי יעמוק ולפני ה' ישפוך שיחו עד"מ שהמלך ביום שמחתו הכריז, שכל מי שצריך דבר אל המלך, כל מה שחסר לו איזהו דבר, ינתן לו מגנזי המלך, והנה נקבצו ובאו כל איש ואיש, זה שואל מחסורו, וזה שואל מתנות אבנים טובות וכדומה, לכולם צוה ע"י שלוחיו להנתן מבית גנזי המלך, והנה איש אחד חכם ועני, ולא שאל שום דבר, רק שיניחו אותו לדבר בכל יום ויום עם המלך בעצמו, ועי"ז כל טוב לא יחסר לו, כי כלום חסר מבית המלך, אמנם אותן האנשים קבלו ע"י שליח, והשליח של מלך יש לו גבול על תפקידו, ולא יוכל להוסיף דבר, משא"כ המלך בעצמו, אין קצה לאוצרותיו והכל בידו, וכן האדם

העובד בבחינה זו, דהיינו שכל בקשתו וחפצו, רק שיניחו אותו לדבר עם המלך, אזי כל טוב אדוניו בידו, וזהו תפלה לעני, ר"ל התפלה שהוא ענייה, שאינו מבקש דבר, והיא עוטפות כל התפלות, ומפרש, הוא שמתפלל שלפני ה' ישפוך שיחו, שידבר עם המלך בעצמו, זה כל מגמתו, ונמצא זה דבוק בבעל הרצון ית"ש:

ענין בנים

(א) מסה"ק דגל מחנה אפרים: ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וכו', נשאלתי, הלא כתיב בענין יצ"מ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ואמרו חכמים גם לימות המשיח, וכאן תלה הסיפור רק בג' דורות, וי"ל הפירוש, ולמען תספר, לשון בהירות כספיר, והיינו ע"י יצ"מ יבוא אור ובהירות ע"י הדעת באזני בנך וכן בנך, היינו באבות, ובנים ובני בנים יולדו להם בסוד הדעת והזווג, וזהו ממש חידוש העולם וכו', וזהו ממש כל ימי חיך, כל ימי העולם, וגם לימות המשיח, כי זה קבלה מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, כי זה ממש בחינת ביאת משיח, נמצא דא ודא אחת היא, באזני בנך, וכו', וימי חיך וכו', והמשכיל יבין:

(ב) מסה"ק אור המאיר: שמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה שביאר ותהי לפנינה ילדים, ולחנה אין ילדים, כי פנינה רומז לסטרא אחרא, כדברי חכמינו ז"ל שטן ופנינה, וחנה רומז לשכינה, ומתרעם הכתוב על העדר הצדיקים, שאין צדיקים בארץ שיחיו ילדים לשכינה, להיות לה דיבורים במה להתפאר העוסקים בבנינה, וילדים של הסטרא אחר, היא פנינה, רבים המה, כי רבים המתפרצים את מעשיהם הטובים, ונעשים ילדים לס"א, לבנות קומת הס"א, הנעשים בחטאם דבני נשא, ולזה מתרעם הכתוב, ותהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים, כמבואר, ומאוד דוה לבם של צדיקים, בראותם כזה, ולכן היו אבותינו עקרים, שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן, ושלה להם עובדא כזה, להשיג חסרון עליון מהתחתון, ומשימים את רוחם,

ונפשם, מאין נמשך בחי' עקר, הלא הכל מהשכינה כ"י וכאשר בארתי פסוק ותחי שרה עקרה, אין לה ולד, ולכאורה קשה כפול לשון, בודאי כיון שעקרה, שאין להיות לה ולד, אמנם הכתוב רומז לדרכינו הנ"ל, להורות מאין נמשך סיבת שרה להיותה עקרה, גמר אומר אין ל"ה ולד, כלומר להשכינה, כנסת ישראל, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב, ולהתפאר בכשרון פעולותיו, ולכן היתה שרה אמנו עקרה, מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לה, ולתפלתה להתפלל עבור חסרון בנים, של השכינה, וזהו ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, כלומר יצחק אבינו העמיק שאלתו למעלה למעלה, להתפלל עבור השכינה, שהיא נוכח אשתו, כי עקרה היא דייקא, מוסב על השכינה, ולזה בא רש"י לפרש, נוכח אשתו, כי באמת לא השוו בעניני תפלתם, זה עומד בזויות זה ומתפלל, וזה עומדת בזויות זו ומתפללת, היינו לכיוון האמיתי, יצחק אבינו העמיק שאלתו להתפלל עבור השכינה, שהיא עקרה, לזה דוח לבו, וזה עומדת בזויות אחרת, מעניני העוה"ז ליתן לה הריון, ובאמת עיקר התפלה צריכה להיות עבור חסרון עליון, וכיון שנמתק למעלה, ממילא נמשך כל טוב, וזה רומז רש"י בדבריו הנעימים, ויעתר לו ה', לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק וכו' בודאי אינו דומה, כמבואר, היינו בפנימיות מחשבתם, אינו שו' תפלת צדיק, כוונתו ומחשבתו, לתקן למעלה ולצורכי הגשמיות אינו חושש כלל, והיא כוונתה על צרכי הגשמיות, לפיכך לו ולא לה: (ע"ס יצה"ר):

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** כמו ששמעתי בזה מן אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה דמי שמת, ואין לו בן, אינו יכול למיעל לפרגודא דלעילא, ואפי' מי שיש לו בן, רק שאינו נוהג עצמו כשורה, או שיש לו כמה חסרונות, הוא ג"כ חסרון לאביו, כהאי עובדא בזוהר, בבר ליואי ע"ש, אבל להיפוך, אם הבן הוא צדיק בשלימות המדות, ואינו נחסר לו כלום, הוי עליה לאביו, וזהו זרע אותיות עזר, וזהו אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה, היינו דאתי ג"כ מעילא לתתא השפעה ושמחה לבן:

ענין בעל תשובה

(א) **מסה"ק דברי חיים:** ידוע מה שכתב הבעש"ט זללה"ה על הפסוק אל נקמות ה', אל נקמות הופיע, שאם הקב"ה רוצה בצדקותינו, אפילו אדם חוטא, מענישו בזה, שמראה לו רוב גדולתו, היינו, אם אדם זוכה לעשות תשובה, ויתמרמר נפשו על חטאו, ונפשו יצאה במה שחטא, והמרה בכבוד קדשו יתברך ויתעלה, ימצא חן בעיני הקב"ה, שמקבלו בתשובה, ומראה לו חבתו וגדלו וטובו, ובראות האדם מעט מגדולת הבורא ית"ש, אחזו חיל ורעדה יותר על חטאתו, אשר חטא להשם הגדול ב"ה, והקב"ה מנשאו עוד יותר להשפיע לו וכמה, להבין עוד קצת יותר מגדולת שמו יתברך, וכל פעם יש לו עיגום נפש, ופחד וצער יותר, אשר חטא לאל גדול, אשר לא נודע לו גדלו, ובכל פעם מרגיש יותר חטאו, והוא ממאס, וטורף נפשו על חטאו לאל גדול:

ולמשל נער קטן זרק אבן למלך, ולא ידע מהות המלך, מה עשה המלך, לקחו לחצרו להיות משכיל בלימוד נערי וסריסי המלך, ומאכילו מפת בנו, ויהי בהיות הנער מבין קצת גדולת המלך, וטובו אשר עליו, בא והתנפל לפני המלך, אדוני המלך, שא נא פשעי כי לא ידעתי מכבודך, ועתה אני מכיר מעט גדולתך וטובך, ידעתי גודל פשעי עד מה יגיעו, סלח נא לחטאתי, והמלך לא השיב לו, רק עשהו לאחד ממשמרתו, והמה יודעים קצת מגדולת המלך, ויהי בהוודעו יותר מגדולת המלך, והכיר בחטאו יותר, ויתמרמר מאוד לפני המלך, והמלך לא השיב לו, רק עשהו לשר באיזה מקום, ומאז הכיר יותר, ונתמרמר יותר על חטאו, ובא לפני המלך בבכי וזעקה על גודל חטאו, עד כי הגביהו המלך ונשאו בין השרים וישם כסאו מעל כולם, ואז הכביד עליו בעיניו פשעו יותר ויותר, עד כלות הנפש:

בן הנמשל, שהאדם בחטאו, אינו מבין את מי ניאץ, ולמי חטא, והשי"ת ברוב רחמיו מקבל שבים, וקרוב בעל תשובה יותר מצדיק גמור, ואם זוכה והוא לומד תורה, הקב"ה מודיע לו מרזי דאורייתא, ובכל פעם שיוודע לו יותר מגדולת הבורא ית"ש שאין לו שיעור, אזי מתמרמר בנפשו יותר עד כלות הנפש, וזה הוא העונש והצער על העבירה לזכות חומר, וזה אל נקמות השם, שנוקם במה שהופיע,

ועוזר לבעל תשובה, להודיע לו מגדולתו ית"ש. והבעל תשובה בכל פעם שנתוודע לו מיקרו של הקב"ה וגדולתו אין חקר, אזי מתמרמר הבעל תשובה ביותר. וזה אל נקמות הופיע, שהנקמה הוא בהופיע להבע"ת מגדולת הבורא ית"ש:

והנה כמו כן הקב"ה, שקרא ליעקב שם יעקב, שמרמז על קטנות כידוע במדרש, אח"כ קרא לו ישראל, שמרמז על לשון שררה, דהקשו המפרשים דלמה נקרא יעקב, אחר שנאמר לו לא יעקב יאמר עוד שמך, ומ"ש באברהם שהקורא אברהם עב"ע, דמסתמא אבינו יעקב כשנתגדל במעלה גדולה כזו, כי שרה עם אלקים, לא זכה דעתו עליו ח"ו, אדרבה נתקטן עוד בעיניו, כאשר זכה לגדולת קרבת הש"י, ב"ה וב"ש, כמ"ש במדרש אתם המעט שממעטים עצמיכם, ובודאי יעקב אבינו לפי ערך גדולתו שנתגדל בקראו שמו ישראל, נקטן בעיניו, כי ידוע שהגדול יש לו ענוה יתירה כמו שמרע"ה היה עניו מכל אדם, ונמצא נהי שיעקב נקרא ישראל, כי שרה ונתעלה במעלה, מאשר היה עד הנה, מ"מ לפי ידיעתו והשגתו שהשיג בגדולת הבורא נקטן בעיניו, והיה לעקב, ולפי מדרגתו עתה, הוא בבחינת יעקב, וכן בכל פעם ופעם, ולכן שייד לקראותו יעקב אחרי התגדלותו בשם ישראל:

(ב) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וטהרה ממקור דמיה, הנה מלת ממקור, נראה מיותר, ומשולל הבנה, ובעה"ט כתב ב' במסורה ממקור דמיה, ממקור ישראל וכו' ע"ש והנה חנני ה' בזה ברחמיו ובר"ה, ע"פ שקבלתי מחכמי ישראל, שהיו אצל אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, שגדולי הדור הם יכולים לטהר נשמות ישראל, המטונפות בכל ליכלוך טומאת זוהמת עבירות ר"ל, ובהם תלוי כל עיקרי התשובה, ועפ"ז אמרתי רמז בפסוק מקוה ישראל ה', שבכאן סידר ג' מיני טהרה, א' מקוה מטהר מכל טומאה, ב' ישראל, היינו מי שהוא במדרגה גדולה בבחי' ישראל, הוא יש לו ג"כ בחי' מקוה לטהר כנ"ל, כי ענין מקוה שמהר פי' הרמב"ן ז"ל, כי לכאורה איך מועיל לטומאה רוחניות טבילה במקוה, בשלמא כתמי הבגד מכבסים במים להעביר הליכלוך, אבל טומאה רוחניות במה אתדכי, ותירץ הרמב"ן ז"ל, כיון שבא במימי החסד, ששורשו בחכמה ודעת, מיד אתדכי, וכן מי שהוא בבחי' ישראל, בחכמה ודעת שלו יכול לטהר מכל טומאה, וכן ה' ב"ה וב"ש, הוא המטהר הגמור, כי כל מקום שהקב"ה שורה שם, המקום ההוא מטהר, כמו בה"כ שמהר, כמאמרם ז"ל מה ענין אהלים

לנחלים וכו', ואפ"ל רמז כל הפסוק מקוה ישראל ה', על הבע"ת, והנה כשמטהר עצמו, ושב בתשובה שלימה, אזי הולך ממדריגה למדריגה, בתחלה מקוה, היינו אותיות קומה, שנוקף קומתו, כי כמו אדה"ר כשחטא, נכפפה קומתו, וכששב בתשובה, ניתוסף קומתו, ונעשה קומה שלימה, ואח"כ ישראל, היינו שנעשה בחי' אדם, שעד עתה הי' בבחי' דם, כי ידוע הא' אינו נרגש במבטת חטא, רק אותיות ח"ט, והא' אינו נרגשת, מחמת שאלופו של עולם נעלם ממנו בשעת החטא, אבל כששב בתשובה, והתחבר עצמו לאלופו של עולם, נתחבר א' לדם, ונעשה אדם, ואח"כ זוכה ה', היינו שיהיה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה, מספר אדם במילוי שם מ"ה, וזה י"ל הרמז בפסוק ובמסורה, וטהרה ממקור דמיה, היינו שיש טהרה במקוה, שהוא מקור מים חיים, ויש טהרה ממקור ישראל, היינו מי שהוא בחי' ישראל, הוא בחי' מקור מים חיים, לטהר כל טומאה וגם עושה ממקור דמיה, היינו דם י"ה, מה שהיה בתחלה דם נעשה אדם, בצירוף מ"ה היינו אלופו ש"ע, ובצירוף א' לדם נעשה אדם, וכו' והמש"י:

ענין בעלי תפילות

(א) **מסח"ק פורת יוסף וצפנת פענח:** אר"י כל שנה שרש"ה בתחילתה, מתעשרת בסופה, שנ' מראשית השנה, מרשית כתיב, ועד אחרית, סופה שיש לה אחרית ופירש"י שישראל עושי' עצמם רשים בראש השנה וכו' וכ' התוספת בד"ה שרשה מתחלתה שמתוך שישראלים רשים, לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים, ויש להבין, מה חדשו התוס' יותר על רש"י, וגם מה שהביא רש"י בלשון יחיד, והתוס' בלשון רבים ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה משל על בעלי תפלות בימים נוראים, שלא יסמכו עליהם בני אדם, רק ישתדל כל א' להתפלל עבור עצמו: פעם אחד היו מלכים נלחמים יחד, ומלך אחד היה אדיר ותקיף, שהיה לו גבורי חיל, מלובשים בשריון וקשקשים וכו', וזה המלך שכנגדו הלך למצוא אנשים גבורים כאלו, ולא עלתה לו וכו', עד שאמר לחילו, שלא יסמכו על הגבורים

וכו', ודפח"ח: [בסוגנו אחר יש] שאמר מורי [הבעש"ט] זללה"ה נגד בעלי תפלות שהם ראשי אנשי המלחמה שראו שמלבוש שריון וכו', [והבטיחו עליו] ואם לאו ישתדל כ"א עבור עצמו שאין לסמוך עליהן וכו' ובוזה יובן ש"ס יומא עליכם אישים אקרא, אלו ת"ח ראשי הדור שדומין, ר"ל שעושים עצמן בפני העולם, כאלו הם דומים לנשים תשושי כח, כדי שלא יסמוך עליהם כנ"ל, ובוזה יובן רש"י ותוס' דמא"ח ומא"ח ולפי' כל שנה שרשה בתחלתה פי' רש"י שישראל, ר"ל ראשי הדור שנקר' ישראל עושים עצמן כנשים תשושי כח ורשים וכו', והתועלת היוצא מזה ביארו התוס' שעי"ז ישראלים [לשון רבים] ר"ל המוני עם רשים באמת שאין להם על מי לסמוך ולבם נשבר, ומשתדל להתפלל כ"א ע"ע בתחנונים ידבר רש ועי"ז מרחמים עליהם מן השמים:

(ב) מסה"ק אור המאיר: ושמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה היה אומר, עבירה גדולה ביד הציבור כשהש"ץ אינו מאריך בניגונים ורוצה לסיים איזה ענין מהתפלה, והם מאריכים בתפלתם, ומעכבים על ידו מלהשפיע, ואם ימתין עד כלותם, ויסיימו הצבור בתפלתם, בין כך ובין כך יחלוש המוחין אצלו, ולא יהיה לו אח"כ מוחין חזקים, להשפיע אל השכינה, וא"כ מה מאוד צריכין הצבור להזהר ולהשמר, שלא יגרמו ככה ח"ו, ויאבדו טובה הרבה, וכיון שכן ראה גם ראה, אשר מלאכה גדולה, ועובדא כבידה הוא בין שניהם הש"ץ עם הצבור, לדעת איך יתנהגו בעניני התפלה, וכיד הש"ץ ביותר, ומלבד דברים הנאמרים באמת, יש עוד דברים כגו, שצריך הש"ץ לשום נגד פניו ולבו נכון עמו לזהר בהם:

(ג) מסה"ק כתר שם טוב: במדרש משל פעם א' כעס מלך שבחיות על החיות, ויעצו מי ילך לפי המלך, אמר השועל אני אלך שיש לי ג' מאות משלים וכו', ובסוף אמר השועל ששכח הכל, וכל אחד יפיים המלך כפי כוחו, וכוונתו היתה שיכנעו למלך, ועל כן אמר תחילה שיודע כדי שילכו, והוא הנכון שאמר הבעש"ט משל על בעלי תפלות בימים נוראים שלא יסמכו עליהם בני עולם, רק ישתדל כל א' להתפלל עבור עצמו, אמר משל זה פעם וכו', כנ"ל:

ענין ברית

(א) מסה"ק לקוטי אמרים: כל הבכור אשר יולד בבקרך הזכר תקדיש לה' אלהיך. [הבעש"ט] זללה"ה אמר שלא ידאג אדם על מקרה בלתי טהור, שראה קרי בשוגג, בלי מחשבה זרה והרהור, כי הוא ח"ו הי' חייב מיתה, ועי"ז כי יצא ממנו הרע, נפטר ממיתה, ובאם לאו הי' מת ח"ו, ואמר רמז לזה יקר בעיני ה' המותה לחסידיו, היינו שבאה לו, לא מחמת הרהור, הוא טוב, שבאם לאו, היה אפשר להיות מת ח"ו, א"כ אין לדאוג, אלא אם ראה ע"י מחשבה ח"ו, וכשבא לאדם מחשבה רעה חלילה, יראה לטהרה בהעלותה להתקשרות הבורא ית', וזהו כל הבכור אשר יולד, היינו מחשבה רעה, כי הקליפה קדמה לפניו וכו', לכן נקרא בכור שיוולד לך בבקרך, לשון ביקור מחשבה, הזכר ראה שתהיה בבחינת זכר, להיות את ה' המשפיע טוב בעולם, ע"י התקשרות הבורא ית', ולברר הטוב מן הרע ותקדיש לה' אלהיך ג' אדנ"י ע"ה הרי הוי"ה אדנ"י והב' שמות אלו הוא היחוד:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: כך מסר לן מרן אלקי הבעש"ט יק"ר, בעיני ה' הוא, כמו המותה לחסידיו, שלפעמים צדיק וחסיד רואה קרי, מבלי שום הרהור חלילה וחם, והוא לכוונה ממלך עליון שיתנקה מהזוהמא, ונצל על ידי זה ממיתה, יראה זרע, סימן לאורך ימים, אם הוא לאופן הנ"ל, וחפץ ה' בידו יצלה, שיכול אח"כ לעבוד השם במוחין בהירין וצלולין, שיצאה ממנו אותו הזוהמא, והסימן אם ראייתו על דרך הנ"ל מעמל נפשו יראה, אם רוא' קרי מחמת עמל ויגיעות הנפש לטהר אותה מחלאתה, אז הסימן, ושבע בדעתו שאין לו תאוה חיצונה חלילה, אלא שבע כמקודם, אבל אם ראה מצד רשעה ורע, אז מתגברין עליו אח"כ הירחורים רעים, ר"ל, כי משביעו רעב, ועוד סימן יצדיק צדיק, שהוא עבד לרבים שמקושר על הצדיק כמקודם, ומצדיקו, ואין מהרהר אחריו, אבל מי שטימא בריתו, תיכף יש לו הרהורים אחר הצדיק, וכל אחד לפי טומאתו, כך שולח ידו בשלומיו, ויש בזה אריכות לבאר בפסוקים בישעיהו נ"ג אכ"מ:

(ג) מסה"ק דגל מחנה אפרים: נקדים לבאר הגמרא על פסוק איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו', שלא ראתה זבוב על שלחנו,

וקרי על סדינו, עי"ש וצריך להבין זה, איך ניכר בזה ענין קדושה, איך השעירה בדברים אלו, שהוא איש קדוש, אך דראיתי בכתבי הרב החסיד מהוה"ר יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז [הבעש"ט] על פסוק כי יהיה באיש חטא המשפט מות והומת, ותלית אותו על העץ, לא תלין נבלתו על העץ, כי קבור תקברנו ביום ההוא, והקשה הא חטא הוא שוגג, ואיך הוא משפט מות, שזה שייך למזיד, וביאר ז"ל כי בחטא של הוצאת זרע לבטלה אע"פ שהוא שוגג הוא משפט מות, כי בפעם ראשון מסלק הסטרא אחרא ממנו הנפש שלו, ובפעם ב' הרוח, ובפעם ג' הנשמה, שמסבכת אותו לקליפות, שלא יקבל מוסר הגורם למיתה ר"ל, וזש"ה כי יהיה באיש חטא, היינו שוגג כזה, שיחיה משפט מות, אף שהוא שוגג, והיינו טומאת קרי ר"ל, ותלית אותו על עץ, היינו אף אם תתלה אותו על עץ חיים, לומר לו תוכחת מוסר, לא יקבל שום מוסר, לכך לא תלין נבלתו על העץ, כי אם קבור תקברנו ביום ההוא, כשיזדמן שיחיה בבחינת יום, היינו טהור יומא, לזכך את נפשו, אז תקברנו להפריד הפסולת מעליו ודפח"ה: ויש להבין למה בחטא זה יהיה משפט מות דין מזיד ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין לא נראה זכוב על שלחנו, כי לפי זיכוך מחשבתו כך עומדים עולמות עליו, וכך עוברים עליו ענינים בראיה ובשמיעה, ועיין מזה במ"א, ושם כתבתי, ביאר משנה דע מה למעלה ממך, ע"כ מ"כ בכתבי הנ"ל, וביאר הפסוק כי יהיה וכו', שמעתי בעצמי מפי אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, ולפ"ז הענין ניכרת מחשבתו של אדם מהדברים שעוברים עליו:

וכבר כתבתי במ"א ענין קדושה נקרא חכמה, כמבואר בזוהר הקדוש, שחכמה נקרא קודש, וכבר כתבתי בשם אדוני אבי זקני [הבעש"ט] זללה"ה, כי החכמה נקרא קברות התאוה, כי כשאדם בא לחכמה, אז בטלין ממנו כל התאוות הגשמיות הזרות, רק לצורך קיום האדם בעוה"ז, ואמר זה בשם ספר ברית מנוחה, והיינו כי מי שיש בו חכמה, יש בו חסד שמתחסד עם קונו, ונמצא כל החומרות, וזהו טוב וחסד ירדפונו וכו', נמצא הדבוק בחכמה דבוק בטוב וחסד, וטוב היא אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב, והאור הוא ע"י שמן משחת קודש, שהיא החכמה כנ"ל, וטוב היא מספר י"ז כידוע וזכוב היא ג"כ גימ' י"ז, והיא בחי' הקליפות, הנגדיים לבחי' הטוב הנ"ל והוא בגימ' חטא ר"ל וא' מובלע בתוכו כמו ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה שלכך מובלע א' בתוכו, להודיע ששם גם כן שורה אלופו של עולם ב"ה מובלע ומכוסה, כי מבלעדו לא ירים איש את ידו לעשות קטן וגדול,

וכשיהי' מאת ה' אבאר אותו במ"א יותר, וזהו שמרמזו זכובי מות יבאיש שמן רקח, כי השמן היא החכמה והחיים והטוב, והחיפוך היא המות והרע, כמ"ש בתורה ותיבת יבאיש, היא כמו נבאש דדוד המע"ה, היינו מאוס ומובדל מעמו, ולכן במקום שהזכובים שם הנקראים זכובי מות, הם מפרידים השמן ובוודאי אין שם שמן, הנקרא חיים וטוב, וכן הוא לחיפך במקום שיש שם שמן, אזי מצוי שם טוב וחסד, ולא זכובי מות, ולכן כשראתה שונמית שלא נראה זכוב על שלחנו הטחור, מזה הבינה כי בוודאי הוא דבוק בטוב וחסד וחכמה, והיא שאמרה איש קדוש, היינו דבוק בחכמה שהוא קודש, והוא מבטל כל התאוות חומריות, וממילא לא נראה קרי על סדינו, כיון שהוא דבוק בחכמה וחיים, וזהו סור מרע ועשה טוב, פי' מכל המדות תראה להסיר מהם הרע, ועשה טוב, ועשה כמו ועשתה את צפרניה, היינו לשון גדלות שתגדל הטוב שבהם פי' שתהי' בכל המדות, להסיר מהם הרע, הדבוק בהם, ותקרב אותם לבחי' טוב לצמוח ולגדל מזה טוב שתהי' אתה בחי' טוב, שנקרא חסד כנ"ל, וזהו שאמרו בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, על ש"ם כל המעביר על מדותיו מוחלין לו על כל פשעיו, שנאמר נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון, למי שעובר על פשע, ע"כ, ואמר [הבעש"ט] ז"ל המעביר על מדותיו, פי' שעובר עליהם דרך עראי ומקרה כמו העברה בעלמא, ואינו משתדל להסיר מהם הרע, ולהגדיל בהם בחי' הטוב בהחלט, כנ"ל, רק בהעברה בעלמא, אז לעפמים מזכירין לו, מראין לו איזה חטא ר"ל, להזכירו, ולאפוקי כשמסיר לרע לחלוטין, ועושה מהם בחינות הטוב, אז ושמר ה' לך את חברית ממש, ואת החסד, מעשה כמו איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו'.

ענין בריאות הגוף

(א) מסה"ק אמרי צדיקים: בשם ר"י בעל שם טוב זללה"ה, כאשר גופו של אדם חולה גם הנשמה נחלשת, ואינו יכול להתפלל כראוי, אף על פי שהוא נקי מעבירות, לכן צריך האדם לשמור בריאת גופו מאוד:

ענין בר מצוה

(א) **מסח"ק אוצר החיים:** הוא סוד קטנות היצר, שקודם י"ג שנה, שהוא רובץ לפתח וכו', תחילות החסידות, שמתלהב כאש בוערת לעבודת יוצר בראשית ונותנין לו זה, כדי שידע טעם עבודה ויהיה נשאר בו רשימו, כשמסתלקין בחינות אלו, שידע אחר מה לחפש, ואמר מרן הבעש"ט על זה משל כשהולך אדם אצל חנוני לקנות איזה מטעמים, נותנין לו לטעום, וכשמבקש יותר אומרים לו שלם:

(ב) **מסח"ק כתם אופיר:** ע"י אור הראשון שמטעים הקב"ה מאורו לידע האיך מתוק וטוב תורה ומצות, ואז יוצר מלב אטום ללב שמה, ואחר כך וכו' עד שיעבוד עבודה תמה בקדושה וטהרה, ובתיקון המדות, ובשימוש צדיקים אמיתים, אז יזכה לטעום בכל יום אור חדש המאיר ומחיה את הנפשות באור תפילין וק"ש ותורה ותפלין ויהודים, ואמר אור עיינינו רוח אפינו משיח ה' מרן הקדוש הריב"ש טוב משל על זה כשאדם בא לחנות בשם יש בזה כמה מיני מעדנים מתחלה בעל החנות הפתוחה נותן לו מעט לטעום, שידע מה לקנות, ואחר כך כשטועם ורוא' שהוא מתוק וטוב ורוצה לטעום עוד, אומרים לו קנה לך בדמים כי בחנם אין נותנין כאן כלום, כן הוא למעלה למעלה וכו' ויש בזה רזי דרזין וכו', והבן:

ענין ברכת התורה

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** והתורה שהוא עין חיים, וישראל הנקראים עין, ע"ד כי האדם עין השדה, הם אחד ושורש אחד, וע"י לימוד ועסק התורה לשמה יכול להחיות את נפשו ולתקן רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, לדבק עצמו בשורשם, ובשורש שורשם, שהוא התורה, והוי"ה ב"ה וכו', והכל הוא ע"י עוסקם בתורה לשמה,

ולבקש מן האותיות ממש, וכמו ששמעתי פירושו מן אא"ו [הבעש"ט]
 זללה"ה, פ' מן סוד אלוה שבהם שיעזור להם לדברי האותיות בכוונת
 אמת לשמה, ועי"ז נמתקין כל הדינים בשורשן, ונמתקין המים, כי אז
 טעם בתורה טעם מתוק וערב, והמים הם מתוקים מדבש וכו',
 שממתיקין כל הדינים, וכל העונות, ונעשה נביעו ממש, לו ולכל
 העולמות, כמו שאמר אליהו ז"ל, והאי נביעו איהו כנשמתא לגופא,
 דאיהו חיים לגופא ואזי וימתקו המים, והבן. וסמך לזה, והיה אם שמוע
 תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה וכו' לא אשים עליך, כי אני ה'
 רופאריך, ע"ד ולכל בשרו מרפא שקאי על התורה, רק שיהיה בה אני
 ה' כנ"ל, אז הוא רופאריך, ועפי"ז תבין מה שאמר אא"ו [הבעש"ט]
 זללה"ה על מחז"ל מפני מה הרבה ירושלים על שלא ברכו בתורה
 תחלה, ואמר הוא ז"ל, היינו שלא ברכו ברכת והערב נא שהוא ברכה
 ראשונה שמברכין על התורה בבוקר, והוא פלא, ועי"י הנ"ל הוא מובן,
 כי צריך להתפלל עי"ז כמו שאמר הוא ז"ל, כי תורה הוא סוד אדם שלם,
 יש בה מים מתוקים ומים המרים, וצריך להתפלל לבקש זה מאת ה'
 שיטעים בתורתו המים מתוקים וערבים, וזהו ברכת והערב נא. והבן:

(ב) מסה"ק אוצר החיים: דעת כל הראשונים שברכות התורה ג'
 ברכות, וכך הכריע האר"י, וכך הלכה פסוקה, ויש לי ראייה
 מן הרעש, שהרעיש על מה אבדה הארץ, שלא ברכו בתורה בתחלה,
 ועל איזה ברכה היה זה, ברכת אשר בחר כבר היה במקדש ראשון, כי
 הם ברכות כהן גדול, וברכות המלך על התורה, וכבר היו הצבור
 מברכין על התורה מימות משה, ומסתמא גם יחיד בירך, ובפרט לדעת
 הרמב"ן שהוא מן התורה, אפילו לדעת הרמב"ם עכ"פ מדרבנן הוא,
 ומסתמא בירכו על התורה, וברכות אשר קדשנו, הרי ברכות המצוה גם
 כן נוהג מימות משה, שהרי שמואל בירך על הזבח, ולמה על מצות
 לימוד תורה לא בירכו, כמו שבירכו על שאר מצות, אלא עיקר הרעש
 היה על ברכת הערב, שבירכו על התורה, ולא בירכו בתורה, ברכת
 הערב שיתפללו שיערב להם התורה, כמו שפירש הב"ח וכך ראיתי
 כתוב משם מרן אלקי הבעש"ט שעל ברכות הערב היה הרעש הזה,
 וממילא מוכח שהוא ברכה בפ"ע, ויאמר הערב בלא וא"ו, כי אין בו
 ספק, ומה שהעידו משם מרן וכו'.

ענין בת קול

(א) משה"ק תולדות יעקב יוסף: הקשה מורי [הבעש"ט] משה"א חז"ל בכל יום ב"ק יוצאת מחר חורב ומכרזת וכו', ממ"נ אם אי אפשר שישמע שום אדם הכרוז הזה, א"כ למה יוצא ב"ק כלל, ואם אפשר שישמע, א"כ מ"ט לא נשמע, שאם יאמר אדם ששמע, ידונו אותו כנביא שקר, וביאר כי למעלה אין אומר ואין דברים, רק עולם המחשבה, א"כ מה שמגיע לאדם הרהורי התשובה, הוא מן הכרוז וכו' ודפח"ח: הרי כי אם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה והכרוז, אפשר לכל אדם שישמע, והיינו במחשבה, אמנם אם הוא בר דעת, להבין שזהו מהחשבה הוא קול הכרוז והב"ק ממנו ית' בעצמו, ע"י התפשטותו בעולמות, עד שמגיע למחשבת אדם זה, ויטה אוזן לשמוע ולעשות, אזי יוסף ה' דבר עמו, איך יתנהג בדרכי השם, כמ"ש טוב וישר ה' ע"כ יורה חטאים בדרך, וכמ"ש בסבא משפטים דף צ"ט אורייתא קרי בכל יומא ברחימו לגביהו וכו' ולא עבדת דא, אלא לאינן דידעון בה, משל לרחימתא וכו', ת"ח ארחא דאורייתא כך הוא, בקדמיתא ברמיוז, אח"כ קראת ל' דיקרב הכא, ואשתעי בהדי' בתר פרוכתא וכו', לבתר איתגליאת לגבי' ומלילת בהדי' כל רזין דילה וכו' יעיי"ש, והקב"ה נקרא תורה, וקרי בכל יומא ברחימו ברמיוז, ואח"כ כאמור וכו', והיינו לאינן דידעין בה, משא"כ לאחרים כשבאין לו היראה תשובה מהכרוז, נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש, וכמו ששמעתי מהרב המגיד, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, במסג ורסן וכו', כי יש ג' סוגים בסוס, א' היודע לילך מעצמו בדרך הישר, ב' ע"י מסג ורסן, ג' ע"י מסג ורסן אדרבה סר מדרך הישר וכו': ודפח"ח:

ובזה יובן ויקרא אל משה, ר"ל קול הקריאה והכרוז מן הקב"ה שהוא התורה, מגיע אל משה, שיש לו דעת וכמ"ש סבא הנ"ל, לא עבדת דא להכריז ולקרוא, כ"א לאינן דידעין בה קריאת ליה דיקרב הכא ואשתעי בהדי', אח"כ וידבר ה' אליו בתר פרוכתא וכו' גופי התורה עד אח"כ באוהל מועד מלילת בהדי' כל רזין וכו', וזהו לאמור בחשאי נשמת התורה ורזין דאורייתא, וכל זה מי שהוא בבחי' דעת הנקרא משה, אז

התורה בעצמו שהוא הקב"ה מדבר עמו מתחלה בקריאה ורמז, ואח"כ בדיבר בתר פרוכת שהוא הנגלה:

(ב) משה"ק תולדות יעקב יוסף: [ענין הנ"ל] שביאר [הבעש"ט] ז"ל, כי למעלה הוא עולם המחשבות, ואין אומר ואין דברים, והכרוז הוא מחשבות והרהורי הלב לטוב, ולכך אין רשע, שאין לו הרהורים טובים בכל יום, מכה הכרוז הנ"ל, ובבוא הרהורים טובים, מפנה ומעבירין מלבו, ומפנה לכו לטלה, ובוודאי מתחייב בנפשו, שניתן לו אוצר טוב, והוא בורח מהמלך, כמו שמעתי משל בשם מורי [הבעש"ט] למלך שהיה ממנה על אוצר ד' שרים, ונטלו האוצר וברחו, א' נתיישב בדעתו, וחזר מעצמו, ב' נתייעץ עם חכם אחד, ודיבר על לבו, מה ראה על ככה וחזר, הג' הגיע למקום שדנין בני אדם, על כיוצא בזה, וחזר מחמת מורא, ד', לא שב כלל, והמלך, לזה שחזר מעצמו, נתן לו יותר גדולה, מאחר שנתיישב בטוב שכלו לחזור, משא"כ להשני אמר אלו לא מצא חכם שיעצו כך, לא היה חוזר, והשלישי שחזר מחמת שראה שדנין לבני אדם, מינהו המלך להיות ממונה שם לראות זה הצער, ואמר מורי הבעש"ט זה על עצמו וכו' והבן: וענין סוגים הנ"ל שמעתי מהרב המגיד מו' מ"מ [כנ"ל במאמר הקודם]:

(ג) משה"ק פורת יוסף וצפנת פענח: שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר משנה עין רואה ואזן שומעת, כי מצד שהוא עין, ראוי שיסתכל ויראה מסוף העולם ועד סופו, וגם אזן ראוי שיהיה שומעת הכרוזין של בית דין שלמעלה, ובת קול היוצא וכו' ודפח"ח. אפס שעונותינו מבדילין וכו' וג' קליפות של ערלה מסבבין הראיה והשמיעה. וצריך שישבר הקליפות, ואז יוכל לשמוע ולראות, ומורי [הבעש"ט] זללה"ה יוכיח שראה מרחוק, ושמע הכרוזין כאשר נתברר לאמיתו, וא"כ אפשר ואפשר לשמוע ולראות כנ"ל. וכזה יובן הפ' קול קורא במדבר, פנו דרך ה' ישרו מסילה לאלקיננו וגו', וקשה מה שהקשה מורי [הבעש"ט] זללה"ה, ממ"נ אם א"א לשמוע הכרוז, א"כ הכרוז למה, ואם אפשר מ"ט אין שומע, וכו', ולי נראה להקשות למה הקול במדבר, מאין יושב, ואין מי ששומע, ולמה אינו קורא במקום ישוב בנ"א, שיהי' קול הקורא לתועלת המבואר בפסוק, נ"ל דקושיא חדא יתורין באידך, והפסוק עצמו מתרין, דלכך קורא במדבר, שהוא לפנות דרך ה', והוא ע"י שמתבודד במדבר לפרוש מעניני עוה"ז וז"ש פנו דרך ה' להסיר הקליפות שמפסיק דרך ה' ואז ישרו מסילה

לאלקינו, להסיר מסך ומבדיל, ויהיה מסילה לאלקינו לשמוע קול הקורא, מצורף לזה דמבואר בס' יחודים להר"י זללה"ה, כי בחודש אלול נפתחין י"ג מקורין דרחמין ומאירין באו"א קס"א ס"ג גימ' דרך בסוד נותן בים דר"ך וגו' כי בחודש אלול נפתח דרך זה ולכך הם ימי רצון וכו' ובה יובן קול קורא במדבר היא הנשמה בעל חי מדב"ר הוא השומעת קול הכרוז, כתירץ מורי [הבעש"ט] זללה"ה, שם פנו דרך ה' כי הכל תלוי בתשובה, ולכך פנו דרך ה' עכ"פ בחודש אלול שנפתח דרך הנ"ל לשבים שם ידו"ד ברחמים, ראוי להשיב רבים מעון, כי חמה ימי רצון:

(ד) מסה"ק דגל מחנה אפרים: שמעתי מן אא"ז הבעש"ט זללה"ה על הגמרא בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב וכו', והקשה, ממ"נ, וכבר נדפס הוא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף, וביאר הוא ז"ל, כי הב"ק הוא הרהורי התשובה, הבאים לאדם בכל יום, ומי שיש לו דעת, תיכף כשבא לו הרהורי תשובה, אזי מבין הוא שזהו מן הכרוז, שמכריזין שובו בנים שובבים, ומיד מפשפש במעשיו, ושב בתשובה שלימה, אבל מי שאין בו דעת, אינו מרגיש כלל בהרהורי תשובה, שבא לו, ואינו פונה אליו כלל, וזה י"ל שרומז רש"י בפסוק ויקרא, היינו מה שקוראין ומכריזין בכל יום, שהוא הרהורי תשובה אל משה רק אליו מוגיע הקול, היינו מי שהוא בחי' משה, סוד הדעת, אבל כל שאר ישראל שאינם בבחי' דעת, לא ישמעו כלל את קול הכוז, כי אינו משים על לב כלל ההרהור תשובה הבא לו:

(ה) מסה"ק דגל מחנה אפרים: ויקרא אל משה ואיתא בבעה"ט ר"ת אמו, בעטרה שעטרה לו אמו, והוא משולל הבנה, וי"ל ע"ד רמז עפ"י שאמר אא"ז הבעש"ט זללה"ה על ענין בת קול יוצאת מהר חורב וכו', וכיון שאין שומעין, למה יצאת בת קול, ביאור כי הם הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום, ומעוררים אותו לשוב ממעשיו, ובודאי מי שעומד ומצפה לזה מתי יגיע וישמע קול הקריאה, הנה בוודאי ישמע ויבין, שבא לעוררו בתשובה עכ"ד. והוא מבואר בכתבי הכה"ג דק"ק פולנאה ז"ל בביאור משלו קצת, והוא שרימז כאן ויקרא אל משה, היינו אל מי, שהוא בחי' דעת, אז נשמע אליו קול הקריאה מהב"ק לעוררו בתשובה והוא שמאיר עיני הבעה"ט, ר"ת אמו שהוא מרמז אל אמה עילאה, סוד התשובה כידוע, והוא בעטרה שעטרה לו אמו, היינו שמקפת אותו בחי' אמה עילאה שהוא סוד התשובה, לעוררו כנזכר לעיל והבן:

(ו) **מסח"ק ערבי נחל:** יש ב' בחי' באנשים כו', יש אשר נראה עליו התלהבות ורץ בחשק נמרץ לבה"כ להתפלל, ומלא רצון, ובעמדו להתפלל נתבטל מכל וכל התלכחות והרצון והחשק, ויש היפוך מזה, כי ילך להתפלל, ואין נראה בו התלהבות, ובעומדו להתפלל נתמלא יראה ואהבה ומתפלל כראוי כ"א לפ ערכו, ונמשך ענין זה, כי נודע שבכל יום ב"ק יוצאת ומכרזת, ומבואר מהב"ע ש"ט ז"ל כי מזה נתהווה הרהורי תשובה, והרצוניות הטובים שבא תמיד לאדם ממילא כמאמרם ז"ל רשעים מלאים חרטה, והיינו מהבת קול הזה אע"ג דאיהו לא חזי, מזליה חזי, וזהו שה' רצון יראיו יעשה, כי ה' עושה הרצון בהם, ע"י הבת הקול המתפוצץ תמיד, והנה רצוניות אלו המה רצון פשוט, ורק ממחשבה, ואיננו אפילו בעולם המחשבה עדיין, רק רצון פשוט, שהרי במחשבה טובה האדם מקבל שכר, וא"כ היה הפסד לאדם שלא יקבל שכר על אלו הרצוניות, עבור שאינם מעשי ידי האדם, כי בא מעצמו בהתעוררות הבת קול, אלא משום דבלא"ה אין בו קיבול שכר, כי הוא רצון פשוט, אינו עדיין בערך מחשבה, כי רצוניות אלו המה רק בכח, לא יצאו עדיין לפועל, אפילו במחשבה, וצריך האדם להוציא רצוניות אלו לפועל למחשבה ולמעשה להבליע באבריו, עד שיגיע לעולם המעשה, ובחבליהו הרצון ההוא באבריו, שוב אין נראה ונרגש על חיצונותו הרצון הוא, כי כבר נבלע הרצון ההוא בקרבו ונעשה ממנו מעשה, וכן כל רצון ורצון בעת בואו אליו צריך להבליע באבריו, להוציאו לפועל, משא"כ מי שאינו מוציאו לפועל, אזי מתקבצים הרצוניות ההם, ונראים בחיצוניותו כהתלהבות ורצון, ולכן בפנימיותו אין קול, ואין עונה, בבואו לעשות המעשה, אין כל, כי לא הוציאו לפועל, ולכן דייק חז"ל הרשעים מלאים חרטה, הם הרהורי התשובה, והרצוניות המתקבצים עליו מלאים דייקא, כי לא יבליעו באיבריהם הרצון והטוב, באופן שיגיעו לבחי' מעשה בפועל משא"כ הצדיקים, אשר מבליעים הרצוניות ההם תמיד באיבריהם ונעשה מהם בחי' מעשה:

(ז) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** דשמעתי קו' א' ממורי [הב"ע ש"ט] בענין מה שאמרו בש"ס בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכו', וכן מה שנאמר אמר שומר וגו', שדרשו שהוא כרוז, וכנ"ל שאם אין שומע את הכרוז, למה מכריזין, ואם יש שומע קשה שהחוש מכחישו, כי מי

זה יאמר ששמע כרוזין מלמעלה, ואף אם ימצא א' שאמר ששמע מי הוא הפתי אשר יאמין לדבריו, וא"כ לאיזה תועלת הוא הכרוז ללא יועיל, ותירצו הוא עד"ז, הגם שאין זה לשונו, דאי' בש"ס דחגיגה דף ה' ע"ב, ריב"ח הוי קאי קמי' קיסר אחוי לי' אפקורסא עמא דאהדרינהו מרי' לאפיה מניה, אחוי לי עוד ידו נטוי' וכו', מאן דלא ידע במחוג קמי' מלכא וכו' ויש להבין זה הענין למה דברו ברמז לא ע"י דיבור מפורש, וגם לאיזה תועלת מביא הש"ס זה ונ"ל דיוצא לן מזה רמז מוסר בענין הכרוזין שלמעלה, שאינו דיבור, כי אין אומר ואין דברים שם למעלה, כי הדיבור הוא גשמי, וראי' לזה, כי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע, ואין דרך ארץ לדבר המלך עם שריו ויועציו ועבדיו, כי אם ברמז, וכאשר שגם עתה במלכות ישמעאל הנהגתו כך, וזה שהודעינו הש"ס, שגם הכרוזין היוצאין ממלך מלכו של עולם הוא ברמז, וצריך לידע במחוג רמז הכרוז ע"י המחשבה, שבאין לאדם בכל יום הרהורי תשובה, שהוא מחמת הכרוז, או ע"י שאר דברים הנודעים למי שעיני שכל לו, שלא יהיה מכלל אלו הנאמר אל תהי כסוס כפרד אין הבין בפתג ורסן וכו' רק כשנתעורר בעולם איזה פחד ויראה, ידעו שמרמזין להם מלמעלה, שידבקו בשורש היראה, ונכ"ל וכשנתעורר איזה שמחה בעולם, ידבק בשמחת עבודת ה', וכיוצא בזה, ישמע חכם ויוסף לקח ודפח"ה: ובוזה בארתי משנה דע מה למעלה ממך ר"ל שידע איזה מדה נתעורר למעלה, ויתפלל משם בסוד בזאת יבוא אהרן אל הקודש, ממך ר"ל איז' מדה נתעורר בכך, אם מדה יראה ופחד שהוא מדת גבורה, יתפלל וידבק בשורש הגבורה, למתק הדינין בשרשן, ואם נתעורר לך מדת אהבה וחסד ושמחה, ידע שמדה זו נתעורר למעלה בשכינה, וידבק בשורש השמחה, וכ"כ בזוהר תרומה, מטעם זה צריך חכהן שיהיה פניו נהירין, ולא בעצבות, (כמ"ש שם בדף קס"ה ע"א) עבדו את ה' בשמחה, ובוזה מקיים בכל דרכיך דעהו, וההיפך ח"ו, מצאוהו צרות המלוכש בקליפות, שהוא חיצוני, כדי שיכנס בפנימי על דרך הנ"ל, עד לבסוף שיודע ברמז, שמרמזין לו מלמעלה, וכמו שנאמר בפ' ואתחנן, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה, באחרית הימים, ושבת עד ה' אלהיך, ושמעת בקולו, ר"ל שאז תשמע, להבין ברמז קול הכרוז, כי אל רחום ה', לכך לא ירפך, שתלך בדרך שובב, וע"כ עדיו תשובו:

אות ג'

ענין גאווה

(א) **מסח"ק צוואות הריב"ש:** כשאדם עובד תמיד את ה' ית' בכל רגע, אין לו פנאי להתגאות, ולאחוב את הגאווה, ושאר מדות רעות:

(ב) **מסח"ק צפנת פענח:** עפ"י משל ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה מלך א' ביקש רפואה שיחי' לעולם, ונתנו לו רפואה להרחיק הגאווה וכו', וכל מה שנהג ענוה ביותר, נכנס בלבו גאווה יותר שהוא מלך גדול ועניו ביותר, עד שבא רבו אצלו, ולמדו לנהוג מלכות מבחויך, ובקרבו ישפיל דעתו, ע"י שהראה לו בית הכסא, שהוא מן האדם וכו' ודפח"ה. וכן שמעתי פירוש הפסוק ה' מלך גאות לבש, כי הגאווה מדה מגונה וכו', לכך אמר לצורך הנהגת המלוכה, צריך לבוש הגאווה וכו':

(ג) **מסח"ק צפנת פענח:** ביום ההוא יבוקש עון בית ישראל וגו' והקשה מורי [הבעש"ט] זלה"ה יבוקש, ויהדרו אחר עון וכו' דשאלו לתלמידים מן החכם, איך ינצלו מן החטא, והשיב אם ינצלו מן החטא אזי ילכדו בגסות רוח הקשה מן החטא וכו', וכן ביאר מורי [הבעש"ט] זלה"ה מופת מובהק, שהגאווה קשה מן החטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב השוכן אתם בתוך טמאתם משא"כ בגסי רוח דרשו בש"ס פ"ק דסוטה אין אני והוא יכולים לדור בעולם, שנאמר גבה עיניים ורחב לבב, אותו לא אוכל ודפח"ה:

(ד) **מסח"ק צפנת פענח:** משנה סוף ב"מ, שתי גנות זעג"ז וכו' אר"מ וכו' רואין מהיכן ירק זה חי, ויש להבין מאי טעמא פרט התנא בשנה ירק, יותר משאר מיני צמחים, ונ"ל כי יש ג' סוגי אנשים, צדיק, רשע, בינוני ממוצע בנתיים, בין צדיק לרשע, והנה תיבת ירק יש לו ג' צרופים, יר"ק, קר"י, יק"ר, הצדיק המוציא יק"ר מזולל כמאמר חז"ל, המלמד בן ע"ה תורה אפי' הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו, שנאמר אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, הרשע עליו נאמר כי תלכו עמי קר"י,

והבינוני נקרא יר"ק, דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה פי' הפסוק הנה החשך יכסה ארץ וגו', ועל פשעים תכסה אהבה, כי היסוד הוא עיקר ושורש הבנין, ואם היסוד רעוע כל הבנין נופל, כך האדם אם היסוד רעוע כמו האדם שיש לו גמות הרוח, אז כל מעשיו הטובים נבנו על יסוד רעוע. משא"כ ביסוד נכון גם על כל פשע תכסה אהבה, ודפח"ח: וז"ש מהיכן יר"ק זה חי ר"ל אם יניקתו מיסוד רעוע הנ"ל אם לאו:

(ה) **מסה"ק נועם מגדים:** או יאמר, עם דברי פה קדוש ממוהר"י **הבעש"ט** זצוקלה"ה באמרם ז"ל פ"ק דתענית ילך אצל חסיד שבדור וכו', ואם לחש ונענה, והגים דעתו עליו, מביא אף לעולם וכו' דהעולם מה הטאו, אך אם כלם היו מתפללים ונענים לא היה בא לידי גמות, הרי שידם במעל הגמות, עכ"ד פה קדוש בס' הרב הקדוש מפלנאע:

(ו) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** בגמרא מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, שלפעמים צריך האדם להראות עצמו שהוא כועס למירמא אימתא על אנשי ביתו, אבל בתוך בית"ו, שהוא בפנימות גופו ונשמתו לא הקפיד כלל: לפעמים צריך להראות גבהות לב"א, משום כבוד הבורא (בס"א משום כבוד הבריות וכבוד התורה) וכמו שאחז"ל (סוטה ד') ת"ח צריך, דהיינו מותר לו, שיהא בו אחד משמיני שבשמינית, רק לזה צריך לזהר מאוד שיחשוב באותה שעה בשפלות עצמו, ויאמר בלבו אני באמת שפל מאוד, ומה שאני מראה ועושה גבהות, הוא לכבוד הבורא יתברך, שבשביל עצמי אין אני צריך שום גבהות, שאני תולעת, ולא איש, ולמה לי הכבוד והגבהות, אפילו במחשבה קטנה של גבהות הוא חמור מאוד, וכל פנייה הוא מצד גבהות, וכל מחשבה הוא שיעור קומה שלימה ופוגם מאוד למעלה ודוחק רגלי השכינה בגבהותו כמו שאה"כ (משלי ט"ז) תועבת ה' כל גבה לב, וכשאומר דברי תורה לבני אדם, יקשור עצמו במחשבתו מתחלה בבורא יתברך, ונשמת חבירו ג"כ בבורא יתברך מקושרת, לפי שכל אדם אינו חי, רק משפעו הנשפע בכל הבריות, ויחשוב שאינו אומר אלו הדברים, רק לפני הבורא יתברך, לעשות לו נחת רוח, ואין אני מדבר זה לפני חבירי, שמה נפקא מיניה, אם ישבח אותי, או אם יגנה אותי כ"ז הוא מהבעש"ט זי"ע:

(ז) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] הא דאיתא בש"ס התפלל ונענה וכו', ואם מתגאה

מביא אף לעולם, וכו', והקשה מה חטאו העולם בזה, וביאר הענין, העולה מדבריו, כי ע"י שהעולם מחוסרי מהימנותא, שיש בעל יכולת בעולם, מי שאמר לשמן וידליק, הוא יכול לומר לחומץ וידליק, וזה מתפלל שידליק החומץ, ונענה, ונראה בעיני העולם דבר תמוה, ועי"ז מתגאה, א"כ הם הגורמים, ודפח"ח: ואני בארתי ירושלמי במס' תענית לבש שמואל חלוקן של ישראל וכו', והוא יבואר ע"י ש"ס ראוי היה שמואל הקטן שתשרה עליו שכינה, אלא שאין דורו ראוי לכך וכו', והקושיא מפורסמת, מה ענין דורו לזכותו של שמואל, ויבואר ע"י ששמעתי מהמנוח החסיד מהרי"ל פיסטנער, הושיעה ד' כי גמר חסיד, דיש לפרשו מרישא לסיפא, ומסיפא לרישא, שהוא ביארו, דלכך גמר חסיד לפי שפסו אמונים מבני אדם, שזה מישך לזה, מצד אחדות, ונאמר לו בחלום, שמא הפירוש הוא איפכא, לפי שגמר חסיד, לכך פסו אמונים מבני אדם, וכו' ודפח"ח:

(ח) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** בש"ס דתענית פ"ג, ת"ר לעולם יהיה אדם רך כקנה, ואל יהיה קשה כארו, מעשה שבא ר"א בר"ש מבית רבו וכו', והיתה דעתו גסה עליו, שלמד תורה הרבה, נזדמן לו אדם אחד, שהיה מכוער ביותר, וא"ל שלום עליך רבי, ולא החזיר לו, א"ל ריקה כמה מבוער אותו האיש, וכו' עד א"ל בשבילכם אני מוחל לו, ובלבד שלא יהי' רגיל לעשות כן, מיד נכנס ר"א בר"ש ודרש וכו' והק' מהרש"א דהל"ל שלא יעשה עוד כן, משא"כ מלשון שלא יהיה רגיל וכו' משמע, דלפעמים יעשה כן וכו' יעו"ש:

ולי נראה שהוא דבר פנימי, ועמוק בתורה, ועבודת הש"י, והוא דאי' בש"ס דתענית פ"ק א"ר אמי מ"ד אם ישוך הנחש בלא לחש וגו', אם השמים נעצרי' וכו' מה תקנתי' ילך אצל חסיד, שבדור ויתפלל וכו', ואם לחש ונענה, והגים דעתו מביא אף לעולם, שנ' מקנה אף על עולה וכו' והקשה מורי [הבעש"ט] אם הוא חטא, והגים דעתו, העולם מה חטאו, להביא אף על העולם: וביאר כי מהראוי, שמי שאמר לשמן וידליק, הוא יאמר לחומץ וידליק, כר"ח בן דוסא, ואם היו כל בני עולם נוהגין בחסידות, לא הי' פלא, על א' שאמר לחומץ וידליק, וכך הי' כי כולם עושין כך, משא"כ מחמת שבני עולם חולכין בשרירות לבם הרע, ואינו עולה להם זה, כי אם ליחיד בדורו, שאם נענה בתפלה הוא דבר נפלא בעיניהם, לכך מגים זה דעתו, א"כ הוא בסיבת דורו, ובני עולם, לכך מביא אף בעולם, ודפח"ח: העולה מזה, מחמת שהוא נוהג בתורה

וחסידות יותר, במה שאין העולם נוהג בו יש מקום לחגים דעתו, וזה גורם ח"ו להביא חרון אף בעולם כנ"ל:

ואפשר שזהו כוונת הש"ס דשבת, שבשעה שיצאו רשב"י ובנו מהמערה, וחזו אנשי דכרבי וזרעי, אמרו מניחין חיי עולם וכו', כ"מ שנתנו עיניהם, נשרף, יצא ב"ק וכו' עד חזו החזא סבו דנקט ב' מדאני אסא לכבוד שבת, א"ל למה ב' אמר חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור, א"ל לברי' חזי, כמה חביבין מצות על ישראל, יתיב דעתייהו ע"ב, ויש להבין לפי דנקט ב' מדאני אסא א' כנגד זכור, וא' כנגד שמור, אז נחו דעתם, משא"כ אלו נקטו רק א', ונ"ל דכתבתי במ"א ביאור ק' התוס' דביצה לוו עלי ואני פורע, והוא נגד הש"ס, עשה שבתוך חול וכו', ובארתי דיש ב' סוגים בעסק התורה ועבודת ה' ית', א' ע"פ הטב"ע גי' אלהים, הנקרא שמור, וא' שהוא למעלה מהטבע ונקרא זכור, ונגד זה יש ב' סוגי אנשים, א' המתנהג ע"פ הטבע, אם יש לו מענג שבת, ואם לא עושה שבת חול וכו', ב' המתנהג למעלה מהטבע, גם שאין לו לענג שבת, הוא לווה מאחרים וכו', יעו"ש, וחז"ל אמרו שמור וזכור בדיבור א' נאמרו, ר"ל גם שבדברות אחרונות נאמ' שמור, ובראשונות נאמר זכור, מ"מ שניהם בדיבור א' נאמרו, וילח"ק דהל"ל זכור ושמור בדיבור א', נאמרו שהוא תחלה בתורה, אך שבאו ללמדינו, כי אדם השלם צריך שיקנה ב' מדריגות הנזכר לעיל, אלא שצריך שילך בהדרגה, כסדר בתחלה על פי הטבע, שמור תחלה, ואחר כך ילך לקנות מדריגה למעלה הימנו, שהוא נק' זכור למעלה מהטבע, שיוכל להיות מעורב עם הבריות, ולייחד יהודים בספורי דברים עמהם, ושאר עסקים, שיודע בכל דרכי"ך דעה"ו, לא בלבד בעסקו בתורה ותפלה, א"כ יוכל להיות שגם בני עולם, גם בעוסקם בחיי שעה אינם מניחין חיי עולם, להיות מחשבתם דבקה בו ית' כמוהו, ויוכל לדונם לכך זכות, על דרך זה ג"כ משא"כ כשהוא אינו במדרגה זאת, אינו יוכל לדון העולם לכף זכות, על מדרגה שהוא אינו בו, ובזה יובן כשראו דנקטי ב' מדאני אסא, א' כנגד זכור, וא' כנגד שמור, להורות ב' מדריגות הנ"ל, ע"פ הטבע, ולמעלה מהטבע, דהיינו גם בעסק חיי שעה ועה"ו, אינן מניחין חיי העה"ב, כנ"ל אז נחו דעתם:

ובזה יובן כוונת הש"ס, לעולם יהא אדם רך כקנה, ולא קשה כארו, ולא בלבד במילי דעלמא כמ"ש הרי"ף, רק גם בעבודת הש"י, הוא כלל שיעלה למדריגת רך כקנה, להיות הולך ובא עם כל הרוחות, שיתן לב, שגם במדריגה של כל א' יכול להיות בו עבודת הש"י, לא בלבד בעוסקו

בתורה ותפלה, כי יוכל ליקח מהם מוסר לעצמו, לעבודת הש"י, ולא שישאר על מדריגת ארז, להיות קשה שאינו ערב עליו הנהגות חבריו, רק הנהגת עצמו, ולא זולתו, וז"ש ובלבד שלא ירגיל בזה, להיות מתמיד בלימודו תמיד, רק יתערב עם בני אדם ג"כ, ושם יהי' ג"כ יראת ה' על פניו, לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, גם שהוא נגדיות, ביטל תורה או תפלה, מ"מ יתן לב שיש שם ג"כ מוסר, ועבודת ה' איזה חכם הלומד מכל אדם, והבן: ושפיר משמע דלפעמים יעשה כך, ר"ל שיתמיד בלימודו כשרואה שמעורב עם חבריו ביותר, ופן ישכח את ה' והכל יהיה ע"פ שכל הקודש, וישמע חכם ויספ לקח:

ענין גדלות וקטנות

(א) מסה"ק לקוטי יקרים: להבין מהו קטנות, ומהו גדלות, ד"מ כשאדם יושב ולומד תורה שלא בהבנה, אז הוא בקטנות, שאין שכלו שלם, אבל כשהוא למד בהבנה ובהתלהבות, אז הוא במדריגת גדלות, שמקושר במדריגות העליונים, וכן בתפלה, ובכל מצוה שעושה האדם, יש קטנות וגדלות:

(ב) מסה"ק עבודת ישראל: ישראל קדושים הם, ואינם נופלים ממדרגתם ומחזקים, ומתמרמרים בנפשם על אשר נפלו ממדרגתם בקטנות המוחין, וחוזרין בתשובה, ומתחזקים והולכים יותר במרוצה, לעשיית רצון קונם, הוא ע"י מוחין דקטנות, משא"כ בגדלות המוחין הם הולכים לאט, ומשיגין יותר, וכמו שאני עצמי פעם אחד ראיתי הריב"ש ז"ל בחלום, ושאלתי אותו מפני מה בתחלת עבודתי, כאשר נכנסתי אל הצדיקים ללמוד ממעשיהם, והרגלתי א"ע לעבוד השו"ת, הרגשתי בצעמי שינוי לטובה, מיום אל יום בעסק התורה לשמה, ובכונת התפלה ושאר מעשים, ועתה אינני מרגיש כלל השינוי ונדמה לי כמו יום אתמול, כן היום, וכמו כן יום מחר, והשיב לי בדרך משל, כשהתינוק לומד א' ב', או סידור, או חומש מדי יום ביומו ניכר השינוי בו שלומד יותר ממה שלמד אתמול, למשל בשבוע העבר למד

פרשה א' חומש, ועתה לומד שני פרשיות, וכיוצא בו, משא"כ אם הולך ומתגדל ולומד בעצמו גפ"ת עם הפוסקים, והוא מפולפל גדול, אין ניכר בו שינוי ביום מיום, אמנם לפי ראות עיני השכל, בוודאי מה שהאדם נעתק בגדלותו יום מיומו במדריגה, הוא גדול אלק אלים מכל המדריגות שהתינוק נעתק בכל השנה, כי המה בקטנות עכ"ל ודפח"ה: והוא דבר חכמה נפלאה, ועפ"י הענין הנ"ל תבין כמה ענינים בספירת, בגדלות וקטנות:

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** שמעתי מן אא"ז הבעש"ט זללה"ה, שיש לפעמים שבא א' אצל הצדיק, כדי ללמוד ממעשיו, והצדיק הוא בבחינת קטנות, והוא מקבל ממנו כך ולא ידע לאזהורי ב', וכמו שאירע שבא אחד אל הרב המפורסם מוהר"ן זללה"ה וראה ששתה אז בטלית ותפילין "קאווע" ונסע לביתו, והתחיל לנהוג ג"כ כך, וזהו אזהרה, ולא יבואו לראות, היינו בשביל לראות את מעשיו, ולקבלם תיכף, כבלע את הקודש, שיש לפעמים שהוא בימי הקטנות, ונבלע אז הקדושה בו, ולכך ומתו היינו שנפלו ממדריגתן, לא יבואו לקבל זה, כ"א שיראה זמן הגדלות, ויקבל ממנו, והבן זה: כי קצרה דעת השומעים, ולא הבינו ויש בזה דברים טובים, ואי"ה כשיזכה ה' אותי, ואחיה ברי' עדיף, אפרש:

ענין גילגול

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** ע"ד ענין חז"ל שאמור איזה שוטה הלך בבית הקברות, שמעתי בשם הרב הבעש"ט זללה"ה שהוא על ענין כמה פעמים מגולגל הרשע והוא לן בכל בתי קברות וכו' ודפח"ה:

(ב) **מסח"ק דרך חסידים:** אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם, שמעתי בשם הרב המגיד דק' מעזריטש, ע"ד שאמר הבעש"ט ז"ל שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו ד"ת, כאלו אכלו מזבחי

מתים, פירוש כי חמת מתגלגל במאכל אדם, כדי שיאמרו עליו ד"ת, ועיי"ז מחיה אותו חמת שהיה בגלגול זה, אבל אם לא אמר ד"ת, אז זובח אותו חמת שנתגלגל במאכל זה, ומשליך אותו לדומם, וז"ש מזבח"י מתים, וז"ש ג"כ אוי לבנים, שגלו מעל שלחן, ולמי גלו, לזה אמר לאביהם, פירוש, אפשר שהיה אביו של זה אוכל, נתגלגל במאכל זה, וז"ש אביהם (באר מים על הגדת פסח):

ענין גזר דין

(א) **מסה"ק לקומי מחר"ן:** ונפרעין מן האדם מדעתו, כי שמעתי בשם **הבעש"ט**, כי קודם כל גזר דין שבעולם ח"ו מאספין כל עולם, אם מסכימין להדין ההוא, ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין ח"ו, שואלין אותו, אם מסכים, אזי נגמר הדין ח"ו, והענין כי בוודאי אם ישאל לו בפירוש על עצמו, בוודאי יכחיש, ויאמר שאין הדין כן, אך מטעין, ושואלין לו, על כיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין, וכענין שמצאנו בדוד המע"ה, בבוא אליו נתן הנביא וכו' וסיפר לו מעשה האורה, ענה ואמר הי' וכו', וזאת הכבשה וכו' אזי נפסק הדין, על דוד, כאשר יצא מפיו, וזהו נפרעין מן האדם מדעתו, כלומר ששואלין דעתו, ואעפ"כ הוא שלא מדעתו, כי אינו יודע שהדין הוא לעיו, הענין הוא עמוק מאוד: איך שואלין כל אדם, כי בכל דיבורים וסיפורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך להזהר בזה מאד, לבלי לגמור הדין, עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות, והדברים עתיקים: כי יש בזה סיפורי דברים ענינים גבוהים וזה חביבין עליך יסורין, א"ל לא הן וכו' הב לי ידך, יהב לי' ידא ואוקמי' כלומר, אם אין אתה חפץ, הב לי ידך על זה, שאין אתה רוצה בהם באמת, אזי יהיב לי' ידא ואוקמי':

(ב) **מסה"ק כתב אופיר:** ישנו עם אחד, אדונינו הקדוש רבינו חיים בן עטר [בעמסה"ק אור החיים עה"ת] כתב, ששמע במתיבא דרקייע, שהפסוק הזה חציו אמר המן וחציו רוח הקודש, על

כן אענה גם אני העני חלקי בזה, המן אמר ישנו, מבואר במדרש אלהיהם ישן והשיבה רוח הקודש עם אחד, במצות יהוד ק"ש שאומרים אחד ממושיבין וכו', ולא ינום ולא ישן שומר ישראל, אמר המן מפזר ומפרד בין העמים, מחמת שהם תחת יד שרי העמים מפזר כפרידה שאינו מוליד שום מצוה, ואי אפשר להם להיות מעוררין בקדושה עליונה, ורוח הקודש השיב בכל מדינות מלכותך כך השיב המדת הרחמים לפני המן, מדת הדין, רבש"ע אל תשמע לזה, שאומר שהם כפרידה שאין מולידין מצות ומעשים טובים, על ידי שהם בין העמים תחת השרים, אלא בכל מדינות מלכותך, מלכות שמים השכינה הולכת בכל מקום, ומאיר להם באוירא דארץ ישראל, ומקבלת ברכות, ותפלת, ותורה ומצות, יהודים שלהם, ואחר כך קיטרג מדת הדין, ודתייהם שונות, הם משנים את הדת, ונכשלין בעון, והשיב מדת הרחמים, מכל עם, זה גורם להם, שנתערבו בין הגוים, וגם יש להם חלק מכל עם, וחלק הרע גורם להם לחטוא, ואת דתי המלך, שיצא מפי הקב"ה עליהם, דתות, ודינים קשים כי מכשף גדול היה, וידע שנגזרה גזירה מאת מלך מלכי המלכים לכלותם חלילה, והשיב רוח הקודש, מדת הרחמים, אינם עושים, כי קבלנו ממרן אלהי הריב"ש טוב שקיבל מרבו אחיה השילוני כשיוצא צרופים, ואותיות מאת הקב"ה, כל זמן שלא נתפשטו בבחינות עשיה יכולין להשתנות ולהתהפך לצרופים טובים, מצר"ה צה"ר, מרע"ש עש"ר, מדו"י יו"ד, כנודע לכל מביני מדע, וזהו אינם עושים, שלא נתפשטו עדיין לחותם דם של עשיה, אלא חותם טיט, וזהו אינם עושים, שעדיין לא נתפשט הגזירה בחותם דם של עשיה, ואח"כ קטרג, ולמלך אין שוה, כי באמת צוה לנו להדמות, ולהשוות אליו, בכל מיני מדות טובות, והלכת בדבריו, ואמר מדת הדין, למלך אין שוה, שאינם מדמים עצמם, להשוות למלך, בכל דרכיו ומדותיו הטובים והישרים, והשיב מדת הרחמים זהו להניחם באמת הם שוים, ודומים לרבים מלך מ"ה הקב"ה, אבל צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, כי השמים לא זכו בעיניו, על כן להניחם, אינם שוים, אלא הולכים מדרגא לדרגא במדריגות עליונות, ועדיין נדמה לפני הקב"ה, מגדל אהבה שיש אליהם, שעדיין לא זכו ונטהרו, ע"כ בכל עת נזדככין, ואין להם מנוחה, אלא ילכו מחיל אל חיל, עד יראה אל אלהים בציון, בצרור החיים, בגן עדן עליון, אכו"ר ושים חלקינו עמהם:

ענין גלות

(א) **מסח"ק תלדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] משל לסוחר אחר שהיה בים, והיה הים סוער והולך מאוד עד שכנת מיתה, אז הסוחר עמד בתפלה, שינצל בזכות אשתו הצנועה, והיה שם עכו"ם עובד ע"ז, ותמה על הסוחר שהתפלל עבור זכות אשתו, והשיבו שבאמת ראוי להפליג בשבחה, ואמר זה העכו"ם אני אלך ואפתנה, ואיזה אות אתה מבקש ממנה, והשיב שיש לה טבעת אחד חשוב על ידה ואם יביאנו אז ידע וכו' והסכימו על איזה קנס, שיתן כל אחד סחורתו לזה שכנגדו הינוצח, והלך אצלה לפתותה, ולא יכול להתקרב אצלה כלל וחזר ובא עליה כמה פעמים באומרו, שיש לה סוד מבעלה, ולא השגיחה עליו, עד ששכר את שפחה לגנוב ממנה הטבעת זה, בכמה תחבולות שעשה, ועלתה בידו, ובא עם טבעת זה הסימן לבעלה, ולקח הסחורה ממנו, ובא בספינה ריקנית אל ביתו, ובשמעה האשה מביאת בעלה, אז קשטה א"ע ויצאה לקראתו בדברי רצוי ואהבה, שהיה ביניהם מאז, וקדם, וכל זה לא נכנס באוזניו, והיתה תמה עליו, ולא ידעה על מה, ולמה זו מחיבתה ואהבתה, ובא עמה לביתה, ולבו כל עמה, וסיכב הדבר, עד ששלחה מעל פניו בספינה על הים, בלי מנהיג, רק הבעל כסות ולשון שינה, כאלו הוא מלח א' ממנהיגי ספינה לבדו, והלכה בספינה כמה ימים בלי מאכל ומשתה, והתחננה מזה המלח שיתן לה מעט אוכל, להשיב נפשה, ואמר אם תנשק אותי, אזי אתן לך, וכך עשתה בהכרח, ואח"כ תבעה לתשמיש וכו', ויהי היום באה לספינה לחוף היום, וזרקה הספינה, וקפצה ליבשה, ובקשה אוכל, ומצאה ב' אילנות, א' שהאוכל ממנו נעשה מצורע, וב' האוכל ממנו נתרפא מצרעתו, ולקחה זה בתרמילה, עד שבאה לבית המלך, בדמות איש, והוצרך שם לרפואה זו, והיא עשתה רפואה, ונתנו לה הון רב, וחזרה לביתה, ומצאה לבעלה, והתרעמה עליו, על מה שעשה לה, ושילחה מביתו בספינה עם מלח א' מכוער, והוצרכה לנשקו, ושאר דבר מכוער, עבור גודל צער אכילה וכו', והבעל שמח בלבו על גודל תרעימתה וצניעותה, וחקר הבעל וימצא הדבר, ששקר ענה בה העכו"ם, שגנב טבעתה, ונתברר הדבר, אז עשה בו שפטים וכו', והנמשל מובן, בכל עניני עוה"ז, מימות החורבן עד ביאת משיחנו

בבא"ם [כי מורי] **הבעש"ט** [עשה עליות נשמה, וראה איך מיכאל, אפטרופסא רב' ד'ישראל, המליץ עבור ישראל, שכל חוב שלהם, הוא חבל זכות, כי כל שעושים פסלנות, ושאר דברי חוב, הכל כדי שיוכל לעשות שידוך עם ת"ה, או לעשות צדקה, וכיוצא בזה, הכל מוכרחים וכו'] ואשה צנוע, היא השכינה, בסוד אשת חיל עמרת בעלה, ונתקנא הס"ם, ואמר עכשיו שיש להם בהמ"ק וקרבתות, אבל אם תרצה לנסתן תחריב הבית המקדש, ואני אפתנה כביכול, וכו' ע"י השפחה, גנב המבעת, הם סוד גורל ב' השעירים א' לה' וא' לעזאזל, וע"י החמא עלה בשמאל וכו' ונחרב הבית, ולמ"ש הרמב"ן וכו' ושלחה בספינה, וכביכול, הש"י שינה א"ע בתוך שם קדוש סא"ל וכו', וזה סוד הוידוי תרעומות השכינה אליו ית', איך שהוכרחה וכו', ואח"כ הוברר הדבר ששקר ענה בה, ואז זבח לה' בבצרה וכו' ודפח"ה, והמשל הזה נוקב ויורד והבן. ובזה יבין א"ר לוי משל למטרונא שהיו לה ג' שושבינין, א' ראה אותה בשלותה, זה משה ואמר איכה אשא לבדי מרחכם וגו' י"ל השכינה הנקרא כה, ותמה איכה אשא לבדי מרחכם, שהשכינה לבדה נושא' משאת בני ישראל לכפר עונותם ע"י קרבן שהיו מקריבין בכל יום, כמ"ש משא, אשר יסרתו אמו והבן, ישעיה ראה אותה בפחזותה, אמר איכה היתה לזונה, שנתנה לנסותה ונחשב לזונה, כמו במשל הנ"ל, וז"ש בל' תימה איכ"ה השכינה נחשבה לזונה כביכול, ובאמת עדיין הוא קרי' נאמנה, ובזה מבואר דהול"ל איך קרי' נאמנה היתה לזונה דמשמע וכו', ירמיה ראה אותה בנוולה, אחר ששלחה מעל פניו בספינה וכו' ואמר איכה ישבה בדד, ור"ל איכה השכינה, הנקרא כה, ישבה בדד מבעלה, העיר רבתי עם, היתה כאלמנה, ולא אלמנה, בסוד ואנכי אסתיר פני, כמו משל מלח הנ"ל, כי באמת הוא עמנו תמיד, בסוד הוא אסור בזיקים, וכו' וכל המשך הפסוקים יובן ממילא על גלות השכינה, והבן:

(ב) משה"ק נצר חסד: כי אין לך יסורים בעולם, כמו הגלות ממקום למקום, ובזה נעשה מרכבה אל השכינה, ע"י חסד לאברהם שימעט בכלי גולה, ובצרכיו בכל יכולתו, ויכניע לבבו בגולה, כי אין לך דבר מכניע לבבו, כמו מי שנוסע ממקום למקום, ויעשה לעצמו גירושין, ויתגרש מבית מנוחתו תמיד, כמו שהיה מתגרש רש"י ותלמידיו, וכמו שהי' מתגרשין צדיקי זמנינו, וכמו שעשה החסיד הקדוש רבינו משה מפשעווארסק, ואדמו"ר רבינו אברהם יהושע העשיל, ועל כולם מרן אלקי הריב"ש זצ"ל עם כל תלמידיו שנהגו

אחריו כמות' רבי' נחום ובנו הקדוש ומורי ורבי דודי רבינו צבי וביחוד בילדותי הוכיח אותי שאסע על הדרך, לקבל פני השכינה, ואמר אם היה לו כח, היה כל ימיו על הדרך, שברו אל יהו"ה אלהיו, וגם ליראה את השם הנכבד והנורא, בפחד וברעדה:

(ג) **מסה"ק נצר חסד:** וסימנך, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהוא תבוא אחריו, תלמידי חכמים יבואו לכאן, ובאמת צדיק גמור כיעקב שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו, ואמר מרן הריב"ש שלא יצטרך לכתת רגליו ממקום למקום להעלות הנשמות וחלקי התורה שנפלה, אבל אתה אל תאמר שהיא תבא אחריו, כי אין אתה כיעקב, ואל תאמר כיון שאני גולה וסורה אשכח את לומדי, כי אינו יכול ללמוד כל כך בשקידה, כמו בביתי, על זה אמר שחבריו הם מלאכי מעלה, הנקראים חברים של ישראל כמבואר בזוהר, וכן נשמות הצדיקים יסייע לך, ויקיימוה בידך, שלא תשכח התורה, והאי שחבריו, כמו וחבריו, ואל בינתך, שיש לך עתה אל תשען עליה, שיתקיים בידך, כי עשה תעשה לה כנפים, לא שתהיה גולה למקום תורה, עיין חסד לאברהם נהר כ"ח ענין גירושי הצדיקים, אשר רוח דבריהם נתחדש בדרכים, וכל משאם ומתנם בדרכים, כי הצדיקים מארי דרזין יש להם כח להיות נודדים מאתר לאתר, ומדוך לדוך, כדי להיות מרכבה למלכות, שהשכינה ממש היתה שוכנת עליהם, וענין זה לאו דוקא אל הצדיקים, שהם בחייהם, אמנם גם על נשמות הצדיקים, כי גם הנשמות גולין ממקום מנוחתם, ומשתתפים עם הצדיקים הגולים כמו רב המנונא, ורב ייבא סבא, ובניהו בן יהוידע, וינוקא כלם דרכם להתדבק עם החברים הצדיקים הגולים, וכיוצא בהם לרבבות, וזהו שחבריו יקיימוה בידך ודי בזה:

(ד) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** ש"ס פ"ב דשבת, ששאל מן הלל, מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות, א"ל מפני שאין להם חיות פקחות וכו', לבאר פסוק אחזה לנו שועלים, שועלים קטנים מחבלים כרמים וכו' דפירש"י בשח"ש וז"ל, מה שועל מביט לאחוריו, כך המצרים וכו', דשמעתי בשם גדול אחד הלצה, להבין שאלה ראשונה, מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות, שהם ת"ח ראשים שבבל סגלגלים שאינם יכולין לישב במקום אחד, ומסגלגלים מעיר לעיר, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, דאמרי אינשי ע"ם אמ"ת הולך בכל העולם, ור"ל שנדחה ממקום למקום וכו', והשיבו מפני שאין להם

חיות פקחות, דאיתא משל בס' בין סירא, שפעם אחד היה ארי' רעב, ופגע בצבי וכו', ואח"כ כבש וכו', עד שפגע בשועל, פקה שבחיות, ואמר שאין לו חוש הריח, וניצל, וז"ש, מפני שאין להם חיות פקחות, ליקח מוסר ממנו, שלא להתערבב עמהם, לעשות כמעשיהם, להביט לאחריו, רק רוצה להתגבר, לעמוד בפרץ, ודפח"ח:

ענין גם זו לטובה

(א) מסה"ק פורת יוסף: ביאר ש"ס, לעולם יהא אדם רגיל לומר, כל מה דעבדין מן שמיא, לטב עבדין, וכחיהוא מעשה דר' עקיבא וכו', ובש"ס דתענית דנחום אמר גם זו לטובה, ויש להבין שינוי לשון בין זה לזה וכו' דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ביאר ענין למתק דינין בשרשן, ע"י שימצא בשרש הדין איזה חסד, אז נמתק הדין בשרש חסד זה, ונעשה הכל חסד, ולכך נחום איש גם זו מצא החסד בשורש הדין, ונעשה מיד חסד, משא"כ בסתם בני אדם, שאינו יודע שורש, מ"מ יהיה רגיל לומר, כל דעבדין משמיא לטב עבדין מן הסתם, גם שאינו יודע:

(ב) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] בצר הרחבת לי כי על ידי מצירין ומלעיגין מתקרב יותר בשלימות אל השם יתברך, ולכן לא יתגרה עמהם, ויסבול וישתוק בכח גדול, ובזה מסיר מעליו קליפות נגה, ויהיה כל מעשיו באהבה, ובאור וחיות להשם יתברך באמת, ובפרט כשמתבונן שזה הצער עצמו הוא לשכינה מן הקליפות, המקטריגין על בני ישראל, ומתפלל בעד השכינה אליו יתברך, ונעשה יחוד קבה"ו על ידו, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, ע"כ אמרי קדוש, ובאמת שמעתי ממורי דודי רבינו צבי זצ"ל שאמר לי, כשהייתי בן ארבעים, עדיין הייתי מתיירא, שמא עדיין אני בקליפות נגה, ונתכרכמו פני, ואמר לי, בני עד היום: וכבר מבואר, ועל ידי המצירין והמלעיגין והמדברין רע על נפשו ניצול מזה לגמרי, ובא למדריגה גדולה, בהשראות השכינה אכ"ר וזהו מסיים חנני, ושמע

תפלתני, בעד השכינה, בני איש, עד מה כבודי לכלמה, תבקשו כזב סלה, ובזה ודעו כי הפלא, בפלאי פלאות שאחיה חסיד לו, נקי מקליפות נגה, ומעתה בלב מהור ה' ישמע בקראי אליו תמיד, אכי"ר, ועיין בספר פורת, שפירוש ע"ז אע"א דלא דלקית ביה נהורא דנשמתא, יבמשון ביה, וידלק, וינענעון ביה ויסלק ביה נהורא, וינחיר, ובזה יובן היכן מנענעין לאיזה נשמה מנענעין שינחיר, בהודו לה' תחלה וסוף, שהוא מודה ומשבח, ומהדר ומצלי, בין בסופא דכל דרגין, בקטנות ובצער, על הכל מודה ומקבל באהבה, בין בהרחבה בתחלה אומר הודו, ובאנא הושיעה, שניצול מצרה ובא לו ישועה, ועל הכל מודה, לזה מנענעין, אבל נר רשעים ידעך, עיין שם דבר מתוק:

ענין גנות

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה מוסר פרטי הכולל הכל, אם ירצה אדם לגנות שום בריה, או אדם, יגנה א"ע, ואם ירצה לשבח שום אדם, ישבח יותר להש"י וכו' ודפח"ח: הגם כי דבריו מבוארים, מ"מ נ"ל לזכור פרט א' מלתא בטעמא דבארתי, שויתי ה' לנגדי תמיד, גם שהוא נגדיית ביטול תורה או תפלה או שרואה דבר מכוער בחבירו, יתן דעתו שהכל הוא מהש"י לתועלתו, שיראה לתקן ולהטיב מעשיו כמו ששמעתי מן מוהר"ן, שהוא כלל גדול שלא יבלבל אותו שום ביטל, כי האדם יראה את עצמו כאלו בשבילו נברא העולם, ואם ה' יחידי בעולם, היה סובר שהוא צדיק וחסיד ישר ונאמן, משא"כ עתה שרואה דבר מכוער בחבירו, בין בדעתו שיש בו שמץ מנהו, וכאשר שמעתי בשם הרב מוהרי"ל פיסטנר, כי גמר חסיד, כי פסו אמונים, ודפח"ח: א"כ כל גנות, שירצה לגנות חבירו יתלה בעצמו כאמרו, ובזה יקיים ואהבת לרעך כמוך, שהוא כלל התורה כולה, והחיפך בשבח שיתלה כל השבח, בו יתברך:

אות ד'

ענין דביקות

(א) **מסח"ק פדורו של שבת:** מי שזוכה שיראת ה' על פניו, לבלתי תחטאו, פי' אף שאין בידו חטא ועון, לעבור על רצונו ח"ו, רק כשנרחק ונשכח בלבו באיזה זמן ושעה, דביקות חבורא ויראתו ואהבתו אליו, להיות לבו בוער תמיד בלהבת אש, לידבק נפשו בחי עולמים ב"ה, זה ג"כ נחשב לו לחטא, וירא מאוד מזה, וחוזר ע"ז בתשובה שלימה, לפני בוראו על התרחקותו על שעה, ובדרך שאמר איש אלהים קדוש בוצינא דנהורא רבה ויקרא, אור הגנוז והנעלה **הבעש"ט** זצוק"ל זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, על פסוק אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון, פי' אשרי אדם הלז שהוא על דרגא כזו, שכאשר לא יחשוב בה' על רגע כמימרא, לו עון יחשוב לו, לחזור תיכף בתשובה עליו, ולעלות למקום תשובה עילאה, כימי קדם, ועליו אמר הכתוב אחור וקדם צרתני, שמיד כשהוא בבחי' אחור, וריחוק מהמקום על זמן קל, תיכף חוזר לבחי' קדם, מקום התשובה עילאה:

(ב) **מסח"ק היכל הברכה:** השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך, לבלתי שמור מצותיו וכו' ואמר מוריניו הק' הרב מו"ה יעקב יצחק מלובלין ע"פ שאמר מרן הקדוש **הריב"ש טוב** אשרי אדם, כשרגע לא יחשוב את שם הוי"ה ואהבתו וגדולתו, לו הוא עון גדול בעיניו, ובאמת בעת עיונו בתורה ועסקו במידת מצוה א"א זה כ"כ, לזה אמר השמר לך פן תשכח לבלתי צורך שמירות מצוה וחקים, וזה עון:

(ג) **מסח"ק דרך חסידים:** וענין הדביקות, פירושו הוא שלא יהיה שום מפסיק, אז אפשרות יכולת הצדיקים, כמשל **מהבעש"ט** ז"ל שבלתי אפשרותו החיבור מחתיכת כסף אחת אל אחת ע"י הדבק, כ"א כשגוררין מן עצמיות הכסף במקום הדביקה, ואז מתאחו יפה, אמר לדבק טוב, ונעשה לאחד, משא"כ כשיש איזה חלודה או שום מפסיק, בלתי אפשרות להתחבר, וזה אם תבקשנה ככסף, ע"ד זה, הוא הדביקות אליו יתברך, שצריך לגרור מעצמותו, שלא יהיה עליו שום חלודה, ומסך המבדיל, כ"א עצמותו, אז יכולת הדביקות, וכל זמן אחיזתו בשם דבר

אחר, אינו דבוק, כידוע שענין הדביקות בגשמיות הוא התענוג, ועוצם התענוג אינו מניח לשוטט מחשבתו בשום דבר, ומחשבתו פרודה ודבוקה באותו הדבר, וכן כל דבר תענוג, יש לך אדם שממונו חביב עליו, וכל מחשבתו שם, וכן בכל דבר ודבר:

כללא דמלתא, שעיקר שלימות התורה והמצוה הוא רק אם הם בדביקות וכל יכולת האפשר, בהשגת האדם מדביקותו בגשמיים, יש לך אדם, ויש לך אדם, הכל לפי מה שהוא, באותו הדביקות עצמו מחוייב בעבודת הבורא יתברך, ובו ידבק, כי זה כל האדם, הם השכל המדות והדביקות, שהרי הגוף נקרא בשר האדם, לכן מחוייב היותו אדם בכל השגותיו הנ"ל, אל הבורא יתברך הנצחי, בכדי שיהי' לו השארת שם אדם, אחר פטירתו והתפשטו מן הגוף, להשתמש בכל השגותיו הנ"ל בנצחוננו, אז יתענג על ה', משא"כ אם לא ירגיל השגותיו הנ"ל, ותענוגו בעודו חי, כ"א מן הגשמיים כלים ונפסדים, א"כ אחרי התפשטו מן הגשם, והגוף יכלה ויפסד, מה ישאר אחריו ברכה, ואיך יתחיל תחלת שיעושעיו והשתמש כחותיו הנ"ל, אם לא ידע דרך ה' אלקים חיים נצחי, בעודו חי, וזהו ונכרתה הנפש, שיכלה עם הגוף אחרי שאין לו שום אחיזה ותפיסה ברוחניים ונצחיים, ולהיות האדם המצמדק הרבה, ועוסק בתורה ומצות חבילות חבילות, בלא התלהבות ושם דביקות והצלחה שלא בא לידי נסיון שום דבר, ולהבין פחיתותו שאינו יכול לעמוד בנסיון, וכל כחותיו קשורים בגשמיים, ומוכן ומזומן לעבור עליו כל דבר רע, בהגיע לידו, ומלבד שהנסיונות לא הגיעו לידו, לכן לפעמים מזדמן לו מעשה רשע, כמאמר הכתוב ויש צדיקים שמגיע עליהם כמעשה הרשעים, בכדי שיתן לב להבין, שאינו שלם עם ה', ויתלהב לתשובה, להשיב את כל כחותיו ותענוגיו על ה':

כדברי הרב המגיד ז"ל, על פסוק עד מתי עצל תשכב, עד"מ כשאדם ישן שינת קבע, אחר כמה שעות, שדי לו בשינתו, ומתעורר, וקם בתוספות כחו ומוחו, משא"כ מי שהוא נים ולא נים, אפשר לו לשכב כך כמה וכמה שעות, ואין ממש בהם, אעפ"כ הוא עומד וקם מבולבל המוח, ואינו חזק, והסיבה לזה, שלא היה השינה קבע, וזהו עד מתי עצל תשכב בעצלות, נים ולא נים, וכן בעסק התורה והמצות, שהם בעצלות, בלי התלהבות, ודביקות וכו' מתי תקום משנתך, פירוש שעל כרחך אתה צריך לקום, וא"כ עד מתי עצל תשכב וכו':

כללא דמלתא שכל אדם צריך מצרף לחכמה, לצרף ולזכך כל השגותיו ומדותיו וכחותיו ותענוגיו על ה' ולהשתמש בהם בנצחי חי וקיים, לעולם בהם יעבודו, אפילו אחר פטירתו מן הגוף הכלה, ולא יסמך בזה שלא עבר עבירה מימיו, הרי מסתמא כל כחותיו קשורים בו יתברך, שאין ראייה לדבר, כי אולי לא בא לידי נסיון או מחמת שארי דברים המונעים אותו, כמו הבושה, או מה שיהי' ומעתה מה בכך שלא עבר עבירה הכתובה בתורה, עם שורש העון עצמו אינו נמחק מלבו, הרי קשור הוא בו, כמאמרם כל הכועס כאלו עובד ע"ז, והגדלות שורש לעריות, וזהו הרהור עבירה קשים מעבירה, היותם החיות של העבירה ואחרי היות בעצמו שורש פורה ראש וכו', א"כ מה בכך, אם לא עבר את השורש בעצמו, הרי הוא הוא, אבל אם רצון האדם לדעת את אשר בלבו, ואם יש ה' אתו, ואם לא, יבחין בדעתו ויבין בשכלו, אם אפשר לו לדבק בו יתברך בלי שום הפסק ולהתענג על השם, באותו התענוג והדביקות שמשגי בגשמי היותו דבוק אליו, וזה ואהבת את ה' וכו' יש לך אדם שממונו חביב עליו וכן בכל מדה ומדה להתקשר אליו יתברך, באותו התקשרות שיש לו בגשמי, בזה מתעלים כל מדותיו אליו יתברך, ושורש העון בעצמו נמחק מלבו ומתעלים כל התקשרות בגשמיים ג"כ אליו יתברך. (בשם סה"ק פרי הארץ):

(ד) מסה"ק דרך חסידים: בשם **הבעש"ט** ז"ל שכל כך יהיה האדם בדביקות, עד שלא יהא צריך להתיישב שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו, אלא יראה תמיד את השי"ת בעיני השכל, ויהיה נראה לו לאדם כאלו אור א"ס מקיפו, וכאלו כולו הוא גנוז באור הא"ס ואור דשכינתא קדישא. (בשם סה"ק אוה"ג):

(ה) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וזהו אינו יכול להיות, כ"א שירגיל עצמו מנעוריו לגרוע ממנו תאות הגשמיות, תאות אכילה יתירה ושינה ותאות משגל, כ"א מה שהוא מן החכרה, ואז אפשר לו להיות הכ"ד ראשי אבריו קודש, וממילא יתקדש כל רמ"ח אבריו כנ"ל, כל עצמותי תאמרנה וכו', ויוכל לעבוד השם ב"ה בדביקות גדול כמו ששמעתי מן אדוני אבי זקני **[הבעש"ט]** זללה"ה, מצוה גוררת מצוה, מצוה לשון דביקות והתחברות, לשון בצוותא חדא, וזהו פי' מצוה דביקות להשי"ת פעם אחת, גוררת מצוה היינו יותר דביקות, ואז נמשך עליו שמן משחת קודש, וזהו אשרי איש, בעודו

איש, היינו מנעוריו לא הלך בעצת רשעים, וזהו ג"כ מפני שיבה תקום, היינו קודם השיבה, רק מנעוריו, תקום והדרת פני זקן, היינו שתוכל להדר ולהתפאר פני זקן, ולומר אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו, כנזכר במ"א, והנה אחרן היה כהן גדול, משוח בשמן משחת קודש, והיינו שקידש כ"ד כנ"ל, והיינו כשמן הטוב על הראש, היינו על ראשי אברים יורד על הזקן זקן אחרן, שיורד ע"פ מדותיו כנ"ל, שדיבק עצמו לחכמה, וידוע בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה שאמר בשם ספר ברית מנוחה, שחכמה נקראת קברות התאוה, והיינו כי מי שמדבק עצמו בחכמה, אזי ממילא בטילין ממנו כל התאוות גשמיות, ולזה זכה לכ"ד מתנות כהונה, והבן:

(ו) **מסה"ק דרך חסידים:** בשם [הבעש"ט] ז"ל האדם כשרוצה שישרה עליו אלקותו יתברך, אזי עיקר הכל שידע ויבין שאין בו אלא האלהות, ואז יש הכנה שישרה עליו אלקותו יתברך, כשחושב א"ע לאין וכו', משל למי ששט בעמקי הים ללקוט פנינים ומרגליות, שאז צריך לזהר שלא יהיה נחנק ע"י המים כשיפסיק הנשימה כנודע, ועוד שיוזהר מאוד לחפש וללקט פנינים ומרגליות, כי אם ישב שם במל ולא ילקט, נמצא כל טרחתו הוא לריק, והנה יש ללמוד עבודת ה' מזה המשל, כי הקב"ה ברא את הים הזה שהם נ' שערי בינה שנבראו בעולם, כדי שבני ישראל שהם יורדי הים באניות של הגופים, ילקטו ממנו פנינים ומרגליות שהם אותיות התורה ומצות, ובירורים מדצח"מ בשעת אכילה וכו' והנה אם עומד אדם לעשות מצוה או לעסוק בתורה ותפלה ירמוז שכלו גנוז באור אלהות, כמ"ש יושב בסתר עליון דאור א"ס, עי"ז יזכה, בצל שדי יתלונן, וילקט מרגליות, שהם דיבורים דקדושה, ושאין הוא המדבר, כי אם החיות אלקות שבתוכו, הוא מדבר בו, וא"כ כשמדבר אותן האותיות, כגון ברוך אתה, וע"כ הכוונה ברוך הוא שם, אתה הוא שם, וכו' הגדול הגבור והנורא הם המדות, ראוי שתפול עליו יראה (מסה"ק אוה"ג):

(ז) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** הדביקות הוא, כשאומר תיבה אחת, הוא מאריך באותו תיבה הרבה, שמחמת הדביקות אינו רוצה להפריד עצמו מהתיבה, ולכן מאריך באותו תיבה:

(ח) **מסה"ק פורת יוסף:** המדבק את עצמו בחלק אחד מן האחדות, דבוק בכלו וה"ה החיפך:

(ט) ממה"ק צוואות הריב"ש: ידבק מחשבתו למעלה, ולא יאכל ולא ישתה יותר מדאי, ולא יסתכל כלל בעיני עוה"ז, רק ישתדל בכל עינים, לפרוד את עצמו מהגשמיות, כי הסתכלותו בעוה"ז מגשם עצמו, ואחו"ל ראייה מביאה לידי זכירה, ולידי תאוה, ועשייה וכתוב בעין הדעת נחמד למראה וטוב למאכל, שמחמת הראייה הוא נחמד: ויחשוב שהוא מבני עולם העליון, ולא יהיה חשבים בעיניו כל בני אדם הדרים בעוה"ז, כי כל העוה"ז כלו הוא כגרגר חרדל נגד העולם העליון, ויהיה שוה בעיניו, אם יאהבוהו ואם ישנאוהו, כי אהבתם ושנאתם אין כלום, וכן לא ישגיח כלל על תאות גופו המטונף, שהוא צרעת משכא דחויא, ואיתא בזוהר דעבד רעותא דמסכנא, ויחשוב שהוא עני, וידבר תמיד בדברים רכים ותחנונים, כמו עני, ויתבודד תמיד מחשבתו עם השכינה, שלא יחשוב, רק באהבתו אותה תמיד, שהוא תדביק בו: ויאמר תמיד במחשבתו, מתי אזכה, שישכון עמי אור השכינה ואם יבא לו הרהור תאוה עוה"ז ירחיק ממחשבתו, ויבזה התאוה, שתהיה שנואה לו, ומאוס אצלו, וירגז יצה"ט על היצה"ר ותאותו: ובזה יכניעם, ושלא יהיה לו עצבות כלל, כשלא יהיה [לו] תאות עוה"ז, אלא אדרבה ישמח מאוד במה שהוא זוכה, להכניע תאותו, לשם כבוד הבורא יתברך שמו, כמ"ש רז"ל ושמחים בייסורים, ובזה כאשר לא ימשוך אחר תאותו, אפילו במחשבה, ויבזה אותה יכניע מאוד הקליפות כמ"ש בזוהר ובר לבב, דלא ממשיך לראותי' ולבא בתר ס"א:

כלל גדול השתוות פי' שיהיה שוה אצלו אם יחזיקוהו לחסרון ידיעה או יודע בכל התורה כולה, וזה הדבר גורם לדביקות (כס"א) והדבר הגורם לזה הוא הדביקות בהבורא וכו') בהבורא תדיר, שמחמת מרדת הדביקות, אין לו פנאי לחשוב בדברים אלו שטרוד תמיד לדבק עצמו למעלה בו יתברך, ובכל דבר שיעשה יחשוב שהוא עושה בזה נחת רוח לבוראו ית' ולא יחשוב במחשבתו, אפילו מעט לצורך הנאתו, כי הכל הבל וריק ולמה יעשה להנאתו, וגם אם עושה כמה דברים והכנות כדי שיהי' יכול לעבוד בדביקות, ויהיה לו תענוג בעבודה זו, יחשוב שאינו רוצה בזה התענוג, לצורך עצמו, רק שתענוג זה יעלה לשכינה, ואל יאמר בלבבו, שהוא גדול מחבירו, שהוא עובד בדביקות, שהרי הוא והשאר הנבראים נבראו לצורך עבודתו יתברך, והשי"ת לא נתן לחבירו שכל כמו שנתן לו שכל, ובמה הוא חשוב יותר מתולעת, שתולעת עובד להבורא יתברך בכל שכלו וכחו, והאדם הוא ג"כ רמה ותולעת, כמ"ש ואנכי תולעת, ולא

איש: ואם לא נתן לו השי"ת שכל זה, לא יכול לעבדו אותו, רק כמו התולעת, וא"כ אפי' [מתולעת] אינו חשוב במעלה, וכ"ש מבני אדם, ויחשוב שהוא והתולעת ושאר הנבראים ובריות קטנים, שהם כמו חבירים בעולם, שכולם נבראים מהשי"ת, ואין להם יכולת רק מה שחנן ונתן להם הבורא ית', ודבר זה יהיה תמיד במחשבתו:

(י) **מסח"ק דברי משה:** יש צדיק אשר גם זאת לא בא עליו, שלא שגג חלילה בשום עבירה כלל, רק שלא הי' נזהר בדביקותו ית', ולפעמים נפרד מהדביקות, מחמת איזה מחשבה שחישב או הרהר דבר בהבלי עולם שאין בו צורך, או באיזה דבורים אשר דבר, בלתי דביקות לו ית', וגם דבר זה, הוא מהמונעים את הצדיק לבא לידי שלימות, ולעלות במעלת הקודש, וכאשר אומרים בשם הרב החסיד בוצינא קדישא **הבעש"ט** ז"ל פירוש הפסק אשרי אדם אשר לו יחשוב ה' לו עון, שר"ל שהאדם מחויב תמיד לזהר, שלא יסור מחשבתו מהשי"ת ב"ה בכל מעשיו ובכל דרכיו כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד וזנה בעיני אדם הוא זה דבר קל, ואינם נזהרים בו, לזה אמר הכתוב אשר לא יחשוב ה' לו עון, ר"ל שמה שפנה מחשבתו מלחשוב תמיד בה', ולא קיים מצות שויתי ה' לנגדי, נחשב בעיניו לעון ויראה להתחרט עליו תיכף, ופי חן דבריו ז"ל:

(יא) **מסח"ק לקוטי יקרים:** ריב"ש אמר בענין עבודה זו, כשאני מדבק מחשבתי בבורא יתברך, אני מניח הפה לדבר, מה שירצה, כי אני מקשר הדברים בשורש העליון, בבורא יתברך, שכל דבר יש לו שורש למעלה בספירות, גם לפעמים כשבני אדם מדברים הרבה דברים בטלים, ואני יושב ביניהם, אני מדבק אותי בבורא יתברך כראוי, ואני מקשר את כל דבריהם דבוק יותר, כשמדבר ממה שהוא דבוק בעת הלימוד, צריך שלא לחשוב מחשבה אחרת, רק דביקות בבורא יתברך, ובעת הלימוד צריך לחשוב מחשבת הלימוד, ומכאן זה בא להיות דבוק כראוי, וצריך בכל פעם לעסוק בתורה, שהוא עין חיים כו', אבל כשמדבר רק דברים, ויסמוך על הדביקות, יזהר מאוד שלא יפול לפעמים מדביקות. גם בהדיבור יש בחינות קטנות וגדלות, פעמים דבוק בבורא יתברך בקטנות, ולפעמים בגדלות, יכול אדם שהוא דבוק בבורא כראוי, להשתדל בכל דבר שהוא רואה ונראה, שמסתכל על אותו דבר, והוא אינו מסתכל,

רק על הבורא יתברך, והעיקר שילך תמיד בשמחה, ובפרט בעת הדביקות, שבלא שמחה א"א להיות דבוק בבורא יתברך:

מעלה גדולה כשאדם מחשב ומהרהר תמיד בלבו שהוא אצל הבורא ית', והוא מקיף אותו מכל צדדיו, ויהיה דבוק כ"כ, שלא יהא צריך ליישב א"ע בכל פעם, שהוא אצלו ית' רק שיראה הבורא ית' בעין השכל, ושהוא ית' מקומו של עולם, והכונה שהרי הוא היה קודם שברא העולם, והעולם הוא עומד בבורא ית', וא"כ צריך שיהא דבוק כ"כ, שעיקר ראייתו, יהיה בבורא יתברך, ולא שתהא עיקר ראייתו בעולם, ואגב בבורא: לא כן, אלא עיקר ראייתו תהא בבורא יתברך, וזה האדם זוכה שיפרדו הקליפות מעליו, כי מחשיכים ומבדילים בינו יתב' ובין האדם, ומסתימים עיני שכל האדם, להסתכל בבורא יתברך, ויחשוב שהבורא ית' א"ס מקיף את כל העולמות, ושפעו ית' שופע מלמעלה מלמטה, ע"י צינורות בכל העולמות, ואנו הולכים תמיד בבורא ית', ואין אנו יכולים לעשות שום תנועה בלא שפעו וחיותו וגם שיחשוב תמיד שהוא אצלו ית' כנ"ל ואף שפעמים יהיה בלא דביקות כ"כ, ופעמים הוא בהתלהבות ודביקות, פעמים מתפלל בקטנות, ואח"כ ברגע, אם מאיר לו אור נשמתו, ועולה לעולם העליון, כמו אדם העולה בסולם כמ"ש שלח אורך ואמיתך, המה ינחוני, דהיינו אור העליון:

וצריך לילך ממדרגה למדרגה, כשירצה לעלות למעלה, בתחלה צריך שיהיה במחשבתו לעלות לרקיע הראשון, שהוא מחלך ת"ק שנה, וירחיק במחשבתו הרקיע על כל הרוחות, שלא יהא נראה במחשבתו קצר וקטן, רק ירחיק לכל הצדדים, וכיון שהוא עומד שם, צריך לחזור במחשבתו לעלות למעלה יותר, ואח"כ עוד יותר למעלה, אבל בפעם א' לא יוכל לעלות לכל הז' רקיעים, רק ממדרגה למדרגה צריך לעלות, אבל באמצע התפלה כשדבק עצמו מתחלה כראוי יכול לעלות לכל הז' רקיעים, בפעם א' ובעלוהו ממדרגה למדרגה, כשבא לרקיע הראשון, צריך לראות ב' דברים, א' שלא יפול למטה, וא' שיעלה עוד למעלה, וכיון שהוא ממש במחשבתו ברקיע הראשון, יכול לעלות עוד רקיע, עד שיעלה בעולם המלאכים, ואח"כ בעולם הכסא, ואח"כ ישאר בעולם האצילות, שם ידבק מחשבתו בבורא יתברך, וכשרוצה לעלות מתחלה, יראה כדמות אדם, וכדמות כלבים, שהם הקליפות, שיש בכל עולם העשיה, וצריך לחזק עצמו, ולא יתיירא, ולפעמים יכול לדבר למעלה בנשמתו לבד, בלי גופו, וזהו התפשטות הגשמיות שאינו

מרגיש במחשבתו כלל, הרגשת חגוף, וציור זה העולם, רק ציור העולמות העליונים, דהיינו המלאכים והשרפים, ואח"כ כשבא אל עולם האצילות, אינו מרגיש, רק דק מן הדק, דהיינו אצילותו יתברך, ושם ידע עתידות, ולפעמים בעולמות התחתונים ידע ג"כ עתידות, שם מכריזין כנ"ל, ולפעמים באמצע:

ענין דוד המלך ע"ה

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך, היינו בזה שיהי' ה', היינו הוי"ה יהיה אלקיך שישרה עליך הקב"ה, ותהיה כסא והמרכבה אליו יתברך, ובזה הוא ירחיב את גבולך, שתבא לבחינת הרחבה כנ"ל. עד שהוי"ה שורה אצלך, עד שנעשה אלקיך ממש, כמו השכן טוב, השרוי אצל האדם, והוא שאמר דהמע"ה ואתהלכה ברחבה כי פקודיך דרשתי פי' שהלכתי בבחינת רחבה, ולא בבחינת מיצר וגבול, היינו מפני שפקודי, לשון חסרון, כמו ולא נפקד ממנו איש פי' מקום שהיה חסר ממך כביכול, שהיה צמצום ולא נתגלה בו כבודו יתברך, שם דרשתיך באותן המדות והמקומות שהיו רחוקים ממך, שם דרשתיך, עד שמצאתי והראתי התגלות כבודך שם, ולית אתר פנוי מינך, כמו ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ושמעתי מאא"ז [הבעש"ט] וללה"ה שהראה דוד בחוש לעיני כל הקהל, שמכה"כ ולית אתר פנוי מיניה, ובמה הראה לכל, במה שאמר לך ה' הגדולה והגבורה, והוא לך ה' הממלכה, ואז ראו הכל אפי' המון עם, כי הקב"ה שורש של הדברים וחיותם, וזהו דרשתיך, לשון דרש, כמו מי שדורש איזה פסוק, שענינו אינו עולה יפה, ונראה חסר איזה תיבות, והוא ממלא אותו, ומראה בפירושו, שאינו חסר כלום כך אמר דוד, אפי' במקום שהיה נראה לפני המוני עם שאתה חסר משם, וזהו סוד הצמצום, שם הראתי גדולתך, והתגלות כבודך, ולכך זכיתי בעצמי ג"כ שיצאתי מן המיצר והצמצום, ואתהלכה ברחבה:

(ב) **מסה"ק היכל הברכה:** וכן יאמין נא דבריד אשר דברת לעבדך דוד אבי, דבריד יתיר יו"ד להורות על האמונה שאין שום

מציאות בלתי הש"י, וזהו יאמין נא באמונה, שגם בקטנות ומיעוט, וצער ויסורין, וחולה ופגעים רעים, אין שום מציאות בלתי הש"י, וזהו דבריך יתיר יו"ד, וזהו אשר דברת לעבדך דוד, והכופר בדוד, כופר בהשגחות הש"י, על כל דבר קטן וגדול, כמבואר בשם רבינו מרן אלהי הקדוש הריב"ש טוב ודע אחי הנעים, שזה תדע שבעת שמעלה היצר, הצר צורר הרשע איזה מחשבות על השגחות הש"י, או מענין מחשבות מעלה ומטה, תדע שיש עליך דינים קשים של מיתה ר"ל, או לך, או לאחד מבני ביתך, ואם תתגבר באמונה פשוטה ושלמה, אמונת אומן, יתמתקו כל הדינים:

(ג) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה, אלא להורות תשובה ליחידים, ולכאורה הלשון ראוי אינו מובן, כי מ"ש [חז"ל] ראוי היתה פרשת נחלות להכתב ע"י משה, שם שייך לשון ראוי, אך י"ל ע"ד ששמעתי בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ מי אשר חטא לי וכו' היינו שהקב"ה השיב לו שמהם נמשך לו ההרהור כי משה תלה הקלקול בעצמו, ומזה נמשך, שלפעמים בא הצדיק לאיזה עבירה קלה חלילה, אף שלא יאונה לצדיק כל און, אך כדי שיחזור בתשובה, ויעורר לכל העולם בתשובה, על עבירות המורות: אך שיש צדיק שחוזר מעצמו בתשובה אף שלא חטא כלל וכלל, ומעורר תשובה לכל העולם, וזהו זכיה גדולה אצלו, וזהו לא היה דוד ראוי, כי באמת דוד לא חטא כלל בבת שבע, כמ"ש חז"ל כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה, ואעפ"כ עשה דוד תשובה כדי להורות תשובה ליחידים, היינו ליחידי סגולה, היינו ת"ח, שילמדו הם ממנו, לעשות ג"כ תשובה אף בלא חטא כלל, ונמצא לפ"ז שייך שפיר לשון ראוי, כי זהו זכיה ומעלה גדולה והבן:

(ד) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** ששמעתי מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, ע"פ ואתהלכה ברחבה, כי פקודיך דרשתי, היינו דהמע"ה התפאר א"ע שהיה יכול לילך בשוקים וברחובות, והטעם כי פקודיך דרשתי, היינו שלא היה דורש מעולם, כ"א יחודים זה היה כל מגמותיו תמיד שיוכל לייחד קוב"ה ושכינתיה:

ענין דיבור

(א) **מסח"ק ערבי נחל:** נפשי יצאה בדבריו כי הנה כתב [בשם] **הבעש"ט** זללה"ה, כי ענין רוח האדם בקרבו, וחיות שלו, הוא כח הדיבור אשר בקרבו, וכמשה"כ ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה, ומתרגמין לרוח ממללא, ולפ"ז כשהאדם מדבר דברים, אזי הדיבורים ההם, הן הן חיותו ויוצא חיות שלו באותן הדיבורים, רק שלחיות חיות האדם דבוק תמיד בשורשו, לכן הדיבורים ההמה עצמן ממשיכין עליו משרש חיות האדם, ועי"ז חי תמיד, אף שבכל דיבור יוצא חיותו מקרבו, רק כל דיבור עצמו, מביא לו חיות חדש עכ"ד, וזש"ה נפשי יצאה בדברו, נמשך אל הקודם, שאמר דודי חמק עבר, ע"י שלא תיקן העבירות, ואמר כי סבת המשכו כ"כ לעבירות נמשך, מחמת כי נפשי יצאה בדברו, באופן כי בקשתיהו ולא מצאתיהו, ירצה, כי כאשר האדם מדבר דיבורים טובים, הנה אף שנפשו יוצאת ממנו אין לו פסידא בדבר, כי אדרבה נמשך לו נפש וחיות חדש ממקום הקדוש ההוא, נמצא שאותו חיות עצמו שיוציא, הוא הבא לו ביתר שאת ויתר עוז, מה שא"כ בדברו דיבורים רעים, אז נפשו הטובה יוצאת, ורעה באה תחתיה, וזה הפסד גדול, וז"ש נפשי יצאה בדברו, ר"ל בכל דיבור יוצא הנפש באופן כי בקשתיהו, לאותו נפש היוצא ולא מצאתיהו, כי בא אחר וגרוע במקומו, וזה סבת המשכו לעבירות, ועי"ז קראתיו ולא ענני, והיינו שארז"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, שדברי התורה שמדבר מביאין אותו למעשה הטובה ההוא, כי כל שלומד בודאי סופו לקיים, כיון שהוציא עניני אותה המצוה בפיו, ובדיבורו נמשך עליו חיות מעולם המצוה ההיא, וממשיכו לעשות המצוה, וזה יהי' בהכרח כל עת, שאין לימודו שלא לשמה, וזה ג"כ אומרם כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב:

(ב) **מסח"ק אמרי צדיקים:** שאמר **ריבש"ט** ע"ה צוהר תעשה לתיבה שיהא מנחיר התיבה ואל אמה תכלנה מלמעלה פי' שנותן מזון להשכינה ממדרגת שלמעלה וכמשדבר בדחילא ורחימא במתיקות הפסוק לפנייהם אזי מכנים המתיקות בלבם והקב"ה שורה בדיבור, ומכנים ד' בלבם וח"ו להיפך מכנים הקליפה בלבם, ואעפ"כ

השומע ישמע לש"ש, ויקח הטוב ממנה כמו ר' מאיר תוכו אכל, קליפה זרק, לפיכך לא שלט בו גיהנם, וכן יעקב מלבן ועשיו שלקח ממנו הטוב, ונתהוה ממנו התורה, וזהו הפסוקים של תורה ואח"כ הי' אצלו עוד תורה, ורדף אחריו לתת לו ע"כ, ובענין זה שמעתי [בשם הבעש"ט זי"ע] פי' הפסוק שאמר יעקב ללבן, מה פשעי, ומה חטאתי כי דלקת אחרי, כן מכל דבריו של לבן, שמע יעקב דרכו, דרך האמת, ולזאת נתהוה תורה מדיבוריו, כפי לשון של תורה, שמורה דרך ה', ובעת פרידתו מלבן, כתיב ויקרא יעקב לרחל, וללאה השדה אל צאנו, פי' לדרגו שלו שהי' סבור שהוא שלם, ונשלם מהתורה, ששמע בדברים מלבן, אך בראות יעקב את לבן, ברדפו אחריו אמר ע"כ בודאי אין אני שלם, שרודף אחרי למלאות, שאלמד מדבריו עוד תורה להשלים את דרכי ע"כ אמר מה חטאי ומה פשעי ע"כ אצלי איזה פשע ואיזה חסרון, כי דלקת אחרי ולזה כתיב [בראשית ל"א] ויאמר לבן הבנים בני, והבנות בנותי, והצאן צאנני, פי' וכל אשר אתה רואה לי היא ע"ד ששמע מהרב הבנים יירשו, והבנות יזונו והם המחשבות ולכך אמר ליעקב הבנים בני, והבנות בנותי, פי' כל המחשבות והמעשים שלך, הכל בבחינת היצר הרע, והצאן צאנני פי' דרגין שלך הם מדריגות היצה"ר, וכל אשר אתה רואה, לי הוא באור ה' בתפלתך ובעבודתך, הכל לי הוא פי' הכל בבחי' היצה"ר, ע"כ שמעתי:

(ג) משה"ק תולדות יעקב יוסף: עוד שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ע"ד הלצה, אלוף תימן, אלוף מבצר, אלוף מגדיאל וגו', דהנה כל לשון הרע, הוא ע"י חיתוך ודיבור כ"ב אותיות התורה וכו', וכן כשמדבר דברים בטלים למעלה וכו', וז"ש אלוף תימן, ר"ל אלוף של עולם, שהוא בתוך אות אלק, ראש לכל האותיות, והוא תימן, יתמיה איך ידבר, אלוף מבצר ר"ל במבצר, איך ידבר ל"ה עם אות אלק, ראש אותיות, רק אלוף מגדיאל, שהוא מגיד דבר חכמה ל' חגדה, אז מעלה וכו': ודפח"ח:

(ד) משה"ק דרך חסידים: כשיתחיל לדבר, ראוי שיתיירא מהדיבורים היוצאים מפיו, שהרי הוא עולם הדיבור, שבו נבראו כל העולמות, וכל חיות העולמות, הוא מהדיבור, כמ"ש בדבר ה' השמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם והיא הוא עולם היראה, מדת אדנ"י, דינא דמלכותא דינא, ובזוה"ק כל מלה דלא נפקא בדחילו ורחימו, מיד ויחר אפו ח"ו, ואפילו הדיבור עם חבירו בשוק, צריך להיות הדיבור בדחילו

ורחימו, מפני שהדיבור הוא ע"י אותיות, וכמ"ש **הבעש"ט** ז"ל ראוה מדברת עם אחד בשוק, שראוי להיות דיבורו עם האחד מיוחד באחדות העליון, כי ענפים מן העולמות העליונים נטע הקב"ה באדם, כי הדיבור של ישראל הוא מעולם הדיבור, ומחשבתו הוא ענף מן עולם המחשבה, וכביכול שכינה מצמצמה עצמה, ושורה בדיבור ובפיו כשהוא בקדושה, כמ"ש בספר יצירה קבען בפה וכן המחשבה, הוא מעולם המחשבה, והם אורות מצחצחות, וכן ראייה, שמיעה וכו' הם ענפים מעולמות העליונים, וכן כל המעשים והמלאכות שהוא עושה, וכל זה, ע"י שהאדם מקדש מוחו ומחשבתו בדיבורו, עי"ז נעשה משכן ומרכבה להשי"ת (מסח"ק אוה"ג):

(ה) **מסח"ק דרכי צדק**: צריך לרחם על השכינה שהדיבורים ממנה באים, והוא לוקח אותם לגשמית, והרב **הבעש"ט** ז"ל אמר שמה שהשכינה הוא בגלות הוא שכל הדיבור ממנה וכולם צריכין להיות לעבודת הבורא, ובעו"ה לוקחין אותן הדיבורים לגשמית ולדבר בטל ושקרים:

(ו) **מסח"ק אמרי צדיקים**: ראוי ליבוש בפני הדיבורים שמדבר, כי עולם הדיבור הוא עולם היראה, וכביכול השכינה מצמצמת את עצמה, ושורה בהדיבור, כדאיתא בספר יצירה, קבען בפה, ואומר ה' שפתי תפתח, פ' השכינה שמעת, שאם יסית אותו היצר הרע ח"ו, מנא לך הא, ישוב, הלא משה רבינו ע"ה אמר אני ה' אלהיכם ובודאי הקב"ה בעצמו אמר זה, והדיבור בעצמו מבקש זאת, כמו שאמר **הבעש"ט** שלח דיבורך ויעשה שילוחתך:

(ז) **מסח"ק צוואות הריב"ש**: צריך לרחם על השכינה, שמדבר דיבורים, ופורע אותה מהש"י בהטבעיות, כשמדבר שתפול עליו יראה, דהא עולם הדיבור הוא עולם היראה, אמנם כשמדבר באהבה, ויראה, תפול עליו יראה, וכשילך להלאה יבא להתלהבות גדול ע"כ:

(ח) **מסח"ק אורח לחיים**: והנה הרב הקדוש המגיד זלה"ה אמר בשם **הבעש"ט** זלה"ה שמ"ש בזוהר שדנין את האדם בכל היכל, דהיינו הדיבורים ואותיות התפלה הנקרא היכלות, שם דנין את האדם אם כדאי הוא לכנוס בתוך הדיבורים ואותיות התפלה, ואם אינו כדאי מגרשין

אותו, היינו ששולחין לו מחשבה רעה, ודוחין אותו ע"כ, ולפ"ז צריך האדם, כשבא אליו מחשבה רעה ר"ל, לפשפש במעשיו ולהתחרט על עונותיו, שיוכל לבא בדיבוריו לעולם המחשבה, וז"ש ופתח התיבה ר"ל פתיחת תיבת הדיבור, בצדה תשים, דאמרו רז"ל (במס' מנחות דף כ"ט) למה רגל ה' תלוי, אם חוזר בו ליעול בהך, וזהו בצדה, בצד ה' תשים, ר"ל בתשובה וחרטה על כל עונותיו:

(ט) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** יש לומר הרמז בפסוק כאן ע"פ מה שהאיר אא"ז [הבעש"ט] נ"ע תיב"ה מרומז על מלה שהוא נקרא תיבה, וכמ"ש צוהר תעשה לתיבה, ואמר הוא ז"ל שתראה להאיר התיבה, שתוצא מפיך והאריך בזה וזש"ה כאן, אם תראה שלפעמים נתכסה האור, ואינו נראה וניכר כלל, ואינו יודע מה לעשות, לפתוח הכיסוי, שיתגלה האור, ע"ז אמר ופתח התיבה, היינו הפתח, לפתוח התיבה והמלה שלא תהיה סגורה ואטומה, בסוד נאלמתי דומיה ח"ו, בצדה תשים היינו, אם תחפשנה, תמצא פתח להתיבה בצדה דייקא, היינו באותו החשך עצמה בוודאי יש אור גדול, רק שהוא בהעלם כנ"ל:

(י) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** תחתיים שניים ושלישים תעשה וכו', כאן מרומז מה ששמעתי מן אא"ז [הבעש"ט] נ"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות ונשמות ואלוקות, וזהו שמרומז כאן אצל התיבה, ותיבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתיים, היינו עולמות, שהוא מדריגה התחתונה, שניים הוא לשון משנה, אותיות נשמה, והיינו נשמות ושלישים, היינו אלקות, ע"ש ושלישים על כולו, שהיא ע"י שהוא מושל, ומנהיג את הכל, וכל אלה תעשה, היינו התיבה והדיבור שתוציא מפיך יהיה בכוונה זו, ובאמונה שלימה שיש בכל דיבור תחתיים שניים ושלישים, והם עולמות ונשמות ואלוקות כנ"ל והבן:

(יא) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] בלומד או מתפלל, ואינו מכוין פירוש, היא בחי' המלכות לבדה, משא"כ במבין, מקשר מלכות בבינה ודפח"ה וזש"ה, מי זאת עולה מן המדבר וק"ל. ולפי הנ"ל יש לומר כי יש בדיבור ב' בחינות, א' הדיבור, ב' פירוש הדיבור והוא המחשבה: בינה עולם המחשבה, והדיבור עצמו הוא במלכות, ושניהם מי זאת עולה מן המדבר וק"ל: ובזה יובן ויקחו לי תרומה ר"ל שיקחו להעלות תרומה מלכות אל הבינה, שנקרא לי, ע"ד

אם אין אני לי מי לי וכו', והיינו על ידי כל איש, אשר ידבנו לבו, שמכוין בלבנו פי' המלות, והוא במחשבה שנקרא בינה, עי"ז עולה דיבור אל הבינה, והבן שהוא בב' הפנים הנ"ל וא"ש:

(יב) מסה"ק היכל הברכה: ויש צדיקים כשרואים דינים גדולים,

אזי מגלה לאנשים הקרובים, ומיודעים להם, כל מה שאני מדבר, דברים חדים ברעש, תדעו שהוא לכוונה עמוקה, ואל יעשו דברים אלו שום רושם, ואל תהרהרו אחר האיש, שאני מכעס ומדבר עליו, וכן היה שגור בפי מורי דודי, בניי, מה שתראו ממני, שאני מדבר איזה דברים על איש, תדעו שאין בזה להרע חלילה, אלא לטובה, וגם זה לא היה מדבר ברבים, אלא בהצנע, לפני המקורבים, ראינו לזה דברים פליאים והמתקנות דינים, ופעם אחת הייתי בעיר אחת וראיתי וכו' ואמרתי לאנשים שלי וכו' ובהיות על הדרך, ולא היה על העגלה אלא האנשים שלנו, שידעו דרכי, ודברתי ברעש גדול דבורים על איזה צדיק, לערך חצי פרסה, ואח"כ בא איש אהב ואמר וכו', ונעלם תיכופ וכו', והבנתי שאין להשיב ויך לבי מאד, שעל חנם דברתי דבורים על צדיק, ובאמת היה כוונתי לטובה, ולא עלה בידי, ובכל יום השבת נתתי תודה לפני רבים, שיש בי מכאוב גדול על זה, ובליל מו"ש כתבתי על דף גמרא שלי, היום ביום שבת נפטר צדיק פלוני, וביום א' באה השמועה לעיר, שנחלה ביום ואו, ונסתלק ביום שבת, וראיתי אנשים מלחשים זה עם זה, ואמרתי מה לכם מלחשים, לכו ראו בגמרא פלונית, מה שנרשם שם, ומצאו הנ"ל, המה ראו כן תמחו, ואמרתי להם אחיי תראו ותודו לי, שלא דברתי חלילה להרע, אלא לטובה גדול היה כוונתי, וכל זה בין האנשים היודעים זה שהוא לטובה, ובצנעה, אבל היושב ברבים, ומדבר בין בלחש, ובין בקול, ומתכוון לגנות שום בר ישראל, הם ירדו שאול: ואמר מרן הקדוש **הריב"ש טוב** להרב מקאלמייע תדע שהקל שבקלים אני הרבה אוהב אותו, יותר ממה שאתה אוהב את בנך יחידך, אבל היאך יעיז פנים, יהיה מי שיהיה, לדבר על ת"ח, וצדיק, וקדוש, ולגנות אותו, והרי הוא כופר בעיקר, ועליו אמר דוד, כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו, דברו אתי לשון שקר, כי בודאי מי שכופר בעיקר, נקל לו לשון שקר, ודברי שנאה סבבני, וילחמוני חנם, תחת אהבתי שהראתי לו דברי אהבה, יש לו כח להשמיץ עלי, ואני שותק, והקב"ה מזמין לי תפלה, הפקד עליו רשע, ושמן יעמוד על ימינו, כל דיני גיהנם, ומיני פורעניות ישלמו עליו, ובהשפטו יצא רשע ולא יועיל לו שום זכות, כי מגדיל

עונות, עד לשמים, ותפלתו תהיה לחטאה יהיו ימיו מעטים, פקודתו יקח אחר, יהיו בניו יתומים ואשתו אלמנה, עיין בתולדת משם מרן הריב"ש טוב:

והוא דוגמא לס"מ, הרשע שמדבר לשון הרע על ישראל, ועתיד המדבר הזה להתגלגל בכלב, כמבואר בספרי המקובלים, ויבוא תחת השלחן, לאיש צדיק שדיבר עליו, ואמר מורי ורבי איש אלקים קדוש רבינו נפתלי מראפשיץ, לאיש אחד, מפני שהיה דרכו לדבר סרה על הצדיקים, ואמר לו הכלבים אומרי שירה, בואו נשתחוה וכו' והטעם שמי שמדבר על הצדיק, מתגלגל בכלב, ומה היה דבורו על הצדיק, שבעת התפלה הוא מאריך, ומרקד ומשתחוה, והוא בעל תאוה, וגאווה, וישן הרבה, וכדומה, מן השקרים, ולזה כשמתגלגל בכלב, אומר בואו נשתחוה, מודה למעשה הצדיקים:

(יג) משה"ק נצר חסד: אותיות דברים של עניני עולם הזה, ששמעתי ממורי [הבעש"ט] מיוחד עצמו, ומדבק עם מלכות החיצון, כלי המלכות, אדני היה, שתחת אלהי ישראל, שהוא אדני הפנימי, הנקרא כנסת ישראל, אלהי ישראל, ומלכות החיצון יש בה עוד כ"ג צרופים, אדני העולין מספר כ"ב אותיות, והיא חיה כ"ג שתחת אלהי ישראל, והדבקות הזה על ידי ספורים גשמיים, והאדם יכול לייחד קבה"ז בכל מדריגותיו הן במעשה הן בדבור, ולפעמים מיוחד מחשבה, לך דומיה תהלה, כי גם בחינה ומדריגה הזאת יש בשכינה, וקיבל הכל בשמחה, אף כשמדבר בקטנות, ויש יחודים אף בספורים גשמיים, ובכל שיכוין לבו באמת, ועל ידי שמדבר עם ישראל, ומקשר עמו, מעלה את כל הנשמות, שנאמרו בקטנות, בלתי דחילו ורחימו [והתפילות] שמעתי מאבי זקני זי"ע, כי כל עליות של אדם, א"א להיות כי אם על ידי ראשי הדור וצדיקים, הן המדות של האדם, הן התפילות והתורה שלו, והן דבורים גשמיים שלו הכל הצדיק מעלה לאותן אנשים הדבקים בו באמת, באהבה רבה, ויש שני בחינות, יש תלמידים שהצדיקים מעלה אותן על ידי דבקות תורתו ותפלתו, בהתשפלות, ויש אנשים פשוטים שאינו יכול להעלותן, כי אם בשיחה שלו ע"ד ועלהו לא יבול, וכן הצדיק שומע דבורים וספורים, ומשים בו חיות, ובה ושכליות נפלאים לעבודה, ושומע מעמד השכינה והיאך לבקש רחמים, באותו שעה על צרכי השכינה, וכל ספורים ששומע עושה מהם קשומי השכינה, ויחודים נפלאים, מכ"ש מה שהוא מדבר ומספר בעצמו כמו

שאמר מרן אלקי [הבעש"ט] על סוד ראוה מדברת עם אחד, שבכל הדבורים יש יהודים וקשומי השכינה, ובפרטת דין העיר, צדיק יזהר להעלות כל האותיות וטענות ששומע מבעלי הדינים, אל שורש אור התורה, בשכל נפלא ולפעמים אף גוי בשוק אומר לו עתידות, ודברים נפלאים, שומע אני מלכות את דברי אדמו"ר, והבן היטב:

ענין דיינים

(א) **מסה"ק דגל מחנה אפרים:** ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ע"ד הידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, שתלת אבהן הם תלת דיינים, ונקראו משפטים, וזה יש לומר ואלה משפטים, היינו מדות האבות, אשר תשים לפניהם, היינו ע"ד לעולם יאמר אדם, מתי יגיע מעשי למעשי אבותי, וק"ל:

(ב) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה עיין בקו' אחרון א"ח, כל ב"ד משיראל יכול להעלות בשרשן לעשות מן שמאל ימין, ונעשה הכל אחדות אחד, מזה נ"ל כי יהיה ריב בשעריך, וקמת ועלית וגו', כי ב"ק הוא ריב, משא"כ כאשר קמת ועלית אל ג"ר [אולי צ"ל חו"ג] הכול אחדות אחד והבן:

(ג) **מסה"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאור דברי התוס' בפ"א דשבת הדין דין אמת לאמתו, לאפוקי דין מרומה וכו', כי ב' מדות חסד וגבורה לזין זה לזה, ונכללין זה בזה, וכאשר מתחברין זה לזה נעשה ת"ת וכו' וע"י הדינים שהם סוד ג' רישין וכו' לכך צריך שיהיו שונאי בצ"ע, שהוא אותיות שניות מן האבות, אברהם יצחק יעקב וכאשר מברר ומיח"ד במחשבה, נעשה אמת לאמתו, והנה למטה יש ג"כ סוספיתא דדחבא, וכספא שהם חוטפין, וגוזלין זה מזה, וע"י הדין נתברר, כנ"ל, ודפח"ח. ולולי דמסתפינא הייתי אומר שזהו פי' הפסוק אלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, שאחר שנכללו זה בזה, נולד יעקב ת"ת, ולמטה סוספיתא עשו וכו' והש"י יכפר:

(ד) **מסח"ק אוצר החיים:** מצוה ס"ט שלא לקלל דין וכו' וידוע ממרן אלקי הבעש"ט שכל ב"ד שלשה דיינים, הם בסוד שלשה אבות הכורה באר התורה, וממשיכין השפעות למלכות, וב"ד התחתון ממשיכין השפעות לעולם התחתון, ולכן אסור לבזותם, ולקללם, שלא יגרום הסתלקות השפע הלילה ולא צריך לארכא כי מבואר לכל משכיל:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** וקבלנו ממרן אלקי הבעש"ט זי"ע ששני מדות של חסד גבורה לזין זה מזה, ונכללין זה בזה, ומתייחדין זה עם זה, וכאשר מתחברין זה לזה, נעשה ת"ת ונמשך הדעת הפנימי המיוחד, והמשכות זאת נעשה על ידי הדיינים, שהם סוד שלשה רישין, לכך צריך שיהיו שונאי בצע, אותיות שניות מהאבות, ששרשן בקר, ערב, צהרים, שהוא התפשטות שלהם, עד למטה, והדיינים צריכין לעלות למקור הראשון עלאין, וכאשר מבררין ומייחדין במחשבה נעשה אמת לאמיתו:

(ו) **מסח"ק אוצר החיים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] כי שני מדות חסד וגבורה לזין זה מזה, ונכללין זה בזה, וכאשר מתחברין זה לזה, נעשה תפארת אות ש', אות אמת, וזה נעשה על ידי הדיינים, שהם סוד שלשה רישין דאות ש', ולכך צריך שיהיו שונאי בצ"ע, אותיות שניות דאבות, וכאשר מברר ומייחד המחשבה נעשה אמת לאמיתו, אות ש', אות אמת, וכמו שעל ידי דין אמת לאמיתו, נתייחדין במדות ונכללין ביעקב, שהוא אות אמת אות ש' כמבואר בזוהר ויחי, ש' תלת קשרין, תרין קשרין, חד מהאי וחד מהאי סטרא, וחד דכלול להון, וחד הן דברי מרן אלקי הבעש"ט דחסדים וגבורות לזין זה מזה, ונכללין זה בזה, ומתחברין בחד דכלול להון, שהוא יעקב ת"ת, על ידי דין אמת לאמיתו של דיינים, שהם בסוד תלת רישין עילאין, ונתברר האמת מן השקר, וההוא קשרא דבאמצעיתא אחיד להאי סטרא, ולהא סטרא, וזהו אות שי"ן דקשומ ומעלה השין דשקר, ומבואר שם בספר הכהן הגדול דמסיים משם מורי [הבעש"ט] והנה למטה יש ג"כ סוספיתא דדהבא, שהם חוטפין וגוזלין זה מן זה, ועל ידי הדיין נתברר, ע"כ אמרי קדוש מפז יקרים:

ענין דעת

(א) מוסח"ק דגל מחנה אפרים: אל תפנו אל האלילים, ודרשו חכמז"ל אל תפנו אל מדעתכם, יש להבין זה ע"פ שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה ע"פ וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, פי' וסרתם תיכף כשסר האדם מדביקות מחשבתו בהשי"ת, ועבדתם אלקים אחרים, אזי עובד אלקים אחרים יחשב חלילה, הגם שדבריו צריך לפני ולפנים, מ"מ לפי קט שכלי אבאר בקיצור כי האדם העובד ה' בכל דרכיו, ומקיים בכל דרכיו דעהו, שעושה הכל בדעת, כמו אכילה ושתייה ושינה, ודיבוריו עם העולם בכדי לקרבן, או בכדי להסיר ממנו העצבות, או בכדי פרנסתו להחיות את נפשו, בכדי שלא ימנענו מלעבוד ה', ואם הוא עושה זאת בדעת, אזי הכל נעשה עבודת הקודש, וכמו שאמרתי כבר שהם הנקראים חולין שנעשה על מחרות הקודש והם הם דברי חז"ל על ועליהו לא יכול, אפילו שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד, כי כל דבריהם הוא תורה, והנהגה ישרה, חוץ לזה, שיכולין למצוא בכל דבריהם חכמות נשגבות, וכשעושה מעשיו חלילה שלא בדעת והשכל, אזי נמשל כבחמות ונדמה, אף דברים טובים שעושה, הם דברי שמות, ולאולת יחשב, וכמו שאמר הרב המגיד המנוח מו"ה דוב בער זללה"ה כל ערום יעשה בדעת, היינו אפילו עשיות גשמיות ואפילו ערמה שעושה, הכל הוא בדעת קונו, כמו אביגיל, וכסיל יפרוש, היינו אפילו דבר פרישות וקדושה, אולת יחשב, אע"פ שהוא דבר מצוה וחכמה, כמו שנים שאכלו פסחיהם וכו' ע"ש וכל האוילים נקרא רשעים, כמו שקרא החכם שלמה הע"ה בספר משלי כל רשעים בשם כסילים, ואוילים כי אין אדם וכו' ואיש החכם הוא ממש לחפוך כנ"ל, ודי בזה, להעיר בחי' הדעת, האיך הוא מעלה כל הדברים לשורשם, ולחכמה יחשב, ושורש הדברים הוא ענין עמוק, כי הכל הוא לבוש השכינה כביכול, ונ"ק אשר ירדו מטה ובדעת היא מעלה אותם לשורשן, והוא שאמר הכתיב אל תפנו וכו', פי' על מדעתכם, היינו מדעת לא תפרשו עצמכם, מן האל, כי אם ח"ו תפרשו רגע אחד מדביקות המקום ב"ה, אזי יחשב לאלילים, כמו שאמר אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה על וסרתם ועבדתם אלקים אחרים כנ"ל, ויש בזה רמז להבין גלות השכינה כביכול ר"ל, וגאולתה גאולת

עולם תהיה ללויים, כי ע"י הדעת הוא הגאולה, ולויים הוא לשון חיבור והמש"י:

(ב) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: והנה אדם פרא יולד עם היצה"ר, שהוא זקן שהקדים טענתו קודם היצ"ט, שהוא ילד זקונים קטן, שבא אח"כ בשנת י"ג, וכשנתעורר אדם משינתו, שינת חמדת עולם עכור, ליכנס בקדושה, אז מצד החסד מדריגת אברהם, מסייעין שיצא ממצרים, מן מ"ט שערי טומאה, ויכנס בקדושה, וזה שאמר בעל הגדה, ואלו לא הוציא הקדוש ב"ה את אבותינו, שהוא תחלה אברהם, מצד החסד, ואז יש לו התלהבות אש הגדולה, ואח"כ אומרים לו שילך מעצמו מתורתו ועבודתו יתברך, שבדין יטול שכרו, ובחי' זו נקרא יצחק, שהוא דין, ואז יש לו חבלי לידה וצער בתורה ועבודה, עד שנשלם ונתחזק בדרך המיצוץ הנקרא יעקב, שהוא חבל נחלתו, ע"י חוט המשולש, ובוה יובן וארא אל אברהם יצחק ויעקב באל שדי, שהוא סוד ו"ק ואכתי שמי ה' לא נודעתי, שיתן הדעת, בכל דרכיך דעהו, שהוא דבר נפלא, כמו ששמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זללה"ה דברים דברים פרטיים בזה, איך יתן הדעת בכל דבר גשמי ג"כ, להעלותו ולקשרו ולחבר האהל להיות אחד, אנס"ו ודי בזה, וכדי להבינך, אזכיר אפס קצתו ששמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זללה"ה בלומד דבר עמוק ואין מבין, הוא מלכות, וכשנתן דעת להבין וירד לעומקה, אז קישר וחיבר מל' בבינה ודפח"ח: ישמע חכם ויוסף לקח, שאם נודמן לו שוגג, יתן דעתו שכבר עבר מזיד ולא תיקנו, ועכשיו בא לזה, שיתן דעתו לתקנו, וזה פירוש הפסוק למען ספות הרוח את הצמאה ות"א בדיל לאוספא חטאי שלותא על זדנותא והוא תמיה, איפכא הוה לי' למימר, ולדברינו א"ש וכיוצא בזה, וק"ל:

(ג) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: אי' ש"ס דע"ז דוד לא היה ראוי לאותו מעשה, אלא להורות תשובה וכן ישראל וכו' אך שמא ח"ו יש למעות, שיחטא במזיד כדי להתחבר עם אותן המדריגות להעלותן, כאשר פקרו המינים בזה, לזה בא הכתוב ואל יבא בכ"ל ע"ת אל הקודש, ור"ל כי יש י"ד עתים לטובה, ויש י"ד עתים לרעה, כי זה לעומת זה עשה וכו' וז"ש וא"ל יב"א בכוונה, ובכ"ל ע"ת הכולל גם עתים הרעים לעבור עבירה במזיד ח"ו, כדי שבזה יתחבר אל אותן מדריגות שם להעלותן אל הקודש, כי הוא ח"ו כפירה גמורה, וכאשר שמעתי בשם מורי **[הבעש"ט]** טעם הגון, כי כשחטא בשוגג בלא דעת,

אז יש תקנה בעושה תשובה בכוונה, שנותן בו דעת להעלותו, מה שאין כן כשחוטא בדעת, במה יתקנה, וזה פי' הש"ס האומר אחטא ואשוב וכו' והבן: ודפח"ח. אבל כשנודמן שוגג, ואח"כ כשעושה תשובה, יתחבר עם אותן מדריגות שבבחינות חטאו להעלותו, וז"ש בזאת יבא אחרן אל הקודש, כשנודמן בלא כוונה, ונקרא זאת, בזה יבא אל הקודש, וכמ"ש בפר בן בקר לחטאת, שהיא על השוגג וכו' והשי"ת יכפר אנם"ו:

(ד) משה"ק היכל הברכה: ושמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין גלות מצרים היה, שחסר מהם הדעת, שידע להכריע, שיש בורא עולם, המחדש בכל רגע מעשה בראשית, עד שבא משה, ועל ידי הנסים נתפרסם השגחות הבורא, וחיותו, המחיה באור א"ס, ולהרגיש בדביקות החיות הזה, אמנם בחינות דעת זה, הוא דעת דנוקבא, אך דעת דדוכרא, יתגלה בימות המשיח, עין החיים, והיינו שיהיו עיניך רואות את מוריד, ויראו כל האותיות תורה ותפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות, וזהו ודברתם אל הסלע לעיניהם, שיראו בעיניהם את אורת עליונים, היוצאים מאותיות, ודבור תורה ותפלה, ממך אל הסלע הרוחני, ומן הסלע יוצאין דבורים, ואותיות התורה, עולמות מצוחצחות אליך, וכל זה יהיו לעיניהם, כמו שיהיה תכלית הזה לימות המשיח:

(ה) משה"ק מאור עיניים: דע את אלקי אביך ועבדהו, ד"ע א"ת, שיכנים הדעת באותיות שהם מא' ועד ת', ודעת הוא התחברות מלשון וידע האדם, ר"ל שתחבר האותיות אל הבורא ית', הנקרא אלהי אביך, ועבדהו, זהו נקרא עבודה שלימה, שמקרב קב"ה ושכינתיה, ונקאים האותיות היכל, ר"ל ה"י כ"ל, שבה' מוצאות הפה, שהוא הדיבור, נכלל הכל, דהיינו הבורא ית' הנקרא כל, שכולל הכל, שהקב"ה שורה בהאותיות כשמדבר בדעת, וזה נקרא אות גדול, שמדבר בגדלות הדעת, אבל בלא דעת נקא קטן וכן אמר מורי הבעש"ט נבנ"מ, שאל לך אות מעם ה' אלהיך, ר"ל שתחנן ותשאל מהקב"ה שיתן לך אות, דהיינו האותיות, מן אותן הדביקים עם ה' אלהיך, שתזכה לחבר אותם לשרשם:

(ו) משה"ק אוצר החיים: קבלתי ממורי [הבעש"ט] כאשר האדם לומד בלי דעת, או אינו מבין הלכה על [לכא' צ"ל בוריה] עבירה, אז הוא בחינות מלכות, וכאשר הוא לומד ומבין עם הדעת, אזי הוא

מקשר המלכות עם הבינה, וע"י הדעת, ששם שורה אלופו של עולם, מעלה המלכות לשורשה:

(ז) **מסה"ק מאור עיניים:** מרגליה בפומיה דהרב **בעש"ט** נשמתו בנ"מ, זכותו יעמוד לנו, על מ"ש וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, תיכף כשסרתם מאת ה', מיד ועבדתם אלהים אחרים, כי זה עיקר הדעת, לידע שכל כוחותיו וחיותו הוא הבורא ב"ה, שהוא תקיף ובעל היכולת, ובעל הכחות כולם, והוא ית' מנענע כל הכחות שלו, ותיכף כשסר מדעת זה, נעשה עובד אלהים אחרים, כחות אחרים זולת הבורא ב"ה: שאין לו דעת זה, שכל הכחות שלו הוא הבורא ב"ה, וזהו כל הדר בארץ ישראל וכו' ר"ל שהארציות שלו ג"כ ישראל כראוי לאיש הישראלי להיות הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שיש לו אלוה, משא"כ הדר בח"ל שהוא חוץ לגבול הקדושה, שאין לו הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שאין לו אלוה, ולכן במצרים שהיה הדעת בגלות, על כן הי' קטרוג אלו ואלו עובדי עבודה זרה, אבל לא ח"ו שעבדו ע"ז ממש:

(ח) **מסה"ק צוואות הריב"ש:** כל חכם יעשה בדעת, פי' מי שהוא חכם יעשה, אפילו משא ומתן שלו בדעת, וכסיל אפילו כשהוא פרנס, או ראש אולת הוא, יודע צדיק נפש בהמתו, פי' אפילו הנפש הוא מחבר לעבודת הבורא, ומלת יודע הוא לשון התחברות:

(ט) **מסה"ק פורת יוסף:** אכן טובה היה לאברהם, כל חולה שרואה אותה מתרפא ר"ל כאשר האדם יודע נגעי לבבו, שהוא חולי הנפש, בסוד הקטנות אחר שיש לו דעת זה, אז ממתיק ע"י הדעת זה, כמו שביאר מורי **[הבעש"ט]** ואנכי הסתיר אסתיר, שאינו יודע שהוא חולי ברוחני, אז אין לו רפואה למכתו האנושה, ואח"כ תלו בגלגל חמה, כי הלבנה לא ידעה חסרונה, משא"כ השמש, ידעה מעלת עצמה, וחסרונה אז יש לה מרפא וכן האדם:

(י) **מסה"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** כל מה שתמצא ידך לעשות בכח עשה, להעלות אנשי עשיה אל המחשבה, שנקרא יו"ד, אותיות יד"ו, והיינו ע"י הדעת, שהוא בחינת יוסף שנאמר עדו"ת ביהוסף וגו':

(יא) **מסה"ק צפנת פענח:** שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** ענין תחה"מ ומשיח, הוא סוד הדעת וכו' ודפח"ח: דנודע כמו שיש

רמ"ח אברים ושם"ה גידים באדם פרטי, כך יש רמ"ח אברים ושם"ה גידים בכללות עיר או מדינה, או העולם, וזה נקרא ראש, וזה נקרא עיני העדה, וזה נקרא רגל, בסוד שש מאות אלף רגלי העם, וכמו שבאדם פרטי, הנשמה השורה בדעת הוא המחיה כל האיברים, כ"ז שהם בחיבור אחד שיהי' מעשה כל איבריו עפ"י הדעת, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאור פסוק כל אשר תמצא כידך לעשות בכחך עשה, שיעשה המעשה שעושה, בכל האיבריו עפ"י הדעת, ובזה יש התפשטות הדעת, בכל האיבריו, כך בכללות העולם יש צדיק כמו משה סוד הדעת ושאר אנשים שבדורו, כשהם בחיבור אחד עמו נקראו כולם דור דעה סוד תחיית המתים ומשיח:

(יב) ממה"ק צפנת פענח: אר"א גדולה דעת שנתנה בין שתי אותיות. ע"ד ששמעתי ממורי [הבעש"ט] כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ר"ל לקשר המעשה שהוא מלכות דעשיה, מצד שמאל, אל המחשבה, חכמה כ"ח מ"ה קו ימין, שהוא יחוד קבה"ו, ועי"ז מבטל גזירות רעות, לקשר מלכתו הנקרא אנ"י, אל המחשבה, הנקרא אי"ן וכו' ודפח"ח (כידוע ממרן הריב"ש טוב כשמעלין המלכות הנקראת אנ"י לאי"ן עליון מתבטלין כל הגזרות רעות) ומעתה לפי זה תבין מעלת וגדולת דעה, שנתנה בין ב' אותיות, ור"ל דכתבו חכמי התכונה, דאי אפשר לחבר ב' הפכיים, כ"א ע"י דבר ממוצע שיש בו כח ובחינה ב' הנ"ל וכו', א"כ מאחר שדעה מחבר ב' הפכיים, על כרחך יש בו כח שניהם, ושפיר גדולה מעלתו והבן:

מתקיה לה ר' אחא. אלא מעתה גדולה נקמה שנתן בין ב' אותיות, ר"ל איך שייך בנקמה ב' מדות נגדיות דין ורחמים שיאמר בין ב' מדות הנ"ל ומשני איין, במלתי' גדולה הוא, דשמעתי ממורי [הבעש"ט] דהקשה איך שייך בנקמה, שם הוי"ה שהוא רחמים, שנאמר אל נקמות ה' וביאר עפ"י משל שהיה איש אחד מפחותי הערך, ומרד במלך, ודיבר כנגדו, מה עשה המלך, עשה אותו אחד מהשרים הגדולים, ובכל יום שהיה רואה כבוד המלך מהשרים שלו, נצטער, איך מלאו לבו לדבר נגדו, בהיותו פחות, והמלך הבין זה וכו', וזה שכתב אל נקמות ה' הופיע, והבן. ודפח"ח. וזה שכתוב אל נקמות ה', אין במילתיה, במקום שצריכה נקמה בענין זה, ע"י שהופיע לו כבוד וגדולה, שיראה כבוד המלך, ויצטער, ויהיה זה נקמה בין ב' מדות חסד וגבורה, להורות ענין זה, והבן [ע"ע בעל תשובה]:

(יג) **מסח"ק אוצר החיים:** ואתה אחי תבין כמה גורם חטא של אונאה, שגורם הסתרת פנים, וגורם אריכות הגלות, והרשעים מצליחים והקדושה מסתתרת בהסתרה, שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין גלות מצרים וכן גלות המר הזה, דעיניו כיונים, דעבדין אונאה, שהרשעים סוברים שעולם הפקר, ודרך רשעים צלחה, הכל מחסרון הדעת הוא, וגלות מצרים היה, שלא ידעו להכריע, שיש לעולם בורא אחד, מלא כל הארץ כבודו, המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, עד שבא משה בחינות הדעת, וע"י הניסים שעשה, נתפרסם בעולם שיש בורא והבורא משגיח בהשגחה פרטית, על כל פרט ופרט, ועל כל פסיעה ופסיעה ועל כל דבור ודבור, אמנם לא נתגלה אלא דעת דנוקבא, ולכן בגלות המר הזה היא בחינות נשים דעתן קלות, ונסתלק הדעת, עד שנתגברה המינות האומרים לא יראה יה, אך דעת דדכורא יתגלה לעתיד, בימות המשיח, והיה עינך רואה את מוריך, שיראו אותיות התורה והתפלה, שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות:

וזהו ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, שיתפרסם כבוד אלהותו, עד שכל אחד ירגיש ויראה שמלא כל הארץ כבודו, כי חושך הקליפות גורם הסתרה ואונאה עד לעתיד, שיתגלה כבוד מלכותו, וכל העולם יראה, שהכל ברצונו הפשוט, והכל היה נעשית ע"י השגחתו, בפרטי פרטיות, ובכל תנועה היה אלופו של עולם, כי כח הפועל בנפעל, ובריאות עולם כהדין קמצא, דלבושיה מניה וביה, ובכל מיני צער והסתרות שיש לאדם, יש שם ניצוץ קדוש, ממנו יתברך, אלא שהוא בתוך כמה לבושיין עד שאינו יודע שהקב"ה מסתתר שם, שאם היה יודע שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כי יתפרדו תיכף כל פעולי און, כי אם יתן לב שגם כאן הוא יתברך אתו עמו, הן הוסר ונתגלה הלבוש, ונתבטל הצער, כי באמת מלא כל הארץ כבודו, אלא שהנהגה הוא ע"י הסתרה, שמסתיר גם ההסתרה, עד שאינו יודע שהקב"ה הוא שם בהסתרה, כמעט ואנכי הסתיר אסתיר, שגם הסתרה אסתיר, וזהו הנהגות ע"י אונאה, עיניו כיונים, עד שהרשעים אומרים לא יראה יה, ולא יבין אלהי יעקב, ובאמת המשכיל יבין, שבכל הדברים אלופו של עולם שם הוא, כמעט אמר אויב חמשת אלפין, שאלופו של עולם הוא שם בהסתרה, וכל מאורעות והרפתקאי דעדו עליו, ידע שיש כדוגמא זאת בשכינה, הנקראת זאת, כל זה לקטתי ממרן [הבעש"ט] מספר הכהן הגדול:

ומעתה נבוא לאור באור החיים, בדברי מרן שער אונאה, בסוד דבר שבמדה ושבשקל, ושבמנין ובמשורה, אין שם אונאה, כי אם הטעה אותו, בחשבון המדה, אף כל שהוא חוזר, ואין בו דין אונאה כלל, והנה המשקל נמשך מסוד דעת עליון, הנמשך מהכרעות וכו' ועל ידי הדעת נשקל האור, אם הוא אור גדול וכבד, נמשך על הכף עד למטה, כפי ערך גדלותו וכבדתו, כך ימשיך למטה, ואם הוא קטן או קל, אינו יורד עד למטה אלא כפי קטנותו וקלותו, וזהו המדידה, בסוד אור החכמה הנמשך ע"י הדעת דעת עליון: ודע שבחינה זאת הנמשך ע"י משקל, לא נתעבה בחינה זאת, ולא נתגשם, אף שיורד עד למטה, כטעם אור שברא הקב"ה, אדם מביט בה בכל העולמות עד עדי עד, אבל יש בבחינה זאת, כללות נפש רוח ונשמה חיה, ובחינות חיה שלה אינו מתעבה, ומי שזוכה לטעום אור הזה על ידי התורה, צופה ומביט מסוף עולם עד סופו, ורואה היכלות שלמעלה ושומע כרוזין שלמעלה, כמו מרן אלקי האר"י **והבעש"ט** כי בחינות אור משקל הוא, בחינות אלהות, שבכל העולמות, וידוע לכל משיכיל, שכביכול אורו יתברך, מלא כל העולמות ולא ישתנה:

ענין דרך צדיקים

(א) מוסח"ק נצר חסד: וביאר מרן הריב"ש זצ"ל על מאמר ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי, האוכלי בני אדם, כי באמת בכל תאות עולם יש ניצוצי בחינות בני אדם, קומה שלימה והצדיק מתקנם, ומי שהולך אחר תאות לבו, אוכל ומשחית את בני אדם, וריש לקיש נפל תחת תאות הזמן, שנתגבר עליו היצר והקליפות, בפתיין ומתיקי דלישנא, כנודע, שיתענג בעונג מר ורע, והצדיק הזה התגבר על הכל, והרג את כולם, כל כחת רעות, והקליפות, וכשרואה היצר, שאין בו תוחלת, שיתגבר להרשיע, ולפחות את הצדיק, אז אומר לו ראה כמה מעשיך נאים ביותר, כי כל העולם הולכין אחר תאות לבם, ואתה בלבדך צדיק וקדוש וחסיד, ובוה מתגאה על כל, והגאווה הוא ממש עבודה זרה, וזהו חיותא ופלגא, כי אחר שממית אותו, צריך עוד פלגא חיותא, להנצל מגאווה, שילך בדרך הממוצא, צדיק אוכל לשבע

מדרש דרך צדיקים ריב"ש טוב קלא

נפשו וכל מעשיו יהיה לשם שמים, כל אחד לפי השגתו, יש ביחודים ובאהבת ישראל, ויש בדרך אחר, וישלים עם יצרו, להפכו אל הטוב, וקליפות נגה חציו טוב, וחציו רע, וכשעושה שלום, נהפוך חציו של טוב אל הקדושה, וחציו של הרע נדחה:

וזהו הדרך הנכון, מתחלה כשמתגרין בו שלש קליפות הטמאות, צריך לפרוש עצמו מכל וכל, מתאות עוה"ז, בסגופים ותענית הרבה, עד שממית כח הרע, וזהו חיותא, וכשכבר המית כח הרע, יתנהג בדרך הממוצע, באהבת ישראל, ובהכנעה ויחזור חציו הטוב, של נגה אל הקודש על פי דרך התורה, וחציו ידחה, וזהו ופלגא כך עולה מדברי מרן אלקי הריב"ש זצ"ל:

וכן הוא באמת מנהג צדיקים אף בימים קדמונים, שהיה נוסעים מקודם אל רבם, ללמוד תורה, ושם המיתו עצמם על דברי תורה, בדוחק ועוני עד שהכניעו, והמיתו הקליפות הרע, ונזדכך חומרם ע"י סגופים מרים, סמים המרים, אבל עבודה זאת היא מבחינות שבירות הכלים, אדעתי' דנפשיה, וזהו חיותא, להמית יצרו לגמרי, ובאמת רשב"י אחר עבודה זאת, פסק על עצמו משפט רשעים בגיהנם, כמבואר בגמרא, והתנא דכאן [בפרקי אבות] לא מיירי מזה, כי בכאן מילי בחסידות מדבר, אחר שזכה להכניע הרע, וצריך לילך בדרך הממוצע, ולעבוד עבודה תמימה, לקשר עצמו עם כל ישראל באהבה, ולעסוק במורגש לשם שמים, שיבוא ממנה למושכל, ויהא דעתו מעורבת בין חבריות, עד שיבוא למדריגות עבודה, בהתפשטות המורגש בביטול גמור כאין, והוא הפחות שבכל חבריות ויהא דעתו מקושר באור עליון בהכנעה באין, ובשמחה ובלב טוב:

(ב) מסה"ק נצר חסד: אמר התנא, כשתראה אדם שהוא נעור כל הלילה, ומחלך בדרך יחיד, בלי התחברות עם שום אדם, וכל היום הוא סגור ומסוגר יחידי בהתבודדות ומפנה לבו לבטלה, כי בכל אלה יש כוונה פנימיות דקה מן הדקה לבטלה, ולא לשמא דקב"ה, אלא מאנשי שם, כי דרך טפשי עולם ושומים לשבח לאיש כזה, והוא להם לקדוש יחשב, שאין כמוהו, נעור כל הלילה, ויושב בתענית בדה, כמו מצורע מוסגר, וזהו דרך אפילה וחשך, ולא כך דרך החסידות, שלמדנו רבותינו הקדושים מרן אלקי הריב"ש זצ"ל כשזכה לבוא למדריגות עולם התיקון, אחר עבור עליו הרבה סגופים ופרישות, ילך בדרך הממוצע, באהבת ישראל, ובהכנע' אמת, אין ממש, וכל דיבוריו

יהי מתוקים ועריבים, לכל ישראל, ביחודים ודביקות אחבה בתענוגים, וצריך לזה כמה דרכים אמיתיים, והתנהגות לבוא לזה דרך אמת, דרך צדיקים אשר יודע השם יתברך:

(ג) מסה"ק היכל הברכה: דא רומי רבתא ואפיקורסית, ומדמה שהעולם הפקר, והכל מקרה ר"ל וכו', המכסה עיני השגתו בכל פרט ופרט, ובכל תנועה ותנועה, ובכל דבור ודבור, ובכל מחשבה ומחשבה, ואומר מי רואני, ודבורי הפקר לדבר כל לשון הרע, ולצנות ונבל פה, ואומר שיש לו דרך, ובאמת דרך רשעים אפילה, ובאמת אלמלא שיהיה יודע ורואה שכל דבור ודבור נברא ממנו מלאכים טובים או רעים, היה שוקד על התורה, ועל התפלה, להתפלל כל מלה ומלה באהבה ויראה, ולעשות כל המצות בנועם זיו השכינה, ולומר כל הברכות בהארה נפלאה, אשר אין תענוג ונועם ושמחה וחדר, יותר מזה, וכל חללא דעלמא והרחבות, הם הבל וריק, כנגד תענוג הנחת תפילין פעם אחת, ואמירות תפילה ולימוד תורה, ובפרט בזוה"ק, ובכתבי מרן, אשרי עין ראתה כל אלה, אעפ"כ לבבו נשבר, שברי נבל, נשברה לב, נשברה לאלף שברים זהו הדרך שהורנו מרן הקדוש אור צה אור מצוחצח אור מקדמונו של עולם רבינו ישראל בן שרה הריב"ש טוב ולעשות יחודים וקשורים בכל תנועה, ולעלמא דאתי, שיתגלו עיני פקחא טבא, ואז יראו כל העולם שבכל תנועה קמנה מצעדי גבר היו בהשגחות המשיגיה לית אתר פנוי מניה:

(ד) מסה"ק אוצר החיים: ותדעו שאין בחינות חיה, נקנה לאדם, אלא למי שאוכל כל ימיו על טהרות הקודש, ואף דברי חולין שלו מוקדשים לשמים, וכן באכילת ותענוגי שבת קודש, לשם שבת קודש, וכן באכילת כהנים קדשי מזבח, לשם קדושת הקודש, וכל יותר שאדם מקיים בכל דרכי דעה"ו, קדוש עצמך במותר לך, נקנה לו פנימיות חכמה, צורת אדם בקומה זקופה, כח מ"ה, עיקר אדם בסדר דרכי הילוך עולמות, דצח"מ שנגלה ודרך זה דרכו בו הקדושים אשר בארץ המה, אלקי הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידי תלמידיו ובזה הדרך הנורא, להפשיט עצמו מכל תענוגי עולם הזה, הנמאסין ומדות רעות דנחש, ולקשר הכל בבורא אמיתי לעבודתו, זוכה לבחינות חיה כל אחד לפי שרשו בעולם עליון, באבי"ע ולפי גודל קדושתו וטהרתו וחסידתו ופרישתו לדבק באלהיו, ולהחזיר הכל לקדושה:

אות ה'

ענין הבחנה

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** כי יפלא ממך דבר, ר"ל ממך הוא מופלא ומכוסה, בין דם טהור לדם טמא, ר"ל אם הוא מצוה, או עבירה, כי היצה"ר כסות ולשון שינה כנגדך, והיינו דאמרי בת"ח, אבל לאחרים שהם המוני עם הוא בגלוי ואינו מכוסה, וע"ד ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט] קדשי קדשים שחיטתן בצפון אבל קדשים קלים שחיטתן בכ"מ וכו' וז"ש כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם, ר"ל בין דם טהור לדם טמא, שנולד לו ספק אם הוא היצ"ט, ובאמת מצוה לעשותו שהוא דם טהור, או שיצה"ר כסות ולשון שינה, והוא דם טמא וכיוצא באינך בין נגע לנגע, עוד אפשר לומר עפ"י מה שיש להק' כאן דהול"ל דבר משפט, מה דבר למשפט, וכן הקשה האלשיך, ונ"ל דכתב האלשיך ז"ל בפ' אשת כסילים הומיה, והוא במשלי, והובא ג"כ פי' כי תבא, כי בא שלמה בחכמתו להעביר תלונות מעמי הארץ האומרים מה נשתנה היצה"ר מיצ"ט, כי היצה"ר הומה בדבריו תמיד יומם ולילה לא ישבות, עד שעושין חפצו, ואלו ה' היצ"ט עושה כך, היו שומעין לו יותר, אך לא כן יעשה כ"א פעם אחת ידבר, ושוב לא ישנה, אך התשובה ידוע, כי היצה"ר לא בדעת ידבר לחטוא ולאבד נפשו, אבל היצ"ט דעת ידבר, לדבק נפשו בה' וטוב לו בזה ובא, ע"כ פיו פתחה בחכמה, פעם אחד והשומע ישמע, והחדל יחדל, יעו"ש, וז"ש בפסוק ולא יראה בך ערות דבר, ר"ל מצד היצה"ר הנקרא דבר, שהומה לדבר תמיד בהתמדה, והמוני עם קורין לאיש בליעל, בעל דבר, מטעם האמור, וז"ש נק' היצה"ר לאמר, ויצ"ט חרש, וכאן ג"כ יובן, כי יפלא ממך דבר למשפט בין היצה"ר הנקרא דבר, ובין יצ"ט הנק' משפט, כי יכלכל דבריו במשפט וכו', ועכשיו שהוא מופלא ומכוסה, שאינך יודע להפריד, והגרם הוא ממך דייקא, בסיבת חטאך שגרם בעונו לערב ח"ו טמא בטהור, ושפחה תירש גבירתה, בסוד שבת מחלליה מות יומת, ועצה היעוצה, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו, ור"ל כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] בשם הרמב"ן כי כשרוצה לעשות איזה דבר, ומסופק בו אם לעשותו או יחדל, יראה לפרש תחלה מן הדבר ההוא כל צד הנאה,

שלא יהי' לו בדבר ההוא, ואז יעלה באמיתית הדבר אם לעשותו, אם לאו ודפח"ח: כי הוא כלל גדול בכל עניני עוה"ז, ועוה"ב להמשכיל: וכמו שכתבתי בפרטות האדם, כך הוא בכלל, כי מצינו בענין ת"ח שלומי אמוני ישראל, משרתי וכהני ה', אשר ה' בם בקודש, ויש שידין יהודאין, כמו דואג ואחיתופל שהיו מספר לה"ר, אשר עליהם נא' ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי, ותורתן משפה ולחוקן, וכמו בחורבן ירושלים שהיו נביאי אמת מוכיחין בשער לעשות טוב פן יחייבו לממ"ה, ונביאי השקר היו מקילין להם ובישרו שלום וצדיק, שלא יאונה להם כל און, ובודאי כח דהתירא עדיף הי' להם לשמוע, עד שגרמו בעו"ה לבית מחמדינו לחרוב, ונפלה עמרת ראשינו, כמ"ש נביאיך חזו לך שוא ומדוחים ולא גלו על עונך וגו' ועדיין נגע הבהרת במקומה עומדת, שהמבוכה הזאת בישראל, שהוא כי יפלא ממך דבר למשפט, שלא נודע איזה כשר מן הת"ח הנ"ל זה או זה, כדי שישמע לו או להשגיח עליו, וז"ש כי יפלא ממך דבר למשפט, כי סימן של יצה"ר יש בין כיתות ת"ח ג"כ, כי סימן דלא ידע כלום שבוחי, והוא הנקר' דבר מכת יצה"ר, ואלו שהם מסיטרא דיצ"ט נקרא משפט, כי יכלכל דבריו במשפט, שלא להשביח ולהתפאר וירבה בשתיקה ומכח זה לא נודע להמוני עם, אל מי מקדושים יפנה, הגם דזה עצמו סימן טוב להבחין אם הוא דבר או משפט כנ"ל, מ"מ סתם המוני עם אין מבחינים זה, ועצה היעוצה בא' מב' דברים, וא' מ"ש וקמת, ב' הוא עלית אל המקום וגו' והוא מ"ש שיקום ויעמוד ליפרד ולנער ממך כל הנאתך שאתה חומד ומתאוה לשמוע לזה שהוא לכבודך ולהנאתך וכיוצא בזה, ואחר שתסיר ממך כל צד הגאה, אז יש מקום להכריע, משא"כ בלא"ה:

והשני הוא רצונך לידע האמת, אל מי יפנה, לא יכריע ע"פ בני עירו דאמרי' האי צורבא מרבנן דמרחמין לי בני מתא, לאו משום דמעלו טפי אלה משום דלא מוכחא להו במילי דשמיא, וא"כ שמא כת אחד מת"ח מוכיחין על פניהם תמיד, ושונאין אותם, ואלו ת"ח מחנפין להם, אלא עצה יעוצה, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' שהוא שאר מקומות שחוקן לעיר הזאת, ושיהי' המקום אשר בחר בו ה', שיש בה עובדי השי"ת, ובאת אל הכהנים שהם משרתי וכהני ה' והלויים אשר עובדים השם ג"כ, רק בענין אחר כמו שמצינו בענין זה כנודע, וע"פ אשר יורוך לא תסור, ואז תשכיל ותצלח, וק"ל:

(ב) מסה"ק פורת יוסף: והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי פי' **הבעש"ט** בשם הרמב"ן, שצוה לבנו אם יסתפק לך באיזה דבר, איך לעשותו, כשיש בו דרכים ולצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק אם הוא מצוה אם לאו, ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, והדבר שיש לאדם הנאה ממנו, יכוין למצוא ראייה להתיר האסור, ע"כ אז תראה קודם כל, לסלק בעסק דבר זה, הנאת עצמך, או כבודך, ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן אז השי"ת יודיעך האמת, ותלך לבטח, וז"ש והדבר אשר יקשה מכם, שאינכם ידועים איך לעשותו, או למנוע, הספק נולד מכם, שיש בו הנאתכם, וע"כ תסלקו מדבר זה הנאתכם, ותקרבו אל"י, והכוונה שיהיה לשם שמים, בלי שום פניה והנאה, אז ושמעתיו אתן לו הבנה, איך יתנהג וק"ל:

(ג) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** זלה"ה בשם הרמב"ן, שצוה לבנו אם יסתפק לך באיזה דבר מצוה, איך לעשותו, כשיש בו דרכים לצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק, אם הוא מצוה או לאו, ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, אז תראה קודם לסלק כל הנאות, או כבוד שלך, מעסק דבר זה, והכל לשם שמים, ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן, ואז השי"ת יודיעך האמת ותלך לבטח, והוא כלל גדול בתורה, ובכל עניני הנהגות בעולם הזה, לעשות במתן הרבה ובמשקל, אם לדבר זה או לא, אם לעשות זה הדבר או לא, והכל לשם שמים וביחודי שמותיו יתברך:

ענין הודו

(א) מסה"ק מאור עיניים: והנה, מורי ורבי נשמתו בגנוי מרומים אמר, דאיתא בזוהר הקדוש כי כל יום מימי השבוע קאים על מדה אחת, ויהי אור ביום א' הוא מדת אהבה וכו', עיין בזוהר בראשית, ואמר שצריך האדם לזכך מדותיו בכל יום, דהיינו ביום א' מדת אהבה ביום ב' מדת יראה, וכן כולם, יראה על מדותיו לתקנם כאמור בכל יום מדה א' ביותר, ואם לא די לו, יקום על המדה עד

שיבררנה, ואמר מורי שהוא נהג כך בתחלה, שהיה מפנה לבו מלמודו מכל עסקיו לעיין שעה או ב' שעות בכל יום במדה אחת עד שנתבררה אצלו צלולה גמורה, ובשבת בא תוספת קדושה, בכל אדם לפי מדריגתו, וכל אדם הרוצה לעבוד את ה' מרגיש בעצמו בכל ערב שבת, כשבא להתפלל מתעורר בו חשק יותר, וצריך לחגור ולחשוב במדה שלו כאמור: וזהו והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, כי הששת ימים הם הכנה לשבת, כי בלא ו' ימים אי אפשר להיות שבת, ומטעם זה ההולך במדבר מונה ו' ימים ועושה הז' שבת, ובלא המנין אינו עושה, וחבן. והיה משנה על אשר ילקטו וגו' משנה הוא לשון חזרה, שיחזור על מה שלקטו יום יום:

וזהו שיסד הבעש"ט זלה"ה נבנ"מ לומר בכל ערב שבת, מזמור ק"ז כי מחמת שצריך לזכך עצמו יותר ויותר בעת ההוא, ושם נזכרו ד' שצריכים להודות, והא' תעו במדבר, הוא לשון דיבור, שכשבא להתפלל הוא תועה בהדבור, ואינו יכול להביא מדותיו כולן בהדיבור, ולשים כל חיותו בהדיבור, שלא ישאר שום מדה לחוץ ולפעמים אינו יכול לעשות כן, מחמת שהיה מקושר כל ימי השבוע בעסקיו, וזהו תעו במדבר וגו', הוא לשון התעוררי, התקנה הוא ויצעקו כו', צעקה היא בלא דיבור, לה' שירחם עליו לעזרתו והבא ליטתה כו' ומחמת שבא למדת רחמנות, וכל עיקרו הוא לעבודתו יתברך, אזי נפרדין ממנו החשכות, כי אין קטרוג, מאחר שבא למדת רחמנות, ולמדת אין, כי לא לעצמו הוא מבקש, רק להש"י, כל אוכל תתעב נפשם, הוא לפעמים אינו טועם טעם ותענוג מעבודתו, כחולה שאוכל ואינו טועם טעם, אזי ג"כ התקנה ויצעקו גו', וכן יושבי חשך, שהוא בחשכות השכל, יורדי הים וגו' קאי על אותן שהם במדריגה, שהולכים בעולמות עליונים בתפלתם, ולפעמים באה ח"ו פניה, או שום ניצוץ גבהות, אזי יעלו שמים ירדו תהומות ח"ו, אזי ויצעקו וגו':

וזהו שאמר ר' אברהם ע"ה נבנ"מ, וכל קומה לפניך תשתחוה כי המדות נקרא קומה שלימה, וזהו וכל קומה, דהיינו כל המדות לפניך תשתחוה שיכניעם לעבודת הש"י לבד, ולא לשם צרכו לתאוות הבהמיות: ומורי היה מרגלא בפומיה לקרות זה חולין שנעשו על טהרת הקודש, כי בכל דבר הנראה חול, יעשה על טהרות הקודש, כי בכל דבר יש תורה למשל באכילה כמה תורה ודרכים יש בה, וכמה דינים בנטיילת ידים, וכן במשא ומתן, ואמר מורי שחיות הדברים ההם הם

מדרש   הוי זהיר בגחלתן   **ריב"ש טוב**   קלז

מהתורה ודינים ההם שיש בהם, ואורייתא וקב"ה חד, כי הכל יש לו אחיזה בהתורה, אפילו בריה קטנה:

(ב) מסה"ק דודאים בשדה: ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש: הנה נודע כי בימי החול כל כוונתו בתורה ותפלה ומצות להעלות ניצוצים, ובמנחה של ערב שבת עולים כל התפלות, וכל הניצוצים ועל זה תקנו לומר מזמור הודו כו' יאמרו גאולי ה', הם הניצוצים אשר גאלם מיד צר, כמ"ש בעל שם טוב ז"ל (עיין באריכות בפירוש הודו להבעש"ט ז"ל) והנה אם האדם מתפלל בכוונת הלב בימות החול, ואז כשעולין הניצוצות בערב שבת, בא לו הארה גדולה מקדושת שבת, מה שאין כן אם לא העלה ניצוצים בימות החול, אין לו הארה יתירה בשבת, וזהו שאמרו (בגמרא עבודה זרה דף ג' ע"א) מי שטרח בערב שבת כו' כי בערב שבת יכול לתקן כל ימי השבוע, יאכל בשבת, יש לו תענוג ותוספות הארה וקדושת בשבת, וחבן, וזהו שכתב ששת ימים תעשה מלאכה להעלות ניצוצים והיא מלאכה כבדה ואח"כ וביום השביעי יהיה לכם קודש רצה לומר קדושת שבת והבן:

ענין הוי זהיר בגחלתן

(א) מסה"ק פורת יוסף: ביאר משנה דאבות פ"ב הוי זהיר בגחלתן וכו' עד בגחלי אש ושמעתי ממורי [הבעש"ט] כי קודם הלימוד אמרו מלתא דבדיחתא וכו' והנה כי יש קטנות וגדלות בעולם, שנה נפש, ועל ידי מלתא דבדיחתא עולה מן הקטנות, ומתדבק בגדלות, והנה בזמן הגדלות שבעולם, אז הוא דבוק בו יתברך כפשוטו, מה שאין כן בימי הקטנות שיש בעולם, אז צריך מלחמה גדולה שיוכל להתקרב אליו יתברך, וזהו עיקר השכר שיש לאדם שעושה על צד ההכרה, גם שלא יוכל לעשות הטוב בפועל, מכל מקום בלבי צפנתי אמרתך, בחוץ יעשה ענינים גשמיים, וז"ש חז"ל תורה ומלאכה, שיגיעת שניהם משכחת עון, וכיזא בזה, וכשבא איזה תלמיד להרב בימי הקטנות,

ולומד ממנו דברים גשמיים הנקרא גחלת, בלי אור פנימי, וז"ש הוי זהיר בגחלתן וכו' כעקרב ר"ל ו' מדריוגות הנקרא ע' הוא מקרב לשרשן, וזה אינו יודע מזה, וסובר וכו' ודפח"ה:

(ב) מסה"ק אמרי צדיקים: בשם הבעש"ט הוי זהיר בגחלתן שלא תכוונה וכו' שכל דבריהם כגחלי אש (אבות פ"ב) והקשה ממ"נ אם גחלת סתם, פי' בוערות, ל"ל כגחלי אש, ואם סתם גחלת משמע עוממות קשה מ"ש הזהיר בגחלתן שלא תכוונה, הלא סתם גחלת הם עוממות, ואמר הבעש"ט ז"ל כי הנה לפעמים צדיק גמור נופל ממדריוגתו ועובד להשי"ת בקטנות, דהיינו שאינו מתפלל בכוונה גדולה, וגם הולך בטל לפעמים, והנה אדם אחר הרואה את הצדיק במדריוגה כזו, שאין תפילתו ולימודו כ"כ בכוונה, וגם הולך בטל לפעמים, פן יהרהר אדם הרואה את הצדיק הנ"ל, שגם הוא יעשה כן, מה אם זה שהוא צדיק וחסיד עשה כך, מכ"ש הוא, לזה מזהיר התנא שלא ידמה את עצמו לת"ח וצדיק, כי הצדיק זה כשיתעורר משינתו ויתחיל ללמוד ויתפלל כמקודם, יעלה כל הדברים בטלים שדיבר, וכל המעשים שעשה עד הנה יעלה הכל למעלה כידוע מסוד העלאה ניצוצין אף מדברים בטלים, אבל אתה אדם הרואה, אדם פשוט שאינך יודע כלל מסוד עבודת הכורא יתברך, איך ימלאוך לבך לדמות א"ע אליו, וזה והזהיר בגחלתן ר"ל, אפילו בשעת שנפלו ממדרגתם, שהם כגחלת עוממת, דהיינו שמדבר דברים בטלים, הזהיר שלא תלמד מהם, לפי שכל דבריהם, אפילו דברים בטלים שלהם כגחלי אש כנ"ל:

(ג) מסה"ק תולדות יעקב יוסף: בפסוק ויאמרו גש הלאה, ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט וגו' והספיקות רבו, א' לאיזה צורך נכתב מאמרם של אנשי סדום בתורה, ואיך הוא בכל אדם, ובכל זמן ועוד דלשון גש משמע קירוב והלאה משמע ריחוק, ועוד דחזר לכתוב ויאמרו האחד בא לגור וגו', ועוד כפל וישפוט שפוט: ונראה לפרש בב' פנים דידוע מ"ש בכתבים בק"ש שעל המיטה שם של מ"ב, שיש ב' מיני יראה, בסוד רצוא ושוב וכו' יעו"ש, והוא סוד עולם התיקון נגד עולם התוהו, שע"י קירוב גדול נתבטלו ממציאות, משא"כ כשיש קירוב מרחוק, כמו סוד עולם התיקון, והבן, זה היטב: וה"ה בגשמי, בעניני בני אדם, נגד חבירו, ראיתי בס' מובחר פנינים בשם חכם א'.. יותר מדאי, שלא יהי הקירוב גורם ריחוק, יעו"ש, ואפשר שזה כוונת המשנה, באבות, והוי מתחמם כנגד אורן של

חכמים, והזהר בגחלתן שלא תכוה, ר"ל שלא לחמם מרחוק, ולא להתקרב מאד, עד גחלת האש, שלא יגרם חיזק שיכוות, וכדומה ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה והבן, ובזה יובן גש הלאה, ר"ל, שיהי' הקירוב מרחוק שאז יתקיים בין בגשמי בין ברוחני, ומפרש כי מהגשמי נודע ברוחני, וז"ש ויאמרו האחד בא לגור, ור"ל כי נודע מהגשמי, כשבא האחד מיוחד איזה למדן בעיר לגור, ומיד בהתקרבו ישפוט שפוט כמו שפוט השופטים, שהוא ישפוט השופט שבעיר, לריב עמו שיתווכח, לכך גם ברוחני עצה היעוצה, שלא יתקרב מאוד, כ"א מרחוק ה' נראה לי, והבן:

(ד) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, כי לפעמים הצדיק הוא כמו גחלת עוממות, ועוסק בעניני עולם הזה, ובלבו אש גדול, ומיוחד יחודים בעניני עולם הזה, ונקרא גחל"ת גימטריא אמת, ולפעמים מדבר איזה דברים עם המון עם ולפעמים בשאר ענינים לבוא להכנעה אמיתות לביטול איהו וחיותי חד בהון, והטפש יראה זה, וילמוד לילך כל היום בלא תורה ותפלה, ולעסוק בעניני הבל ובדברים בטלים, ומזה יבא לדבר לה"ר על ה', ועל משיחו ח"ו בן קץ הימין, ולזה מזהיר התנא, הוי זהיר בגחלתן, בעת שהוא גחלת, לא תלמוד ממנו דברים שאינם לפי פחיתות ערכך, שלא תכוה, ותפול ולא תעמוד, ע"כ הזהר שלא להפסיק מתורה ודבקות אף רגע:

ענין הטבע

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי בשם מורי [הבעש"ט] פי' הש"ס הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם וכו' ת"ק ורבי ישמעאל ס"ל ואספת דגנך הנהג בהם מנהג ד"א, רשב"י ס"ל אדם חורש בשעת הרישה וקוצר בשעת קצירה תורה מה תהא עליה, אלא כשישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, ומסיק אח"ז הרבה עשו כרשב"י וכו', והענין כי יש ב' סוגי אנשים

א' הנהג עפ"י הטבע, וחורש בשעת חרישה וקוצר בשעת קצירה וכו' ב' הנהג למעלה מהטבע, לבטוח בה' שיזמין לו במעט עסקיו די פרנסתו, ושיפנה לעסוק כל ימיו בעבודת השי"ת, אז מלאכתו נעשית ע"י אחרים, והיינו צדיק באמונתו יהיה, שדרש בש"ס דמכות בא חבוק והעמידן על א' וכו', משא"כ מי שאינו במדריגות בטחון, ורוצה לעשות כמו רשב"י, והניח מדריגתו עפ"י הטבע, ומדריגות עליונות לא השיג, ונשאר קרח מכאן ומכאן: וז"ש הרבה עשו כרשב"י, גם שאינו בגדר זה, לכך לא עלתה וכו' ודפח"ה. ובהרחבת ביאור משלי: הגם ששמעתי ג"כ לפי שהרבה עשו כרשב"י, לכך לא עלתה וכו' ודפח"ה, ובזה יובן מאחז"ל נזיר הי' שמואל שנאמר ומורא וכו', אר"י, והלא אין מורא אלא של בו"ד וכו', ומשני דבאמת היה לו מורא מבו"ד, שנאמר איך אל"ך, ר"ל כי נודע הליכה הוא להתרחק ממנו ית' מדביקתו, וז"ש איך אלך להתרחק ממך, ושמע שאול והרגוני, כי הניח מדריגתו ומדריגות אחרים לא הגיע, ונשאר קרח מכאן ומכאן ואז אמר לו השי"ת תקח עגלת בקר בידך, להתנהג עפ"י הטבע ויהי לו אז מורא השכינה, עד שיחזור למדריגתו, מאחר שהכל הוא לעשות רצונו ית', ושליחתו בין בהתנהג עפ"י הטבע, או למעלה מהטבע והבן:

(ב) מסח"ק דגל מחנה אפרים: ידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, כי במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא כולו, וכן הוא בדיבור, ובמעשה, באיזה מדריגה ובאיזה עולם שהוא שם, שם הוא קשור כולו, בזה העולם ובמעשה, היינו כשהוא קשור בטבעיות, ולא הגיע לאמונת אלהות, אז גורם בגופו ג"כ עבודת טבעיות, כיון שעוסקים בדברים טבעיים, הוא קשור כולו בטבע, וכמ"ש כבר כי יש ד' יסודות באדם, ומשם באים כל הרעות ותאוות, ודברים טבעיים, וכשהוא משבר כל הטבעיות והתאוות, זוכה שנעשה מלך על כל הד' יסודות שלו וכולם משמשים לו, כפי צרכו, ויש בזה דרוש ארוך, ואם ח"ו הולך בדרך הנגרע, ונמשך אחר תאוות גופניות ומטבעיים, אזי גורם מלך לשדה נעבד, ונעשה הוא עבד, שצריך להתעסק בעבודת גופו, למלא תאוותו, וכשהי"ת עוזר לו, ויוצא מן מדת טבעיות, ונכנס לבחינת אמונת אלוהות יתברך ויתעלה, שאין שום עוד מבלעדו, והכל חיים ממנו, שהוא מחיה את כולם, אז הוא יוצא ג"כ מן עבודת טבעיות, ונכנס לעבודת אלהות יתברך ויתעלה, והנה ידוע, במצרים היו ישראל דבוקים בדרך הטבע, ולכך היה עליהם בגופם ג"כ עבודת

מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב קמא

טבעיית, שיעבוד הגלות, וזה היה צורך כל המצוות, שהיה שידוד המערכות, למעלה מן הטבע, כדי להכניס בלבם אמונת אלוהות, שהוא כל יכול, ואין בלתו, כדאיתא בספרים, וממילא יצאו מן עבודת טבעיות, ונכנסו לעבודת אלוהות, כמ"ש בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלקים וכו' שיכנסו לעבודת אלוהות:

(ג) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה בשם רבינו סעדי' גאון, כי עיקר בריאת האדם בעה"ז לשבר מדות רעות הטבעיות שלו, ובוזה מעלה [מדריגה הנק' טבעו בעולם עליון, שנק' עולם, לשון העלם והסתור] וז"ש [לך לך מארצך] וממולדתך, דהיינו הטבע, שנולדות עמו, וראה לשבר אותה כנ"ל, ומבית אביך, כי אביך נק' חכמה אבא, ובית אביך הוא בינה, עולם המחשבה, והכוונה שיראה לתקן המחשבות הרעות, ע"ד שביאר מורי [הבעש"ט] זלה"ה וז"ש ומבית אביך, שידע לברר מה שנפלו המחשבות מן בית אביך, שיחזור להעלותן, ועי"ז תזכה אל הארץ העליונה אשר אראך:

ענין הכנעה והבדלה והמתקה

(א) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה בענין תקוני תפלה צריכין הכנעה הבדלה המתקה, עיין תולדות בסופו, וביאור שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה, דכתבתי במ"א ששמעתי ממורי [הבעש"ט] איך בכל אות נכללו כל האותיות, כי שורש כל האותיות הוא אות א' והוא קרוב לאחדות אור א"ם, ואח"כ נתפשטו ונתלבשו זה בזה, עד שאות ב' הוא שני אלפין עד אות ת' הוא לבושים וכסוים שנתלבש ונסתתר אור א"ם בארבע מאות לבושין וכסוין, ואות ת' הוא אחרון ורחוק מן המאציל בכמה כסוים ובכמה לבושים ובכמה הסתרות, עד שיונק משם עשו וארבע מאות איש, והצדיק שיודע שאלופו של עולם בכל תנועה ובכל אתר ולית אתר פנוי מיניה ממש, אזי הוסר הלבוש, ומעלה כל הנשמות עד רום המעלות אלופו של עולם, ובוזה נתקבצו כל האבנים למקום

אחד, אחדות אור א"ם, תנא וכולן נבלעין באחד, בשורש האחד האמיתי, שהעלן הצדיק לשורש אחד, אור א"ם ותבין:

וכל בריה מישראל המשתוקקין לטעום אור מתוק לעבודת השי"ת, ולא דברה תורה אלא בצדיקים, שמייגעין עצמן להשיג דביקות השי"ת, ולטעום מאור זיו שכינתו, והם טועמים הרבה טעמי מיתות וחלישות דעת, ועניות ונסיונות, וכשנמתקין הדינים עולה לאור אלקי אצילות, ובא לאור גדול, ודביקות אלחי מעין עוה"ב ומיתוק דין, כי סוד אלף סוד פל"א, ונתלבש באות בית, שהם בית אלפין, וכן באות גימל, שלשה התלבשות של אלפין, עד אות תיו, ארבע מאות כנ"ל, וכל מה שנתרחק האות, ונתרחק מן חיות ותענוג האור, ונתלבש בלבושין והסתרות של הקליפות, עד אות ת' רגל עקום, מלכות שבמלכות דעשיה, ששם כל המחשבות רעות וזרות ותאות ואהבות, וגם שם אל מסתתר, שיש שם איזה ניצוץ הקדוש, וכאשר יתן על לב גלות השכינה, שהוא ניצוץ שיש שם איזה ניצוץ הקדוש, וכאשר יתן על לב גלות השכינה, שהוא ניצוץ השכינה חלק אלקי המסתתר שם בכיעור הזה, של הקליפות, ויתחרד חרדה גדולה, ויאמין כי אין שום תנועה בלתי אלופו של עולם, והוא שם אתו עמו, ואז יעמוד בנסיון:

ובפרט כשבא איזה מחשבה בטלה, בעת התפלה יראה ורעד יבוא בו, ויכניע עצמו בהכנעות עפר ואפר ממש, בהשתתפות נפש כל חי, תולע קטן, אין ממש בטל ומבוטל, אזי נתברר הנ"ק ונתחבר למעלה, אל החיות אמיתי, ואז על ידי הכנעה הגדולה בא הבדלה מלמעלה, שלא יפול מרוב הכנעה למטה, ובהכרח נעשה הבדלה בין טוב לרע, והרע נופל למטה, לנוקבא דתהו"ר, ואח"כ בא המתקה באור וחיות אלהות, וטועם מעין עוה"ב, ונמתקין הדינים בשורשן, וזהו סדר התפלה גם כן הכנעה בפסד"ז להשתתף עם כל חי הרוחש על הארץ בלב שמה, שאין והכל כמוותו זוכה לשורר ולשבח לפני מלך אל רם ונשא, ואח"כ בק"ש נעשה הבדלה וישת לו עדרים לבדו אפריש הולקיה מחולקא, דשאר עמין והוא עצמו מספר שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד ואח"כ בעת תפלה, בא ונעשה המתקה בדביקות נפלא, וזהו בכללות, ובפרטות בכל אות, והמשכילים יזהירו ויבינו:

(ב) מפסד"ק תולדות יעקב יוסף: עוד שמעתי ממורי [הבעש"ט] ביאר סוד א"ב וכו' ואיך שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה ר"ל כי דיני ש"ך ופ"ר הרמז בתיבת אדני

מדרש   הכנעה והבדלה והמתקה   **ריב"ש טוב**   קמג

דפתיחת תפלה י"ח כל הכוונת שיש שם צריך לכוין בכל תיבה ודיבור להמתיק הדינין כי אות א' הוא סוד פלא ונתלבש באות ב' שהוא בית אלפין וכן באות ג' ג' אלפין עד אות תיו ד' מאות אלפין וכל מה שנתרחק האות נתרחק מהחיות ונתלבש בקליפות עד מל' שבמל' ששם מחשבות רעות וכו' וכאשר יתן לב על גלות השכינה שהי' ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור הקליפות הזה יחרד חרדה גדולה ואז יתפרדו כפ"א ונעשה יחוד יראה עם נורא ונתברר הניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות בסוד והחיות רצוא ושוב והוא גאולה מהשבי' וזהו הכנעה כאלו הוא אינו מדבר רק השכינה והבדלה להפריד הקליפות וכו' והמתקה להעלותן להמתיקן בשרשן וכו' ודפח"ח ושמור כלל גדול זה והבן:

(ג) מסה"ק אוצר החיים: ושמעתי ממורי [הבעש"ט] סוד הכנעה הבדלה המתקה כי דיני ש"ך ופ"ר הרמוזין באדנ"י שפתי, צריך להעלותן והן באין מלובש במחשבות, וצריך הכנעה להיות כאין, ואז בדילין ממנו הקליפות, והרע נופל למטה, והטוב עולה ונתחדשין לו מוחין מתוקין בהתפשטות הגשמיות, וזהו הכנעה עד שנעשה אפר, ואז בדילין ממנו הטומאה והרע מהנ"ק, ואח"כ בא המיתוק בסוד מי חטאת, שעושה טהור גמור ומטהר טמאים, כי על ידי המתקה שנעשה כאין, מקרב את כל העולם לתשובה, ולכן מטמא טהורים שצריכין לירד ממדריגתן לקשור עצמו עם כל ההוה כדי להעלותן:

(ד) מסה"ק פורת יוסף: קבלתי ממורי זלה"ה [הבעש"ט] סוד הכנעה והבדלה והמתקה שצריך בכל עסק תורה ותפלה, בקיצור נמריץ, כי לא ניתן רשות להרחיב בזה, כי הוא מובן ממילא ודפח"ח: וז"ס ח"ש מ"ל שצריך לחשות עד שמל וכורת הקליפות, אז ימלל וידבר למתק הדינין בשרשן, שהוא סוד התפלה שביאר מורי [הבעש"ט] בשם רבו: ולכך נקראו מחצדי קלא, כמבואר במקובלים, ולכך יזהר להפריד ממחשבתו מחשבות זרות, ועי"ז גורם להבדיל ולפרוש מהשכינה הקליפות, ולכך תיבת מל סובל ב' פירושים, א' דיבור, ב' כריתה והבדלה, וזה נמשך מזה כאמור, וז"ס ח"ש מ"ל שצריך להכרית הקליפה, ואח"כ מ"ל, דיבור בעסק התורה ותפלה, שהיא הבדלה והמתקה:

וזה ביאר ש"ס חולין דרש ר"י האמנם אלם צדק תדברון, מה יעשה האדם בעה"ז יעשה עצמו כאלם יכול אף בד"ת ת"ל צדק תדברון, יכול יגים דעתו, ת"ל משרים תשפטו בנ"א, ר"ל יעשה עצמו כאלם,

מלא"ך ח"ש מ"ל חש עד שמל כנ"ל, יכול אף בד"ת בניהתא, אף בד"ת יעשה כן, דכתיב צדק תדברון ר"ל צדק, שהוא דין אחיות הקליפות וכו' ומצדה יכול יגוס דעתו, לכך גם בתורה יעשה עצמו אלם, עד שכורת ומל הקליפות שלא יהי' בד"ת ההוא שום גאווה ופניה חיצונית, ויותר צריך לזהר בזה הדורש ומוכיח בשער בת רבים, ואז משרים תשפטו בנ"א, לומר תוכחה שנקרא משפט במישור, וזהו מאמר רז"ל אם הרב דומה למלאך וכו', ור"ל שיהיה מלאך, כי אותיות כאלם דומה למלאך, שיהי' ח"ש מ"ל שהוא חש עד שכורת ומל הקליפות וכו' אז תורה יבקשו מפיהו כי אז נכנס בלב השומע ופרה ורבה, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה מה דוד שלא למד מאחיתופל וכו', ובזה יובן לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, שיתרחק מן ג' בחינת הנ"ל הכנעה הבדלה והמתקה, שביאר מורי [הבעש"ט] זלה"ה כי מצד ארציות וכו' נמשך גסות הרוח, וזה לך לך ויבא להכנעה, וממולדתך שהוא תרח עע"ז שורש הקליפות וכו' נויש כח האב בבן כמ"ש הראב"ד בספר יצירה כי כח הבנאי בבנין וכו' וצריך הבדלה להפריש ולהבדיל הקליפות שמצד האב המולידו, ובית אביך שהיה בחרן, כדרשת חז"ל עד אברהם היה חרון אף וכו', שהוא דין וגבורה ואברהם בחי' החסד ימתיק הדין בשרש החסד שיש בגבורה והדין, כמו שכתבתי בשם מורי [הבעש"ט] איך למתוק הדין בשרשו ואחר המתקה, אז תשיג בחי' הארץ אשר אראך והבן:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** ופעם אחת אמר מרן אלקי, אור מופלא אור שבעת הימים רבינו הקדוש ישראל בעש"ט משל למלך רב ונורא חכם גדול, ועשה באחיות עיניים מחיצות רבות סביב רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ובין כותל וכותל יש נהרות רבות תשעה, יאורין דמתתקפין ואולין ושטאן וסתרין בין כותל לכותל, וגם חיילות רבים מבוהלים, דובים ואריות נחשים ועקרבים, ובכל יאורא ויאורא אולא ושטאן חד תנינא, וכל עלמא מזדעא, וארעא מתחלחלה בגין גסות רוחא דביה, אשר אמר לי יאורי, ת"ח לשית ימי בראשית לכל חד אית ליה פרצופיה, דההוא דרגא דמנהיג ליה ולא תשכח יום דלית ביה טוב, וכל יומא אית ליה גדר מלבר, דלא ייעול כל בר נש לההוא טוב כגון חשך דכסי לנהורא בכל יומא תשכח נטירו, ואינון נטירון אינון כגון קוצים לכרם ואית נטירון בין נחשים ועקרבים ושרפים, ונטרין ההוא טוב דלא ייעול תמן דלאו איהו ראוי למיעל, ואי לאו ההוא נטירא, כל חייבין הוו עאלין לרזא דאורייתא ובגין דא מאן דאיהו חייביא, וייעול למינדע רזין דאורייתא ותורה

מדרש הכנעה והבדלה והמתקה ריב"ש טוב קמה

ותפלה, כמה נטורא תרעין מלאכי חבלה, נחשים עקרבם חיות ברא מבלבלין מחשבתיה, דלא ייעול לאתר דלאו דיליה ולא כל הרוצה ליטול את השם, יבוא ויטול:

והמלך נורא מאוד, ואור פני המלך מאיר בכל העולמות, עד תחתית התהום, מאור אור אין סוף, רק הכותלים והשומרים מסתירים אור פני מלך, ושולחין מחשבות רעות, קושיות והתרחקות מן המלך, ובאמת הכל הוא אחיזות עיניים, כי באמת כשידע אדם באמונה שלימה, באמת, שכל המלאכים וכל העולמות נבראו מעצמותיו יתברך, כהדין קמציה דלבושה מניה וביה, ואחר שידע אדם דאלופו של עולם הוא בכל תנועה, אז יתפרדו כל פ"א, והענין כי האדם מחויב להאמין ולידע ידיעה ברורה, כי מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מניה, וכל המחשבות והסתרות וכולים הבאין, ומכסין על השכל, יש גם בהם מציאותו יתברך, וכל מחשבה הוא קומה שלימה, וכל המחשבות והסתרות העולין, כולם באים שיתקן את עצמו ואותם, ואם אינו מאמין בזה, הוא מקצר באמונת מציאות השם יתברך, ונשאר בחשך: וכרוזים יוצאים מאן דקטול לחייו יחבון ליה בריתה דמלכא, דא צלותא:

ומי הוא פתי שלא ירצה להתחתן עצמו עם המלך, רק כשבא לחומה ראשונה, ורואה כמה ארכה וחזקה ושאר דברים המבהילים, כל אינון דמפתין לבני נשא בענוגין דהאי עלמא, לאתענגא בענוגין נאופין דהאי עלמא, ומשכי להו במחשבתין בישין, בתר ענוגין ונאופין דהאי עלמא, והאי אל נכר מפתו לבר נש דלעי באורייתא, או דקאים בבי מדרשא, לחשוב כמה הרהורין, ומחשבות רעות, ובכל מחשבות עובר על לאו דלא תתור, והאי אל נכר מפתו ליה, מאי את קאים בבי מדרשא, טב לב למיהך בתר חבורה, אינון דגאו על בני נשא, ומתענגו בענוגין דהאי עלמא: ויש שלבכו נסוג אחור, ויש שהולך כמה חומת זו לפנים מזה, ושם יש שרים רבים חיילות קדושות מלאכי מעלה, ושרפי חיות הקודש, מפזרין חון רב מדריגות קדושות ותענוגים קדושים, ורוח הקודש אל כל הבאים לפנים מן החומת, ולפעמים אחר רואו שיש לו חון יקר, אינו מטריח עצמו ליכנס יותר, אף שראה באמת שעבר כמה חומת ומסכים, ואין שום פגע רע, כי הם הכל הבל וריק, ואין בהם ממש, אבל אחר שכל חומה וחומה גבוה ואיומה מן הראשונה, כדי להבהיל יותר, זבח"י שלמי"ם עלי, הא אנא בשלוה לגבך, לאחזאה לך שלם, על כן יצאתי לקראתך, דידענא דאנת חסר טובה, דהא כען אנת רביא בחילך אי השתא לא תתענג גרמך, אימתי, כד אנת תהא סיב,

ועל דא הטתו ברוב לקחה, ונסוג אחור, וגם כאן יש שרים רבים המפזרים הון עתיק השגות ותענוגים עליונים רוחניים מתוק מדבש, אבל מחמת שיש עוד חומת מבוהלים מאוד בפתוים דקים, ובחכמות זרות, וכמו שעושה השועל מראה עצמו שכבר מת, ובדבר קל יכולין לדחות לשאול תחתית:

אבל בן המלך שאינו רוצה שום דבר, אלא לעשות נחת רוח לאביו אשר בא לחומת ונהרות המבהילים ומסתירים פני המלך, מכניע עצמו מאוד, ובוכה וצעוק אבי אבי חוס וחמול עלי, שלא אדחה מאור פניך משני עולמות הלילה, מלך רחמן כמותך תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, ועל ידי גודל הכנעה שמכניע את עצמו כאין, בלתי ליהו"ה לבדו, ומשתף עמו עם כל הנבראים, שהרי כולם לא נבראו אלא לעשות רצון אביו, ואין בו שום התנשאות על שום דבר, אלא שיעשה רצון אביו, כמו התולעת הניגרר על הארץ, אז על ידי הכנעה זאת, אם הוא בלב אמת לאמיתו, תיכף יש הבדלה, ובדילין ממנו כל המסכים וחומת, כי על ידי הכנעה אמיתית שמפזר כל הונו ומדריגות שלו לחיילות הסובבים חיילות קדושות, והוא נשאר עני ואביון ומשתף עצמו עם כל בעלי חי, אז בדילין כל המסכים ואביו מסיר כל המסכים שנעשו באחיזות עניים, ועל ידי הבדלה הזה בא להמתקה אמיתית עד שנפשו נכללות באור אין סוף שבתוך ההיכלות, ואותיות, וכשמסיר המסכים, וירא כי אין שם חומה ולא מסך והמלך יושב על הכסא ומלא כל הארץ כבודו ב"ה וב"ש חי וקיים לעד עכד"ק בתוספות ביאור משלנו:

ובזה נתבאר לך סוד הכנעה הבדלה המתקה שביאר מרן אלקי **[הבעש"ט]** אשר יש בכל תיבה, כי לתקן בחינות עולמת צריך הכנעה גדולה, שישתתף עמו עם כל נמצא שבעולם, עד שלא יבקש בעצמו שום מעלה יתירה, ועל ידי הכנעה גדולה אמתית, מתקן בחינות עולמת שבכל אות ותיבה, והוא אמירות הלימוד והתפלה, בהבנות פירוש המלות ותפלה כזאת עולה ע"י סנדלפון הקושר כתרים, וכשמסיר המסך המכדיל בבחינות הבדלה שבדילין ממנו מחשבות זרות, מחשבות במילות אשר בכל אות ואות שאומר, דנין אותו למעלה, אם אינו ראוי שולחין לו מחשבה זרה, ונדחה, וכמשכניע עצמו אז בדילין ממנו כל מחשבות זרות ובא למדריגה לומר האותיות באהבה ויראה ודביקות והארה נפלא, ובזה כולל עצמו עם בחינות נשמות שיש בכל תיבה, שכלל הנשמות באו מסוד הדעת, חסדים וגבורות, אהבה

מדרש המתקת הדינים ריב"ש טוב קמז

ויראה, עד שזוכה לסוד המתקה שמדבק עצמו באור אלהות אור אין סוף שבתוך האותיות:

ענין המתקת הדינים

(א) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] כשרואה שיש עליו איזה דינים, אזי ילמד בבקר בדביקה וחשיקה שידבק עצמו אל פנימיות אור א"ס שבתוך האותיות, כי בכל דבור ודבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד, כי בכל אות ואות יש עולמות, נשמות, אלהות, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה, ואח"כ מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבות ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות, ותיכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה של עולמות נשמות אלהות, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה גדולה ותענוג גדול לאין שיעור, בהבינך שמחת חתן וכלה בקטנות והכל בגשמיות, ומכ"ש במעלה העליונה כזאת, ואז נמתקין כל הדינים:

ונודע לבעלי בינה לעשות יחוד גם בשמיעות סיפורי דברים של חבירו, ובספורי ענינים עם חבירו, כי גם שם יש עולמות נשמות אלהות, ותקשר נפשך באלהות שבכל הדברים: משא"כ קול באשה בלתי חיות הם ערוה, ולפעמים כשמתגבר העצבות ויפקח באיזה עסק ובדבורים, והוא ג"כ יחוד קבה"ו, ולפעמים שומע מקול גוי בשוק מה שצריך לו לתיקון נפשו לעשותו, אפילו מהכאות פרסות רגלי סוסים ומכ"ש רגלי אדם יבין אדם עתידות, וכן כשרואה דבר מכוער, או שומע, על הכל ישים דעתו ולבו לשוב בתשובה, ולתקן את אשר עוות: כללו של דבר, אין לך ענין קטן או גדול, בלתי השגחת המשגיה, וכן לפעמים יש לו ביטול תורה ותפלה, ומצטער על זה, יבין וידע שהכל מן השמים לתועלתו, שיתעורר יותר באהבה, ובלב בנשבר כי שויתי ה' לנגדי, אף דבר המנגד אותי, ודבר רע ויסורין הכל הוא מציאות השי"ת, ורצונו מאיר שם, והוא נקבע אצלי בלתי שכחה אלא תמיד בתמידות:

(ב) מסה"ק שארית ישראל: יש טעם לשבח למנהגן של ישראל (כי מנהג של ישראל תורה הוא) בהמנהג שבוכין קודם החופה, בבכיה והתעוררות, עד התיצבם תחת החופה, ותיכף אחר החופה שוברים הכוס, ונעשה רינה דיצה וחדוה, והענין הוא דכתיב הלוך ילך ובכה, נושא משך הזרע, בא יבא ברינה נושא אלומותיו, דהנה יניקת הקליפות נמשך מחטא אדה"ר. ובק"ל שנה קודם הולידו בדמותו ובצלמו, הוליד רוחין וכו', ולכן קודם החופה מתעורר ענין העלאת הניצוצות מעמקי הקליפות שנפלו מרע הנמשך מחטא הנ"ל, ולכן אז הוא בחינת הלוך ילך ובכה, נושא משך הזרע, כי ע"י המרירות והבכיה מוצאים הניצוצות מהקליפה, והוא דוקא בעת שמכסין הכלה, שהיא בסוד עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, והדברים עתיקין: ולכן מפזרים אז האפין [כן הוא המנהג בקצת מדינות] שהוא דבר מר, להורות על ענין המרירות ובכיה הנפל, וגם שהוא לשון דילוג בל"א, לרמוז על ענין העלאת הניצוצין כנ"ל, ולאחר החופה שוברין כוס, שהוא בסוד הפה נשבר, שהוא שבירת הקליפות, ואז הוא בחינת יבא ברינה נושא אלומותיו, הינו שנתעלו הניצוצין לקדושה ויחוד, והוא בחינת נושא עון וד"ל, ואגב מבואר מה שמערבין האפין עם משקה מי דבש ומחזק אותו, ונעשה חמר מדינה, שמורה על המתקת הדינים שדבש הוא בגמטריא ש"ו שהוא ש"ו משופר וזהו ש"ו פ"ר וד"ל, ולכן מעת הבעש"ט ז"ל המנהג שיהיה מי דבש חמר מדינה, להורות על המתקת הדינים:

(ג) מסה"ק דגל מוחנה אפרים: בראותם יחד תכלת מרדכי, כי ידוע תכלת הוא בחינות דין, ומרדכי גימרי' רב חסד, וזהו ששמחה בראותם יחד תכלת מרדכי, היינו שנתאחדו ונמתקו הדינים עם רב חסד, תשועתם היתה לנצח, כי ימי הפורים האלה לא יעברו לעולם, ונזכרים ונעשים ממש בכל דור ודור, כמבואר בשם אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה:

(ד) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] סוד המתקת דינים בשורשן, היינו שימצא בדין וביסורים אלו, שורש חסד, כי הגבורות בשורשן הם תכלית הטוב והחסד, כי הם קו המדה והמצר והגבול הטוב לתת לכל בריה השפעות חיות, כפי אשר יכול שאת, שלא יתרבה ויגרום שבירה, וכן שלא יחטא ויאבד חלקו בעוה"ב וכדומה, הוא כולו טוב וחסד ועל ידי שימצא האדם בדין זה שורש החסד, ויקבל באהבה, אז נעשה באמת הכל חסד, ונמתק הדין

בשורש חסד זה שמצא, כי על ידי זה נתעורר שרשי הגבורות, שהם כולם חסדים, זכרים משפיעים כל טוב:

ובדין קל וחומר נמתקין הדינים בשורשן, כי הדינים בשורשן הכל טוב וחסד, ובהתפשטות נעשין מצרים להצר ר"ל, בצער ויסורים, וכשדנין קל וחומר, סתם דין שבש"ס, אזי נושאים הדינים המתפשטים קל וחומר, מה אם השורש שלי הוא כך, טוב וחסד, מכ"ש אני, שאין אני של אלק אלפי אלפים מן אור הבהיר של השורש, מכ"ש שאהיה טוב, וזה עצמו ההרגש של החסד, אזי נעשה באמת חסד ורחמים, והקשה הרמב"ן איך ע"י תפלה נשתנה הגו"ד, מרעה לטובה, וכי יש ח"ו שינוי רצון, וביותר המתפלל בעד חברו, ותירץ מורי **[הבעש"ט]** זללה"ה, בשם רבו אחיה השילוני שעיקר התפילה למתק דין בשרשו, לקשר המלכות דינא דמלכותא בבינה, ועל ידי מסירות נפש, ושם הוא אדם אחר, ועליו לא נגזרה גזירה, ומורי **[הבעש"ט]** זללה"ה ביארו יותר, כי הגזר דין הוא אותיות, ומפי הקב"ה אינו יוצא רק צירופים טובים רצ"ה יו"ד עש"ר ת"ם עי"ן, וכשמתפשטין לערך המקבל נעשה הכל צירופים לא טובים צר"ה רע"ש או ער"ש דו"י מ"ת ענ"י, וכיוצא והצדיק מעלה בתפלתו, ובדמעות עיניו נתעלין ונמתקין הדינים בשורשן, ונעשה אדם אחר, ומקבל הצרופים, כמו שהם בשורשן רצ"ה עי"ן טובה וכיוצא, הבן הדברים:

(ה) מסה"ק דגל מחנה אפרים: מבואר במ"א על פסוק ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכו', היינו ע"י הכהנים העובדים ה' נעשה הוי"ה מכל ריב וכל נגע והם מהפכים מריב לרבי והוא חו"ב עם הנביעו כמבואר בשם אא"ז **[הבעש"ט]** זללה"ה ומנגע לענג, וזהו כי יפלא ממך דבר וכו' בין דם לדם וכו' וע"י שממשיכין את הוי"ה ב"ה נמתקין הדינים בשורשם, ומהפכים מנגע לעונג ומריב לרבי ומדם לאדם, וזהו ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך וכו' לך דייקא, כי באמת לשונאי ה' הוא קללה ממש, דין ודם ונגע וריב, וזהו שבארתי בפ' שמיני אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו, היינו הבושת יורק על שונאי ה' ללובשם, וזהו ויאהב קללה וכו' ולא חפץ בברכה, ולנו נהפך לנזר, והבן כי הוא ממש מספר ג' אלקים ע"ה, ולכן לנו נהפך "החרן" לנזר ועטרה, והם ילכשו בושת וכלימה "וחרן" אף ה', וידוע שיש שני מיני דיבורים, דיבור א' תורה ותפלה, ודיבור א' לפרנסה, ולקרב את העולם, וזהו ממש שאמר

אא"ז [הבעש"ט] זללה"ה כי זהו גדלות וקטנות להרים את העולם כולו והבן, והוא שרימוז התורה במהרת המצורע בשני ציפרים הם דיבורים טהורים וחיים א' לשון משוך, וזהו ושחט כמו חץ שחוט, על מים חיים אל כלי, והוא הדיבור הגדלות, והשני הוא הדיבור המושלך על פני השדה, והוא מחובר ומוטבל בדם הצפור השחומה, כי צריך לקשרם יחד השני דיבורים סוד גדלות וכו' בכדי לטהר את הנגעים להפכם לעונג לאוהבי ה', ולריב ולנגע לשונאי עובדי השם והבן:

(ו) **מסה"ק דגל מנחה אפרים:** ידוע מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה והיה מרגלא בפומיה תמיד ע"פ חמת מלך וכו' ואיש חכם יכפרנה [משלי ט"ז י"ד] ואמר פי' הפסוק הנ"ל ושורש הדברים כי מפי הקב"ה יוצא אותיות להנהיג העולם וכשבא לעולמות האותיות מצטרפים לפי המקבלים הן לטב ולהיפך ח"ו, וכשיש צדיק שהוא חכם בעולם, ויודע האותיות שיצא מפי הקב"ה, אעפ"י שהם מצטרפים חלילה שלא לטובה, יוכל להפך הצירופים ע"י חכמתו ותפלתו, כמו מן מת תם ומן נגע ענג, הכל לפי האותיות של הגז"ד, וסיפר אא"ז הבעש"ט זללה"ה שכן עשה בזס"ב שראה שיצאו צירופים לא טובים ועשה מהם צירופים אחרים ונשאר רשימתן פחד, והבן זה כי כלל גדול, וזהו ואויביו אלביש כושת ועליו יציץ נורו, ע"ש מה שכתבתי במ"א כמה פעמים, שיוכל אדם החכם העובד ה' להפוך מצירופים לא טובים לצירופים טובים, ולהשליך הצירופים לא טובים, על שונאי ה', וזהו פי' הפסוק אמרות ה' אמרות טהורות, כי מפי עליון לא תצא הרעות וכו', ואעפ"י שלפי המקבלים הם מצטרפים בצירופים לא טובים, מכל מקום החכם יכול להפוך הדבר, וזהו כסף צרוף, היינו האותיות כוספים ומתאזים לצירופים טובים, כאשר יצאו מעולמות החיים והטובים, כי כל דבר מתאווה לשורשו והבן:

(ז) **מסה"ק כתר שם טוב:** בשם הבעש"ט מה שבא בכתבי האריז"ל למתק הדינין בשרשן, פי' כי הגז"ד הוא אותיות ויכול השליח לעשות צירוף אחר, כמש"נ לנח צהר תעשה לתבה, שיהפך מדה"ד למה"ר מן צר"ה צה"ר, וכי תבואו מלחמה אל הצר וכו' והרעותם בחצוצרות, שהוא תואר שמחה הפך תואר לשופר, שהוא חרדה, וע"י שקיבל בשמחה נהפך מצרה רצה ולקשר דין המלכות בבינה, או למצוה בדין שורש חסד בתוך הדין, אז נמתק הדין בשורש חסד זה, ונעשה באמת חסד:

(ח) משה"ק פורת יוסף: [הבעש"ט] פי' הפסוק נצור לשונך מרע וגו' סור מרע ועשה טוב, כי שם ישעיה הנביא חצי זעם וחצי נחמה, משא"כ ירמיה, והיה נענש ירמיה הנביא בבור שהושלך, וכיוצא, על שלא התפלל על ישראל, כשנאמר לו הנבואה לרעה על ישראל, מה שאין כן ישעיה, שמו מורה ישועה וכו', והאדם יכול להפוך חלום או נבואה מרעה למובה, כמו שרואה בחלום מת יכול להפוך לעשות תם וכו', ובענין המחשבות הוא כמו החלומות שהולכין אחר הפה וכו' אם הוא מאמין וכו' וע"כ יכול להתפלל להמתיק בשרשן, כי נצח והוד שם הוא הגור דין וכו' ואין יכול להמתיק: נאמר בע"פ ואין לכותבו, וגם אפשר שהמחשבה או החלום הוא בסוף. ובזה יובן סור מרע יעשה טוב. פי' שיעשה מרע טוב ודפח"ח:

(ט) משה"ק פורת יוסף: וכן שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה ענין להמתיק דינין בשרשן, שאם מוצא בתוך הדין חסד, נעשה חסד באמת ודפח"ח:

(י) משה"ק דגל מחנה אפרים: קבלתי מאא"ז [הבעש"ט] נ"ע זללה"ה שם הוי"ה ב"ה הוא שורש כל החסדים, ושם אלקים שורש כל הדינים ר"ל, ובזה י"ל שרימזה התורה בסיפורים הקודים אצל ויריבו על הבאר, כתיב ויאמר לנו המים, פי' שזה מריבת הקליפות, ויצה"ר לבטלו מעבודתו ית', ויתעורר ח"ו אלקים, שהוא גימ' לנו, ושורש כל הדינים ויכלל ח"ו חסדים בדיון ע"י התגברות הדינים, וזה לנו המים, היינו החסדים שהם בחינת מים יהי לנו, היינו שיהיה נעשה ח"ו אלקים גימ' לנו, שהוא שורש כל הדינים, וראה יצחק בהשתדלותו לבטלם, וכשחפר עוד באר אחרת ולא רבו עליה והפעיל פעולתו הזכה אז בשלימות ויאמר כי עתה הרחיב, שנעשה הרחבה ה' לנו פי' שנמתקו כל הדינים שהם שורש לנו גימ' אלקים, ונכללו בחסדים ורחמים, שורש שם הוי"ה ב"ה. והבן:

(יא) משה"ק מאור עיניים: ולפ"ז צריך להבין למה אינו יכול הצדיק לעשות לעצמו כך, דהיינו כשיש לו יסורים להעלות הדינים אל הכינה, הגם שארו"ל אין חבוש מתיר א"ע מבית האסורים, מ"מ צריך להבין למה הוא כך, אך הטעם הוא, כי אינו יכול לעשות זה רק בדעת, ואיך יעשה כשנוטלים ממנו הדעת והמוחין שלו, לכך אינו יכול לעזור לעצמו כלום, ומטעם זה הוא

מצוה גדולה שאחרים יתפללו בעדו ויעלו הדינין. ולהבין איך נתקנים הדינים בשרשם, גם מהו לשון מסמרהא דינים נפקין, כי הנה יש חמשים שערי בינה, והמ"ט שערים הם נקראים סמרהא, ושם הוא מקום מוצא הדינים וכו', אבל בשער הנ' שהוא נקרא אי"ן שם הוא רחמים גמורים ואין שם דין כלל, ולכן כשמעלים הדינים אל שער האי"ן נתקנים, כמאמר הבעש"ט נבג"מ כי בדבר שאין לו שטח אינו שייך שבירה וזשארז"ל ר' חלש, על לגבי ר"ח כו' אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידי ואוקמיה, ולהבין מה ענין הב לי ידך דוקא אך דארז"ל ע"פ והיה לך לאות על ידך דרשו רז"ל יד כהה שהוא השמאל, וידוע שהחסדים נקראו ימין וגבורות נקראים שמאל, וזהו שאמר ליה הב לי ידך, דהיינו הגבורות כנ"ל, ואני אעלה אותם, שאני הוא בדעת השלום, והדעת כלול מחו"ג כנודע, ולכן בהדעת יכול אני להמתיק בהחסדים את הגבורות, אבל אתה בעצמך לא תוכל לעשות כן, כי ניטל ממך הדעת ואתה תקוע בדינים וגבורות ר"ל:

ענין הסתכלות

(א) **מסה"ק צוואת הריב"ש:** וגם לא יסתכל בפני בני אדם, אפילו כשמדבר עמהם, אם מחשבותיהם אינם דבוקה תמיד בבורא יתרו, כי יהיה לו פגם בנפשו מחמת ההסתכלות, ובכני אדם כשרים שמחשבותיהם דבוקה בבורא יתברך, יסתכל דייקא שמכח זה יקנה קדושה נוספת בנפשו:

(ב) **מסה"ק אמרי צדיקים:** בשם הבעש"ט זי"ע וצפונך תמלא בטנם, שיש למנוע מלהסתכל בדברים המגושמים הטובים, ומכש"כ מלהסתכל בנשים יפים, שהוא מסתכל בעבור חמדתו, ונמצא בזה הראיה עובד א"ע, וזהו כעובד ע"ז ומה ההרהור בא לו חס ושלום עבירה בלילה, ונותן כח בקליפה, ונתעברו ממנו, זהו וצפונך, מה שאתה צופה בעבורך, דהיינו על אשה ביפיה, שאינך מסתכל אלא

בעבורך, ובוזה הראיה נותן כח בהם, ועוד אם יעשה זה קודם שיולד בן, יהיה זה הבן שרשו בכחם, ע"ד מ"ש האר"י ז"ל כבד את אביך, לרבות את אחיך הגדול, והטעם שאח הגדול, הוא כמו ענף הגדול שבאילן, וענף עצמו יוציא עוד ענף אחר, נמצא הענף יש לו יניקה, מן הענף הראשון, כן אח הקטן, יש לו יניקה מאח הגדול, לפי זה אם נותן כח מעיקרא בקליפות, ואח"כ נולד לו בן, אזי בזה הבן הוי כמו הענפים הנ"ל, שעיקר הכח הוא בהם, והבן הוא כמו יתרון, וזהו והניחו יתרים לעולליהם:

אלא כך יש להתנהג בהסתכלות, אם הסתכל בפתע פתאום על אשה יפה, יחשוב במחשבתו, מנין לה זה היופי, הלא אם היתה מתה, לא היה לה עוד זה הפנים, אם כן מנין לה זה, ע"כ זה בא מכח אלהי המתפשט בה, הוא נותן לה כח היופי, והאדמימות, נמצא שורש יופיה הוא כח אלהי, ולמה לי למשוך אחר החלק, טוב לי להתדבק בשרשא ועקרא דכל עלמין, ששם כל היפויים, וכן כל מה שמסתכל בשאר גשמיים כגון בכלי, יחשוב מנין בא לכלי זה הנוי והצורה, ע"כ חומר הוא הפסולת והנוי והצורה הוא הרוחני והחיוני מזה הכלי, והוא ג"כ חלק אלהי ממעל, וכן כשאוכל, יחשוב, שהטעם והמתיקות של דבר המאכל ההוא, הוא בא מכח חיוני, והמתיקות של מעלה שהוא חיותו, ובדומם יש גם כן חיות שאנו רואים שיש לדומם ההוא קיום ועמידה נמצא שיש בכ"מ חיות אלהי ממעל ואם מסתכל כך נמצא מסתכל במחשבה, ואין הסתכלות שלו, אלא הסתכלות בעבור א"ם ב"ה, וזה טוב לבטל ההרהור אם יחשוב כך כל היום:

ויזה הוא כלל גדול דמה שחושבין ביום זה במחשבה, סליק אל רעיונים בשינה וחלום, בזה יזכה לראות בחלום החיוני של הגשמי הוא גופא, שביום אינו רואה אלא הגשמי, ובמחשבתו חושב שהרוחני מלוכש בגשמיים, אבל בחלום רואה הרוחני ערום מבלי לבוש, והטעם כי החלום הוא מל' עתים, חלום הוא לשון חזק, והענין כי ביום החיוני שבאדם הוא חלש שהוא מקושר בגוף, לכך אינו רואה החיוני של הדברים הגשמיים, אבל בלילה החיוני שבאדם מתפשט בתוך הגוף, אז החיוני הוא חזק, לכן יכול לראות החיוני גופא, מזה יכול האדם לבא למדריגות הנבואה, ולכן כתיב בכל הנביאים בחלום אדבר בו, אבל מרע"ה היה רואה בהקיץ חיונו של הגשמי, וזה שאמר דוד אני בצדק אחזה פניך גופא בלילה, כי אחזה מלשון חזיון לילה, ומה טעם כי אשבעה בהקיץ תמונתיך, תמונה הוא רמוז על הצורה כלומר כשאני

מסתכל בדבר גשמי אין אני מסתכל על גשמיותו לבד, אלא אני מסתכל שהתמונה דהיינו הצורה והחיוני שלך הוא, והוא מלבש בגשמי החוץ, וזה החכם עיניו בראשו, ר"ל על הראש של הדבר, דהיינו על רוחנית והחיות, וזהו ראש דברך אמת, וזהו והמתנשא לכל ראש (ד"ה א' כ"ט) ועיין הזוהר רישא דכל רישין:

(ג) **מסח"ק אור המאיר:** המשל ששמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה וגם מצאתי ראיתי בספרים זה המשל, מלך אחד היה לו ארמון מפואר, ובו כמה היכלות זה לפניו מזה, וכמה מיני שומרים העומדים במשמר המלך, לבלתי תת לכת יוצא ובא, כ"א ברשות המלך, והנה בעם הניגשים ורוצים לבא אל חדר המלך פנימה, יש כמה גוונים, וכמה בני אדם, כת אחד מפחותי הערך, תיכף מתפחדים משומרי המלך, ובורחים מלפניהם, ולא באלה חפץ ה', וכת ב' אינם מתיראים ומתפחדים ממשמר החיצונים, כי נותנים עצות לנפשם לשחד אותם בכסף מלא, ע"ד מאמרם יחייב פרומה לצדקה והדר מצלי, ואזי יכול לבוא לפניו מהשומרים, אמנם יש עוד סיבה אחת המעכב אותם מלראות את פני המלך בחדר לפניו מן החדר, כי בבואם לשם, בראותם גנוי המלך וכל דבריו המופלאים ונוראים ורמים הגנוזים לשם, שלא ראה כזה מעולם ומתענג את עצמו מדברים הנפלאים, עד שנשאר שקוע לשם, ואבד טובה הרבה, שאינו רואה את המלך בעצמו ובכבודו, את פניו המאירה:

אמנם כת המוכחרת שאינם מרגישים מטובת הנאת עצמם, כי אם לראות כבוד מלך בעצמו, ובבואם לחדר מלך פנימי, אפילו בראותם כל מחמד עיניהם, מדברים נפלאים אשר לא ראו מעולם, על כל זה אינו ספונה וחשובה למאומה, נגד תענוג הגדול, תענוג כל התענוגים, ורצונו וחפצו לראות כבוד המלך בעצמו, וכלום חסר מבית המלך, ובו נכללות פרטיות כל התענוגים, ומי שעיניו שכל לו, יבואר הנמשל מעצמו מול זה, יש לרמוז בדברי דוד המלך עליו השלום, ובאלוהי, כלומר, בשביל אלוה שאני משתוקק בכל מגמתי ומאמצי כח לראות המלך בעצמו, לכן אדלג שור, כל הסתכלות אינם חשובים וספונים לפני לכולם נגד עצם התענוג בראותו כבוד מלכותו יתברך, והכלל את זה ישים המשכיל אל לבו בהקרה לו לפעמים איזה הסתכלות באמצע התפלה, אין זה כי אם דרך נסיון, היעמוד בקיום מחשבתו המהורה, בהתלהבות ודביקות הבורא ב"ה, או ינטה חס ושלום להתענג את עצמו מאיזה פ"י הנופל לו, או איזה הסתכלות אחר, כעין נבואה וממילא יפרד

מדרש   הני תרי בדחי   ריב"ש טוב   קנה

מקדושת מחשבתו המהורה כאשר מאז, ובוזה יכול האדם לראות פחיתת ערכו, ע"כ מי שרוצה לגשת אל עבודת הקודש באמת ובתמים, ישים את לבו ורוחו ונפשו בתורה ובתפלה לבנות בתים רק לצורך גבוה, וכמבואר, והאל ברוב חסדו יורינו דרך עבודתו באמת, אמן:

ענין הני תרי בדחי

(א) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה פי' הש"ס הני תרי בדחי שהם בני עוה"ב, שהיו מתייחדין כל ענייני בני אדם, שהיו רואין בהם והם ייחדו במל' מעשה הזה וקשרו אותם למעלה בשרשה, ומי שהוא עצב שלא יכלו לקשרו למעלה שמחו אותו בדברים עד שייחדו וקשרו כל המדריגות שהם במל' בשרשן וכו' והבן. ועפ"י שאלה נאמר לו והשי"ת יכפר:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין מלתא דבדיחותא קודם הלימוד כי החיות רצוא ושוב, והאדם הוא בסוד קטנות וגדלות, ועל ידי השמחה ומלתא דבדיחותא, יוצא מקטנות לגדלות, ללמד ולדבק בו ית' וכו' ודפח"ה: וכן שמעתי בשמו והני תרי בדחי שהי' מפקחים צער האדם ע"י מלתא דבדיחותא, ואז יוכלו לקרבו ולהעלותו וכו' וכעין זה שמעתי, את יצחק והעלהו לעולה, כי ע"י הצחוק לש"ש מעלה כל ימי הצחוק של בחרות ג"כ למעלה, וכן ויקח את שני נעריו עמו, ר"ל להעלות שנים של נערות ג"כ עמו. ודפח"ה:

ענין הסתרה

(א) **מסח"ק דגל מחנה אפרים:** שמעתי משל מאא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, למלך שעשה מחיצות רבים באחיות ענים, זו

לפנים מזו, וגם סיבוב מן כותל לכותל נהרות, וגם חיילות רבים מבוהלים, וגם דובים ואריות ושאר חיות מבוהלים, בכדי שיראו מגשת אליו ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, והמלך הוא נורא ומלכותו בכל משלה, ואור פני המלך מאיר בכל העולמות, וכבודו מלא את הארץ, רק הכתלים והסובבים הם המסתירים את פני המלך, והוא באחיזת עיניים, וכרוזים יוצאים כל מי שיבא אל המלך יתן לו המלך עושר וכבוד, ויהיה שר אצלו עומד בהיכלו, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה ראשונה ורואה כמה ארכה וגבהה, ושאר דברים המבהלים לבבות בני אדם נסוג לבבו אחור, ויש מהם שהולך כמה חומות זו לפנים מזו, ושם יש שרים נכבדים ממונים מאת המלך מפזרים ממון רב לבא לפנים מן החומות, ולפעמים אחרי רואו שיש לו כל הון יקר, וכביר מצא ידו, ואצרות ממון, נסוג אחור, אעפ"י שראה כבר, שהלך כמה חומות ונהרות, ואין שם פגע רע ואין מים ואין חומה, מ"מ אחר אשר כל חומה וחומה גבהה ורחבה מראשונה ואיומה כדי להבהיל יותר שלא יקרב מי שירצה אל המלך:

אבל לבן המלך אשר מעיו המו אל אביו, וגם רחמי אב על בן לקרב אותו לאור פניו, אשר באור פני מלך חיים נצחיים תמיה, ומאור פני המלך, מי שזוכה לראותו את זיו פניו מבחיקים ומאירים בכל העולם, וממנו יגורו כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כמו מפני המלך בעצמו, ורשות בידו להמית ולהחיות, לאסור מלכיהם בזיקים, ולפתוח ולהוציא אסורים חפשי, בכח אור פני המלך, ובוודאי בן המלך כח האב בבנו, בחכמה, וכשבא לחומות ולהנהרות וחיילות ודובים, וכל המבהילים ומסתירים את פני מלך, תמה עצמו למאד, מה זה מלך רחמן כמותך, כרחם אב על בנים, תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, אנה אני בא, וצועק אלי אלי למה עזבתני, ובכח לבבו הבוהק והנשבר לבוא אל אביו, מוסר עצמו, ודוחק עצמו בכחו לדלג על החומות ונהרות, ומפזר כל הונו לחיילות הסובבים שמה ובראות אביו געגועיו ומסירת נפשו, ושועתו עלה באזני אביו המלך, והסיר האחיזת ענים הללו, וירא כי אין שם חומה, ולא שום מסך מבדיל, רק ארץ מישור וגנות ופרדסים, והיכלי עונג ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר, וכל מיני מזמרים עומדין, והמלך יושב על כסא מלכותו, והארץ האירה מכבודו וירא ויפול על פניו:

ויאמר אהה אדוני המלך, אבי ומלכי, מה זאת, ומה זה אשר הסתרת פניך ממני, הסתרת פניך הייתי נבהל, מחילותך ומחומותיך

ושאר דברים המבהילים אותי, וכמעטי אשר אבדתי, ויאמר המלך קום בני חביבי, ויושט לו שרביט הזהב אשר בידו, ויחזקהו וילבישהו הודו ואורו, ולבושו וכתרו נתן בראשו, ואמר לו לא למענך ועליך עשיתי את כל זאת, רק למען נסותך, ולדעת את אשר בלבבך, יראתך ואהבתך אלי, ועתה בני אהובי עבור בכל העולם, והנה מהודי נתתי עליך, ואורי על פניך מאירים, ולבושי תלביש, וכתר יתן בראשך, למען דעת כל הארץ כי בני אתה, ולהסתרות ופחדים הכל אשר ראית, המה שלא יקרבו אלי שונאים, אשר אינם רוצים במובתיך, והמגדילים עליך, ואינם רוצים במלכותך, והמה רוצים לירש את מלכותך, כי יודעים הם, כל זמן שאתה חי, מלכותם לא יכון בידם, לכן אם יבואו לפני, ילשינו עליך, במעשים הנעורים אשר הלכת עמם, ואחרי עצתם בבית המשתה, וכמעט היית בכל רע, לולא שמעת עד כה לעצתם הרעה, להדיחך ממני, והם ישלטו במלכותי, ועתה בני אל תירא ואל תחת, כי אורך אורי, ומלכותי אשר בכל משלה, לך היא, ולך ישתחוו כולם, אחרי שובך אלי, ואחרי ראותי געגועך אלו, והם לא יבואו לפני, לראות את אור פני, כי לא יכולו מפני גודל המחיצות, והסבובים והפחדים המבהילים, וכטוב בעיניך תעשה עמם, כל גוי אשר לא יעבדוך, וצרת עד רדתה:

והנמשל מובן, וזהו קומו אורי, כי בא אורך פי' לשון הסתלקות האור, כמו כי בא השמש, כדי שעליך יזרח כבוד ה', כי הנה החשך והמסכים המבדילים יפלו על הבאים ללחום עמך, אבל מי שיוודע שכל הדברים המסתירים את פני המלך, אין זה הסתרה, כי מלא כל הארץ כבודו, וצועק בלב נשבר אל אביו, זה הקב"ה אחר אשר הוא יודע, כי מלך רחמן הוא, ובחסדו ברא את כל העולם, ורוצה שיכירו את אלהותו, ויודע שנשמתו נחצבה ממש ממנו, כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים, וכלום אדם נופח וכו' א"כ למה הוא מסתיר א"ע, ומשבר את לבבו הרם, ומתוודה על הטאיו, וצועק ובוכה, ועי"ז נשברו החומות של שקרים המבדילים בינו לבין אלהינו, והנה אור פני המלך עלינו ויסר עלינו עון וילבוש אותו מחלצות, וישים את צניף הטחור על ראשינו, שהם מוחין עילאין של חיים נצחיים, ומהודו ואורו נמשך עלינו, זהו אור התורה הקודשה, כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים, וכח והיכולת בידינו לעשות ולמלוך ולהמית ולהחיות כמ"ש בש"ס שצדיקים דומים להקב"ה, הקב"ה מחיה מתים וכו', מה הוא רופא חולים, וזהו אשרי העם יודעי תרוע"ה לשון שביר"ה, ה', פירוש שמבינים שכל המסכים המבדילים

הם מאת ה', והם ממש רק אחיזת עיניים, באור פניך יהלכון, ובאור פני המלך חיים, והמסכים המבדילים, הם נזרקים על האויבים, כמו בפני המן חפו, אשר ראיתי כתוב בספר, במגילות ספר, בכדי שלא להסתכל בפני המלך, לכן כסה המלך את פני המן, כי באור פני המלך חיים, והוא בוודאי לא יחפוץ המלך להחיותו, כי אם במיתתו, אחר אשר תבא המלך עלבון המלכה, כמ"ש הגם לכבוש את המלכה וכו', ויש בזה עוד דברים עמוקים, ואי"ה כשיהיה רצון מאת ה', אבאר:

(ב) מסה"ק לקט אמרי פנינים: שמעתי ממורי [הבעש"ט] שאם ידע האדם בידיעה ואמונה שלימה, שבכל הסתרות ומחשבות זרות, הקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כי בידיעה שאדם יודע ומאמין בכל תנועה והירהור, דבר גדול, ודבר קטן, שם הוא אלופו של עולם, חיות אלהות, מיד יתפרדו כל פעלי און, והרע נופל למטה, ונתגלה האור וחיות אלהות, וכן אפילו רשע גמור המתלהט לדבר עבירה, הרי גם בחטא גנוז אלופו של עולם, חוץ מחטאת ע"ז, דכתיב חט"ת הסר אלף, ואם הוא מתיישב בדעתו האיך אכעיס את בוראי בפניו ובהיות שהוא מחיה אותי והוא אתי עמי ממש ואיך אעשה הרעה הגדולה וכן בענין תאות המותר, צריך להיות בקדושה ובענוה ובהיות אלהות, ואם היה בניקול היה מתבטל הרע, וחלף הלך לו, והיה נתהפך לאיש אחר, ולאש קדוש ודביקות אהבת הבורא יתברך, אהבה בתענוגים אמתיים, ובקל לו להשיג מדריגות רוח הקודש, רוח ה' הניחהו, אבל לפעמים ואנכי הסתר אסתיר, שאסתיר גם את הסתרה, עד שאינו מרגיש שום חיות, ואינו יודע, ונשכח ממנו שהקב"ה שם אתו, וזה הוא לו, כי פנה אל אלהים אחרים בהסתלקות אמונה ובטחון ואז חל עונש, אבל כל זמן שאדם דבוק באמונה שלימה בבוראו, לא יארע לו שום רע, אלא אהבה וחיבה:

ישמעתי ממורי [הבעש"ט] ענין אמר אויב ארדוף א'שיג א'חלק חמשה אלפין ששם בצר, ואויב מסתתר שם אלופו של עולם, וכן בכל הצער והרדיפות שיש לצדיק מן ראשי ערב רב, הכל גנוז שם אלופו של עולם, אף רודף הידועה, יש בו שם סא"ל, ואחר שידע האדם, שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו, בכל רגע ובכל שעה, אפילו כשיושב בשוק ומדבר עם נכרים, הכל יתבונן שיש שם מציאות אלהות, ולא ישקר ולא יעשה רמיה בשווקים וברחובות,

אבקשה את שאהבה נפשי בשמירת המהשבה, להיות קדוש ובפרט בעת תורה ותפלה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות, שהם לבושין וכסוין שגרמת בעוניך, שהקב"ה מסתתר אצלך, בכמה כסוין ולבושין כאלו, אבל אחר שתדע ששם הקב"ה אלופו של עולם, ותשבר לבך בהכנעה ובאין לפניו, אזי יסתלקו כל הסתרות, ותאיר עליך אור א"ם אלהותו יתברך:

(ג) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה א"מר א"יב א'רדוף א'שיג א'חלק, שיש ה' אלפין, כי אלופו של עולם נסתתר בו, כדי שיקרב יותר לעבודתו יתברך וק"ל:

(ד) **מסח"ק אמרי צדיקים:** שמעתי משל נפלא על עונש הצדיקים בעוה"ז, והם כאלו הקב"ה מרחיק מהם ח"ו, ד"מ אדם שיש לו בן קטן, ורוצה להרגילו לילך, מעמידו על רגליו על הארץ, ונתרחק ממנו מעט מעט, וקוראהו שילך הקטן אצלו שיעור מועט, וכאשר בא התינוק אצל אביו, אזי מתרחק אביו עוד ממנו, והולך התינוק עוד אצלו, ועושה האב כזה כמה וכמה פעמים, עד שמרגילו ובא לגדר ההליכה הגונה, ונבין מזה המשל, כי כל מה שמתרחק האב מהתינוק תמיד, הוא כדי שילך התינוק עוד לחלן, משא"כ אם לא היה אב מרחיק מהתינוק כשבא אצלו, בפעם הא', היה התינוק נשאר עומד במקומו, ולא היה הולך לחלן עוד, והנמשל מובן מאליו, שהקב"ה רצונו תמיד שהצדיק יעלה ממדרגה למדרגה ע"י מעשיו, לכן הקב"ה מתרחק תמיד ממנו, ומענישו תמיד, ועפ"י מפשפש במעשיו ומתחזק בעבודתו, ועולה תמיד במדרגה עליונה ור"י **הבעש"ט** נתן סימן לזה, והוא ינהגנו עלמות:

(ה) **מסח"ק אוצר החיים:** שמעתי ממורי [הבעש"ט] משל קודם תקיעות שופר: מלך אחד עשה כמה מחיצות, וחומת ברזל סביבו, זה לפנים מזה, וגם חיילות רבות, דוכים ואריות, בכדי שייראו מגשת אליו, וכל מה שעוברין חומה אחת, מפזרין הרבה הון רב, מדרגות גדולות עצומות, השגת רוח הקודש והשגת רזי תורה, והכסיל סובר שדי לו בזה, ולמה לו למסור נפשו, לעבור עוד חומות עצומות, אשר על כל חומה מנוים הרבה יותר מן הראשונה, ויש חוזר בשני, ויש שעמד בשלישי, אבל בן המלך, ברא דמלכא קדישא, מעיו המו על אביו, ובן המלך כשרואה כמה חומות ומחיצות ונהרות,

ודובים וחיות רעות מסבבים המלך, אמר מה זה, מלך רחמן, תסתיר עצמך בהסתרות כאלה, וצועק ובוכה אל"י אל"י למה עזבתני, וכל ההון יקר משליך לארץ, כי כל חונו ורכושו לראות פני המלך, וכשבא לפני אביו, אמר מה זה אבי, שהסתרת בכמה מחיצות של ברזל, מחשבות רעות ופניות, שכל אחד מחיצה של ברזל, מדוע דרך רשעים צלחה, כל עוד שמרשיע יותר מצליח יותר, ואביוני עמך דוים וסחופים יורדים, ובאמת מי שיש בו דעת יודע ורואה יהיה הצדיק, צדיק וישר הוא, הכל בהשגחה למוב, ומאיר בהארה נפלאה לא יכיליהו הרעיון, מתוק מדבש לדורשי יחודך, בהרחבת הדעת, וכל היסורין שעוברין עליו טובים הם, בהירים הם, כי לית אתר פנוי מיניה, ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, ואין שם מחיצה, אלא הכל גנות ופרדסים, משוררים עומדים ומזמרים לפני המלך, וכשבא למדריגות אין, אפר, נשרפין כל מחיצות ברזל, ומה שהיה מטמא ומרחק טהורים מטהר טמאים, כעין תיקון עתיד, רישא דעשו, ראש פתנים אכזר, כמום עמדי, והבן, והכל מתוקן לסעודה, והאלילים כליל יחלוף, וכל טוב וטהור, וגר זאב עם כבש, והבן סודות אלו שגלית לך, ממרן אלקי ריב"ש זצ"ל:

(ו) **מסח"ק כתם אופיר:** ויהי אמן את הדסה, היא אסתר בת דודו, ועיין שער הירח, שאבות עולם הניחו הרושם שלהם בבאר שחפרוהו, בסוד נקודת ציון, ושם אות ש', אות אבות נקראין הדם, והמלכות מצד קבלת רושם האבות, ביסוד נקראת הדסה, וכל נפש מישראל לוקח חלק מרושם זה שכרוה נדיבי העם והאבות, ויש לכל אחד מישראל סימני האבות גומלי חסדים מאברהם, ביישנים מיצחק, רחמנים מיעקב, ונקודה זאת נעלמת ונסתתרת, ובכל החוה אין שום מציאות, אלא שהוא מסתתר ומשתני לגבי חייבא, כמו שאמר מרן הריב"ש טוב שאם ידע אדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה כלל, כשידע אדם שאלופו של עולם ממש בכל תנועה יתפרדו כפ"א, ואמר ואנכי הסתר אסתיר, שיסתור מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה, אעפ"כ ואנכי כתיב, עיין תולדות:

והאיש הנלבב נאמן המאמין, שאין שום מציאות קטן וגדול, בלתי השי"ת, נאמר ויהי אמן, מיוחד בכל דבר יחוד של יאהדונה"י אמ"ן את הדסה, על ידי אותו נקודה דינה מסתלקת, ולא נפגמת, ועל ידו מיוחד קבה"ו, אפילו בהסתרה, ומפרש אותה נקודה רושם האבות,

הדסה היא אסתר שמסתתרת ונעלמת בכל המדריגות, וזהו שמתמה בפסוק הלא על כי אין אלהי בקרבי, והיתה התשובה ואנכי הסתר אסתיר שאין שום מציאות אפילו בהסתרה של הסתרה גם כן אנכי, והיא אסתר בת דוד, ידוע מסוד דוד משם מרן הריב"ש טוב ובעת של הסתרה נתקשרת ונתעלמת באור א"ס, ומשם משפעת לעמו ישראל המאמינים בהש"י באמת, ועיין בסוף, ספר פורת באגרת של מרן [בענין ביאת משיח] בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויפוצו מעינותיך החוצה, מה שלמדתי אותך, ויוכלו גם הם לעשות יחודים וקישוטי השכינה, וזהו ויהי אמן שהיה מיחד יחודים בכל מקום שמסתתר שם איזה ניצוץ, והנערה אע"פ שהיא מסתתרת בגלות בכמה הסתרות, היא יפת תואר בחכמות, ורזי התורה, חכמת אדם תאיר פניו, וטובת מראה ברוח הקודש, ששורה על הקדושים אף בגלות כמו הגאונים והראב"ד ורמב"ן ומרן האר"י ומרן הריב"ש הטוב וכיוצא לאלפים שהשיגו רוח הקודש טובת מראה בהסתרות הגלות:

(ז) **מסח"ק כתם אופיר:** מגילה נקראת בלילה וביום, שאין דבר קטן וגדול, הן בחשכות הגלות והלילה והסתרה, והן בבקר אור שיהיה בלתי אורו והשגחתו ומציאותו יתברך, בכל תנועה הן לטב או למוטב, הכל מאורו ומהשגחתו, אלופו של עולם ממש בכל תנועה, ומלך עליון כסות ולשון שינה לכבוש את המלכה כידוע ממרן הריב"ש טוב סוד וידוי אשמנו, אשרי עין ראתה כל אלה עיין בתולדות. [אתנו תמצאנו בענין גלות במאמר א' עיי"ש משל נאה]:

ענין הרחבה

(א) **מסח"ק היכל הברכה:** למען ייטב להם ולבניהם ולעולם: ואלו היו ישראל כולם נוטים אל אור השכל, ולא אל הגשמיות היה הקב"ה משפיע לכל אחד רב עושר, ונכסים ומקנה רב, ורב תבואות, וכסף וזהב, והם היו מייחדים בכל תנועה יחודים גדולים, ובזה היה עילוי רב לאותן הניצוצות, והיה קירוב הגאולה של ימות

המשיח, כמו שאמר משיח למרן הקדוש הריב"ש טוב כשיתפשט חכמתך בעולם שלמדתיך, וידעו גם הם לייחד בכל תנועה כמותך, ועכ"פ לידע שאלופו של עולם ממש בכל תנועה, אזי יהיה קירוב הגאולה, ויבוא משיח במהרה, אבל מחמת התגברות החומר הגשם שיהיה נוטה אחר הרע, ורם לבבך, בהכרח טוב יותר לידון בדוחק וביסורים, שלא יאבד עולמו חלילה, ועל ידי כן אריכות הגלות, עד ירחם ה' מהרה, ויקבץ נדחננו, כמאמר מרן האר"י הבעש"ט, יחבק לב בעלה, ביחוד הוי"ה אלהי"ם, וביסודא דילה, כשמעלין מדרגה התחתונה, יותר חשוב לפני השי"ת מן כל, כי בזה נתבער רוח אלהים אחרים, ורוח הטומאה, ונעשה חיבו"ק, יחוד הוי"ה אלהי"ם, ובזה היה צריך להשפיע לישראל עושר ונכסים וכסף וזהב, אבל יש חשש וכו' על כן דעביד נייחא לשכינתא, יהא כתיש כתישין, כזיתים דורך אותם ביסורין, ודוחק למחוי נייחא לשכינתא ברוחיהון דצדיקייא, שיהיו כולם צדיקים, זהו כוונת אמרי קודש מרן [הבעש"ט] שמקצר שם הרבה:

ולפעמים יש יוד נחה, ויוד מתנועע, ונחה מורה על עוה"ב המנוחה, ומתנועע מורה על עליות מ"נ בהרגש גדול, ובשמחה, שיוצא מחושך לאור, ולפעמים מורין שניהם על עולם הזה, כי עולמך תראה בחיך, שיהיה לך כל טוב והרחבות הדעת, בעולם הזה, אבל לא תתפעל מזה, אלא עולמך תראה בחיך בהארה נפלאה, בחיות אלהות, באור המצות והתורה ודבקות, עד שיהיו פניך מאירין כשמש ופניך בוערת כלפידים, וזהו ייטב בחירק דכאן, וכיוצא בו, דקאי שניהם בעולם הזה, חירק, וזהו אם תיטיב שאת, שתתקן תרין יודין לטוב, שיהיו עין הדעת כולו טוב, שאת, ולאברם היטיב, שהעלה הניצוצין, ונדלק בו אור עוה"ב, בחייו, וכל לישנא דייטב בצירי, דכוותיה, יוד ראשונה דצירי עוה"ב, אורות רוחניים, והשני העלאות מ"נ דעולם הזה: היטב בצירי בחד יו"ד, דקאי על עוה"ב, לעתיד לבוא, איטיב עמך בתרי יודין, קאי על עוה"ז, שיהיו לו בעוה"ז שני עולמים, צדיקי דאכלו בהאי עלמא תרין עלמין, עולמך תראה בחיך: וייטבו דבריהם לכרות ערלתם, להיות להם חלק בעוה"ז, ובעולם הבא, במיטב הארץ ביוד דקאי על עוה"ז, כי פתח כתיב: וייטב אלהים למילדת, בינה מלכות תרין עלמין: ייטיב ה' עמנו עוה"ב, ועוה"ב בעוה"ז, ועוה"ז וזהו תלתא יודין, והטבנו לך חסר יוד, כי לא קאי זה הבטחה אלא על דושנה של יריחו, שניתן להם לשעה, להטיבך באחריתך לא קאי אלא על עוה"ב, באחריתך לכך

חד יוד בצירי, וכן והטיבך, והרבך קאי על עתיד, כמבואר בפרשה, ועל כל זה עמוד אחי והתבונן, ותנו כבוד להשי"ת ולהתורה:

ענין השנה

(א) **מסח"ק פורת יוסף:** כלל גדול שצריך לדבק עצמו, לקשר מחשבתו ונשמתו אל שורש התורה והמצוה, דהיינו פנימיות התורה והמצוה, אשר הוא עושה, דאל"כ הוא עושה ח"ו קיצוץ ופירוד בנטיעות, וכאשר קבלתי ממורי [הבעש"ט], וכן מצאתי בחסד לאברהם (נהר י"ד) וז"ל כי הנשמה הוא מעצם הבינה, והתורה הוא מה שנשפע מהבינה ולמטה בת"ת וכו' וכאשר מקשר ומייחד נשמתו במקורה במקום התורה, ישיג משם דברים סתומים ונעלמים וכו' ובזה מבואר כוונת לימוד לשמה והבן:

(ב) **מסח"ק פורת יוסף:** ושמעתי ממורי [הבעש"ט] בענין כל הנוטל מל' לבד וכו', כי כל הדברים הניכרים נק' מל', ושאינו מושג הוא למעלה מן מל' וצריך להבין שיש למעלה ממנה וכו':

(ג) **מסח"ק מאור עיניים:** ויצא יעקב מבאר שבע, מבחינת סתימת התורה להביאה לידי התגלות, על ידי הבירורין שהלך לבחינת חר"ן, שהוא מקום קליפות שהיה התורה מכוסה ומלוכשת בהן, וכל זה לעשות הכנה לדורות הבאים, שיכלו להשיג השגות התורה בהתגלות, מה שהיה בהתכסות וכמ"ש בשם הבעש"ט זללה"ה נבג"מ, שמה שרדף לבן אחר יעקב, הוא כי עדיין נשאר אצלו התלבשות התורה ההוא, שהם אלו הפסוקים שנכתבו בתורה, איך שרדף לבן אחר יעקב, ואיך שנתווכחו זה עם זה, עד סוף הפרשה כל הענין, שזאת התורה שבאלו הפרשה נשארו עדיין בהתלבשות אצל לבן, מה שלא בירר עדיין יעקב, וסיבב הקב"ה כך שירדוף אחריו, להביא אליו את התורה שעדיין לא נשלמה להתברר, ששם בהשיגו את יעקב על ידי דיבורו עמו, אלו הדיבורים שנכתבו, שם בירר יעקב גם זה עד שלא

נשאר אצלו כלום, וכל מה שעשה אצלו לבן בכל העניינים הכתובים במקרא, היה הכל תורה, ועסק העבודה לשמים, לגלות התורה מבחינת חר"ן, שהוא עומק הקליפות ועומדת להביאה לידי התגלות הקדושה, לכוללה לתורה עליונה, ועל כן נאמר בהגיעו סמוך, ויגל את האבן מעל פי הבאר, שהוא סוד אבן נגף, שהיה מכסה על הבאר מים חיים, שרשי התורה שהיו מלובשים שם, והוא גילהו שהביאו להתגלות על ידי שסילק הקליפות, שהוא בחינת אבן, כמשה"כ הסירו את לב האבן מבשרכם וגו', שאז התחיל לגלות התורה שהיתה משורשת שם:

ולזה הכונה שלח מלאכים לפניו, שהם אלו המלאכים שנבראו על ידי עסקו בתורה ובמצות שם, ושלה לו לאמר עם לבן גרתי פירש"י בגי' תרי"ג מצות שמרתי, רמזו על האמור, ששם שמר והמתין כל העשרים שנה, בכדי להשלים סוד התגלות התורה, עם תרי"ג מצותיה, וזהו ואחר עד עתה, פי שהתורה נקראת עתה, כמשה"כ ועתה כתבו לכם וגו', שהתגלות התורה נקראת עתה, ור"ל האיחור שאיחרתי פעמי מלבוא, היה עד עת"ה, שיהי' שם התגלות התורה, וזהו שהיה נטמן לשון סתומה והתכסות, שהתורה שהוא בחינת יעקב היה טמון ומכוסה בבית עבר, מקודם הליכתו לחרן להוציאה להתגלות:

(ד) משה"ק מאור עיניים: בשם הבעש"ט זללה"ה נבג"מ על פסוק וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר, שהוא כמ"ש שכל א' מן האבות עשה התגלות התורה מיסוד עפר ומדריגות תחתונות ע"י תיקון מדתו של כל אחד ואחד, למצוא שם בחינת באר מים חיים, שלא יכסה מכסה יסוד העפר על המים, ואחר הסתלקות אברהם נסתמו התגלות ההם, ע"י יסוד העפר, ששב לכסות על בחינת המים, והסתימה היתה על ידי פלשתים, שהם הקליפות שחזרו וגברו, ויצחק שב וחפרן כמ"ש וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו וגו', כי זה הוא ג"כ התגלות התורה, שבמעשים דאברהם ויצחק, ששם גניזת התורה גם היום מה שתקנו ועשו התורה ההוא שלפרטות, וכל זה היה לדורות הבאים לתקנם, שאלולי האבות לא היה אפשר להשיג שום השגה, ולהתקרב להשי"ת, ונמצא כי גם עכשיו כל מה שאנחנו עושים בקירוב העבודה להשי"ת, הכל הוא עם האבות הקדושים, וזהו ואברהם עודנו עומד לפני ה' פי' בהווה תמיד, הוא כך שהוא עומד לימין צדיקים, לעזרנו על ידי התיקונים, שתיקן וגלה לנו לחפור בבחינת עפר, בארות מים חיים:

(ה) **מסח"ק פורת יוסף:** רש"י על פסוק ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו פי' רש"י במקום וכו' איני יודע מה מלמדינו, והוא תמוה, שאם א"י למה כתבה כלל, ונ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זללה"ה, כל מה שאדם משיג בענין אלהות, הוא בחינת מל', אבל למעלה מזה אי אפשר להשיג וכו' ודפח"ה, והנה נודע הוי"ה בהכאה עולה גימטריא מקום, שהוא ז"א, אשר הוא יסוד דיבור מל' ומזה יובן ויעל מעליו אלהים, כי כאשר נסתלק מעליו בחינת אלהים, למעלה במקום אשר דיבר אתו, אז אינו יודע מה, שהוא ז"א, וזה מלמדינו, והבן והשי"ת יכפר.

(ו) **מסח"ק נועם מגדים:** יזל מים וכו' ע"פ אמרי קדוש מוהר"י בעש"ט זללה"ה כי הרב המלמד דעת לאדם, אם הוא צדיק, אזי כשלומד עם התלמוד רק הנגלה, מחמת שבמצפוני לבו יש סוד הדבר, והדיבור נכנס באזן התלמיד, לאחר זמן ישיג התלמיד גם הנסתר, וזהו שני דברים בלבד ע"כ ד"ק (וראה במאמרים הבאים לפנינו בע"ה), ואמר מוהרד"ב ז"ל שזהו בסוד הזריעה, שצומח הגרעין המונח בארץ, לאחר זמן ויגדיל ויעשה פרי תבואתה, כן הדבר הזה אצל התלמיד, שמונח הדיבור אצלו ואחר זה יצמח עכ"ל. ולמדריגה זו צריך התלמיד להיות בו מדת ענוה, שיהיה בו טבע הצומח כעפר, וזהו ובציר לשון ענוה וזעירות, ישיג את זרע, בחינת הזרע כנ"ל. וזהו יזל מים, נגלות התורה יכונה מים סתם, כי יש לדקדק אומרו מים ואח"כ מים רבים, אך מים סתם יכונה הנגלות, והנסתרות מים רבים, ע"ד דבר גדול, מעשה מרכבה כו', וזהו יזל מים סתם מדליו מצדיקים, שהם גבוהים במדריגה כשיזל מים סתם עכ"ז וזרעו, יש בו סוד הזריעה במים רבים לענין עסק הנסתרות, שאינו לומד עמו אז, עכ"ז ישיגם אח"כ בסוד הזריעה, נ"ל מתוק מאוד, והבן. וזהו אין אדם עומד על דעת רבו, ר"ל על דעת מחשבתו הפנימיות אלא לאחר כו' והיינו לאחר זמן בסוד הזריעה. והבן:

(ז) **מסח"ק פורת יוסף:** ששמעתי בשם מורי [הבעש"ט] זללה"ה דרש באכסניא של תורה וכו' דאיתא במס' אבות הלומד מחבירו פרק אחד, או הלכה אחת או אות אחת וכו' שמצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו' ק"ו הלומד מחבירו פרק א' וכו' על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד, וק' מה קאמר ב' דברים בלבד, ועוד ק' היה לנו לומר דיו לבא מן הדין להיות כנידון,

ופי' דכש'אדם לומד מרב חגון התורה הוא פרה ורבה אצלו כנודע וכו' וכשלומד מרשע, אזי אינו פרה ורבה, אלא נשאר כפשוטו, כמו שלמד ממנו, ולזה אמר, מה דוד שלמד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, דהיה רשע, ולא פרה ורבה, רק נשאר ב' דברים לבד, כמו שלמד ממנו ואפ"ה קראו רבו, הלומד מחבירו, דהיינו שניהם צדיקים, דאז התורה פרה ורבה, עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד, ובוזה מתורץ שפתחו באכסניא של תורה, שהיו כולם צדיקים וכו':

עוד שמעתי בשם מורי **[הבעש"ט]** קצת בענין אחר, כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביא רבינו סעדיה גאון וכו' יעו"ש, וכמו שנכלל כל התורה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת וכו', וכל זה אם נשמת הרב שלומד ממנו שרשו מן עולם האחדות, משא"כ אם נשמתו מעולם הפירוד, גם התלמיד הלומד ממנו מקבל ממנו גם כן דברים נפרדים, וזהו שאמר שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו' ודפח"ה:

(ח) מסה"ק דגל מחנה אפרים: ובחרושת אבן למלאות, הוא עפ"י שאמר אא"ז **[הבעש"ט]** זי"ע זללה"ה לתרץ קושיא עצומה במשנה דמסכת אבות הלומד מחבירו פרק אחד וכו', [כן נזכר לעיל בשם סה"ק פורת יוסף] ואמר אא"ז **[הבעש"ט]** זללה"ה כי מי שלומד מן הצדיק אפילו דבר א' ואות א' יכול האות הזוה לפרות ולרבות אצלו, והדבר הזה צריך ביאור רב, להבין את זה, מפני מה הוא כך, והוא שאמר הכתוב כאן ובחרושת אבן למלאות, הינו כי בצלאל הוא צדיק גדול, אפילו מי שלומד אות א' הנקרא אבן כנ"ל, בשם ספר יצירה כשלומד ממנו, אז הוא למלאות היינו יכול להתמלאות ממנו בכל חכמה, כי האות ההוא הוא פרה ורבה אצלו כנ"ל, והוא צריך ביאור, ואין כאן מקומו, ואיה"ש כשיעזור ברחמיו לפרש אותו אזי אבאר אותו בעזרתו לפי קט שכלי:

ענין השגחה פרטיות

(א) מסה"ק פורת יוסף: שמעתי ממורי **[הבעש"ט]** ביאר ש"ס לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובדוד וכו' וביאר ש"ס אין בין

עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד וכו' דאמר בש"ס מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו' ה"ד יסורין כגון שמושיט ידו לארנקי וכו' והקשה הא אין יסורין בלא עון וכי ס"ד שזה נחשב לכפרת עון, וביאר כי צדיק באמונתו יחיה, כי המאמין בהשגחה פרטיות של השי"ת, ויודע שכל מאורעות של אדם ממנו יתברך, הן דבר קטן הן דבר גדול, הכל הוא בדין אדנ"י דינא דמלכות שמיא, ויודע לטוב ולמוטב הוא מאתו ית' וכל היסורים קטנים וגדולים הוא בהשגחת השי"ת, והוא לסיבת הטאו ומיד נתחרט ומלא חרדה ופחד ה' ועושה תשובה, מיד מוחלין לו, אף ביסורים קטנים, כי מאחר שמאמין שהכל מאתו יתברך, ומתחרט ובודק עצמו על מה ולמה הגיע לזה, לכך גם המושיט די לו ביסורים קלים, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו, ומדבק מחשבתו בו יתברך, לכך גם המושיט ידו וכו' אחר שהוא מאמין שזה לסיבת הטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון, ובחינה זו נקראת דוד, כי אין סוף שנקרא אין, בחינת ד' ומוזה נמשך שהו' אל ד' ב' שהיא תכלית השפלות, הכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', [עיין להלן משם אוצר החיים] וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', רק אומר כחי ועוצם ידי עשה לי, זה נקרא כופר בהשי"ת, ובבחי' דוד הנ"ל, כי כופר בדין מלכות ב"ד, רק מלכות הוא מכוסה, ומשועבד אל הקליפה, המכסה ומסתיר עניני השגחתו ית' בפרטי פרטיות וכו', וזוה יובן לא גלו ישראל, עד שכפרו בהקב"ה ובמלכות בית דוד וכו', וזהו שבין עוה"ז לימות המשיח, שיעבוד מלכיות בלבד, והבן ודפח"ה:

(ב) מוסה"ק אוצר החיים: [עיין לעיל התחלת הענין בשם סה"ק פורת יוסף עד ממנו יתברך וכו'] הכל בהשגחה פרטיות ממנו יתברך, וזוה ישמח אדם ויגל, אגילה ואשמחה בחסדך אשר ראית את עניי בהשגחה פרטיות, ידעת בצרות נפשי, וזוה יתפרדו כל פועלי און, ולא הסגרתני ביד אויב, וכל שאינו מאמין והוא עור שאינו רואה, נקרא כופר בדין מלכות אדנ"י, כי מלכות אות תיו, הוא מכוסה ומשועבד אל הקליפה, המכסה ומסתיר עניני ההשגחה מהרשעים עד שאינם מרגישים בהרגש קטן, כי גם באות תיו יש ת' מדריגות עד שאות תיו שבתיו הוא נקרא עור, שהוא ניצוץ השכינה המתכסה ומסתתר בתוך הקליפות בעמקי הקליפות, עד שהרשעים שיש להם חיות משם, והם רשעין גמורים אינם רואים שום אור והשגחה, אדרבה מלך עליון יתברך שמו גורם שמזדמנים להם דברים שיכפרו בהשגחה העליונה, כיון שעשו מעשים רעים

ותועבה, עד שירדו לבחינה זאת, ונמסרו לשלש קליפות הרעות, ונסתמו עיניהם, כי שם האור וחיות אלהי הוא מעטין מן המעט, עד שיש בכחם לכפור, ויאמרו לא יראה י"ה, וכיון שבאו לכפירה זאת, נזדמן להם שלא ישיבו לעולם, ע"י קליפות רעות המפתין אותן, וזה לא גלו ישראל, עד שכפרו בהקב"ה ובדוד, היינו בדינא דמלכותא ובהשגחה פרטיות, ולא היו נרגשין אף במכות גדולות עד שגלו ומסרו ע"י כפירה זאת הנהגת המלכות, אות תיו בתוך הקליפות, ובזה נתכסה ונסתתר מאד השגחה פרטיות, כמעט ואנכי הסתר אסתיר:

כי כמו שהוא שבפרט, הוא בכלל, כי כמו שהרשע המוסף ברשעו בכל יום, ואין משגיח על פרטי מאורעותיו, ששולח לו הקב"ה יסורין להשיבו, וכל בחינות יסורין, הוא ע"י מלכות הנתלבשת בנגה, סוד עור וחוזר לטוב אל הקדושה, לראות אור הבהיר וכשהרשע אינו משגיח על זה, וכופר ואומר מקרה הוא, אזי משלים את הרע שלו, בחינת נגה שיהיה כולו רע, ואז בחינות הנהגות זאת מלכות דמלכות, אות תיו שהוא מסתתרת בנגה, ויש בחירה לטובה, או לחוזר נגה עם ניצוץ השכינה דלשם, שהוא בהסתרה בעורין, אל אור בהיר סוד החשמ"ל, או להיפך להכשילו להשלים את הרע שיחזור נגה עם ניצוץ זה, למקום שלש קליפות, ויהיה נגה בעצמו רע גמור, ובכללות הוא גלות השכינה, ובפרטיות הוא גלות נפש הרשע למקום הקליפות, עד שיסתתר ממנו הנהגת כבוד מלכותו יתברך, ויכחש בהקב"ה ובדוד ודרך רשעים צלחה, עד שהוא כופר בכל, ואין לו חלק באלהי ישראל ר"ל, ואם לפעמים ע"י נסיון, יארע גם לצדיק ירידה והסתרה כזה, אזי צדיק באמונתו יחיה, יהוה אלהינו יהוה אחד, ולא חליפות ליה היא ובנהא באל אחר הם מלהזכיר, וזה צדקת ישראל העומדין באמונתן בהסתרה כזה גלות השכינה, וזהו אין בין עוה"ז לימות המשיח, שאז יתגלה כבוד מלכותו לעיני כל חי, אלא שיעבוד מלכיות, שהמלכות לא יהיה משועבד אל הנהגת הקליפות והרעים, שהנהגה שלהם הוא באור מועט ובהסתרה גדולה, והרשע הנופל שם כופר בעיקר ר"ל, וצדיק באמונתו יחיה כמאמר הקדוש רבינו יחיאל מיכל מזלאטשוב סתרו יושר שהיושר, הוא בהסתרה גדולה, ואף הסתרה הוא יושר, ועיקר הוא שאח"כ יושר בא, אבל עצתו, לאחוז צדיק דרכו באמונה, ואז יתגלה לו הארת המשגיח, שיראה השגחה על כל תנועה ותנועה, לרשעים הסתתר קבה"ו ואשתני, אבל לגבי צדיקא לא אשתני, ולא

אסתתר, כי יודעין שגם בהסתרה מלא כל הארץ כבודו, ובזה יתפרדו כפ"א:

(ג) מסה"ק אוצר החיים: ידוע אחי מדרכי השם הנכבד והנורא, שנותן ומשפיע ליראיו בכל עת התעוררות לתשובה ולעבודה, ושולח עצות טובות האיד להנצל מכל רע, שובו והשיבו מכל פשעיכם, ולא יהיה למכשול עון, ומצינו לפעמים הנהגה בהסתרת פנים, וכתוב ונתתי מכשול לפניו, ומתרגמין דמסרינן ביד יצריהן בישא: והאיד תצא זאת מלפניו יתברך שמו שאנו רואין שמראה לרשעים כמה ענינים כדי שישתלם ברע, עד שהוא כופר בהשגחה, ויזדמן לרשע גמור כמה דרכים מוצלחים בעת עברו עבירה ביד רמה, כדי שיוסיף רשעה על רשעתו, ויכפור בעיקר ר"ל, ויאמר לא יראה יה, ויזדמן לו הרבה עבירות אסורים חמורים, ויהיה דרכיו מוצלחים מאד בעת עסקו בעבירות, כמו שראיתי רשע כופר אחד, התחלל א"ע שפעם אחד חרש ביום הכפורים את שדהו, וכל השדות שבעולם נלקו בשנה הזאת חוץ משדה זאת, ובזה כפר בעיקר הרשע הזה, וכיוצא בזה יש מעשיות לאלפים ורבבות, כמו שביאר הרמב"ם ז"ל על המשנה עת לעשות ליהוה, עיין שם, ומפני מה תצא זאת מפני השם יתברך:

אומר לך אחי הנעים כי ישרים דרכי יהוה, צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, כי כשאדם עובד את השי"ת בתורה ותפלה ויחודים, השגחות השם עליו מאד, כפי מה שביאר מרן אלקי קודש קדשים **הבעש"ט** זי"ע על אמרם עד היכן תכלית יסורים וכו', ודקדק מה הוא לשון תכלית, ואמר שכל היסורים הם בהשגחת המשגיח, מאור אין סוף אלהי ישראל, אשר מנקודה ראשונה עד סוף עשיה מתפשט אור אחדות אלהותו יתברך, להנהיג העולמות, וכולם מתקיימים בהופעת אורו יתברך, ואנת הוא דאנהיג להון, ולית מאן דאנהיג לך, לא לעילא ולא לתתא, כי יש פנימי ואמצעי ואחור וכו', ומנהיג לכל חלקי הבריאה, יצירה, עשיה, בכל עת ורגע, ומשגיח עליהם לכל בריה ובריה, על כל מספר צעדיו ומחשבותיו ומעשיו אף תנועה אחד לא נעלם וכולם יחקו בספר, והן הן שלשה ספרים כי מעשה דיבור כוונה של צדיקים עולין ונכללין ונתייחדין באלהות ממש, בבחינות הארות הבריאה ושם עולין נשמות הצדיקים להתענג בזיו זוהר עליון, בספרן של צדיקים אשר הספר של צדיקים שהוא נשמה שלו, מעשה דיבור כוונה שלו, נכתב ונחתם לחיים, נתקשרין באור אלהות המחיה את הכל, וכל אלו בחינות

צדיק, בינוני, רשע נשקלין במשקל אל דעות, לפי ערך הטוב והרע שיש בכל אחד, ומלך עליון מתפשט הארתו והנהגתו על כל בחינות הטוב והארות הבריאה מאיר על כל בחינות טוב של צדיק, שרובו טוב, והארות היצירה מאיר על כל בחינות טוב של בינונים שחציין טוב וחציין רע, והארות העשיה מאיר על כל בחינות טוב של רשעים, שרובן רע, להשיבן למוטב ולטוב, אבל על רע של כל אחד אין שום אור מתפשט, כי מה דרכו של חיים בין המתים וכו'.

ותשביל אחי מאד בדברי מרן אלקי האר"י זי"ע שאור עשר ספירות דבריהם נגלין שם, ומאירין מאד בחינות שלש ראשונות, ולכן הצדיקים הקדושים בנשמות גבוהות ורמות, אשר אור אלהי שופע עליהם בכל יום ושעה ורגע ומגודל זיכוך חומרם ומגודל דביקותן באור אלהי אין סוף, אשר בכל רגע ורגע מרגישין בכל איברייהם בחינות אלוהות המתפשט עליו, ואז אף אם יארע להם לפעמים איזה חטא קל, מצד מיעוט הרע שבהם, אז אור אלהי המנהיג ומאיר בכל רגע על בחינות טוב, שולח עליו יסורים כטעם יהוה אלהיך מייסרך, לטהר הטוב מכל סיג, והצדיקים מרוב זיכוך שלהם מרגישין תיכף באמונה שלימה, אף אם יארע להם דבר קל, כגון הושיט ידו לכים ליטול שנים וכו' או נהפך לו חלוקה, וכל זה מהשגחת המשגיח אור אלהי יחיד ומיוחד, ותיכף שב בתשובה ומתחרט ומודה ועוזב ירוחם, וניתקן הטוב, וזהו תכלית של היסורים, שיחזרו למוטב, וכיון שיש לו הרגשה גם מזה, וחוזר למוטב די ביסורים כאלו, וזהו תכלית שלהם, והיצירה נתמעט התגלות הזה, ואינו מרגיש כ"כ, עד שבעשיה נתמעט האור, שהרשעים שאינם גמורים, אינם מרגישים אלא ביסורים גדולים ר"ל ומה שיש לפעמים לצדיק גמור יסורים גדולים, על ידי עון הדור או מגלגול העבר, זהו מפלאי תמים דעות ואין לנו עסק בהם, ואנחנו על עיקר הנהגה מדברים:

ענין ה' צלך

(א) **מסה"ק באר משה:** איתא בשם הבעש"ט זצ"ל על פסוק ה' צלך, דהיינו שהו"ה ב"ה הוא בחינת הצל אצל האדם, שכמו

שהצל עושה כל מה שהאדם עושה, כשהאדם מניף בידו כמו כן הצל לעומתו מניף ג"כ יד, כמו כן הוא בהתנהגות האדם בדרכי השי"ת, כפי מה שהאדם מתנהג עם הכורא יתברך, כמו כן מתנהג השי"ת אתו, וכביכול האדם עושה הצל במעשיו, בהוי"ה ב"ה להתעורר במרום התנהגות ההוי"ה ב"ה אתו, כפי מעשיו שעושה למטה, אם לטוב, אם להיפך:

(ב) מסה"ק קדושת לוי: וכמו ששמעתי מהבעש"ט על פסוק ה' צלך, כמו שבעל חי עומד אצל הצל, הנה כפי תנועותיו, כן מתנועע הצל, כן כביכול ב"ה וב"ש כפי מעשים של אדם התחתון, כמו כן עשה עמו מלעילא כביכול, דהיינו אם יתנהג האדם עם חבריו במדת החסד כן מתנהג עמו השי"ת כביכול, לכן מה מאוד הי' ראוי להתנהג במדת החסד תמיד, כדי שימשך עליו ג"כ מדת החסד, ואז ייטיב לו: ונראה ג"כ שזו רמזו רז"ל באמרם על פסוק ואתם הדבקים, הדבק במדותיו, מה הוא רחום, אף אתה רחום, מה הוא חנון כו' דהיינו באם שיתנהג אדם במדת החסד ושפעת חסד תרד עליו מלמעלה:

(ג) מסה"ק אוצר החיים: הוזהרנו, השמרו לכם פן תשכחו את ברית ד' אלהיכם, אשר כרת עמכם, דהיינו התקשרות ברית אלהים, הוא עם ישראל עם הקודש, שעל ידם ירד השפע לכל העולמות, וצדיק עליון איתער להשפיע על ידי צדיק התחתון, וכן בכל המצות האבות הן הן המרכבה, וכל תנועה טובה שעושה למטה, מעורר כך במדת עליונות, אם לחסד אם לדין ד' צלך כידוע ממרן אלקי בעש"ט, ואדם נעשה בדמות דיוקן של יוצר בראשית, אם מקיים פתוח תפתח, נפתח מקור עליון להשפיע למטה, ועל זה נכרת ברית, ואם אתם תשכחו את ברית אלהיכם ועשיתם לכם פסל תמונת כל, שעל ידו ירד השפע, תדעו שבזה הפרו את הברית, וזה שמסיום אשר צוץ ד' אלהיך, אותך צוה שתהיה תמונת כל שעל ידך תרד השפע, ותהיה מרכבה בכל תנועה ותנועה אליו יתברך, ותקדש עצמך שתהיה תמונה שלך קדוש למרכבה, לתמונת כל, מלשון כל מילחא מלשון מדה והבן מאוד:

(ד) מסה"ק לקוטי יקרים: מה דאיתא בתיקונים, יש מנהון דתליין ברישא דמלכא, מנהון בידין וכו', הכוונה שיש המצות

התלויין ביד, וכן מצות התלוין בראש, כגון התפילין, ויראה ואהבה, וכשאדם עושה אותם מעורר למעלה בראש המלכות, וביד המלכות, וכן כולם, כי באתערותא דלתתא, אתערותא דלעילא:

ענין השתוות

(א) **מסח"ק צוואת הריב"ש:** שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז)
שויתי, לשון השתוות בכל דבר המאורע, והכל שוה אצלי, בין בענין שמשבחים בני אדם אותו, או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים וכן בכל האכילות, בין שאוכל מעדנים, בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיניו, כיון שהוסר היצה"ר ממנו מכל וכל, וכל דבר שיארע, יאמר הלא זה מאתו יתברך, ואם בעיניו הגון וכו', וכל כוונתו לשם שמים, אבל מצד עצמו אין חילוק, וזה מדרגה גדולה מאד, וכן האדם צריך לעבוד השי"ת בכל כחו, הוא צריך גבוה מפני שהשי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים, והכוונה, כי לפעמים אדם הולך ומדבר עם בני אדם, ואז אינו יכול ללמוד, וצריך להיות דבוק בהשיפת, וליחד יחודים, וכן כשהאדם הולך בדרך, ואינו יכול להתפלל וללמוד כדרכו, וצריך לעבוד אותו באופנים אחרים, ואל יצער את עצמו בזה, כי השי"ת רוצה שיעבדוהו בכל האופנים, פעמים באופן זה ופעמים באופן זה, לכך הזדמן לפניו לילך לדרך, או לדבר עם בני אדם, בכדי לעבוד אותו באופן הזה, כלל גדול גול על ה' מעשיך ויכונו מחשבותיך (משלי ט"ז) שכל דבר שיזדמן, יחשוב שהוא מאתו יתברך, ויראה שיבקש מהשי"ת, שיזמין לו תמיד מה שהשי"ת יושדע שהוא למובתו, ולא מה שנראה לבני אדם עפ"י שכלו, כי אפשר מה שבעיניו טוב, הוא רע לו, רק ישליך הכל, כל עניניו ודרכיו עליו ית"ש [עייין לעיל דביקות]:

(ב) **מסח"ק דרך המידים:** בשם הבעש"ט ז"ל על פסוק כמים הפנים לפנים, כן לב האדם אל האדם, היינו כשאדם עומד אצל מים, נראה הצל שלו גדול על המים, וכשאדם מקטין את עצמו, כן

הצל נעשה קטן, וכל מה שאדם מרכין אצל המים, נעשה צל קטן עוד יותר, עד כשהאדם משים הפנים שלו על המים, אזי בא גם הפנים של הצל נגד פניו של האדם כן לב האדם אל האדם, כשהאדם חושב בעצמו שהוא גדול, אזי חברו ג"כ גדול, וכשאדם מקטין עצמו לפני חברו, אזי חברו עושה ג"כ כן, ואז נעשה בהם השיווי, ונעשה בהם שיהיו שווים, וזה שנאמר אצל משה פנים אל פנים, כאשר ידבר איש אל רעהו, ר"ל לפי הקטנות של איש נגד חברו, כן חברו הוא ג"כ קטן, ונעשים שווים, פנים אל פנים כנ"ל, וכן משה שהיה מקטין א"ע נגד חבורא ית' כן כביכול הקטין א"ע חבורא יתברך נגד משה ודיבר עמו פנים אל פנים וכו' וזהו שמאר דוד שויתי ה' לנגדי תמיד, היינו שאני נותן ה' לנגדי, ואני מבין, איך שהשי"ת מקטין א"ע כביכול ומטיב עמי, א"כ לפי ערך זה, אני ראוי להקטין עצמו, ובזה הגעתי להשתוות וכו' (משם סה"ק אור החכמה):

ענין התבודדות

(א) **מסח"ק צוואת הריב"ש:** כשרוצה להיות בהתבודדות, צריך להיות עמו עוד חבר אחד, אבל אדם אחד לבד הוא בסכנה, אלא יהיו שנים בחדר א', וכל אחד יתבודד בעצמו עם חבורא יתברך: לפעמים כשהוא דבוק יכול להתבודד עצמו, אפילו בבית שיש בני אדם:

(ב) **מסח"ק הנהגות ישרות:** בשם **הבעש"ט** ולפעמים שוכב במטה ונראה לבני אדם שהוא ישן, והוא באותה שעה מתבודד עצמו בבורא יתברך, זה מדריגה גדולה, שיראה תמיד חבורא יתברך בעין שכלו, כמו שמסתכל על אדם אחד, ויחשוב שהבורא יתברך ג"כ מסתכל עליו כמו אדם אחר שמסתכל עליו, כי עי"ז יהיה תמיד במחשבה זכה וברורה:

(ג) **מסח"ק צוואת הריב"ש:** מ"מ יזכה לדביקות מחמת התבודדות מבני אדם ומחמת שכותב רזי תורה, ומחמת יהודים כידוע

מהאר"י ז"ל, וכשיעשה יהודים יחשוב באותה שעה בגדולתו ית', כפי כחו, וגם שיהיה זהיר בחצות, ולחבר יום ולילה:

ענין התחברות

(א) **מסח"ק צפנת פענח:** אמרו חז"ל הדבק בתלמידי חכמים, איך אפשר זה כי האמונה ודביקות ענין אחד, וזה שייך בב' סוגים שווים, משא"כ וכו', נ"ל דשמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה, ענין גזירה שוה, אם שוה רק בבחינה אחת, יליף זה מזה וכו' ודפח"ח וה"נ אם שווין המוני עם, רק בבחינה אחת להת"ח, אז יכול להתחבר עמו להדבק בו:

(ב) **מסח"ק לקט אמרי פנינים:** בגמרא אם השמים נעצרים, ילך אצל חסיד שבדור ויתפלל, ואם לחש ונענה, והגים דעתו, מביא אף לעולם, והקשה מורי [הבעש"ט] זלה"ה, אם הוא חטא והגים דעתו, העולם מה חטאו להביא אף לעולם, וביאר כי מן הראוי שמי שאמר לשמן וידליק, ויאמר לחומץ וידליק כר"ח בן דוסא וחביריו, ואם היו כל העולם נוהגין בחסידות וצדיקות, לא היה פלא על אחד שיאמר לחומץ וידליק, וכך היה, כי כולם יכולים לומר כך, באמונה שלימה, משא"כ שבני עולם הולכים בשרירות לבם הרע, ואינם יודעים מן אמונה שלימה, אז אינו עולה להם זה כי אם ליחיד בדורו, שאם נענה בתפלה או אומר שום דבר רוח"ק, הוא נפלא בעיניהם, ואם היו באמת קשורים אל הצדיק באהבה עזה, אף אם יתכנסו כל באי עולם אל הצדיק אמת, והוא יעשה להם פעולות נפלאות, לא יגים דעתו חלילה, כי היו בורחין כל הסיטריין בישין מפני יחוד צדיק עם דורו, אבל כשבאין ערב רב, קשה עורף, ומתכנסין להצדיק להתפלל עליהם, ולא בהתקשרות ויחוד אמת, בלב אחד, ואזי מגים דעתו, והוא בסיבת בני דורו, לכך מביא עליהם אף, אבל באסיפות אצל הצדיק באהבה ובביטול ובהכנעה, נשפע כל טוב לעולם שמעתי:

(ג) **מסח"ק תולדות יעקב יוסף:** לפי שאמר כל העדה לרגום אותם באבנים, לכך אמר הש"י עד אנה ינאצוני העם הזה, כי עד עכשיו גם שנאצו אותי כמה פעמים אין מקום לעונש לחול עליהם, משא"כ עתה, עד אנה לא יאמינו ב"י דייקא, כי האמונה הוא בדביות, כמו ששמעתי ממורי [הבעש"ט] זלה"ה ודפח"ה, ועד עכשיו האמינו במשה, ועל ידי זה האמינו בי משא"כ עתה, שנפרדו ממושה ולא יאמינו בו, ע"כ עד אנה ינאצונו, שלא ניתן ארכה לעונשם: ושתים עד אנה אלו, גרם להם ד' עד אנה של שיעבוד מלכיות, דכתבתי במ"א כי סיבת גלות מצרים על ידי הסתלקות הדעת, וסבות הגאולה בהתפשטות הדעת בעולם וכו' יעו"ש, וכעת נ"ל ליתן טעם, למה הסתלקות הדעת גורם גלות, והתפשטות הדעת גורם גאולה, ונ"ל כי הדעת גורם חיבור, שנאמר וידע אדם את חוה, לכך בהסתלק הדעת, אז אין חיבור בין אנשי העולם לאנשי הדעת, שהם הת"ח לכך גורם גלות, ובהתפשטות הדעת בעולם, נתחברו המון עם אנשי הדעת, וגורם גאולה והבן: א"כ שפיר נמשך מן ב' עד אנה הנ"ל ד' עד אנה של שיעבוד מלכות, וז"ש עד אנה תשכחני נצח בגלות הארוך, וזה נמשך מן עד אנה תסתיר פניך ממני, כי הפך לבו לשנוא עמו הת"ח שנקרא פנים, ע"י הסתרה, שנא' ואנכי הסתר אסתיר פני מכם, וזהו הגלות האריך עבור שנאת חנם ששונאים להת"ח העעובדים השם, ועד אנה אשית עצות בנפשי, כי לפעמים אשית עצות בנפשי, להסיר הספיקות ממני שעל הת"ח, ולפעמים חוזר וניעור אשית עצות להיפך, ועי"ז עד אנה ירום אויבי עלי, שזה הגלות האחרון, שהוא בעבור שנאת חנם הנ"ל, נמשך יותר ארוך מכל הגליות, עד שיושלח אליהו הנביא לעשות שלום בעולם, שנאמר הנני שולח לכם את אליהו וגו', להשיב לב אבות על בנים, ולב בנים על אבותם:

ענין התעוררות

(א) **מסח"ק דברי משה:** הנה שמעתי בשם מורי הרב המפורסם בוצינא קדישא הבעש"ט ז"ל בפסוק ויאמר משה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך וכו' ויאמר ה' אל משה מי

אשר הטא לי אמהנו מספרי, והקשה ז"ל, וכי זו היא מדת ענותנותו של משרע"ה, כי בשלמא בשאר בני אדם היטיב מובן מהות ענוה, ר"ל שמוחלט בדעתו שהוא מקטני הערך מכל אדם, אך משרע"ה אתו המדע שורש נשמת כ"א מישראל, ערך כאו"א, וגודל ערכת נשמתו שהוא כולל כל נשמת ישראל, וכמו שאמרו ז"ל אשה א' ילדת במצרים ס' רבוא בכרם א', איזה זה משרע"ה, ואיך הי' יכול להחזיק במדת ענוה, אך הנה אמרו ז"ל שכל ישראל ערבים זה לזה, ור"ל שהמה מעורבים זב"ז, כי כולם המה שורש א' לכולם, ואמר ז"ל כי לפי"ז כאשר בא על העולם איזה התעוררת לטוב מן היצר טוב, מצד הקדושה, אותו התעוררות הוא בכל או"א מבני ישראל, והוא פועל בכ"א לפי ערכו, הצדיק הוא מתעורר הרבה בעבודת השם יתברך בקדושה גדולה, ובחשקות גדול, ומי שאינו צדיק כל כך, הוא מתעורר ג"כ אך בהתעוררות קטנה, גם אפי' רשע גמור מ"מ הוא מתעורר באיזה היראה תשובה הגם שהוא רק לפי שעה, מ"מ מתעורר קצת, ויכול להיות שע"י התעוררות בזה, יחזור בתשובה שלימה, וכן להיפוך, כאשר בא איזה התעוררות מיד היצה"ר, ג"כ בא לכל או"א, והרשע נכשל בו הרבה, ועושה איזה מעשה בפועל, אך הצדיק ג"כ נכשל באיזה היראה לפי שעה והנה כאשר אנו רואים שמרשעים יצא רשע בפועל שנכשלים באיזה עבירה, אז יש להסתפק מי חייב בדבר, כי יש לומר שהצדיק הוא החייב, כי הלא גם אליו בא איזה היראה כנ"ל והנה אם היה תיכף מתחזק א"ע לבטל הכח הזה, אשר ממנו בא ההרהור הזה, אז הי' מתבטל הכח, ולא בא הרשע לידי מכשול בפועל, אך י"ל שהרשע הוא החייב, כי לפי שהוא עושה בפועל הרשע הזאת, תיכף כאשר בא אליו ההרהור, שוב אין בכחו של הצדיק לבטלו, וזהו מהותו של ענותנותו של משרע"ה, שכל מה שראה איזה דבר לא טוב בישראל, היה תולה בעצמו שחשב בלבו מסתמא אני הגורם, כנ"ל, וזהו ג"כ מה שאמר מחני נא, ר"ל אני הוא החייב בדבר, ולא הם כנ"ל, וע"ז השיב לו ית' מי אשר הטא לי וכו' ר"ל לפני גלוי מי הוא החייב, ע"כ דברי חן פי קדשו ז"ל:

(ב) מסה"ק פורת יוסף: בטור א"ח ס' א' יתגבר, שיהא הוא מעורר השחר, ולא השחר מעורר אותו, כמ"ש דהע"ה עורה הנבל וכנור, אעירה השחר, אני מעיר השחר, ואין השחר מעיר אותי וכו', והקשה הט"ז הסיפא למה לי, ותירץ שיש ב' מיני התעוררות שתחלה מתעורר מלמטה ואח"כ בא לו התעוררות העליון לסייעו, ועוד

אמר שאין צריך וכו', אבל אנו וכו' (עיי"ש) ולי יראה לתרץ דהוצרך הסיפא לענין זה דיש ב' מיני התעוררות בענין אחר, כי ב' מיני התעוררות שכ' הט"ז הוא ענין אחד, שמתעורר הוא תחלה בתשובה וכיוצא בדרך טוב, ואח"כ מסייעין אותו מלמעלה כדין הבא לטהר מסייעין אותו, התעוררת ב' שאינו נותן לב מעצמו לשוב בתשובה, או לעשות טוב, כי אם ע"י שמעוררין אותו מלמעלה תחלה, אז מתעורר למטה לעשות תשובה והנפקותא בין ב' התעוררת אלו שמעתי ממורי **הבעש"ט** זלה"ה בסוד האשה מזרעת תחלה יולדת זכר שהוא רחמים וכו' והכי נמי כך אם התעוררת מלמטה תחלה שהוא מ"ן ואח"כ בא מלמעלה מ"ד הוי זכר רחמים, ובהיפך הוי דינא ושפיר צריך הסיפא על ב' התעוררת הנ"ל שהוא מבחי' הנזכר ברישא ולא מבחי' הנזכר בסיפא, וז"ש ואין השחר מעיר אותי תחלה, כאמור, והבן:

אות ו'

ענין ואו

(א) **מסח"ק היכל הברכה**: הגדל חסר ואו, דבריו של גדול מלך בסוד מלכות שמים לתקן החסרון בשכינה, כמבואר בשם מרן הריב"ש טוב כל מה שיש חסרון למטה, יכוון לתקן זה מקודם החסרון שיש דוגמתה בשכינה, וממילא נמשך התיקון למטה ודבריו של גדל חסר ואו, מלכות שמים, יביאו אל משה שיתקן, ודבר הקטן הוית דאביי ורבא, תיקון העם, ישפטו הם:

(ב) **מסח"ק היכל הברכה**: [דברים י"ב ב'] ירשים חסר ואו ומלא יוד, משם מרן האר"י **הבעש"ט** ששאל אותו מין אחד אתה שכיח בפיד שאין שום מציאות דבר, דבר גדול ודבר קטן בלתי הש"י, ובכל תנועה אלופו של עולם, א"כ למה אתה כופר בע"ז, הרי אתה כופר בחלק, וכל חלק הוא כולו, והשיב לתלמידים, אף שבאמת איתא בירושלמי אם ישאל לך אדם איה אלהיך, תאמר לו בכרך גדול

של רומי, אעפ"כ אות ואו הנ"ל מפריש, בסוד חד פריסו דאיתפרם, בין הקדושה ובין הרע גמור, שהוא קיא צואה, וזה עוזר עוזר אלהי להושיע משפטי נפשי, ובחרת בחיים, להבדיל בין טוב לרע, וזהו כי כל אלהי העמים אלילים, וקשה קושיות המין, והתירוצ' וה' שמים עשה, רקיע אות וא"ו חד פריסו, דאיתפרם, אבל בעת ביטול הרע אין צריך לאות ואו, ונסתלק, מכאן דמיירי על עתיד, וברמז מיירי הפסוק, בעת שהרגו אנשי כנה"ג את יצרא דע"ז וביטלו את הרע לגמרי, נאמר ירשים אתם את אלהיהם, חסר ואו, כי מעתה אין צריכין לפעולות הוא, ולא יזכה אדם באות ואו זאת, כתנת אור, אלא על ידי כפיית היצר הרע, וכיון דבטלוהו לגמרי, אין שם לא זכות ולא חובה, ולא ירשו בירושה את הוא, כיון שאין שם רע כלל, אבל יזכה אדם בשמירות בריתו מניאוף, באות יוד ברית קודש, וינצל מכעס ומשפיכות דמים, ומלשון הרע ואז יברר יוד עקב ויכניע עשר כתרין, ומעלה הטוב, ויזכה באות יוד בצרור החיים, ובמלכות בעולם הזה אכ"ר:

ועל פי הקדמה הזאת ביאר מורי דודי רבינו צבי הקדוש כי סטרא דחלמא עין הדעת טוב ורע קליפות נגה מימינא חי, ומשמאלא מיתה, מימינא מלאכים, ומשמאלא שדים, וזהו כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום, חלם חסר ואו, דכאן מיירי מאיש שנפל לרע גמור, שאין שם ואו, אבל בעצמו דקאי על נגה בהכרח יש בו ואו, נהירו דקיק המבדיל בין טוב לרע, וזהו חלם חסר חלום מלא, והוא קם בקרבך על ידי שאתה הולך בטעות וברמאות, בהבל עולם הזה, כך קם עליך ראש רישא דדהבא, ובכאן חלם חסר מיירי שזה הראש, הוא רע גמור, כמו שאירע לכת ארורה רעים וחטאים על ידי הראש שלהם הארור והטמא, שהטעה אלפים ורבבות משיראל, וטימא אותם טומאת חמורה לעבור על כל התורה, כת ש"צ הארור והטמא, וזה בא לו על ידי כעס וגאווה ושקר, ורמאות והשתררות הרע, נפל לבאר שחת, שאין תקומה ותיקון לעולם עולמים, ונתן אליך אות או מופת, כי עיקר התקשרות אל הראש והצדיק שיתוסף לו אהבה ויראה ודביקות ויראה, וזהו ונתן אליך אות או מופת, תיכף יתן לך אותות ומופתים, ובא האות והמופת, אז תדע שזה הוא, לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים, כמו שהיה לכת הארורה, שיצא מן הדת ר"ל, כי צדיק גמור אינו נותן אותות אלא ממשך לבם של ישראל אל אהבה ויראה ותפלה ולמוד תורה לשמה באמת:

וממילא לצורך אהבת ישראל, יפעול הש"י על ידו עניינים נפלאים ונוראים, כדי שיתקדש שם שמים על ידו, כמו שאמר המגיד למרן הקדוש הרבני בית יוסף וכמו שעשה מרן הקדוש הריב"ש טוב וכן אחריו כל הצדיקים, וע"כ דיבר מרע גמור חלם חסר שאין בו שמץ טוב כמו שהיה הארור והטמא ש"צ ימ"ש ואח"כ להזהיר גם את הטובים, כי לפעמים יבא להם מדריגות מצד הטוב שבנגה, וגם זה אינו כלום, כי יש כמה טעות בזה:

כמו שהעתיקתי בספרי נתיב מצותיך, המעשה שהיה כבר שית סרי שנין, והיה במדינה שלא הכיר, ולמד עם אחד שמו ר"ש יוסף, ואמר לו הרי אין אני מכיר בכאן שום אדם אמור לי שמות אנשים, עם שם אמם, ואני אומר לך צורתו ומעשיו ועסקיו ומלאכתו, אם הוא ילד קטן מוטל בעריסה, או גדול הלומד בבית רבו, או איש בשנים, והיה שואל לו לערך שני שעות, והוא השיב לו על כל אחד, זה תינוק קטן, וזה איש גדול, וכך צורתו ומעשיו, אם הוא איש בור או חכם, כל צורת פניו ומחלכו ומעשיו, ואמר כמה עתידות ודברים נפלאים, ואח"כ אמר בלבו אפשר זה מבחינות נגה, ופירש עצמו מכל וכל, וישב בכדידות, ולמד תורה במרירות הרבה בדוחק, ועוני, ויסורין עד שפתאם האיר עליו השי"ת אור מופלא וטעם מאורו יתברך, באמיתות ואמר יש כזה, בוודאי צריכין לשמש הצדיקים הקדושים והתאבק בעפר רגליהם, כמה שנים בהארה נפלאה, מתוך דוחק ועוני, ואמר טעמתי אלה פעם טעם מיתה, וסבלתי הרופין וגדופין ובזיונות וחלישות דעת, ונפתחו לי כמה הארות נפלאות, והשגות גדולות באור התורה, מתוקים מדבש אעפ"כ מתיירא אני בכל עת, אפשר עדיין יש בי מעט נגה, ולבי נשבר בקרבי הרבה:

וכן אמר מורי הקדוש רבינו אברהם יהושע העשיל מאפטא עשבי השדה היו אומרים לו עתידות, וכמה מדריגות והפללתי הרבה לפני קוני שיסתלק ממני, כי אפשר וכו', וכן אמר מורי דודי כשהייתי בן ארבעים שנה, הייתי מתיירא שמא עדיין אני מקליפות נגה ונתכרכמו פני מאוד, ואמר לי בני עד היום בכל שעה אני מתיירא, והאריך בזה, וזהו לא תשמע אל דברי הנביא ההוא, או אל חולם החלום מלא, ואו דין לחוד דקאי על צד הטוב שבנגה, דכך חולם מלא ואו, נהירו דקדושה ומצד זה, מדבר ועושה נפלאות, ואל תשמע לו כי מנמה ה' אלהיכם לדעת אתכם, אם הוא דעת אמיתי, או מעץ

הדעת, וזה סימן הישכם אוהבים, אם אתם מאוהבי הש"י ימשוך לך נפשך, לצדיק אמת שהוא מבחינות השמל הטוב, ומאיר בלבך הארה נפלאה, ודביקות הש"י ואהבת התורה לשמה:

וכן לאיש פשוט מאיר עליו שיעשה מצות ומעש"ט, ויעמוד אחר חצות לומר תהלים, ובקשות, וללמוד כפי יכולתו, כמו שמרגישין בלב אמת כשנוסעין לצדיק אמת, כמו שהיה לי עם מורי דודי שפ"א בהכרח בקשתי ממנו, שיקח ממני האור, כי האיר עלי יותר מכחי, והרבה פעמים כשנתגבר הקטנות הייתי בא לפניו לבקש ממנו, ותיכף נמתקין הדינין, והחזרתי למדריגתי, וכל זה לאוהבי השם ויראיו, מדבקין עצמן לצדיק אמת המאיר עליהם מאורו הגדול, ואם אתה מעורב טוב ורע בשקר, תתמשך לשד יהודי העושה לך נפלאות בכל עת, ומדבר מצד ואו, טוב שבנגה, דברי עתידות ונפלאות, וכל זה קבלתי אמרי צדיק ממורי ורבי דודי מוהר"צ, שביאר פסוקים אלו, ובתוספת נופך משלי, להמתיק ולהסביר הענין, ואמר לי מורי דודי, כי יש הרבה נסיונות העוברת על האדם, אם יעמוד באהבות רבו, צדיק אמת, כי העיקר הוא אהבה והתקשרות, נפש בנפש באהבות רבו, ובזה תנוח רוח רבו עליו, כמו שנחה רוח אליהו על אלישע, ובזה מתגבר הבע"ד לעשות פירוד בינו ובין רבו צדיק אמת, וראה בני מה שכתב בספר חזיונות למרן הרח"ו, אמר לי מורי ז"ל שיעבור עלי הרבה נסיונות אם אעמוד באהבת מורי או לא, ראה בני שמרן האר"י מלאך ה' צבאות ממש, ולא קם כמותו בנביאים, כמו שהעיד הרח"ו בעצמו, עבר עליו נסיונות לעשות פירוד בינו ובין רבו, מכ"ש היום שבע"ד מתגרה מאד, ומתקשה שלא יתקשר עצמו באהבת צדיק אמת, רבו, ודי בזה, כל זה אמרי צדק מורי דודי זצ"ל:

ענין ותרנות

(א) **מסה"ק אורח לחיים:** והנה שמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה שאמר המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך

לבריות, [לכא' צ"ל לא] אמר הנותן אל יתן יותר מן החומש, כי לשון לבזבז, היא לשון ביזה וגזל, כלומר שהוא קמצן בטבעו, וגזל נפשו וטבעו, ומחסר ממונו בשביל מצות השי"ת, אל יתן יותר מן החומש, אבל מי שהוא ותרן בטבעו, יכול ליתן יותר מחומש, לפי מדת טובו וחסדו, ע"ד דבריו ודפח"ח ולפי דברינו יובן הטעם, כי כשהוא מבזבז וגזל נפשו ומחסר ממונו בשביל מצות השי"ת ולא באהבה וחסד, אין משתלמת שכרו בעולם הזה, לא יתן יותר מחומש שהוא מצוה, כמו שדרשו חז"ל עשר תעשר מעשר בתרא כמעשר קמא, כי למה יתן יותר שאין בו מצוה, ואין מוגיע לו תשלום שכר בעום הזה, בשביל שאינו עושה מאהבה, וא"כ שמא יצטרך לבריות, אבל כשהוא ותרן בטבעו ונותן באהבה וחסד, ותיכף מעורר חסד ה' עליו שמשפיע שפע ברכה וחיים עד בלי די, בוודאי לא יעני ובוודאי יתעשר, ואפשר שזהו פי' עשר תעשר ודרשו רז"ל בשביל שתתעשר, והלשון משמע לכאורה שהוא כמו מצוה שיתן מעשר בשביל שיתעשר, אלא כוונתם להסיר רוע לבב בנתינת הצדקה והמעשר, בשביל זה מותר להיות כוונתו להעשיר, כדי להסיר רוע לב למי שהוא קמצן בטבעו, יהיה נותן כדי להעשיר, וכשמאמין זה באמונה שלימה, יוכל ליתן בשמחה, אבל מ"מ עיקר כוונתו יהיה לקיים מצות השי"ת:

אות ז'

ענין זהירות

(א) **מסח"ק נוצר חסד:** והוי זהיר במצוה וכו' שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות: והוי, הויה וקיום, זהיר, מאיר באור צה, אור אין סוף, שאין אתה יודע וכו' כמו שביאר מרן אלקי ריב"ש שדיבר אחד קטן, עם זהירות ודביקות, כל חללה דעלמא אינו יכול לקבל שכרה, ועיקר הוא הבהירות וזהירות:

ענין זה לעומת זה עשה אלקים

(א) **מסה"ק אוצר החיים:** ביאר דברי זה"ק, כי אין נשמה יוצאת מן הקליפות אחר חטא של אדה"ר אל א"כ נותנין לס"א כנגדו איש כמותו, כמו בלעם שהי' נגד משה, כי עדיין נשאר מנצוצי משה בתוך בלעם, ודורשי רשומות אמרו לעזאזל ר"ת את זה לעומת זה עשה אלקים, כי אין שום נשמת צדיק יורד לעולם, אלא אם יהיה לו איש המתנגד נגדו, ומושך אליו הרע של הצדיק, והטוב של המנגדו נמשוך לצדיק, וכל זה ידוע מחכמת מרן אלקי הבעש"ט מובא בספרי הכהן הגדול, חסיד שבכחונה תולדות יעקב יוסף, ופורת, וצפנת, ע"ש בדבריו בענינים אלו הנצרכים הרבה לתורה ולתעודה:

(ב) **מסה"ק היכל הברכה:** ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים וכו', וקודם שנבוא לבאר חטא הגדול של עגל, אבאר לך כי כל תשוקת ערב רב עד היום, נתנה ראש, ששורשם מראש כידוע, ולכן כל הפצם לעלות בראש וראשון, והם מקליפות נגה כמבואר בדברי מרן, ועושיין לעצמן ראש ולענה, שהוא שד יהודי מקליפת נגה, ואמר הצדיק הקדוש ר' משה ליב מסאסוב עזאזל ר"ת ז"ה לעומת ז"ה עשה אלה"י ממש בדומה שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמות שיש רבנים, ורבי, ושוחט, וחזן, ואיש צדיק מסיטרא דנגה, קליפה קשה נגד כל אלה שיש בסיטרא דקדושה, והם צרעת ממארת, וצדיקייא מתכפייא קמיהו, כי דרכם צלחה ובקעה, עיין בספר דמ"א משם מרן **הריב"ש טוב** שיש מפורסמים שמפרסם אותם הס"מ הרשע ע"ש, וכל ראשם של ערב רב כתיב בהו קום, בשעתא חדא יש לו קימא פתאום, אבל ראש דקדושה ישראל בזמנא דקב"ה יקים לחזן, ויפיק לזן מן גלותא כדין יפתח להזן פתחא דנהורא דקיק זעיר ולבתר פתחא אחרינה, דאיהו רב מנא, וכל מה דעביד קב"ה לישראל ולצדיקייא דבהזן, הכא כולו לאו בזמנא חדא למאן דאתי ליה אסוותא לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר זעיר, אבל לעשו לאו הכי אלא בזמנא חדא נחיר ליה וכך הם ערב רב, וזה קום של ערב רב בשעתא חדא ונעשה אותך ראש וכל אלה ענינים אחי וחביבי לא נגלו אלא לבוחן לבות וכליות:

ואתה בני, חלילה לא תהרהר אחר שום צדיק וראש הדור, ולא אחר רב ות"ח, יהיה מי שיהי' כי כולם יהיו בעיניך צדיקים קדושים, ומה נפקא מינה ממה שכתבתי זה, אלא למיבעי רחמי, הן כל צדיק בדורו, והן המון ישראל, כמו שהזכיר אותנו רבינו הקדוש מוהר"י מלובלין להשפיל א"ע, ולעשות תשובה קודם כל תורה ותפלה, כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר חצות קודם למודו אמר רבש"ע אפשר אני מן אותן שכתב בהן, מה לך לספר חוקי, והתמרמר מאד, והאריך בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים, וכן אמר אין גרוע בעולם כמותי, אפילו יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו ואם יאמר לי הקב"ה בעצמו, שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל יוכל לדחות לשאל תחתיה, וכן מורי ורבי הקדוש מוהר"צ אמר, שמפחד בכל רגע אפשר הוא מקליפות נגה, ועל זה יהיה לבבו נשבר לאלף שברים, וכן נ"מ להמון ישראל, שיבקשו רחמים מבעל הרחמים, שיעזור לבבם להתקשר לצדיק אמת מן הקדושה, ולא יהיה להם התקשרות עם ראשי ערב רב, מראין עצמן צדיק וחסיד פרוש וקדוש יושב ומתענה בטלית ותפילין, לומד כל היום, מראה עצמו שאינו יודע כל מטוב עולם, ואינו נהנה מעוה"ז בשום דבר, והשם יציל אותנו מכל אלה, נגעי בני אדם, והם ראשי הדור, ובאמת כל כך הוא בהעלם מן השמים, כדי שיהיה בחירה חפשית, עד שאין להם היכר בשום דבר, אלא ניכר ונגלה לבוחן לבות וכליות, ולא לשום נמצא בעולם, וחלילה להרהר שום היראה, ומכ"ש איזה דבור, נגד ראשי ישראל חלילה חלילה, כי כולם בעינינו צדיקים, קדושי עליונים ראשי הדור ת"ח השם יגביה מזלם עד לרום, ואין שום נ"מ מדברינו אלא למבעי רחמי על כל דנא, מן קדם אלהא דשמיא, בבכיה ותחנונים:

ענין זיכור

(א) מסה"ק הנהגות ישראל: בשם הבעש"ט פעמים אפילו שאינו רוצה להרים קול בתפלה, מחמת שהוא מבין גדולת הבורא יתברך, ומדבק עצמו בו יתברך, לפעמים יוצא ממנו קול גדול שלא בכוונה, פעמים שהוא בענין שעובד בכוונה גדולה והוא מזוכך מאד,

וכשיתחיל לזכך עצמו עוד בסיגופים, יראה שיש בו עוד פסולת, כמו על היין שסחטו מהאשכול, שנראה שהוא ברור מאד בלי שום שמרים ופסולת וכו', (הנמשל תמצאנו לקמן בשם סה"ק שפתי צדיקים):

(ב) מסה"ק דגל מחנה אפרים: וכל מה שאדם עושה, הן טוב, הן ביש חלילה, הכל הוא באותיות, כפי ענין הדבר שעושה, וכשעשה רע ח"ו אזי הוא פוגם באותיות שנצטרפו אל הרע ההוא, ומוריד ח"ו האותיות הקדושים לשפלות ולעמקי הקליפות, וכשיש צדיקים בעולם, אזי ע"י מה שמדברים האותיות הן בתורה ותפלה בדחילו ורחימו או בדברי גשמיים או בסיפורי מעשיות, כידוע מאא"ז **הבעש"ט** זללה"ה שיש אנשים שצריך להעלותן בסיפורים, ולא כל אדם זוכה לזה, כי לא הרוצה ליטול את השם יטול, ובזה הוא מעלה האותיות מן העכירות והשפלות לאור גדול, ומזכך אותם, וזהו כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, זוכה פי' שמזכך ומצחצח לדברים הרבה, היינו לדבורים הרבה והבן זה: וזה י"ל הרמז בדברי חז"ל יודע היה בצלאל לצרף האותיות, לצרף היינו לזכך, כמו מצרף לכסף, שהוא להסיר הסיגים והפסולת שבו, כדי שיהיה לכסף זך ונקי וטהור, כן היה בצלאל יודע איך לצרף ולזכך האותיות הקדושים, מכל סיג ועירבוב שבהם, ולהעלותן לשורשו להיות זך ונקי וטהור וחמשי"י. (ע"ע אותיות):

(ג) מסה"ק אוצר החיים: אף שבכללות עדיין לא נמתק פרצוף העובר לצאת מקטנות הנחש, אעפ"כ בפרטות יכול האדם הצדיק להמתיק לבוש משכא דחויא, פרצוף הקטנות להאיר אותה עד שיחזור נפש ממש באור אלקי, בהארה נפלאה באחדות אחד, עד שגופו יאיר כנשמה, כמו שידענו מהרבה קדושים אורות עליונים, ממרן אלקי **הבעש"ט** ותלמידי תלמידיו וכיוצא בהם, כי בפרטות יכול אדם הצדיק לזכך נפשו כמו בימי המשיח, וכמו אחר התחיה, כל עוד שלא נתקן הכללות, צריך הצדיק להגביר להמתיק הדינים, ולהמשיך רחמים ורצון, ולירד להשגיח על הכלל, ועל הפרט, להחיות נפש כל חי, ואף שבפרטות כבר כלה הדינים מכל וכל, ונתקנו להמשיך שפע ושובע ורצון על כל מדריגות, ולהמתיק הדינים מכל ישראל, אף הקטנים, להמשיך כל טוב, אף על מדריגות התחתונות, ממקור הרחמים אכ"ר:

(ד) מסה"ק שפתי צדיקים: וכמשל הנאמר בשם הרב הצדיק איש אלהים **הבעש"ט** נבג"מ משל ליין, מתחלה כשסוחטו

מהאשכול הוא עב ומעורב בהרבה שמרים, עד שא"א לסננו במשמרת דקה, רק בכפיפה מצריות, אח"כ נעשה יותר דק, ויכול לסננו על משמרת היותר דקה, ועכ"ז כשממלא ממנו כוס מתקבץ ונופל שמריו למטה, ואחר הסינון עוד כשעמד קצת בהצלוחית, עוד ימצא שמרים מתאסף למטה, אך לא כ"כ כבראשונה, וכן אפילו אחר סינון כמה פעמים, בכל פעם לא ימלט ממקצת שמרים נופלים למטה, רק בכל פעם הם דקים ביותר, וכן עד"ז הצדיק בכל פעם ימצא בעצמו איזה פניה, רק שהוא דק מהדק, ובוה פירוש הרב הצדיק מהו' ישראל מ"מ דקאזניץ ז"ל וילך אברהם כאשר דיבר אליו ה' היינו הצדיק, וילך אתו לומ, בכל פעם הוא היצה"ר:

ענין זריזות

(א) **מסה"ק דברי משה:** שמעתי מפי קדשו של מורי החסיד האלהי הרב **הבעש"ט** ז"ל שהזהיר על הזריזות והמהירות בעסק התפלה לאנשים כערכו, בכדי שינצל מן מחשבות זרות, ואמר בשם גיסו הרב החסיק מ' גרשון קיטבר ז"ל שאמר משל יפה על האנשים שאינם שוהים א"ע בזה, שאינם מרגישים כלל בתפלתם, אם הי' במחשבה זרה אם לאו, ואמר משל כי הי' דרך א' מסוכן מאד, והיא שהי' צריך לילך דרך יער שהי' שם מחבואות של גזלנים ושודדים שהיו מצפים לאיזה עובר ושב, ואז קמו ממחבואיהם וגזלו וחמסו וטרפו ועשו בו פצעים וחבורות וכל מי שהיה מוכרח לילך דרך היער, היה מהלך במרוצה גדולה מאד, שלא יהיה להחורשים פנאי, לילך ולבא אליו ממחבואותם שיושבים בו, פעם א' נסעו שני אנשים בחבורה אחת והי' אחד מהם שתוי שיכור מאד, והשני לא כן היה רק כדרך כל הארץ, והנה בנסעם דרך היער הזה, אז זה שהיה שלם בשכלו, נסע במהירות גדול, עד שעבר בשלום את היער הזה, בלי פגע, וחברו השני השיכור הלך לאט לאט פסיעה אחר פסיעה, והרוצחים היו טורפים אותו, והכו בו ועשו לו חבורות ופצעים, והוא לא הרגיש בדבר כלל מחמת שכרותו הגדול: ואח"ז פגעו זה בזה, ועמד הראשון והתמי' עצמו על זה השני

ושאל אותו איך ניצלת, שלא המיתו אותך בהכאות גדולות שעשו לך, והשני השיכור הי' מתמי' א"ע על תמיהתו של זה, ואמר שאינו יודע שום דבר שעשו לו, כי לדעתו הלך בשלום בלי פגע, עד שהראשון הראה לו במראה את הפצעים והחבורות שבכל אבריו, וגם כתמים מן הדם שהיו שותת על בגדיו, מן הפצעים והחבורות, והוא נשאר בתמיהתו, ואינו זוכר כלל, והנמשל מובן מעצמו שלא נאריך בדבר:

(ב) מוסה"ק צוואות הריב"ש: יאחזו במידות זריזות מאוד יקום בזריזות משינתו, כי נתקדש ונעשה אדם אחר, והוא ראוי להוליד, ונעשה כמדת הקב"ה שהוליד עולמות, וכן כל דבר שעושה יעשה בזריזות, כי בכל דבר יכול לעבוד את ה', וכשמניח הטלית יראה את התכלית פי' שתפול עליו יראה, וכל מה שרואה יזכיר בהקב"ה אם באהבה, יזכיר באהבת ה', ואם יראה יזכיר ביראת ה', כידוע בכמה מקומות, ואפילו כשהולך לבית הכסא, יחשוב הלא אני מפריד רע מטוב, וזה יחודים, והטוב ישאר לעבודתו יתברך, וכשהולך לישן יחשוב הלא המוחין שלי ילכו להקב"ה ויתחזקו לעבודתו יתברך, קודם השינה ישכב באימה וביראה וירגז וירעד מאימת הבורא יתברך ולא יבוא לידי חטא כמ"ש רגזו ואל תחטאו:

ברכות והודאות

נשגר מעומק הלב פנימה
להאי גברא יקרא טוב לשמים ולבריות
רב רבנן אשר תורתו אומנותו
והוא סיני ועוקר הרים כאחד
ידידנו היקר והנעלה

הרוצה בעילום שמו

שהשתתף בסכום נכבד מאוד בהוצאת הספר
לכבוד הבעש"ט הק'
אשר זכותו תגן עליו
חזק ימלא משאלותיו אמיץ יעשה בקשותיו
והוא ישלח במעשה ידיו ברכה והצלחה
ויוכל להמשיך במעשיו הטובים במנוחה
ולראות רוב נחת מצאצאיו מתוך שמחה רבה
ומילוי כל משאלות לבבו לטובה עד עולם
אבי"ר

ואלה יעמדו על ברכה

שהעלו תרומתם נדבת לבם ביד רחבה

להדפסת ספר קודש זה

הרי הם הנדיבים המפוארים יראי ה' השלמים

מוקירי רבנן ותלמידהון מקבלים את כל בסבר פנים יפות

טובים לשמים ולבריות

ה"ה חברינו וידידינו

מוה"ר ר' ישראל יצחק טיבערג הי"ו

מוה"ר ר' יהודה משה טיבערג הי"ו

יהי רצון שזכות תורתו של הבעש"ט הק'

תגן עליהם ועל בני ביתם

להתברך בכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות

ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו

וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם

ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה כל ימיהם

ויראו רוב נחת ותענוג מכל יו"ח

ויקבלו פני משיח צדקינו עם שאר ישראל אחיהם

בקרב בימינו אמן

טוב עין הוא יבורך

האי אברך יקר רוח העומד לימין מו"ר שליט"א
בכל עת ועונה ראשון לכל דבר שבקדושה
מוכתר במעלות ומדות מצויינים טוב ומטיב לכל
עומד מוכן לסייע לכל נצרך לבו לב זהב
הלא הוא ידידנו היקר

מוה"ר ר' אליהו צבי אריה זיכערמאן הי"ו

שהשתתף בסכום הגון מאוד בסבר פנים

להוצאת ספר קודש זה

יה"ר שיזכה להרבות פעלים לתורה ולתעודה

מתוך שמחה ונחת

וזכות המצוה וזכות הבעש"ט הק'

יגנו בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

ולחמשיך בפעולותיו מתוך הרחבת הדעת דקדושה

ויזכה להקים במהרה בית נאמן בישראל לתפארה

ולקבל פני השכינה

בבנין בית מקדשנו בציון ברננה בב"א

אין אנהנו מספיקים להודות

לידיד ה' וידידינו הקרוב ללבנו באמת
העומד לימין מו"ר שליט"א במסירות נפשו בכל עת
הוא הנציב אשר בארץ ולו חכמה ותבונה הרבה מאוד
ורוחב לב להיות מופקד על בדק הבית לחזקו
ובאמונה הוא עושה
הר"ר מרדכי ווערדיגער שליט"א
יהי רצון שזכות התורה הק'
וזכות רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק'
יעמדו לו לבני ביתו ולכל יוצ"ח
להתברך בכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות
ויראה רק שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו
ורוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח
אריכות ימים ושנים טובות ובריאות איתנה
ויזכה לקבל פני השכינה בשמחה רבה
בגאולה הקרובה עם כלל ישראל אחיו בב"א

התהילה והתפארת

לעמודי הבניין דמוסדותינו הרי הם העמודים
אשר לאולם החיכל יכין ובועז שמם
הר"ר מרדכי צבי קאהן שליט"א
והר"ר מנדל טייטלבוים שליט"א
ועל ראש העמודים מעשה שושן
אשר חמה מלאים בחכמה בתבונה ובדעת
לעשות כל מלאכה במסירות נפשם
למען היות אחיעזר ואחיסמך למו"ר שליט"א
בהחזקת המוסדות לתפארה
יהי רצון שע"י פעלם
יושפע עליהם ועל בני ביתם
שפע דקדושה עד בלי די
ויראו רק ברכה והצלחה בכל אשר יפנו
יוסף ה' עליהם ועל בניהם אריכות ימים ושנים
מתוך בריאות איתנה ונחת דקדושה
ויזכו לקבל פני משיח צדקינו במהרה דין אבי"ר

מא"ה ברכות

אל מע"כ הרבני הנכבד
איש חי ורב פעלים
עושה חסד בכל גופו ליחיד ולרבים
הרה"ח ר' **פנחס שפירא** הי"ו
שעזרנו בגופו במאוד להוצאת ספר זה
ישלם ה' לו אלף פעמים ככה
ובכל מעשי ידיו יצליח
ויזכה ה' לשנים טובים וארוכים
ונחת בנים וב"ב ברוכים
עם טוב וחסד כרוכים
עד ביאת גואלנו בב"א